FRANCISCI HARÆI

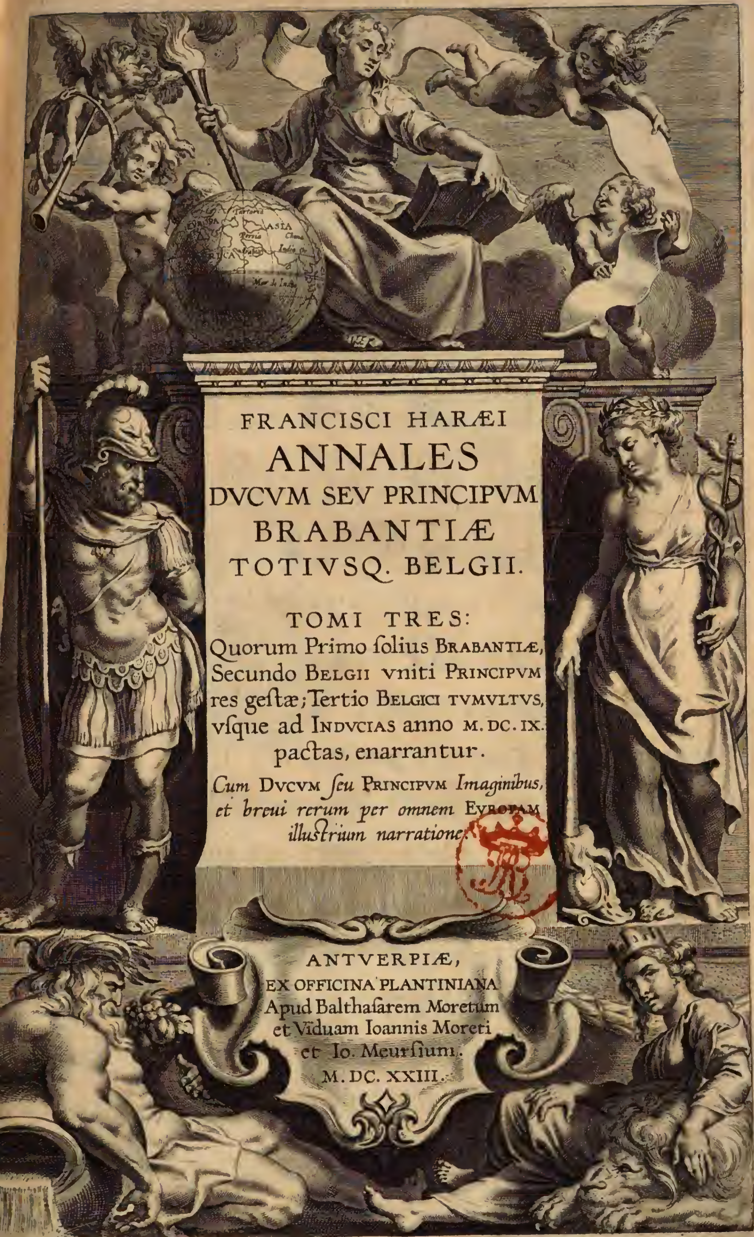
ANNALES

DVCVM SEV PRINCIPVM BRABANTIÆ TOTIVSQVE BELGII.

Tomi tres:

Quorum Primo ſolius BRABANTIÆ, Secundo BELGII vniti PRINCIPVM res geſtæ, Tertio BELGICI TVMVLTVS, vſque ad INDVCIAS anno M. DC. IX. pactas, enarrantur.

Cum DVCVM *ſeu* PRINCIPVM *Imaginibus, & breui rerum per omnem* EVROPAM *illuſtrium narratione.*

FRANCISCI HARÆI
ANNALES
DVCVM SEV PRINCIPVM
BRABANTIÆ
TOTIVSQ. BELGII.
TOMI TRES:
Quorum Primo ſolius BRABANTIÆ,
Secundo BELGII vniti PRINCIPVM
res geſtæ; Tertio BELGICI TVMVLTVS,
vſque ad INDVCIAS anno M. DC. IX.
pactas, enarrantur.
Cum DVCVM ſeu PRINCIPVM Imaginibus,
et breui rerum per omnem EVROPAM
illuſtrium narratione.
ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
Apud Balthaſarem Moretum
et Viduam Ioannis Moreti
et Io. Meurſium.
M. DC. XXIII.

SERENISSIMAE

PRINCIPI
ISABELLAE

CLARAE EVGENIAE

INFANTI

HISPANIARVM, ETC.

En, Principes Serenissima, Annales Dvcvm seu Principvm Brabantiæ per annos mille à Principatus initio vsque ad vestri Imperij tempora difficillima, atque Indvcias demum vestra prudentia patientiaque concessas. Est istud Ana-

nalium Opus MAGNO illi vereque PACIFICO ALBERTO tuo pridem (eheu!) & nostro visum pro parte, gratanterque ab eo in manus acceptum; ideoque meritò iam tum Illius ac Tuæ Serenissimæ CELSITVDINI dicatum sacratumque. Quid ni igitur, etsi ob belli redeuntis procellas tardiùs ad lucem venit, summo iure ad Serenissimam Tuam CELSITVDINEM, cui tum proprio tum charissimi Coniugis nomine dudum debetur, veniat?

Sed & opportunè venturum spero, quòd ex eorùm, quæ per annos quadraginta seu quinquaginta in Belgio gesta sunt,

&

& à nobis diſtinctè ſinceréque deſcribuntur, continuato decurſu diſci fortaſſe poterit (abſit dicto arrogantia) qua ratione bellum felicius, quàm hactenus, adminiſtretur; donec tandem honeſtas PACIS leges hoſtis petat vel offerat. Qua PACE vti Sereniſſima Tua CELSITVDO, nóſque cum ea Belgæ aliquando frui poſſimus, DEVM OPT. MAX. intimis votis ſupplex oro obſecróque,

SER^MÆ CELSITVDINIS TVÆ

humillimus cliens

FRANCISCVS HARAEVS.

LECTORI S.

NOTVS *Apologus est, benigne Lector, corniculæ ornantis se alienis plumis. Eum ne quis mihi imprudenter appingat, crebrò istiusmodi occinenti, Illo teste, Eo narrante, Vt ille habet, Hæc ille, & quæ sunt generis eiusdem; meminerit is velim, eadem ratione etiam primario illi & celeberrimo* HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ *Scriptori* EVSEBIO *ante mille trecentos annos inuri posse eamdem notam. Quid enim illi magis curæ, quàm vt fidelissimè verba eorum, qui eum scribendo præcesserunt, producat? Omitto plures, qui subsequentibus sæculis eumdem scriptionis modum sunt secuti,* BEDAM, ADONEM, *alios. Gaudeo inprimis, mihiq; gratulor, nostro quoque æuo, eadem methodo & via contexuisse nobilissimos illos suos* ANNALES ECCLESIASTICOS *Illustrissimum & doctiss. Dominum Cardinalem* BARONIVM, *meum aliquamdiu, vtinam diutiùs! In cuius scriptis, si quis verba ad calculum reuocet, quis non videat permagnam eorum partem ipsius non esse? Atqui sanè non ornat ille tamen se alienis plumis, sed ipsos potiùs veteres Scriptores ornat celebrátque, dum eos in aciem producens, ijs ipse, non sibi, asserta & triumphatæ Veritatis trophæa consecrat. Viderint magis, qui posterioribus aliquot sæculis proprijs verborum lenocinijs & phaleris, nulla facta eorum ex quibus hauserunt mentione, historias quasi suas scribere aggressi sunt, ne ipsi, corniculæ illius instar, ex alienis lucubrationibus furtim sese hactenus ornantes, tandem nigri appareant; dum singulis veterum Scriptorum, suis sententijs & verbis ab Illustrißimo Domino* BARONIO *quidem in suo, & à nobis in no-*

in nostro argumento sincerè restitutis, quantum isti sæpè hallucinati sint, aliquando omnibus manifestum erit. Ego ANNALIUM BRABANTIÆ *longè aliud duco filum, quàm hactenus alij; sed innixus Scriptoribus antiquis, qui omnes ante annos ferè sexcentos claruerunt; & cùm aliquot sæculis latuissent, tandem ante annos plus minùs triginta à* PITHOEO *& alijs typis vulgati sunt. Illorum ergo Veterum prima laus, noster labor est in recensendo: quem si alij comant, aut vbi Veterum suffragatur auctoritas, etiam subinde corrigant, fero; imò, vt id faciant, rogo.*

Cur verò hosce ANNALES *non vno & vulgato titulo* ANNALES DVCVM BRABANTIÆ *inscribam, sed gemina voce* DVCVM *seu* PRINCIPVM, *intelliges ex prolixiori hac de re, alijsq; huc spectantibus, disceptatione proximè subiecta. Pluribus enim hic Titulus, totiusq; Operis ratio adstrui debuit, propter alias eiusdem argumenti commentationes, alioqui eruditas;* MILITIAM *inprimis* SACRAM DVCVM BRABANTIÆ D. IOANNIS MOLANI, *tum* LIBROS XIX. RERVM BRABANTICARVM PETRI DIVÆI: *qui vterque longè aliter quàm nos, Duces Brabantiæ recenset; posterior etiam quingentis propè annis tardiùs, quàm par erat,* DVCATVS *titulum Brabantiæ concedit. Inde ergo rationem horum petito; vbi & disces, quàm non rectè* HADRIANVS BARLANDVS, *Chronici Brabantiæ pridem Scriptor, ducentos & quinquaginta integros annos in medio historiæ cursu, capite vigesimo septimo sui Chronici, præterierit, imò & silentio inuoluendos duxerit. Hæc in ipso limine ne nescires, volebam; cetera ex subiectis Prolegomenis pleniùs cogniturus. Vale benigne Lector, & nostra boni consule.*

IN

IN
ANNALES
DVCVM SEV PRINCIPVM BRABANTIÆ TOTIVSQVE BELGII
PROLEGOMENA.

I.

De vera serie primorum Brabantiæ Principum, ex antiquis Monumentis nunc primùm stabilita.

PROVINCIAM, quæ Brabantia vocatur, celeberrimam multis à sæculis fuisse, testantur celeberrimæ ibi vrbes, ANTVERPIA, nota iam tum anno partus Virginei 650. in rebus Gestis S. Eligij, ab eius sodale S. Audoëno Episcopo Rothomagensi grauissimè scriptis; tum BROSELLA anno 680. in Vita S. Vindiciani Cameracensium Episcopi, vti etiam C. V. Lipsius in suo Louanio mecum obseruat. Quàm vetustum ergo LOVANIVM Brabantiæ Metropolis? Quare dolendum, res huius Prouincię nondum pro dignitate tractatas. Hadrianus Barlandus, qui libellum de Ducibus Brabantiæ ante annos plus minùs octo-

octoginta ſcripſit, integris annis ducentis & quinquaginta ſex (puta ab obitu Ludouici Pij Imp. hoc eſt ab anno 840. vſque ad Godefridum Barbatum, cuius Principatus initium eſt annus 1096.) omnia inuoluit ſilentio, nullos interim ne quidem recenſens Brabantiæ Principes (pudet referre) quaſi, vt videri vult, nulla extent de his incorrupta rerum monimenta. Sed benè accidit, quòd ſtrenui illi noſtri æui Varrones, Molanus, Diuæus, & in ſuo Louanio pro parte quoque doctiſſimus Lipſius, tandem hac ignauiæ nota vtcumque Brabantos liberarint, & quiſque eorum ex Sigeberto, qui ante annos quingentos Gemblaci vixit, alijſque nonnullis, ſeriem Principum à Barlando intermiſſorum ſuo modo contexuerint. Sed quiſque dico ſuo modo: & mox explanabo quid his verbis velim. Noſter conatus eſt, ex ſingulis eorum, quod commodiſſimum, & proximum vero videbitur, ſeligere, & ſerie vnâ continuâ, apertâ, & quæ ſanguinis ductum ſequatur, ſemel rectè conſtitutâ, res geſtas Principum illuſtriores deinde adiungere. Vir eximius, & diligentiſſimus Antiquitatum Belgicarum ſcrutator, quique mihi primus hiſtoriæ tractandæ auctor ante annos triginta fuit, D. Ioannes Molanus, in ſua Ducum Brabantiæ Militia ſacra, Comites Louanienſes (ſic more vulgato voco Principes Brabantiæ hereditarios ab anno 991. vſque 1096.) vix attingit, etſi ipſe Louanienſis, ſed eorum loco celebrat Imperatores aliquot ſeu Reges Germanorum, eorumque Legatos ſeu Vicarios qui eo temporum interuallo magnam Lotharingiæ & Brabantiæ etiam portionem (de qua diſtinctione mox pleniùs) maximeque Marchiam Antuerpienſem tenebant, iure an iniuria, nondum pronuntio; certè inuitis heredibus. Vnde illud vulgatum,

gatum, quod & C. V. Lipſius firmat, Godefridum Magnum, BARBATVM dictum, quòd iuraſſet barbam non ponere, donec Lotharingiæ Ducatus diu debiti (verba ſunt Lipſij) compos eſſet. Diu miratus ſum, cur Louanienſes iſti Principes à D. Molano Louanienſi eſſent neglecti. Sed demum video id factum, quòd hi nullum aut perexiguum ſuppeditarent argumentum ipſius ſcriptioni Militiæ ſacræ. Diuæus in eruditis ſuis Rerum Brabanticarum libris, vtroſque quidem agnoſcit & recenſet, ſed ita, vt Imperiales Duces primarios, Louanienſes adiectitios faciat; atque adeò, nulla Louanienſium, imò nec præcedentium magnorum illorum Pipinorum & Carolorum habita ratione, primum annum inſtituti Ducatus facit annum à Chriſto nato milleſimum centeſimum ſeptimum, quingentis annis tardiùs quàm oporteat. Quid enim? An non Prouinciæ huius Princeps iam tum anno ſexcenteſimo decimoquinto, Dux ille inclytus, vt vetera monumenta illum vocant, PIPINVS Niuigellæ Brabanticæ ornamentum, diuæ Gertrudis pater? An non Principes, eius filius Grimoaldus, nepotes Pipinus II. Carolus Martellus, Pipinus Rex, Carolus Imp. cognomento & re Magnus? Atqui eorum legitimi heredes fuerunt Comites iſti Louanienſes, vt ex noſtra Principum Brabantiæ ſerie ſtatim patebit.

Eſto, pulſi fuerint tantiſper magna parte poſſeſſionum: ſed quo iure? Ab alto, ſed breuiter nunc texam, latiùs in ipſis Annalibus. Sub annum Domini 843. filij Ludouici Pij, Magno illo Carolo auo progeniti, poſt ſanguinariam vnam & alteram congreſſionem ſic partiti ſunt paternum Regnum, vti Ludouicus, Germanicus dictus, Orientalem, Carolus Caluus Occidentalem, Lotharius

natu

natu maior & Imp. mediam teneret portionem. Hic Lotharius ex media illa ſua anno 855. filijs ſuis Ludouico Italiam (quem & Imperatorem ſalutari fecerat) Lothario Regnum, quod ex ſuo nomine vocatur, (verba ſunt Reginonis ante annos ſeptingentos) Carolo Regnum Prouinciæ tradidit. At quæres: Quinam limites huius LOTHARICI Regni? Nunc pro parte dicam, curioſus Lector ampliùs inueſtiget ex ijs quæ ex Aimoïno ſubiungam. Lotharius iſte ſecundus Lotharij Imperatoris filius deceſſit ſine legitima prole anno 869. Hereditas iure veniebat ad eius fratrem Ludouicum II. Imp. tunc ſuperſtitem; pro quo & extat Reſcriptum Pontificis, de quo ſuo loco: nihilominùs eorum patrui, iam dicti, Ludouicus Germanicus & Carolus Caluus, vicina loca armis inuaſerunt; pauloque pòſt anno 870. ad Marſanam iuxta Moſam venientes (loquitur idem Regino Chronographus Prumienſis) Regnum æquis partibus diuiſerunt, & Carolus ad HERISTALLVM (locus eſt iuxta Leodium cis Moſam) perrexit, quia eidem palatium in parte acciderat, Ludouicus verò ad AQVAS palatium redijt. Iſta Regino Lotharingus. Eadem ſuis terminis etiam exactiùs diſtincta poſteà dabo ex Aimoïni lib. 5. capite 25. Nunc obſeruet Lector Lotharingiam haberi duplicem; hanc CISMOSANAM Caroli, vbi Heriſtallum; illam TRANSMOSANAM Ludouici Germanici, cuius caput Aquiſgranum: vt nulli iam dubium eſſe debeat, Ciſmoſanam hanc, vbi noſtra Brabantia eſt, ab eo tempore Caroli Calui & poſterorum eius ea ratione eſſe factam. Et poſſedit eam pacificè tum Caluus, tum eius filius Balbus. At poſteà (pergit Regino ad annum Chriſti 879.) Ludouicus filius Germanici, cognita morte æquiuoci ſui (Ludouici

 Balbi)

Balbi) Regnum illius inuadere diſpoſuit, & tranſuadato Moſa, Imperij fines occupauit. Sic ille. Atque en inuaſor Lotharingiæ noſtræ Ciſmoſanæ vocatur Ludouicus filius Germanici; ac proinde inuaſores quoque, frater eius Carolus Craſſus, & poſt eum Arnulphus & alij nonnulli Germanici. Fateor, Tutores Caroli poſtumi, dicti Simplicis, filij Balbi (eodem Reginone atteſtante) eam dicto Ludouico inuaſori veluti ceſſerunt (quo titulo etiam Arnulphus Imp. Ludouici illius & Caroli Craſſi ex fratre Carolomanno nepos eam poſteà tenuit, eiuſque filij, primò illegitimus Zuentiboldus, tum legitimus Ludouicus, qui & Imperator) ſed nullo iure, idcircò quòd Tutoribus bona pupilli alienare non liceat. Quare cùm Carolus Simplex verus heres, vir factus, etiam primarium Franciæ Regnum contra alios inuaſores, Odonem, Robertum, & Rudolphum vix tutari potuerit, vt in Annalibus pleniùs dicam, mirum non eſt, ſi Lotharingia ipſi quoque eiuſque poſteris pro parte fuerit adempta. Nec tamen eum propterea excidiſſe Lotharingico Regno, hæc præterea docent apud veteres Chronologos: apud Sigebertum in Actis anni 916. Carolus Rex Francorũ Regnum Lotharingiæ recepit. & apud Frodoardum Sigeberto etiam antiquiorem ad annum 923. Carolus (nota) cum ſuis Lotharienſibus Moſam tranſiens, ad Attiniacum venit, & antequam Rotbertus (Regni inuaſor) ſuos fideles adunare potuiſſet, Axonem tranſijt; commiſſoque prælio, multis ex vtraque parte cadentibus, Rotbertus quoque Rex lanceis perfoſſus cecidit. Hæc illi. Vnum eſt, quòd ſponte videatur Carolus Simplex tandem Lotharingiam Regi Germanorum, Henrico primo, dicto Aucupi, ceſſiſſe. Sunt hæc Sigeberti verba ad eumdem annum

num 923. Reges Henricus & Carolus apud Bunnam confœderantur, & Carolus reddit Henrico Regi Regnum Lotharingiæ, Episcopis & Comitibus vtrimque iureiurando rem confirmantibus. Sic ille. Sed hæc aut non gesta, aut non nisi per Legatos. Nam, vt Frodoardus ducentis annis Sigeberto antiquior, & res sui temporis Rhemis scribens ad eumdem annum testatur (& nos in Annalibus pleniùs narrabimus) post victoriam illam mox Carolus dolo Heriberti in carcerem coniectus fuit, nec dimissus ante annum 927. Neque etiam fuisset traditio hæc valida; nempe maxima parte Procerum Regni Francici (vt posteà patebit) à Carolo tunc aliena; ne quis existimet Germanicos Imperatores vel hinc ius nisi armorum in Lotharingiam nostram adeptos. Vnde & istud rursum apud eumdem Sigebertum ad annum 930. post mortem Caroli, nolentibus Lotharingis Henrico Regi subesse, Rex, inspecta industria & potentia Gisleberti, filiam suam Gerbergam ei despondet, & eum iterùm Lotharingiæ præficit. Sic ille. Nupsit Gerberga hæc posteà anno 939. Ludouico Franciæ Regi, eiusdem Caroli Simplicis filio. Et videretur iam lis omnis de Lotharingia sopita; sed nihilominùs ad annum proximum 940. ista adscribit Frodoardus: Rex Ludouicus in Regnum Lothariense cum Artaldo Episcopo (Rhemensi) & alijs fidelibus suis profectus est; Otho quoque Rex (erat is Rex Germanicus & Imp. eius nominis primus, filius Henrici, & frater Gerbergæ) Rheno transito, aduersus eum venit, sed ab eorum Fidelibus inter eos induciæ determinatæ sunt. Sic ille. Secuta sunt & alia, quæ Lotharingiam nunc iuris Germanici seu Imperialis, nunc Francici esse suadeant, sed ea Annalibus ipsis seruo. Illud nunc Lectorem

 moneo,

moneo, quidquid digladiatum leget de Lotharingia, meminerit iam confirmatum à nobis, anno 870. Cismosanam saltem (in qua Brabantia) liquidò factam esse iuris Caroli Calui, eius heredum, Balbi, Simplicis, Ludouici, dicti Transmarini, & Lotharij Regum; ac proinde Caroli quoque Ducis, fratris iam dicti Lotharij, eiusque filij Othonis, filiæque Gerbergæ, ceterorumque iure sanguinis succedentium Comitum Louaniensium. Quò etiam facit, quòd anno 921. mortuo Stephano Leodinorum Antistite, cùm Richarium successorem confirmasset Carolus Simplex, velut eius Ecclesiæ totiusque Lotharingiæ saltem Cismosanæ patronus, aliumque nomine Hilduinum iam dictus Gislebertus, tunc Dux Bulloniensis, & paulò pòst ab Henrico Germaniæ Rege totius Lotharingiæ præfectus, vellet intrudere; auctoritate Romani Pontificis Richarius oblatus à Simplice præualuerit, Hilduino posteà ad Sedem Mediolanensem tamen assumpto. Vide pleniùs, si lubet, apud Baronium. Et habes iam, benigne Lector, quomodo non Carolo Caluo tantùm (quod Diuæus lib. 4. fol. 55. se nulla ratione expiscari potuisse scribit) sed & eius filio Ludouico Balbo, nepotique Carolo Simplici, imò & pronepoti Ludouico, eiusque filio Lothario manserit ius, & ex parte etiam possessio eius Lotharingiæ partis in qua Brabantia; eius, inquam, quæ (vt diximus) Caluo anno 870. ad Marsanam obuenerat, cuius etiam limites mox clariùs ponemus.

Neque ad rem facit, quòd heredes istorum Regum, nempe Reguli seu Principes Louaniensium, multis annis non se Duces, sed Comites tantùm inscripserint. Quid enim? In primis Godefridus Barbatus, etiam postquam ab Imperatore Dux solemniter esset salutatus, præposuit

tamen

tamen adhuc titulum Comitis Louanienſis. Succeſſores quoque titulos ſuos variant. De quibus, alijſque huc pertinentibus, iſta V. C. Lipſius Louanij ſui libro 2. capite 1. Et ita fuit, inquit: tam celebre enim & diffuſum nomen huius Vrbis, vt non ſolùm adtexeretur illi Brabantiæ, ſed præponeretur ſæpè, aut & pro eo ſolum poneretur. Præponi video in Diplomatis; vt Gemblacenſi donatione anno 1123. Godefridus gratia Dei Comes Louanienſis, Dux Lotharienſis. adtexi, in Othone ſancto-Blaſiano Actis anni 1196. de expeditione Syriaca illa ſacra (verba ſunt Lipſij) cui interfuit Dux Brabantiæ de Louin cum multis Baronibus. ſolum poni, in Diplomate, quod in S. Michaëlis Antuerpiæ ſeruatur: Ego Godefridus Dux Louanienſis. In Guilielmo quoque Malmesburienſi Anglico Scriptore: Deſponſa eſt Henrico primo filia Ducis Louanienſis. Et in Rogerio eiuſdem gentis: Rex Richardus venit è Germania ad portum de Anuers, & eſt ille portus in terra Ducis de Luuain. Et paulò ſuperiùs idem Lipſius: Quin, cùm Innocentius IV. Pontifex in Concilio Lugdunenſi Imperij Electores conſtitueret, quatuor ſæculares iſtos nominauit, Ducem Auſtriæ, Ducem Bauariæ, Ducem Saxoniæ, Ducem Brabantiæ, qui & Louaniæ. Hæc (ait Lipſius) ita ex ipſis Actis verbatim inter alia recitat Matthæus Pariſienſis, qui hiſtoriam ante trecentos quinquaginta circiter annos in Anglia, nec infeliciter, ſcripſit. Hactenus V. Cl. Lipſius. Ex quibus concludo, Comites Louanienſes etiam priùs ſibi ſatis placuiſſe tam celebris Vrbis quocumque titulo; fortè etiam ſuperbiore titulo Ducis idcircò dudum abſtinuiſſe, ne Imperatores Germanos, eorumque Præfectos armis potentiores, magis infenſos haberent, non quin ſummo iure Du-

ces ſe, ex Ducibus & Regibus nâti, ſcribere potuiſſent. Nos idcircò omnes vnius formæ titulo PRINCIPES inſcribemus. Atque hæc de ſerie.

I I.

De limitibus Brabantiæ, ſeu Bratuſpantij veteris.

DE limitibus huius Prouinciæ difficile eſt definire, idcircò, quòd non Diplomate aliquo Regio Principatus hic initium ſumpſerit, vt Comitatus Flandriæ, Hollandiæ, & alij, ſed quòd in hereditate auita in confinijs Hasbaniæ & Brabantiæ PIPINVS primus Princeps noſter bellicis facinoribus, alijſque virtutibus clarus, tandem Maior Domus Regis Franciæ renuntiatus ſit; eaque via in immenſum ipſe eiuſque poſteri deinceps ſua auxerint, vt in rebus geſtis eorum videre erit. Primùm, vſque annum plus minus 850. regio hæc pars erat Regni Auſtraſiæ ſeu Ooſtraſiæ (cuius Regia Metis ciuitas) ſic nuncupatæ ad diſcrimen Neuſtriæ,(an VVeſtriæ?)cuius Reges Pariſijs præſidebant;& aliquando alter Pariſijs,alter Sueſſione, quod Annales veteres docent. Poſteà nomine Lotharingiæ & Brachbanti ſeu Bratuſpanti eadem regio cenſa fuit:& vtrumque nomen ab anno Chriſti nati 870. notum, Brachbanti credo etiam priùs; nec tamen ijdem vtriuſque fines. Qui curioſiùs indagare cupit, leget quæ in fine ſubiungam ex Aimoïno, vtinam non multis mendis obſcura. De Brachbanto veteri ſic delibandum offero cum Lipſio ex eodem: In Brachbanto (inquit Aimoïnus, qui ſcripſit ante annos octingentos) Comitatus tres, Cameraceſium, Hanoium, Louienſem. Sic legit Lipſius, &

Loua-

Louanienſem interpretatur: neque abnuo. Sed quid? num tam latè patuit Brachbantum? imò latiùs. Audiemus mox. Quin & fuerunt Brachbantenſes Comitatus minores adhuc plures. Nam ad annum 997. (quo certum eſt Carolum fratrem Lotharij Regis Bruxellæ & Louanio præſediſſe, &, ni fallor, etiam toti Brabantiæ) legitur tamen apud Sigebertum ad eumdem annum id quod ſequitur: Ansfridus, cùm Comes fuiſſet Bratuſpantium, depoſito militiæ cingulo, factus eſt Epiſcopus Vltraiectenſis. Quæ verba cùm protuliſſet Lipſius, ſe torquet cap. 13. libri primi ſui Louanij; ac tandem, Tenebræ, inquit: & omnia faciamus, nullum ingenium vel induſtria examuſſim hæc adæquet incurioſè ſcripta, aut nec ſcripta. Sic ille. Et quid ſi aduertiſſet ab Ægidio Leodiẽſi (qui ſcripſit circa annum 1240.) eumdem Ansfridum in rebus geſtis Notgeri Epiſcopi, vocari quoque Comitem Louanienſem? Sed bono animo ſimus. Nam primò, in Diplomatibus Imperatorum, etiam trium adhuc Othonum, tot ferè leguntur Comites, quot pagi, ne dicam villæ; pagique perſæpè ab ipſis Comitibus denominantur, non Comites à pagis; cuius rei exempla aliquot ſuis locis proferemus. Adde, quòd Heda diligens rerum Vltraiectinarum Scriptor, de eodem Ansfrido ſic narrat, explicans quomodo is & à ſe, & à Sigeberto dictus ſit Comes Bratuſpantium: Eius munificentiæ, inquit, vt etiam Eccleſia Traiectenſis eſſet particeps, contulit eidem infra Comitatum RIEN, hereditatem ſuam, VVeſterloo, Oerlo, Bolo, Meerbeke, Honbeke, Bucoute; quarum villarum quaſdam ſeu earum bona Nobiles de Meroden ſub cenſu poſſident. Hactenus ille. Qua ratione quoque Ægidius eum nominauerit Comitem Louanienſem, ſcilicet pagi ſeu

 diſtri-

diſtrictus Louanienſis. Quin etiam Bratuſpantij fines, vt diximus, multò latiùs ſe extenderunt; de quibus prolixè tam Lipſius quàm Diuæus. Poſterioris hæc inter alia ſunt lib. 1. rerum Brabanticarum cap. 2. Iacobus Meierus, inquit, recentior licet Flandrorum Chronographus, ſed qui multa ex Archiuis Cœnobiorum Hiſtorię ſuę inſeruit, in geſtis anni 959. ſcribit, Arnulfum Comitem Cœnobio Gandauenſi detraxiſſe vicos aliquot in pago Brachbantenſi; videlicet, Meren, Crainham, Bellauicum, Bruggecinam, Milimam, Mersken, Aingam, Badingam, Mortſelam, & Maſiminam. Idem in geſtis anni 974. tradit, Othonem II. Imperatorem eidem Cœnobio confirmaſſe poſſeſſiones ſuas in pago Brachbantenſi, Sechlecam, Beruintam, Fleterzele, Papingam, Bauingem, Ghiſenſele, & Holthem: quarum villarum maxima pars eſt in ditione Aloſtana. De Teneramundis nec ipſi Flandri negarint, vſque ad annum 1180. Brabantiæ connumeratos fuiſſe; obueniſſe verò Philippo Comiti ex ceſſione Godefridi tertij Ducis. Et paucis interiectis: Sigebertus in geſtis anni 1059. palàm Brachbantenſem pagum Tornacum vſq; extendit. In pago, inquit, Brachbantenſi iuxta Tornacum, multitudines colubrorum altrinſecus congregatæ, prodigioſo prælio inter ſe concurrunt. Hæc Diuæus: Ex quibus probat, priſcis temporibus Brabantiam ſeu Brachbantum, pagum Louanienſem, pagum Bruxellenſem (ſunt eius verba) pagum Niuellenſem, terram Angienſem, Atum, vicinumque agrum vſque ad Tornacum, Aloſtanos demum & Teneramundanos, partemque Gandaui comprehendiſſe; limites verò eius fuiſſe ab Oriente Velpam, à Meridie Sabin, ab Occidente Scaldim, Demerim à Septemtrione. Sic ille. Quę an per omnia

conſtent,

constent, non assero, quòd iam tum ab anno 863. Comites Flandriæ omnia ab Oceano vsque ad Scaldim velut iure possederint. Ceterùm quænam tenuerint nostri Principes hereditarij Comites Louanienses, tractu illo temporum ab anno 991. vsquè 1096. & quæ Duces ipsi Imperiales, iam conabimur sub titulo Lotharingiæ exponere, vt quod ad lucem historiæ magis faciat.

III.

De Lotharingia, & Marchionatu S. Imperij, qui & Riensis, & Antuerpiensis; & de finibus posterioris Brabantiæ, seu Lotharingiæ Cismosanæ.

LOTHARINGIÆ Regnum latissimè olim patens, omnia complectebatur, quæ vtroque membro partitionis, quam paulò pòst ex Aimoïno ponemus, continentur. Nam hæc omnia Lotharius possederat, à quo LOTHARINGIÆ nomen, vt suprà ex Reginone docuimus, adeò vt etiam S. Nortbertus Ordinis Præmonstratensis feruentissimus Institutor, Xantis municipio Cliuiæ ad Rhenum natus, hac ratione Lotharingus censeatur. Verùm postquam Regnum hoc, anno 870. inter patruos Lotharij Secundi Ludouicum Germanicum & Carolum Caluum diuisum fuit (qua de re plura infrà ad annum illum notauimus) varij inde orti sunt Lotharingici Ducatus & Comitatus. Ducatus duos præcipuos apud veteres obseruo, Mosellanum vnum, & alterum Lotharingicum simpliciter, sine additamento. De posteriore ista Sigebertus ad annum 944. Otho Dux Lothariensium obijt. Conradus gener Regis Othonis succedit. Et ad annum 957.

Bruno Archiepiſcopus Ducatum Lotharienſem poſt Conradum adeptus, Cœnobium S. Pantaleonis Coloniæ conſtruxit. Ac denium ad annum 977. Ducatus Lotharingiæ datur Carolo fratri Lotharij Regis Francorum, multis inſuper conducto beneficijs, vt & ipſe ab inſolentijs deſiſtat, & fratris ſui Lotharij motibus obſiſtat. At verò illius Moſellani, tamquam diſtincti ab alio, ſic meminit idem Auctor ad annum 1045. Gothelo Dux obijt, cuius filius Godefridus, dum ei Ducatus Moſellanorum denegatur, altero Ducatu repudiato, contra Imperatorem rebellat. Et ad annum 1070. Gerardus Dux Moſellanorum moritur, moritur etiam Dux Godefridus. Gerardo filius eius Deodericus, Godefrido ſuccedit filius eius Godefridus Gibboſus. Sic ille. Mallem diſtingui Lotharingiam Tranſmoſanam & Ciſmoſanam, ſed neminem cogo; illud nunc potiſſimùm inueſtigo, qui fuerint noſtræ Lotharingiæ Ciſmoſanæ limites? & quid eo temporis interuallo quod diximus, Louanienſes Comites, & quid Imperiales Duces tenuerint? De his Lipſius lib. 1. c. 12. Marchiam vocamus limitem Lotharingiæ ad Scaldim fluuium; quem pagum Rienſem olim dixerunt; qui continebat Antuerpiam hanc nobilem, Liram, Bredam, Herendatum, Bergam, & Campaniæ multos pagos. Lazius Marchiam limitis Anglicani appellatam vult; & Vtilonem Marchionem agnoſcit iam olim anno 511. Adduntur alij: & denique ipſi Duces Lotharingiæ ab Imperatore impetrarunt, inter quos Carolus Lamberti ſocer & Otho filius. Neque tamen Lambertus ipſe Comes obtinuit. Hæc C. V. Lipſius. Apud Diuæum lib. 6. partim in initio, partim in fine, iſta habentur: Filium reliquit Carolus Othonem paterni Ducatus ſucceſſorem, Gerbergam

Lam-

Lamberto Montensi nuptam, qui vxorio iure post soceri mortem Louaniensem Comitatum obtinuit, qui Louanium, Bruxellam, Niuellam, Villeuordiam cum Fura ac Sonia silua complectebatur. Et de terminis Ducum Imperialium sic in fine: Hæc de priscis Lotharingiæ Ducibus dicta sufficiant; quibus maximam Brabantiæ partem subiectam fuisse certissimum est: Campaniam videlicet, Marchiam Antuerpiensem, Gallo-Brabantiæ partem, & ea quæ à Louanio in Hasbaniam protenduntur, vbi nunc Thenensis iurisdictio est: terram quoque Gasbecanam, Ascanam, Grimbergensem, ceteraque à Bruxella in Flandriam vergentia. Ita ille. Sed heus, vt tamen constet Affligemum & vicina loca fuisse iuris Comitum Louaniensium; quod sanè patebit in Henrico Tertio. Atque illud inprimis velim, aliquis pro Diuæo edisserat (quod adhuc à nemine pertractatum inuenio) qua in vrbe potissimùm hi tam ampla potestate, vt Diuæus vult, Duces Imperiales præsederint? vt ita de his clariùs innotescat. Antuerpiæ Imperij Lotharingici ab Germaniæ Imperatoribus occupati sedem dudum fuisse, ista suadent, quæ habet Sigebertus ad annum 1055. Balduinus, inquit, Flandrensis cum Godefrido, auunculum suum Fredericum Ducem intra Andouerpum obsidet: sed concurrentibus Lotharingis, ab oppugnatione desistit. Posteà tamen inuenio Marchionatum Antuerpiensem, & Ducatum Lotharingicum diuersis tributum; qua de re ita Lambertus Scafnaburgensis sui ęui res conscribens, ad annum 1076. Gozzilo Dux Lotharingorum, cùm esset in confinio Lotharingiæ & Flandriæ, in ciuitate, quæ dicitur Antuerpha, occisus est per insidias, vt putabatur, Roberti Flandrensis Comitis. Et mox de Imp. Henrico agens: Pascha Traiecti

iecti celebrauit; ibique Ducatum Lotharingiæ filio suo Cunrado; Marcham verò, quæ vocatur Antvverpha, Godefrido consobrino Gozzilonis Ducis, filio Eustathij Comitis, impigro, & ad rem militarem acerrimo adolescenti tradidit. Hæc ille, designans Magnum illum paulò pòst Godefridum Bullonium. Sed pergo quærere: Vbi ergo Ducis huius Lotharingię Cunradi Curia seu Regia? Grammaius suspicari videtur Thenis fuisse, alij Traiecti ad Mosam constituunt. Dicum, quod proximum vero censeo. Primùm id præmitto, post illud quod Sigebertus ad annum 1012. annotat in hunc modum; Henricus Imp. Godefridum Ducem cum exercitu in fines Bratuspantium mittit ad obsidendum castrum Louanium; sed inefficax redijt, (verba sunt Sigeberti;) deinceps transactũ fuisse, vt seposita hostilitate Comites Louanienses in sua auita possessione quieti agerent. Et huc facit, quod D. Molanus cap. 42. Militię sacrę dicit, Imperatorem Henricum Pium Principem, ne ciuilibus bellis Regna sua magis inquietaret, voluisse, Duces Lotharingiæ deinceps auulso Comitatu (Louaniensi) carere. Certè nulla deinceps inter eos legimus bella; ac proinde bellorum ciuilium metu sublato, Duces Imperiales modò hîc modò illic sedem habuisse existimo; neque vlla ratione mihi persuadeo, tam amplas eorum res præ Louaniensibus fuisse, atque Diuæus eas depinxit. Adfert his quoque lucem Diploma Ecclesiæ Leodiensi ab Henrico Germanorum Rege II. & Imperatore I. anno 1008. concessum. Sunt hæc eius verba: Notum sit omnibus ... qualiter Nos interuentu atque petitione Heriberti Coloniensis Archiepiscopi, bannum nostrum bestiarum, Baldrico sanctæ Leodiensis Ecclesiæ Præsuli, nec non Baldrico Comiti, super eorum proprias

siluas,

„siluas, quæ sunt inter illa duo flumina, quæ ambo Nithe „vocantur, & tertium quod *Thilia nominatur, sitę, & quæ „pertinent ad illas villas Heiste & Heisten, ac Balfrido, nec „non Maclines nominatas, quod tamen totum VVauer„vvald appellatur, in Comitatu verò Gotizonis Comitis, „qui ANTVVERF dicitur, situm, per hanc nostram præ„ceptalem paginam concedimus atque largimur, & de no„stro iure in eorum ius ac dominium transfundimus; ea „videlicet ratione, vt prædicti Baldrici de prænominato „banno, eiusque vtilitate dehinc liberam habeant, quid„quid sibi placuerit, potestatem faciendi, omnium homi„num contradictione remota .... Datum pridie Idus Se„ptembris Indictione sexta, anno Dominicę Incarnationis „millesimo octauo, anno verò Domini Henrici Secundi „regnantis septimo. Actum Treueris feliciter, Amen. *Dilia

Hucusque Diploma; vbi Gotizonis Comitatum, qui Antvverf dicitur, Marchionatum posteà nominatum intelligo. Sed an idem Gotizo tunc simul fuerit totius Lotharingiæ Imperialis cis Mosam Dux, ambigo; magis tamen inclino, hunc Gotizonem eumdem esse, qui à Sigeberto ab anno 1005. & deinceps Godefridus Comes & Dux Lotharingię vocatur. Quidquid sit, hoc video, nec hunc quidem Comitem limitaneum Antuerpiensem hîc adhuc Marchionem vocatum, vt multò minùs Regiam certam Ducis Lotharingiæ Imperialis Thenis constituam, vel alibi. Porrò Comitem Baldricum, cuius in Diplomate mentio est, dicerem Baldricum fratrem Lamberti mariti Gerbergæ, illum qui post Othonem nepotem præfuit, eò quòd in Diplomate dicitur, *super eorum proprias siluas*; & temporum series patitur: & hinc inprimis liqueret (quod priùs dixi) hostilitatem omnem inter Imperatores

& Comites Louanienses deinceps quieuisse. Concludo; limites Ducum Imperialium & Comitum Louaniensium à Diuæo superiùs assignatos eatenus placere, vt tamen non concedam, Imperiales, quod ille vult, maximam partem Brabantiæ obtinuisse, certè nullo modo meliorem. Si vlteriùs quæras, qui fuerint ante Pipinum, nostræ Seriei Antesignanum, Brabantiæ Principes; res obscura est, & vix vlla certa haberi credo, præter ea quæ generatim de Galliæ & Germaniæ populis sunt apud Cæsarem, Tacitum, & alios meliores eius ordinis Scriptores. Nam cetera quæ passim Annalibus vernaculis, & Latinis nonnullis, præfiguntur, paruo delectu videntur congesta; nec proinde operæpretium censeo, vt in limine nostræ historiæ Lector huiusmodi tricis & dissertationibus diutiùs detineatur. Nunc en quod dudum promisimus ex Aimoïno.

I V.

De limitibus veteris Lotharingiæ ex Aimoïno (qui scripsit ante annos ampliùs septingentos) libro 5. De gestis Francorum, cap. 25.

CAROLVS Rex (inquit Aimoïnus, Caluum intelligens) Legatos suos ad fratrem suum Ludouicum (Germanicum) ad Franconofurt dirigens, petijt, vt ad Regnum Lotharij diuidendum simul conuenirent; ipseque Pontigonem petens, ibidem eos Legatos accepit, nuntiantes, vt ipse ad HERISTALLIVM veniret, & frater eius Ludouicus ad Smarnam venturus esset; & in meditullio eorumdem locorum Kalend. Augusti colloquerentur; & vnusquisque eorum quatuor Episcopos & decem Consiliarios,

liarios, & interminiſteriales & Vaſallos triginta tantummodò ad idem colloquium ducerent.

Et hæc eſt portio quam ſibi LVDOVICVS accepit; Coloniam, Treuiros, Vtrech, Traiectum, Straburch, Argentinam, Baſileam, Abbatiam Sueſtre, Berch, Nui Monaſterium, Caſtellum Indam, S. Maximinum, Ephernacum, Horream, S. Gandulphum, Fauerniacum, Polemniacum, Luxouium, Laureram, Balmam, Offonis villam, Meiem, Monaſterium S. Deodati, Bodonis Monaſterium, Stiuagium, Romerici montem, Morbachum S. Gregorij, Mauri Monaſterium, Eboresheim, Homouua, Maſonis Monaſterium, Homburch, ſancti * Stapni, Eroſtein, S. Vrſi in Solodoro, Grandiuallem, Altam petram, Iuſtiniani Vallem, Cluſi Caſtellum, Carnones, Heribodesheim, Abbatiam de AQVIS, Homchircha, Auguſtchirche, Comitatum * Teſtebrant, * Bauiam, Harmarias, Moſam ſubteriorem de iſta parte. Ita Moſam ſuperiorem quantum de iſta parte eſt, (Parienſis Scriptor loquitur) Lingas quãtum de iſta parte eſt. Diſtrictum Aquenſe, Diſtrictum Trectis, Iuribuarias, Comitatus v. Mogenenſium, Bedagouuam, Nithacouuam, Sarachouuam ſubteriorẽ, Bleſitchouua, Selme, Albechuuam, Suentiſcum, Calmontem, Serachouuam ſuperiorem. Odornenſe quod Bernhardus habuit, Solocenſe, Baſiniacum, Eliſcouue, VVarachſtudingum, Emaus, Baſalchouuam. In Eliſano Comitatus II. De Friſia duas partes, de Regno quod Lotharius habuit. Super iſtam portionem, propter pacis & charitatis cuſtodiam ſuperaddimus iſtam adiectionem, ciuitatem Metenſem cum Abbatia S. Petri, & S. Martini, & Comitatu Moſſenſi cum omnibus in eo conſiſtentibus, tam Dominicatis, quàm etiam Vaſallorum. De Arduenna, ſicut flumen Vrca ſurgit inter Biſlaue & Tumbas, ac decurrit in Moſam; & ſicut recta via pergit in * Bedenſi, ſecundùm

* *an* Staphni .i. Stephani?

*Teiſterbant, * *an* Batuam?

**infrà eſt.* Hodenſe.

quod communes Miſſi noſtri rectiùs inuenerunt, excepto, quòd de Conduſtrio eſt ad partem Orientis trans Vrcam, & Abbatias* Prannam & Stabolam cum omnibus Villis Dominicatis, & Vaſallorum.

*an Pruniam?

Et hæc eſt portio, quam CAROLVS de eodem Regno ſibi accepit: Lugdunum, Veſontium, Viennam, Tungros, Tullum, Viridunum, Camaracum, Viuarias, Vzotias, Montem Falconis, S. Michaelis, Suldum Monaſterium, S. Mariam in Biſintiono, S. Martini in eodem loco, S. Augentij, S. Marcelli, S. Laurentij Leudenſi, Sennonam Abbatiã Mellam,* Molburium, Laubias, S. Gaugerici, S. Saluij, Criſpino, Foſſas, Marilias, *Humulfuirt, S. Seruatij, MALINAS, Ledi Suniuacum, Antonium, Condatum, Merrelecchi,* Ticliuium, Luttoſam, Calmontem, S. Mariam in Deonant, Echam, Andanam, Vuaſloos, Altum Montem, Comitatum Texandrum. In BRACHBANTO Comitatus III. *Cameracenſem, Hamonem, Lonienſem. In Aſbanio Comitatus IV. Moſam ſubteriorem, quantum de iſta (eadem) parte eſt. *Lingua, quod de iſta parte eſt Moſę, & pertinet ad *Verſatum, Scarpomuſe, Viridunenſe, Dulmenſe, Ælon, Vuarenſe, Comitatus II. Moſnunſe, Caſtritium, Condruſt. De Arduenna, ſicut flumen Vrca ſurgit inter Biſlane & Tombas, ac decurrit ex hac parte in Moſam: & ſicut recta via ex hac parte Occidentis pergit in Hodenſe, ſecundùm quod Miſſi noſtri rectiùs inuenerunt. Tullenſe aliud, Odornenſe quod Temarus habuit, Barrenſe, Portenſe, Salmoringum, Lugdunenſe, Viennenſe, Viuarias, Vzetium. De Friſia tertiam partem. Et poſtridie ſcilicet IV. Idus eiuſdem menſis ſimul iterùm conuenerunt: & valedicentes ſibi mutuò, ab inuicem diſceſſerunt. Hæc ibi: quæ vtinam aliquando à mendis puriora, nominibus iam notis etiam illuſtrentur; nos ea damus vti iam poſtremùm anno 1603. Pariſijs edita ſunt.

*an Malbodium?

*an Hunolcourt?

*an Siclinium?

**C. VVerdenenſis legit* Antauienſem. *Nã & Cameracum iã paulò antè nominatũ eſt.*

**an* Liega?

**an* Viſetum?

SERIES

SERIES
DVCVM SEV PRINCIPVM
BRABANTIÆ

Ab anno Christi DC. XV. vsque M. DC. XXI.

quot annis singuli præfuerint; simul Vxores & Liberi.

PIPINVS I. *dictus* DE LANDIS, *præfuit annis* 32. I.
Ab anno 615. *vsque* 21. *Februarij anni* 647. *Tunc piè obdormiit, non sine opinione sanctitatis. Vxor, venerabilis Itta seu Iduberga Aquitana. Ex ea liberi, Grimoaldus, Gertrudis, Begga. Sepulchrum eius Niuellæ.*

GRIMOALDVS *filius præcedentis, annis* 11. II.
Periit Lutetiæ in carcere anno 658. *Vxoris nomē nondum inueni. Filius ei fuit Hildebertus, sed patri non superuixit, cæsus in acie.*

ANSEGISVS *&* BEGGA, *præfuerunt annis* 27. III.
Ipsa, soror fuit Grimoaldi. Maritus eius Ansegisus, filius magni illius Arnulphi, ex Maiore Domus, Metensis Episcopi. Ex his natus Pipinus Herstallus. Cæso marito à perduelle quodam, cessit Principatum filio suo Pipino anno 685. *Quiescit Andanæ ad Mosam, non longè à Namurco.*

PIPINVS II. *dictus* HERSTALLVS, *annis* 29. IV.
Filius præcedentis Beggæ. Obiit 16. *Decembris, anno* 714. *Vxor legitima Plectrudis. Ex ea liberi, Drogo & Grimoaldus, vterque mortuus ante patrem, superstite tamen nepote ex Drogone Theodobaldo. Nihilominùs heredem Principatus scripsit Carolum Martellum filium, ex Alpaide pellice.*

CAROLVS MARTELLVS *filius Pipini, præfuit annis* 27. V.

Vxor incognita. Filij, Carolomannus & Pipinus. Obiit 22. Octobris, multis bellicis facinoribus clarus, anno 741. Sepultus inter Reges Franciæ ad S. Dionysij.

VI. PIPINVS III. *demum* REX FRANCIÆ, *annis item* 27.
Filius Martelli. Vxorem habuit Bertam, Bertradam, seu Bertrudam, filiam Imperatoris Græcorum; ex qua liberi, Carolus & Carolomannus. Obiit die 23. Septembris anno Domini 768. Regni 17. Sepulchrum eius ad S. Dionysij.

VII. CAROLVS MAGNVS REX, *etiam posteà* IMP. *annis* 46.
Filius superioris, Vxores habuit plures. Nonnulli quinque numerant. Tertia ordine, Hildegardis nomine, Ducis Sueuorum filia, peperit ei Carolum & Pipinum ante patrem mortuos, nec non Ludouicum, posteà Pium dictum, pluresq́ filias. Obiit die 28. Januarij anno Domini 814. Imperij 14. Regni 46. Sepultus Aquisgrani.

VIII. LVDOVICVS PIVS IMP. *præfuit annis* 26.
Filius præcedentis. Eius vxores duæ; Hermingardis filia Comitis Saxonis, ex qua Lotharius Imp. Pipinus Rex Aquitaniæ, & Ludouicus Rex Germaniæ. Altera Juditha, filia VVelphonis primi Comitis Altorfensis, quæ ei peperit Carolum, dictum posteà Caluum. Obiit Ludouicus Pius 12. Kal. Iulij anno 840. Sepulchrum eius Metis.

IX. LOTHARIVS IMP. *filius Pij, præfuit annis* 15.
Vxor ei fuit Hermingardis filia Hugonis Comitis. Liberi, Ludouicus II. Imp. eius nominis, Lotharius Rex Lotharingiæ, & Carolus Rex Prouinciæ. Decessit Imperio, Monachum induens, anno 855. Sepultus in Prumia Monasterio.

X. LOTHARIVS II. REX, *filius superioris, annis* 13.
Vxorem habuit Theutbergam, liberos ex ea nullos. Conatus est, ea dimissa, ducere quamdam VValdradam; qua ex re natæ turbæ maximæ. Obiit misero fato 7. Idus Augusti anno 868. vnico relicto filio Hugone ex dicta pellice VValdrada, sed non herede.

XI. CAROLVS CALVVS REX, *& posteà* IMP. *annis* 9.

Pa-

Patruus fuit superioris, de qua succeßione prolixè suprà egimus. Uxor ei fuit prima Hermendrudis, ex qua nati, Ludouicus Balbus patris successor, Lotharius infans extinctus, & Carolomannus Dux Prouinciæ, tandem cæcatus à patre; & filia Juditha, vxor Regis Anglorum, & posteà Balduini Flandri. Obiit pridie Nonas Octobris anno Domini 877. *Imperij* 2. *prope Vercellas in Italia, posteà delatus in Franciam.*

LVDOVICVS BALBVS REX & IMP. *annis* 2. XII.
Filius Calui. Pro vxore primò habuit Ansgardam, ex qua Ludouicus & Carolomannus. Ea relicta iussu patris, duxit Adelhaidem, ex qua Carolus Postumus, dictus Simplex. Obiit Balbus 3. *Idus Aprilis anno* 879.

LVDOVICVS & CAROLOMANNVS, *annis* 5. XIII.
Filij fuerunt præcedentis Balbi, de quorum succeßione vide pleniùs in Annalibus. Obiit Ludouicus anno Domini 883. *& Carolomannus anno sequenti.*

CAROLVS *Postumus, dictus* SIMPLEX, *annis* 45. XIV.
Filius Balbi. Geßit Regium nomen varia fortuna. Uxorem habuit filiam Regis Anglorum, quæ ei peperit Ludouicum heredem, Transmarinum dictum. Obiit in carcere apud Peronam Carolus Simplex, anno 929.

LVDOVICVS IV. *Transmarinus, annis* 25. XV.
Filius superioris. Præfuit multis sibi aduersantibus. Uxor fuit Gerberga, soror Othonis I. *Imp. Liberi, Lotharius, post eum Rex, & Carolus Dux noster* XVII. *Moritur Rhemis, teste Frodoardo, anno Christi* 954. *Sepultus ad S. Remigij.*

LOTHARIVS III. REX *præfuit annis* 24. XVI.
Filius præcedentis. Vix quietior fuit patre aut auo. Uxor fuit Emma, filia Regis Italici. Filiolus Ludouicus, sed qui vix annum patri superuixit. Ceßit Lotharius, seu potiùs permisit fratri Carolo Lotharingiam nostram anno 978. *Mortuus ipse demum octauo anno pòst, scilicet* 986.

CAROLVS DVX, *frater superioris, annis* 13. XVII.

Uxorem habuit Trecarum Comitis filiam; ex qua nati, Otho Dux successor, & Gerberga filia, nupta Lamberto Montensi, nec non Ermingardis data Namurcensi. Obiit Aureliis captiuus Hugonis Capeti anno 991.

XVIII. OTHO, *filius præcedentis, præfuit annis* 15.
Decessit sine liberis anno salutis 1005. *Sepulchrum eius Niuellæ.*

XIX. LAMBERTVS & GERBERGA, *annis* 10.
Soror hæc Othonis & filia Caroli, filium reliquit heredem Henricum. Cæsus est maritus eius Lambertus dictus Montensis & Longicollius, anno 1015. *pridie Idus Septembris. Iacent Niuellæ.*

XX. HENRICVS, *filius præcedentium, præfuit annis* 23.
nempe partim cum matre, partim solus. Filium habuit Othonem, sed qui breuissimo tempore patri superuixit. Interfectus est Henricus à quodam captiuo suo, anno 1038.

XXI. LAMBERTVS II. *aliter* BALDRICVS, *annis* 16.
Frater præcedentis, Othone filiolo Henrici mox intra annum defuncto, iure successit. Vxor ei fuit Oda filia Gozelonis Ducis alterius partis Lotharingiæ pro Imperatore, ex qua filius Henricus successor. Cæsus est Lambertus seu Baldricus iuxta Tornacum 13. *Kal. Iulij anno* 1054. *Iacet Niuellis.*

XXII. HENRICVS II. *filius superioris, præfuit annis* 14.
Vxorem habuit Adelam filiam Lantgrauij Thuringiæ, quæ peperit ei Henricum tertium successorem, & Godefridum. Obiit Henricus pater anno salutis 1068.

XXIII. HENRICVS III. *filius præcedentis, præfuit anno* 28.
Vxor eius Gertrudis, filia fuit Roberti Frisij, qui paulò pòst etiam Flandris præfuit. Non reliquit proles masculas, sed tantùm filias. Cæsus est in armorum ludo Tornaci anno 1096. *Sepultus Niuellæ.*

XXIV. GODEFRIDVS BARBATVS, *annis* 44.
Frater fuit Henrici proximè præcedentis. Vxorem habuit filiam Henrici IV. *Imp.* & V. *Regis Germaniæ, nomine Sophiam, &*

ex ea

ex ea liberos, Godefridum successorem, Henricúmque, & filias Aleidam & Idam. Obiit Dux, Magnus meritò cognominatus, anno 1140. *Sepulchrum eius in Affligem.*

GODEFRIDVS II. *filius superioris, præfuit annis* 2. XXV.
Vxor ei fuit Lutgarda, (filia, vt volunt, Berengarij Comitis Zulzbachensis) quæ ei peperit Godefridum successorem. Obiit Idibus Iunij anno 1142. *Iacet Louanij ad D. Petri.*

GODEFRIDVS III. INCVNIS, *annis* 44. XXVI.
Filius Godefridi superioris. Vir factus vxorem duxit primam Margaretam Limburgicam, ex qua Henricus successor, & S. Albertus Episcopus Leodiensis & Martyr; & alteram, filiam Comitis Lossensis, quæ ei peperit Guilielmum primum Paruisij Dominum, & Henricum Dominum de Cuyck. Obiit veriori calculo (de quo pleniùs in Annalibus) anno 1186. *Item sepultus Louanij ad D. Petri.*

HENRICVS IV. PRINCEPS & I. DVX, *annis* 49. XXVII.
Filius fuit superioris; superbiori illo titulo Ducis, eius nominis primus, sed alioqui iure sanguinis, vt videmus, quartus Henricus inter Principes: de quo latiùs in Præfatione. Vxor prima ei Mathildis, filia Comitis Boloniæ: liberi, Henricus, Gotfredus, & filiæ, Maria nupta Othoni Imp. Mathildis Comiti Holland. vna item Geldro, & aliæ duæ. Vxor posterior filia Philippi Regis Franciæ, ex qua filiæ duæ, quarum vna nupsit Comiti Cliuiæ. Obiit Magnus Heros Nonis Septembris anno 1235. *Sepulchrum eius Louanij ad D. Petri in medio Choro.*

HENRICVS V. *filius præcedentis; præfuit annis* 12. XXVIII.
Vxores habuit duas, priorem Mariam filiam Philippi Imp. ex qua ipsi liberi Henricus successor, & filiæ hæ, Mathildis vxor fratris S. Ludouici Regis, Maria Bauaro, & Beatrix Thuringo nupta. Secunda vxor fuit Sophia filia S. Elisabeth, ex qua Henricus Thuringus. Obiit Kalendis Februarij anno Christi 1247. *Quiescit apud Villarienses.*

HENRICVS VI. PRINCEPS, III. DVX, *annis* 13. XXIX.

Filius

Filius superioris. Vxorem habuit Aleidam filiam Ducis Burgundiæ, quæ ei peperit Henricum, Joannem & Godefridum filios, & filiam Mariam vxorem Philippi III. *Regis Francorum. Obiit pridie Kalend. Martij, anno* 1260. *Sepultus Louanij apud Prædicatores.*

XXX ALEIDIS PRO LIBERIS, *annis* 7.

Hæc, quòd filij impuberes essent, septennium præfuit; posteà maiori natu Henrico Monacho facto, Ioannes succedit. Vide pleniùs in ipsis Annalibus. Sepulta est iuxta maritum.

XXXI. IOANNES I. *filius Henrici præcedentis, annis* 26.

Ex Margareta Flandrica liberos habuit Ioannem successorem, Gothfredum, qui infans decessit; Margaretam Henrico VII. *Imperatori, & Mariam Amadeo Sabaudiæ Comiti nuptam. Obijt* 5. *Idus Iunij anno* 1294. *Cõditus Bruxellæ ad D. Francisci.*

XXXII. IOANNES II. *filius superioris, præfuit annis* 18.

Vxor ei Margarita filia Eduardi Regis Anglorum. Filius & heres Ioannes, natus anno 1300. *Obiit pater Furæ* 6. *Kalend. Nouembris anno* 1312. *Sepultus Bruxellæ ad D. Gudilæ.*

XXXIII. IOANNES III. *filius præcedentis, præfuit annis* 43.

Vxorem habuit filiam Ludouici Ducis Ebroicensis filij Regis Franciæ. Filij eius ante patrem defuncti sunt. Filiæ, Joanna VVenceslao Duci Boëmiæ, Margareta Ludouico Comiti Flandriæ, & altera Maria Reinaldo Geldro nuptæ. Decessit Nonis Decembris anno 1355. *Sepultus in Abbatia Villariensi.*

XXXIV. VVENCESLAVS & IOANNA *præfuerunt simul annis* 28. *ipsa sola, defuncto marito, annis* 21.

Nulli ex hoc coniugio liberi. VVenceslaus obiit anno 1383. *mense Decembri. Ioanna grandæua cessit Ducatum Antonio Burgundo pronepoti ex filia sororis suæ, anno* 1404. *die* 7. *Maij, & biennio pòst obiit Kalend. Decembris anno* 1406. *Sepulta Bruxellæ in Choro Carmelitarum.*

XXXV. ANTONIVS BVRGVNDVS *præfuit annis tantùm* 9. *Dux, sed biennio antè etiam Ducatus Administrator.*

Pro-

Pronepos Ioannæ superioris ex filia sororis eius & Philippo Duce Burgundiæ & Comite Flandriæ. Vxorem habuit Ioannam filiam Comitis S. Pauli, & ex ea liberos Ioannem & Philippum. Cæsus est pro Francis pugnans contra Anglos non longè à Blangio 8. Kal. Nouemb. anno 1415.

IOANNES IV. BVRGVNDVS, *præfuit annis.* 12. XXXVI.

Filius præcedentis, anno 13. ætatis Ducatum excepit. Duxit vxorem Iacobam Hollandam mense Aprili anno 1418. *sed quæ biennio pòst eum deseruit, de quo pleniùs in Annalibus. Fatis concessit* 17. *Aprilis anno* 1426. *ad proximum Pascha exeunte. Sepultus Furæ.*

PHILIPPVS *frater præcedentis, tantùm annis* 3. XXXVII.

Vxor ei destinata erat Iolentis filia Regis Siciliæ, sed quam non accepit, morte præuentus. Obiit 4. *Augusti anno* 1430. *Item Furæ conditus.*

HINC PRINCIPES BELGII VNITI.

PHILIPPVS BONVS, *Fundator Belgici Imperij, præfuit annis* 37. I.

Fratruelis superioris, nempe filius Ioannis Burgundi, qui ea lege Antonio fratri minori tantùm Brabantiam concesserat, vt cùm ex eo non superessent liberi, iterùm ius ad Ioannis heredes rediret. Ex Elisabetha Lusitana filius heres Carolus, dictus Audax. Obiit Philippus 17. *Kal. Iulij anno* 1467. *Sepultus primò Brugis, deinde in Burgundia Diuione.*

CAROLVS AVDAX, *filius præcedentis, præfuit annis* 10. II.

Vxores habuit successiuè tres; primam Catharinam filiam Caroli septimi Regis Francorum, secundam Isabellam Borbonicam ex qua MARIA *heres, & tertiam Margaretam Eboracensem. Cæsus est ante Nanceium Lotharingiæ Nonis Ianuarij anni* 1476. *ad Pascha exeuntis. Sepultus primùm Nanceij, inde translatus Lutzemburgum, ac demum Brugas.*

MARIA *cum* MAXIMILIANO AVSTRIACO, *annis* 5. III.

Filia superioris vnica, nupsit Austriaco Maximiliano Fred. Imp. filio, 18. *Augusti, septimo mense post patris mortem. Ex hoc*

hoc coniugio liberi, Philippus heres, & filia Margareta Ioanni Principi Hispaniæ nupta. Obiit 5. Kal. Aprilis anno 1482. *item sepulta Brugis.*

IV. PHILIPPVS AVSTRIACVS, *posteà Hispaniæ Rex, præfuit annis* 24. *mensibus* 6.

Vxor ei Ioanna filia Regis Hispaniæ. Filij Carolus heres & Ferdinandus, vterque Imp. & filiæ, Leonora, primùm Lusitaniæ, deinde Franciæ Regibus nupta; Isabella Daniæ, & Maria Hungariæ Reginæ. Obiit in Hispania die 27. *Septembris anno* 1506. *Sepultus ibidem prope Burgos in Carthusia.*

V. CAROLVS V. HISP. REX & IMP. *præfuit annis* 49.

Filius præcedentis natu maior. Vxor ei Isabella Lusitana, ex qua Philippus heres; & filiæ, Maria Maximiliano II. *Cæsari, & Ioanna Principi Lusitaniæ nupta. Cessit filiò Hispaniam, Indiam, & Belgium, ipse Deo vacaturus,* 7. *Kal. Nouemb. anno* 1555. *Cessit paulo pòst etiam Imperium fratri Ferdinando, ipseq; deinde piè obijt in Hieronymiano S. Iusti in Hispania* 21. *Septembris anno* 1558.

VI. PHILIPPVS II. HISP. & IND. *Monarcha, præfuit annis* 43.

Vxores habuit quatuor, sed ex duabus tantùm superuixere liberi; ex tertia Elisabetha seu Isabella filia Regis Franciæ, Isabella Serenissima nunc Belgij nostri Princeps, & Catharina nupta pridem Duci Sabaudiæ. Ex quarta verò Anna Austriaca, Philippus III. *Monarcha. Piè obdormijt in Scoriaco S. Laurentij in Hispania Idibus Septembris anno* 1598. *cùm eodem anno Nonis Maij*

VII. ISABELLAM *filiam, Serenissimo Principi nostro* ALBERTO AVSTRIACO *Impp. filio, nepoti, fratri, cum dote Burgundiæ & Belgij, annuente simul Philippo filio, addixisset.*

FRAN-

FRANCISCI HARÆI

ANNALES

DVCVM SEV PRINCIPVM BRABANTIÆ.

TOMVS PRIMVS.

PIPINVS

PRIMVS BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit Austrasiæ Inferiori, seu Brabantiæ, annis XXXII.

PIPINVS dictus DE LANDIS (oppidulum id nunc Brabantiæ est, in confiniis Hasbaniæ, olim Principum palatium) filius fuit Carolomanni Tungrorum & Hasbanię Ducis, præfecti, credo, limitanei & militaris eorum locorum nomine Austrasiæ Regum. Successisse eum patri anno Christi nati sexcentesimo quintodecimo, Annales vernaculi tradunt, veteresque Scriptores Latini tacitè adstipulantur, vti in progressu ostendemus. Cur autem is potiùs quàm pater vel auus constituatur primus Brabantię velut hereditarius Princeps, ratio ea est, non quòd totam eam regionem, quæ nunc Brabantiæ nomine continetur, hereditario iure, aut etiam donatiuo alicuius Regis possederit, sed quòd possessiones auitas iis in locis suâ industriâ ipse primus maximè augere cœperit, idcircò quòd tota etiam Austrasia, non solùm Hasbania & Tungri, à Regibus Francorum, qui & Austrasiorum, eius fidei fuerit commissa. De quo sic in eiusdem Pipini rebus gestis ante plura sæcula conscriptis: Beatus Pipinus (ita vo-

Pipini patria & stirps.

615.

Qua ratione is primus Brabantiæ Princeps.

catur ob insignem sanctimoniam virtutibus eius bellicis, quòd ratum est, coniunctam) primò Regum Austrasię, postmodum ipsius Austrasię Inferioris Præpositus & Dux gloriosus, erat lingua & natione Teutonicus, decus & gloria Teutonicorum, via & exemplar morum. Et paulò superiùs: Venerabilis Pipinus ex patre Carolomanno Principe, & matre

Idem Maior domus Regum Francorum.

Æmegarde, fuit Maior domus Franciæ sub Clotario Rege Francorum, & Dagoberto eius filio. Qua dignitate parū à dominatione ac sublimitate Regia differente præditus, omnia prudenti dispositione ordinabat, præ-

Claret Pipinus tam fortitudine belli quàm iustitia pacis.

stabatque tam in bello fortitudine, quàm iustitia in pace. Hæc ibi inter alia. Atque adeò verosimillimum est, omnia bella aliaque præclara facinora, à Regibus illis patrata, magna quoque parte eius industria, vtpote Maioris domus Regiæ (nunc Comestabilis vocatur) fuisse confecta. Et innuunt haud obscurè veteres Annales. Sanè Sigebertus Gemblacensis, qui Chronicon suum scripsit ante annos quingentos, cùm ad annum Christi sexcentesimum decimum octauum narrasset, qua ratione Monarchia Francici Regni ad Clotarium fuisset delata (nempe filiis

**Fuit hic Theodoricus Burgundiæ Rex, nepos Sigeberti patrui Clotarij.*

* Theodorici Regis bello captis & occisis, Brunichilde quoque eorum proauia, cui Clotarius decem Regum mortes imputabat, vno pede & brachio mutilata, & ad caudam equæ indomitæ religata & membratim discerpta) his verbis deinde Pipini nostri meminit ad annum sexcentesimum vigesimum quintum: Pipinus, inquit, filius Carolomanni, Maior domus Clotarij,* Principatum gerebat; Pipino verò in disponen-

625 da Republica cooperabatur sanctus Arnulfus, filius Arnoldi, filij Ans-

** principabatur; Pipino socius regiorum negotiorum S. Arnulfus Episcopus Metensis.*

berti, ex Blithilde filia prima Lotharij Regis. Et triennio pòst: Lotharius seu Clotarius Rex filium suum Dagobertum in Regno adscitum Pipino & Arnulfo committit ad Austrasiis regnandum. Verba sunt vetusti Scriptoris. Sed quid? Horúmne testis solus Sigebertus Brabantus? Minimè; quin Aimoïnus, eo etiam ducentis annis antiquior, & qui in intima Francia ad muros Lutetiæ Parisiorum vixit, semel atque iterùm

Aimoïnus de gestis Francorum lib. 4. cap. 19.

Pipini huius nostri honorificentissimè meminit: Dagobertus, ait, patre defuncto, totius regimen nactus gentis, in Burgundiam ea propositi intentione proficiscitur, vt oppressis & calumniam sustinentibus iustitiam

631 exercendo subueniret. Vsque ad id temporis consilio beati Arnulfi Me-

Encomium eorumdem scriptum ante annos septingentos.

tensis vrbis Pontificis, nec non Pipini in Regno Austrasiorum Maioris domus officium gerentis vsus est; ideoque tam strenuus tamque efficax in administrando apparebat Regno, vt circumpositæ nationes, eius vererentur nomen, suaque auxilia in subiiciendis exteris sponderent gentibus fide promptissima. At verò post discessum præfati Antistitis, consiliis iam dicti Pipini & Chuniberti vrbis Coloniæ Præsulis obaudiens, suggerentibus eis, æquitati ac iustitiæ operam dabat. Pergit capite proximo:

PIPINVS DE LANDIS I. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Cap. 20. ximo, Porrò octauo anno Regni sui cùm more Regibus assueto superio-
res Franciæ partes peruagaretur, metusque esset quòd filium non proge-
neraret, puellam quamdam, Ragnetrudem nomine, thalamo sibi socia-
uit: ex qua filium eo anno suscepit. Quem dum postmodùm in Aure-
S. Amandus Episcopus Traiectensis seu Tungrensis. lianensi vrbe venerabilis vir Amandus Traiectensium (seu Tungren-
sium) Episcopus iuxta morem fidelium præsignaret, assistente genitore
pariterque Ariberto Aquitaniæ Rege, finita oratione, & nullo è tanta
exercitus multitudine Amen respondête, aperuit Dominus os pueri (qui
Infans triginta dierum loquitur. non plusquam triginta à natiuitate expleuerat dies) ac audientibus cun-
ctis Amen respondit. Statim igitur sanctus Antistes eum regenerauit:
quem Aribertus Rex de sacro Fonte suscepit, nomenque Sigiberti ei im-
posuit. Sed exinde Dagobertus, dum patriam sæpè studet Neustriam
inuisere & Regnum, prioris oblitus bonitatis, non solùm Ecclesiarum,
Dagobertus Rex ad grauia scelera prolabitur. verùm etiam quorumcumque locupletium inhians rebus, improbus
effectus est prædo. Luxuriæ quoque tam ineffrenatæ se tradidit, vt (ex-
ceptis tribus, quæ cum nomine, cultu etiam fulciebantur regio) pluri-
639. mus concubinarum illi obsequeretur numerus. Auersum itaque cor eius
à Deo fuisse æstimabatur prorsusque abalienatum, nisi in semet reuer-
sus, peccata sua eleemosynis redimere deliberasset. Erat in Regno eius
PIPINVS de potêtissimis Austrasiorum, familiaritati eius inhærens, qui
oderat improbos, nec se miscebat flagitiosis. Hunc quidam malignan-
Multa sustinet Pipinus pro iustitia. tium Dagoberto adorsi sunt facere odiosum: sed Domini protectus cle-
mentia (cuius in obseruanda iustitia sectabatur præcepta) & insidias pa-
ratas euasit, & Regi vtilia suadendo fidelissimus apparuit. Hæc Aimoï-
nus. Ceterùm quod suprà capite 19. indicauit nationes exteras industria
simul PIPINI domitas, illustre inprimis est quod idem narrat, capite de-
Lib. 4. cap. 18. cimo octauo his verbis: Austrasiis Francis Rex institutus Dagobertus
à patre, aduersus Saxones, qui rebellare tentauerant, arma mouit; trans-
gressusque Rhenum, cum Bertoaldo Saxonum Duce pugna commissa,
Bellum Saxonicum eius simul industria gestum. ense percussus in caput, decisos cum parte galeæ crines patri per armige-
rum mittit, & vt sibi, antequam cunctus corruat exercitus, in auxilium
properet mandat. Fortuna adfuit: Clotarius enim venationis gratia Lon-
golariam siluam petierat: vbi accepto periculorum filij nuntio, graui
exagitatus dolore, raptis, quos in promptu habebat, iuuenibus, ad alios
630. etiam vt se sequerentur, directis legatis, breui tempore longũ iter emen-
sus (nam & noctibus viam carpebat) ad filium vsque peruenit. Et ea qui-
dem nocte fixis super Wiseram fluuium tentoriis, quieuerunt. Manè
autem facto, dum Franci plausus ac voces lætitiæ pro aduentu Regis
Clotarij ederent, Bertoaldus Saxoniæ Dux super ripam fluminis præ-
lium postulans, audito tumultu, interrogat vt quid tantus in Franco-
rum

rum castris oriretur lætantium sonus. Dictum est ei, Clotarium aduenisse Regem, atque ob id diem festum agere Francos. At ille ad hæc, Falsa, ait, spe decepti, præ timore desideria somniant sua: nam Regem, quem secum gratulantur manere, certa ferente fama nos compertum habemus vita iam defunctum. Clotarius citeriori armatus superstans littori, dum talia superbè profantem audiret, nil dicens, quò maior taciturnitate sua hostibus incuteretur timor, celerrimè galea nudauit caput. Erat quippe eius cæsaries pulchra canitie veneranda, in cuius adspectu ab aduersariis maximè dignoscebatur. Denique statim à Bertoaldo agnitus incongrua percepit responsa. Túne(dixit)hîc muta aderas bestia? Tunc Rex huiusmodi commotus conuitio, & vltrà quàm dici possit exardescens ira, capiti reposita casside, calcaribus equum versùs eum impulit, vt transmeato flumine se de inimicis suis vlcisceretur. Franci ibidem, iniuria Regis permoti, atq; eius exemplo animati, flumen natantes transibant sequentes Regem, qui fugienti Bertoaldo infestus insistebat. Grauabatur sanè ad insequendum, & pondere armorum, & quòd dum transnataret fluuium, aqua sinum eius nec non ocreas repleuerat. Bertoaldus verò recedendo clamabat, se eius seruum, illum verò suum confitens dominum; viderique iniustum, vt vel seruus à clementissimo domino, vel dominus à se seruo licet inuito ac coacto, perimatur. Verùm Clotarius callidè hæc eum prosequi sciens, nec ea quæ dicebantur curans, tandem pernicitate equi quo vehebatur eum assecutus interemit; sublatoque eius capite, ad filium & ceteros Francos, qui tristes eò quòd eum perniciter volantem consequi nequirent, eius saluti timentes, post eum iter pro posse accelerabant, regreditur. Indeque releuatis mœstitia eorum animis, vnà cum eis Saxoniam ingressus, ita depopulatus est eam, vt nullum hominem viuentem relinqueret, qui longitudinem spathæ quam tunc fortè gerebat excessisset. Ista Aimoïnus. Refert eam victoriam Sigebertus ad Christi 630. annum. Dagobertus, inquit, Rex Saxonibus bello concurrit, cui pater Lotharius accurrens auxilio, interfecto Bertoaldo Duce Saxonum, victoriam obtinuit, & peruagans omnem Saxoniam, nullum omnino Saxonum (virilis sexus, addit Regino) mensuram gladij sui excedentem dimisit viuentem. Meminitque idem victoriarum eius contra Sclauos & Wascones anno 634. & sequenti, quas & Aimoïnus narrat, sed non sunt omnia hîc inserenda. Clarebant eo tempore in Francia tres fratres, Ado, Rado, Dado, qui & Audoënus dictus est, singuli singula cœnobia fundantes, quos animabat ad pietatem Eligius aurifex, iamdudum in aula Regis Lotharij clarus, qui etiam ex dono Dagoberti Regis Solemniacum monasterium construxit. Hic nempe est Eligius, qui eodem Audoëno grauissimo Scri-

Saxonum Dux stultè insultat Regi Clotario.

Ecce, & tunc viri fortes.

Bertoaldus Saxo resecto capite victus.

630.

Item vincuntur Sclaui & Wascones.

645. S. Eligius prædicat Christum Antuerpiensibus & vicinis. ptore ante tot ſęcula in eiuſdem Eligij Vita atteſtante, Epiſcopus Nouiomenſis & Tornacenſis factus, multùm in Flandris laborauit, iugi inſtantia ANDOVERPIS decertauit. Et hi quidem Flandrenſes atque Andouerpenſes, Friſones quoque & Sueui & Barbari quique circa maris littora degentes, primò eum hoſtili animo & auerſa mente ſuſceperunt, ſed poſtmodum, cùm paulatim per gratiam his verbum Dei inſinuare cœpiſſet, pars maxima trucis ac barbari populi, relictis idolis conuerſa eſt ad Deum verum, Chriſtoque ſubiecta. Sic Audoënus. Et vide quanta ſemper manſerit Pipino auctóritas. Dagobertus Rex non contentus ſe rectè eius ſapientia induſtriaque inſtitutum, filium ſuum quoque, cuius ſuprà meminimus, Sigebertum eius curæ committit. De quo iſta Sigebertus ad annum Chriſti ſexcenteſimum quadrageſimum: Dagobertus Rex filium ſuum Sigebertum Auſtraſiis Regem mittit, ſub tutela Pipini & Cuniberti Epiſcopi Colonienſis. Poſteà Dagobertus bella adhuc quædam geſſit, ſed pietate admodum temperata, atque adeò redolentia ſanctimoniam ſui huius formatoris ac moderatoris Pipini. Ea his verbis idem Chronologus perſtringit: Anno 642. Dagobertus Rex, Saxonibus contra Winidos ſibi auxiliantibus, annuum quingentarum vaccarum tributum indulget. Et anno ſequenti Dagobertus Waſcones ſubigit, & Iudacail Rex Britonum gratiam eius ſibi redimit. Porrò inclytus Rex Francorum (dicam verbis Aimoïni *) annis 14. glorioſa functus Regni adminiſtratione, in Spinogilo (villa ſuper fluuium Sequanæ ſita, haud procul à Pariſiis) conſtitutus, profluuio ventris laborare cœpit. Indeq; obſequentium manibus ad Baſilicam ſancti Dionyſij delatus, dum ſe incommodo vltimæ ęgritudinis ad mortem vrgeri intellexiſſet, Egam Conſiliarium ſuum ad ſe venire mandauit, ſeque diſceſſurum è præſenti ſæculo intimans, vxorem ſuam Nantildem, ac filium Clodoueum eius tuitioni commiſit; & vt ſecundùm prudentiam ſibi à Deo conceſſam filium enutriret, piéque regnum diſponeret, admonuit. Ceteris etiam Optimatibus ac Pontificibus Neuſtriæ ac Burgundiæ accerſitis, eos filio, eiſque filium commendans, 14. Kalend. Februarij diem clauſit extremum (anno Chriſti 645. ad proximum Paſcha exeunte.) At verò Pipinus (verba ſunt eiuſdem capite 36.) qui ſub Dagoberto aſſiduè cũ aliquibus ex Auſtria primoribus palatium incoluerat, eo obeunte ad Sigebertum ſe confert; iunctoque cum Cuniberto Pontifice, vt pridem, amicitiarum fœdere, vtilia cum eo Regi memorato conſilia miniſtrabat. Ex quorum ſententia Sigebertus ad Clodoueum dirigit fratrem, qui debitam ſibi portionem ex paternis poſcerent theſauris. Ad quam redhibendam certus cum loco deſignatur terminus. Statuta ergo die Cunibertus cum Pipino vſque Compendium villam Regiam acceſſit; ibique procurante

Filius Regis Dagoberti Pipino commiſſus.

640.

Rex Britonum gratiam Dagoberti ſibi redimit.

* Lib. 4. c. 33.

Dagobertus Rex moritur.

645.

Pax inter filios Dagoberti agente Pipino ſtabilita.

Ega

Ega Clodouei Regis palatium gubernante, omnis thesaurorum Dagoberti supellex, in speciebus variis, muneribusque anteà abditis, prolata, ac inter fratres æqua est lance diuisa: tertia parte tamen, ex omnibus quæ Dagobertus adquisierat postquam Nantildem sibi sociauerat, ipsi Reginæ seruata. Partem Sigeberti Cunibertus & Pipinus ad ipsum pertulerunt. Hactenus Aimoïnus. Denique Pipinus, Dux pius æquè ac strenuus, anno post Christum natum sexcentesimo quadragesimo septimo, die Februarij vigesimo primo, ad meliorem vitam transiit Landis oppidulo Brabantiæ, prætorio tunc Austrasiæ inferioris seu Cismosanæ; sed translatus, non sine opinione eximiæ sanctitatis ornat nunc vnà cum filia sanctissima Gertrude & coniuge Itta ciuitatem Niuellensem. Etenim coniugem habuit Ittam venerabilem, ex inclyta Aquitanorum stirpe; ex qua suscepit liberos, Grimoaldum, Gertrudem & Beggam; fuitque Itta soror sancti Modoaldi Treuirensis Episcopi, quod ex eiusdem sanctissimi Antistitis rebus gestis, ante annos quingentos fidelissimè scriptis, discimus; vbi & hoc PIPINI elogium est, dignum quod hîc attexatur: Clarebant (inquit Auctor) tunc temporis in palatio viri strenuissimi, iidemque religiosissimi, inter quos eminebat PIPINVS Dux clarissimus, & Maior domus sub Clotario, Dagoberto & Sigeberto potentissimis Regibus. Qui sapientissimus Dux, quia sanctarum Scripturarum scientia minùs eruditus erat, prudentes quosque viros negotiorum suorum socios assumebat. Nam & Arnulphum Metensium Pontificem, qui ante Pontificatum hanc eamdem dignitatem irreprehensibiliter administrauerat, postmodumq; eo defuncto, beatum Cunibertum Coloniensem Antistitem pari sanctitatis fama illustrem, in hac negotiorum administratione curabat adhibere participem: in quorum numero dum beatum quoque Modoaldum adsciuisset, mirum, quanto æquitatis & sanctimoniæ decore aula illa Regia vbique resplenduit. Ita ibi. Sub hoc Principe, præter sanctissimos Amandum & Eligium, quorum meminimus, aliosque de quibus in successore filio sermo erit, illustrauit inprimis Brabantiam sancta Hermelendis virgo, de qua Molanus noster ex antiquis monumentis ista habet vigesima nona Octobris: Villa Meldricis sanctæ Hermelendis virginis. Hæc præclaris parentibus nata in villa Odenca, virginitatem suam duodennis Deo deuouit atque consecrauit. Quam cùm in villa Beuecum duo fratres profanare vellent, qui in virginis concupiscentiam exardescebant, Angelus eam iussit in Meldricem vicinam insulam recedere. In qua animam suam castitate virginali, obedientia regulari, & mira abstinentia, insuper & eremitica vita sanctificatam, Deo eam repetenti reddidit. Post mortem verò per quadraginta octo annos à cultu sæculi latuit, donec miraculorum gloria

647. Pipinus transit ad meliorem vitam.

Eius coniunx & liberi.

Elogium eius ex rebus gestis S. Modoaldi.

Claret sub eo S. Hermelendis virgo Brabanta.

646.

eam magnificante, permotus Dux Pipinus pater beatæ Gertrudis, sacrum corpus leuauit è tumulo: prædiorum quoque maxima multitudine locum ditauit, instituens illic sanctarum Virginum monasterium. Quibus, vt diuinum sacrificium peragerent, presbyteri posteà ex monasterio S. Bauonis, quod in vicino monte, qui Teutonicè dicitur **Calfmont**, situm erat, adiuncti sunt. Sed neutrum monasterium nunc superest. Est autem Odenca apud Louaniolum, **ter Dunck by Lueuenioul.** Meldricis autem insula nunc continens est, dicto loco, & Hugardiæ in finibus Brabantiæ contigua; vbi natalis virginis celebris est cum nouem Lectionibus dicto die 29. Octobris. Sub hoc Principe quoque ad cælos transiit anno Christi 631. magnus ille Allouinus cognomento Bauo, Agilulphi Hasbaniæ Comitis filius, Carolomanni senioris patruelis, conuersionis suæ anno quadragesimo, cuius laudes etsi Hasbani, in Flandricis narranda seruamus, quòd Gandaui Flandrorum palęstræ sacræ simul & quietis locum delegerit. Externa, quę eodem temporum interuallo insigniora acciderunt, hæc ferè sunt: Anno sexcentesimo vigesimo quinto Cosrhoës Rex Persarum multis cladibus ab Heraclio Imperatore Christiano attritus, anno belli Persici quinto, collectis omnibus suis viribus, & Barbaris aduersus Romanum Imperium concitatis, Auaribus, Bulgaris, Sclauis, aliisque qui Constantinopolim obsiderent, ad auertendum ex Perside Heraclium, ipse à tripartito Heraclij exercitu variis in locis, non absque diuinis portentis & signis profligatur, quæ pleniùs Annales Theophanis, Cedrenus, & alij exponunt; vt & liberationem Constantinopolis ab obsidione, præsidio Deiparæ Virginis, hostibus etiam visibilis factæ, cum classis & exercitus interitu. Ac biennio pòst Heraclius prosequens profugientem Cosrhoën, amœnissimis eius villis & arcibus potitus, trecenta signa bellica Romanis priùs erepta, vindicauit. Vbi cùm Cosrhoës tandem Seleuciam vrbem munitissimam cum coniugibus, liberis, ac thesauris se recepisset, in morbum incidens, Mardesam iuniorem filium ex Syra dilecta coniuge, coronare statuit; quo cognito, maior natu Syroës cum Optimatibus comprehensum patrem, postquam ante eius oculos, alios eius filios occidisset, ipsum quoque post multa ludibria interfecit, factaque pace cum Romanis, captiuos, & inter eos Zachariam Pontificem Ierosolymorum, liberos dimisit, prouincias ereptas & ipsum LIGNVM CRVCIS intactum restituit (teste etiam Suida in Heraclio) quod missum Constantinopolim sequenti anno retulit Heraclius Ierosolymam. Sub idem tempus aperitur via Euangelio apud Aquilonares Anglos, Nordanhumbros dictos, ex hac occasione: Eduinus eorum Rex, postulata in vxorem Edelburga, Edelberti Cantuariorum Regis filia Christiana, cùm responsum

Monasterium à Pipino institutum.

S. Bauo coæuus & consanguineus Pipini.

Externa insigniora eiusdem æui.

625.

Constantinopolis præsidio Deiparæ ab hostibus liberata.

Lignum S. CRVCIS Persæ restituit.

esset,

eſſet, non licere Chriſtiano Chriſtianam virginem pagano homini dare, promiſit, ſe illi, & omnibus qui cum ea venirent, permiſſurum liberam fidem & cultum ſuę Religionis, atque adeò ipſummet quoque eamdem ſuſcepturum, ſi prudentibus ſanctior videretur. Mittitur igitur virgo, & ſimul Paulinus, pridem à ſancto Gregorio Papa, Auguſtino primo Anglorum Apoſtolo ſub anno Chriſti 600. in ſubſidium miſſus, cuius exhortationibus idem Eduinus Rex cum cunctis gentis ſuæ Nobilibus, ac plebe plurima, anno ab incarnatione Domini 627. Eboraci baptizatur. Idem quoque Rex Eduinus ſic erga cultum veritatis affectus eſt, vt ad eumdem etiam Regem Orientalium Anglorum Carpualdum pelliceret. Hæc Beda. Hac tempeſtate innotuit portentoſa doctrina Mahometis, qui (vt Annales Theophanis & Cedrenus tradunt) mortuus eſt, anno Chriſti 630. Præcurſorem Antichriſti hunc omnium ſceleſtiſſimum extitiſſe Ioannes Damaſcenus vicinus illorum temporum exiſtimauit. Citati verò Annales tradunt, apud Homeritas, ſiue in Arabia Felice, eum Hali parente Iſmaëlita genitum, pauperem hominem ſuam operam mercede locaſſe, inhæſiſſeque ſeruitio cuidam potenti viduæ Cadichæ ſiue Tadichæ dictæ, cuius paſcendos ſuſcepit camelos; & cùm vafer eſſet ingenio, inſinuantem ſe dominæ gratiæ effeciſſe tandem, vt eam ſibi coniungeret vxorem. Cùm autem à dæmonio exagitaretur, & comitiali morbo laboraret, vxorem ſuam indignè id ferentem ea arte demulſit, vt diceret ad cōſpectum Angeli Gabrielis ſibi apparentis concidere. Quod cùm eidem mulieri confirmaſſet pſeudomonachus quidam Arrianus, ob falſam fidem in ea loca relegatus, eaque paulatim opinio animis omnium inhæſiſſet, idem ſibiipſi varia effingens, ea vt diuinitus accepta curioſo populo perſuaſit, plenumque vanis figmentis volumen conſcripſit, quod è cælo delatum mentitus, ſuis tradidit ſectatoribus obſeruandum. Excogitauit autem ad ſectam propagandam illecebras ex voluptatibus carnalibus comparatas, feminarum multitudinem in hac vita ſuis concedens, & in futura iiſdem illecebris conſitum paradiſum, in quo ipſis omnia ad cibum & potum lautè abundéque ſuppeterent, & ad Venerem præſtò eſſet pulcherrimarum feminarum multitudo, his verò potiſſimùm potituros fore, qui vel hoſtes huius ſectę occiderent, vel occiderentur ab eis. Itaque armis hanc religionem propagandam, & nullatenus de ea diſputandum, vt quæ cælo deſcendiſſet. Vt verò omnium nationum homines alliceret, ex cunctis fermè aliqua miſcuit; nempe ex Iudæis Circumciſionem, Dei vnius cultum, abſtinentiam à carne ſuilla, (non tamen à ceteris carnibus Iudęis immundis:) ex Chriſtianis, Chriſtum, ſed cum Arrianis creatum & ſeruum, cum Neſtorianis purum hominem, cum Manichæis, non eum fuiſſe cruci-

Aquilonarium & Orientalium Anglorum Reges fiunt Christiani.

Mahometis sordidi natales.

Impostura sibi auctoritatem parat.

Mahometis fœda deliramenta.

fixum,

fixum, sed eius tantùm vmbram seu spectrum; ex Gentilibus, Lunæ seu cuiusdam astri cultum. Sepulchrum Mahometis, inquit Leonicus, in ciuitate Mecha compertum habeo exstructum esse ex lapidibus pretiosissimis, & sublime pendere in medio templo. *Propagata eius secta armis.* Impij hi Saraceni Arabes pluribus prçliis ea ratione aduersus Christianos victores, mox anno 634. Heraclium Imperatorem Syria & Ægypto spoliant, & biennio pôst etiam sancta Ierosolymorum ciuitate, ac deinde Antiochia & aliis; puniente Deo Heraclium, qui cùm Catholicus fortiter superasset, vti diximus, indomitos Persas, iam hæreticus Monothelita factus, turpiter ab imbellibus Saracenis superaretur, maximisque Prouinciis exueretur.

GRIMOALDVS

FILIVS SVPERIORIS

II. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis vndecim.

PATRE Pipino elato, Grimoaldus filius eius (verba sunt Sigeberti ad annum 647.) in aula Sigeberti Regis
647 potenter principatur. Vnde eum pro honore & officio Ducatus adfuisse dubium non videtur, cùm anno sequenti, eodem Chronologo teste, Rex Sigebertus cum Radulpho Turingorum Duce bello concurrit. Sed deinceps idem Rex, cooperante Grimoaldo, totum se pietati dedit, quemadmodum & Itta Grimoaldi mater; *Mater Grimoaldi sibi & filiæ Gertrudi fundat Monasterium Niuellense.* quæ mox anno sexcentesimo quinquagesimo, triennio post mariti Pipini mortem, instinctu sanctissimi Amandi, se & sua Deo deuouens, Monasterium Niuellense (vtor verbis eiusdem Scriptoris) fundauit, eique filiam suam Gertrudem Deo dignam virginem præfecit, de qua agemus pleniùs paulò pôst.
651 Porrò anno sequenti Sigebertus quoque Rex de posteritate prolis desperans, duodecim Monasteria Deo construxit; in quibus Stabulaus & Malmundarium eminebãt; cooperante in his Maiore domus Grimoaldo, & Traiectensium Episcopo Remaclo: qui Remaclus & ipse non multò pôst in Stabulaus monachicæ vitæ habitum suscepit. Ita Sigebertus Chronologus. Imò de Stabulaus, seu Stabuletò, & Malmundario

ista

GRIMOALDVS II. BRABANTIÆ PRINCEPS.

ista leguntur in rebus gestis sancti Modoaldi: Grimoaldus duo præclara Monasteria Stabulaus & Malmundarium ex proprio construxit. Nec dissonant quæ sunt in testamento Regis Sigeberti, in Vita sancti Remacli per Notgerum ante annos sexcentos scripta, vbi hæc leguntur: Monasteria, inquit Rex, Stabulaus & Malmundarium, quæ Grimoaldus suo opere construxit, quæ mundanam substantiam cernuntur parumper habere, decreuimus aliquantùm respicere. Ista Rex; & ecce quomodo Monasteria illa & à Rege & à Grimoaldo sint constructa. Sed non respondent in Grimoaldo vltima primis. Sigebertus Rex de prole desperans, anno Christi sexcentesimo quinquagesimo secundo Grimoaldi filium Hildebertum adoptauerat in Regnum, sed nō multò pòst nascitur Regi Sigeberto filius Dagobertus. Nihilominùs, defuncto iam dicto Rege, eam adoptionem tanta vi tutatus est Grimoaldus, vt Dagobertum Sigeberti filium in Monachum attonsum in Scotiam ad amicos ablegârit. Primò proferam quæ de his habet noster Chronologus Brabantus Sigebertus, deinde quæ alij. Anno 656. (inquit ille) Rex Austrasiorum Sigebertus moritur, Dagoberto filio suo admodum paruulo, fidei Grimoaldi commendato, vt in Regnum eius auxilio promoueretur.

Monasteria duo item à Grimoaldo constructa.

In Grimoaldo non respondent vltima primis.

652.

657. Et anno sequenti Grimoaldus Maior domus, domino suo Dagoberto Sigeberti filio attonso per Didonem Pictauensem Episcopum, & in Scotiam directo, Hildebertum filium suum facit Austrasiorum Regem. Porrò anno sexcentesimo quinquagesimo octauo, Franci dolentes super infidelitate Grimoaldi, captum eum præsentant Parisiis iudicio Clodouæi; quem Clodouæus vinculis constrictum in carcere fecit amara morte consumi, filiumque suum iuniorem Childericum Regem fecit Austrasiorum. Hæc Sigebertus Chronologus noster ante annos quingentos, quæ & confirmantur ex aliis. Sic enim scribit sanctus Notgerus, quem diximus, in Vita sancti Remacli: Grimoaldus sub prætextu munerum accipiendorum à Clodouæo fratre Sigeberti Parisios euocatus, illic retentus est, quòd filium domini sui Sigeberti, quem in suam fidem susceperat, vt eum patri substitueret, Clericum effecisset, suum filium Regem volens substituere. ista Notgerus. Ex quibus coniicio, Grimoaldum honoris titulo euocatum Parisios, ibi in vincula coniectum fuisse, ibique mortuum anno 658. Posteriores aliqui Scriptores narrant, quasi in acie captus sit, filiúsque eius Hildebertus ibidem cæsus: sed magis adhibenda fides antiquis; interim, quòd Grimoaldo sic Parisiis specie honoris euocato & detento, Hildebertus filius cum Clodouæi Ducibus concurrerit, & ceciderit. Sepultus est Grimoaldus, iuxta Chronicon vulgare, Iopiliæ non longè à Leodio. Non dubium quin pientissimam Ittam viduam Pipini, eiúsque filiam sanctam Gertrudem hi ca-

Attonso filio Sigeberti Regis, suum filium nititur euehere ad Regnum.

De eius exitu testimonia veterum.

658.

Filius eius Hildebertus prælio cadit.

hi caſus Grimoaldi & Hildeberti grauiter perculerint: certè Itta Grimoaldi mater eodem anno (eodem Sigeberto Chronologo teſte) defuncta eſt. De ſancta Gertrude hæc leguntur in eius Vita grauiter ante plura ſæcula conſcripta, non parum lucis his Annalibus noſtris allatura: Gertrudis (inquit Auctor) virgo clariſſimis & per totam Europam promulgatis natalibus, hoc eſt, venerabili illo Pipino Magno patre, Maiore domus Franciæ exorta, ab ipſis pueritiæ annis viam mandatorum Dei ingreſſa, omnem lubricæ ætatis leuitatem fugiebat: quæ dum altiori propoſito virgineæ pudicitiæ ſigillum conſecrare vellet auctori caſtitatis Domino IESV, ſuperuenit ad ædes patris eius Pipini Rex Dagobertus: in cuius comitatu erat Ducis cuiuſdam Auſtraſiorum filius, qui & in matrimonium eam poſtulauit. Sed virgo Deo dilecta, Regi, parentibus, & reliquis Principibus reſpondit: Ego neque hunc neque quemuis alium volo mortalem hominem, ſed mihi ſpōſum delegi Chriſtum, in cuius diuitiis cælum & terra ſunt, & omnis ornatus eorum. Mortuo patre eius Pipino, veneranda eius mater Itta caſtæ quoque profeſſionis velamen à beato Amando Epiſcopo accepit, domúmque ſuam in Sanctimonialium Monaſterium eiuſdem Antiſtitis conſecratione commutauit. Ob quod factum multas calumnias & iniurias cum dilecta filia ſua Gertrude ſuſtinuit. Sed mater vſque adeò non eſt his mota, vt etiam filiæ ſuæ ob hoc gaudenti (ne fortè eam animorum corruptores vi à ſe aliquando abſtraherent) licet nondum conſecratæ, arrepta forfice capillos abſciderit. Vnde & ipſa etiam aliquantò pòſt inter Virgines, ſuſcepto velamine, conſecrata eſt; ac deinde, ſuccedente tempore, vnanimi conſenſu ad regimen quoque expedita; in eleëmoſynis & hoſpitalitate maternæ traditionis cooperatrix ſedula, omnia prædia ampliſſimi patrimonij conferens Eccleſiæ in vſum Sanctimonialium, pauperum, ac peregrinorum. Sanè Foillanum, Vltanum, alióſque tranſmarinos viros lucra animarum quærentes lætiſſimè ſuſcepit; quoſdam etiam apud ſe retinuit. Sed & pretioſos Codices, & de vrbe quoque Roma pignora diligenter acquiſiuit Sanctorum: atque inter hæc ſcilicet Dominicæ ſeruitutis augmenta, beata Itta ad Dominum migrauit. Poſt cuius mortem, mox ſancta Gertrudis onus, quod ei iam ſoli incumbebat, in plures diuiſit exemplo Moyſi. Atque foris quidem agenda fratribus in timore Dei perfectis commiſit, intus autem ſpiritualibus ſororibus rei familiaris curam demandauit: in his, in aſcenſu ſpiritualium ita proficiens, vt cernentibus ſororibus lux etiam ſphæræ igneæ ſuper eam aliquando irradiare ſit viſa: deinde & nuntios quoque ſuos in mari periclitantes inuocata, licet abſens corpore, ipſa liberauerit. Hæc ibi inter alia eius encomia. Eodem temporum decurſu, anno Chriſti 650.

S. Gertrudis ſororis Grimoaldi laudes.

En mobile vetus ſponſarum Chriſti.

658

Foris fratribus, intus ſororibus agenda Gertrudis committit.

Externa eiusdem anni insigniora.

(quo & ſanctus Martinus Papa Romanus iuſſu Conſtantis Imperatoris hæretici Monothelitæ in exilium abductus eſt) quidam hæreticus pulſus à partibus tranſmarinis in Gallias venit, cœpítque Auguſtoduni ſubdolè nefanda ſua dogmata prodere. Quòd cùm in palatium ad aures

Hæreticus Gallià pulſus, negans illud Christi: Pater, non quod ego volo, ſed quod tu.

ſancti Eligij perueniſſet, is conſilio cum Audoëno (qui iſta ſcribit) inito egit cum Rege, quatenus ad hæreticum refellendum Synodus Epiſcoporum Aureliani congregaretur: in qua cùm idem hæreticus mira in diſputando ſubtilitate omnes Antiſtitum rationes diu eluſiſſet, tandem cuiuſdam doctiſſimi Epiſcopi Saluij induſtria conuictus, communi Epiſcoporum ſententia damnatus eſt, & cum ignominia à finibus Galliarum eiectus. Hæc Audoënus in rebus geſtis ſancti Eligij. At verò anno 653. (vt habent ex Theophane Annales Græcorum) Mahuuias Sa-

Saraceni Rhodum vaſtant, & Coloſſum vnum ſeptem miraculorum confringūt.

racenorum Princeps Rhodum Inſulam deuaſtans, Coloſſum ſiue æneum illud Solis ſimulachrum in portu conſtitutum, interque ſeptem mundi miracula numeratum (cuius nimirum tanta magnitudo erat, vt ſub diuaricatis cruribus ſpatium præberet nauibus tranſeundi, altitudinem habens centum viginti ſex pedum) iam anteà terræmotu diſiectum confregit, Iudæóque cuidam Emeſeno vendidit, qui nongentos camelos ex eius ære onerauit. Quo eodem tempore Armenia ab iiſdem Sa-
654 racenis longè latéque deuaſtata eſt. Anno verò ſequenti Foillanus, cuius iam meminimus, natione Hibernus, qui à ſancto Martino Papa

S. Foillanus Hibernus occubuit martyrio.

prędicandi gentibus Euangelium acceperat, martyrij coronam ſuſcepit, vnà cum tribus diſcipulis, in ſilua Carbonaria territorij Leodienſis. Etenim ſancta his temporibus perauaſit æmulatio Hibernos ſeu Scotos religionis Chriſtianæ cultores. Quòd enim ſcirent, ab vrbe Roma complures in Britanniam ad Anglorum conuerſionem ſanctos viros miſſos, ipſique hactenus non ſine culpa neglexiſſe viſi eſſent id quod ob locorum propinquitatem commodiùs peragere potuiſſent; complures ex ipſis paternis egreſſi domibus, ad prædicandum gentibus Euangelium

Quibus occaſionibus Hiberni prædicatores in Belgium venerint.

profecti ſunt, vt ex Beda conſtat. Sed incentor inprimis & inſtigator, vt ex Hibernia eiuſmodi viri transferrentur in Gallias, vel alias vicinas regiones, fuit Vincentius Comes Hannoniæ, qui vxorem habuit conſanguineam Regis Dagoberti beatiſſimam Waldetrudem. Miſſus enim ille à Francorum Rege in Hiberniam, inde ſecum duxit ſtrenuos fidei prædicatores, Foillanum eiuſque germanum Furſeum, & alios quos egregia ſanctitas decorauit. Acta eiuſdem beati Vincentij ſic habent: Die decima quarta Iulij Sonegiis depoſitio beati Vincentij Confeſſoris Chriſti, qui fuit Hannoniæ Comes, anteà Madalgarius dictus, inter Palatinos Regis Francorum Dagoberti non infimus. Habuit enim vxorem conſanguineam Regis beatiſſimam Waldetrudem; ipſumque Rex habuit

buit ad annos aliquot Hiberniæ gubernatorem. Vnde posteà in Gallias rediens, sanctissimos & strenuos fidei prædicatores secum adduxit. Inter quos sancti viri memorantur Foillanus, Furseus, Vltanus, Eloquius, Etto, & Adalgisus. Autbertum Episcopum miro humilitatis affectu coluit, qui eum adeò superni amoris feruore accendit, vt deposito cingulo militiæ sæcularis, totum se ad cultum diuinum adstrinxerit. Vnde ad Sambram, in municipio quod Mons-altus dicitur, Monasterium construxit, vbi monastico habitu suscepto, sub sanctæ conuersationis regula sese humiliter reclusit, separatus ab vxore sua Waldetrude, quæ in Castriloco (Montibus Hannoniæ oppido primario) Sanctimonialium Monasterium construxit. O sanctitas prisca!

S. Vincentius Hannoniæ Comes, aliquamdiu Hiberniæ gubernator.

Tam ipse quàm vxor se Deo tandem consecrant.

ANSEGISVS CVM BEGGA SOROREPRÆCEDENTIS, III. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti septem.

Post mortem Grimoaldi, eiúsque filij Hildeberti, Begga Grimoaldi soror Principatum adiit, sorore eius maiore natu sanctissima Gertrude iam tum anno sexcẽtesimo quinquagesimo, vti dictum est, Deo sacrata. 658
De Begga eiusq; coniugio cum Ansegiso in hunc modum meminit Sigebertus Gemblacensis ad annum Christi sexcentesimum quadragesimum nonum: Ansegisus etiam filius sancti Arnulphi clarebat, cui Begga soror Grimoaldi nupserat. Sed pleniùs eorum laudes celebrat Stephanus Abbas Leodiensis ante annos quingentos in historia sancti Modoaldi: Sciendum est, ait, Ansegisum filium fuisse beati Arnulphi ex Maiore domus Metensis Episcopi. Cui venerabilis Begga felici iuncta matrimonio, generosæ sobolis, & nobilissimorum Regum mater extitit. Cuius quoque sanctitatis pia apud nos clarent monimenta, eo in loco, in quo ex diuina reuelatione septem construxit Ecclesias; vbi & corpus eius à sacris Virginum choris honoratur, quæ Deo ibidem famulantur. Ibi quoque coniunx piissimus Ansegisus ab ea conditus est, qui ab alumno suo (quem idem Dux puerum fortè inuentum, & è sacro Fonte susceptum aluerat in filium, & exaltauerat)

De Arnulpho hoc vide etiã suprà ad annum 625.

Begga eximia pietas.

rat) crudeliter in venatione peremptus est, propter appetitum honoris sui, quem tamen impius ille consecutus non est. Hæc ille breuiter. De anno mortis Ansegisi posteà. Nunc plura quæ huc faciunt, ex antiquis monimentis sunt eruenda. Anno post Christum natum sexcentesimo

661. sexagesimo primo ad cælos transiit sanctissimus Amandus, consecrator (quod superiùs narrauimus) matris & sororis beatæ Beggæ, magnus inquam ille Galliæ & inprimis Belgicæ Apostolus, qui dudum Episcopatu Tungrensi improbitate quorumdam extrusus, circumquaque Christum annuntians, demum in Elnonensi Monasterio, quod nunc sancti Amandi vocatur iuxtà Tornacum, in Christo hoc anno quieuit. Anno verò proximo Clodouæus Rex Francorum obiit, & Lotharius eius filius eidem succedit, & regnat annis quatuor, cuius Maior domus post Erchanoaldum fuit impius Ebroinus, de quo statim plura. Et abhinc, ait Sigebertus, Francorum Regibus à solita fortitudine & prudentia degenerantibus, Regni potentia per Maiores domus in vniuersum disponebatur, Regibus solo nomine regnantibus; quibus moris erat principari quidem secundùm genus, & nil agere vel disponere, quàm edere & bibere, domique morari, & Kalendis Maij præsidere coram tota gente, salutare & salutari, obsequia & dona accipere & rependere, & sic secum vsque ad alium Maium habitare. Hactenus Sigebertus. Intereà anno 664. obiit sanctissima Gertrudis soror venerabilis Beggæ, & anno sequenti etiam sanctus Eligius Flandrensium & Andouerpiensium, quòd anteà docuimus, Apostolus. Ceterùm anno sexcentesimo sexagesimo sexto Lotharius quoque moritur, & Theodoricus frater eius ab Ebroino Maiore domus in Regnum sublimatur. Verùm enimuerò

668. biennio pòst idem Theodoricus Rex propter insolentiam Ebroini à Francis repudiatur, fratre eius Childerico, qui in Austria seu Austrasia dudum regnabat, à cunctis ad regnandum euocato: idemque Theodoricus Rex & Ebroinus Maior domus tonsurantur (verba sunt Sigeberti) & Theodoricus quidem Parisiis in Cœnobio sancti Dionysij, Ebroinus verò in Luxouium Burgundiæ Monasterium relegantur. Ecce quantæ turbæ: quæ tamen pietatem Beggæ & eius coniugis Ansegisi, fundatamque eorum in Deo mentem turbare non potuère; quod etiam, iis quæ sequuntur diligenter expensis, magis mirum erit. Etenim post annos deinde octo, anno Christi 676. Hildericus Rex leuitate morum suorum accendit in se odia Francorum, sanctusque Leodegarius hac oc-

679. casione in Luxouium se abdit. Denique sexcentesimo septuagesimo nono, Bodilo Francus, quem Hildericus Rex ligatum ad stipitem cædi præceperat, Hildericum in venatione exceptum cum Blitilde vxore eius prægnante interfecit. Tunc Theodoricus Regno restituitur, consilioque sancti

Moritur S. Amandus consecrator matris & sororis beatæ Beggæ.

Turpiter degenerant Reges Francorum.

Rex & Maior domus in Monasteria retruduntur.

ANSEGISVS ET BEGGA III. BRAB. PRINC.

ſancti Leodegarij à Luxouio reuocati aliorúmque Principum, Leudeſius filius Erchonoaldi Maior domus conſtituitur, cùm mox anno ſequenti Ebroinus (qui ob ſuam inſolentiam, vt diximus, in Monaſterium retruſus erat) à Luxouio egreſſus, vires reſumit, inſidiatores ſuos premit (loquitur Sigebertus) ſuper Theodoricum Regem irruit, theſauros eius & theſauros Eccleſiæ diripit, Leudeſium Maiorem domus occidit: Clodouęum quemdam fingens filium Lotharij, Regem ſibi facit: ad eius ſacramentum quos poteſt, pœnis, minis vel blandimentis impellit. Quin anno 682. dictus ſanctus Leodegarius Auguſtodunenſis Epiſcopus ab Ebroino capitur, & cum fratre ſuo Gerino ampliùs biennio ſæuiſſimis tormentis & contumeliis excruciatus: ad vltimum Leodegarius decollatur, Gerinus verò lapidibus obruitur. Ac demum anno

Ebroinus Maior domus, relicto Monaſterio, vires reſumit.

Sancti Leodegarius & Gerinus ab eo martyrio affecti.

685. ſexcenteſimo octuageſimo quinto Theodoricus Rex Ebroinum in gratiam recipit, eiuſque conſilio Synodum Epiſcoporum conuocans, in ea multos ipſorum ex ſententia Ebroini Epiſcopatibus priuat; aliquos etiam irreuocabili exilio damnat. Tunc quoque ſanctus Lambertus à Traiectenſi ſeu Tungrenſi amotus Epiſcopatu, in cœnobio Stabulaus monachicæ quietis portum expetiit, ibique per annos ſeptem manſit, Martyr poſteà futurus. Et eodem anno octuageſimo quinto ſupra ſexcenteſimum Anſegiſus maritus Beggæ & pater Pipini à Gunduino perimitur, quem iuuentum & nutritum de ſacro Fonte ſuſceperat, & ad maximos militiæ honores prouexerat. Hæc omnia Sigebertus noſter. Et ſubdit ad annum ſequentem: Begga relicta Anſegiſi, ſe & ſua Deo mancipat, & Monaſterium Andanenſe fundat. Sed pleniùs iſta ſic effero in Vita eiuſdem pridem à me ex veteribus Scriptoribus collecta.

Dux Anſegiſus Beggæ maritus trucidatur.

At verò Deo dilecta Begga, marito perempto, Romam adiit dominam mundi & Eccleſiæ caput. Vnde cum benedictione Papæ, & donatis Reliquiis reuerſa, in honorem ſeptem eccleſiarum Romanarum Andanæ ad Moſam Cœnobium Septem Eccleſiarum fundauit; vbi & feminas ſub Religione congregauit, & ſecundùm ſanctorum Canonum præcepta clauſtris regularibus muniuit. (notent Dominæ Canonicę Andanenſes.) Quin & expetiuit ex Monaſterio germanę ſuæ Gertrudis, ſacras Virgines & Reliquias, vt cœptum poſſet opus perſoluere. Nec mora; datæ ſunt ei ſacræ Reliquiæ, & libri ſanctarum Scripturarum, & eiuſdem habitus aliquot religioſæ ſorores, quæ illic monaſticæ Religionis prima iacerent fundamenta, addita etiam parte quadam lectuli, in quo ſancta Gertrudis ſoror eius ſupremum Chriſto reddiderat ſpiritum; ad quem certè innumera facta ſunt miracula. Obiit piiſſima Begga ibidem velata anno decimotertio, poſtquam ſæculo ſe abdicans filio Pipino gubernacula prouinciæ ceſſiſſet, anno videlicet Chriſti 698. die

Begga Romam adit religionis cauſa.

Fundat Monaſterium ſeu Cœnobiũ.

Obdormit in Chriſto anno 698.

die 17. Decembris: quo die festum eius celebratur Andanæ, in loco quietis, qui est inter Namurcum & Huium. Quod ad res insigniores peregrinas spectat: cùm in prouincia Mediterraneorum Anglorum, Nordhumbrorum, & Merciorum, ex Scotia petiti præsiderent Episcopi, iique, etsi in omnibus alioqui fide essent orthodoxi, in celebratione tamen Paschatis minimè cum Catholicis conuenirent; huius rei gratia factum est, testante Beda, vt anno ab incarnatione Domini sexcentesimo sexagesimo quarto coram Rege Osuui, eiusque filio Alchfrido (quorum ille Scotorum, iste Catholicorum partibus inhærebat) inter vtriusque partis sacerdotes ea de re disputatio haberetur: cuius is fuit exitus, vt auditis Catholicorum rationibus, nitentibus præcipuè auctoritate Romanæ Ecclesiæ, & potestate sancto Petro collata, Rex ipse Osuui cum omnibus fermè aliis, relicta Scotorum opinione, Catholicis adhæserit. Anno quoque sexagesimo octauo supra sexcentesimum Vitalianus Romanus Pontifex, in Angliam sacrorum ministrorum inopiâ laborãtem, misit Theodorum Tarsensem Cilicem, opere & sermone potẽtem, moribus probatissimum, ac diuina & humana literatura Græcè & Latinè excultissimum: de cuius in Episcopum Dorouernẽsem ordinatione Romę hoc anno facta, & honorifico in Angliam anno sequẽti aduentu, vnà cum Hadriano Abbate Afro, æquè doctissimo, & monasterialibus simul atque Ecclesiasticis disciplinis instructissimo, & de magnis in ea insula ab iisdem sanctissimis viris factis progressibus in docẽda fide Catholica, ordinandisq; ritibus Ecclesiasticis, pluribus agit idem Beda. In Oriente anno Christi 676. (qui fuit annus nonus Constantini Pogonati Catholici Imperatoris) Saraceni, metu Mardaitarum siue Maronitarum, qui ipsorum Imperium in Syria & Palæstina inuaserant, composita cum Imperatore Constantino pace in triginta annos, consenserunt, tributum annuum pendere trium millium librarum auri, virorum captiuorum quinquaginta, totidemque nobilium equorum. Sed & ista intelligentes Auares, aliique Romani nominis hostes, ipsi pariter per Legatos pacem ab Imperatore (testante Theophane) postularunt, Deo sic Christianos nonnihil respirare permittente. Ceterùm anno Christi sexcentesimo octogesimo, post Lunæ Solisque eclipsim pestis ingens per tres continuos menses dirè vastauit vrbem Romam & alias nonnullas Italiæ ciuitates, vti tradunt Paulus Diaconus & Anastasius Bibliothecarius. Quin addit Paulus, qui proximus iis temporibus vixit, multis Romæ visibiliter apparuisse bonum & malum Angelum noctu per ciuitatem pergere, & quoties ex iussu boni Angeli malus venabulo, quod in manu ferre videbatur, ostium alicuius domus percuteret, tot de eadem domo die sequenti homines interirent. Tuncque per reuelationem cuidam

Externa insigniora.

Lib. 3. c. 25.

Quæstio de Paschate celebrando in Anglia ad normam Ecclesiæ Romanæ definita.

Eôdem missi prædicatores Romà.

Lib. 4. c. 1. & 2.

Christiani in Asia aliquantò respirant.

Pestis Romæ mitigatur suffragante S. Sebastiano. dictum esse, pestem non priùs quieturam, quàm in basilica sancti Petri ad Vincula poneretur Altare sancti Sebastiani martyris memoriæ; eo verò facto, pestem protinus cessasse. Hæc ille. Extat autem hactenus integrum ipsum altare, nec non eiusdem sancti Martyris imago veteri musiuo opere expressa. Sed & ex hoc propagata ad posteros religio est, vt pestis tempore voti causa imago sancti Sebastiani diuersis in locis pingi soleret, atque in eius memoriam altaria erigi, & ecclesiæ seu sacella fabricari.

PIPINVS II. HERSTALLVS

FILIVS SVPERIORVM, IV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti nouem.

685 ANSEGISO cæso anno vti diximus sexcentesimo octuagesimo quinto, & mox anno proximo vidua eius Begga sæculo valedicente, Pipinus eorum filius in hereditatem successit. *Pipinus vnde dictus Herstallus.* Dictus est Herstallus, à loco non longè à Leodio, quem libenter & sæpiùs incolebat. Eius res gestæ multæ & illustres sunt; nos eas ex veterum monumentis & Annalibus, adeò etiam iisdem verbis, quò certior
687 fides sit, serie temporum digeremus. Anno sexcentesimo octuagesimo septimo, ait Sigebertus, Vlfrado Maiore domus mortuo, Pipinus filius Ansegisi principatur in Austria cum Duce Martino. Sed iis congressus
Ebroini impij interfector fugit ad Pipinum. Ebroinus victoria potitur; Martinus fugiens ab Ebroino perimitur. At mox anno octogesimo octauo Ebroinum Francos insolenter opprimentem Ermenfredus similiter occidit, & ad Pipinum fugit. Waratho interim pro Ebroino Maior domus statuitur. Quare anno sequenti inter Pipinum & Gislemarum filiū Warathonis apud * Namucum castrum pugna committitur; nec multò pòst, Gislemaro diuinitus punito, Warathone quoque mortuo, Bertarius gener Warathonis fit Maior domus

**Namurcum*

690 sub Rege Theodorico. Sub id tempus anno incarnationis Dominicæ
S. Willibrordus & socij veniunt in Belgium. sexcentesimo nonagesimo, Pipinus duodecim Apostolicos viros recepit, Willibrordum & socios, ex Anglia ad lucrum animarum Wiltenburgum, nunc Vltraiectum, appulsos: qui eius fauore & auctoritate fulti, non

solùm

PIPINVS II. HERSTALLVS IV. BRAB. PRINC.

solùm Vltraiectenses & vicinos Frisones, sed etiam plurimos in Brabantia locisque conterminis, ad fidem Christianam veramque pietatem deinceps traduxerunt, Pipini quoque gloria in omnem partem peruagante. Certè mox anno nonagesimo primo ipse Theodoricus Francorum Rex cum Berthario, de quo diximus, Pipino nostro congressus vincitur; Bertharius à suis perimitur, Theodoricus Rex à Pipino capitur; sicque Pipinus Neustriam sibi subiugat, & sub Theodorico solus toti Regno principando (verba sunt Sigeberti) statum rerum meliorat; sanctum quoque Lambertum (quem anteà ab Ebroino pulsum diximus) in Traiectensi Presulatu relocat. Porrò anno 693. Ewaldus Albus & Ewaldus Niger Presbyteri venientes ab Anglia martyrizantur, & iussu Pipini sepeliuntur in Agrippinensi colonia. Hæc Sigebertus. Quæ posteriora quid sibi velint, clariùs exponit Venerabilis Beda scriptor eius æui, omni exceptione maior, libro quinto Historiæ Anglorum capite vndecimo: Duo presbyteri, inquit, pro diuersa capillorum specie, vnus Niger alter Albus Ewaldus, cùm cogniti essent à barbaris quòd essent alterius religionis, nam hymnis & psalmis semper & orationibus vacabãt, & quotidie SACRIFICIVM Deo victimæ salutaris offerebant, habentes secum vascula sacra, & tabulam ALTARIS vice dedicatam, suspecti sunt habiti, quia si peruenirent ad satrapam & loquerentur cum eo, auerterent illum à diis suis, & ad nouam Christianæ fidei religionem transferrent, sicque paulatim omnis eorum prouincia veterem cogeretur in nouam mutare culturam. Itaque rapuerunt eos subitò, & interemerunt, Album quidem Ewaldum veloci occisione gladij, Nigellum autem longo suppliciorum cruciatu, & horrenda membrorum omnium discerptione, quos interemptos in Rhenum proiecerunt. Nec martyrio eorum cælestia defuere miracula: nam cùm perempta eorum corpora amni, vt diximus, à paganis essent iniecta, factum est vt hæc contra impetum fluuij per quadraginta ferè millia passuum ad ea vsque loca, vbi illorum essent socij, transferrentur: quæ vbi comperit gloriosissimus Dux Francorum Pipinus, adducta ad se eorum corpora condidit cum multa gloria in ecclesia Coloniæ ciuitatis iuxta Rhenum. Hęc Beda. Posteà anno 694. idem

694 Pipinus Radbodum Ducẽ Frisonum bello vicit. Ita breuiter Sigebertus. Sed pleniùs idem in Actis S. Suitberti socij S. Willibrordi à Marcellino consocio fidelissimè scriptis narratur his verbis: Radbodus expulsus à Traiecto per Pipinum, morabatur apud insulam Fostilandiæ. Et post pauca: Sacerdotes (Willibrordus & socij) perpendentes, quoniam Radbodus nequaquam ab idolorum cultura desisteret, diuerterunt ad Pipinum, à quo gratanter sunt suscepti: & quia nuper citeriorem Frisiam, expulso Radbodo, ceperat, illò eos denuò ad prædicandum misit,

Pipinus caeso Berthario, & capto Rege Theodorico, Rempublicam restituit.

Obserua iam tum apud Belgas MISSAE SACRIFICIVM.

SS. Evvaldi pro fide caesi, & à Pipino culti.

præci-

præcipiens paganis ſibi ſubditis auctoritate Regia, ne quis prædicantibus quidquam moleſtiæ adferret. Sic ibi. Quin etiam venerabilis Beda maiora de liberalitate & pietate Pipini Principis erga Willibrordum & ſocios commemorat in hunc modum: Miſit, inquit, Pipinus, fauente omnium conſenſu, virum venerabilem Willibrordum Romam, cuius adhuc Pontificatum Sergius habebat, poſtulans, vti Fresonum genti Archiepiſcopus ordinaretur: quod ita vt petierat, impletum eſt, anno ſcilicet ab Incarnatione Domini ſexcenteſimo nonageſimo ſexto. Donauit autem ei Pipinus locum cathedræ Epiſcopalis in caſtello ſuo illuſtri, quòd antiquo gentium illarum vocabulo Wiltaburg, id eſt oppidum Wiltorum vocatur, in quo, ædificata Eccleſia, reuerendiſſimus Pontifex longè lateque verbum Dei prædicans, plures per illas regiones Eccleſias, & Monaſteria nonnulla conſtruxit. Ipſe autem Willibrordus, cognomento Clemens, adhuc ſupereſt, longa iam venerabilis ætate. Hæc Scriptor irrefragabilis, primitiuam Eccleſiam eorum locorum depingens. Sed heu! læta hæc, tantaſque Pipini laudes atra quædam nubes ſubſecuta obſcurat. Siquidem anno ſexcenteſimo nonageſimo octauo, Sigeberto referente, ſanctus Lambertus Pipinum Principem increpare auſus, quòd pellicem Alpaidem Plectrudi legitimæ vxori ſuæ ſuperduxerit, à Dodone fratre ipſius Alpaidis Leodij martyrizatur, & Traiecti tumulatur. Phraſis eſt Sigeberti. In rebus geſtis eiuſdem ſancti Antiſtitis in hunc modum iſta narrantur: Pipinus Princeps, cetera egregius, vno malo tam multa bona corrumpebat, contempta legitima vxore, Alpaidi pellici nimiùm addictus. Id verò, ceteris ferè Epiſcopis diſſimulantibus, Lambertus præ zelo Domus Dei ferre non ſuſtinens, opportunè, importunè Principem arguebat. Et nonnullis interiectis: Per id tempus Pipinus Princeps in Iopiliam villam aduenit; venit etiam eò vir ſanctus. Apparatur conuiuium. Princeps oblatum ſibi à pincerna poculum innuit Epiſcopo offerendum, benedictionis loco habiturus, ſi à conſecrata manu ipſe poculum acciperet, quod Maximum Imperatorem olim nouerat à beatiſſimo Martino expectaſſe. Et Epiſcopus quidem illud Pipino tradidit; cuius exemplum mox etiam ſecuti ſunt Proceres reliqui. Cunctis igitur certatim id expetentibus, ipſa quoque pellex clàm ſuam inſerit manum; cùm ecce vir ſanctus ad Principem conuerſus, de mulieris temeritate conqueritur, quòd calliditate quadam conetur notam ipſi inurere inuiſæ Deo communionis. Surgenſque à menſa ab aula vult recedere, & omnis illa conuiuij iucunditas perturbatur. Nec ſic tamen quieſcit verſutia mulieris; ſed veſperi volenti recedere Epiſcopo mandat Princeps, illa ſuggerente, ne inſalutata ſua coniuge recedat. At Epiſcopus magna animi conſtantia, Ego verò, inquit,

Eximia Pipini erga Willibrordum & ſocios pietas.

Lib. 5. c. 12.

696

Conſtruuntur in Belgio Eccleſiæ & Monaſteria.

698

Heu! degenerat Pipinus.

Reprehendit eius adulterium ſanctus Lambertus.

O verum Epiſcopum!

quit, ô Princeps, teſtor Ieſum, ſpem vitæ meæ, me numquam adulteræ communicaturum; te verò nolle reſipiſcere omnino, fero moleſtè & doleo. & ſic abiit in vicinam villam Legiam, ibique à Dodone fratre pellicis crudeliter occiſus eſt decimo quinto Kalend. Octobris, anno ſexcenteſimo nonageſimo octauo, Epiſcopatus ſuſcepti quadrageſimo.

A fratre pellicis crudeliter necatur.

698 Corpus ſacrum Traiectum auectum eſt. Dodo percuſſor putrefactis & profuſis inteſtinis periit. Ita ſancti viri Acta. Sigebertus ad annum ſequentem ſic habet: Dodo peſſimo languore cruciatus, & à vermibus conſumptus, ob intolerantiam fœtoris in Moſam demergitur. De occiſoribus ſociis in vniuerſum hunc tradit verſiculum Wandelbertus,

Vltio diuina in eius percuſſores.

Factio quem cæſum ſemper tremebunda paueſcit.

Pipinum territum tam immani horrendaque morte Dodonis percuſſoris, ad tempus à ſe ablegaſſe pellicem Alpaidem, conciliatumque fuiſſe legitimæ coniugi Plectrudi, ſatis eſt veroſimile. Sic enim refert Heda ex Theofrido Abbate Epternacenſi, qui vixit ante annos quingentos:

699 Anno Regni Hildeberti ſecundo (eſt is annus Chriſti 699.) Pipinus cum coniuge Plittrude tertio Idus Maij, tradidit beato Willibrordo medietatem Fiſci Eſternacenſis, à Theodardo Theodarij Ducis filio ſibi relictam. Sigebertus quoque noſter de filiis legitimis Pipini ex dicta Plectrude iſta commemorat hoc eodem anno: Drogo filius Pipini Dux Campanienſium moritur, Grimoaldus verò frater eius à patre Pipino in aula Hildeberti Regis Maior domus conſtituitur, eique filia Radbodi Friſonum Ducis in vxorem deſpondetur. Intereà anno Chriſti

Coniectura Pipinum ad tempus vxori legitimæ reconciliatum.

700 ſeptingenteſimo venerabilis & Deo dilectus Vulfrannus Senonenſis Epiſcopus, cum licentia tum Regis Childeberti, tum Pipini Principis, & ipſe ad prædicandum Friſonum genti ſe totum impendere cœpit, referente Iona Fontanellenſi eius pænè coæuo: qui & teſtatur, patenam ſacram, & Altare conſecratum in modum clypei, quod ſecum, dum iter ageret, vehere ſolitus erat, in Fontanellæ Cœnobio non longè à Rothomago religiosè aſſeruari. Quin etiam anno ſeptingenteſimo ſecundo,

S Vulfrannus auſpiciis Pipini in Belgio prædicat, & Miſſas celebrat.

Lib. 5. c. 11. teſtante Beda, Suitbertus Antiſtes, Willibrordi ſodalis cum quibuſdam Pipinum Principem adiit, qui interpellante Plichdruda coniuge ſua, dedit ei locum in inſula quadam Rheni: in qua ipſe, conſtructo Monaſterio, continentiſſimam geſſit vitam, ibique diem clauſit vltimum. ita Beda. Hic eſt Coëpiſcopus ſancti Willibrordi. eademque narrantur pluribus in Actis eiuſdem ſancti Suitberti per ſanctum Marcellinum ſcriptis.

Item S Suitbertus conſtruit Monaſterium.

708 Porrò anno poſt Chriſtum natum ſeptingenteſimo octauo dominus Pipinus perrexit in Suauos contra Wilarium. ſic Chronicon antiquum à Pithœo ante paucos annos editum. Nam Sigebertus per aliquot annos nihil habet inſtituto noſtro ſeruiens. Et idem Auctor

Variæ expeditiones Pipini contra hoſtes Francorũ.

rurſum

rurſum ad annum 710. Idem Pipinus in Suauis contra Wilarium. quin
& annis duobus proximis, ſecundùm eumdem, adhuc exercitus Fran-
corum in Suauis contra Wilarium. Quæ quid ſibi velint, ſtudioſis dili-
gentiùs inquirendum relinquo. Interim eodem anno ſeptingenteſimo 710
decimo (eſt is à martyrio ſancti Lamberti duodecimus) ſanctus Huber-
tus eius ſucceſſor cælitus admonitus, corpus ſancti Lamberti à Traiecto
Leodium cum magna miraculorum gloria reportat, ſedemque ſimul
Epiſcopalem in eamdem villam Leodienſem transfert. ita Sigebertus, &
adſtipulantur vtriuſque Sancti res geſtæ. An verò his miraculis & por-
tentis motus Pipinus in vniuerſum Alpaidem ſcortum à ſe abiecerit,
difficile eſt aſtruere. Ex iis quæ ſuprà ad annum 699. narrauimus, &
quæ mox narraturi ſumus, videtur quidem is Princeps iterùm commu-
nicaſſe Plectrudi legitimæ coniugi; ſed diſplicet, quòd nihilominùs Ca-
rolum filium pellicis, dictum Martellum (neglecto Theodoaldo ne-
pote, ex filio legitimo Drogone, adeò etiam Maiore domus ab ipſo, vt
mox videbimus, conſtituto) Principatuum ſuorum heredem ſcripſerit.
Quare quod Diuæus lib. 1. cap. 6. & alij quidam tradunt, Alpaidem
Orpij in Monaſterio à ſe conſtructo pœnituiſſe, collegiumque Hugar-
dienſe fundaſſe, nec non Geldoniam Comitatum ſuum Principi Bra-
bantiæ tranſcripſiſſe, ea lege vt eſſet fidelis Aduocatus Eccleſiæ Hugar-
dienſis, ea certè non niſi poſt mortem Pipini contigerint. Res eiuſdem
Principis Pipini reliquæ, vndique conquiſitæ ſic ſe habent: Anno Chri-
ſti ſeptingenteſimo decimo tertio (teſte Sigeberto) Grimoaldus Maior 713
domus Leodij ante altare ſancti Lamberti orans à Ranigario ſatellite
Radbodi Ducis Friſonũ perimitur, & Theodoaldus filius Drogonis ab
auo ſuo Pipino Maior domus ſtatuitur. Ceterùm anno quarto Dago-
berti Regis (eſt is annus Chriſti 714.) ſexto Nonas Martij contulit Pipi-
nus venerabili Willibrordo (Theofrido Abbate teſtante, qui vixit an-
te annos quingentos) etiam villam in pago Moſariorum, à præterfluente
riuo Sueſtra nomen ſortitam, per Plittrudem ab ingenuis coëmptam:
qui quidem Willibrordus quàm diligenter Euangelicæ prædicationis
vomere Brabantiam etiam excoluerit, ex iis diſcimus, quæ idem Theo-
fridus Epternacenſis Abbas apud Hedam ſubiungit: Præthereà, inquit,
Rothingus vir præpotens delegauit Willibrordo adhuc viuenti Eccle-
ſiam in Antuerpo caſtello ſitam ſuper fluuium Scaldim in pago Rien-
ſium, cum villis & appenditiis, & tertia parte telonij eiuſdem caſtelli,
quod nunc eſt Marca ſeu Limes Regni. Et ſubdit Heda: Templum apud
Antuerpiam diuæ Walburgi coætaneæ Willibrordi dicatum, credi-
mus eſſe donationem Rothingi huius, cuius & numiſma in auro legi-
mus. & pergit idem Auctor: Heribaldus inſuper dignitate fulgens tra-

S. Lamberti corpus miraculis illuſtre Leodium relatum.

Diſputatur de pœnitentia Pipini & pellicis.

Filio Pipini cæſo, nepos pro eo fit Maior domus.

S. Willibrordo, traditur Eccleſia in Antuerpo cum villis & tertia parte telonij.

Item alia ibidem traduntur.

didit in pago Marſum in ora Moſæ fluminis vnà cum omnibus appenditiis Baſilicam. Angibaldus quoque villam Waderlo in Taxandria ſuper fluuium Dumella. Engilbertus etiam cuncta quæ iuris ſui erant in villa Ereſtecho nuncupata, & Alfeim villa integra. Ansbaldus omnem poſſeſſionem ſuam in Hockenſtert, villam Diſenam. Hæc & plura ibi: nobis ſatis eſt pauca retuliſſe, omiſſis aliis locorum nominibus nimis obſcuris. Sed & eo tempore * Broſella (nunc Bruxella) nota fuit: de qua hæc in ſancti Vindiciani Epiſcopi Cameracenſis ſeu Atrebatenſis rebus geſtis: (obiit is ſub annum Chriſti 695.) Iam ſummus paterfamilias (ait Auctor) deſudanti ipſi in vinea Eccleſiæ decreuerat denarium reddere diurnum, cùm contigit eum (ſanctum Vindicianum) in quoddam diœceſis ſuæ territorium, quod Broſella dicitur, deuenire. Vbi cùm carnis moleſtia fuiſſet tactus, atque aliquamdiu decubuiſſet, tandem ad extrema perueniens, ſpiritum veris virtutum ſpoliis onuſtum, cæleſti paradiſo feliciter reddidit. Hæc ibi. Sed ad ſeriem redeo. Eodem itaque ſupra-

** Broſella ſeu Bruxella iam tum anno 695. nota.*

714 dicto anno ſeptingenteſimo decimo quarto poſt Chriſtum natum obiit Pipinus Princeps, filium ſuum ex Alpaide Carolum Tutidem ſeu Martellum cognominatum, quòd in bellis omnia contuderit, Principatus ſui heredem relinquens. Sic breuiter Sigebertus. Annales veteres à Pithœo, vt diximus, editi in hunc modum paulò pleniùs: Pipinus filius Anchiſi Dux Francorum, poſt mortem Wolfradi Ducis (vide ſuprà ad annum 687.) partem Auſtriæ regens obtinuit Regnum Francorum per annos XXVII. cum Regibus Ludouico ſeu Clodouæo, Hildeberto & Dagoberto. Moritur anno ab incarnatione Domini ſeptingenteſimo decimo quarto, menſe Decembri. Sic illi Annales. Et pleniſſimè de morbo & morte eius commemorant Acta S. Suitberti cap. 25. in hunc modum: Contigit (inquit Auctor eius æui S. Marcellinus) anno ab incarnatione Domini 714. Pipinum de Herſtallo ſtrenuum Principem, dolentem ſuper innocente morte ſanctiſſimi Lamberti, ad mortem ægrotare. Accerſituſque ſanctus Swibertus ad viſitandum eum per nobiles viros, perrexit priùs Coloniam ad Plectrudem illuſtrem Duciſſam: quæ miſit eum & Agilolfum Colonienſem Epiſcopum cum aliis ad Pipinum Principem coniugem, ad informandum eum, ſi obiret, ne illuſtres legitimos ſuos exheredaret. Venientes igitur præfati Pontifices Iopiliam (locus eſt iuxta Leodium) ad ægrotantem Principem, benignè ab eo ſuſcepti ſunt. Qui ipſum conſolãtes, tandem nacto opportuno tempore & congruo, cauſam pro qua venerant, ei deuotè & ſalubriter exponentes, & de illicito matrimonio admonentes, ſtatim cum indignatione repulſam paſſi ſunt. Alpaïs quoque legationem ſanctorum Pontificum ſciſcitans & comperiens, irata valdè, Pontifices abire celeriter præcepit; & ipſa interpel-

Pipinus Maior domus Regni Francorum per annos 27.

Nota: dolebat ſuper morte Lamberti.

Nihilominùs filium ex pellice ſcribit heredem.

terpellans importunè pro Carolo filio suo, impetrauit cuncta quæ petierat: Pipinus verò eodem anno moriens, eumdem Carolum suorũ Principatuum reliquit heredem. Sic ibi. Quod pertinet ad res insigniores externas, Theophanes & Cedrenus referunt, pacem cum Saracenis dudum, vti ostendimus, pactam, leui causa magnoq; totius Orientis damno, anno Christi sexcentesimo nonagesimo ab Imperatore Iustiniano iuniore esse ruptam, quòd scilicet pecunia ab illis tributi loco pendi solita, haud ex more cusa esset ipsius Imperatoris imagine; quin neq; oblatum ab ipsis in massa aurum accipere voluit: expertusq; tunc planè est Oriens quod Ecclesiastes habet, Væ terræ, cuius Rex puer est: ipseque Imperator quadriennio pôst omnibus inuisus factus tam ob sæuitiam erga subditos, ac præcipuè ciues Constantinopolitanos, quàm ob contemptum rerum sacrarum Imperio deiectus est. Etenim cùm iussisset quibusdam suis Ducibus, vti noctu multos ex populo trucidarent, & sub idem tempus Leontius, Præfectus olim Orientis, è carcere, in quo per calumniam triennio detentus fuerat, Imperatoris iussu eductus esset, vt Græciæ præficeretur, ille amicorum hortatu seditionem in eumdem Imperatorem Iustinianum mouens, à populo Imperator acclamatus est; ipse verò Iustinianus captus, præcisis naribus Chersonam in exilium relegatus est.

Externa.

690

Oriens turbatur ineptiâ Iustiniani II. Imp.

Eccl. 10.

Idem Imp. præcisis naribus, in exilium relegatur.

Denique anno Christi sexcentesimo nonagesimo sexto Saraceni siue Arabes Mahometistæ Africam inuaserunt. Expulsi sunt quidem primùm à Ioanne Patricio illuc à Leontio misso, sed mox cum maiori classe redeuntes Ioannem inde pepulerunt. Et ex eo tempore Saraceni Africam sæpiùs priùs tentatam deprædatamque deinceps possederunt, cùm ea non solùm hæreticis Manichæis atque Donatistis refertissima esset, sed etiam moribus corruptissima; adeò vt ipsi etiam Episcopi (ait Sexta Synodus c. 12.) vxoribus commiscerentur. Ex quibus quanta essent alia mala, facilè possumus cogitare: quorum causa quemadmodum olim Deus ad eos puniendos immiserat Wandalos, sic modò eosdem tradidit penitus perdendos Saracenis. Acciditque tunc Afris, & paulatim toti Orienti, quod Christus Iudæis fuerat comminatus: Auferetur à vobis Regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Etenim sub id temporis in Occidente ita Euangelij fructus prolati sunt, vt inter cetera Euangelij admiranda, anno Christi septingentesimo quarto Edilredus in Anglia Merciorum Rex, postquam regnasset annos triginta vnum, Beda attestante, Monasticam vitam spontè complexus, Coënredo Regnum reliquerit. Quin & ipse Coënredus, vita licet innocens ac moribus sincerus, tamen pro consequenda (inquit idem Auctor ante annos nongentos) delictorum suorum pleniori indulgentia, anno sui Regni sexto abdicans se, Romam peregrinatus est ad sancta limina

696

Scelus reputatur Episcopos vxoribus commisceri.

704

Rex Angliæ pro peccatorum indulgentia Romam peregrinatur.

limina Apoſtolorum. Porrò huius Coënredi temporibus quoque acci-diſſe ponit Beda, vt nobilis quidam, cùm à Rege ſedulò admoneretur, vt confiteretur & emendaret ſcelera ſua, priuſquam ſubito mortis ſu-peruentu tempus omne pœnitendi & emendandi perderet; ille verò ver-ba ſalutis ſpernens, ſemper in tempus ſequens pœnitentiam remitteret; demum in grauem infirmitatem incidens, rurſus à Rege admonitus, vt vel tunc confiteretur, reſpondit, non ſe tunc velle id agere, ſed cùm ab infirmitate reſurgeret, ne fortè exprobrarent ſodales, quòd timore mor-tis faceret ea quæ ſoſpes noluerat. Sed miſer paulò pòſt, cùm & adhuc à duobus Angelis viſitatus, nec ſic ad pœnitentiam moueretur; tandem ſuperueniente malignorum ſpirituum caterua circumdatus, in deſpera-tionem incidens, aduenienti denuò Regi rem ſignificauit, moxque de-ſperans deceſſit è vita. Ex quo diſcant homines, tam nobiles quàm ple-beij, pœnitentiam non procraſtinare.

Inſigne exemplum nō procraſtinandæ pœnitentiæ.

CAROLVS MARTELLVS

FILIVS PRÆCEDENTIS, V. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti ſeptem.

714 *De Principatu crudeliter certatur.*

POST mortem Pipini Herſtalli de Principatu crudeliter certatum eſt. Etenim anno ſeptingenteſimo decimo quarto, quo Pipinus, vti oſtendimus, obiit, Plictrudis relicta Pipini Carolum priuignum ſuum (ſic loquitur Sigebertus) captum in Colonia vrbe cuſtodiæ mancipat, & cum nepote ſuo Theodoaldo (de quo ſuprà ad annum 713.) Maiore domus principatum Regni vſurpat. Et ſubdit idem Auctor ad annum ſequentem: Franci contra Theodoaldum damnoſo vtrimque bello confligunt, eoque victo, Raginfredum Maiorem domus, & Chilpericum Regem ſtatuunt. Carolus de cuſtodia nouercæ mirabiliter eripitur, moxque Principatum ſuum de manu Raginfredi extorquere nititur, primoque Radbodum Ducem Freſonum Raginfredi auxiliarem aggreſſus, multum exercitus damnum conſequitur. Ita Sigebertus. Annales Pithœani ad eumdem annum poſteriora paulò diſtinctiùs narrant hiſce verbis: Poſt mortem Pipini Plectrudis

Caroli Martelli prima infelix pugna.

CAROLVS MARTELLVS V. BRAB. PRINC.

ctrudis eius vidua, incomparabili odio contra Carolum ſuccenſa, cuſto-
dia eum publica obſeruari iubet. Vnde ille liberatus, primo certamine
contra Radbodum Regem Friſonum, qui Coloniam vſque venerat,
menſe Martio pugnans, dum fortiter dimicat, magnum exercitus ſui
716 damnum conſequitur. Exinde verò anno ſeptingenteſimo decimo ſexto
Raginfridus Maior domus & Chilpericus Rex cum exercitu fines Co-
lonienſium & regiones Rheno contiguas vaſtans, acceptis à Plectrude
muneribus reuertuntur. Sed anno ſequenti iidem Raginfridus & Chil-
Hinc Pariſios vſque hoſtes profligat.
pericus Rex in Vinciaco die Dominica ante Paſcha cum Carolo pu-
gnantes terga verterunt, quos Carolus fugientes cædendo perſequitur
vſque Pariſios. Sic Pithœana. Sigebertus narrat hanc pugnam vno an-
no ſeriùs, exprimitque pugnam commiſſam apud Vinciacum in pago
Cameracenſi, & Dominica ante Paſcha, quod erat tertio Kalend. Apri-
718 lis. Porrò anno ſeptingenteſimo decimooctauo Carolus victor rediens,
Coloniam venit, receptiſque à Plectrude theſauris patris ſui, Regem
Item ſecundò eoſdem vincit.
ſibi conſtituit Lotharium. Chilpericus verò & Raginfredus auxilio Eu-
donis Ducis Aquitanorum, inſtaurata rurſus acie, ſuperati fugantur à
Carolo. Ita Annales veteres à Pithœo editi. Et eodem anno (teſte Sige-
berto, ſimulque Actis ſancti Vulfranni Epiſcopi) Radbodus ſeu Rab-
baudus Friſonum Dux prædicatione Vulfranni Epiſcopi ad hoc addu-
ctus, vt baptizari deberet, cùm vnum pedem in lauacrum intuliſſet,
alterum pedem retardans, interrogauit, vbinam plures ſuorum maio-
rum eſſent, in inferno an in Paradiſo? Vbi cùm audiiſſet plures eſſe in
inferno, Chriſto dicente, Qui autem non crediderit, iam condemnatus
Radbodus Friſonum Dux irriſor Baptiſmi malè perit.
eſt, intinctum pedem extrahens, Satius eſt, inquit, vti plures quàm
pauciores ſequar. Et ita ludificatus à dæmone, qui promiſerat, quòd
tertia inde die ei incomparabilia bona daret, ipſa die ſubita morte periit.
Anno verò ſequenti Carolus Dux ad Eudonem mittit, & Chilpericum,
qui ad eum confugerat, per Legatos recipit, quo tempore Rex Lotha-
720 rius mortuus eſt. Anno quoque proximo (qui fuit Chriſti ſeptingenteſi-
mus vigeſimus) mortuo Chilperico Carolus Theodoricum in ſede Re-
Carolus vſque Andegauos victor peruadit.
gni conſtituit. Sic Annales illi veteres à Pithœo editi. Porrò anno 721.
Carolus Raginfredum perſequens, Andegauis vrbe capit; poſteà Saxo-
nes vaſtando, victor redit. Nec tamen neglexit intereà quæ Dei ſunt,
quod teſtatur Diploma apud Hedam his inter cetera verbis: « Ego Dei
« nomine illuſter vir Carolus Maior domus, filius Pipini quondam, cogi-
« tans caſum humanæ fragilitatis, qualiter peccata poſſim abluere, & do-
Donatio eius facta ſanctiſſimo Willebrordo.
« nante Deo ad æterna gaudia peruenire: idcircò donamus à die præſen-
« ti per hanc paginam, hoc eſt ad Monaſterium quod eſt infra muros in
« Traiecto caſtro conſtructum, vbi & Apoſtolicus vir D. & in Chriſto

pater

„ pater noster Willibrordus Archiepiscopus sub sanctæ conuersationis „ Cœnobitali ordine custos præesse videtur, omnem rem in Fisci ditionibus, quidquid in ipso Traiecto castro, tam infra muros quàm à foris, „ cum omnibus adiacentiis vel appẽditiis; & similiter villam vel castrum „ nuncupatum Fethna, situm in Insterlaco, cum omni iure & soliditate „ sua, omnes adiacentias vel appenditias tam ad ipsam villam Fethnam „ castrum, vel etiam ad iam dictum Traiectum castrum; quidquid dici „ vel nominari potest, hoc est vnà cum mansis, terris, casis, domibus, mancipiis, pascuis, siluis, aquis, aquarumque decursibus; greges cum pastoribus vtriusque generis, sexus, mobilibus & immobilibus. Et quidquid exinde Patres iam dicti Monasterij vel Rectores pro eorum opportunitate facere decreuerunt, liberam & firmissimam in omnibus habeant potestatem. Actum Herstallio villa publica in ipso die Kaléd. Ianuarij, anno secundo regnante glorioso domino Theodórico Rege. Signum illustris viri Caroli Maioris domus, Signum Carolomanni filij „ eius, Signum Garinonis, Signum Odonis, Signum Baldrici, Abbonis, „ Engilbaldi, &c. Ita ibi apud Hedam sine vllis titulis. Nihilominùs in alio Diplomate apud eumdem hoc modo subscribitur: Signum Caroli inlustris viri, Signum Saleconis Comitis, Signum Folcarij Comitis, & ita in aliis. Porrò post hæc anno Christi 722. idem Carolus Dux Alamannos & Baioarios armis subigit, & biennio pòst, transito Ligere, Eudonem Aquitanorum Ducem fugat, vastata & incensa regione eius. Vnde factum est, vt anno post Christum natum septingentesimo vigesimo quinto Saraceni, qui Hispaniarum magnam tunc partem tenebant, ab Eudone in auxilium vocati, cum Rege suo Abdirama ad Garomnam, Burdigalamque venirent, cunctaque loca vastarent, (verba sunt veterum illorum Annalium) & Ecclesias igne cremarent, Basilicam quoque sancti Hilarij Pictauis incenderent. Sed his anno sequenti Carolus cum manu valida occurrens, & auxilio Dei fretus, Regem eorum cum infinita multitudine prostrauit, deuictisque hostibus cum triumpho regreditur. Ita Annales illi à Pithœo editi. Sigebertus, etsi vno anno seriùs quàm oporteat, pleniùs tamen in hunc modum narrat: Eudo, inquit, Dux Carolo inferior per omnia; Saracenos contra eum inuitat ex Hispania, qui cum omnibus familiis suis, quasi in Galliis habitaturi Garumnam transeunt, omnia deuastant, Ecclesias Dei cremant. Quibus Carolus Dei auxilio fretus bello concurrit, & ex eis trecenta octoginta millia cum Rege suo Abdirama peremit, & mille quingentos tantùm suorum amisit. Eudo quoque Carolo reconciliatus, castra Saracenorum irrupit, & reliquias eorum contriuit. Hæc Sigebertus; & adstipulantur Paulus Diaconus, Anastasius Bibliothecarius, & alij; tantùm

Alamanni & Baioarij à Carolo subacti.

725

Saraceni Gallias vastant.

Cadit Carolus Saracenos ad trecenta & ampliùs millia.

quòd non nisi trecenta quinquaginta millia cæsa quidam volunt: sed
727 exigua discrepantia est in tanto numero. Exinde verò anno 727. Carolus Burgundiam petens, Lugdunum & ciuitates reliquas suæ ditioni subegit; & anno sequenti Eudo Dux moritur, & Carolus Aquitaniæ prouinciam absque bello recipit. Ita Annales Pithœani. Sed Sigebertus hoc modo: Carolus in Wasconia cum Eudone pugnat, eumque Principatu & vita priuat. Ceterùm anno Christi septingentesimo vigesimo nono, testantibus iisdem Annalibus à Pithœo erutis, Carolus nauali euectione Regnum Frisonum ingreditur, interfectisque quamplurimis, Ponponem Ducem eorum interimit, subuersisque lucis & fanis, victor

Lugdunum & vicina loca sibi subijcit.

731 cum præda magna reuertitur. Hinc verò biennio pòst, anno scilicet septingentesimo trigesimo primo, assumptis armis, vrbem Auennionem in extrema Gallia, obsidione vallat, instructisque machinis capiens, magnam Saracenorum stragem edit. Anno quoque proximo Gothorum fines penetrans, Narbonem obsidet, Rege Saracenorum Athima intus incluso. Quod audientes Saraceni, de Hispania anno sequenti armati superueniunt: contra quos Carolus dimicans, Regem cum populo vsque

Item victoria eius alia plures.

738 ad internecionem deleuit. Inde anno Christi septingentesimo trigesimo octauo regionem Prouinciam ingressus, Maurorum Ducem, qui dudum Saracenos per dolum inuitauerat, fugere compulit. Ita Pithœani Annales. Sigebertus etiam hoc ipso anno sic pleniùs: Arelate vrbe Galliarum capta à Saracenis, & omnibus circumquaque demolitis, Carolus adscito sibi ad auxilium Luitprando Rege Longobardorum, eis occurrit, eosque terrore nominis sui in fugam vertit. Et adstipulatur quoque Regino Chronologus qui ante annos septingentos claruit, eademque totidem pæriè verbis commemorat. Demum Dux Carolus anno
741 Christi nati 741. Ducatus sui vigesimo septimo (sic loquuntur veteres Annales) moritur, & apud sanctum Dionysium sepelitur; cuius filij Carlmannus & Pipinus sub obtentu Maior-domatus totius Franciæ Regnum suscipiunt, & inter se diuidunt. Sic ferè Annales & Historici omnes. In Iure Canonico 16. quæst. prima & alibi traditur de Caroli huius æterna damnatione reuelata, & corpore in sepulchro non reperto: sed incertę fidei ista existimo cum Baronio, qui sic de eo concludit: Quin ipse sanctus Bonifacius, qui asseritur inspector fuisse sepulchri, in Epistola ad Elibaldum durum Anglorum Regem, quem nitebatur ad pœnitentiam excitare, non nisi ista habet: Carolus quoque Princeps Francorum multorum Monasteriorum euersor, & Ecclesiasticarum pecuniarum in vsus proprios commutator, longa torsione, & verenda morte consumptus est. Vt sperandum sit, ait Baronius, haud absque pœnitentia & confessione ex hac vita migrasse. Sepultus est inter Reges Franciæ

Moritur Martellus anno Ducatus 27.

An verum sit quod habetur de hoc Carolo in Iure Canonico 16. quæst. 1.

Sperat de eo Baronius meliora.

in

in æde sancti Dionysij iuxta Parisios. Sepulchro additum est, inquit Molanus cap. 10. Militiæ sacræ Ducum Brabantiæ, hoc Epitaphium:

Iste Brabantinus Dux primus in orbe triumphans,
Malleus in mundo specialis Christicolarum,
Dux Dominusque Ducum, Regum quoque Rex fore spernit.
Non vult regnare, sed Regibus imperat ipse.

Constans traditio est, Carolum hunc Legiam (nunc Leodium) donasse sanctissimo Huberto & successoribus eius Leodiēsibus Episcopis. Interpretor cum Molano nostro, in expiationem fœdæ necis S. Lamberti: de qua suprà ad annum 698. Sed doleo in laboriosis alioqui R. D. Chappiauillij Rerum Leodiensium tribus Tomis, recēns editis, nihil hac de re certius erutum. Huius Principis tempore S. Hubertus in Taxandria & Brachbanto fidem Christi mirabiliter ampliauit; de quo sic in eius Vita à coæuo grauissimè conscripta: Instabat iuxta Apostoli mandatum prædicans opportunè, importunè, atque adeò tanta eum gratia verbi, virtus Spiritus sancti donauerat, vt non modò è vicinis, verùm etiam è longinquis locis ad eum populi concurrerent, idolorúmque cultum, nec non profanum eorum obseruationis ritum cum auctoribus eorum respuerent, atque olim sibi veneranda templa terræ coæquarent, puluerémque eorum veluti immunditiam, detestantes per diuersa dispergerent. Omnem namque Arduennam hisce cultibus hactenus mancipatam in breui sacrilega seruitute liberam famulitio Domini subiugauit. Et pergit ad nostram Brabantiam: Si qui autem, facessente generali idolorum cultu superessent, qui more sacrilego, aut pulueris eorum reuerentiam haberent, vel cetera huiusmodi obseruari debere vsu nefando putarent, hos ad se deductos triennij pœnitentia plectebat; sicque præliator Domini strenuè aduersarias insequendo ac proterendo virtutes, imperium Domini in fines eorum longè latéque ampliauit, ita vt Taxandria & Brachbante, eorum detegendo insidias, eos penitus annullaret, effigiésque idolorum populi Christi gratia illuminati confringerent, & penitus abdicarent. Et tandem felicem eius obitum commemorans: Et quidem iuxta quod vir Dei super sepulturæ suæ celebratione ore præsago actitandum fore disposuerat, nos fidelissimi ac deuotissimi eius famuli flebiliter executi sumus (sicut scilicet & triginta dierum spatio euoluto, corpus eius ad eumdem quoque aduximus locum) cùm interim rogatu quorumdam illustrium virorum Brachbantum vir sanctus perrexit, Basilicam nouo opere constructam Domino dedicaturus: Vbi cùm omnia ritè peregisset, iamque sermonem exhortationis etiam ab hora tertia vsque in horam sextam protraxisset, die ad vesperam vergente nauem ascendens, ab eodem loco secundo milliario secedit, ac deinde

Creditur Leodium ab eo S. Huberto & successoribus traditum.

S Hubertus idololatriam ex Arduenna profligat.

Item ex Taxandria & Brachbanto.

Consecrat S Hubertus ecclesiam, fortè Hallis; certè in vicinio.

deinde equo conſcenſo, tandem domui propriæ inducitur, noctis tranſacta non minima parte. Nec multum effluxit temporis; & ecce tactus febre, adſtantibus pueris ſuis, (quos olim pro ſuis ſanctis meritis, dæmonum tartareis vocibus eiulantes, ab eorum incurſibus eripuerat atque ſaluauerat) nobiſque vnà cum eis, inter verba orationis efflauit ſpiritum Angelicis miſcendum cœtibus. Porrò corpus eius è loco obitus, qui vocatur Fura, transfertur Leodium (quæ loca à ſe differunt millibus triginta) per omnem reuerſionem piis ouibus lugubri concurſu certatim paſtorem ſuum celebrantibus. Hæc ibi: quæ prolixiùs recitauimus, tum ob tam inſignia antiquitatis Brabanticæ monumenta, tum quòd Fura caſtrum, quod eſt inter Louanium & Bruxellam, vocetur hîc proprium ſancti Huberti domicilium. Vnde vanum non eſt, ſuſpicari, illud caſtrum ſancto Huberto, antequam eſſet Epiſcopus, ab vxore Floriberta filia Beggæ (ſic eam deſcribunt quidam Annales, certè & in Vita eius iam citata nominatur Floribertus eius filius) in dotem fuiſſe allatum. Quidquid ſit, hîc liquet Furam fuiſſe proprium S. Huberti peculium.

Origo, ni fallor, morbi dicti vulgò, S. Huberti.

Fura caſtrum, propria S. Huberti domus; & vnde?

In externis ſeu peregrinis inſigniora hæc ſunt: Anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo ſeptimo, res Hiſpanicas in deterius eſſe dilapſas. Siquidem duæ præcipuæ ciuitates hactenus integræ conſeruatæ, Legionenſis & Toletana, à Saracenis captæ; illa vi, hæc proditione Iudæorum miſerrimè exciſæ ſunt: reſidui verò Gothi in ardua montium Pyrenæorum, Aſturiorum & Gallæciæ, ſe receperunt; & Saraceni, vniuerſæ iam Hiſpaniæ imperitantes, Cordubam ſibi Regni ſedem elegerunt. Hæc ſummatim ex Tudenſi. Sed biennio pòſt, eodem Tudenſi teſte, Aſtures omnes in vnum collecti ſuper ſe Principem conſtituerunt Pelagium Regis Theodorici Spathatrium; quem in prægrandi ſpelunca, loci natura munita degentem, cùm Saraceni primùm per Oppam Archiepiſcopum Toletanum Witizæ Regis filium blandis verbis, poſteà aperto Marte per validiſſimum militum octoginta millium exercitum appetiiſſent, idem Pelagius viginti millia illorum cum Duce occidit, Oppam cepit, reliquos fugauit, qui ferè omnes in præruptis montium & aquarum inundationibus oppreſſi ſunt, ope & interceſſione ſanctiſſimæ Dei Genitricis: cuius ideò memoriæ ſpelunca illa dicata eſt, dictaque ſancta Maria de Couadouga. Sed ecce non multò pòſt, nempe anno ſeptimo Leo-
723 nis Iſaurici Imperatoris, teſte Theophane (eſt is annus Chriſti 723.) oritur in Oriente quoque terra illa peſtis Iconoclaſtarum, his initiis. Erat hoc anno Dux quidam Iudæorum ex Laodicea maritimæ Phœnicis oriundus, nomine Serantapicus, homo præſtigiator ac maleficus. Promiſit is Gizido Saracenorum Principi, effecturum ſe, vt is triginta annos Principatum retineret, ſi omnes ſacras Imagines ab Eccleſiis Chriſtiano-

Externa inſigniora.

717

Toletum & Legio ciuitates Hiſpaniæ à Saracenis captæ.

Aſtures ſe ſtrenuè Saracenis obiiciunt nixi ſimul ope Deiparæ.

ſtianorum, quæ ſub ditione eius eſſent, auferri mandaret. Cui credens
Gizidus, ſpe & deſiderio longioris vitæ, Edictum continuò generale
promulgauit, quo omnes omnino imagines & picturæ, ſiue eæ in tabu-
lis, ſiue in opere muſaico, in parietibus ſiue in vaſis ſacris, aut indumen-
tis & altaribus eſſent, expungi & auferri iuſſit, omneſque inſuper ſta-
tuas, etiam quæ in foribus ornatus gratia collocantur, diſiecit, miſſis He-
bræis & Arabibus, qui eaſdem comburerent, ipſaſq; Eccleſias, alias qui-
dem calce, alias aliis coloribus dealbarent vel incruſtarent. Hæc de ori-
gine Iconoclaſtarum Theophanes, & adſtipulatur Damaſcenus grauiſ-
ſimus Scriptor eius ſeculi: vt conſtet quibus gloriari poſſint anteſignanis
hodierni Iconoclaſtæ. Sed & eadem ratione dementatus Imperator Leo
Iſauricus, quòd Iudæus quidam impoſtor ei Imperium prædixiſſet, non
multò pòſt, nempe anno Chriſti 726. & ipſe Edictum tale contra Imagi-
nes promulgauit, ac deinceps ſupra modum mira tyrãnide Orthodoxos
per multos annos vexauit, aliis dira morte mulctatis, proſcriptis aliis, di-
uerſi generis cruciatibus aliis afflictatis, ludibriiſq; popularibus expoſi-
tis, prȩter multitudinem haud mediocrem illorum, qui voluntario exilio
extorres facti, abdita montium & receſſus ſiluarum petiêre: quæ omnia
ex Auctoribus, qui horum temporum res geſtas conſcripſerunt, manife-
ſta habentur. Quin cùm impius Leo Imperator audiuiſſet ſanctũ Ioan-
nem Damaſcenum inſignes illas tres Orationes pro Imaginũ cultu, quæ
etiamnum extant, edidiſſe, vt in eum vlciſceretur (teſte Ioanne Patriarcha
Ieroſolymitano in Damaſceni Vita, & aliis) ad fraudem ſe conuertens,
per quoſdam ex ſuis egit, vt aliquam epiſtolam manu eiuſdem Ioannis 728
ſcriptam nanciſceretur; eaque Notariis quibuſdam ad imitandos chara-
cteres propoſita, aliam epiſtolam cõfinxit, tamquam ad ſe à Ioanne miſ-
ſam pro ſuſcipienda traditione ſeu proditione Regiȩ Saracenorum ciui-
tatis Damaſcenæ in ipſius impij Leonis manus, eamq; ad Principem Sa-
racenorum Damaſcum, vbi Ioannes morabatur, tranſmiſit. Qua ſibi à
barbaro oſtenſa, Ioannes quidem literarum formas ſuis ſimiles eſſe con-
feſſus eſt, ſed quȩ in iis continerentur numquam cogitaſſe aſſeuerauit. At
magis credens barbarus Imperatori, dexteram Ioannis amputari iuſſit.
Qui domum ſe recipiens, in Oratorio ſuo ante Imaginem Dei Genitri-
cis prouolutus, magna fide exciſam manum priſtinæ ſuæ commiſſuræ
admouit, ac feruentibus orationibus à beata Virgine eius integram re-
ſtitutionem expetiit, quò poſſet illius miniſterio, Chriſti Domini, eiuſ-
demque ipſius Matris laudes ſcriptis celebrare. Nec mora, cùm obdor-
miuiſſet, viſione potitus S. Dei Genitricis, experrectus manum ſanatam
reperit, linea tantùm velut cicatrice relicta, qua locus amputationis de-
monſtraretur. Hæc Auctor ille fideliſſimus.

Iconomachi primi innoteſcunt Iudæi & Saraceni.

Item Leo Imp. perſuaſus à Iudæo in cultores Imaginum ſæuit.

Idem ementitus literis Ioanni Damaſceno propugnatori Imaginum dexteram abſcindi curat.

Damaſceno oranti ante imaginem Deiparæ manus abſciſſa reſtituitur.

PIPI-

PIPINVS REX

FILIVS PRÆCEDENTIS, VI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti septem.

Limites partitionis inter filios Martelli.

DVOS reliquisse filios Carolum Martellum, Carlomannum & Pipinum, eosque paternos Principatus inter se, defuncto patre, diuisisse, superiùs indicauimus. Verùm qui fuerint limites partitionis, non satis apud Auctores explicatum inuenio. Plures Alemanniam & Austriam Carlomanno cessisse volunt: quod & ego eatenus probo, vt quæcumque respectu Belgarum & Gallorum vltra Mosam & Rhodanum sita sunt, Carlomanni fuerint; quæ verò citra eosdem fluuios, Pipini. nec tamen contendendum reor: nam post paucos, vti docebimus, annos omnia ad Pipinum deuoluta sunt, & bella etiam prima omnia ferè coniunctim gesserunt. Ipsorum ingressum Aimoïnus his verbis describit lib. 4. c. 58. Carolus vita decedens tres filios heredes reliquit, Carlomannum scilicet, Pipinum, atque Grifonem. Quorum Grifo, qui ceteris maior natu erat, matrem habuit nomine Suanahildem, neptem Odilonis Baioariorum Ducis. Hæc illum maligno consilio ad spem totius Regni concitauit; in tantum, vt sine dilatione Laudunum ciuitatem occuparet, ac bellum fratribus indiceret. Qui celeriter exercitu collecto, Laudunum obsidentes, fratrem in deditionem accipiunt: atque inde ad Regnum ordinandum, ac prouincias quæ post mortem patris à Francorum societate desciuerant, recuperandas, animos intendunt, & vt in externa profecturi, domi omnia tuta dimitterent, Carlomannus Grifonem sumens fratrem, in nouo castello, quod iuxta Arduennam situm est, custodiri fecit. Hęc ille. Itaque anno septingentesimo quadragesimo secundo (verba sunt Annalium à Pithœo editorum) Carlomannus & Pipinus Hunaldum Aquitaniæ Ducem imperio suo resistentem, bello superatum, ad Wascones fugere compellunt: simul & Alamannos, Duce Theobaldo rebellare tentantes, mira celeritate comprimunt. Ita Annales illi, & consonant Sigebertus & Regino. Et eodem anno (teste Sigeberto) sanctus Bonifacius Germanorum Apostolus & Archiepiscopus Moguntinus insigne illud Cœnobium Fulden-

Pipinus & Carlomãnus fratrem Grifonem superant.

742

Iidē Aquitanos & Alamannos rebellantes comprimunt.

PIPINVS III. REX FRANCIÆ, VI. BRAB. PRINC.

Fundatur à Carlomanno Cœnobium Fuldense. Fuldense liberalitate Carlomanni in Buchonia silua fundat. Deinde verò anno 743. Carlomannus Saxoniam petit, castrum Oscoburgh capit, & Theodoricum Saxonem pacis obsidem accipit :& eodem anno Odilo Dux Baioariæ, rapta sorore Pipini, contra eum rebellat; quem Pipinus pugna, quamuis damnosa, superat. Hæc Sigebertus. Regino Prumiensis sic: Carolomannus & Pipinus cōtra Odilonem Ducem Baioariorum duxerunt exercitum, & inierunt pugnam, & victores effecti sunt. *Victoria cōtra Baioarios & Saxones.* Porrò anno 745. Carlomannus & Pipinus simul perfidiam Saxonum, vastata eorum regione, vlciscuntur, & castrum Ohsburgh capiunt. Sic Pithœana. Addit Regino: Et rursus captus est supradictus
747 Theodoricus. Sed ecce anno septingentesimo quadragesimo septimo Carlomannus, relicta quam tenebat potestate, Romam vadit, ibique mutato habitu, religiosè victurus in Cassinum ad sanctum Benedictum secedit, & Monachus efficitur. Sic Annales à Pithœo eruti, & Marianus quoque hoc ipso anno. Sed Regino ad annum præcedentem hoc *Carlomannus relicto Principatu fit Monachus.* modo distinctiùs commemorat: Carolomannus Romam perrexit, ibique se totondit, & in Soracte monte Monasterium ædificauit: ibique aliquod tempus moram faciens, exinde fauorem laudis humanæ timens, vno fido socio assumpto, cum eo noctu omnibus insciis aufugit, & ad Cassinum montem vsque peruenit, diu ibi ignotus latitans. Memorabile est quod de eo narrat Leo Ostiensis in Historia Cassinensi in hæc verba: Accidit, inquit, vt Carolomannus Hebdomadarius ad coquinæ officium deputaretur: cumque in multis ignoranter offenderet, coquus *Carlomanni stupenda mãsuetudo & pietas.* ira exæstuans ter ei alapam dedit. Quod ille placido vultu pertulit. Sed ab indiuiduo comite indignante, dignitas eius prodita est, & deinceps cum magna reuerentia est obseruatus. Addit Volaterranus lib. .eum in Cassino iussum quoque greges loci pauisse. Atqui verò anno septingen-
748 tesimo quadragesimo octauo Grypho frater Carlomanni & Pipini potestatem quamdam affectans, ad Saxones se contulit. Et quidem Pipino per Thuringiam ingresso Saxoniam, super fluuium Obacra, in loco qui dicitur Horoheim, Saxones occurrunt, Gryphonem cum eo pacificare cupiētes. Sed Grypho nec Saxonibus nec Francis se credens in Baioariam fugit. Sic Annales editi à Pithœo. Anno verò sequenti Pipinus in Baioariam pergens, Thassilonem nepotem suū natum ex Hiltrude sorore sua, Ducem ibi constituit, Gryphone & Lanfrido inde eductis, deditque *Pipinus fratrē Gryphonem frustrà placare nititur.* Gryphoni in partibus Neustriæ XII. Comitatus. Sed ille nec ibi securum se esse ratus, ad Waifarium Ducem Aquitaniæ secessit. Hæc Annales illi, ita distinctis annis. Sigebertus & Regino vtraque adscribunt anno præcedenti. Denique anno post Christum natum quinquagesimo
750 supra septingentesimum, secundùm morem Francorum (verba sunt Reginonis)

gìnonis) electus est in Regem, & vnctus per manum sanctæ memoriæ Bonifacij Moguntiacensis vrbis Archiepiscopi, eleuatusque à Francis in Regno in Suessionis ciuitate. Hildericus verò, qui falsò (nempe nomine, non re aut merito) Rex vocabatur, attonsus est, & in Monasterium missus. Sic Regino. Sigebertus exprimit id factum auctoritate Apostolica, & Francorum electione. Itaque paulò pòst anno 753. Stephanus 753

Eligitur & vngitur Rex Francorum primus sua stirpis.

Papa auxilium contra Haistulphum Regem Longobardorum petens, ad Pipinum in Franciam venit, à quo honorificè exceptus, apud Parisios duos filios eius Carlomannum & Carlum vnxit in Reges. Ita Annales Pithœani. Eodem anno signatum habetur, referente Grammaio, Diploma, quo dictus Pipinus Rex donat Adoni affini suo terram in Bratuspantij medio, vbi Scalda *Tylam excipit, dictam Francis Maslinas. De quo Adone & quanta pietate is sanctum Rumoldum exceperit, ista leguntur in Actis eiusdem sancti viri: Diuinitatis (ait Auctor) se committens consilio beatus Rumoldus, compendiosa peregrinatione Româ reuersus, Galliasque ingressus, in eas Occidentalium partes se deponit, vbi Scaldis fluuius æstum maris in Ruperam vsque remittit. Locum incolæ Machliniam dicunt, propter maris Malinam & Ledonam, quæ certis temporibus cum corniculantis lunæ consonantia, nunc accessum nunc recessum faciunt, nec vltrà quàm ad huius loci fretum vel damna, vel lucra sua commutant. Nobilium ibi quidam *Odo nomine Comitatum gerebat, cum æquè moribus & genere nobili coniuge. Qui solita religione virum mox visum hospitio inducunt, atque ad commanendum postulant & impetrant. Felices ambo tali hospite, ad cuius scilicet ingressum diuina iocundati sunt benedictione. Iuxta tempus & diem à Sancto prędictum, de priùs sterili filius nascitur; exceptus homini Dei præsentatur: qui susceptum Baptismate abluit, & Libertus nomen imponit. Hæc & plura ibi, de eodem Liberto à sancto Rumoldo post submersionem à morte suscitato, & ibidem gregi Dominico præfecto, ac tandem vtroque martyrij laurea coronato. Sed ad superiora redeamus. Anno 754. Carlomannus (iam Monachus, vti ostendimus) frater Pipini, cum consilio Haistulfi Regis Longobardorum in Franciam 754

*Dylam

S. Rumoldus appellit Mechliniæ.

*aliàs Ado

Idem & sterili filium impetrat, & submersum ad vitam reuocat.

veniens ad persuadendum fratri, ne exercitum in Italiam duceret, non post multos dies Luduni vita decessit. Et nihilominùs Pipinus Italiam ingressus, Haistulfum superatum, & Papiæ inclusum, obsides dare, & res sancti Petri reddere sacramento constringit. Et Stephanus Papa duce Hieronymo fratre Pipini Romam reuertitur. Sed anno sequenti Haistulfus sacramenta mentitus, collecto exercitu, Romam impugnando circumdat, omnia extra vrbem ferro & igne vastans: cuius rei nuntium Pontifex marino itinere missis Legatis Pipino insinuans, de- 755

Pipinus Regem Longobardorum res sancti Petri reddere sacramento constringit.

precatur & obteſtatur, ne inceptum opus, quod S. Petro promiſerat, imperfectum relinquat. Itaque iterùm Pipinus Italiam ingreſſus Haiſtulfum Papiæ incluſum obſidet, Rauennam cum Pentapoli reddere compellit, & per Folradum miſſum ſuum S. Petro Apoſtolo & Stephano Papæ tradit. Sic dicti Annales Pithœani. Et eodem anno S. Bonifacius, conſecrator Pipini, præſcius martyrij ſui ſcribit dicto Fulrado Cappellano Pipini in hæc verba plena ædificationis: Bonifacius gratia Chriſti Epiſcopus, chariſſimo conſacerdoti Fulrado presbytero. Deprecor vt meo verbo glorioſum & amabilem Regem noſtrum Pipinum ſalutes, & vt illi referas, quid mihi & amicis meis ſimiliter eſſe videtur, quòd vitam iſtam temporalem citò debeam finire. Propterea deprecor magnitudinem Regis noſtri pro nomine Chriſti Filij Dei, vt mihi nunc viuenti indicare & mandare dignetur, circa diſcipulos meos, qualem mercedem noſtram de illis facere voluerit. Sunt enim penes omnes peregrini, quidam Presbyteri per multa loca, quidam Monachi per cellulas noſtras, & infantes ad legendas literas ordinati: ſunt etiam aliqui ſeniores, qui longo tempore mecum viuentes laborauere, & me adiuuabant. De his omnibus ſollicitus ſum, vt poſt obitum meum non diſperdantur. Et propterea hoc fieri maximè peto, quia Presbyteri mei prope Marcam Paganorum pauperculam vitam habent; panem acquirere ad manducandum poſſunt, ſed veſtimenta ibi inuenire non poſſunt, niſi aliunde conſilium & adiutorium habeant. Et ſi pietas Chriſti hoc vobis inſpirauerit, per hos miſſos meos præſentes aut per literas pietatis veſtræ hoc mihi mandare non dedignemini, vt eò lætior in mercede veſtra vel viuam vel moriar. Extat epiſtola apud Baroniũ, digna quæ legatur. Et non multò pòſt ſanctus Bonifacius cum ſociis aliquot cęſus eſt à Friſonibus, qui nuper baptizati, & præſtituto die ad ſacram Confirmationem accipiendam (ſic loquitur Auctor antiquus eius Vitę) ab eo expectati, agente dæmone, in lictores conuerſi erant. Porrò anno ſeptingenteſimo quinquageſimo ſexto Thaſſilo Dux Boioariorum auunculo ſuo Pipino reconciliatur. Sic Sigebertus. Regino Prumienſis Chronologus paulò pleniùs: Rex Pipinus palatium ſuum tenuit in Compendio, ibi Thaſſilo venit Dux Baioariorum, & per ſacramenta multa iurauit Pipino & filiis eius. Et anno ſequenti Pipinus in Saxoniam iter fecit, & in munitiones Saxonum per virtutem introiuit, & in loco qui dicitur Sitina multæ ſtrages factæ ſunt de populo Saxonum. Et tunc promiſerunt ſe omnem voluntatem Regis facturos, tributum etiam præſtandum, equos ſcilicet trecentos per ſingulos annos. Iſta Regino. Annales Pithœani & Fuldenſes huic anno iſta adſcribunt: Conſtantinus Imp. Pipino Regi inter cetera munera etiam organum mittit. Et nihil additur prætereà. Et totidem

Iterùm cõtra eumdem in Italiam venit

Epiſtola aurea ſancti Bonifacij ad Cappellanum Pipini.

O paupertatem!

S. Bonifacij & ſociorum martyrium.

756

Thaſſilo Dux Baioariorum reconciliatur auunculo ſuo Pipino.

Saxones annuum tributum trecentorum equorum promittunt.

dem ferè verbis idem commemorat Regino ad annum præcedentem; *Organum missum Pipino Constantinopoli.* quę idcircò studiosè hîc insero, vt constet, hoc saltem tempore vsum organorum apud Occidentales innotuisse: nam quòd dicitur Vitalianus Papa ante annos ferè centum priùs eorum vsum induxisse, non satis certum est. At verò anno deinde septingentesimo sexagesimo, eodem Re- 760
ginone testante, Pipinus Rex cernens Waifarium Aquitaniæ Ducem minimè consentire, vt iustitias faceret Ecclesiis, quæ erant in Francia, de rebus & possessionibus illarum, quæ in suo Ducatu erant; iniit consi- *Vlturus iniurias Ecclesiarum, Aquitaniam ingreditur.*
lium, vt pergeret in Aquitaniam, & peruenit vsque ad locum, qui dicitur Theodad. Quod cùm cognouisset Waifarius, timore perterritus dedit obsides ad Algarium suum propinquum, & mandauit Pipino, se redditurum quidquid supradictus Rex quærebat in causis Ecclesiasticis. Sed ecce (pergit idem Regino ad annum sequentem) cùm Pipinus Rex Synodum teneret in villa quę dicitur Duria, nuntiatum est ei, quòd Waifarius vsque Cabilonem omnia vastasset; & protinus exercitum mouit, & Aquitaniam ingressus multa castella cepit, scilicet Burdellum, Clarum-montem, Cantellam & Auernen, & peruenit vsque ad Leonicas, vastando omnia. Sic Regino. Annales Pithœani hoc modo, licet vno anno tardiùs: Pipinus cum Carlo filio Burbonem, Canitelam, Clar- *Inter alias ciuitates etiam Bituricam expugnat.*
montem, aliasque ciuitates & castella pugnando cepit, aliisque quàm plurimis eius dominationi subiectis, etiam Bituricam expugnat. Anno verò 763. Thassilo nepos Pipini de exercitu Regis se subducēs, ad Baioa- 763
rios secessit. Quare anno proximo Rex Pipinus habuit placitum suum in Wormatia (verba sunt Reginonis) & causam diligenter pertractauit inter Waifarium & Thassilonem. Et similiter anno 765. placitum ha- 765
buit apud Attiniacum, & eodem anno sicut superiori nusquam profectus est. Celebrauit autem Natalem Domini in Aquis-villa, & Pascha similiter. Anno verò septingentesimo sexagesimo sexto perrexit iterùm *Iterùm ingreditur Aquitaniam.*
Rex Pipinus in Aquitaniam, & placitum suum habuit in Aurelianis ciuitate, & restaurauit Argentinium castrum, quod anteà à Waifario fuerat destructum, ibique Francos dimisit ad continendam Aquitaniam; similiter & in Biturigis fecit. Et celebrauit Rex Natalem Domini in Salmoniaco, & Pascha in Gentiliaco. Dehinc verò anno proxi- 767
mo Rex in supradicta villa Synodum magnam habuit inter Romanos & Græcos de sancta Trinitate & Sanctorum imaginibus: de quo argumento posteà pleniùs in Carolo Magno, Pipini huius filio, ad annum septingentesimum nonagesimum quartùm. Ceterùm, post hæc Aquita- *Capit Tolosam & alia loca.*
niam ingressus Pipinus per Narbonam, cepit Tolosam & Ganaldanem, & celebrauit Pascha in ciuitate Vienna. Et eodem anno mense Augusto iterùm Aquitaniam ingressus, vsque Biturigas venit, ibique Synodum

 tenuit;

tenuit; & inde profectus vsque ad Garomnam venit, multas rupes & speluncas cepit, nec non castra Scoraliani, Forunam, & Petrociam, & reuersus est Biturigas, vbi nuntiatum est ei de obitu Pauli Papæ. Ibi etiam celebrauit Natalem Domini. Denique anno septingentesimo
768 sexagesimo octauo (pergit idem Regino, quem hîc ceteris exactiorem inuenio) Rex Pipinus iter faciens Rhemistagnum cepit, ad Santonas ciuitatem vsque peruenit, & ibi cepit matrem Waifarij & sororem eius & neptes eius. Atque inde perrexit in locum qui dicitur Montes: ibi Heriduicus venit ad eum, qui habebat aliam sororem Waifarij, & inde reuersus Pascha celebrauit in castro quod dicitur Sles. Post hæc verò assumens secum Bertradam Reginam ad Santones ciuitatem peruenit, ibique Reginam cum famulis dimisit, & Petragoricum perrexit. Et interempto Waifario (à suis interemptum dicit Sigebertus in gratiam Pipini) cum triumpho victorię ad Santones reuersus est, ibique moram faciens post aliquot dies ægrotare cœpit. Et inde profectus Turones venit; ad Oratorium ad sanctum Martinum perrexit: inde egressus Parisios ad S. Dionysium vix peruenit, ibique diem clausit extremum, 8. Idus Augusti. Hæc Regino, additque de filiis eius Carolo & Carlomanno mox 7. Idus Octobris eleuatis in Regnum. Sed nos de iis mox suo loco. Claruit sub hoc Pipino Rege in Brabantia vir illustris simul & pietate & bellicis rebus, Gummarus, de quo inter cetera hæc leguntur in Actis eius grauiter conscriptis: Diuus Gummarus præclara stirpe ortus apud Emblehem Riensis prouinciæ vicum natus est & enutritus. Qui cùm bonorum operum flores emitteret, ad aulam Regis perductus est à parentibus suis. Pipinus eo tempore Regni habenas moderabatur. Et ab illo quidem Gummarus susceptus est, sed mallet vtique Deo seruire. Nec multum temporis defluxit, & magna præfectura honoratus est. Libet recitare rem magnæ pietatis plenam. Non vlla incitante libidine, sed cogente Rege, vxorem duxerat Guuimariam nomine, longè à suis moribus discrepantem; nam quantum ille humanitate, tantum illa crudelitate redundabat. Cùm ergo iussu Regis ad expeditionem se pararet vir sanctus, domus suæ totiusque familiæ curam ei reliquit, admonens vt erga subiectos multa vteretur mansuetudine; & sic profectus est. Sed illa quadam beluina feritate post eius abscessum cœpit sæuire in suos, falsò illis quasdam affingens culpas. Atque sub hoc prætextu auferebat eis boues eorum, & omnem possessiunculam. Cumque nihilominùs absq; vlla clementia exigeret tantumdem ab illis quantum anteà consueuerat, illi bobus spoliati, instar iumentorum colla iugo supponentes, ipsi trahebant plaustra onusta vsque ad domum illius gementes atque dolentes. Sed vide è contra viri sancti pietatem. Annis * nouem exactis, cùm

Tertia eius expeditio in Waifarium Aquitanum.

Triumphans de Waifario venit Parisios, & paulò pòst moritur.

Hoc tempore claret apud Brabantos sanctus Gummarus vir illustris.

En quàm dispar coniugium!

* al. septem

cùm dimiſſus à militia rediret exercitus, ſanctus quoque Gummarus remeauit ad ſua. Domum intranti occurrit tota familia; eiulant & clamitant omnes, ſe grauiter cæſos, iniuſtè ſpoliatos, modis omnibus miſerabiliter vexatos. Quod ille videns, animo conturbatus eſt, & verſus ad vxorem, Conturbet te Deus, inquit, ſicut alios perturbaſti. Oportet certè bonum operari ad omnes, maximè ad domeſticos fidei; ſiue enim ſeruus, ſiue liber, omnes in Chriſto vnum ſumus. Eademque hora iuſſit pecus omne è paſtu reduci, & ſingulis quod ſuum erat reſtitui. Hic cùm ad limina Apoſtolorum tenderet, arborem ad vſum tentorij ſucciſam, importunè cum eo expoſtulante arboris domino, ſuis precibus integram reſtituit, ac dehinc diuina admonitione intrà Nethæ ambitum iubetur Oratorium conſtruere, vbi vitam in multa ſanctitate finiuit. In meſſe ſiti deficientibus, baculo terram fodit, & erupit fons largiſſimæ aquæ, qui adhuc viſitur in Emblem, aliiſque multis miraculis claruit in vita & poſt mortem. Locus quietis nunc Lira dicitur, olim Niueſdunt & Ledo. Hoc temporum interuallo anno ſexto Conſtantini Copronymi impij Imperatoris Iconomachi (eſt is annus Chriſti 746.) à die quarta Auguſti vſque ad Octobris Kalendas, in Oriente factæ ſunt tenebræ * denſæ, quas ſecuti ſunt terræmotus prodigioſi in Palæſtina ac tota Syria; & peſtis ingens, Bubonis dicta, è Calabria & Sicilia orta; quæ Conſtantinopolim aduenienſ ità eam per tres annos depaſta eſt, vt pænè deſertam reddiderit: & cùm repleta cadaueribus fuiſſent omnia monumenta, lacus, vineæ, horti; vix ſupererat locus, vbi mortui ſepelirentur: ea verò peſte qui moriebantur, primò in ipſorum veſtimentis cruciculæ inuiſibiliter imprimebantur, moxque lue tacti vitam finiebant; cùm & inſuper quamplurimi multis ſpectris miſerabiliter vexarentur, vt apertè cerneretur, has à Deo clades immiſſas eſſe, vt homines à peccatis reuocarentur, ipſeque inprimis impius Conſtantinus Imperator his admonitus à blaſphemiis ſuis abſtineret. Verùm ille, vt Pharao quondam, iuſtè à Deo deſertus, obduratus permanſit. Hæc omnia Theophanes; quæ eadem confirmantur in Oratione inſigni de S. Platone à ſancto Theodoro Studita, eximiæ ſanctitatis & doctrinæ huius temporis Monacho. Nec de nihilo eſt quod de Conſtantini Copronymi Imperatoris Iconomachi impietate & obduratione dicimus: docebit eam vel vnicum iſtud quod narrabimus exemplum. Anno Imperij ſui 22. (eſt is Chriſti 762.) immenſo odio flagrans in Monachos, quos præ ceteris ſibi in promulganda hæreſi aduerſarios experiebatur, cùm audiſſet in Auxentiano monte in Bithynia non longè à Chalcedone poſito, degere magni nominis Stephanum Monachum, gratia miraculorum illuſtrem, potentemque ſermone ad confirmandos in vera

Certè Pipinum in continuis expeditionibus fuiſſe ſuprà patuit.

Præclara aliquot S. Gummari miracula.

Externa illuſtriora. 746

** caliginoſæ.*

Clades triennales Conſtantinopoli penè incredibiles.

Flagellatur Iconomachus Imperator, ſed non emendatur.

762

Stephanum monachum in suas partes frustrà pertrahere nititur. Religione eos,qui vndique ad ipsum confugerent, in hunc mouere bellum sibi necessarium ducens, eumdem primò per Callistum Patricium, virum eximia dicendi facultate præditum, in suas partes allicere tentauit: constantem verò repertum, è cella extrahi, ac militum custodiæ tradi iussit; sed paulò pòst ob tumultus Schyticos, nempe Bulgaricos, in suum Monasterium reduci curauit. Interim Callistus nouis machinis Sanctum oppugnans, calumnias atroces de ipsius in Imperatorem conuitiis & machinationibus, ac cum illustri femina vidua, Anna nomine, quæ ab ipso monasticum habitum acceperat, turpi consuetudine, in *Calumnia enormis in eumdē conficta, item frustrà.* eumdem intentauit, opera Sergij eiusdem S. Stephani discipuli, & ancillæ ipsius Annæ, quos multis vanis promissionibus ad eiusmodi proditionem attraxerat. Verùm ancilla hæc dominæ suæ calumniatrix cùm paulò pòst in remunerationem proditionis in matrimonium collocata, gemellos filios peperisset, sub mediam noctem repentè conturbati infantes, arreptis maternis mamillis, horrendumque in modum exesis, eam protinus necauerunt, & vnà cum ea viperini illi fetus extincti sunt. Quare cùm Imperator ea se spe frustratum videret, vt tamen in Stephanum agere posset occasione delicti cum Anna prætensi, rursum ad alias fraudes conuertens animum, charissimo sibi Aulico persuasit, vt simulans fugam abiret ad Stephanum, & inter Monachos cooptari peteret. Qui cùm post importunas preces, fictasque lacrymas, id ab eodem beato Stephano extorsisset, inde arrepta Imperator occasione (quòd scilicet magnis iam anteà pœnis agendum sanxisset aduersus eos, qui in Monachum aliquem reciperent) ipsum Auxentianum Monasterium *Tandem alia calumnia in exilium Stephanus pellitur.* vnà cum Templo incendi, Monachosque dispergi præcepit; Stephanum verò variè frustrà tentatum, vt pseudosynodo aduersas sacras Imagines celebratæ subscriberet, post multa ludibria in exilium ad insulam Proconnesum relegauit. Sed posteà anno Christi 765. cùm intel-

765 lexisset ab eo ibi virtute sanctarum Imaginum Christi Domini ac Deiparæ virginis ingentia edi miracula, illum inde Constantinopolim re- *Quin elucescentibus miraculis, carceri includitur.* duci iussit: vbi post longam cum ipso de sacrarum Imaginum cultu disputationem, eumdem in publicum carcerem prætorianum detrusit; quo pariter conclusi tenebantur & alij trecenti quadraginta duo Monachi ex variis locis collecti, omnes aliquo membro ob sacrarum Imaginum cultum mutilati, aut alia insigni infamia notati. Deniq; biennio

767 pòst cùm audisset Imperator impius, Stephanum ex carcere prætoriano Monasterium effecisse, nec cessare totos dies noctesque à cantandis Psalmis & Hymnis diuinis cum aliis ibidem inclusis Monachis, maiori excandescens ira, eumdem necari præcepit, atque ita calcibus, fustibus, saxis, omnibusque eiusmodi suppliciorum ac contumeliarum gene-

generibus impetitus cum ſociis ac per vias raptatus, glorioſiſſimum martyrium conſummauit. Hæc ex Actis eiuſdem Sancti: & meminit quoque Theophanes in Hiſtoria, qui & plures alias cædes ſubiungit ab eodem tyranno perpetratas in Monachos, alioſque omnis generis Orthodoxos, quicumque aut Imagines colerent, aut Sanctos inuocarent, itemque de Monaſteriis tam virorum quàm feminarum ab eo euerſis, aut in vſum militum ſuorum conuerſis.

CAROLVS MAGNVS IMP.

FILIVS SVPERIORIS,

VII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit Rex annis 46. *Imperator tãtùm annis poſtremis* 14.

MORTVO Pipino, primo eius familiæ Francorum
Rege, filij eius Carolus & Carlomannus (verba ſunt
Reginonis Prumienſis ad annum Chriſti ſeptingente-
ſimum ſexageſimum octauum) eleuati ſunt in Re- 768
gnum, Carolus in Nouioma ciuitate, Carlomannus
in Sueſſione, ſeptimo Idus Octobris. Et celebrauit Ca-
rolus Natalem Domini in Aquis, Paſcha in Rodomo ciuitate (eſt id
Britanniæ minoris oppidum) & inde mox anno ſequenti idem Carolus
cum fratre Carlomanno Hunaldum, in Aquitania rebellare & Imperio
ſuo reſiſtere conantem, bello ſuperatum cepit. Porrò anno 770. Carolus
habuit Synodum in Wormatia ciuitate, & Bertha Regina perrexit in 770
Baioariam, & inde Italiam ingreſſa eſt. Ita breuiter Regino. Baronius
hoc modo pleniùs: Bertruda Regum Francorum mater in Italiam venit, expetens filio ſuo Carolo Deſiderij Longobardorum Regis filiam, inter quos connubium hoc anno contractum, anno ſequenti iterùm reſciſſum eſt, quaſi clinica eſſet, & connubio inhabilis. Sic Baronius. In Actis beati Adelhardi Corbeienſis, per eius coæuum grauiter ſcriptis, iſta leguntur: Recolere cupientes virum, quem admirabilem vniuerſus prædicat orbis, quemque vidimus familiariter, vt ſciat poſteritas, quis iſte fuerit Adelhardus, fuit è regali proſapia, Pipini Magni nepos, Caroli conſobrinus Auguſti. Qui cùm inter palatij tyrocinia omni mundi prudentia eſſet eruditus, neque ferret tamen, quòd Carolus iam dictus Deſi-

Carolus & eius frater vterque Rex ſubiugant Hunaldum Aquitanum.

Ducit Carolus filiam Regis Longobardorũ uxorem, & anno ſequenti repudiat.

Displicet hoc repudium sancto Adalhardo. Desiderij Regis Italorum filiam repudiaret, depositis omnibus, Corbeię, imò Christi ibidem expetiit fontem. Ita ibi. Magna sunt & ingentia quæ Carolus iste gessit, vnde & cognomentum Magni iure adeptus est: sed nos quanta poterimus breuitate, seruata annorum serie, omnia saltem insigniora recensebimus. Anno post Christum natum 771. Carlo-
771 manno fratre mortuo, vxoreque illius cum filiis ad Desiderium Longobardorum Regem fugiente, Carolus solus regnat. De quo sic Regino ad eumdem annum 771. Carolus Rex Synodum habuit ad Valentinianos, & eodem anno Carlomannus Rex defunctus est in villa Salmontiaco 2. Nonas Decembris. *Moritur Carlomannus frater Caroli.* Venit autem Carolus ad villam Carboniacum, vbi venit ad eum Volcarius & Folradus Cappellani cum aliis Episcopis & Sacerdotibus, Werinus & Adalhardus Comites cum aliis Primatibus, qui fuerant Carlomanni: vxor verò Carlomanni cum perpaucis Francis, partibus Italiæ perrexit, & celebrauit Rex Natalem Domini in Attiniaco, & Pascha in Heristellio. Sigebertus hoc modo: Carlomannus obiit: pars Regni eius partibus Caroli se vnit, vxor eius cum filiis & Anthario Franco ad Desiderium Regem Italiæ confugit. Inde
772 verò anno septingentesimo septuagesimo secundo Carolus Saxoniam bello aggressus, Eresburgum castrum cepit, & idolum Saxonum, quod vocabatur Irminsul, destruit. *Prima Caroli expeditio contra Saxones cum Deo inita.* Vbi cùm exercitus præ siccitate siti deficeret, subitò in quodam torrente media die diuinitus aquæ effusæ sunt largissimè. Saxones verò iuxta Visurgum fluuium ad Regem venientes, datis obsidibus XII. cum eo pacificantur. Ita Pithœana, quæ & Fuldensia. Regino addit: Et reuersus est Rex in Franciam, & celebrauit Natalem Domini in Heristallio, & Pascha similiter. Quæ libentiùs commemoro, vt constet eum etiam per se intendisse hisce auitis suis Cismosanis pro-
773 uinciis. Ceterùm anno 773. Carolus ab Hadriano Pontifice rogatus vt pro Dei amore & pro iustitia S. Petri super Desiderium & Longobardos veniret, consultis fidelibus, & omnibus collaudantibus, illas in partes profectus est (loquitur Regino) Genuamq; (an Geneuam, seu Gebuam?) ciuitatem veniens Synodum tenuit, & ibi exercitum diuisit in duas partes. *Eiusdem expeditio contra Longobardos pro iustitia S. Petri.* Ipse cum vna parte per montem Cynesium perrexit, & misit Bernardum auunculum suum (an patruum?) cum reliqua parte per mõtem Iouis. Coniunxerunt se vterque exercitus ad Clusas. Quæ cùm Desiderius cognouisset, Regi & Francis cum armatis occurrit. tunc Rex Carolus castra posuit ad easdem Clusas, & misit occultè vnam scaram seu turmam de electis viris per montana. *Et tunc viri fortes erant.* quod sentiens Desiderius statim Clusas reliquit, & quàm citiùs potuit, Papiam ingressus est. Rex Carolus cum omnibus, auxiliante Domino, & intercedente beato Petro, sine læsione Italiam ingressus est, & cùm ad Papiam peruenisset, Desiderium

CAROLVS MAGNVS FRANC.REX ET IMP. VII.BRAB.PRINC.

rium intrinſecus latitantem obſedit, ibique in ſuis caſtris celebrauit Natalem Domini, & Paſcha in Roma. Intereà Saxones, occaſione accepta, poſtpoſitis ſacramentis, in finibus Francorum impetum fecerant. Quare mox anno 774. Rex Carolus à Roma reuerſus venit Papiam, ipſamque ciuitatem armis cepit; inſuper Deſiderium Regem cum vxore ſua & filia. Adalgiſus autem filius Deſiderij fuga elapſus, mare intrauit, & Conſtantinopolim perrexit. Ita Regino Prumienſis. Annales Pithœani, qui & Fuldenſes, ſic narrant: Longobardi obſidionis pertæſi cum Rege Deſiderio egrediuntur ad Regem. Ille verò altera die vrbem ingrediens, theſauros Regum repertos exercitui diſtribuit, & cunctum Italiæ Regnum adeptus in Franciam regreditur, ducens ſecum Deſiderium cum coniuge eius. Sigebertus etiam pleniùs hoc modo: Obſidionem Papienſem peſtilentia mortalitatis aggrauante, ciuitas Regi Carolo aperitur, & Deſideriùs Rex cum vxore & filia capitur, & perpetuo exilio ad Gallias ad* Gilfredum Leodicenſium Epiſcopum dirigitur; ſicque graui eius gentis iugo poſt annos ducentos & ſex excuſſo, Regnum Longobardorum (verba ſunt Onuphrij) factum eſt pars Regni Francorum. Addit Regino ad eumdem hunc annum: Carolus ſubiugata Italia & ordinata, cuſtodiam Francorum in Papia dimittens, cum magno triumpho in Franciam reuerſus eſt. Et cùm veniſſet in Ingelheim, miſit quatuor ſcaras ſeu turmas in Saxoniam; quarum tres cum Saxonibus pugnas inierunt, & Deo auxiliante, victores fuerunt, quarta verò ſcara non habuit pugnam, ſed capta magna præda reuerſi ſunt in Franciam. Atqui nec ſic ceſſarunt Saxones. Quare anno ſequenti, (qui eſt 775.) Rex Carolus Synodum habuit in villa, quæ dicitur Duria, (Pithœanus triennio pòſt vocat Duriam caſtrum Coloniæ ciuitati contiguum) & inde Saxoniam pergens Sigeburgh caſtrum cepit, Hereſburgh reædificauit: ſuper Wiſeram fluuium venit in locum qui dicitur Brunisberg, vbi occurrerunt ei Saxones, volentes ripam ſupradicti fluminis defendere: ſed auxiliante Deo, & Francis decertantibus, fugatis Saxonibus, Franci ambas ripas occupauerunt, & multi Saxones occiſi ſunt. Pergit Regino: Tunc Rex diuidens exercitum, ſumpſit ſecum partem, perrexitque vſque ad Obaccrum fluuium, vbi omnes Orientales Saxones venientes cum Haſſinone Duce eorum dederunt obſides; & ſimul, eo reuertente, venerunt Angrarij in pagum, qui dicitur Bucki, vnà cum Brunone Duce eorum, & fecerunt ſicut Orientales Saxones fecerant. Sed intereà cum Francis, qui ſupra fluuium Wiſeram remanſerant, alij Saxones pugnam commiſerant, & Deo largiente, Franci victoria potiti ſunt. Quod audiens Rex, iterùm ſuper Saxones cum exercitu irruens multam ſtragem fecit, & prædam copioſam cepit ſuper Weſt-phalos,

Margin notes:

774 — *Capta Papia, ſeu Ticino. Deſiderium Regem Longobardorum cum vxore & filia captos abducit.*

*Agilfridum

Secunda Caroli expeditio contra Saxones.

775

Tertia expeditio contra eoſdem admodum cruenta.

phalos,& coacti obsides dederunt; quibus receptis, & multa præda capta,Carolus in Franciam reuersus est; vbi nunciatum est ei, quòd Rotgandus Longobardus rebellare disponeret. Quare statim illas in partes iter arripuit, & celebrauit Natalem Domini in villa quæ dicitur Slechstat,in Elsatio. Ac deinde Rotgando rebelli interfecto,ad Taruisium veniens (hæc Regino ad annum 776.) ibi Pascha celebrauit, & ordinatis 776
rebus reuersus est in Franciam. Intereà Saxones castrum Heresburgh aggrediuntur. Sed apparuit gloria Dei manifestè supra domum Ecclesiæ,duobus scutis supra basilicam conspectis. Quare fugientes Pagani, mutuis se gladiis non pauci confodiunt. Hinc nihilominùs rabidi ad castrum Desuburg feruntur: sed Deo auxiliante,Francisque viriliter repugnantibus,oppidani eos persecuti sunt vsque ad fluuium Lippa,& multos interfecerunt. Itaque Carolus Rex Wormatiam veniens, Synodum Placitumque publicum celebrauit, & mox Saxonum fines penetrauit, & velut ingens tempestas omnia prosternit. Saxones perterriti,ad locum vbi Lippa oritur, venerunt, & spoponderunt se Christianos esse debere. Tunc Rex restaurauit Heresburg castrum, & aliud castrum super Lippam, vbi venientes Saxones, innumerabilis multitudo baptizati sunt. Ac deinde Carolus obsidibus acceptis, & custodiis dispositis,in Franciam reuertitur. Celebrauit Natalem Domini in Heristellio & Pascha in Nouiomago. Hæc Regino: pergeremq; ex eiusdem aliorumque veterum Annalibus res tanti Regis,quò maior esset maiestas & fides,attexere;sed,vt video, nimis prolixus essem: quare vela contraham, ne dum Brabanticos Annales profiteor, vniuersales edam. Bellum hoc Saxonicum triginta tres annos durauit: cœptum anno Christi, vt ostendimus, septingentesimo septuagesimo primo, anno demum quarto post octingentesimum finitum est. Vndecies bello subacti Saxones,toties rursum rebellarunt. Plures ex eis baptizati sunt anno belli quinto & sexto, ac tandem anno belli decimo quarto (est is Christi 785.) ipse etiam Witichindus Dux; sed sæpiùs, vti dictum est, iugum iterùm excutere sunt conati,maximè verò annis 778. & 795. Nec omnino cessarunt, donec Ca- 778
rolus anno quarto post octingentesimum, omnibus qui resistere solebant,in potestatem redactis,decem hominum millia ex iis qui vtrasque Albis fluminis ripas incolebant, cum vxoribus & liberis sublatos transtulit,& huc atque illuc per Galliam & Germaniam distribuit. Sic Eginhartus Caroli Cancellarius in eius Vita. Annales à nobis citari consueti numerum non exprimunt, sed hæc tantùm habet Regino ad dictum annum 804. Imperator Aquis hiemauit, æstate verò in Saxoniam perrexit, omnesq; qui trans Albiam in Wihmodi habitabant Saxones,cum mulieribus & infantibus transtulit in Franciam, & pagos Transalbia-

Dant ei Saxones obsides.

Rotgandus Longobardus rebellans mox opprimitur.

Quarta expeditione Saxones multi baptizati.

Vndecies victi Saxones, toties rursum rebellarunt.

Tandem decem hominum millibus aliò translatis plenè subiugantur.

Dantur eorum terra Abrotidu. nos Abrotidis dedit. Et totidem ferè verbis eadem nec plura habent Annales Pithœâni, qui & Fuldenſes, & Sigebertus. Durante autem hoc bello, aliquoties etiam Carolus cùm per ſe tum per ſuos in Hiſpaniam *Expeditiones Caroli in Hiſpaniam contra Saracenos.* contra Saracenos quàm maximo poterat belli apparatu profectus eſt, omnibus, quæ adierat, oppidis atque caſtellis in deditionem acceptis, ſaluo atque incolumi ferè exercitu reuerſus eſt; præterquam quòd ſemel in Pirenæi iugo Waſcones, poſitis inſidiis vbi opacitas ſiluarum eſt, in nouiſſimum agmen irruunt, & noctis beneficio euadunt: quo in prælio Ruthlantus Britannici littoris Præfectus cum pluribus occubuit.

778 Iſta Eginhardus. Regino ad annum ſeptingenteſimum ſeptuageſimum octauum his verbis eadem confirmat: Carolus cum exercitu Hiſpaniam ingreſſus, venit ad Pampilonam ciuitatem, deinde ad Cæſar-Auguſtanam vrbem. Obſidione itaque ciuitatis territi Saraceni obſides dederunt, & immenſum pondus auri; eiectiſque Saracenis de Pampilona, muriſque eius dirutis, Waſconibuſque ſubiugatis, in Franciam Rex reuertitur. *Eiicit Saracenos Pampilona, itemq́ Waſcones ſubiugat.* Ita Regino, & adſtipulantur Pithœana & Sigebertus. Intereà naſcitur Regi etiam bellum Baioaricum. De quo iſta Regino ad annum

787 ſeptingenteſimum octogeſimum ſeptimum: Carolus Rex Romam venit, & contra Heregiſum Beneuenti Ducem vadit. Sed Heregiſus muneribus & obſidibus datis gratiam eius redimit. Thaſſilonis verò nequitia (quæ ea ſit, dicetur anno ſequenti) coram Apoſtolico patefacta, eoque nolente adhortationibus pacis obtemperare, Carolus in Franciam reuerſus, Wormatiæ Synodo habita, partibus Bauariæ exercitum admo-

788 uit. Et anno ſequenti Rex Carolus congregauit Synodum in villa Ingelheim, ibique venit Thaſſilo. Cœperunt autem eum ipſi Bauari accuſare, quòd ad Auaros (erant hi Hungari Chriſtianis infeſti) tranſmiſiſſet: & conuictus ab omnibus diiudicatus eſt ad mortem: ſed miſericordia Regis, quia eius conſanguineus eſſet, vnà cum filio in Monaſterium *Eiuſdem bellum contra Thaſſilonem Bauarũm, ſed citò finitũ.* miſſus eſt. Poſt hæc autem Carolus Ratisbonam venit, ibique marcas & fines Baioariorum diſpoſuit, indeque reuerſus in Franciam, celebrauit Natalem Domini in Aquis palatio, & Paſcha ſimiliter. Et ad annũ 791.

791 Rex Carolus propter intolerabilem malitiam Auarorum in populum & Eccleſias Dei, ad littora Danubij exercitum ducit, & præmiſſo triduano ieiunio & Litaniis, abſque læſione Pannoniam introiuit, Auaris latibula quærentibus. Et peruenit Rex vſque ad fluuium Raba, omnia cædibus & incendiis rapiniſque deuaſtans, & reuerſus Ratisbonam celebrauit ibi Natalem Domini & Paſcha ſimiliter. *Præmiſſo triduano ieiunio & Litaniis, ducit in Auaros ſeu Hungaros.* Ita Regino. Annales Pithœani, qui & Fuldenſes, ſic diſtinctiùs: Carolus cum Francis, Alamannis & Baioariis Auſtrali parte Danubij per Chunberg, Saxonibus & Thuringis cum parte Francorum per littus Septemtrionale pergenti-

bus,

bus, Frisonibus verò & qui cum ipsis erant nauali euectione per alueum euntibus, Pannoniam ingressi sunt, & omnia vastarunt. Hæc illi Annales. Ceterùm anno Christi septingentesimo nonagesimo quarto Syn- 794
odus habita est in Franconofurt, in qua hæresis Feliciana damnata est, (ponebat hæc duas in Christo personas,) pseudosynodus quoque Græcorum (sic loquuntur Annales, ipseque etiam Aimoïnus) pro adorandis Imaginibus habita, ab Episcopis damnatur. Ita prorsus ibi legitur. Et mirum quàm hîc exultent nostri temporis Iconoclastæ seu Imaginum destructores. Sed præter ea quæ solidissimè ad hæc responderunt Bellarminus, Baronius, & alij,(& inprimis quòd tres versiones Latinæ illius Septimæ Synodi exstent,quarum illa peruersa, latriam seu cultum diuinum Imaginibus falsò tribuens Francofurtum allata sit) saltem Carolum eiusque Synodi Francofurdiensis Patres damnasse rabiem nostrorum Iconomachorum,qui Imagines destruunt, docent in eiusdem Concilij Actis hæc Caroli verba ad Hadrianum Papam : Vt sciat Dominus Apostolicus, & cuncta simul Romanorum Ecclesia, permittimus Sanctorum imagines, tam in Ecclesia, quamque extra Ecclesiam, propter amorem Dei & Sanctorum eius; adorare verò eas (intellige vt suprà, cultu diuino) nequaquam cogimus qui noluerint; frangere tamen vel destruere eas, si quis voluerit, non permittimus. Hæc Carolus Rex. Quin & Pontifex rescribens, tacitè reprehendit quod Carolus dixerat, se cogere nolle eos qui Imagines adorare nolint,dum inter cetera dicit, docens & inferiorem rationem adorationis esse : quia in vniuerso mundo, vbi Christianitas est, ipsæ sacræ Imagines ab omnibus fidelibus honorantur. Et vt sciatur, quis honor ab Ecclesia Imaginibus tribuatur, subiungit idem Pontifex: *Nam absit, vt ipsas Imagines, sicut quidam garriunt, deificemus.* Adeóque ipsius etiam veræ Septimæ Synodi,(quæ ex causa supradicta in Synodo Francofurtensi, pseudosynodus falsò vocatur,) hæc verba sunt Actione 3. *Imaginis enim gloria ad primitiuum transit.*

Synodus Francofordiensis celebratur.

An adoranda Imagines?

Frustrà de ea gloriari nostri temporis Iconoclastæ.

Elucidatur, quæ adoratio Imaginibus impendenda, quæ non.

Sed ad seriem Annalium reuertamur. Anno post Christum natum
septingentesimo nonagesimo sexto, Caga & Iugurrhio Principibus 796
Hunnorum ciuili bello à suis occisis, campus eorum Hringum primò per Ehericum Ducem Foroiuliensem, deinde per Pipinum filium Regis Caroli captus est, omnésque Hunnorum thesauri sublati, & Carolo in Aquisgrani palatio allati sunt. Tuduin autem Dux Auarorum seu Hunnorum, secundùm pollicitationem suam cum populo suo ad Carolum veniens baptizatus est. Et celebrauit Rex in eodem Aquis palatio Natalem Domini & Pascha similiter. Hæc vno ore sæpè citati Annales. At
verò deinde anno 799. Leo Papa à Romanis in Litania Maiore lingua 799
detruncata excæcatus, & per Wiruindum Abbatem, & Winegisum

Hungaria à Caroli Ducibus domitis, Dux eorum baptizatur.

Ducem Spoletanum ereptus, ad Carolum in Saxoniam ad Padabrunnum deductus est. Ita iidem Annales. Sed Otho Frisingensis sic: Leo Pontifex fraudibus Paschalis Primicerij & Campuli presbyteri ex Litania abreptus est, adeoque cæsus, vt oculis & lingua captus putaretur; qui deinde ad Carolum fuga euasit. Quare Rex Romam cogitans anno proximo, peragratis Oceani Gallici littoribus, quòd Piratis infestum erat, dispositisque præsidiis reuertens, Turonis ad sanctum Martinum orationis causa peruenit; vbi Hildegardis coniunx eius defuncta est & humata. Sic Pithœani Annales (Regino vocat Luitgardam, & defunctam ponit pridie Nonas Iunij) inde propter Leonis Papæ causam Romam Rex proficiscitur, ibique hiemauit. Et sequitur in iisdem Annalibus notatus annus octingentesimus primus, moxque hæç subiiciuntur: In die Natalis Domini ante confessionem beati Petri Apostoli, cùm Rex ab oratione surgeret, Leo Papa coronam capiti eius imposuit, & à cuncto Romanorum populo acclamatum est: CARLO AVGVSTO, A DOMINO CORONATO, MAGNO ET PACIFICO, IMPERATORI ROMANORVM, VITA ET VICTORIA. Et post laudes more antiquorum Principum adoratus est. Post paucos autem dies iussit eos, qui Pontificem anno superiori deposuerant, exhiberi, & habita de eis quæstione, secundùm Legem Romanam capitis damnati sunt: pro quibus tamen Papa intercessit; ceterùm pro facinoris magnitudine deportati sunt. Sic illi Annales, itemque Regino, qui ad eumdem annum 801. etiam ista addit: Et celebrauit Imperator Natalem Domini in Aquis palatio; duos Natales Domini vni & eidem anno adscribens; indicans, ni fallor, coronationem quidem illam Imperatoriam factam fuisse, computando secundùm morem Ecclesiæ Gallicanæ anno ipso octingentesimo, (scilicet exeunte demum ad Pascha) sed à se adscriptam anno octingentesimo primo, quòd Romæ facta sit, vbi initium anni erat Natalis Domini. Tradit Eginhartus, qui adfuit, in Caroli Vita, Coronationem hanc, ipso Carolo nihil præsciente; imò & cùm fieret, ægrè ferente, confectam fuisse. Anno verò octingentesimo secundo Herena Imperatrix Græcorum de Constantinopoli misit Legatum nomine Leonem Spatharium de pace confirmanda inter Francos, & Græcos: & Imperator Carolus, absoluto illo, vicissim misit Iesse Episcopum Ambianensem & Hemgaudum Comitem Constantinopolim, vt pacem cum ea statuerent. Isaac etiam quidam elephantem & alia munera, quæ Aaron Rex Persarum miserat, Aquisgrani Carolo detulit. Et anno sequenti (pergunt iidem Annales) Missi Imperatoris de Constantinopoli reuersi sunt, & venerunt cū eis Legati Nicephori Imperatoris tunc Rempublicam regentis. Nam post aduentum Legationis Franciæ Herenam depo-

Leo Pontifex à Romanis fædè habitus fugit ad Carolum.

800

Moritur vxor Caroli.

801

Acclamatur Carolus Imperator.

Hostes Leonis Papæ relegantur.

Coronatio Caroli, ipso nihil præsciente, facta.

802

Aaron Rex Persarum mittit ei elephantem & alia munera.

deposuerant. Quos Imperator ad se venientes, in loco qui dicitur Salz super fluuium Sala suscepit; & auditos, cum Epistola pactum faciendæ pacis continente, remisit ad propria. Ac deinde anno 804. cùm Imperator Aquis hiemasset, æstate in Saxoniam cum exercitu perrexit (hæc fuit vltima ibi expeditio) omnesque qui trans Albiam in Wihmodi habitabant Saxones (quod & suprà per anticipationem narrauimus) cum mulieribus & infantibus transtulit in Franciam, & pagos trans-Albianos Abrotidis dedit. Et eodem tempore Godefridus Rex Danorum venit cum classe sua, & omni equitatu Regni sui, ad locum qui dicitur Slieswijck in confinio Regni sui & Saxoniæ: Promisit enim se ad colloquium Imperatoris venturum, sed consilio suorum territus, propiùs non accessit, sed quidquid voluit per Legatos mandauit. Imperator verò super Albam fluuium sedebat in loco qui dicitur Holudsteyn, & missa ad Godefridum legatione pro fugitiuis retentis; mediante Septembri Coloniam venit; deinde ad Arduennam ingressus, venationum iocis exercitatus Aquas reuersus est. Medio autem Nouembrio allatum est ei; Leonem Papam Natalem Domini cum eo celebrare velle; vbicumque hoc contingere potuisset; quem statim, misso ad sanctum Mauritium Carolo filio suo, honorificè suscipere iussit. Ipse obuiàm illi ad Remorum ciuitatem profectus est, ibique susceptum primò Carisiacum villam, vbi Natalem Domini celebrauit, deinde Aquasgrani perduxit. Hoc tempore (teste S. Ludgero, qui quæ scripsit ante oculos habuit) à Leone Papa, ipso Carolo Imperatore præsente, in Werda Cæsaris S. Suitbertus, olim coëpiscopus S. Willibrordi, solemni ritu Catalogo Sanctorum adscribitur, quando & submersus quidam, qui quindecim ferè horis in profundo Rheni hæserat, omnibus inspectantibus ante sepulchrum S. Suitberti ad vitam rediit. Qui quidem submersus quia filius fuit Domicelli de Grimbergen Brabanti, & narratio antiquissimi Scriptoris non parum Brabantica nostra illustrabit, lubet ipsa antiquitatis verba ponere. Igitur (inquit S. Ludgerus Scriptor eius æui, capite decimo de miraculis S. Suitberti) cùm rumor aduentus sancti Leonis Papę & Caroli Imperatoris, ceterorumque Prælatorum & Principum in Werdam ad canonizandum sanctum Suitbertum vbique per vicinam prouinciam peruolasset, confluebant multi populi vtriusque sexus cum filiis & filiabus suis Werdam. Inter quos erat nobilis domina Irmgardis; germana venerabilis Hildebaldi Coloniensis Archiepiscopi, vxor strenui Bartoldi, Domicelli de Grimbergen, habitans & residens illo tempore in Troia siue Xantis. Quæ Domicella cum duabus solummodò pedissequis & primogenito suo Gocellino, semiocto annorum puero, & cum multis aliis honestis personis ex Xantis Werdam nauigans, eidem cele-

Paciscitur Carolus cum Imperatore Græcorum.

804

Promiserat ad eum venire Rex Danorum, sed territus non venit.

Rursum venit ad Carolum Leo Papa.

Insigne monumentum Antiquitatis Brabanticæ.

804

Etiam tum noti Grimbergij

britati consensu mariti sui interesse voluit. Et appropinquantes Werdæ, cùm nauta propter multas alias naues ibidem congregatas subitò aplustre mutaret, vt conuenientiùs littori nauim applicaret, Gocellinus stans prope matrem in prora nauis, ex collisione nauium cespitans pedibus, corruit extra nauem in Rhenum, & ecce submersus est. Quod mater eius videns, scisso velamine capitis sui, inconsolabiliter flens magno eiulatu repleuit littora Rheni. Erat autem hora ferè quinta vespertina. Archiepiscopus verò frater eius illa audiens, multùm tristabatur, eamque consolabatur: sed ipsa quiescere nullatenus valens, noctem illam totam insomnem ducens, implorauit assiduè deuoto & contribulato corde sanctum Suitbertum, vouens, si ipsum suis suffragantibus meritis viuum recipere posset, perpetuis temporibus ipsum suo ministerio assignaret. Itaque altera die cùm aurora illucesceret, quidam honesti viri amore Dei & petitione Archiepiscopi, amotis nauibus, cœperunt submersum Domicellum Gocellinum quærere sagenis & vncis & aliis opportunis instrumentis. Tandem hora ferè octaua ante Missarum solemnia, quidam dictus Lambertus Dosel de Embrica vnco sentiens & tangens ipsum veste, vocatis aliis sociis, sagaciter ex profundo Rheni per vestem sursum trahens, defunctum matri præsentauit. Quæ ipsum defunctum videns, exanguis effecta est. Sed ad se reuersa, puerum vlnis amplectens, sequentibus eam multis honestis vtriusque sexus personis, flentibus & ei condolentibus, deposuit illum ante sepulchrum sancti Suitberti; factaque ab omnibus deuotè oratione (ô mirabilis Deus in
804 Sanctis suis!) ecce spiritus in illum rediit, oculos aperuit, & reuixit; surgensque stetit supra pedes suos, admiransque multitudinem populorum ipsum intuentium, loquebatur matri suæ dulciter. Statimque exuentes eum madidis vestibus, propter compressionem hominum, de consilio quorumdam posuerunt in eminentiori loco, vt ab omnibus posset videri. Quo viso, factus est clamor omnium, Deum in sancto Suitberto collaudantium de tanta tamque manifesta gratia. Eadem verò hora venit festinanter equester pater eius Bartoldus cum decem tantùm (nota) vernaculis, multùm nimirum tristis & gemens de perditione dilecti filij sui. Erat enim præfectus Imperatoris Caroli in illis oris. Intrans verò Ecclesiam, cùm audisset & vidisset eum à morte resuscitatum, glorificauit Deum in sancto suo Suitberto. Archiepiscopus verò, consensu parentum, deposita argentea torque quam circa collum gessit idem Gocellinus resuscitatus, ipsum Clericum ordinauit, mutansque nomen eius ipsum Suitbertum nominauit: qui intra annum Monasterium S. Suitberti intrans, eidem Sancto semper humiliter seruiuit; assignauitque Domicellus Bartoldus eidem Monasterio, amore sancti Suitberti & filij sui,

Gocellinus filius Domicelli de Grimbergi submergitur.

Vouet eum mater sancto Suitberto, si eum viuum recipiat.

Reuiuiscit dictus puer submersus.

Offerunt eum & certa prædia sancti Suitberti Monasterio eius parentes.

ſui, certa prędia perpetuis temporibus poſſidenda. Hęc ibi. Deinde verò anno 805. Carolus iunior in Boëmanos Sclauos cũ exercitu à patre miſſus, depopulata prouincia, Regem eorum nomine Lechonem occidit. 805
Idem quoque Carolus Iunior (teſtantibus iiſdem Annalibus Pithœanis ſeu Fuldenſibus) anno ſequenti in Sorabos ſuper Albim fluuium habitantes, à patre cum exercitu miſſus, depopulata Sclauorum terra, Ducem eorum Miliduoch ſimiliter interfecit. Addit Regino: Duoque caſtella ab exercitu conſtructa ſunt, vnum ſuper ripam fluminis Sale, alterum ſuper Albiam. Sclauiſque compreſſis, ex hac parte Boëmos aggreditur. In Corſicam quoque claſſis à Pipino alio filio Imperatoris Caroli contra Mauros miſſa eſt, cuius aduentum Mauri non expectantes diſceſſerant. Anno proximo (qui fuit Chriſti nati ſeptimus ſupra octingenteſimum) Aaron Rex Perſarum, papilionem & tentoria atrij vario colore facta, miræ pulchritudinis, Imperatori Carolo miſit; erant enim byſſina omnia; pallia quoque ſerica multa & pretioſa, & odores atque vnguenta, & balſamum; nec non & Horologium ex aurichalco, arte mechanica mirificè compoſitum, in quo XII. horarum curſus ad clepſidram vertebatur (verba ſunt veterum illorum Annalium) cum totidem ęreis pilulis, quę ad completionem horarum decidebant, & caſu ſuo ſubiectum ſibi cymbalum tinnire faciebant, additis in eodem eiuſdem numeri equitibus, qui per XII. feneſtras, completis horis, exibant, & impulſu egreſſionis ſuæ totidem feneſtras, quæ priùs erant apertæ claudebant. Ita Annales illi; eademque totidem verbis deſcribit Regino, & addit: Celebrauit Imperator Natalem Domini in Aquis, & Paſcha ſimiliter. Inde anno 808. Godefridus Rex Danorum Abroditos bello aggreſſus eſt: quos etſi multis affeciſſet malis, cum magno tamen copiarum ſuarum detrimento rediit, Reginoldo filio fratris ſui, & optimis militum ſuorum amiſſis. Carolus verò filius Imperatoris Albiam ponte iunxit, & cum exercitu in Liuones & Simeldingos, qui & ipſi ad Godefridum defecerant, tranſpoſuit, populatiſque circumquaque eorum agris, & tranſito iterùm flumine, cum incolumi exercitu ſe in Saxoniam recepit. Anno verò octingenteſimo nono, Dertoſa ciuitas Hiſpaniæ à Ludouico filio Imperatoris obſeſſa eſt, licet non expugnata. Sed eodem anno Pipinus alius eius filius, Rex Italiæ, Venetiam bello ſubegit, & non multò pòſt Mediolani obiit. Sed Imperator Carolus Venetiam iterùm Nicephoro Græcorum Imperatori anno ſequenti reddidit, qui fuit Chriſti octingenteſimus decimus. Quo anno ei nuntiatum eſt Aquis palatio, claſſem ducentarum nauium de Nortmannia in Friſiam applicuiſſe, ternaque prælia cum Friſonibus commiſiſſe, Danoſque victores tributum victis impoſuiſſe; etiam centum libras argenti à Fri-

Carolus filius Imperatoris ducit in Boëmanos & Sclauos.

Item Pipinus alter filius in Corſicam contra Mauros.

807

Horologium pro ea ætate certè inſigne.

808

Carolus Iunior Danis ſe fortiter opponit.

809

Pipinus filius Imperatoris moritur Mediolani.

810

Dani ingentes prædas agunt de Frisonibus.

ſonibus eſſe ſolutas, Regemque Godefridum hæc omnia agere. Qui nuntius adeò Imperatorem concitauit, vt miſſis in omnibus circumquaque regionibus ad congregandum exercitum Legatis, ipſe ſine mora Palatio exiens, illas in partes tendere cœpit. Tranſito itaque Rheno flumine, in loco qui Lippa dicitur, copias, quę nondum conuenerant, ſtatuit opperiri. Vbi cùm aliquot dies moraretur, elephas ille, quem ei Aaron Rex Saracenorum tranſmiſerat, ſubita morte periit. Congregatis autem copiis, Imperator ad Alarum fluuium contendit, caſtriſque iuxta confluentem eius, quo Wiſuræ flumini coniungitur, poſitis, minarum Godefridi Regis præſtolatur euentum. Nam Rex ille acie ſe cum Imperatore congredi velle iactabat. Sed cùm Imperator memorato loco ſtatiua haberet, diuerſarum rerum nuntia ad eum adferuntur. Nam & claſſem, quę Friſiam vaſtarat, domum regreſſam, & Godefridum Regem à quodam ſuo ſatellite interfectum nuntiabatur. Quibus ille acceptis, diſpoſita pro temporis conditione Saxonia, domum reuertitur. Godefrido Danorum Rege mortuo, Hemmingus filius fratris eius in Regnum ſucceſſit, & pacem cum Imperatore fecit. Imperator Aquaſgrani veniens menſe Octobri Legationes audiuit, pacemque cum Nicephoro Imperatore, & cum Abulaz Rege Hiſpaniæ fecit, & Nicephoro Venetiam reddidit. Ita Annales Pithœani & Fuldenſes, itemque Regino. Et anno proximo,

Prodeunte contra eos Imperatore Rex Danorum à ſuo ſatellite interficitur

Dani, Græci, Hiſpani pacem Imperatoris omnes expetunt.

811 qui eſt Chriſti octingenteſimus vndecimus, his verbis pax cum Danis confirmata deſcribitur: Redeunte veris tempore, viis apertis, aduenientibus ex vtraque parte Francorum & Danorum XII. Primoribus ſuper fluuium Agidoram, datis viciſſim ſacramentis pax confirmatur. Proceres autem de parte Francorum hi fuêre: Walach, Burchardus, Bernardus, Egbertus, Theodoricus, Ano, Oſdach, Wichman, omnes Comites; de parte verò Danorum inprimis fratres Hemmingi, deinde cęteri honorabiles. Imperator verò, pace cum Hemmingo firmata, & Placito generali ſecundùm conſuetudinem Aquis habito, in tres partes Regni ſui totidem exercitus miſit: vnum trans Albiam in Liuones, qui & ipſos vaſtauit, & caſtrum Homborch ſuperiori anno à Wilzis deſtructum reſtaurauit: alterum in Pannoniam ad controuerſias Hunnorum ac Sclauorum finiendas direxit: tertium ſuper Britones ad eorum perfidiam miſit: qui omnes, rebus proſperè geſtis, domum reuerſi ſunt. Ipſe autem Imperator ad claſſem videndam, quam præcedenti anno fieri & fabricari iuſſerat, ad Bononiam venit, Pharumque ibi ad nauigantium curſus dirigendos antiquitus conſtitutum reſtaurauit, & in eiuſdem ſummitate nocte ignem accendit. Inde ad Scaldim fluuium veniens, in loco qui dicitur Gant, naues ad eamdem claſſem ædificatas adſpexit, & circa medium Nouembris Aquas venit, vbi obuiauerunt ei Legati Hem-

Imperator tres exercitus in tres ſui Regni partes mittit.

Claſſem ad Scaldim in loco qui dicitur Gant, inſtruit.

Hemmingi Regis Aoum & Hephi munera Regis & verba pacifica de- *Obiit Carolus Iunior.*
ferentes. Intereà Carolus filius Imperatoris, qui maior natu erat, obiit 2. Nonas Decembris. Sic Regino, & adstipulantur alij. Porrò anno
octingentesimo duodecimo Hemmingus quoque Danorum Rex mori- 812
tur: cui cùm Sigefridus nepos Godefridi, & Anilo nepos Herioldi succedere voluissent, neque inter eos de diuisione Regni conueniret, commisso prælio, ambo moriuntur (verba sunt Reginonis:) pars tamen Anilonis adepta victoriam fratres eius Herioldum & Regnifridum Reges sibi constituit: qui missa ad Imperatorem Legatione pacem petunt. & *Classis Danorum Hiberniam aggressa, à Scotis profligatur.* eodem anno classis Danorum Hiberniam aggressa, à Scotis prælio superata est. Anno verò sequenti Imperator Carolus Ludouicum filium suum coronauit, & sibi consortem Imperij fecit. Bernardum quoque
nepotem suum filium Pipini filij sui Italiæ præfecit, & Regem appella- 813
ri iussit. Concilia quoque super statu Ecclesiarum corrigendo ab Episcopis celebrari iussit; quorum vnum Moguntiaci, alterum Rhemis, *Concilia varia Imperator celebrari curat super statu Ecclesiarum corrigendo.* tertium Turonis, quartum Cabilone, quintum Arelati congregatum est. Hoc anno pons apud Moguntiacum incendio conflagrauit. Hæc Annales Pithœani. Regino ad annum illum decimumtertium ista habet: Filij Godefridi Regis, & nonnulli ex Primoribus Danorum, qui iamdudum, relicta patria apud Suiones exulabant, attractis vndique copiis bellum intulerunt, & commisso cum eis prælio, eos Regno paterno expulerunt. Et eodem anno Carolus Imperator obiit, & Aquis in Basilica S. Saluatoris, & S. Dei Genitricis Mariæ honorificè sepultus est, quam Basilicam ipse mirifico opere à fundamento ædificari fecit. Sic ille more Gallicano (de quo aliquoties diximus) annum finiens demum ad Pascha. Quare alij more Romano à Natali Domini vel Kalendis Ia- *Migrat ad meliorem vitam.*
nuarij annum auspicantes, constanter affirmant eum obiisse anno octin-
gentesimo decimoquarto scilicet ineunte.. Inter quos & Auctor Anna- 814
lium à Pithœo editorum sic annum illum decimumquartum incipit: Carolus Imperator dum Aquisgrani hiemaret, anno ætatis suæ circiter LXXI. Regni autem XLVI. subactæque Italiæ XLIII. ex quo verò Imperator & Augustus appellatus est anno XIIII. quinto Kalend. Februarij rebus humanis excessit. Eginhartus, qui ei à secretis fuit, his verbis eius laudes domesticas complectitur: „ In solemnitatibus, inquit, veste auro texta: diademate quoque ex auro & gemmis ornatus incedebat, „ aliis autem diebus habitus eius parum à communi ac plebeio abhorre- *Eximia eius virtutes, quas vtinam viri Principes intueantur.* „ bat. In potu & cibo temperans, sed in potu temperantior: quippe qui „ ebrietatem in qualicumque homine, nedum in se ac suis, plurimùm abo- „ minabatur. Inter cœnandum aliquod elegans dictum aut Lectorem au- „ diebat. Legebantur ei historiæ, & antiquorum res gestæ. Delectabatur

&

& libris S. Augustini, præcipuè iis quos de Ciuitate Dei inscripsit. Vini & omnis potus adeò parcus in bibendo erat, vt sub cœna rarò plus ter biberet. Erat eloquentia copiosus & exuberans. Nec patrio tantùm sermone contentus, sed & Latinam linguam ita didicit, vt æquè illa ac patria lingua perorare sit solitus; Græcam verò meliùs intelligere quàm pronuntiare poterat. In discenda Grammatica Petrum Pisanum audiuit: in ceteris disciplinis Albinum cognomento Alcuinum de Britannia, virum vndecumque doctissimum, preceptorem habuit; cuius etiam operâ Parisiense Gymnasium instituit. Liberos suos ita censuit educandos, vt tam filij quàm nepotes primò liberalibus studiis, quibus & ipse operam dabat, erudirentur; tum filios, quamprimùm ætas patiebatur, more Francorum equitare, armis ac venationibus exerceri fecit: filias verò lanificio assuescere, coloque ac fuso, ne per otium torperent, operam impendere, atque ad omnem honestatem erudiri iussit. Ecclesiam manè & vesperi, nocturnis item horis, & Sacrificij inprimis tempore, quando valetudo permitteret, impigrè frequentabat. Legendi atque psallendi disciplinam diligentissimè per suos emendauit, erat enim vtriusque admodum eruditus; quamquam ipse nec publicè legeret, nec nisi submissim, & in commune cantaret. Præferebat mansuetudinem in puniendo, æquitatem tamen in iudicando, moderationem in gubernando; liberalitatem verò insignem erga pauperes & peregrinos, etiam eos qui Ierosolymis, & in locis vicinis sub infidelibus Regibus viuebant oppressi. Tandem fide ampliata, statu Ecclesiæ religiosè ordinato, Regno etiam suo dilatato & pacato, anno Christi octingentesimo decimoquarto, Regni sui quadragesimo sexto, subactæ verò Italiæ XLII. Imperij XIII. in Palatio Aquisgranis, vbi ipse Ecclesiam miri operis in honorem S. Mariæ Virginis construxerat, ætatis suæ anno septuagesimo secundo, diem obiit quinto Kalend. Februarij, ac in eadem Ecclesia est humatus. Sic ille. Sub hoc Carolo contigerunt quæ in Vita sanctissimæ Virginis Brabanticæ Gudilæ ante aliquot sæcula scripta leguntur. Cùm (inquit Auctor) ex signis ad tumbam B. Gudilæ quotidie crebrescentibus, odorem virtutum eius fama adspiraret, omnibus ex consilio & dispositione Altissimi placuit fidelibus, de loco sepulchri eam leuare. Et quidem ad Niuialense transferre Cœnobium erat propositum; verùm dum feretrum receptui membrorum paratum moueri tentatur, tanto fit pondere fixum, ac si catenis insolubilibus teneretur adstrictum. Venit proinde in mentem quibusdam Religiosis consanguinitas beatę Gudilæ cum beata Aldegunde atque Waldetrude. Erant loca Reliquiarum beatæ Aldegundis Malbodium, sanctæque Waldedrudis Castrilocus. Destinabant ergo animo, nunc huc nunc illuc transferre; similiterque

Filios & filias quomodo educandos curarit.

Liberalitas eius in pauperes & peregrinos.

Translatio D. Gudilæ, quam Carolus egregiis donis honorauit, vt mox patebit.

Stupendum miraculũ.

terque in mouendo vires perdidêre. Intererat reuerendæ huic eleuationi quidam prouectæ, imò decrepitæ ætatis, solus à diebus sanctæ Gudilæ superstes. Huius spiritum diuina inspiratio excitauit, & in hæc verba prorumpens, Videtur, inquit, mihi eam quietis suæ sedem in oratorio S. Saluatoris elegisse, in quo eam, quoad vixit, assiduis suspiriis spiritum suum constat Deo vouisse. Et ecce accedentes feretro, tanta mox facilitate vsi sunt in ferendo, quanta priùs difficultate frustrà laborauerant in mouendo. Deportatum est ergo ad præscriptum locum Mortzelle illud venerabile corpus, populis promiscui sexus cum laude & tripudio comitantibus, miraculisq; ex glorificatione diuina prosequentibus. Nam inter eundum surdus, qui feretro se iunxerat, auditum recepit; *Item alia.* & arbor quę in vico Ham cœperat crescere ad vestigia sanctæ Virginis, depositionis eiusdem die, custos fidissima sanctarum Reliquiarum; etiam non defecit à suo obsequio in translatione earum. Nam altera die eiusdem translationis in villam Mortzelle eadem arbor sacræ Virginis membra fuerat subsecuta, ac in eodem loco tam mirificè radicata & conuenienter transplantata coram prædicti oratorij foribus, quasi ibidem à primordio germinare cœpisset ac crescere, cùm vtraque villa à se inuicem decem milliariis distaret. Huius rei rumor circumquaque decurrit, & per cunctorum ora volitans ad palatium vsque peruenit. In tempore illo sceptrum Monarchiæ tenebat Carolus, qui ex trophæis frequentibus cognominatus est Magnus. *Imp. iis excitus ad locum venit, & villas duas diua Gudila transcribit.* Is tam mirificis auditis miraculis, illuc deuotus aduenit, vbi ex miraculo prædictæ arboris nouum spectaculum sibi iniecit, & ex spectaculo compunctionis granum adiecit. Qui vt Ecclesiarum Dei amator semper extitit, defensorque strenuus in cunctis deuotissimus, eamdem villam Mortzellensem sacræ Virgini testamentis condonauit legalibus, & prædictum prædiolum quoq; Ham, vnde arbor aduenerat, sub pluribus ac idoneis tradidit testibus; vt ibi tota villa deinceps subiecta maneret, vbi primùm arbor præcesserat diuinitus. Adiecit insuper præfatus Rex eo in loco Sanctimonialium aggregare cateruam, decretisq; Regalibus facultatem illis famulandi Deo adscripsit satis opportunam. *Adiungit quoque cateruam Sanctimonialium.* Quæ singula testamento mandauit: quæ scilicet traditio vsque ad Wenemarum rata permansit; cuius vsurpatione iniusta, ad posteros suos eadem villa non sine offensa diuina pertransiit. Et vt scias, Lector, quàm familiariter idem Imperator Carolus in Brabantia nostra fuerit versatus, subiungit idem Auctor: Post hæc autem memoratus Rex Carolus exercitio venationis pro more deditus, *Venatur Carolus in agro Brabantico familiariter.* per circumadiacentem forestem turbabat rabidas feras à suis saltibus; inter quas miræ magnitudinis vrsum insequitur; qui iam multo spatio victus, cùm nullum esset effugium, ac mortem imminentem iam iamq;

capien-

capiendus crebris differret flexibus, properè recto cursu tendit ad Mortzellam, & in S. Saluatoris irrumpit Ecclesiam. Tunc res contigit, quam faciliùs erat stupuisse, quàm dixisse. Nam Deus bestialem quodammodò vrsi sensum permutauit, rationemque quamdam intelligendi in eo formauit. Erat namque cernere, prope Lipsana sacræ Virginis se admisisse, & sub tanta protectrice à strepitu insequentium iam securum pro-

Vrsus diuinitus mansuescit, obstupescente Imper. & sociis.

cubuisse. Ibi subitò oblitus feritatis suæ, deflexa ceruice, submissoque humiliter capite, Sanctimonialium aduenientium cœpit vestigia lambere, ac more lasciuientium catulorum omnibus aggaudere. Quòd vbi nuntiatum est Regi cum suis, rem, quæ in bestia diuinitus agebatur, intellexit, Deique magnalia in Virgine amplectens recessit, sine eiusdem vrsi quidem læsione, sed non sine rei, quam viderat in vrso, admiratione. Idem verò vrsus desistens esse siluestris, cœpit esse domesticus; & in reliquum apud eiusdem loci Sanctimoniales non aliter vixit, quàm sententia omnium ibi manentium sibi indixit. Hæc ibi. Assignat posteriùs illud Baronius, nixus Annalibus à Pithœo editis anno Christi nati octin-

Externa quadam.

gentesimo quinto. Sed & memoria dignum est, quod Theophanes huius Caroli temporibus accidisse scribit: Anno, inquit, Constantini Co-

770

pronymi trigesimo (est is Christi 770.) Ephesi præfectus omnes Mona-

Constantinus Copronymus variè persequitur Monachos & Monachas.

chos & Virgines Deo dicatas in campum educens, edixit, vt illicò ipsi inter se matrimonio iungerentur; renuentes (quorum maximus fuit numerus) priuatos luminibus in exilium relegauit. Quin anno proximo, recrudescente ipsius aduersus Monachos persecutione, per Præfectum Thraciæ cuncta eiusdem prouincię Monasteria, tam virorum quàm feminarum, omnia denique ipsorum bona vendidit, cunctaque scripta quibus vitæ Monachorum continerentur, combussit; sed & venerandas Reliquias vel igni tradidit, vel abscondit; ipsos denique Monachos partim interfecit, partim excæcatos, aut facie crematos (gaudebat enim maximè huiusmodi tormento, vt Monachis qui prolixam barbam gestarent, eam pice, ceráve, aut oleo perungeret, ignemque admoueret) in exilium expulit. Quem & alij Præsides in aliis Prouinciis imitati sunt. Hæc Theophanes. Sed eodem attestante & aliis, anno deinde septingentesi-

775

mo septuagesimo quinto, impius Copronymus Iconoclasta in expedi-

Tandem diuinitus percutitur, seriùs tunc proclamans Mariam sanctam & verè Deiparam.

tione aduersus Bulgaros constitutus, diuinitus est in cruribus plaga percussus, & nauigio delatus in castellum Strongylum, ibi animæ & corporis (inquit Cedrenus) mortem obiit, vociferans se adhuc viuentem inextinguibili igni traditum propter Mariam, quam tum serò & frustrà proclamabat sanctam ac verè Deiparam. Ita illi.

LVDO-

LVDOVICVS PIVS IMP.

FILIVS PRÆCEDENTIS, VIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti sex.

POST obitum gloriosissimi Imperatoris Caroli (sunt
verba Thegani eius æui Scriptoris) perrexit Ludoui-
cus (filius eius) de partibus Aquitaniæ, & venit Aquis-
grani Palatium, qui est annus Incarnationis Domini
octingentesimus decimus quartus, qui est primus an- 814
nus Regni eius, deditque sororibus suis partem earum
legalem, & quidquid remanserat, dedit pro anima patris. Hoc facto, Le-
gati venerunt ad eum ex omnibus Regnis & Prouinciis, inter quos ve-
nerunt & Legati Græcorum. Aimoïnus lib. 5. cap. 10. hæc addit: Defun-
cto Imperatore Carolo missus est Rampo ad filium Ludouicum ab eis
qui sepulturam eius curarunt, liberis scilicet & proceribus Palatinis, vt
& mortem eius maturè cognosceret, aduentumque suum nullo modo
comperendinaret. Qui cùm Aurelianam deuenisset ad vrbem, alium
atque alium huiusce rei tristes suscipiens nuntios post quintum diem
ab eodem loco pedem mouit, & cum tanto, quantum passa est angustia
temporis, populo iter arripuit. Timebatur enim quam maximè Wala,
summo apud Carolum Imperatorem habitus loco, ne fortè aliquid si-
nistri contra Imperatorem moliretur. Qui tamen citissimè ad eum ve-
nit, & humillima subiectione se eius nutui, secundùm consuetudinem
Francorum commendans, subdidit. Et nonnullis interiectis: Eodem an-
no generalem Conuentum Imperator Aquisgrani habuit, & per vniuer-
sas Regni sui partes, fideles ac creditarios à latere suo misit; qui æqui iu-
ris tenaces existentes peruersa corrigerent, omnibusque congruum ius
æquo libramine penderent. Hæc ibi. Deinde verò anno 816. mortuo
Leone Papa, creatus est in locum ipsius Stephanus patria Romanus. 816
Qui (vt auctor est Theganus) mox vt creatus est, populum Romanum
sacramento Ludouici Imperatoris adegit. Ac paulò pòst in Gallias ten-
dens, pro stabilienda, vt Anastasius ait, Ecclesiæ pace, honorificentissi-
mè ab ipso Imperatore obuiàm ei facto, & in ipso accessu ter ante pedes
ipsius prostrato exceptus est Rhemis, omniaque obtinuit quæ petiit.

Ludouicus, assignata sororibus parte legali, reliqua dat pro anima patris.

Per vniuersum Regnum curat diligenter iustitiam administrari.

Venit ad eum Papa pro stabilienda Ecclesia pace.

817 Quo similiter anno proximo moriente, Paschalis successit vir doctus & eloquens, magnanimus, simul & misericors, quem & eò sanctitatis esse euectum vt miracula ediderit, ex eodem Anastasio constat. Idem verò mox in Gallias missa legatione, confirmationem pacti & amicitiæ more prædecessorum suorum ab eodem Imperatore expetiit. Atque hoc item anno idem Ludouicus generalem habuit Aquisgrani Conuentum Episcoporum atque Abbatum. In quo inter alia fuère constituta octoginta Capitula de recta vitæ Regularium institutione, ac victus quantitate in cunctis ditionis suæ Monasteriis: de quibus asserit Leo Ostiensis, eadem illa apud Cassinenses Monachos, perinde ferè ac Regulam S. Benedicti, obseruata esse. Additque insuper, in eodem Aquisgranensi Conuentu Ludouicum confirmasse quæcumque à Pipino auo, & Carolo patre donata vel restituta essent Ecclesiæ Romanæ: quæ quidem constitutio tunc à Ludouico conscripta ex parte recitatur à Gratiano (dist. 63. c. Ego Ludouicus) integra autem habetur in codicibus Vaticanis. In hoc quoque Conuentu à Ludouico filium primogenitum Lotharium coronatum esse Imperatorem, Pipino verò Aquitaniam datam, & Ludouico Baioariam, tradit Auctor anonymus Vitæ Ludouici. Post quæ cùm sub finem huius anni Bernhardus filius Pipini fratris ipsius Ludouici Imperatoris, Italiæ Rex, consilio prauorum quorumdam in eumdem Imperatorem rebellans, coniurasset, moxque idem Imperator maximum aduersus eum collegisset exercitum, Bernhardus se viribus imparem cernens, ad Imperatorem accessit, ac pedibus eius prouolutus veniam petiit. Cuius ac complicum atrocis coniurationis exactiori habita disquisitione, eosdem iudicio Magnatum Francorum capitali punitione dignos, Imperator luminibus tantùm priuari permisit; Episcopos autem eiusdem coniurationis reos à Synodo Episcoporum depositos, Monasteriis mancipauit. Hæc veteres Annales, qui etiam detonsos, detrusosque in Monasterium narrant filios Caroli Magni naturales in eiusdem criminis suspicionem adductos, Drogonem, Theodoricum, & Hugonem. Sed & Adelhardus Corbeiæ Abbas, eiusdem Caroli Magni cõsobrinus, vir sanctitate conspicuus, calumniis impetitus, tunc iussus est exulare. Porrò anno Christi octingentesimo decimo nono idem

Conuentus Aquensis, in quo 80. Capitula sancita de recta Regularium vita.

Item alia.

Bernhardus Italiæ Rex in Imperatorem conspirat.

Complices coniurationis alij oculis priuantur, alij recluduntur.

819 Imperator iterùm Conuentum habuit Aquisgrani, in quo, iisdem qui suprà attestantibus, multa de statu Ecclesiarum atque Monasteriorum decreta sunt, additaque Capitula quædam antiquis Constitutionibus. Nec tamen hęc ita accipienda sunt quasi ipse eiúsve pater Carolus quidquam in his contra auctoritatem Romani Pontificis aut Episcoporum præsumpserit: nam contrarium pluribus locis docet is qui easdem Leges Capitulares collegit Benedictus Leuita, sed quòd hæc omnia per Episcopos,

Item alia decreta de statu Ecclesiarum & Monasteriorum.

LVDOVICVS PIVS IMP. VIII. BRAB. PRINC.

ſcopos, approbante ſimul Romano Pontifice, ſancienda curarit. Hoc eodem anno idem Ludouicus Imperator duxit vxorem Iudith filiam Huelfi Comitis, quam creauit Auguſtam, cùm iam anno ſuperiori mortua eſſet Irmingardis Imperatrix. De ea ſic Annales à Pithœo editi: Imperator inſpectis pleriſque nobilium filiabus, Iudith filiam Huelphi Comitis duxit vxorem. Theganus geſta huius & præcedentis anni coniungens, Tertio, inquit, die poſt amiſſionem luminum Bernardus (de quo ſuprà) obiit. Quod audiens Imperator, cum fleuit multo tempore, propter hoc quia non prohibuit Conſiliarios hanc crudelitatem agere. Et Irmingardis Regina 5. Nonas Octobris deceſſit. Sequenti verò anno accepit Imperator filiam Welfi Ducis, qui erat de nobiliſſima ſtirpe Bauarorum, & nomen virginis Iudith, quæ erat ex parte matris nobiliſſimi generis Saxonici, eamque Reginam conſtituit. Erat enim pulchra valdè. Hæc ille. ex quo matrimonio quanta mala emerſerint, videbitur infrà. Poſteà anno 821. Imperator Nouiomagi diuiſionem Regni fecit inter filios ſuos, deinde in villa Theodonis omnes qui ſuo tempore in exilium miſſi fuerant, reuocauit. Et Ludharius filius eius vxorem duxit, & apud Wormatiam hiemauit. Sic Annales Pithœani. & addit anno ſequenti: Ludouicus Imperator Sacerdotum vſus conſilio, de omnibus quæ publicè perperàm geſſit, publicam pœnitentiam egit. Quæ paulò latiùs explicantur in Vita eiuſdem Imp. per Anonymum apud eumdem Pithœum in hunc modum: Adelhardum etiam Abbatem quondam Corbeiæ Monaſterij, ſed tunc in Philiberti Monaſterio conſiſtentem, magiſterio priori reddidit. Et nonnullis interpoſitis: Poſt hæc autem palàm ſe erraſſe confeſſus, & imitatus Theodoſij Imperatoris exemplum, pœnitentiam ſpontaneam ſuſcepit. Sic ibi. Sed & qui volet legat de his res geſtas ſancti Frederici Epiſcopi Vltraiectenſis. Baronius quidem eas non probat, ſed non video cur eas improbem. Hoc eodem anno Lotharius in Italiam, Pipinus verò frater eius, & ipſe vxore ducta, in Aquitaniam miſſus eſt. Anno verò deinde 824. ipſe Imperator cum exercitu Britanniam petit, diuiſiſque in tres partes copiis, totam ferro & igni deuaſtat, acceptiſque à perfido Britonum populo obſidibus, reuerſus eſt. Et hoc anno Legati Michaëlis Imperatoris Græcorum inter cetera munera detulerunt Ludouico Imperatori etiam libros Dionyſij Areopagitæ. Ita Sigebertus. Qua de re in hæc verba Hilduinus Abbas ſcribit in epiſtola ad Ludouicum Imperatorem præfixa iiſdem libris: Authenticos ſanè eoſdem libros Grçca lingua conſcriptos, quando Oeconomus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ & ceteri Miſſi Michaëlis legatione publica ad veſtram gloriam Compendio functi ſunt, in ipſa Vigilia ſolemnitatis S. Dionyſij pro magno munere ſuſcepimus, & in eadem

Mortua Irmingarde, ducit Imp. vxorem Iuditham.

821

Agit publicam pœnitentiam: (vtinam pleniùs ſciatur, quare.)

Lotharius in Italiam, Pipinus in Aquitaniam à patre mittuntur.

824

Libri Dionyſij Areopagitæ ex Græcia allati, multiſque miraculis comprobati.

eadem nocte decem & nouem nominatissimæ virtutes in ægrotorum sanatione factæ sunt. Sic ibi. Hoc quoque eodem anno Rex Bulgarorum Omortag pacis faciendæ gratia ad Imperatorem Legatos & literas misit; quos Rex auditos remisit, & cum eis Maghelmum de Baioaria ad memoratum Regem direxit. Anno quoque sequenti cum filiis Godefridi Dani, pacem quam ipsi petebant, cum eis in marca eorum confirmare

Rex Bulgarorum amicitiam Imperatoris ambit.

iussit. Vnde anno proximo (qui est Christi 826.) Herialdus cum vxore 826
& magna Danorum multitudine apud Moguntiam baptizatus est. Sic Annales à Pithœo editi. Addit Theganus: Tunc Dominus Imperator magnam partem Frisonum dedit ei, & cum Legatis suis dimisit eum ire in pace. Hoc anno, iisdem Annalibus affirmantibus, Georius quidam Presbyter de Venetia cum Baldrico Comite Foroiuliensi veniens, organum hydraulicum Aquisgrani fecit. Anno verò vigesimo septimo supra octingentesimum exercitus à Rege Saracenorum Abdiramam Ge- 827
rundam Hispaniæ venit; cui Pipinus filius Imperatoris cum exercitu missus resistere debebat, nisi desidia Ducum tardiùs ad marcam venisset exercitus. Bulgari quoque Sclauos in Pannonia sedentes, misso per Drauum nauali exercitu, ferro & igni vastauêre, & expulsis eorum Ducibus, Bulgaricos super eos rectores constituerunt. Anno quidem sequenti Hludharius cum exercitu ad marcam Hispanicam missus est, similiter & Ludhauuicus iuuenis contra Bulgaros, sed nihil dignũ actum

Herialdus Rex Danorum cum suis Moguntiæ baptizatur.

Negligentius hic contra Saracenos, ibi contra Bulgaros res gesta.

est. Quare anno proximo (qui est Christi 829.) Aquisgrani Conuentus 829
publicus habitus est, vbi tum maximè feruebat (verba sunt Aimoïni l. 5. c. 11.) res in marca Hispania nuper ignominiosè peracta. Qua enucleatissimè inuestigata, reperti sunt huius culpæ auctores Duces. Hos ergo, solummodò adeptis honoribus, luere iussit culpam huius ignauiæ. Et posteà: Imperator Wormatiam ad celebrandũ populi generalem Conuentum mense Augusto properare statuit, in quo Conuentu comperiens clandestinas circa se eorum quos vitæ reseruauerat machinationes, Berhardum eatenus Hispaniæ partium & limitum ignauum Comitem Cameræ suæ præfecit; quæ res non solùm non seminarium discordiæ extinxit, sed potiùs augmentum creauit. Sic ibi, itemque in Vita per Anonymum. Annales à Pithœo editi ista habent ad annum sequentem:

Mitiùs castigata ignauia dedit etiam maiores turbas.

Commotio contra Imperatorem à primoribus Francorum in Com- 830
pendio exorta, propter Bernhardum, quem in palatio esse noluerunt: quo inde depulso atque fugato, in gratiam cum eo redierunt, sed ad breue temporis spatium. Ita Annales illi, & hoc solùm. Theganus, designans, vt videtur, primò annum præcedentem, deinde istum, hoc modo narrat: Alio anno venit Imperator Wormatiam, vbi & Carolo filio suo, qui erat ex Iudith Augusta natus, terram Alemannicam & Rhæticam,

Pax in palatio, sed ad breue tempus.

& partem aliquam Burgundiæ coram filiis suis Lothario & æquiuoco suo Ludouico tradidit. Et inde illi indignati sunt vnà cum Pipino germano eorum. Alio verò anno perrexit dominus Imperator de Aquisgrani Palatio, & peruenit ad Compendium: ibique venit ei obuiàm Pipinus filius eius cum Magnatibus primis patris sui, Hilduino Archicappellano, & Iesse Ambianensi Episcopo, Hugone & Mathfrido, & multis aliis perfidis, & voluerunt dominum Imperatorem de Regno expellere; quod prohibuit dilectus æquiuocus filius eius. Supradicti impij obiicientes ei multa contraria, dixerunt Iudith Reginam violatam esse à quodam duce Bernhardo, qui erat de stirpe regali, & domini Imperatoris ex sacro Fonte Baptismatis filius, mentientes omnia, suscipientes Reginam Iudith, eamque vi velantes, & in Monasterium mittentes, & fratres eius Conradum & Rudolfum tondentes, & in Monasterium mittentes. Et ipso anno peruenit dominus Imperator ad Nouiomagum castrum, quod est super fluuium Walum. Ista Theganus, volens talia in Iuditham conficta. Sed quis spondeat? certè non Auctor Vitæ sancti Frederici, de qua suprà. Ad annum sequentem quoque (qui est Christi 831.) sic pergit Auctor Annalium à Pithœo editorum: Conuentu apud Nouiomagum habito, Imperator, omnes qui sibi contrarij fuerant, velut iustè exauctorauit, (nota: non dicit, iustè) quosdam publicis, quosdam priuatis rebus exspolians, quosdam in exilium mittens; multumque contra se & Iudith vxorem suam, non solùm populi, sed etiam filiorum suorum animos concitauit. Sic Annales illi, itemque Sigebertus. Theganus & qui eum secuti sunt, acerbè inuehuntur in eos qui contrarij erant in hac causa Imperatori. Sed nobis magis placet quod hîc moderatè dicitur (velut iustè.) Anno itaque 832. Imperator mense Maio contra Hludouicum filium ad Augustam Vindelicum cum exercitu venit. Inde reuersus in Aquitaniam Pipinum filium Regno priuauit. Sed inde postquam vxorem abdicauit, cum magna difficultate ad Aquense Palatium regressus est. Sol deficit 5. Nonas Maij, & Luna 13. Kalend. Iulij. Sic Annales illi. Et pergunt narrare anno proximo: Imperator initio Quadragesimæ Wormatiam venit, & ibi vxore reuocata, atque exercitu congregato, contra filios suos ad se venire volentes in Alisatiam profectus, atque ibi à suis desertus ac proditus, & in filiorum potestatem redactus est. Erat ibi cum filiis Gregorius Papa Romanus. Hæc, nec plura eo anno dicti Annales. Certè Papam adfuisse nonnisi vt dissidium componeret, Vita solemnis Ludouici per Anonymum satis indicat, tum etiam Theganus ipse nihil acerbum aut durum in eum sicut in alios proferens. Nithardus Scriptor eiusdem æui sic: Pater capitur, vxor in Longobardiam exilio mittitur, ac Carolus vnà cum patre sub magna

Filij Imperatoris ex priori coniuge in patrem insurgunt.

Nouercam in Monasterium retrudunt.

831

Vlciscitur se Imperator de aduersariis.

832

Pipinum filium Aquitaniæ Regem Regno priuat.

A suis desertus in potestatem filiorum venit.

magna custodia seruatur. Gregorius Papa itineris pœnitudine correptus, tardiùs quàm vellet Romam reuertitur. Itaque post hæc (verba sunt Analium Pithœanorum ad annum 834.) Imperator iudicio Episcoporum 834
arma deposuit, & ad agendam pœnitentiam inclusus est; vxor in Italiam ducta. Sed proxima æstate ipse relaxatus arma resumpsit, vxorem recepit, Hludharium ad Italiam cum his qui eum sequi volebant, redire coëgit. *Imperator relaxatus arma resumit, & vxorem reuocat.* Pugnatum est eodem anno cum Malfrido & Lamberto: in quo prælio perierunt Vodo Comes Aurelianensium, & Theodo Abbas sancti Martini Turonensis, & alij multi. Ita Annales illi. Nithardus hoc modo: Et Lotharius quidem iterùm eo tenore Imperium adeptus, quod iniustè obtinuit, faciliùs iusto iteratò amisit. Nam Pipinus & Ludhouicus videntes quòd Lotharius vniuersum Imperium sibi vendicare, illosque deteriores efficere vellet, grauiter ferebant. *Schisma etiam inter ipsos filios Imperatorum.* Ita ibi. Reliqua posteà exequemur: intereà enim & alia tristia occurrunt. Etenim anno Christi octingentesimo trigesimo quinto, 835
Nortmanni, iuxta sæpè citatos Annales, Dorestadum vastauerunt, Anduuerpiam ciuitatem incenderunt, *Nortmanni incendunt Antuerpiam, aliaque multa loca vastant.* similiter & Witlham emporium iuxta ostium Mosæ fluminis (credo legendum Wilitham, nunc Geer-Vlitham) & à Frisonibus tributum acceperunt. Ita Annales illi, itemque Sigebertus, licet biennio seriùs. Et rursum anno sequenti: Nortmanni tributum exactantes in Walehram insulam venerunt, ibique Eggihardum eiusdem loci Comitem, & Hemmingum Halp Dani filium cum multis aliis 15. Kalend. Iulij occiderunt; & Dorestadum vastauerunt, acceptoque à Frisonibus tributo reuersi sunt. Imperator itaque, omisso itinere Italico, Aquisgrani hiemauit. De hac Nortmannica vastitate ista leguntur in rebus gestis sancti Gummari: Accidit quandoq; vt propter multas hominum iniquitates, Nortmannorum gens ferocissima in eam regionem adueniret, omnia circumquaque depopularetur, Antuerpiam inflammaret, & vbique luctu compleret omnia. Porrò per fluuium Schildam ad *villam Turninum peruenerunt barbari illi, vbi erat Monasterium S. Fredegandi Confessoris: sed Deus propter iniquitatem habitantium exosus locum, reliquias eius iussit aliò transferri, vt nullum esset obstaculum aduersus imminentem desolationem. ** nunc Doorne* *Inter cetera & Turninũ (nunc Doorne) iuxta Antuerpiam.* Iis sublatis; tamquam muro & propugnaculis vrbis euersis, irruit barbara gens, & ædificia omnia, atque ipsum Monasterium incendit, homines partim trucidauit, partim captiuos abduxit, nihil præter humum relinquens: Inde progressi illi apud Mechliniam S. Rumoldi Ecclesiam exusserunt, villam & incolas gladio & igni perdiderunt. *Item Mechliniam.* Vbi verò ad S. Gommari Ecclesiam ventum est, vires suas eius meritis eneruari senserunt. Cùm enim in Monasterij tectum ignem iniecissent, repulsus & extinctus est diuinitus. Sed ea re

Lyra Fredegerum ad aram obtruncăt. magis inflammatus est furor hostilis. Itaque in templum irruunt, Fredegerum Presbyterum sacrificium offerentem ad sacram aram crudeliter perimunt. Sed non dormitat vltio præpotentis Dei. Cùm enim prædam omnem ad nauim apportarent, duo Duces eorum Reolfus & Reginarius diuinitus percussi sunt; Reolfus ventrem purgans, viscera omnia effudit; Reginarius & oculis captus, & dira morte extinctus est. Ita ibi.

837 Hinc ergo anno proximo, qui est Christi 837. naues contra Nortmannos ædificabantur, ait Auctor sæpè citatorum Annalium. Interim optima pars Regni Francorum Carolo iuueni data est. Quare Hludharius & Hludouuicus in valle Tridentina colloquiũ habuerunt ante mediam Quadragesimam. Imperator verò mense Iunio Nouiomagi Conuentu generali habito, consiliis quorumdam, pacti conscriptione Hludouuico filio suo Regnum Orientalium Francorum, quod priùs cum fauore eius tenuit, interdixit. Qui intelligens ex inuidia consiliantium talem prodiisse sententiam, Edicto priùs habito, 3. Kalend. Decembris (cùm eodem mense Nouembri Pipinus filius Imperatoris Rex Aquitanorum moritur) ad Franconfurt venit. Contra quem Imperator quasi sibi aduersantem cum exercitu veniens, Mogontiaci Natalem Domini celebrauit.

Optima pars Regni Francorum datur Carolo filio Inditha.

Hinc iterùm noua turba.

838 Deinde anno sequenti post peractam festiuitatem Natalis Domini & Theophaniæ 7. Idus Ianuarij cum exercitu nauigio Rhenum transiit. Quo cognito Hludouuicus, nefas esse sciens filium patri repugnare, cedendumque tempori iudicans, in Baioariam se recepit. Imperator autem in Franconofurt veniens, ibique manens, Ieiunium Quadragesimale inchoauit. Post Pascha verò mense Maio Wormatiam veniens, Hludhario filio suo de Italia in fidem eius venienti reconciliatur, Regnumq; Francorum inter eum & Carlum filium suum minimum diuidit, Hludouuico filio, pro eo quòd eum offenderat, Baioariorum prouincia tantùm concessa. Ita Annales à Pithœo editi, itemque Auctor Vitæ Ludouici anonymus apud eumdem, qui annum proximum, à Christo nato

Præcipuè irascitur pater Ludouico filio.

839 839. his verbis adornat: Ludouicus (inquit) audiens patris erga fratres suos voluntatem, & Regni inter eos diuisionem, non tulit. Ideoque quidquid Regni trans Rhenum fuit, sibi adscribendum putauit. Quod cùm Imperatori delatum esset, in transactam festiuitatem Paschalem differendum iudicauit; qua peracta, cum multis viribus Rhenum quidem apud Moguntiacum transiit, & Triburas venit, ibique aliquamdiu ad colligendum exercitum consedit. Quo coacto, vsque *Bedomniam perrexit: ibique filius, quamquam inuitus, supplex venit, & increpatus ab eo, malè se egisse confessus, emendaturumque se perperàm gesta professus est. At Imperator in redeundo Rhenum, in loco qui Confluens dicitur, transmeauit, in Arduenna venationem solitam peracturus. In qua

*Holomniam

Ludouicus filius ad tempus patri reconciliatur.

cùm

cùm exerceretur, nuntij ad eum certissimi venerunt, affirmantes, aliquos
Aquitanorum suam sententiam expectare, qualiter res Aquitanici Re-
gni ordinaretur; alios autem indignè ferre Carolo à patre idem Regnum
traditum, eosdemque assumpsisse filium quondam Pipini Regis, Pipi-
num itidem nomine. Quare Imperator porrò suis fidelibus mandauit,
vt sibi autumni tempore aliqui eorum in Cabillone occurrerent. Ibi
enim generalem indixit Conuentum. Itaque, vti condixerat, tempore
autumnali Cabillonensem vrbem petiit, & non multò pòst cum Re-
gina & filio suo Carolo, & valida manu, Ligeri amne transmisso, Ar-
uernorum vrbem petiit; fideles suos sibi occurrentes suscepit, & suo fi-
lio Carolo cum solitis sacramentis commendari fecit; alios qui occur-
sum fidelitatemque denegarunt, comprehensos legali quæstioni subde-
re iussit. Et hæc eo agente, Natalis Domini festiuitas rediit, eamdem-
que solemnitatem Pictauis celebrauit. Ibi nuntius illi aduenit, Ludo-
uicum filium suum assumptis quibusdam Saxonibus atque Thoringis,
Alamanniam inuasisse. Hæc ibi. Quæ confirmant Annales sæpè citati
anno proximo (qui est Christi 840.) his verbis: Hludouuicus filius Im- 840
peratoris partem Regni trans Rhenum, quasi iure sibi debitam affe-
ctans, per Alamanniam facto itinere, venit ad Franconofurt, multo-
rum ad se Orientalium Francorum animis prudenti consilio conuersis.
Quo comperto, Imperator de Aquitania infecto negotio redire compul-
sus, Druogonem Archicappellanum & Adelbertum Comitem cum
aliis multis præmisit ad tuendum littus Orientale Rheni fluminis. Ipse
verò secutus in Aquisgrani Pascha celebrauit. Post Pascha autem, col-
lecto exercitu, filium per Thuringiam vsque ad terminos Barbarorum
persequitur, exclusumque à finibus Regni per Sclauorum terram cum
magno labore Baioariam redire compellit: rebus denique in partibus
illis ordinatis, ad Saltz villam Regiam reuersus, dies Litaniarum &
Ascensionis Domini solemnia celebrauit. In ipsa interim Vigilia Ascen-
sionis Domini, hoc est 4. Idus Maij, eclipsis Solis circa septimam &
octauam horam diei facta est tam valida, vt etiam stellæ propter ob-
scuritatem Solis visę sint; & ecce Imperator illis diebus morbo correptus
ægrotare cœpit, & per Mœnum fluuium nauigio ad Franconofurt, &
inde post dies paucos in insulam quamdam Rheni fluminis prope In-
gilenheim delatus, morbo inualescente 12. Kalend. Iulij diem vltimum
clausit, corpusque eius Metis ciuitatem perlatum est. Hæc Annales à Pi-
thœo editi. Scriptor domesticus rerum ipsius hæc habet de eius morte:
Vi morbi crescente, secedens in insulam quamdam ciuitati Moguntinæ
contiguam, peccata sua confessus, laudans iustitiam Dei ac dicens, Iu-
stus es Domine; posteà distributis thesauris suis, Ecclesiis, pauperibus,
filiis-

Adferuntur ei tristia ex Aquitania.

Aquitanicis nondum constitutis in Alamanniam contra filium Ludouicū redire cogitur.

Pulso filio in morbum incidit, & post paucos dies moritur.

filiiſque, ſed & venia delictorum Ludouico filio abſenti conceſſa, ſigno S. Crucis pectus ſuum muniens, in ipſo mortis articulo apparentes ſibi dæmones fugauit, atque elatis ad cælum oculis lætus ad Deum migrauit 12. Kalend. Iulij, anno ætatis ſexageſimo quarto, Imperij vigeſimo ſeptimo; cuius corpus à fratre ipſius Drogone Metenſi Epiſcopo, & ſacri

Signo Crucis fugat apparentes ſibi dæmones.

840 Palatij Archicappellano, Caroli Magni filio naturali, maxima pompa & totius Cleri ac Procerum comitatu in eamdem ciuitatem Metenſem tranſlatum eſt, atque in Eccleſia Monaſterij ſancti Arnulphi ſepultum.

Sepelitur Metis.

Huius Imperatoris tempore claruit in Orſchot Brabantiæ municipio, (non in Arſchot oppido, quod nonnemo nuper tradidit) Bodgis nobilis Francus, cuius filius S. Odulphus, ſupradicti Frederici Epiſcopi Vltraiectenſis ſtrenuus cooperator: itemque anno Chriſti 821. à Paſchali Romano Pontifice repertum eſt corpus S. Cæciliæ Virginis & Martyris ipſa eadem reuelante, aureis velatum indumentis ſanguine adhuc infuſis: quod inuentum ſimul cum corporibus SS. Martyrum Valeriani eius ſponſi, Tiburtij, Maximi, nec non Vrbani atque Lucij Romanorum Pontificum, tranſtulit idem Pontifex intra Vrbem in Eccleſiam eiuſdem S. Cæciliæ nomine nuncupatam, quam & plurimis donis auxit. Quomodo autem iſta ſe habuerint, Anaſtaſius deſcripſit ex ipſius Paſchalis ea de re editis literis Apoſtolicis. Quin eadem ſacra pignora diuturnitate temporis ferè in tenebris iacentia, noſtro tempore ſub Clementis Octaui Pontificatu, anno Redemptoris 1599. à Paulo Sfondrato eiuſdem tituli S. Cæciliæ Presbytero Cardinale, ita inuenta ſunt in reædificatione eiuſdem Baſilicæ, vt fuerant à Paſchale recondita; ſcilicet item cum madidis ſanguine velis, & veſte auro texta; (ô admiranda Dei opera!) quæ rurſum ab eodem Clemente Papa ſolemni ritu repoſita fuêre. Quæ ſi quis hagiomachis, id eſt, Sanctorum hoſtibus, & tunc & nunc refellendis confundendiſque, à Deo ita diſpoſita dixerit, certè non malè iudicarit.

Correctus error cuiuſdam de patre S. Odulphi Brabanti.

Stupenda de reliquiis S. Cæciliæ.

LOTHA-

LOTHARIVS IMPERATOR
FILIVS PRÆCEDENTIS,
IX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annos quindecim.

MORTVO Ludouico, dicto Pio, quàm cruentè filij de Regno concertarint, his verbis sæpè citati Annales à Pithœo editi, produnt: Anno octingentesimo quadragesimoprimo (ait Auctor) cùm conuenissent tres fratres 841
in regione Alcedorensi iuxta villam Fontinatam, & de partitione Regni concordare non possent, renuente Hluthario, qui sibi Monarchiam vendicabat, ferro decernendum, & Dei iudicio causam examinandam decreuerunt. Factumq; est inter eos 7. Kal. Iulij prælium ingens, & tanta cædes ex vtraque parte, vt numquam ætas præsens tantam stragem in gente Francorum anteà factam meminerit.

Prælium cruentum inter Lotharium eiúsque fratres.

Et Hlutharius quidem ad Aquésse Palatium reuertitur, Hludouicus verò & Carlus castris potiti, Carlo in Occidentalibus remanente, Hludouicus quasi mediante mense Augusto venit ad villam regiam, quæ vocatur Saltz. Hlutharius quoque, celebratis filię suæ nuptiis, rursus contra Carlum in Gallias pergit; vbi toto hiberno tempore inani labore consumpto, Aquisgrani reuertitur. Anno quoque proximo (qui est Christi 842.) Hludouicus ciuitates in Occidentali Rheni littore positas, 842
quæ partibus Hlutharij fauebant, in deditionem accipit, occurritque ei Carlus apud Argentoratum, quæ nunc Strazburg vocatur. Vnde pari intentione pergentes, Hlutharium in villa Sentiaca morantem, & à suis desertum fugere compellunt, 17. Kalend. Aprilis. At Hlutharius, collecto fido satis exercitu, apud Matasconam Galliæ vrbem consedit.

Ludouicus & Carolus coniunctis viribus Lotharium fugant.

Quem consecuti fratres sui, cùm iam vidissent proniorem ad pacem, fœdus inire maluerunt, quàm diutiùs contentionibus deseruire. Hludouicus verò circa autumnum apud Wormatiam Carolo fratri occurrit, Hluthario in villa Thiotonis morante. Vbi cùm Missi eorum in Confluente castello de partitione Regni concordare non possent, dilato in aliud tempus Placito, singuli ad sua reuertuntur.

De fœdere inter fratres tentatur, sed primùm frustrà.

Ita quidem hoc anno proximo, vt iidem Annales testantur, descripto Regno à Primoribus, 843
& in tres partes diuiso, apud Virdunum Galliæ ciuitatem, tres Reges mense

mense Augusto conuenientes, Regnum inter se dispertiunt; & Hludouicus quidem Orientalem partem accepit, Carlus verò Occidentalem tenuit, Hlutharius, qui maior natu erat, mediam inter eos sortitus est portionem; factaque inter se pace, & iuramento confirmata, singuli ad disponendas tuendasque Regni sui partes reuertuntur. Ita sæpè citati Annales. Neque distinctiùs aut ipsi, aut alij veteres Annales partitionem hanc exprimunt: tantùm mediam portionem Hlutharij, vtcumque habemus suis limitibus distinctam, quam posteà alia occasione ad annum Christi octingentesimum septuagesimum proferemus. Porrò fuit hic annus lugubris Italiæ ex ingenti clade à Saracenis illata vniuersæ Campaniæ atque Samnitibus, qua illi Beneuentum occuparunt, Capuam incenderunt, atque alia mala innumera perpetrarunt: quæ isto anno cœpta (vt Nithardus & veteres nostri Annales Pithœani fidem faciunt) ad annos fermè triginta in posterum propagata esse Leo Ostiensis tradit, cùm, vt ait, Ducibus Beneuentanis inter se bellis ciuilibus decertantibus, alterutrim Saraceni ex Sicilia atque Hispania in auxilium vocati sunt. Hoc item anno Carolus Lotharij Imperatoris frater Aquitaniam quasi ad partem Regni sui iure pertinentem affectans (verba sunt eorumdem Annalium) Pipino nepoti suo molestus efficitur, eumque crebris incursionibus infestans, grande detrimentum sæpè proprij pertulit exercitus. Idem quoque Carolus anno sequenti, qui est post Christum natum 844. Bernhardum Barcenonensem Ducem, incautum & nihil ab eo mali suspicantem occidit. Pipini quoque Duces Caroli exercitum iterùm superant 7. Idus Iunij. Sed feliciùs eius frater Hludouicus Adobodritos defectionem molientes bello perdomuit, occiso Rege eorum Gozzomuil, terramque illorum & populum sibi diuinitus subiugatum per Duces ordinauit. Sic Annales illi. Hoc anno post Gregorium Quartum creatus est Romanę Sedis Pontifex Sergius eius nominis Secundus, natione Romanus, illustri familia ex patre Sergio natus, pietate, eruditione, & moribus insignis, eiecto Ioanne, qui Sedem violenter occupare tentarat. Quę quomodo se habuerint, pluribus narrat Anastasius: qui addit, Lotharium Imperatorem certiorem factum de consecratione Sergij, Romam misisse Ludouicum filium suum, vnà cum patruo suo Drogone Metensi Episcopo, aliisque plurimis Præsulibus ac Comitibus. Cur autem missus fuerit, Ado Viennensis huius pariter sæculi Scriptor, ait fuisse, vt qui iam à patre Rex Italiæ factus fuerat, Imperatoris nomen à Summo Pontifice sortiretur. quod & factum fuisse affirmat. Sed quòd etiam Romanos idem Rex sibi sacramento vellet adigere, prohibuit eos Pontifex, nisi in verba Lotharij tantùm Imperatoris iurare. Hæc Anastasius. Intereà anno Christi octingentesimo quadragesimo

Tandem inter se partiuntur Regnum.

Saraceni in Italia Beneuentum occupant, Capuam incendunt, aliaq; mala inferũt.

Item Gallia variè turbatur.

844

Lotharius mittit filium Romam, vt nomen Imperatoris sortiatur.

LOTHARIVS IMP. IX. BRABANT. PRINCEPS.

845 gesimo quinto Nortmanni Regnum Carli vastantes per Sequanam vsque Parisios nauigiis venerunt; sed tam ab ipso quàm incolis terræ accepta pecunia copiosa, (verba sunt Annalium à Pithœo editorum) cum pace discesserunt. In Frisia quoque tribus præliis conflixerunt, in primo quidem victi, in secundis verò duobus superiores effecti, magnam hominum multitudinem prostrauerunt. Castellum etiam in Saxonia, quod vocatur Hammaburg, populati, nec inulti reuersi sunt. Carlus similiter Rex cum Britonibus conflixit, & cum grandi damno exercitus sui ipse cum paucis vix euasit. At contrà Hludouicus alter Lotharij Imperatoris frater XIV. ex Ducibus Boëmanorum cum hominibus suis Christianam Religionem desiderantes suscepit, & in Octauis Theophaniæ baptizari fecit. Tempore verò autumni in Saxonia apud Padobrunno generale Placitum habuit, vbi fratrum suorum, & Nortmannorum, Sclauorum quoque & Bulgarorum Legationes suscepit, & absoluit. Hlutharius verò Imperator Solcratum Ducem Arelatensem, & reliquos Comites illarum partium rebellare molientes, in deditionem accepit, & prout

Nortmanni tum Galliam tum Frisiam variè populantur.

XIV Duces Boëmanorum cum suis baptizantur.

846 voluit, prouinciam ordinauit. Hæc ibi. Anno verò sequenti, Gisalbertus quidam vassallus Carli filiam Hlutharij Imperatoris rapuit, & in Aquitaniam profectus in coniugem accepit. Et quidem Hludouicus vtriusque frater, cùm iuxta lacum Briganticum 2. Nonas Aprilis Pascha celebrasset, posteà cum Hluthario locutus, voluit eum cum Carlo pacificare: sed cùm res non haberet effectum, ipse Hludouicus circa medium mensem Augustum cum exercitu ad Sclauos Marcenses defectionem molientes profectus, compositis rebus, Ducem eis constituit Rasticem nepotem Moimari. Atque his temporibus Mauri Romam cum exercitu venientes, cùm non possent Vrbem irrumpere, Ecclesiam sancti Petri vastauerunt. Sic iidem Annales. Sed Leo Ostiensis de irruptione ista Maurorum tractans, præter expilationem Ecclesiæ S. Petri, quæ tunc extra Vrbem erat, ponit insuper alias eorumdem Saracenorum deprædationes per Italiam tunc factas, nec non Cassinensis cœnobij ab eorum manibus diuinitus factam liberationem, ac denique horribile naufragium nauium, prædæ, hominum, quod iidem in Africam redeuntes passi sunt, sanctis Petro & Benedicto ipsis in mari terribiliter apparentibus. De quo etiam naufragio meminit Anastasius. Hoc item anno Kalendis Martij Francorum Episcopi, qui anno superiori Meldis conuenerant, & complura statuerant tum Regi, tum vniuerso populo profutura, cùm variis superuenientibus casibus haud fuissent ea promulgata, vel executioni mandata, rursum iidem Parisiis Synodum habuêre. Verùm tantum abest, vt his correcti fuerint Regni Proceres, qui Abbatias & alias res Ecclesiasticas à Rege Carolo in beneficium accepissent, vt contrà

Filia Lotharij rapta à vassallo Caroli eius fratris; hinc inimicitia.

Saraceni Ecclesiam S. Petri & alia loca Italiæ vastant.

Inuasores Abbatiarum causa multorum malorum in Gallia.

contrà iidem apud ipsum Regem egerint, vt reiectis aliis, vndeviginti tantummodò Canones Concilij Meldensis obseruandos promulgauerit. Quare accidit, quod pronuntiauerunt Patres, vt ira, indignatio ac tribulatio super Regem & Principes effunderentur, vt nouis (vt videbitur) Nortmannorum incursionibus Regnum Deus affligi permiserit, ipseque Rex iniquissimas ab eis subire leges coactus est, qui ab Episcopis sanctè pieque iuxta Canonum traditionem statutas recusauit accipere. Sed hæc posteà anno octingentesimo quinquagesimo. Annus octingentesimus quadragesimus septimus, ait Auctor Annalium à Pithœo editorum, à bellis quieuit, quem Hlutharius Imperator & Hludouicus eius frater mutua familiaritate transegerunt. Hludouicus tamen Hlutharium & Carlum ita, vt voluit, pacificare non potuit, renuente Hluthario propter iniuriam sibi à Gisberto Vasallo Carli in raptu filiæ suæ factam. Eo anno Otgarius Moguntiacensis Episcopus XI. Kalend. Maij obiit, in cuius locum Hrabanus ordinatus est v. Kalend. Iulij: qui eodem anno, iubente Hludouico Rege, apud Moguntiacum Synodum habuit circa Kalend. Octobris. Porrò occasio huius congregandi Concilij eadem quæ Meldensis fuisse cognoscitur. Hoc enim colligitur cùm ex multiplicibus in eodem Concilio de ea re Canonibus constitutis, tum ex Synodali epistola ad eumdem Ludouicum Regem præfixa. Qua & illud notatione dignum continetur, quòd testantur Patres se decreuisse, vt pro salute Regis, eiusque coniugis ac filiorum, per singulas Diœceses ab Episcopis & Clericis, ab Abbatibus & Monachis Missę tria millia & quingentæ celebrarentur, & Psalteria mille septingenta recitarentur. Pertinet itém ad hoc Cōcilium, quod in iisdem antiquis Annalibus habetur de pseudoprophetissa, quę inter alia deliria, certum consummationis sæculi diem, ipsumque eodem anno futurum, tamquam ex diuina reuelatione prædicabat. Vnde permulti plebeij, nonnullique etiam Clerici timore perculsi, munera ei deferentes, se illius orationibus commendabant, ac magistram sequebātur. Diligenti verò examine in Synodo de ea habito, professa est eadem se lucri causa, auctore quodam Presbytero, sparsisse; quę Synodali iudicio publicis cęsa flagellis, sic cum dedecore suis vaticiniis finem imposuit. Et verò anno sequēti (qui est Christi 848.) Hlutharius Imperator & Hludouicus Rex mense Februario colloquium habuerunt in Confluente castello, vbi pars Hluthari j illud quidem, sicut fama vulgabat, (loquūtur sępè citati Annales) maximè moliebatur, vt Hludouicus, posthabita Carli amicitia, sibi sociaretur: sed Hludouicus memor pacti quod cū Carlo dudum inierat, suasoria machinamenta ingeniosè declinans, finito colloquio ad suos reuersus est. Eodem anno Gotescalcus quidam Presbyter de prædestinatione Dei prauè sentiens,

847

Frustrà Ludouicus reconciliare inuicem fratres Lotharium & Carolum nititur.

Missarum tria millia, & alia pro salute Regis decreta.

Pseudoprophetissa publicè flagellis cæsa.

848

tiens, & tam bonos ad vitam, quàm malos ad mortem perpetuam ineuitabiliter à Deo prædestinatos esse affirmans, in Conuentu Episcoporum apud Moguntiacum rationabiliter conuictus, & ad proprium Episcopum Ingumarum Remis transmissus est. Ita Annales illi, item Sigebertus, licet vno anno tardiùs, & alij. Et nota, quod maximè damnatur, quòd dixit, INEVITABILITER. nam omnino per causas liberas seu prædestinatio seu reprobatio effectus suos sortiuntur, atque ita nullo modo, quod Gotescalcus ille volebat, ineuitabiliter. Anno proximo,

Gotescalci error de prædestinatione reprobatus, & quis ille.

849 qui fuit à Christo nato 849. Boëmani more solito fidem mentientes, contra Francos rebellare moliuntur. Ad quorum perfidos motus comprimendos, Hernustus Dux partium illarum, & inter amicos Regis primus, Comitesque non pauci cum exercitu copioso mittuntur. Sed horum nonnulli, dum inconsultis ceteris, bellum hostibus paci studentibus intulerunt, statim experti sunt, quid sine timore Dei propria discordantium possit audacia: hostes enim effecti superiores, cædendo persecuti sunt eos vsque ad castra, occisorumque spolia in conspectu eorum securi detrahebant: vnde & coacti obsides Franci dabant eis, à quibus suscipere dedignati sunt, vt via publica in patriam reuerti potuissent. Ita Annales à Pithœo editi. Hoc anno cùm Romæ innotuisset, Saracenos ex Africa, ingenti comparata classe, iterùm in Italiam ad vrbis Romæ excidium properare; Leo Papa, quæcumque posset, ad eius defensionem conferens, muros dirutos refecit, multa corpora Sanctorum, quibus securiùs ciuitas custodiretur, è cœmeteriis eruta intra illam inuexit; sicque Deo placato, & Sanctis conciliatis, factum est mirabiliter, vt appropinquantibus Saracenis ad Romanum portum, Neapolitani, aliique ipsis vicini populi sponte accurrerint cum classe optimè instructa, ad subueniendum Ecclesiæ Romanæ; & maiori adhuc miraculo, vt naues Saracenorum cum illis pugnantes, vehementissimis obortis ventis omnino dissipatæ & confractæ fuerint, ipsique Barbari naufragio, ferro, fame, suppliciis consumpti sint. Hæc Anastasius. Ceterùm anno octingentesimo quinquagesimo immensus similiter Nortmannorum turbo Gallias inuasit, de quo ista Auctor Annalium à Pithœo editorum: Roruc, inquit, natione Nortmannus, qui temporibus Hludouici (Pij) Imperatoris cum fratre Harialdo vicum Dorestadum iure beneficij tenuit, post obitum Imperatoris, defuncto fratre, apud Lotharium proditionis crimine falsò, vt fama est, insimulatus, tentus & in custodiam missus est. Vnde fuga lapsus, in fidem Hludouici Regis veniens, cùm per aliquot annos inter Saxones, qui confines Nortmannis sunt, mansitaret, collecta Danigenarum non modica manu cœpit piraticam exercere, & loca Regni Lutharij Septemtrionalis Oceani littoribus contigua vastare; venitque

Franci infeliciter contra Boëmanos pugnant.

Saraceni iterùm Italiam inuadentes insignem cladem accipiunt.

850

nitque

nitque per ostia Rheni fluminis Dorestadum, & occupauit eam atque
possedit. Vbi cùm à Lothario sine periculo suorum non posset expelli,
cum consilio Senatus, Legatis mediantibus in fidem receptus est, ea con-
ditione, vt tributis ceterisque negotiis ad Regis ærarium pertinentibus
inseruiret, & piraticis Danorum incursionibus obuiando resisteret. Et

Roruc Nortmanno Dorestadum à Lothario conceditur.

eodem anno quoque Nortmanni, Godefrido Duce, per Sequanam
ascendentes, Regnum Carli prædantur; ad quorum repulsionem Hlu-
tharius Imperator in auxilium vocatus, cùm sibi pugnandum esse cum
hoste putaret, Carlus, clàm mutato consilio, Godefridum cum suis in
societatem Regni suscepit, & terram eis ad inhabitandum delegauit,

Item Godefrido Nortmanno pars Galliæ à Carolo.

Lotharius verò ad propria reuersus est. Hæc Annales illi. Porrò an-
no sequenti, qui est Christi 851. Sorabi etiam Francorum fines crebris 851
incursionibus atque incendiis infestant. Vnde Rex Hludouicus com-
motus cum exercitu per Thuringiam iter faciens, terram eorum ingres-
sus, perditis frugibus, & omni spe adempta, magis eos fame quàm fer-
ro perdomuit. Intereà Pipinus Aquitaniæ Rex comprehensus à suis
Carlo Regi cum Regno traditur, effectusque Clericus Suessioni in Mo-
nasterio S. Medardi retruditur, & Carolus frater eius iunior in Mona-
sterio Corbeiensi. Sic iidem Annales. Et eodem anno Ludouicus Im-

Pipinus Aquitaniæ Rex à suis Carolo Regi traditur.

perator Lotharij Imperatoris filius (sic loquuntur Ado Viennensis &
Leo Ostiensis, in suis Chronicis) rogatus Beneuentum venire, prouin-
ciam illam Italiæ à iugo Saracenorum liberauit, eos omnes internecioni
subdens. Anno verò proximo Genaldus Nortmannus, qui superioribus 852
annis iram domini sui Horuc Danorum Regis fugiens, ad Regem Hlu-
douicum se cōtulit, ab eo benignè susceptus, baptizatus est: qui cùm per
plures annos honorificè inter Francos haberetur, tandem Principibus
Borealium partium & custodibus Danici limitis, quasi lubricæ fidei de
molimine proditionis cœpit esse suspectus; vnde & ab eis occisus est.

Nortmannus quidam dudum inter Francos honorificè habitus, demum ab eis occiditur.

Hæc Annales sæpè citati. Et eodem anno Leo Pontifex, absoluta quam
cœperat noua ciuitate, qua inclusit Basilicam S. Petri, cum adiacenti-
bus diuersarum gentium Romam peregrinantium ibi erectis hospitali-
bus habitaculis, eamdem aqua benedicta, multisque orationibus san-
ctificatam, solemni ritu Deo dicauit die 27. mensis Iunij, quæ ab eius
nomine Leonina dicta est. Hæc Anastasius qui aderat. Anno verò se-
quenti (est is Christi 853.) Nortmanni per Ligerim fluuium venientes

Pars Romæ vbi Ecclesia S. Petri, hoc tempore primùm muris septa.

Turonum Galliæ ciuitatem prædantur, & inter alias ædes, Ecclesiam 853
quoque sancti Martini succendunt. Sic breuiter Annales à Pithœo editi.
Regino paulò pleniùs: Nortmanni, Britanni, cùm mare nauigio gyran-
tes, ostia Ligeris fluminis occupauerunt, repentina irruptione ciuitatem
Namnetis inuadunt; omnemque circumquaque regionem deuastantes,

Nortmanni vastant Namnetes.

 primùm

Andegauum, Turones. primùm Andegauenſem, deinde Turonicam occupant vrbem, ac velut immanis tempeſtas cuncta conſumunt. Templum etiam præcellentiſſimi Pontificis Martini incendio cremauerunt, euerſoque maiore Monaſterio, centum illic & ſexdecim Monachos peremerunt. Tradunt hæc Regino, Sigebertus, Otho Friſingenſis, & alij. Dei verò prouidentia factum erat, vt antequam ciuitas à Barbaris inuaderetur, S. Martini corpus inde ſublatum, ab eiuſdem Eccleſiæ Clericis primò Aurelianum, deinde Antiſidorum transferretur, de quo Odo Cluniacenſis in *Aquitani inuitant Ludouicum Germanicum contra tyrannidem Caroli.* libello de Tranſlatione S. Martini pluribus. Intereà Aquitanorum Legati Ludouicum Germanorum Regem crebris ſupplicationibus ſollicitabant, vt aut ipſe ſuper eos Regnum ſuſciperet, aut filium ſuum mitteret, qui eos à Carli Regis tyrannide liberaret, ne fortè ab extraneis & inimicis fidei quærere cogerentur auxilia. Quare anno octingenteſimo
854 quinquageſimo quarto, Hludouuicus filius Hludouuici Regis ad Aquitaniam pergit. Vbi cùm non eſſet ſuſceptus, niſi ab ea tantùm ſola cognatione, quam Carlus maximè offendit propter interfectionem Gozberti eorum propinqui, ceteris diſſimulantibus, cum ſuis ſe circa tempus autumni in Franciam recepit. Nortmanni quoque qui continuis viginti annis (verba ſunt Annalium à Pithœo editorum) Regni Francorum fines per loca nauibus acceſſibilia crudeliter vaſtabant, in patriam ſuam *Nortmanni mutuis gladiis concidunt.* reuerſi ſunt; ibique inter Horuc Regem Danorum & Guduym filium fratris eius orta contentione, ita ſe mutua cæde mactauerunt, vt vulgus quidem promiſcuum innumerabile caderet, de ſtirpe verò Regia niſi vnus puer, nullus remaneret, Domino ſanctorum virorum ſuorum
855 iniurias vlciſcente. Sic ibi. At verò anno Chriſti octingenteſimo quinquageſimo quinto, cùm apud Ludouicum Imperatorem Lutharij Imperatoris filium Daniel quidam Magiſter militum Romæ (ſic loquitur Anaſtaſius) inuidia aduerſus Gratianum alium item Magiſtrum militum ductus, ipſum calumnioſè accuſaſſet, quòd vellet, excuſſo Francorum iugo, Græcos Romam euocare, his Ludouicus commotus, Romam *Turba Romæ à Ludouico Lotharij filio compoſita.* ſe concito gradu contulit. Vbi in Conuentu Romanorum ſimul & Francorum, præſente quoque Leone Papa, habita exactiſſima de eadem cauſa quæſtione, Gratianus innocens repertus eſt criminis intentati, & Daniel propria confeſſione impoſtor detectus, Gratiano ex libito puniendus eſt traditus, & ab eodem mox Imperatori petenti conceſſus. Hæc Anaſtaſius qui interfuit. Et quidem tum ex his, tum ex aliis quæ narrauimus ad annum 851. liquet, Ludouicum Lotharij filium, etiam viuente patre Imperatorem in Italia ſe geſſiſſe: tamen quòd pater primas partes tenuerit Imperij (vide ſuprà ad annũ 844.) hinc eſt quòd Regino & alij hoc demum anno cum filiis Imperium diuiſiſſe, & ſæculo valedixiſſe

dixiſſe ſcribant. Reginonis hæc ſunt verba: Lotharius Imperium filiis ſuis diuiſit. Ludouico Italiam tradidit, eumque Imperatorem appellari fecit; Lothario Regnum, quod ex ſuo nomine vocatur, conceſſit; Carolo Prouinciæ Regnum largitus eſt: diſpoſitiſque Regni negotiis mundum reliquit, atque in Prumiam veniens, in Religionis profeſſione diem clauſit extremum 3. Kalendas Octobris. Et eadem ferè ſunt in Annalibus à Pithœo editis. Sigebertus ſic: Lotharius Imperator, partito inter filios Regno, & in Prumia habitu Monachi ſuſcepto, non multò pòſt dormiuit in Domino. Quod ad Brabantica huius temporis ſpeciatim attinet, iſta habet Molanus noſter ad trigeſimam Martij Natalium Sanctorum Belgij: Lembecæ in confinio Brabantiæ & Hannoniæ, tranſitus ſancti Veroni Confeſſoris, fratris ſanctæ Veronæ. Hic aſſeritur filius fuiſſe Ludouici Regis Teutoniæ & Alamanniæ fratris Caroli Calui. Sed Olbertus Abbas, qui ad Raginerium Comitem eius inuentionem & miracula ſcripſit, fatetur quidem eum temporibus Nortmannorum vixiſſe, ſed addit genealogiam & vitam occaſionem quamlibet inuidendo ſuſtuliſſe, ideoque Deum eam miraculis ſpecialibus nobis commendaſſe. Anno itaque quarto vltra milleſimum Humberto Presbytero ſe & Natalem ſuum reuelare dignatus eſt. Cumque diuerſa miracula ſubſequerentur, & Brachbantenſes partes intolerabiles tolerarent ſeditionum oppreſſiones, Raginerius Comes corpus ſanctum ex villa Lembeca, quæ nullas habebat munitiones, tranſtulit Caſtrilocum ad Monaſterium ſanctæ Waldetrudis. Hæc inter alia ibi. Huius Lotharij Imperatoris extremis temporibus inſeritur inter Leonem Quartum & Benedictum Tertium Ioannes Papa femina, inueniturque id figmentum primus litteris conſignaſſe Marianus Scotus, qui vixit demum circa annum milleſimum ſeptuageſimum. Is ſic habet: Leoni ſucceſſit Ioanna mulier annis duobus: quamuis, vt volunt, in autographo ſcriptum tantùm ſit; Ioannes, qui, vt aſſeritur, fuit mulier. Quidquid ſit, iamdudum fabulam illam firmiſſimis argumentis exploſerunt, Onuphrius in Platinam, Bellarminus, Baronius, & alij. Illud pro inſtituti noſtri ratione ſufficit, Anaſtaſium, Adonem Viennenſem, Reginonem, nec vllum Scriptorem huius æui, monſtrum illud nouiſſe, imò omnes Leoni Benedictum immediatè ſubiungentes illud ſatis refellunt. Anaſtaſij verba hæc ſunt: Hic Benedictus ob ſanctitatem vitæ, mortuo Leone, vnus dignus ſucceſſor habitus eſt. Quin etiam eadem verba ſunt apud Platinam neotericum Scriptorem, fabulæ eius cum ceteris fautorem; quò minùs ignoſcendum eſt illi, quòd ſui tam immemor, nihilominùs fabuloſam Ioannam ſuo Catalogo attexuerit. Sic & Ado Epiſcopus Viennenſis Gallus eiuſdem temporis Scriptor grauiſſimus in Chronico ſuo in

Lotharius diuiſo Imperio inter filios fit Monachus.

S. Veronus & eius ſoror S. Verona illuſtrant Brabantiam.

Diſſeritur de Ioanna Papiſſa, quæ hoc tempore fingitur.

Oſtenditur eam confictam, contra auctoritatem omnium Scriptorum huius æui.

in Lothario ait: Et Pontifex Gregorius moritur, atque eius loco Sergius ordinatur. Illo defuncto Leo ſuccedit. Quo obeunte Benedictus in Sede Apoſtolica ſubſtituitur. Et ſimiliter loquuntur Regino, Otho Friſingenſis, Lambertus, Conradus, & quis non ante Marianum? Et hoc fuit ſpatium ducentorum annorum, quo præter iam dictos etiam claruerunt Aimoïnus Frodoarduſque Gallici inſignes Scriptores, quorum nulli innotuit hoc monſtrum.

LOTHARIVS II. REX

FILIVS PRÆCEDENTIS,

X. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis tredecim.

FILIVS hic Lotharij Imperatoris, & ex diuiſione paterna, vt vidimus, Lotharingiæ Rex (in qua ſine dubio Brabantia, vt ſæpiùs docuimus) anno Chriſti o-
856 ctingenteſimo quinquageſimo ſexto, teſte Reginone,
Lotharius ducit vxorem Thietbergam. Thietbergam Reginam ſibi in matrimonium iunxit. Et anno proximo Ruoruc Nortmannus, qui præerat Doreſtado cum conſenſu domini ſui Lotharij Regis, claſſem duxit in fines Danorum, & conſentiente Horico Danorum Rege (verba ſunt Annalium à Pithœo editorum) partem Regni, quæ eſt inter mare & Egi-
858 dotam, cum ſociis ſuis poſſedit. At verò poſt hæc anno 858. ad Ludouicum Germanicum Lotharij huius patruum Legati ab Occidente venerunt, Edadhartus Abbas & Otto Comes, & tyrannidem Carli alterius patrui, dicti Calui, ſe diutiùs ferre non poſſe teſtati ſunt. Quibus auditis
Ludouicus Germ. in Galliam venit euocatus contra tyrannidem Calui. Rex Ludouuicus grauiter conturbatus eſt; tandem conſilio ſapientum, mediante menſe Auguſto, collecto comitatu venit in Galliam, vbi occurrerunt ei ferè omnes Primores partium illarum, exceptis iis, quos tunc Carolus ſecum habuit contra Nortmannos ſuper Ligerim fluuium. Qui vt audiuit, Ludouuicum eſſe intra terminos Regni ſui, dimiſſa obſidione, cum exercitu occurrit in loco qui vocatur Briacus. Sed viſa multitudine Orientalium, ipſe quidem cum paucis latenter abſceſſit, exercitus verò ad Ludouuicum tranſiuit. Vbi cùm Ludouuicus nimis ſecurè ageret, quoſdam etiam clàm ſtudere Carolo præſentiſceret, ſimul Sara-

LOTHARIVS II. LOTHARINGIÆ REX, X.BRAB.PRINC.

Germanicus iterùm in Regnum suum regreditur. Saraborum nuntiata rebellione, in Regnum suum quantocyùs regressus est. Ita Annales illi. Sed præludia tantùm hæc fuerunt malorum, vt in sequentibus videbitur. Hoc autem eodem anno Carolus Lotharij Imperatoris filius, & Lotharij huius frater, moritur, qui Prouinciam regebat; & ex Regno quod tenuerat, facta est non modica controuersia inter Lotharium Regem & patruum eius Carolum. Ita Regino ad hunc annum. *Moritur Carolus Rex Prouincia.* Controuersia tamen illa non adeò exarsit, nisi priùs post biennium, vtcumque sopita contentione altera inter Ludouicum Germanicum & Carolum Caluum Lotharij patruos, de qua dicere cœpimus. Etenim Carolus, reuerso Ludouico in Germaniam, rebus suis consulturus, Legatos misit in Italiam ad Ludouicum nepotem Imperatorem, & ad Nicolaum Romanum Pontificem, expostulans de Ludouico fratre, qui non læsus, Regnum suum aggressus esset: qui ambo litteris Ludouicum Regem monuerunt, ne quid in alienum Regnum præsumeret. Sed ipse iis receptis, legauit pariter ad eosdem in Italiam Othonem Fuldensem Abbatem, qui suam rectam in omnibus intentionem insinuaret. *Ventilatur controuersia Germanici & Calui apud Papã & Imp. Ludouicum.*

859 Quare anno sequenti, qui est Christi nati 859. Ludouuicus Rex, cùm frequentibus Legatorum suorum discursibus fratris ac nepotis sui animos sibi reconciliare studeret (loquitur Auctor Annalium à Pithœo editorum) eorumque responsa per internuntios reciproca relatione susciperet, tandem, condicto tempore, singuli cum æquo numero Principum suorum iuxta* Aternacum castellum in quadam insula Rheni fluminis nauigio vecti conuenerunt, reliquo singulorum comitatu super littus ex vtraque parte fluminis consistente. Vbi cùm diu varia & anceps actarum simul & agendarum rerum agitata esset disputatio, condicto Placito Autumni tempore iuxta Basalam communiter habendo, singuli cum suis ad propria reuersi sunt. Ludouicus tamẽ iis, qui priori anno à Carlo deficientes sui effecti sunt, honores quos priùs habuerant, impetrare non potuit; res enim dilata est in futuro Placito definienda. Ita Auctor ille. Ceterùm istiusmodi Placitum dilatum est vsque in sequentem annum

*Alternacum

Frustrà inter eos pax tentatur.

860 octingentesimum sexagesimum, quando tandem concordia inter ipsos sancita est, de qua ista habet idẽ Auctor: Ludouicus & Rex Carlus frater eius, nepósque eorum Lotharius, cum Primatibus suis in Confluente castello conuenientes, pacem inter se & fidelitatem mutuam singuli iuramento confirmauerunt. Sic ibi. Verùm Carolum non stetisse pactis conuentis, sed cogitasse paulò pòst de inuasione alienorum, querelæ docent Ludouici fratris eius & Lotharij nepotis ad Nicolaum Pontificem epistola à Baronio edita, qua præclarum exemplum exhibent subiectionis & reuerentiæ erga Sedem Apostolicam & ipsum Nicolaum, inuitantes interim eum in Gallias, vt quos nulla pacis fœdera (verba sunt

Tandem paciscuntur, itemq; Lotharius noster.

Turbata pace, iterùm recursum ad Sedem Apostolicam.

ſunt epiſtolæ) nulla mouent fraternæ charitatis viſcera, nulla nectunt conſanguinitatis lineamenta, Apoſtolica inuectio ad cenſuram Eccleſiaſticam venire compellat. Hæc illi. Anno proximo, qui eſt Chriſti 861. Ludouicus Germaniæ Rex Conuentum habuit in Reganesburg 861
tertia ſeptimana poſt Paſcha, in quo Ernuſtum ſummatem primarium inter omnes Optimates ſuos, quaſi infidelitatis reum, publicis honoribus priuauit. Interim Carlmannus filiorum Regis maximus res nouas moliri viſus eſt. Expulit enim Duces, quibus cuſtodia commiſſa erat Pannonici limitis & Cartani, & per ſuos Marcam ordinauit. Sed anno 862
ſequẽti per ſacramenta pacis & ſecuritatis ſuę Reganesburgum venit, & reddita ratione conuicit aduerſarios, patrique ſuo reconciliatus eſt. Hoc quoque anno Rex ducto in Obodrictos exercitu, Ducem eorum Tabamuzilem rebellantem obedire, & filium ſuum cum aliis obſidibus dare coëgit. Iſta Annales à Pithœo editi. Eodem anno miræ tragœdiæ paratum eſt argumentum à Lothario noſtro Lotharingiæ Rege, dum iuuenili ardore concupiſcentię fręna laxauit in amorem Waldradę, quam ab ipſa infantia conſuetudine puerili amans, vxorem accipere decreuit. Quòd verò iam legitimo Theutbergæ Reginæ matrimonio iunctus eſſet, egit cum Epiſcopis Regni ſui, vt conuocata Aquiſgrani Synodo, octo ex ipſis, Theutbergæ cauſa cognita (quæ falsò accuſata inceſtus cum proprio fratre, referebatur etiam id ſcelus confeſſa) matrimonium illud diſſoluerint, ipſique Lothario ſe incontinentem profitenti permiſerint aliam vxorem. Sed & ad corroborandam eiuſdem Regis cauſam, nouum eſt excogitatum commentum ab Aduentio Metenſium Epiſcopo, quo probare conatus eſt Waldradam iam à tenera ætate Lothario coniunctam fuiſſe matrimonio ab eiuſdem Regis patre Lothario Imperatore, ſed poſt mortem Imperatoris Theutpergam ipſi Regi inuito adhuc adoleſcentulo coniunctam fuiſſe à Theutpergæ fratre Huberto magnæ auctoritatis; ac proinde non ipſam, ſed Waldradam legitimam eſſe dicendam eiuſdem Regis coniugem. Sed ecce, inter hæc cùm idem Lotharius in ſuo Regno quoque foueret Engeltrudem Matfridi Comitis primarij filiam, ſed moribus ignominioſiſſimam, quę relicto Bosdue marito, huc illuc diuagans per ſeptem annos alienis viris inhæſerat, & ad proprium maritum redire recuſans, à Nicolao Papa excommunicata fuerat; nec non Balduinum nobilem virum, itidem ab Epiſcopis Galliæ excommunicatum, quòd Caroli Calui, cuius vaſallus erat, filiam Iudith nomine, viduam Regis Anglorum rapuiſſet vt vxorem haberet; cùm inquam de his omnibus perlatæ eſſent ad Nicolaum Papam querelæ, idem Pontifex ad eumdem Carolum Lotharij patruum literas dedit commonitorias, vt nepotem ad ſaniorem mentem reduceret.

Germanicus vincit Obodrictos.

Heu! quid poteſt cæca adulatio, timore Dei excluſo?

Verum illud: Qui ſordeſcit, ſordeſcat adhuc.

Nicolaus Papa Lotharium ad ſanam mentem reuocare nititur.

Qua-

Quapropter Carolus paratus in eum vlcisci, retentus est tamen à Rege Ludouico fratre, & habito magno Conuentu Antistitum ac Comitum in villa Sablonarias tertio Nonas Nouembris, promisit Lotharius, iuxta diuinas leges ex Caroli sententia cuncta se esse impleturum. Sed mox, vt eluderet Carolum, Romanum Pontificem appellans, rogauit eumdem, vt Synodum Metis celebrandam indiceret. Hinc ergo anno sequenti, qui est Christi octingentesimus sexagesimus tertius, habita est
863 mense Iunio Metensis Synodus: in qua corruptis pecunia Sedis Apostolicæ Legatis, teste Anastasio & aliis, confirmata est expulsio Theutbergæ Reginæ legitimæ vxoris Lotharij, & Waldradæ pellicis subintroductio; hæc omnia præcipuè agentibus Gunthario Coloniensi & Theitgaudo Treuirensi Archiepiscopis. Sed iidem ad Sedem Apostolicam missi, vt ea Nicolao Papæ probanda persuaderent, tantum abest vt quod vellent obtinuerint, vt etiam ab eodem Pontifice in Synodo ea de re in Laterano collecta ipsi depositi fuerint, ac communione priuati; Actaque Synodi Metensis penitus rescissa. Hoc anno scripsit Carolus Rex ad Nicolaum Papam literas, quibus inter alia indigno se animo tulisse significauit, quòd Balduinum, filiæ suæ Iudith raptorem, profugum Romæ recepisset, ac prætereà pro illo preces ad ipsum Carolum adhibuisset. Sed rescripsit Nicolaus, se quidem facinus Balduini detestatum esse, postulantem verò subsidium Apostolorum, abiicere non licuisse. Sunt hæc Nicolai ad Reginam Iudithæ matrem verba: Obnixiùs deprecamur, vt prædictus Balduinus, qui vestram per Apostolorum intercessiones desiderat beneficentiam, obtinere pro Dei amore valeat. Ad quæ Hincmarus Rhemensis Episcopus ita Nicolao rescribit: Similiter Rex noster filius vester, vt vobis pollicitus fuerat, hos inter se matrimonium contrahere permisit, & Balduinum maximis honoribus affecit. Sic ibi. Hic est Balduinus cognomento Ferreus, primus Flandriæ Comes, cui pro dote attulisse Iuditham quidquid Somona & Scaldi fluuiis & Oceano concluditur, constanter Annales tradunt. Volunt plures eodem hoc tempore quoque cœpisse Comitatum Hollandicum. Sed vide de eo infrà ad annum nongentesimum decimum tertium. Por-
864 rò anno proximo, qui est Christi 864. Hludouicus Germaniæ Rex Lotharij alter patruus, mense Augusto vltra Danubium cum manu valida profectus, Rasticen in ciuitate Dowina obsidet. At ille, cùm Regiis copiis congredi non auderet, obsides quales & quantos Rex præcepit coactus dedit. Et eodem anno Hludouicus & Carolus Reges & fratres apud Dusicam villam mense Septembri conuenientes, fœdus ineunt, & quidquid inter eos leuitate humana vel suggestione militum perperàm gestum fuerat, sibi mutuò dimittunt. Hæc Annales à Pithœo editi.

Ceterùm

Lotharius, corruptis Apostolicis Legatis, inhæret adulteræ.

Acta Legatorum Romæ rescinduntur.

Papa intercessor pro Balduino primo Flandriæ Comite.

Germanicus & Caluus inuicem reconciliantur.

Ceterùm anno deinde octingenteſimo ſexageſimo quinto, teſtante 865
Auctore eorumdem Annalium, Arſenius Epiſcopus, Nicolai Romani Pontificis Legatus, ob pacem & concordiam inter Hludouuicum Regem & nepotes eius, Hludouuicum videlicet Italiæ Imperatorem, & Hlutharium fratrem eius, miſſus eſt in Franciam: qui menſe Iunio veniens apud Franconofurt, ab Ludouuico Rege honorificè ſuſceptus eſt. A quo abſolutus, in Galliam perrexit, & Theutbergam Reginam à Luthario dudum dimiſſam, ſicut ei ab Apoſtolico iniunctum fuerat, eidem reſtituens, Waldradam concubinam eius in Italiam duci præcepit. Deinde in Regnum Caroli profectus, multiſque ibi, quorum gratia illuc venerat, benè diſpoſitis, Romam reuerſus eſt. Sic ille. Extant de his Nicolai Papæ Epiſtolæ ad Ludouicum & Carolum communes, & ad Epiſcopos vtriuſque Regni 25. & 26. atque in hac, iſta ſunt verba inter cetera: Permittatur ergo præclaro Imperatori (Ludouico) quietam ducere vitam, patruis ſuis nullam præſumptionem monſtrantibus; liceat, inquam, ei per hereditaria Regna ſibi iure deriuata piè ac iuſtiſſimè gubernare. Hæc ibi. Prouinciæ Regnum, credo, intelligit, quod fuerat Caroli eius fratris, de quo ſuprà ad annum 858. Anno proximo, qui
eſt Chriſti 866. idem Ludouicus Imperator aduerſus Saracenos Cam- 866
paniam & Samnium infeſtantes, ingenti comparato exercitu, eos variis cladibus affecit, vt teſtantur Regino & Leo Oſtienſis: & eodem anno cùm Waldrada Lotharij Regis concubina viſa eſſet eluſiſſe Apoſtolicam Sedem, vtpote quæ pollicita Romam ſe conferre expiationis delicti cauſa, ingreſſa Italiam retrò in Gallias remeaſſet, rurſumque coacta Italiam repetere, nulla ſigna pœnitentiæ oſtendiſſet; Nicolaus Papa, conuocata Eccleſia, eamdem Waldradam publicè excommunicauit quarto Nonas Februarij, eaque de re certiores reddidit omnes Epiſcopos per literas ſcriptas Idibus Iunij iſtius anni. Quæ vt Lotharius accepit, ad placandum Pontificem curauit, vt Aduentius Metenſis Epiſcopus, in excuſationem ipſius & Epiſcoporum eius Regni de his quæ in eos obiiciebantur à Nicolao, ad eum literas ſcriberet prolixas; quibus aſſeruit eumdem Lotharium renuntiaſſe penitus amori Waldradæ, ac Theutpergam Reginam magna dilectione & honore proſequi. Sed hæc omnia ad eludendum Pontificem: ſiquidem adhuc reperitur anno ſequenti idem Nicolaus varias ſcripſiſſe ad Reges & Epiſcopos literas aduerſus conatus Lotharij Theutpergam peſſimè habentis, & omnibus modis Waldradam ſubintroducere pertentantis. At verò intereà anno
Chriſti octingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Nortmanni oram Ligeris 867
fluminis occupantes, Nannetenſem, Andegauenſem, Pictauienſem atq; Turonicam prouinciam iteratò crudeliter depopulari cœperunt, contra

Legatus Apoſtolicus uxorem reſtituens, concubinam abduci præcipit.

Idem ne patrui Prouinciæ Regnum nepoti debitum inuadant, monet.

Waldrada pellex Lotharij publicè excommunicatur.

Variè quærunt Pontificem illudere Lotharius & complices Epiſcopi.

Intereà iteratò Nortmanni Galliam vaſtant.

quos Rubertus & Ranulfus, dum ipsi præliantes perimuntur, ceteri vt oues à lupis sternuntur. Ita Regino. Annalium à Pithœo editorum Auctor, simul ostendens quo tempore vixerit, his verbis eamdem stragem breuiter perstringit: Ruodbertus Caroli Regis Comes apud Ligerim fluuium contra Nortmannos fortiter dimicans occiditur, alter quodammodò nostris temporibus Machabæus. Sic ille. Sed ad Lotharium
868 nostrum redeamus. Is anno 868. ineunte Romam profectus summo studio nisus est Waldradam cum consensu Nicolai Pontificis sibi matrimonio coniungere; sed eum iam defunctum reperiens (obiit Idibus Nouembris anni præcedentis) in Beneuentum ad fratrem suum Hludouuicum perrexit, & huius copulæ fautorem illum fore postulauit apud Adrianum, qui Nicolao successit; sed petitionis effectum minimè consecutus est. Ita Annales à Pithœo editi, itemque Regino, qui & ista subiungit: Lotharius cùm Romam peruenisset, ab Hadriano Pontifice honorificè susceptus est. Qui ab eodem Pontifice sciscitatus, si monita pij patris Domini Nicolai conseruata haberet, & præstitum iuramentum inuiolato fœdere custodiret; ille deceptus ab eo qui in veritate non stetit, respondit, se ita omnia obseruasse, ac si diuinitus sibi essent imparata. (Et mentiebatur; nam & Auctor à Pithœo editus clarè habet ad annum 866. cum Waldradæ ab Italia reuocatæ iterùm se clanculò sociasse.) Cumque Proceres & Optimates qui cum eo venerant eadem testificarentur, vniuersalis Papa talia prosequitur: Si vestræ testificationis verbis veritas suffragatur, ad confessionem S. Petri accedas; ibi Deo propitio Hostiam salutarem pro tua non tam corporis quàm animæ incolumitate immolabimus, ex qua nobiscum te participare oportet; vt per hanc participationem, membris Christi vnde abscissus esse videbaris, merearis incorporari. Finitis igitur Missarum solemnibus, inuitat Summus Pontifex eumdem Regem ad mensam Christi; acceptoque in manibus Corpore & Sanguine Domini, ita eum alloquitur: Si innocuum te recognoscis à prohibito, & hoc fixa mente statutum habes, vt numquam Waldradę miscearis nefando concubitu, fiducialiter accede; sin aùtem tua conscientia te accusat, nequaquam sumere præsumas. Qui mente captus & obcæcatus communionem Corporis & Sanguinis Domini de manu Pontificis sumpsit, non expauescens illam sententiam quæ dicit: Horribile est incidere in manus Dei viuentis. Deinde conuersus idem Præsul ad sequaces, vnicuique Communionem obtulit in hæc verba: Si Domino & Regi tuo Lothario in obiecto adulterij crimine fauorem non præstitisti, Corpus & Sanguis Domini nostri Iesu Christi prosit tibi in vitam æternam. Igitur quisquis se læsum sciens, ausu temerario Communionem sub tali contestatione porre-

Pergit Lotharius in Italiam ad fratrem Ludouicum Imp.

Mentitur Pontifici quoad pellicem.

Grauiter eum obtestatur Pōtifex inter Missarum solemnia.

Item omnes eius sequaces.

porrectam sumere præsumpsit, diuino iudicio percussus ab hac luce subtractus est, antequam subsequentis anni rediret principium: perpauci, qui se à Communione subtraxerunt, vix mortis periculum euaserunt. Porrò Lotharius Româ egressus morbo corripitur, & Placentiam ciuitatem perueniens diem clausit extremum, sexto Idus Augusti. Hactenus Regino. Aimoïnus hæc habet: Lotharius Româ lætus promouens, vsque Lucam ciuitatem venit, vbi febre corripitur, grassante clade in suos, quos sub oculis suis coaceruatim mori conspiciebat; sed iudicium Dei intelligere nolens, vsque Placentiam octauo Idus Augusti peruenit; ibique Dominica die superdiurnans, circa horam nonam inopinatò exanimis pęnè effectus est, & obmutescens in crastinum, hora diei secunda moritur, & à paucis suorum, qui à clade remanserant, in quodam Monasteriolo secus ipsam ciuitatem terræ mandatur. Hæc ille. Decessit nulla prole legitima, sed tantùm Hugone filio ex Waldrada relicto: de quo aliquoties posteà.

Lotharius, grassante in suos diuina vltione, & ipse moritur.

CAROLVS CALVVS REX

PATRVVS SVPERIORIS,

XI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annos nouem.

LOTHARIO Rege sine prole legitima defuncto, et- 868
si superesset frater eius Ludouicus Italiæ Rex & Imperator, nihilominùs eius patruus Carolus, dictus Caluus, Regnum eius occupauit. Quare, expostulante Ludouico Imperatore, ab Hadriano Pontifice decreta est ad eumdem Carolum Legatio duorum Episcoporum, qua tum ipsum Regem tum Regni eius Episcopos atque Proceres, sub excommunicationis comminatione admonuit, vt abstinerent à Lotharij Regno, quod pertineret ad Ludouicum Lotharij fratrem & legitimum successorem. Scribit hæc Aimoïnus, extantque adhuc quædam Hadriani epistolæ ad eos missæ. Sed antequam hi Legati peruenissent ad Carolum, collecto Metis Concilio pridie Idus Septembris, decernentibus Episcopis Regni Lotharij, & ad id ceteros impellente Hincmaro Rhemensi, idem Rex Carolus ibi præsens, coronam eiusdem Regni acce-

Caluus Lotharingiam occupat, frustrà nitente Pontifice pro fratre Lotharij:

Nempe decernentibus Episcopis Lotharingiæ, Metis coronatur.

accepit, vt patet ex ipsis Synodi Actis. Regino statim post mortem Lotharij ista adiicit (licet vno anno seriùs quàm debeat, errore mortis Nicolai Papæ:) Carolus Regnum Lotharij inuadit, Coloniæ Episcopum Hilduinum constituit; Ludouicus verò Germaniæ Rex tunc ægrotans, misso Legato, rogat, ne solus hereditatem vsurpet, & alium quemdam, Wilibertum nomine, creari Coloniæ Episcopum curat. Ita ille, itemque Annales à Pithœo editi. Intereà anno sequenti, qui est Christi 869. idem Rex Carolus, vt Aimoïnus auctor est, ad placandum Romanum Pontificem Legatos in Vrbem direxit, cum oblationibus ad Basilicam S. Petri, inter quas erant duæ coronæ aureæ gemmis ornatæ, pro duobus quæ possidebat Regnis. Verùm has oblationes credibile est ab Hadriano non esse susceptas, cùm de his in literis posteà ad Carolum ab ipso datis nulla sit mentio, quæ aliàs præteriri minimè consueuisset.

869 — *Studet Caluus placare Pontificem.*

870 Quin anno sequenti, qui est Christi 870. Hludouicus Germaniæ Rex à Carolo ad colloquium inuitatus, mense Iunio ad Occidentem profectus est; & diuiso inter se Hlutharij Regno, Aquisgranum reuersus est, ibique per plures dies iacuit ægrotus. Ita Annales à Pithœo editi. Regino sic ad eumdem annum: Ad Marsanam iuxta Mosam venientes, Regnum æquis partibus diuiserunt, & Carolus ad Heristellium perrexit, quia ei Palatium in parte acciderat:(en causam præter alias mox suggerendas, cur Carolus potiùs in serie Principum Brabantiæ ponatur quàm Ludouicus Germanicus) Ludouicus verò ad Aquas palatium rediit, vbi duobus ferè mensibus lecto decubuit. Ita Regino. Limites vtriusque portionis in initio huius Operis integros posuimus ex Aimoïno lib.5.cap.25. Et sunt hi præcipui: Et hæc est, inquit, diuisio, quam sibi Ludouicus accepit, Coloniam, Treueros, Vtrech, Straburgh, Basileam. Et post multa: Ephternacum, Abbatiam de Aquis, Comitatum Testerbant, Bauiam, &c. De Frisia duas partes de Regno, quod Lotharius habuit. Et superaddimus ciuitatem Metensem. Et hæc est diuisio quam Carolus de eodem Regno sibi accepit, Lugdunum, Vesuntium, Viennam, Tungros, Tullum, Viridunum, Cameracum. Et inter alia quoque, sancti Seruatij, Malinas, Ledi, Altum Montem, Comitatum Texandrum. In Brachanto Comitatus III. In Asbanio Comitatus IV. De Frisia tertiam partem. Et postridie, scilicet quarto Idus eiusdem mensis Iunij, simul iterùm conuenerunt, & valefacientes se mutuò, discesserunt. Sic ille. Quid inter hæc egerit Hadrianus Papa, pro iure Ludouici Imperatoris, defuncti Lotharij fratris germani, ac proinde legitimi heredis, colligitur, ex eiusdem Pontificis variis epistolis. Certè cùm ita Regnum Lotharij à patruis vsurpatum (sed, vt vidimus, consentientibus Episcopis & Proceribus) Pontifex intellexisset, nouam

Partitur Caluus Lotharingiam cum fratre suo Germanico.

Limites vtriusque; vbi patet, Caluo Brabantiam obtigisse.

Hadrianus Papa iterùm instat pro iure Imp.

CAROLVS CALVVS LOTHAR. REX, XI. BRAB. PRINC.

nouam in Gallias misit Legationem (qua functi sunt tres Episcopi, & vnus S. R. E. Cardinalis Presbyter) cum diuersis literis, ad vtrumque Regem, eorumque Episcopos atque Proceres, scriptis quinto Kalendas Iulij pro restitutione Regni Lotharij Ludouico Imperatori ipsius fratri. Sed & præter illas alias rursus dedisse reperitur ad Episcopos in Regno Caroli constitutos; quibus eos graui comminatione vrgens, illud maximè inculcauit, vt si Carolus Sedi Apostolicæ obtemperare in re tam iusta recusaret, ipsi se ab eius communione seiungerent, si vellent cum Apostolica Sede communicare; alioqui fore vt indignos respuendos. Sed parum profecerunt Papa vel Imperator, potentiam virtutemque bellicam duorum istorum Regum formidantes, nisi quòd biennio pòst, vt dicetur, Germanicus ipse sua sponte quædam concesserit. Intereà

Imò comminatur excommunicationē sed paruo cum fructu.

871 anno proximo, qui est Christi 871. Hludouuicus & Carolus Ludouici Regis Germaniæ filij, durè accipientes, quòd quamdam partem Regni, quam Rex illis post obitum habendam delegauerat, Carlmanno fratri tradi, fama volitante audierunt, Spirensem pagum occupant, contra Regem patrem rebellare disponentes; sed posteà pax firmata est. Rex verò cùm mense Octobri cum suis colloquium habuisset in Franconofurt, inde in Baioariam profectus, contra Behemos irruptionem in Regnum suum molientes, partium suarum tutores misit. Et eodem anno Zuentibald nepos Rastizi superiori anno ob infidelitatem oculis priuati, & ipse infidelitatis insimulatus, in custodiam missus est. Verùm, nullo probante, dimissus in Regnum à Carlmanno Ludouici Regis filio, Sclauisco more nihilominùs fidem mentitus est, & Baioarios nihil mali suspicantes in castris aggressus, multos ex eis viuos comprehendit, ceteris pænè omnibus occisis. Ita Auctor Annalium à Pithœo editorum,

Germanicus strenuè agit contra Bohemos.

872 qui & in hæc verba adscribit anno sequenti 872. Mense Ianuario circa Epiphaniam Domini, Imperatoris Græcorum Basilij Legati ad Ludouicum Regem Radasbonam venerunt, atque ei inter cetera xenia crystallum miræ magnitudinis auro gemmisque ornatum cum parte non modica salutiferæ Crucis obtulerunt. Inde verò Rex in Baioariam reuersus Pascha celebrauit, & mense Maio misit Thuringos & Saxones contra Sclauos Marahenses. Sic ibi. Fuit Legationis eius, vt videtur, is finis, vt Basilius Imperator Ludouicum Regem in Ludouicum Imperatorem commouere posset. Hoc enim quoque anno, idem Basilius offensus Ludouici Augusti literis superiori anno ad eum missis, Andelgisum Ducem Beneuentanum ad defectionem sollicitasse reperitur; cuius turpissima proditione, ipse Ludouicus Imperator Beneuenti in Palatio suo captiuus factus, detrusus est in carcerem, nec inde valuit eximi, donec fortissimis iuramentis pollicitus sit seruare, quæ ipsa pacta seruanda prodi-

Pars salutiferæ Crucis missa Germanico ab Imperatore Græcorum.

Ludouicus Imperator Italiæ proditione suorum capitur.

proditores obtulerunt. Hæc Regino. Nec tamen horum particeps fuit
Ludouicus Germaniæ Rex, quin potiùs, quòd in se fuit, sub idem tem-
pus partem Regni Lotharij à se hactenus vsurpatam Ludouico nepoti
Imperatori cessit, de quo ista Aimoïnus lib. 5. cap. 28. Ludouicus Ger-
maniæ Rex apud * Trientum cum Engilberga (vxore nepotis Ludouici)
**Tridentum*
loquens, partem Regni Lotharij, quam contra Carolum accepit, negle-
ctis sacramentis inter eos pactis, sine consensu ac conscientia hominum
quondam Lotharij, qui se illi commendauerant, clàm reddidit. Vnde
Reddit ei clàm Germanicus suam partem Lotharingiæ.
vtrimque sacramenta, prioribus sacramentis quæ cum fratre suo pepi-
gerat diuersa & aduersa, inter eos sunt facta. Quibus patratis, Engilber-
ga nuntium suum ad Carolum misit; mandans ei, sicut & priùs, vt ad
S. Mauritium illi occurreret. Carolus verò compertis iis quæ inter eam
& fratrem suum acta fuerant, noluit illuc ire; sed nuntios suos ad eam
direxit, qui nihil certi ab ea ei renuntiauerunt. Hæc Aimoïnus. Cete-
rùm anno à Christo nato octingentesimo septuagesimo tertio, mense 873
Iunio, Ruodulfus quidam Nortmannus de regio genere, qui Regnum
**fortè Abdagisi*
Carli prædis & incendiis sæpenumerò vastauerat, (verba sunt Annalium
à Pithœo editorum) classem direxit in Regnum Ludouuici Regis, in
Irruunt Nortmanni in Regnum Germanici, sed strenuè illis resistitur.
Comitatum videlicet * Abdagi Regis; missisque nuntiis præcepit habi-
tatoribus loci illius, tributa sibi soluere, statimque bellum aduersus eos
instaurauit. Illi autem Dominum inuocantes, qui eos sæpiùs liberauit,
hosti armati occurrerunt, consertoque prælio ipse Ruodulfus cecidit pri-
mus, & cum eo octingenti viri. Ceteri verò cùm ad naues effugere non
Cadunt octingenti Nortmanni cum suo Duce.
potuissent, in quodam ædificio se tutati sunt, quod Frisones obsidentes,
conferebant inter se, quid de eis facere debuissent. Cumque diuersi di-
uersa dixissent, vnus Nortmannus, qui Christianus effectus longo tem-
pore cum eisdem Frisonibus conuersatus est, & eiusdem certaminis Dux
erat, ceteros hoc modo affatus est: O boni commilitones, sufficit vobis
hucusque pugnasse: quia quòd pauci contra plurimos præualuimus,
deputandum est gratiæ Dei. Scitis etiam quòd plurimi nostrûm vulne-
rati, isti autem in desperatione positi sunt. Consultius ergo videtur, vt
obsides accipiamus, donec mittant vniuersam pecuniam, quam in na-
uibus retinent, priùs etiam præstito sacramento, ne vltrà in Regnum
Hludouici Regis redeant. Huius itaque consilio ceteri assenserunt. Illi
Reliqui multa pecunia se redimunt.
autem miserunt pecuniam valdè multam, ac deinde cum magna con-
fusione à finibus illis discesserunt. Hæc Annales illi. Aimoïnus lib. 5.
cap. 28. sic: Intereà Rodulfus Nortmannorum Dux, qui multa mala in
Regno Carli exercuerat, in Regno Ludouici cum quingentis & eo am-
pliùs complicibus suis occisus Carolo residente secus Andegauensem ci-
uitatem nuntiatur. Carolus ergo viriliter ac strenuè obsidionem Nort-

Caluus etiam satis prosperè agit contra Nortmannos.

mannorum in gyro Andegauensis ciuitatis exequens, adeò Nortmannos perdomuit, vt Primores illorum ad illum venerint, & obsides quot & quantos quæsiuit, illi dederint, petentes vt eis in quadam insula Ligeris fluuij vsque in mensem Februarium residere, & mercatum habere liceret. Porrò eiectis ab Andegauorum ciuitate Nortmannis, Carolus mense Octobrio per Cenomanos, Ambianos, Kalend. Nouembris peruenit, indeque ad Monasterium S. Vedasti, ibique Natiuitatem Domini celebrauit. Ita Aimoïnus. At verò anno sequenti, qui numeratur Chri-
874 sti 874. Carolus in Purificatione S. Mariæ cum suis Consiliariis Placitum in Monasterio sancti Quintini tenuit, generale quoque Placitum Idibus Iunij in villa Dusiaco tenuit; vbi & annua sua dona accepit. Indeque per Attiniacum & consuetos Mansionarios Compendium adiit. Hæc Aimoïnus dicto lib. 5. cap. 31. Ludouicus interim Germaniæ Rex in hebdomada Paschali Fuldense Monasterium petiit causa orationis, & inde reuersus generalem habuit Conuentum in villa Tribure. Inde in Italiam per Alpes Noricas transiens, cum Hludouico nepote suo & Ioanne Romano Pontifice haud procul ab vrbe Verona colloquium habuit; indeque rediens in villa Foraheim Legatos Zuentibaldi pacem petentis suscepit. Ita Annales à Pithœo editi; vbi & visio narratur tunc facta diuinitus eidem Ludouico Germaniæ Regi patris ipsius Ludouici Pij Imperatoris petentis vt se à tormentis Purgatorij, quibus adhuc detinebatur, eriperet: qua de causa Rex (inquit Auctor ille) per vniuersa Regni sui Monasteria preces pro patre fieri mandauit. Anno sequenti, qui
875 est Christi 875. ait idem Auctor, Hludouicus Italiæ Imperator moritur, circa Kalend. Augusti; cuius corpus translatum Mediolani in Basilica sancti Ambrosij sepultum est. Quod cùm Carolus (dictus Caluus, eius patruus) comperisset, illicò Regnum Italiæ inuasit. vnde Hludouuicus Germaniæ Rex iratus Carlmannum filium cum exercitu per Baioariam destinauit in Italiam, ipse verò Regnum Caroli ingressus est, vt eum de Italia exire compelleret. Sed delusit Carlus Carlmannum muneribus & falsis promissis; & sic Romam profectum Carolum Ioannes Papa Imperatorem & Augustum appellari præcepit. Ita Annales Pithœani, itemque Aimoïnus, qui addit Hemmam Reginam vxorem Ludouici Germaniæ Regis eo anno post Natiuitatem Christi defunctã. At verò anno
876 proximo, qui fuit Christi 876. Hludouuicus Rex, ait Auctor dictorum Annalium, misericordia motus, ne Galliæ regionem propter Caroli stultitiam perderet, in Regnum suum mense Ianuario rediit. Carolus verò Rex de Italia in Galliam rediens, insolitos habitus assumpsisse perhibetur. Sic ille. Aimoïnus lib. 5. cap. 32. hoc modo: Ludouicus cum suo exercitu Regnum Caroli pessumdedit; sicque Natiuitatem Domini in

Germanicus cum Ludouico nepote & Ioanne Papa colloquiũ habet.

Mortuo Ludouico Italia Imp. Caluus & Germanicus de ea contendũt.

Creatur Caluus Imperator.

Atti-

Attiniaco agens, per Placitamentum Primorum Regni Caroli, qui ad eum se contulerant, rediit, & per Treuirorum ciuitatem transiens, ad Palatium Franconofurt peruenit; ibidemque dies Quadragesimæ & Pascha Domini celebrauit: vbi & certo nuntio Emmam vxorem suam apud Reginsburg Palatium obiisse nuper post Natiuitatem Domini comperit. Hæc Aimoïnus. Intereà Frisones, qui vocantur Occidentales, cum Nortmannis dimicantes, victores extiterunt, omnesque thesauros, quos Nortmanni plurima loca spoliando congregauerant, abstulerunt, atque inter se diuiserunt. Ita Annales à Pithœo editi. Hoc eodem anno Ludouuicus Germaniæ Rex apud Franconofurt Palatium diem clausit extremum 5. Kalend. Septembris, sepultus in Lorasheim. Quo audito, Carolus eius frater (hic Caluus) nimia, vt aiunt, exultatione perfusus est. Exercitum ergo quanta potuit celeritate adunauit, & cum omnibus viribus Regnum ingressus, ad Aquas Palatium venit; vbi paucis diebus moratus, Coloniam profectus est. Ludouicus verò Ludouici filius fortiter occurrit, Rhenum cùm exercitu transmittit, Carolum fugat, cæsis plurimis, non longè ab Andernaco 8. Idus Octobris. Et post hæc conuenerunt tres fratres filij Ludouici (Germaniæ Regis) in loco, qui dicitur Saulifelt, & diuiserunt paternum Regnum. Carolomannus sortitus est Baioariam, Pannoniam, & Carnutum, nec non & Regna Sclauorum, Beheimensium, & Marahensium. Ludouuicus Orientalem Franciam, Thuringiam, Saxoniam, Frisiam, & partem Regni Lotharij. Porrò Carolus (qui post Balbum imperauit, dictus Crassus) Alemanniam, & aliquas ciuitates ex Regno Lotharij. Hæc Regino, & adstipulantur Annales à Pithœo editi. Ceterùm anno sequenti, qui numeratur Christi octingentesimus septuagesimus septimus, Carolus 877
senior (hic Caluus dictus) Romam secundò profectus est. Vbi audiens Carolomannum cum exercitu in Italiam tendere, Ticinum Padumque transiens, in Gallias festinat. Sed priusquam præeminentia Alpium iuga attingeret, ægritudine pulsatur, quam protinùs mors est subsecuta pridie Nonas Octobris. Sic Regino. Addit Sigebertus de potione venenata illi à Sedechia Iudæo porrecta. Sed Regino dicit: Fama est. Apud Aimoïnum paulò pleniùs eadem narrantur in hunc modum: Cùm exspectatum à Carolo auxilium contra Saracenos non adesset, ad eumdem rursum literas scripsit Ioannes Pontifex, quibus enixiùs subueniri quantò citiùs rogauit. Cuius quidem susceptis Legatis Compendij, Carolus generalem Conuentum habuit Kalendis Iunij, in quo disposuit de Regni administratione per filium Ludouicum cum Procerum consilio gerenda, vsque dum ipse Româ rediret: proficiscensque post hæc in Italiam, Ioannem Papam obuium habuit apud Vercellas, & recepto eo cum

Germanicus in suum Regnum reuertitur.

Germanicus moritur, & mox eius Regnū Caluus inuadit.

Filij tres Germanici partiuntur paternum Regnum.

Frustrà expectant Itali auxilium Calui contra Saracenos.

Carolomannus filius Germanici infesto agmine venit contra Caluum.

cum honore maximo Papiam simul perrexerunt. Vbi cùm accepissent Carolomannum filium Ludouici Regis Germaniæ infesto agmine aduersus eos venire, Tordonam petentes, Carolus proditoriè à suis destitutus, inde aufugit; Ioannes verò Romam se recepit; cùm etiam Carolomannus, accepto falso nuntio Imperatorem ac Pontificem cum ingenti exercitu appropinquare, metu diuinitus (sic ille) perterritus, & ipse fugam confestim in Regnum suum arripuit. Sed inter hæc inexspectatum accidit, vt paulò pòst, pridie Nonas Octobris idem Carolus Imperator veneno potatus à Sedechia medico Hebræo, anno Imperij secundo, Regni verò post mortem patris trigesimo octauo, mortuus fuerit in loco Barios dicto, sepultusque Vercellis in Ecclesia S. Eusebij; vnde post septennium translatus Parisios conditus est apud S. Dionysium. Hæc Aimoïnus. Sigebertus istis coloribus Carolum hunc depingit: Iste, inquit, post adeptum Imperium vltra se elatus, consuetudines Francorum vilipendens, Græcas glorias, & insolitos habitus adfectabat, & talari dalmatica indutus, & desuper balteo accinctus, pendente vsque ad pedes; capite verò inuoluto velamine serico, & diademate superimposito procedebat. Et cùm esset lepore timidior, & hostes fugere quàm fugare paratior, fratrem suum Ludouicum lacessebat, minatus tantas copias se conducturum, vt ab equis, flumine exhausto, ipse per aridum alueum Germaniæ Regnum intraret. Ista Sigebertus. Sanè & Aimoïnus ipse dicto lib. 5. c. 33. etsi Gallus, hæc habet: Carolus Caluus Imp. auri & argenti vi, philautia quoque ac luxuria delectatus, corona diademateque immodicè & superbè vsus est, in omne genus luxus paratior quàm in rebus agendis. Sic ille. Fuit nihilominùs patronus hominum doctorum, vt patet ex multis ei dedicatis libris, in quorum vno præfando sic eum alloquitur Ericus Monachus in Vita S. Germani Antisiodorensis: Quid Hiberniam memorem? contempto pelagi discrimine pænè totam cum grege Philosophorum ad littora nostra migrantem; quorum quo quisque peritior est, vltrò sibi indicit exilium, vt Salomoni sapientissimo famuletur ad votum. Et paulò pòst: Hinc est, inquit, quòd cùm sit perantiqua sententia, Silent leges inter arma; hoc tamen tam belli quàm pacis tempore apud te plurimum semper obtineat dignitatis, ita vt meritò vocitetur SCHOLA PALATIVM, cuius apex non minùs scholaribus quàm militaribus consuescit quotidie disciplinis: quidquid igitur literæ possunt, quidquid assequuntur ingenia, tibi debent. Hæc Auctor ille.

Moritur Caluus rediens ex Italia.

Depingitur Caluus à Sigeberto.

Item iisdem ferè coloribus ab Aimoïno, etsi Gallo, & Calui ferè coæuo.

Nihilominùs fouit homines doctos.

LVDO-

LVDOVICVS BALBVS IMP.

FILIVS SVPERIORIS, XII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis tantùm duobus.

PATRI Carolo successit filius Ludouicus cognomento Balbus, quòd, teste Reginone & aliis, impeditioris & tardioris esset eloquij. Molanus noster vocat virum mitem, Iustitiæ ac Religionis amatorem. Sed sanè duabus vxoribus fuit implicitus: quarum tamen alteram, ex qua Ludouicus & Carolomannus sunt geniti, repudiauit, siue iussu patris (quod indicat Regino agens de eius morte,) siue (quod constat) post mortem patris, vrgentibus eum Episcopis antequam Rex consecraretur. De quo ista Frodoardus huius sæculi Scriptor insignis, in Historia Rhemensi lib.3.c.19. agens de Hincmaro Rhemensi Archiepiscopo: Item post obitum eiusdem Caroli Imp. scripsit ad Ludouicum eius filium de ordinandis Regni principiis, proponens ei exempla prædecessorum suorum, & instruens eum per capitula de iusto Regni regimine. Et post nonnulla: In eius autem consecratione cùm conuenissent Episcopi, eumdem Regem duabus vxoribus implicitum dirimerunt, & ad meliorem frugem restituerunt. Hæc ibi. Vnctus est Rex 6. Idus Decembris anni Christi nati 877. Sed & eodem tempore acta est in Neustria Synodus, vbi inter alia, eiusdem Ludouici Legati querelas quoq; exposuerunt aduersus Hugonem Regis Lotharij pridem defuncti filium nothum: qui audita morte Caroli, collecta factiosorum manu, Regnum Ludouici magnopere infestabat. Quare mandato Synodi Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis eius Synodi Præses commonitorias literas ad Hugonem scripsit, quæ extant apud eumdem Frodoardum, quibus post multa egregia monita, excommunicationem comminatus est nisi resipisceret. At verò inter hæc Ioannes Romanus Pontifex, vbi morte Caroli destitutum se videt eius auxilio, in quo tantopere sperauerat, reliquos verò Principes primarios pateretur infensos, ob id quod tantopere Carolo studuisset, vt se liberaret à Saracenis iamiam vrbem Romam inuasuris, nullam aliam viam inuenit, nisi vt summo dedecore annui viginti quinque millium mancusorum argenti

[Margin: Quare Balbus dictus.]

[Margin: 877 — Balbum implicitum duabus vxoribus Episcopi dirimerunt.]

[Margin: Hugo filius nothus Lotharij Lotharingiam infestat.]

[Margin: Cogitur pacisci Pontifex cum Saracenis annuè de viginti quinque millibus mancusorũ argenti]

genti

genti (erat genus numismatis huius temporis) pensitatione tributi eos quiescere faceret. Id enim testatur ipse Ioannes in epistola ad Carolomannum Ludouici Germanici filium, qui Imperium ambiebat, dum queritur à Christianis etiam non Saracenis solis se premi, Lambertum & Adelbertum, de quibus mox agemus, intelligens: Sed heu, proh dolor, inquit, fesso mihi Paganorum gladio, atque exactione census vigintiquinque millium in argento mancusorum annualiter, prædictæ matri vestræ additus ciuilis mucro angustiæ est. Hæc Ioannes iis literis scriptis hoc anno mense Nouembri. Atque adeò anni proximi (qui fuit
878 Christi 878.) initio Lambertus Comes Spoletanus & Adelbertus Marchio Tusciæ Romam cum valida manu fatigantes, tandem proditoriè ingressi sunt, vbi cùm, Episcopis ac Clericis pessimè habitis, Romanos proceres in verba Carolomanni iurare coëgissent, omnibus rebus in Vrbe confusis, Pontifex consilium in Gallias proficiscendi iniit. Ea de re ista leguntur apud Auctorem Annalium sæpè sæpiùs citatorum: Lambertus Witonis seu Widonis filius & Albertus Bonifacij filius Romam manu valida ingressi sunt, & Ioanne Pontifice sub custodia retento, Optimates Romanorum fidelitatem Carolomanno sacramento firmare coëgerunt. Quibus inde discedentibus, idem Pontifex domum S. Petri ingressus, omnes thesauros, quos ibi reperit, ad Lateranas transtulit, & altare S. Petri cilicio cooperuit, & cuncta ostia eiusdem Ecclesiæ clàusit, nullumque ibi officium ad Dei cultum pertinens per plures dies celebratum est; &, quod nefas est, omnibus vndique illuc causa orationis venientibus negabatur introitus, erantque ibi omnia conclusa: memoratus autem Pontifex conscensis nauibus per mare Tyrrhenum Regnum Caroli intrauit, ibique per totum ferè moratus est annum. Hæc ille, & adstipulantur plures epistolæ Ioannis Pontificis, vna ad Archiepiscopum Rauennatem data 4. Kal. Maij, itemque aliæ, ad Angelberam viduam Ludouici Imperatoris, Lotharij filij, Deo dicatam, ad Ludouicum ipsum Balbum & alios. Porrò recedentem ab Vrbe Ioannem Papam pretiosissimas Reliquias secum tulisse testatur Aimoïnus, & cum Formoso Episcopo Portuensi captiuo nauim conscendisse, Arelatemque peruenisse die Pentecostes tradit. Imò paulò antè eò venit. Nam die Ascensionis se Arelate Missam celebrasse testatur ipse Ioannes in Epistola ad Branimirum Principem. Ibi etiam inuento Bosone Comite Arelatensi genero Angelbergæ Augustæ Deo sacratæ, vnà cum eius filia Hemengarda eiusdem Bosonis vxore, cum eo de subleuanda Romana Ecclesia consilium iniit. Quo pariter tempore, dum esset in via, literas dedit ad Episcopos Galliæ & Germaniæ, quibus ad Generalem Synodum Trecis celebrandam omnes iuberentur adesse. Conuenerunt igitur

Item patitur à Ducibus partium Carolomanni.

Miseranda tunc facies vrbis Romæ.

Fugit Pontifex per mare in Galliam.

Consultat cum Bosone Comite Arelatensi de subleuanda Roma.

LVDOVICVS BALBVS IMP. XII. BRAB. PRINC.

igitur Trecis Episcopi constituta die mensis Augusti. Verùm Ludouicus ipse Rex Francorum non potuit tunc accedere, ob infirmitatem corporis, qua grauiter vexatus fuit; sed, vt Aimoïnus lib. 5. cap. 37. affirmat, ad Kalend. Septembris adfuit. Intereà (ait idem Auctor) Ioannes Papa Generalem Synodum cum Episcopis Galliarum & Belgicarum prouinciarum agés, qualiter Lambertum & Adalbertum, Formosum quoq; & Gregorium Nomenclatorem, & complices illorum Romæ excommunicauerit, relegi in Synodo fecit, & consensum Episcoporum in eadem excommunicatione quæsiuit, quem Episcopi scripto dederunt; petentes (sic compellant Papæ auctoritatem) Capitulum vestræ auctoritatis, qualiter nos erga Ecclesiarum nostrarum peruasores agere debemus, vt Censura Apostolicæ Sedis muniti, robustiores ac promptiores, Domino opem ferente, contra peruersos Ecclesiasticarum rerum ac facultatum raptores ac vastatores, nos successoresque nostri persistere concordi sententia valeamus. Sic Aimoïnus. Inter Ioannis Epistolas post 114. hæc ex eadem Synodo petita leguntur, qualiter idem Papa his verbis Synodum est allocutus: Vos confratres & Coëpiscopos meos volo vnanimiter in defensione sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quam constat caput esse omnium Ecclesiarum, conuenire, donec Deo auxiliante, in Sedem B. Petri Apostolorum Principis reuertamur, cum omnium hominum vestrorum armata bellico apparatu manu, & hoc non differendo, sed sub omni celeritate & certitudine sponsionis. Hîc mihi, quæso, absque vlla dilatione continuò date responsum. Et sequitur post hæc eiusdem Pontificis allocutio ad Ludouicum Regem præsentem in hunc modum: Vos, charissime fili Ludouice, gloriose Rex, precor in defensionem, liberationem atque exaltationem S. R. E. sicut prædecessores vestri fecerunt, & vobis sub obtestatione facere mandauerunt, sine procrastinatione, & vlla dilatione succurrite, quia ministri Dei estis, vindices in ira in his qui malè agunt, & non sine causa gladium portatis; ne fortè, quod absit, illa vos & Regnum vestrum culpa contingat, quæ quosdam veteres Reges inimicis & infidelibus Dei parcentes damnabiliter quondam strinxit. Vel si aliud placet, præsentialiter in isto loco date (per Deum & per beatum Petrum vos coniuro) sine mora responsum. Hæc ibi. Quid ad hæc Episcopi, quid Ludouicus Rex responderit, non inuenitur; satis certum tamen videtur, annuisse votis Pontificis. Nam cùm ipse Ludouicus ob corporis imbecillitatem ex recenti morbo contractam ducere in Vrbem ipsum Pontificem non valeret, Bosonem Comitem cum ipso voluit proficisci, cùm priùs septimo Idus Septembris idem Ludouicus in eadem Synodo Trecensi à Papa Ioanne solemni ritu Romanorum Imperator esset coronatus: de quo sic Aimoïnus

Celebrat Trecis Synodum; vbi quanam tractata sint aperitur.

Allocutio Papa ad Episcopos.

Itē ad Regem Balbum ibi præsentem.

Balbus coronatur Imperator.

nus lib. 5. cap. 37. Et poſt hæc coronatus Ludouicus à Papa Ioanne ſeptimo Idus Septembris, inuitauit eumdem Papam in domum ſuam, & opiparè paſcens, honorauit eum multis donis ipſe & vxor ſua, & remiſit ad Trecas ciuitatem. Et poſteà per Oratores ſuos orauit eumdem Papam, vt vxorem illius in Reginam coronaret, ſed obtinere non potuit. Et poſt nonnulla: Ludouicus autem Rex inuitatus à Boſone, ad domum illius perrexit cum quibuſdam primoribus Conſiliariis ſuis, & pactus ac honoratus ab illo, ſed & ab vxore illius, deſponſauit filiam Boſonis Carlomanno filio ſuo: Papa verò Ioannes Trecis mouens Cabillonum petiit: indeque per Moriennam iter agens, per clauſtra montis Ciniſij, Italiam, à Boſone & vxore illius deductus, introiuit. Et capite proximo: Ludouicus autem Rex à Trecis Compendium reuerſus, audita renuntiatione Legatorum ſuorum, quos ad conſobrinum ſuum Ludouicum (Germanici filium) pro pace inter ſe obtinenda direxerat, cum quibuſdam Conſiliariis ſuis venit vſque ad Heriſtallium, & Kalend. Nouembris ſimul conuenientes apud Marſinam, vtrimque pax firmata eſt inter eos, & condixerunt Placitum in Purificatione S. Mariæ, vt ſimul iterùm conuenirent. Et capite ſequenti: Sicque Ludouicus Ludouici filius ad ſua reuerſus eſt, & Ludouicus Caroli filius (hic Balbus)
per Ardennam veniens octingenteſimo ſeptuageſimo nono anno Incarnationis Dominicæ in Longlaro Natiuitatem Domini celebrauit, 879
aliquamdiu in Ardenna demorans, indeque iter agens, circa Purificationem ſanctæ Mariæ ad Pontigonem venit; & volens ire Auguſtodunum, ad comprimendam rebellionem Bernardi Marchionis, vſq; ad Trecas perrexit. Sed quia ingraueſcente infirmitate ſua (dicebatur enim veneno infectus) longiùs ire non potuit, filium cognominem ſibi Ludouicum * baiulationi Bernardi Comitis Aruernici ſpecialiter committens, Hugonem Abbatem & Boſonem, & præfatum Bernardum cum filio ſuo, ſed & Theodoricum cum ſociis ſuis Auguſtodunum miſit; quatenus ipſum Comitatum ad opus Theodorici, cui anteà illud dederat, euindicarent. Ipſe autem cum magna difficultate per * Adiodrum Monaſterium Compendium venit: & ſentiens ſe ab infirmitate liberari non poſſe, per Odonem Bellouacenſem Epiſcopum & Albinum Comitem, coronam, & ſpatham, ac reliquum Regium apparatum filio ſuo Ludouico miſit; mandans illis, qui cum eo erant, vt eum in Regem ſacrari ac coronari facerent. Ipſe autem 4. Idus Aprilis, in die Paraſceue veſperi obiit, & in craſtina, ſcilicet Vigilia Paſchæ, in Eccleſia ſanctæ Mariæ ſepultus fuit. Hæc Aimoïnus. Regnante hoc Ludouico Balbo in Galliis, itemque Lotharingia noſtra Ciſmoſana, ſeu Brabantia, quod Heriſtallium iamiam commemoratum ſatis docet, præter alia

Reuertitur Papa in Italiam.

Pax firmatur inter Balbum & Ludouicum filium Germanici.

Tactus infirmitate Balbus diſponit de Regno.

* tutelæ

* an Iotrũ?

Miſſis inſignibus regiis ad filium, moritur.

Externa inſigniora.

Clarus tunc Adelfonſus Magnus Gallæcia in Hiſpania Rex.

Item Aelfredus Rex Angliæ.

argumenta in Præfatione allata. Adelfonſus cognomento Magnus, in Gallæcia Hiſpaniæ regnans, ad euitandos improuiſos Nortmannorum incurſus, Oueti munitionem conſtruxit: vbi in Eccleſia S. Saluatoris, tranſlatas Toleto & ex aliis Hiſpaniarum Eccleſiis venerandas Sanctorum reliquias, loco tutiſſimo aſſeruari voluit, aureamque Crucem gemmis ornatam miræ magnitudinis & pulchritudinis obtulit, anno (vt in eadem Cruce notandum curauit) Regni ipſius Adelfonſi decimo ſeptimo, Æra nongenteſima decima ſexta, qui eſt annus Domini octingenteſimus ſeptuageſimus octauus. Quo pariter anno Gitro Rex Danorum, qui Angliam ferè vniuerſam ſibi ſubiecerat, ſuperatus ab Aelfredo Rege, qui profugus latuerat in inſula quadam, & diuina fretus viſione bellum renouauerat, (vt Weſtmonaſterienſis tradit) ab eodem coactus eſt Chriſtianam fidem amplecti, qui deinde mutato nomine Æthelſtanus eſt dictus.

LVDOVICVS
ET
CARLOMANNVS
REGES, FILII PRÆCEDENTIS,
XIII. BRABANTIÆ PRINCIPES.

Præfuerunt annis quinque.

ALIQVI hos velut ex pellice, aut certè repudiata matre natos (de quo ſuprà ad annum 877. diximus) omitterent; ſed quòd Aimoïnus, vt vidimus, morientem Balbum, Ludouico huic coronam ceteraq; Regni inſignia miſiſſe, mandaſſeque vt in Regem coronaretur, grauiter aſſeueret, eos Catalogo noſtro inſerimus. Nam & idem Auctor, eodem cap. 39. lib. 5. poſtquam Ludouicum Germanici filium in Regnum Lotharingiæ à quibuſdam inuitatum narrauit, ſolemni ritu Ludouicum hunc Balbi filium cum Carolomanno fratre Reges
879 conſecratos eſſe teſtatur his verbis: Anguſtiati, inquit, Goſſinus & Conradus

LVDOVICVS ET CAROLOMANNVS LOTHAR. REGES
XIII. BRABANTIÆ PRINCIPES.

Filius Germanici inhiat Lotharingiæ.

radus (ſtudebant hi Germanici filio) ad ipſam Reginam fecerunt confugium. Et acceptis nuntijs, ad ſocios ſuos reuerſi ſunt, renuntiantes Ludouicum (Germanici filium) quam primùm cum exercitu magno venturum; quoniam ad præſens venire non poterat; quia nuntiatum eſt ei non incerta relatione, fratrem ſuum Carlomannum paralyſi percuſſum, & iam morti vicinum, cùm abiret, deceſſiſſe, ſuumque filium ex concubina nomine Arnulfum partem Regni illius occupaſſe: & ideò in illas partes feſtinus debebat pergere, ſicut & fecit. Quod audientes Hugo Abbas & ceteri Primores, qui cum filijs quondam ſenioris ſui agebant (Ludouico & Carolomanno filiis Balbi) quoſdam Epiſcopos miſerunt ad Ferrarias Monaſterium; & ibi eos conſecrari ac coronari in Reges fecerunt. Et pergit idem Auctor: Intereà Boſo (perſuadente vxore ſua, quæ nolle ſe viuere dicebat, ſi filia Imperatoris Italiæ, ſcilicet Ludouici filij Lotharij primi, & deſponſata Imperatori Græciæ, maritum ſuum Regem non faceret) partim comminatione conſtrictis, partim cupiditate illectis, pro Abbatiis & villis eis promiſſis & poſteà datis, Epiſcopis illarum partium perſuaſit, vt ſe in Regem vngerent, & coronarent. Hugo etiam filius iunioris Lotharij ex Waldrada, collecta prædonum multitudine, Regnum patris ſui molitus eſt inuadere. Ita Aimoïnus. Regino ad hunc eumdem annum 879. ſic narrat: Boſo, audita morte Ludouici, à Prouincia egreditur, totamque Burgundiam occupare nititur, pro nihilo ducens adoleſcentes filios Ludouici, & velut degeneres deſpiciens, eò quòd iuſſu Caroli (Calui) eorum genitrix repudiata fuerit. Quæ res attulit illi magis continuum clàm odium: ſiquidem iam dicti adoleſcentes Ludouicus & Carolomannus, induſtria Hugonis Abbatis & aliorum Procerum in Regnum ſublimati, & eumdem Boſonem diebus vitæ ſuæ omni inſtantia ſunt perſecuti. Per id tempus Ludouicus, qui Auſtraſiis (quorum caput Metis) imperabat, cognita morte æquiuoci ſui, Regnum illius inuadere diſpoſuit, & tranſuadato Moſa, Imperij fines occupauit: cui occurrerunt duo memorati fratres cum valida manu, ſed intercurrentibus legationibus pax roboratur. Sic Regino. Sigebertus (licet vno anno tardiùs) in hunc modum narrat: Rex Francorum Ludouicus Balbus moritur, vxorem ſuam ex ſe grauidam relinquens. De Regno eius Francis variè ſentientibus, alijs illud filijs Ludouici Balbi ex concubina deberi iudicantibus, aliis Boſoni Prouinciæ Regulo ad illud iniuſtè inuadendum adſentientibus, alijs verò illud Regno Germaniæ reſociare volentibus, naſcitur interim ex legitima vxore Ludouici Balbi filius, qui ex nomine aui Carolus nominatus eſt. (eſt is Carolus Simplex dictus, de quo poſteà.) Filij tamen Ludouici Balbi ex concubina, Ludouicus & Carlomannus, interim Regnum Francorum inter ſe diuidentes regnant annis

Nihilominus filij Balbi coronantur Reges.

Item obiiciunt ſe eis hoſtes alij.

Filius Germanici tranſmittit Moſam: ſed tandem pax roboratur.

Naſcitur Balbi poſthumus Carolus Simplex.

annis quatuor, & Bosonem semper persecuti sunt. In silua Franciæ Carbonaria, plusquam nouem millia Nortmannorum à Francis cæduntur. Hæc Sigebertus. Intereà (vt Aimoïnus refert lib. 5. cap. 40.) Carolus Ludouici quondam Regis Germaniæ filius in Langobardiam perrexit, & ipsum Regnũ obtinuit. Cum quo apud Vrbam, antequam montem Iouis transiret, Ludouicus & Carlomannus loqui perrexerunt. Et illo eunte in Langobardiam, ipsisque reuersis ab eodem itinere, nuntiatum est eis, quòd Nortmanni, qui erant in Ligeri, terreno itinere terras illas deprædabantur. Et statim moti in illas partes, in die festiuitatis S. Andreæ eos inuenientes, multos ex Nortmannis occiderunt, & plures in Vigienna fluuio absorpserunt; & exercitus illorum, Deo volente, cum victoria incolumis remeauit. Prosequitur idem Auctor: At verò octingentesimo octuagesimo Incarnationis Dominicæ anno, Ludouicus Rex Germaniæ cum vxore sua ab Aquisgrano in has partes iter arripuit, & vsque ad Cluziacum venit: vbi Gozlinus & Conradus illi obuiàm venerunt, quamplurimis iam de illorum complicibus ab illorum societate retractis. Indeque Ludouicus & vxor sua ad Attiniacum, indeque ad Hercuriacum, & sic vsque ad Ribodi montem peruenerunt. Et videntes quòd Gozlinus & Conradus, quod ei polliciti fuerant, præstare nequiuerunt, & ipse ac vxor sua, quæ sperauerunt, obtinere non possent, pactis amicitiis cum filiis Ludouici Regis Francorum, & condicto Placito futuro mense Iunio ad Gundulfi villam, reuersi sunt in patriam suam. Et in itinere inueniens Ludouicus Nortmannos, Domino opem ferente, magnam partem eorum cum exercitu suo occidit; sed in Saxonia magnum damnum in fidelibus suis per Nortmannos sustinuit. Sic ille. Auctor Annalium à Pithœo editorum paulò aliter, & propēsus in Germanum ita narrat: Rex Ludouicus (Germanus) Natale Domini celebrauit in Franconofurt, posteà in Galliam profectus, filios Ludouuici (Balbi) ad se venientes suscepit, totumq; Regnum Hlutharij suæ ditioni* subiugauit. Inde ad expugnandos Nortmannos, qui in Scalta fluuio longo tempore resederunt, conuertit exercitum, initoque certamine plusquam quinque millia ex eis prostrauit. Sed in Saxonia cum Nortmannis infeliciter dimicatum est. nam Nortmanni superiores existentes, duos Episcopos, Thiorith & Marcuuart, & duodecim Comites cũ omnibus qui eos sequebantur, occiderunt. Prætereà XVIII. satellites regios cum suis hominibus prostrauerunt, exceptis innumerabilibus, quos in captiuitatem duxerunt. Inter plurima autem loca & Monasteria quæ depopulati sunt, etiam Baiorzuna, vbi pars maxima Frisonum habitabat, incendio concremarunt, & inde reuertentes, Nouiomagum vallo firmissimo & muris circumdantes, hiemandi sibi locum in palatio Regis parauerunt.

Carolus dictus Crassus, obtinet Regnum Longobardia.

880

Adhuc feruet factio de tradenda Lotharingia filio Germanici.

Vide hæc eadem mox distinctiùs.

* imò tantùm in locarium accepit, vt Carolomanno restitueret, teste Aimoïno infrà ad annum 882.

Nortmanni maximas inferunt clades.

Quibus Rex Ludouuicus cum manu valida occurrit, sed propter hiemis asperitatem, & loci firmitatem, rebus parum prosperè gestis, reuersus est. Sic Annales illi. Ceterùm Cōuentum indictum in mensem Iunium, de quo suprà, sic describit Aimoïnus eodē c.40.lib.5. Ludouicus & Carlomannus ad Placitum cōdictum mediante Iunio, apud Gundulfi villam obuiàm suis consobrinis venerunt. Quò Ludouicus (Germanici filius) infirmitate detentus venire non potuit, sed pro se Legatos suos direxit. Carolus autem (Crassus dictus) à Langobardia rediens illuc venit. In quo

Pactum filiorū Balbi cum filiis Germanici. Placito communi consensu inuentum est, vt ipsi Reges Ludouici (Balbi) quondam filij ad Attiniacum redirent cum scara Ludouici Germaniæ Regis filij, & Hugonem Lotharij iunioris filium impeterent. Quò venientes, quia Hugonem non inuenerunt, sororium illius Theobaldum bello aggressi sunt; & multis interfectis, eum in fugam verterunt. Indeque cum exercitu ex Regnis suis, vnà cum scara Ludouici Regis Germa-

Nortmanni in Ganto. niæ, prædicti Reges, ordinatis qui Regnum suum contra Nortmannos in Ganto residentes custodirent, in Burgundiam versus Bosonem per mensem Iulium à Trecarum ciuitate perrexerunt, Carolo Rege illuc cum exercitu suo in Bosonem venturo. Et nonnullis interiectis: Porrò

881 anno incarnationis Dominicæ 881. remanente Carlomanno cum suis contra Bosonis seditionem, Ludouicus frater eius reuersus est in partem

Victoria Christianorum contra Nortmannos. Regni sui contra Nortmannos; qui vastantes omnia, in suo itinere Corbeium Monasterium & Ambianensem vrbem, aliaque sancta loca occupauerunt: de quibus non modicam partem occisis (Pithœanus habet nouem millia equitum) ceterisque fugatis, & ipse Ludouicus vnà cum suis retrorsum, nemine hostium persequente, fugam arripuit, diuino manifestante iudicio, quia quod in Normannos fuerat actum, non humana, sed diuina virtute patratum extiterit. Sic Aimoïnus. Regino ista

Carolus Crassus creatus Imperator. huic anno adscribit: Carolus de Alemannia egressus, & Romam veniens, Imperator creatus est. Per id tempus Nortmannorum classis Walam fluuium ingressa, Neumago Palatio regio applicuit, ibique castra posuit. Quod factum cùm ad notitiam Ludouici (Germanici) perlatum esset, absque dilatione munitionem obsidione clausit. Sed conserto nonnullis diebus certamine non adeò præualuit. Postremò Rex, accepta pollicitatione, quòd, si ab obsidione cessaret, Nortmanni continuò è Regno

Vastitates per Nortmannos omnium maxima. illius decederent, cum omnibus copiis recessit. Illo autem recedente, Pagani Palatium vnà cum munitione flammis exurentes, nauibus ascensis, ostia Rheni repetunt. Et eodem anno mense Nouembri, duo Reges Nortmannorum, Godefridus & Sigefridus, cum inæstimabili multitudine peditum & equitum consederunt in loco qui dicitur Haslou iuxta Mosam (Pithœanus dicit Aschola secus littus Mosæ, 14. milliaribus de Rheno.)

Rheno. Et primo quidem impetu finitima loca depopulantes, Leodium ciuitatem, Traiectum castrum, Tungrensem vrbem incendio cremant. (Annales à Pithœo editi etiã Cameracum annumerant, Sigebertus item Atrebates, finesque Morinorum, Menapiorum, Brachatensium, omnemque circa Scaldim terram.) Secunda verò incursione Ribuariorum finibus effusi, cædibus, rapinis ac incendijs omnia deuastant; Coloniam Agrippinam, Bonnam, ciuitates, cum adiacentibus castellis, scilicet Tulpiacum, Vilipiacum, & Nuis igne comburunt; Aquas Palatium, item Amalimundarias & Stabilaus Monasterium in fauillam redigunt. *Vastata Colonia, Leodium, Cameracum deniq; omnia inter Rhenum & Scaldim.*

Quin anno proximo, qui est Christi 882. Arduennam percurrentes, Pruniam Monasterium ingrediuntur, ipso die Epiphaniæ Domini, vbi triduo commorantes, omnem in circuitu regionem depopulati sunt. 882

Dum hæc autem aguntur, Ludouicus Rex Germaniæ morbo grauatus apud Francfurt moritur 13. Kal. Martij. Ita Regino. Auctor Annalium à Pithœo editorum hoc modo narrat: Stella Cometes 15. Kalend. Februarij prima hora noctis apparuit, rem infaustam quæ citò secuta est, præmonstrans. Nam Hludouicus (Germanicus) inualescente morbo 13. Kalend. . . . . diem vltimum clausit. Quod audiens exercitus, qui contra Nortmannos fuerat missus, ab expugnatione hostium desistens rediit. Nortmanni verò de sua munitione egressi, Treuirensem vrbem inuaserunt, & habitatoribus vrbis partim expulsis, partim occisis, totam in Nonis Aprilis incenderunt. Carolus autem cùm audisset obitum fratris sui maioris, de Italia per Baioariam iter in Franciã direxit, Placitum ad Wormatiam tenuit, receptis Primoribus & Regno fratris sui mense Maio. Ita Auctor ille. Regino sic: Nortmanni, audita morte Regis, nimio exultabant tripudio. Igitur Treuirorum nobilissimam ciuitatem Galliarum Nonis Aprilis, die sacratissimæ Cœnæ Domini occupant, in qua vsque sanctum diem Paschæ fessa corpora recreantes, Mediomatricum dirigunt aciem. Ea tempestate Carolus Imperator in Italia morabatur. Qui nihil tardatus, cum omnibus copiis in Franciam venit, & cum Longobardis, Baioariis, Alemannis, Thuringis, Saxonibus, Frisonibus, & omnibus Regnis suæ ditioni subiectis, Nortmannos in supradicto loco obsidere exorsus est; sed conatus eius parum effectum tenuit, indignatione cælesti desæuiente. Nouissimè Godefridus Rex Nortmannorum ea conditione Christianum se fieri pollicetur, si ei munere Regis Frisia prouincia concederetur, & Gisla filia Lotharij in vxorem daretur. Qui, vt optauit, adeptus, baptizatus est, & ex sacro Fonte ab Imperatore susceptus; Sigfrido autem & reliquis Nortmannis immensum pondus auri & argenti expositum est, & tali fœnore fines Regni excedunt. Ista Regino. Aimoïnus in hunc modum narrat lib. 5. cap. 41. Ludouicus Rex (Balbi *Moritur Ludouicus filius Germanici. Nortmanni vastant & incendunt etiam Treuerim. Godefrido Nortmanno Frisia conceditur; alij auro pacantur.*

(Balbi filius) anno octingentesimo octogesimo secundo apud Compendium Natiuitatem Domini, sed & sanctum Pascha celebrauit; vbi nuntiatum est ei quòd cõsobrinus suus Ludouicus, Ludouici Regis Germaniæ filius, inutiliter sibi & Ecclesiæ ac Regno viuens, morti subcubuit. Venientes autẽ Primores partis illius Regni, quatenus quæ pater & auus illorum habuerunt, eis concederet, voluerunt se illi commendare: sed consilio Primorum suorum, propter sacramenta quæ inter eum & Carolum facta fuerant, non eos in commendationem recepit; sed & scaram hostilem, cui præfecit Theodoricum Comitem, quasi in adiutorium illorum contra Nortmannos disposuit; & ipse vltra Sequanam, perinde ac si recepturus Britonum Principes & bellatores, contra Nortmannos vsque Turonos perrexit. Et vir plenus omnibus immunditiis & vanitatibus infirmatus est corpore, & lectica deportatus vsque ad Monasterium S. Dionysij, mense Augusto, ibi mortuus est, & sepultus. Primores autem Regni expeditum nuntium miserunt ad Carlomannũm, mandantes, vt relictis qui Viennam obsiderent, & seditioni Bosonis resisterent, ipse quàm ocyssimè ad eos venire festinaret; quoniam ipsi hostiliter præparati erant in occursum Nortmannorum. Ipsi autem parati erant illum recipere & se illi commendare, sicut & fecerunt. Dum autem in eodem procinctu degeret, mense Septembrio nuntiatum est illi certo nuntio, quia capta Vienna, vxorem Bosonis & filiam eius Richardus, frater ipsius Bosonis, ad Comitatum suum Augustodunensem adductas, habebat. Et interiectis ijs quæ suprà de transactione Caroli Crassi cum Nortmannis ex Reginone narrauimus; Et sic, inquit, reuersus Carolus Warmatiam, Placitum suum Kalendis Nouembris habiturus, à Nortmannis recessit. Ad quod Placitum Hugo Abbas, quibusdam sociis secum assumptis, profectus Carolum adijt, pro petitione partis Regni quam frater suus Ludouicus in * locarium acceperat, vt sicut ipse Carolus promiserat, Carlomanno restitueret. Vnde nil certi obtinuit: sed absentia illius in Regno magnum detrimentũ fecit, quia Carlomannus non habuit (quibusdam Regni Primoribus ab ipsius auxilio se retrahentibus) vnde Nortmannis posset resistere. Quapropter vsque Laudunum castellũ venerunt, disponentes Rhemos venire. Scara autem Nortmannorum plenum exercitum præcurrens vsq; Rhemensem portam peruenit. Quæ, ijs quæ extra ciuitatem inuenit deprædatis, villulas quasdam incendit, sed ciuitatem (quam nec murus nec humana manus defendit) Dei potentia & Sanctorum merita, ne illam ingrederentur, defenderunt. Carlomannus autem aduentum Nortmannorum audiens, cum quibus potuit copiis aggressus, magnam partem de ijs qui prædam ducebant occidit; sed & partim in Axona necati sunt: maximè autem ex illis, qui

Filius Balbi recusat inuadere fines filij Germanici.

Moritur Ludouicus filius Balbi.

Carlomãnus successit fratri Ludouico.

** Nota; Germanicus tantùm locariò habuit partem filiorum Balbi.*

Rhemensis ciuitas diuina ope cõtra Nortmannos defensa.

Rhemos adierant, volentibus ad ſocios ſuos redire, prædam excuſſit. Hactenus Aimoïnus ad ſupradictũ annum; nec videtur vlteriùs hiſtoriam proſecutus. Certè caput proximum 42. vbi mentio eſt mortis Carolomanni ſine anno vel menſe, ab alio aſſutum eſſe, paulò pòſt in Carolo Simplici docebimus. Ad annum ſequentem (Chriſti 883.) Anna- 883
les à Pithœo editi ſimiliter finiuntur his verbis: Cæſar in Alemannia Domini Natalem celebrauit; inde iter ad Baioariam dirigens, Paſcha Radesbonæ manſit. Hactenus (inquit Collector) vetus exemplar M. S. ita tantùm reliqui ſunt à nobis citari conſueti Regino & Sigebertus, niſi quòd poſteà in Carolo Simplici Frodoardus ſuccedet. Regino mortem Ludouici filij Balbi, quam cum Aimoïno anno præcedenti adſcripſimus, his verbis cum aliis quibuſdam commemorat: Ludouicus frater Carlomanni moritur apud ſanctum Dionyſium, & Carlomannus frater Regnum illius obtinuit. Circa hæc tempora autem Hugo filius Lotharij in ſpem recuperandi paterni Regni ab aliquibus introducitur, omneſque qui iuſtitiam & pacem execrabantur ad eum confluxerunt. Ita Regino. Sigebertus ad eumdem annum 883. ſimiliter ea quæ iam priùs poſita ſunt tantùm ponit his verbis: Nortmanni vrbem Treuerim incendunt, & Metim vſque pertendunt, ibique conſerto prælio Chriſtianos vincunt. In hoc prælio Walo Metenſium Epiſcopus cæſus eſt. At verò anno octingenteſimo octogeſimo quarto, Reginone re- 884
ferente, Nortmanni qui ab Haſlou receſſerant, Sonum fluuium intrant, ibique conſederunt: quorum creberrimas incurſiones cùm Carlomannus ſuſtinere non poſſet, pecuniam pollicetur, & XII. millia pondera argenti exigunt, totidemque annis pacem promittunt. Accepta autem tam ingenti pecunia, funes à littore ſoluunt, naues conſcendunt, & marina littora repetunt. Intereà Carlomannus venatum perrexit, vbi & ab apro grauiter vulneratus, poſt modicum vitam cum Regno amiſit. Nortmanni verò, cognita morte Regis, protinus in Regnum reuertuntur; reſpondent ſe cum Carlomanno Rege, non cum alio aliquo fœdus pepigiſſe. Vnde territi Optimates ad Carolum Imperatorem miſſos dirigunt, eumque in Regnum inuitant. Et eodem anno Nortmanni, qui in Chiuheim ex Denemarca venerant, adſentiente Godefrido, Rhenum nauigio aſcendunt, & Diusburgh oppido occupato, munitionem in eodem loco more ſolito conſtruunt, & in ea tota hieme reſident; contra quos Henricus Dux caſtra poſuit, & nullatenus prædas agere permiſit. Redeunte verò vernali tempore, caſtris exuſtis, ad maritima loca ſe recipiunt. His etiam diebus Nortmanni à Sono exeunt, & rurſum in Regnum Lotharij reuertentes, in loco qui dicitur Louen caſtrametati ſunt in confinio eiuſdem Regni; & continuis eiuſdem Regni infeſtationibus

Finis hiſtoriæ Aimoïni, & Annales à Pithœo editi.

Hugo filius nothus Lotharij iterùm Lotharingiam infeſtat.

Carolomãnus redemit pacem à Nortmannis, & moritur.

Carolus Craſſus Imp. in Franciam vocatur.

Nortmanni ſe muniunt in Louen, vtraque Regna inde infeſtantes.

vtraque

vtraque Regna fatigant. Ad quorum malitiam compeſcendam Imperator ſemel & iterùm exercitum miſit, ſed nihil dignum memoria aduerſus tantam violentorum rapacitatem actum eſt. Hæc Regino: quæ Sigebertus vno anno tardiùs commemorat. Ita difficile eſt hîc exactum per omnia annorum calculum conſtituere. Quo menſe Carolomannus obierit, incertum eſt. Sed cùm Fulco Epiſcopus Rhemenſis, teſte Frodoardo, ſcripſerit pro eo literas ad Hadrianum Papam, ſatis apparet, non ante menſem Auguſtum obiiſſe. Ad hæc tempora ſine dubio pertinent quæ in Vita ſanctiſſimi Rumoldi Mechlinienſium Patroni ante aliquot ſæcula grauiter conſcripta in hunc modum narrantur: Carolo (inquit Auctor) Romæ à Ioanne Papa in Imperatorem conſecrato, irâ Dei, reſpondentis peccatis populi ſui, Nortmanni, adiunctis ſibi Danis, Franciam & Lotharingiam peruagantur; fines præcipuè Morinorum, Menapiorum & Brachbatenſium, omnemque circa Scaldum flumen terram ferro & igni deuaſtant. Ac deinde recenſitis breuiter ijs quæ ſuprà commemorauimus, Hoc tali, inquit, bellorum incendio per decem & octo annos totus orbis dum arderet, Eccleſia tamen huius Martyris noſtri (Rumoldi) illæſa permanſit, nec quidquam tale effera gens aduerſus eam aut potuit, aut præſumpſit. Ad quam gratiâ prædæ quidam ex eis cùm acceſſiſſet, & ſuperpoſitum campanarij, quod vulgus Gallum propter ſimilitudinem formæ, nos aurarium propter obſeruantiam auræ vocare poſſumus, rapere præſumeret, lapſum fecit, dignaſque rapacitatis pœnas debita morte luit. Et quia iuxta Salomonem, peſtilente flagellato, ſapiens ſapientior erit, hoc vnius infortunium cæteris omnibus diſciplinæ fuit commonitorium. Hæc ibi. Et ſimiliter huc referenda ſunt quæ in rebus geſtis D. Gudilæ in hæc verba leguntur: Aſcendente ad Dominum clamore nequitiæ Chriſtianorum, vt ſimilem inuenirent pœnam, fines Lotharingiæ gens inuadit Danorum. Sanctuaria vertebantur in deriſum, in prædam ſubſtantiæ incolarum. Ita pace turbata, res Cœnobij Mortzellenſis paulatim diripit aduerſariorum inſatiabilis cupiditas. Qua tempeſtate, metu Paganorum agente, ſacratiſſimæ virginis Gudilæ corpus à ſupradicto Cœnobio in locum, qui dicitur Capræmons, deportatur. Intereà Pagani impietatis ſuæ funiculos latiùs protendentes, atque rapinæ vaſtationiſque fomitem magis ac magis ſitientes, quæcumque poterant, conſumptionis fine perdidêre, nec etiam à Cœnobio Mortzellenſi manum abſtinuêre. Nam igni ab eis eſt crematum, & irremediabili malo eſt inuaſum; ita vt nullum noſtrò nunc tempori reliquerint indicium. Nam ſicut nobis Dominica vox teſtatur, Omne Regnum in ſe diuiſum deſolabitur: Ludouicus Rex Auſtraſiorum fines Francorum iniuſtè inuaſit contra fratres ſuos (conſobrinos intellige:) &

Ex Vita S. Rumoldi ante pluris annos ſcripta.

Inter decem & octo annorum vaſtitates, S. Rumoldi Eccleſia tamen ſemper illæſa.

Ex Vita S. Gudilæ.

Corpus S. Gudilæ propter Nortmannos transfertur ad Capræmontem.

facta pactione inter eos, datiſque ſacramentis, cùm reuerteretur, Nortmannis, qui erant progreſſi vſq; Carbonariam, in loco qui dicitur Thimnim, obuiauit ſupradictus Rex, qui Auſtraſiis imperauerat: cum quibus abſque mora conflixit, & Deo propitiante, ex eis maximam partem gladio ſtrauit; reliqui in fugam dilapſi in fiſco regio ſe cõmuniunt; deinde noctu diffugiunt, & ad claſſem greſſum dirigunt. Poſteà Walam fluuium ingreſſi, in Niumago ad regium Palatium applicuerunt, ibiq; caſtra poſuerunt. Et poſt multa: Igitur poſt tanta & talia Regni flagitia, recedentibus paganis, beatæ Gudilæ corpus ad præſcriptum Cœnobium, ab Danis iam in nihilum redactum, rediit. Quod quamquam hoſtium irruptione, ſuique deſtructione vileſceret, beatæ tamen Virginis corpus ibidem ſeruabatur, eaque reuerentia, qua loci eiuſdem valuit paupertas, venerabatur. Sic ibi.

Nota; etiã huic Auctori Germanicus iniuſtè inuaſit fines filiorum Balbi.

S Gudilæ corpus refertur in ſuum locũ etſi deſolatum.

CAROLVS SIMPLEX REX

FRATER PRÆCEDENTIVM,

XIV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadraginta quinque.

CAPVT quadrageſimum ſecundum libri quinti apud Aimoïnum facit Carolum hunc nepotem præcedentis Carlomanni ex filio Ludouico quodam, cui prænomen fuerit Nil faciens. Sed cùm Auctor illius capitis addit (ſicut à maioribus accepimus) oſtendit ſe longè poſteriorem Aimoïno fuiſſe, quem certum eſt his ipſis temporibus, & priùs etiam vixiſſe. Et prorſus fabuloſum eſt quod ille vult: nam extat Diploma inſigne huius Caroli, quod ſuo loco recenſebimus, inſcriptum anno Chriſti 894. qui ſit annus Caroli ſecũdus. Quod quidem Diploma, conſonans ſimul cum eo quod Sigebertus teſtatur eum creatum Regem duodennem anno 892. planè conuincit eum natum fuiſſe anno 880. poſtumum Ludouici Balbi, quod ex eodem Sigeberto ſuprà quoque annotauimus; vt demirer, vnde hæc fabula nata, & tam grauis Scriptoris libris (Aimoïni dico) irrepſerit. Certè (vt hæc prorſus diſiiciam) etiam ab ipſius Caroli Calui natiuitate progredien-

Refellitur fabula attexta hiſtoriæ Aimoïni:

Primùm ex certo Diplomate & Sigeberto.

do, quæ fuit non ante annum Christi 820. necesse foret vt Caluus Balbum, & hic Carlomannum, & Carlomannus Ludouicum fictum, & Ludouicus Carolum Simplicem singuli ætatis suæ anno decimo quinto, vel citiùs procreassent. Quod quidem etsi quis vel fingere vellet, præterea obstat, quod certum est ex Aimoïno suprà à nobis annotatum, Carlomanno primùm anno Christi octingentesimo septuagesimo octauo filiam Bosonis fuisse desponsam; ex quo matrimonio natus fictus ille Ludouicus, mox post biennium, aut vix biennis Carolum procreasset. Vide quò trahant fabulæ. Carolus itaque cognominatus Simplex (credo ob id quòd nomine magis quàm re, & dudum etiam vix nomine, imperarit) mortuo fratre Carolomanno, anno, vt ostendimus, octingentesimo octogesimo quarto, annos Regni sui numerare incipit, primùm sub tutore Carolo Crasso Imperatore consobrino; nempe cum mortuo Carolomanno, Franci propter continuas Nortmannorum incursiones in Regnum, vti Reginonis verbis retulimus, inuitarũt. De Carolo hoc Crasso, ista habet idem Regino ad annum sequentem, qui est

Deinde aliis quoque firmissimis argumentis.

Primus tutor Caroli Simplicis Carolus Crassus Imp.

885 Christi nati 885. Hugo (Lotharij filius ex pellice, de quo aliquoties suprà) rebellare disponens contra Imperatorem, Legatos ad Godefridum in Frisiam occultè dirigit, quatenus Regnum paternum euindicare armis posset; & si id eius industria effectum obtineret, medietatem Regni pollicetur. Godefridus Gerolfum & Galdolfum Comites Frisonum Legatos ad Cæsarem dirigit, mandatque Confluentem, Andernachum, Suricham sibi largiatur, eò quòd terra quam perceperat, minimè vini ferax esset. Quorum callida machinamenta cùm persensisset Imperator, responso suspensos absoluit, asserens per suos Missos ea responsa redditurum, quæ sibi & eidem Godefrido essent conuenientia. Posthæc autem Henricum (Ducem) mittit Imperator, & vt fraus occultaretur, cum eo Willibertum Episcopum Coloniæ, qui cum præfato Episcopo mox in Batuam proficiscitur. Godefridus verò, audito eorum aduentu, illis obuiàm procedit, ad locum qui dicitur Herispich, in quo Rheni fluenta & Wali ex vno se alueo resoluunt, & ab inuicē longiùs recedentes Batuam prouinciam suo gurgite cingunt. Hanc insulam ingredientes Episcopus & Comes (ab alijs dictus Dux) multa à Godefrido audiunt, multa ex parte Imperatoris respondent. Dies ad occasum vergit; soluto colloquio insulâ excedunt, hospitia repetunt in crastinum reuersuri. Henricus Episcopum hortatur, vt die subsequenti Gislam vxorem Godefridi extra insulam euocaret, eamque ad pacis studium reuocare satageret; interim ipse cum Godefrido causam Eberhardi Comitis agitaret. Persuadet eidem Eberhardo, vt de iniustitia quam patiebatur, in medio adsurgens, se proclamaret; & cùm à ferocis & barbaræ gentis homine contumeliosius

Hugo Lotharingia inhians, Godefridum Nortmannum in partes suas trahit.

Mittuntur ad Godefridum Legati ab Imperatore.

Multa arte contra Barbarum vtuntur.

CAROLVS SIMPLEX LOTH. REX, XIV. BRAB. PRINC.

Tandem Godefridus cum omnibus Nortmannis in Batua trucidantur.

Hugo auctor mali execæcatus in Monasterium retruditur.

ſius verbum ſibi eſſet prolatum, abſque mora, euaginato gladio eum ſummo anniſu in capite percutit. Quid plura? Ab Ebarherdo primò percuſſus, & à ſatellitibus Henrici confoſſus Godofridus moritur, omneſque Nortmanni, qui in Batua reperti ſunt, trucidantur. Ita Regino. Sigebertus, licet vno anno ſeriùs quàm oporteat, in hunc modum: Hug filius Lotharij ex Waldrada pellice, paternum Lotharingiæ Regnum rebellando aſſequi ſperans, Godefrido Nortmannorum; cui ſoror ſua Giſla nupſerat, medietate affectati Regni promiſſa perſuadet: (planeque, vt apud Reginonem, niſi quod breuiùs.) Et concludit: Godefridus cum ſuis perimitur, nec multò pòſt etiam Hug ab Henrico excæcatur, & nouiſſimè in Monachum Prumiæ attondetur. Hæc Sigebertus. Porrò anno ſequenti, qui fuit Chriſti 886. Nortmanni à Sanno fluuio exeunt,

Rurſum Nortmanni iuxta Louen castrametantur.

& rurſus in Regno Lotharij reuertentes, in loco qui dicitur Louen caſtra
886 ſedeſque ſtatuunt, ſcilicet in confinio vtriuſque Regni, & continuis eiuſdē Regni infeſtationibus vtraque Regna fatigant. Ita prorſus Regino. Et videri poſſent hæc oſcitanter poſita, quòd eadem verba etiam legantur ſuperiùs ad annum 884. Sed mirum videri non debet, prædones facilè caſtra mutaſſe, ſubinde etiam eadem repetiiſſe. Certè Regino, qui hæc ſcripſit, quaſi oculis eadem ſpectauit, vt paulò pòſt ad annum 892. liquebit. Et Sigebertus ſimiliter idem iſtud bis commemorat, biennio itidem diſtinctum. Qui quidem Nortmanni, anno proximo qui eſt
887 Chriſti 887. à Louen recedentes (verba ſunt eiuſdem Reginonis) Sequanam ingrediuntur, Pariſijſque applicantes caſtra ponunt, & ciuitatem obſidione claudunt. Quare Imperator perluſtrans Galliarum populos cum immenſo exercitu venit, ibique aduerſus hoſtes caſtra poſuit, ſed nil

Craſſus in Galliis nil dignum contra Nortmannos egit; quin etiam regiones vltra Sequanam eis conceſſit.

dignum Imperatoria maieſtate geſſit. In eodem verò loco, ad extremum, conceſſis terris & regionibus quæ vltra Sequanam erant, Nortmannis ad deprædandum, eò quòd incolæ illarum ſibi obtemperare nollent, in Alemanniam receſſit. Et primò quidem Luiduardum Epiſcopum Vercellenſem, vnicum conſiliarium, obiecto adulterij crimine cum dedecore repulit. Deinde coniugem ſuam Richardem pro eadem re in concionem vocat; & quamuis multa innocentiæ eius eſſent prolata argumenta, quæ Regino prolixè commemorat, tamen à ſe eam repulit. Ea, acto diſſidio, in Monaſterium, quod in proprietate ſua conſtruxerat,

Idem corpore & animo deficiens, Imperio priuatur, ſubrogato Arnulpho.

Deo famulatura receſſit. Quibus ita geſtis, Imperator (Carolus dictus Craſſus) corpore & animo cœpit ægrotare. Menſe itaque Nouembri Triburias venit, ibique Conuentum generalem conuocat. Vbi cernentes Optimates, non modò vires corporis, verùm etiā animi ſenſus ab eo diffugere, Arnolphum filium Carolomanni (fratris eius) vltrò in Regnum attrahunt: & ſubitò, facta conſpiratione, ab Imperatore deficientes, ad prædi-

prædictum virum certatim transeunt, ita vt in triduo vix aliquis re-
maneret, qui ei saltem officia humanitatis impenderet; cibus tamen *Heu quàm*
& potus ex Luidperti Episcopi sumptibus administrabatur. Erat res *incerta sors*
æstimatione sortis humanæ rerum varietate miranda. Concessit au- *humana!*
tem Arnolphus Rex nonnullos fiscos in Alemannia, vnde ei alimo-
nia præberetur; ipse verò, compositis in Francia feliciter rebus, in Ba-
ioariam reuertitur. Hæc Regino; & pergit ad annum sequentem: Ca- 888
rolus Imperator, tertius huius nominis, obiit pridie Idus Ianuarij, se-
pultusque est in Augea. Intereà Galliarum populi cum consensu Ar- *A Francis*
nulphi * Oddonem Ducem filium Ruperti, Regem super se creant, *sublimatur Rex Oddo seu Otto.*
qui Rempublicam viriliter rexit, & contra assiduas deprędationes Nort- * Ottonem
mannorum indefessus propugnator extitit. Sic Regino. Sigebertus ad
annum sequentem hoc modo: Franci, neglecto Carolo Ludouici
Balbi puero, Regem sibi præficiunt Odonem filium * Roberti Ducis, *Nepe eius
qui à Nortmannis occisus fuerat. Ita ille. Sed quid? an hoc verum, *Rusberti*
quòd dicit neglectum Carolum puerum? Caput illud 42. lib. 5. Ai- *seu Rober-*
moïno (vt suprà docuimus) adiectum, dicit Odonem hunc, licet Sa- *ti, de quo supra ad annũ 867.*
xonici generis, paruulo semper extitisse fidelem; quod pro parte credo. *in Lothario Secundo.*
Sed dum etiam ipse eum vnctum dicit Regem à Galterio Episcopo,
certè eatenus paruulum satis neglexisse quoque indicat. Intereà anno
proximo, qui est Christi 889. Nortmanni à Senonica vrbe recedentes, 889
denuò Parisios repetunt, & inde repulsi per Matronem fluuium Tre- *Nortman-*
cas Vrbem incendunt, & vsque Viridunum & Tullum vrbes cuncta *ni iterùm Gallias in-*
depopulantur. Eodem quoque anno gens Hungarorum ferocissima à *cursant, & variè po-*
Scythicis Regnis, & à paludibus quas Tanaïs sua refusione in immen- *pulantur.*
sum porrigit, egressa est. Sub idem tempus Arnolphus Rex concessit
Zuendebolch (Duci * Maharensium) Ducatum quoque Boëmensium, *Morauiæ
eò quòd illi, antequam in Regni fastigio subleuaretur, familiaritatis
gratia fuerit connexus: denique filium eius (Arnulphi intellige) quem
ex pellice susceperat, à sacro Fonte leuauit, eumque ex nomine suo Zuen- *Ex re par-*
debolch appellari fecit. Verùm (vt idem Regino pergit narrare ad an- *ua ma-*
num sequentem, & Sigebertus confirmat, licet biennio tardiùs quàm *gnum posteà malum.*
oporteat) Arnolphus hoc modo Zuendebaldo Ducatum Boëmorum 890
addens, & Boëmanos sibi infestos fecit, & Zuendebaldo per adiectio-
nem potentiæ materiam contra se rebellandi dedit. Ad quem debel-
landum, cùm ipse non sufficeret, gentem Hungarorum Deo inimicam
Regno immisit, eorumque auxilio Zuendebaldum tributarium fecit.
Verba sunt Sigeberti biennio pòst; sed ad hunc annum ex auctorita-
te Reginonis & aliorum reuocanda. Dissidet scilicet hîc iam per ali-
quot annorum decursum Sigebertus à Reginone, atque adeò aliquoties

Diſſident in annis Sigebertus & Regino, ſed magis Reginoni fiden.:um.

etiam triennio & ampliùs, ita vt victoriam illam inſignem Arnulphi contra Nortmannos iuxta Louanium, quam cum Reginone ponemus anno nonageſimo primo ſupra octingenteſimum, Sigebertus demum ponat nonageſimo quinto. Sed cùm Regino, ſecundo ab hinc anno oſtendat ſe hæc oculis ſpectaſſe, & Sigebertus ducentis annis tardiùs ſcripſerit, non putamus hîc à Reginonis calculo recedendum. Exclamat contra prædictum Arnulphi facinus Luitprandus huius ſæculi Scriptor: O cæcam Arnulphi regnandi cupiditatem! ô infelicem amarumque diem! vnius homuncionis deiectio, nempe Zuentbaldi, quem aduerſarium patiebatur, fit totius Europæ contritio. Hæc ille. Intereà anno ſe-

Exclamat Luitprandus contra Arnulphū Imp.

891 quenti (qui numeratur Chriſti octingenteſimus nonageſimus primus) Nortmanni duobus continuis prĕliis in Britannia grauiter attriti, in Regnum Lotharij claſſem transferunt (Regino loquitur) & caſtra metati prædas exercent. Contra quos Arnolphus Rex exercitum dirigit; iubetque ſuper Moſam tentoria figere. Sed antequam exercitus in vnum colligeretur, Nortmanni ſuperiora tenentes circa Leodium Moſam tranſierunt, & in ſiluis & paludibus Aquis palatio contiguis diſperguntur. Sed ingrauato prĕlio, Chriſtianorum exercitus, peccatis facientibus, heu, proh dolor! terga vertit. Nortmanni, patrata victoria, caſtra diuitijs omnibus referta inuadunt, & trucidatis quos in bello ceperant, onerati præda ad claſſem reuertuntur. Fuit hæc cædes facta 6. Kalend. Iulij. Dum hæc aguntur, Arnolphus Rex in Baioariorum extremitatibus morabatur, inſolentiam Sclauorum reprimens. Cui cùm nuntiata eſſet ſuorum ſtrages, congregato exercitu, mox Rheno tranſmiſſo, circa littora Moſæ caſtra ſtatuit. Interiectis diebus Nortmanni ex ſuperiori pugna elati, cum omni virtute ad deprædandum proficiſcuntur; contra quos Rex cum expeditis ad pugnam procedit. Illi cernentes acies propinquare, ſuper fluuium qui Thilia dicitur, (Dilia eſt Louanium interfluens, quod mox clariùs patebit) ligno & terræ congerie more ſolito ſe communiunt, & cachinnis & exprobrationibus agmina laceſſunt. Rex felle commotus exercitum iubet deſcendere, & pedeſtri congreſſione cum aduerſariis decertare. Qui dicto citiùs ab equis deſilientes, clamore exhortationis dato, præſidium inimicorum irrumpunt, & Deo vires cælitus adminiſtrante, eos vſque ad internecionem ferro cædunt, ita vt ex innumerabili multitudine vix reſiduus eſſet, qui ad claſſem aduerſum nuntium reportaret. Rebus feliciter geſtis Arnulphus in Baioariam reuertitur. Ita Regino. In Annalibus Fuldenſibus locus etiàm preſſiùs exprimitur hunc in modum: Nortmanni deuaſtata ex maxima parte Regni Lotharici regione, prope fluuium Clyla, loco qui dicitur Louonnium (Dylam & Louanium intellige) ſepibus more eorum munitione ſepta, ſecuri conſederunt.

Arnulphus cōtra Nortmannos ducit.

Primo conflictu Nortmanni vincunt.

Vincunt demum Christiani iuxta Louanium, vt ex hoſtibus vix vnus ſupereſſet.

Teſtimonia varia dictæ victoriæ.

runt. Sic ibi; vbi deinde & reliqua attexuntur, quæ iam narrauimus. Exclamat in hanc victoriam Helmoldus ante annos quadringentos: Bellum cælitus administratum est; siquidem centum millibus Paganorum prostratis, vix vnus de Christianis cecidisse repertus est. Auentinus tantùm habet nonaginta millia; additq́; , ob eam victoriam eodem in loco Kalendis Septembris Arnulphum cum exercitu supplicatum iuisse. Atque hæc prima occasio solemnis illius Supplicationis Louaniensis semper prima Dominica Septembris, Molano etiam ex Archiuis Louaniensium attestante. Ceterùm anno proximo, qui est Christi 892. mense Februario, Nortmanni qui ad naues remanserant, (verba sunt Reginonis) Mosam transeuntes, Ribuariorum pagum ingressi, peruenerunt vsque Bonnam: atque inde digressi, occupauerunt villam Landolfes-dorp; vbi occurrit eis exercitus Christianorum, sed nihil dignum egit. Nocte enim superueniente, recesserunt Nortmanni à iam dicta villa, & formidantes hostilem impetum, siluas semper tenentes, exercitum verò à læua post tergum relinquentes, ad Prumiam Monasterium dirigebant; ipsisque iam irruentibus Abbas & congregatio Fratrum vix fuga dilapsi sunt. At Nortmanni omnia depopulati sunt. Inde verò exeuntes, Arduennam intrant, vbi quoddam castrum in quodam præeminenti monte nouiter constructum absque mora expugnant; interfectis omnibus cum ingenti præda ad classem redeunt, oneratisque nauibus cum omnibus copiis transmarinas repetunt regiones. Per id tempus Farabertus Abbas Prumiensis curam pastoralem sua sponte per concessum Regis deposuit; & ego (nota ætatem Scriptoris) quamuis indignus, per electionem Fratrum in regimine successi; in quo tamen non diutiùs immoratus, æmulis agentibus, Richarium fratrem Gerhardi & Matfridi, inuidiosum negotij mei successorem sustinui. Atque hæc de retroactis causis, transcursisque temporibus, nam de modernis tacere disposuimus: sed ne hæc tamen per omnia intacta præteriisse culpemur, res tantùm gestas ex parte summatim annotare curabimus. Igitur anno suprà memorato mense Iulio Walgharius Comes, nepos * Oddonis Regis aduersus eumdem Regem rebellionis arma leuauit. Quare Otto, omnibus primoribus adiudicantibus, eumdem Walgharium decollari iussit, eò quòd in conuentu publico contra Regem & dominum suum gladium euaginasset. Et post hæc Otto in Aquitaniam proficiscitur contra Ramnolphum, & fratrem eius Gozbertum, Ebulonem Abbatem de S. Dionysio, & alios nonnullos qui eius imperiis obtemperare renuebant. Item eodem anno mense Septembri Megingandus Comes, nepos supradicti Ottonis Regis, dolo interfectus est ab Alberico & socijs eius in Monasterio S. Xysti, quod vocatur Sotila; cuius corpus Treuerim deportatum apud S. Maximinum

Cæsa (vt minimùm) nonaginta Nortmannorum millia.

892

Nortmanni, qui ad naues remanserant, nihilominùs alia populantur.

En quare multum Reginonis Chronico fidamus.

* Ottonis

Oddo Rex se de hostibus vlciscitur.

Megingandus Comes nepos Oddonis dolo interfectus.

num est sepultum. Tunc Arnolphus (Germaniæ Rex) Zundibolcho filio honores Megingandi Comitis ex parte largitur. Porrò Ottone Rege in Aquitania commorante, Francorum Principes ex permaxima parte ab eo deficiunt, & agentibus Fulcone Archiepiscopo, Heriberto & Pipino Comitibus, in Rhemorũ ciuitate Carolus Ludouici Balbi ex Adelheide Regina natus, in Regnum eleuatur. Hæc Regino. Sigebertus pro iure Caroli posteriora illa sic pleniùs effert: Oddone Rege per consilium Francorum in Aquitania demorante, Franci puerum Carolum duodennem Ludouici Balbi filium in Regnum paternum reuocant, & Rhemis à Fulcone Archiepiscopo in Regem benedici faciunt, & oritur longa cõcertatio inter eum & Oddonem. Ita Sigebertus biennio pòst. Sed cùm etiam is ipse Carolum tantùm faciat duodennem, meritò ea huic anno adscribimus. At verò anno sequenti, qui est Christi 893. Arnolphus Rex Baioariam egressus, Francfurt venit (verba sunt Reginonis) & Rhenum trãsiens, ciuitates quę in Regno Lotharij sunt, ex maxima parte circumiuit: in quo itinere ingentia dona illi ab Episcopis oblata sunt. Interim Otto, compositis rebus in Aquitania, in Franciam reuertitur, & cum Rodeberto fratre Carolum fugat, defectoresque persequitur. Quare Carolus vires Ottonis ferre non valens, patrocinia Arnolphi exposcit. Æstiuo siquidem tempore iam dictus Rex Conuentum publicum Wormatiæ celebrauit; vbi Carolus venit, & Arnolphum magnis muneribus sibi conciliat, Regnumque quod vsurpauerat (ita Auctor, sed an rectè, dicemus mox) ex eius manu percepit. Iussum est etiam, vt Episcopi & Comites qui circa Mosam residebant, illi auxilium ferrent. Sed neutrum horum illi quidquam profuit. Denique Otto Rex audiens, cum exercitu super ripam Axani fluminis sedit, & copias Arnolphi intrare in Regnum nullatenus permisit. Sic Duces Arnolphi ad propria reuersi sunt, Carolus autem in Burgundiam secessit, & Ottone Parisios reuertente, rursus Regni fines occupat, & Ottonis fideles insectatur: sicque alternatim ex vtraque parte multi pereunt; ingens malitia, innumerabiles rapinæ & assiduæ prædæ fiunt. Hæc nec plura eo anno Regino: qui quàm imprudenter dicat Regnum à Carolo vsurpatum, patet; tum quòd ipse etiam anno præcedenti eum ponat legitimum Ludouici Balbi heredem, eoque titulo à Francis solemni ritu in Regnum eleuatum (quod & clariùs expressit Sigebertus, dicens eum in paternum Regnum reuocatum) tum quòd extet insigne Diploma anno proximo, qui est Christi 894. Ecclesiæ Leodiensi ab hoc Carolo tamquam Lotharingiæ inferioris (in qua & Brabantia) Principe concessum, & est vt sequitur: Carolus misericordia " Dei Rex. Si iustitiam verè diligimus, & aures nostræ pietatis iustis ac- " commodare petitionibus certamus, morem, vt decet, Regium frequen- " tamus,

Reiecto Oddone, Franci Carolum Simplicem duodennem Regem consecrant.

893

Otto, fugato Carolo, desertores persequitur.

Frustrà Carolus auxilium ab Imp. Arnulpho exspectat.

Nihilominùs strenuè Oddoni resistit.

894

Diploma Simplicis datum Ecclesiæ Leodiensi.

„ tamus, & ex hoc, in futuro remunerari omnino credimus. Quapropter „ notum esse volumus omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, tam præ- „ sentibus quàm & futuris, quoniam nostræ genua serenitatis adiens Do- „ minus Franco venerabilis Episcopus, reclamauit se de quibusdam rebus „ de fisco, scilicet Arceias in pago Portunensi sito, quas etiam ab Eua „ Chunradi quondam muliere, per precariam acceperat, quòd vi atque „ violentia sibi ac Ecclesiæ suæ fuissent ablatæ. Quod ergo vt verum com- „ perimus, ob Dei amorem & S. Lamberti, remediumque animæ nostræ, „ perque deprecationem charissimæ & venerabilis genitricis Adeleydis & „ Domini Fulconis Rhemorum Archiepiscopi, præceptum nostræ aucto- „ ritatis & hoc fieri, & ei dari iussimus; per quod iubemus atque præcipi- „ mus, vt nemini mortalium liceat quoquo modo ab eo, vel ab Ecclesia „ sua, successoribusque suis, prędictas res cum omni integritate, veluti con- „ tinetur in præfata precaria; quæ ab hodierna die & deinceps habeant, te- „ neant, possideant, vel quidquid exinde facere voluerint, liberam ac fir- „ missimam de omnibus, sicut de alijs suę Ecclesię rebus, habeant potesta- „ tem faciendi. Et vt hæc nostræ auctoritatis largitio per successura anno- „ rum curricula, rata & inconuulsa permaneat, manu propria eam subter- „ firmauimus, & annuli nostri impressione insigniri iussimus.

Obserua phrasim priscæ pietatis.

Sigillum Caroli gloriosissimi Regis

„ Raubertus Notarius ad vicem Ausberici Cancellarij recognouit.

„ Datum anno Incarnationis Dominicæ octingentesimo nonagesimo „ quarto: anno quoque regnante Carolo secundo, Indictione duodecima, „ sexto Kal. Octobris. Actum Attini cæco. Sic Diploma, Tomo 1. Rerum Leodiensium fol. 161. dignum (vt liquet) quod à nobis integrum describeretur. Ad hunc annũ Regino nulla Francica vel Lotharingica adscribit, sed prolixè tantùm narrat alias Arnolphi expeditiones: quarum præcipuam his verbis breuiter complectitur Sigebertus, licet tardiùs quàm oporteat: Arnulphus, inquit, Rex à Berengario Italico interpellatus ad auxilium sui contra Widonem (erat is alius Italiæ Rex) Zuendebaldum filium suum cum exercitu in Italiam misit. Sed Wido viriliter agens, & primores exercitus donis corrumpens, eos inefficaces redire fecit. Sed posteà ipse Arnulphus Longobardiam ingressus * Pergamum vrbem armis capit: cuius Comitem Ambrosium ante portam vrbis suspendens, ceteris vrbibus terrore incusso, ad obsequium suum omnes adduxit. Hæc Sigebertus. Porrò anno octingentesimo nonagesimo quinto Synodus magna celebrata est apud Triburias contra plerosque sæculares, qui auctoritatem Episcopalem imminuere tentabant. Ita Regino, & 895 prolixè de his differit; ac deinde: Post hæc, inquit, Arnolphus (Rex) Wormatiã venit, ibique Optimatibus ex omnibus Regnis suæ ditioni subiectis sibi occurrentibus, Conuentum publicum celebrauit; in quo, assenti-

Arnulphus Imperator mittit filium Zuendibeldum in Italiam. Item ipse illuc proficiscatur.

* Parmam

tienti-

Præficit filium Zuēdibolch Regno Lotharij. tientibus atque collaudantibus omnibus Zuendibolch filiū Regno Lotharij præfecit. Ita ille: ſed an iure, contempto Carolo filio Balbi, aliquoties à nobis eſt diſputatum; imò oſtenſum, iniuria id factum. Et in eodem Placito (verba ſunt eiuſdem Reginonis) * Otto Rex cum magnis muneribus ad Arnolphum venit, à quo honorificè ſuſceptus eſt, omnibuſque impetratis pro quibus venerat, reuerſus eſt. Et eodem anno Zuendibolch collecto immenſo exercitu, quaſi Carolo aduerſus Ottonem auxilium laturus, Lugdunum deprædatur. Hæc Regino. Sigebertus, licet ſeriùs ſuo more, hoc modo breuiter narrat: Arnulphus Rex Zuendebaldum filium ſuum ex concubina facit Regem Lotharienſium. Sic ille. Anno 896. Arnolphus ſecundò Italiam ingreſſus Romam venit, & vrbem Romanam cum conſenſu ſummi Pontificis armis cepit. Arnolphus autem ciuitatem ingreſſus, à Formoſo Apoſtolicæ Sedis Præſule magno honore ſuſceptus, ante Confeſſionem S. Petri coronatus, Imperator creatus eſt. Sic Regino. Luitprandus eiuſdem ſæculi Scriptor hoc modo narrat: Hoc in tempore Formoſus Papa religioſus à Romanis vehementer afflictabatur, cuius & hortatu Rex Arnulfus Romam aduenerat. In cuius ingreſſu, vlciſcendo Papæ iniurias, multos Romanorum Principes decollari præcepit. Hæc ille. At verò inde reuertens Arnolphus, paralyſi morbo grauatur, ex qua infirmitate diu langueſcit. Eodem anno Lampertus filius Guidonis, de quo ſuperiùs, vita decedit, & Ludouicus filius Boſonis à Longobardis inuitatus à Prouincia egreſſus, Italiam intrat. Iſta Regino hoc anno, nec vlla ſpeciatim Francica. Annus ſequens apud Reginonem non habet niſi minuta quædam & peculiaria tractus Prumienſis; quare ex Baronio quædam ei adſcribemus, ne vacet. Anno, inquit, 897. poſt Formoſum Bonifacius inuadens Sedem, tenuit dies quindecim, non numerandus inter Pontifices, vtpote qui damnatus fuit in Romana Synodo ſub Ioanne Nono, homo nefarius, iam anteà bis gradu depoſitus. Aduerſus quem Stephanus, nihilo melior, inſurgens, eo pulſo Sedem occupauit. Quæ omnia per vim & metum extorta, maximam irrogarunt ignominiam S.R. Eccleſiæ. Sed quòd intruſorum Pontificum aliqui vt Pontifices poſteà recepti inueniantur, alij verò penitus abrogati, id inde euenit, quòd illi quamuis tyrannicè Sedem adepti, tamen poſteà etiam legitimè ſint electi legitimis cærimoniis; accedente ſcilicet conſenſu Cleri, ſatius eſſe exiſtimantis, eos qualeſcumque tolerandos, quàm Eccleſiam ſchiſmate conſcindendam, maximè quòd etſi deforme, non tamen omnino inſanū caput ab ijs Eccleſiæ ſit appoſitum, ſed quod fide Catholica ſemper ſibi conſtiterit. Hæc Baronius. Certè conſtat de hoc Stephano ex Frodoardo, grauiſſimo huius æui Scriptore, l. 4. Hiſt. Rhemenſ. c. 4. & 6. magnam intercurriſſe literarū conſuetudinem inter ipſum Stepha-

Margin notes: * Oddo — *Zuendibolch deprædatur Lugdunū.* — 896 — *Imp. Romam ingreſſus, vlciſcitur Papa iniurias.* — 897 — *Sedes Romana varios patitur inuaſores.* — *Ex iis tamen nonnulli poſteà vt legitimi ſunt recepti, & quare.*

Stephanum & Fulconẽ maximi nominis Rhemensiũ Archiepiscopum. Atque adeò cùm Fulco ad eum scripsisset de sua erga Sedem Romanam deuotione, inuitat eum Stephanus ad Synodum Rauennæ celebrãdam. Cui respondens Fulco, significat quoq; Odonem & Carolum Reges in pacis tandem concordia, se studente, connexos; aitque, si ab Odone Rege licentiam impetrare valuerit, se Romam aditurum. Sed obtinuit postea idem Fulco ab eodem Stephano, vt quoniam vocatus ad Synodum ob bellorum fragores præsens adesse minimè posset, id per Legatos expleret. Hæc omnia ex Frodoardo. Vide etiam plura, totamque de Formoso Papa historiam infrà in Sergio ad annum 906. Sed ecce pax inter Odonem & Carolum facta mox iterùm rupta est, siue fine anni præsentis, siue initio proximi 898. Qua occasione, diffisus suis viribus Carolus, voluit cum Nortmannis fœdus inire; de quo eum grauissima epistola, teste eodem Frodoardo, castigat dictus Fulco Archiepiscopus, vbi hæc inter cetera: Quis enim, inquit, qui vobis sicut oportet fidelis est, non expauescat vos inimicorum Dei amicitiam velle? Nihil enim distat vtrùm quis se Paganis societ, an abnegato Deo, idola adoret. Nam si, vt ait Apostolus, bonos mores colloquia mala corrumpunt, quãtò magis corrumpitur castitas animæ Christianæ, inimicorum ex consilijs & societate? Vnde & meritò Prophetica illa vox ad vos dirigitur, quę quondam ad Regem Israël similia facientem directa est, Quia impio præbes auxilium, & his qui oderunt Deum amicitia iungeris. Et post multa concludens: Sciatis enim quia si hoc feceritis, numquam me fidelem habebitis, sed & quos vtcumque potuero à vestra fidelitate reuocabo, & cum omnibus Coëpiscopis meis vos & omnes vestros excommunicans, æterno anathemate condemnabo. Pro fidelitate, quam vobis seruo, hæc gemebundus scribo. Hæc ille: cuius monitis cùm Carolus acquieuisset, protinus auxilium illi præstitit Deus, Ottone aduersario sublato, de cuius morte ista Regino hoc eodem anno; & quomodo tunc ab omnibus pariter Carolus fuerit receptus: * Oddo, inquit, Rex ægritudine pulsatur, & mensis Ianuarij die tertio diem clausit extremum, & apud sanctum Dionysium cum debito honore sepulturæ mandatur. Principes autem in vnum congregati, pari consilio & voluntate Carolum super se constituunt. Sic Regino. Addit Sigebertus Odonem morientem etiam obtestatum Primores vt Carolum in Regno reciperent: idemque prosequitur Meierus prolixè. Hoc anno quoque Zuendibolch Reginarium Ducem sibi fidissimum, ait dictus Regino, nescio cuius instinctu, à se repulit. Qui adiuncto sibi Odocro Comite, & quibusdam alijs, in locum qui dicitur Durfos intrauit, ibique se communiuit. Quod cùm Zuendibolch cognouisset, adunato exercitu castrum expugnare conatus est; sed

Pax inter Odonem & Carolum, sed mox iterùm rupta.

898

Grauissimè dissuadet Fulco Episcopus fœdus cum Nortmannis.

2 Paral. 19

Imò liberrimè ob hoc minatur Regi.

* Otto.

Moritur Rex Oddo aduersarius Simplicis per annos decem.

ſed minimè valuit propter paludes & multiplices refuſiones, quas in

Lotharingi etiam deſerto Zuendibolch, Carlum ad ſe euocant.

prædicto loco Moſa fluuius facit. Ipſo ab obſidione recedente, præfati Comites Carolum adeunt, & eum cum exercitu in Regnum introducunt. Tunc Zundibolch, quãuis ſerò, intelligens ſe circumuentum, cum paucis fuga dilabitur. Carolus recto itinere Aquas venit, deinde Neumagum perrexit. Sed Zuendibolch ad Franconem (Leodienſium) Epiſcopum venit; intercurrentibuſque Legatis pax firmatur, Carolus in ſuum Regnum regreditur: (intellige vt ſuprà ad annum 893. explicuimus.) Per id tempus Eberhardus Dux filius Meginhardi à Watgario Friſone filio Gerolfi, cùm venatum pergeret, dolo trucidatur. Hęc Regi-

899 no. Porrò anno proximo, qui eſt Chriſti 899. Zuendibolch, teſte eodem, colloquium habuit cum Optimatibus Arnolphi & Caroli & ſuis apud

Zuendibolch fruſtrà armum rem agit.

** munitionem*

ſanctum Goarem, & non multò pòſt denuò cum exercitu ad Durfos venit, & * multitudinem totis viribus expugnare molitur. Sed cùm minimè conatus eius proficeret, Epiſcopis iubet, vt Reginarium & Odacrum & ſocios eorum anathematizarent. Quod cùm illi recuſarent, multis exprobrationibus & contumeliis vtitur, & ſic ad propria rediit. Hoc anno Richarius Abbas Monaſterij Prumienſis conſtituitur. Qualiter autem erga me (Regino loquitur, de quo & ad annum 892.) actum ſit, idcircò hoc in loco notare diſtuli, ne fortè perſecutionis meæ cauſas exaggerare

Moritur Arnulphus Imp. vi toxici à vermibus corroſus.

videar. Circa confinia autem huius anni Arnulphus Imperator migrauit à ſæculo 3. Kalend. Decembris, ſepultuſque eſt honorificè in Odingis, vbi & pater eius tumulatus iacet. Ità Regino. Sigebertus addit, corroſum à vermibus. Certè & Cuſpinianus ſic habet: Periit potione medica, machinatione vxoris hoſtis ſui Spoletani Reguli ipſi porrecta, virtute toxici, à vermibus, quos pediculos vocant, corroſus 3. Kalend. Decembris.

900 & adſtipulatur quoque Luitprandus multis verbis: Quo mortuo, anno deinde Incarnationis Dominicę nongenteſimo, inter Zuendipoldum & Primores Regni inexpiabilis oritur diſſenſio, propter aſſiduas rapinas, quæ in Regno fiebant (Regino loquitur) & quòd cum mulieribus & ignobilioribus Regni negotia diſponens, nobiliores quoſque deiiciebat. Certatim igitur ad Ludouicum (filium Arnulphi legitimum) tranſeunt, * eumque in Regnum introducunt, & in Theodonis villa, manibus datis, eius dominationi ſe ſubiiciunt. Sed Ludouico trans Rhenum eunte, Zuendipol incendiis ac rapinis cuncta deuaſtat. Quare Ludouicus in Regnum rurſus accerſitur, & non multò pòſt à Comitibus Stephano, Gerhardo & Matfrido circa Moſam idem Zuendipol in prælio interficitur Idibus Auguſti. Hæc Regino. Sigebertus huic anno etiam iſta adſcribit: Fulco, inquit, Rhemorum Archiepiſcopus perimitur à Winemaro ſatellite Balduini Flandrenſium Comitis, pro eo quòd Abbatiam

** nempe pars vna Lotharingorum: nam altera, vt vidimus, Simplicem recepit; de quo & vide Diploma ad annum 894.*

Zuendipol in prælio occiditur.

S.Ve-

S. Vedasti Atrebatis à Carolo in beneficium acceperat, quam Balduinus iam per aliquot annos, quamuis nullo concedente, inuaserat. Ita ille; faterurque idem Meierus, quantumuis factum excusare conetur. Anno sequenti, qui est Christi 901. gens Hungarorum Longobar- 901
dorum fines ingressa, crudeliter cuncta deuastat. Sic breuiter Regino. Sigebertus, quamuis biennio serius quàm oporteat, in hunc modum paulò plenius: Vngarorum gens barbara, quæ quibusdam clusis remota, nec ad Meridianam, nec ad Occidentalem plagam exeundi anteà habuerat facultatem, per Arnulphum ruptis clusis emissa, quæ Arnulpho viuente, aliquantulum temperauerat rabiei suæ, modò, eo mortuo, per totam Galliam, Germaniam, Italiamque vt fera tempestas diffunditur. *Hungari, vt fera tempestas, per totam Europam diffunduntur.* Hæc ille, nec plura ad hunc annum. Ad annum quoque proximum, non nisi quod superiorem Germaniam spectat, Regino commemorat vel Sigebertus, interseruntque simul annis aliquot sequentibus pauca Italica. Credere par est, Carolum nostrum Simplicem interea vtcumque quietè vixisse. Ea quæ ipsi commemorant (ne omnino anni vacent) hæc sunt: Anno Christi 902. inquit Regino, Adalbertus cum fratribus Adalhardo & Heinrico, collecta valida manu, aduersus Eberhardum, Gebelhardum & Rudolfum fratres, ex castro quod Babenberg dicitur prosiliens, ad pugnam processit; cuius impetum viriliter illi excipientes, ferro aciem irrumpunt. *Etiã Principes Christiani varie inter se digladiantur in Germania.* Heinricus interfectus, & Adalhardus captus, & postmodum decollatus est. Eberhardus etiam vulneribus confossus, paucis interiectis diebus & ipse moritur. Et anno sequenti: Adalbertus Rudolphum Episcopum de 903
Wirtzburgensi Ecclesia fugat, res & possessiones præfatæ Ecclesiæ crudelissimè depopulatur, filios etiam Eberhardi simul cum matre vltra Sperthesshart secedere cogit. Et ad annum 904. Ludouicus filius Bosonis Berengarium de Italia expulit. Absoluto exercitu, cum perpaucis *Item in Italia.* Veronam ingressus est. Sed Berengarius improuidum Ludouicum cepit, & captum luminibus priuauit. In mense Augusto hæc facta. Sic Regino: qui deinde prolixa narratione, Conradum patrem Conradi, qui post Ludouicum regnauit, anno sequenti dicit ab Adalberto, de 905
quo suprà, in bello 3. Kalendas Martij cæsum: atque hinc celebrato apud Triburias Conuentu circa Iulium mensem, Adalbertum à Ludouico Imperatore Germaniæ vocatum, nec obedientem, primò esse obsessum, deinde captum, ac denique omnibus adiudicantibus capitalem suscepisse sententiam 5. Idus Septembris. Atque hîc finit Regino suum Chronicon. Sigebertus duobus distinctis annis sic: Conradus Comes pater Conradi, qui post Ludouicum regnauit, perimitur in bello à Comite Alberto. *Conradus pater Conradi, postea Imperatoris, in bello perimitur.* Et anno sequenti: Durat rebellio Alberti vnius ex

L Primo-

Primoribus Austrasiorum contra Ludouicum Regem. Hæc Sigebertus. Sunt hæc tempora, inquit Baronius, inopia Scriptorum obscura, & tyrannide Sedem Apostolicam perturbantium tetra. Certè, vt Sigebertus inter alios annotat ad annum 902. & deinceps (sed de annis multæ tenebræ sunt) Papa Stephanus omnes ordinationes Formosi prædecessoris irritas decernit, & anno sequenti Theodorus, ac deinde Ioannes I X. (& rectiùs) easdem probat. Paulò pòst iterùm Sergius eas reiicit; quin, heu scelus! (testante præter Sigebertum etiam Luitprando eius æui Scriptore lib. 1. cap. 8.) Formosum è sepulchro extractum digitis truncat, & in Tiberim abiicit. Sed quàm impiè patrarit hæc Sergius (seu Stephanus potiùs, quod vult Baronius) docet idem Luitprandus his verbis: Formosum, inquit, dum à piscatoribus inuentus, & ad beati Petri Basilicam in loculo delatus est, Sanctorum quoque imagines eum venerabiliter salutarunt; hoc namque à religiosissimis Romanæ vrbis viris persæpè audiui. Sic ille. Sergium tamen hunc, quantumuis improbum, vel potiùs Deum per eum, curam adhuc adhibuisse integræ fidei conseruandæ, Gallicanos etiam Episcopos in eo Sedem Petri fuisse veneratos, patebit mox ad annum 909. Sed iam ad seriem redeamus. Anno Christi nongentesimo septimo Bauari cum Hungaris congressi multa cæde prostrati sunt: in qua congressione

Contentio turpis Romæ de ordinatis à Formoso Papa.

Nihilominùs Episcopi Galli fidē ibi integram venerantur.

907 Luitbaldus Dux occisus est, cui filius suus Arnolphus in Ducatu successit. Sic incipit Continuator Reginonis, vt nunc habetur. Nam Sigebertus demum ad annum nongentesimum vult Chronicon Reginonis finiri; atque adeò eadem illa de Alberto occiso, quæ iam ad annum nongentesimum quintum & vltimum habentur, & à nobis relata sunt, ipse non nisi ad annum decimum narrat: vt mirum non sit, dissidentibus olim & nunc toto quinquennio exemplaribus, multas hinc obscuritates esse natas. Sed collatis omnibus, meritò cedit Sigebertus in his calculo Reginonis qui nunc habetur. Ad annũ proximum hoc tantùm habet idem Continuator: Hungari iterùm terminos transgressi, Saxoniam & Thuringiam vastauerunt. Et ad annum insequentem 909.

Hungari Saxoniam & Thuringiam vastant.

909 Hungari Alemanniam ingressi sunt. Sic ille, nec plura. Hoc anno, teste Baronio ex Cod. Concil. celebratum est ab Heruco Rhemorum Archiepiscopo Concilium in Gallia Suessione, de correctione morum, & Ecclesiastica disciplina restituenda, 15. capitibus statutis. Inter alia in fine 14. capitis, quam accepissent ab Apostolica Sede admonitionem de peruersa Orientalium doctrina, auctore Photio, negante Spiritum sanctum à Filio procedere, significant. Quo inprimis declaratur perseuerasse eos, qui quomodocumque præsidebant Romanæ Ecclesiæ, in Photij detestatione & anathemate. Sed & commendatur ex eadem

Monentur Galli Episcopi Romā de Photio negante Spiritum sanctum à Filio procedere.

re

re modeſtia Gallicanorum Epiſcoporum erga Rom. Eccleſiam, dum minimè merita iſta ſcribentis Sergij attendentes, ea tantùm quæ ab eo dicerentur conſiderantes, ipſius obediunt iuſſionibus, ſecundùm quod fuerunt olim admoniti à Chriſto diſcipuli de ſedentibus ſuper cathedram Moyſi Scribis & Phariſæis, vt facerent quæ illi dicerent, & non quæ facerent. At verò anno proximo, qui fuit Chriſti 910. Franci in confinio Bauariæ & Franciæ Hungaris congreſſi, miſerabiliter aut victi aut fugati ſunt. in quo prælio Gebelhardus Comes interiit, relictis duobus filiis ſuis adhuc pueris Vdone & Herimanno, qui poſteà clari & nobiles in Francia extiterunt. Hæc Cõtinuator Reginonis. & ad annum ſequentem: Ludouicus Rex filius Arnolphi obiit. Cui Cunradus filius Cunradi ab Adalberto occiſi, regali iam ſtirpe deficiente, in Regno ſucceſſit. Ita ille. Sic & Onuphrius in Commentario: Ludouicus Rex filius Arnolphi Imperatoris obiit Ratisbonæ menſe Decembri, & in eo Caroli Magni ſtirps in Germaniæ Regno defecit. Porrò anno Chriſti 912. Hungari iterùm, nullo reſiſtente, Franciam & Thuringam vaſtauerunt. Et eodem anno Otto Dux Saxonum obiit, itemque Hatto Archiepiſcopus vir ſtrenuus & prudens, cui Heringerus ſucceſſit. Hæc tantùm Continuator Reginonis. (Fuit hic Hatto Archiepiſcopus Moguntinus, qui Conradum Regem Aquiſgrani conſecrauit.) Et ſimiliter hæc pauca tantùm habet idem Auctor ad annum proximum: Hiems magna nimis. Hungari partes Alemanniæ vaſtauerunt, & iuxta In fluuium à Bauaris & Alemannis occiſi ſunt. Et eodem anno Euerhardus Epiſcopus Spirenſis ab Erenhardo & Cunrado Comitibus cæcatus eſt; Otbertus quoque Strasburgenſis Epiſcopus occiditur. Sic ille. Hoc anno Chriſti nongenteſimo decimo tertio, Indictione prima, nona die menſis Maij habetur conſignatum Diploma Raginerij Ducis Lotharingici pœnitentis. (Ducis ſcilicet militaris, eius credo cuius ſuprà ad annũ 899. meminimus.) Hic ſcilicet cùm priùs Eccleſiaſtica bona ſæpiùs deprædatus eſſet, tandem donatione ampliſſimi latifundij ſatisfaciens in fauorem Monaſterij S. Matthiæ Treuirenſis, hoc Diploma confecit, quo ſeipſum perſecutorem ac prædonem aliquoties nominans, verè pœnitentis poſteris reliquit exemplum. Ad hunc quoque annum pertinent quæ habet Douſa lib. 5. Annalium Hollandiæ, pag. 199. Itaque (inquit,)
„ me eius ſententiæ eſſe nondum pœnitet, vt indubitatè exiſtimem, an-
„ norum numerum (de initio Comitatus Hollandici ſermo eſt) ad hoc
„ exemplum in omnibus exemplaribus refingi, atque hoc modo tempo-
„ rum rationem conſtitui, ac redintegrari deberi DCCCCXIII. pro
„ altero illo, quod hodie omnia omnium populariũ noſtrorum Chro-
„ nica occupauit DCCCLXIII. Hæc ille, nongenteſimum decimum

Matth. 23. — 910 — Ludouicus Imp moritur, ſucceditq; Conradus. — 912 — Iterùm Hungari Saxoniam & Thuringiam vaſtant. — 913 — En verum pœnitentem.

Antagonistæ de initio Comitatus Hollandici, Dousa & Bockenbergius.

tertium, pro octingentesimo sexagesimo tertio reponens. Antagonista eius Bockenbergius in Libello cui titulus, Ad Dousiana Ludibria, pag. 33. (referens se ad Historiam suam, nondum, quod sciam, editam, sed à me tamen apud eum visam) ad prædicta respondens; Toto cælo (inquit, de se in tertia persona loquens) errare Dousam, ostendit Bockenbergius ad annum 863. vbi declarat, non à Carolo Simplice (quod voluit Dousa) sed à Caluo datam Theodorico Primo Hollandiæ Comiti Egmondam. Hæc & plura ibi Bockenbergius. Dicam liberè, & pro instituto breuiter (fortè aliàs prolixiùs:) Sicuti Dousa iustissimas habuit causas, vt ab inueterato illo errore resiliret, (cōfer etiam nostra superiùs ad annum 873. vbi tumultuarius adhuc Frisonum Dux; rursum 881. vbi, nullo repugnante, ostia Rheni in Walam fluuium ingrediuntur & egrediuntur Nortmanni; imò anno 884. ipsum etiam Kinheim non longè ab Egmonda) sicut, inquam, ex his tunc nullum adhuc Theodoricum Comitem Egmondæ præfuisse certò euincit Dousa, ita tamen quòd annum Christi 913. faciat eius Principatus seu Comitatus initium, non æquè probo. Nam præter alia, quæ paucis explicari non possunt, Hagano ille Comes, cuius in Diplomate Egmondano mentio est, & cuius occasione Dousa rectè ad tempora Simplicis non Calui illud pertinere docet, non ante annum vigesimum post nongentesimum aliquo loco apud Simplicem extitisse videtur. Legantur omnia apud Auctores ab hoc anno vsque ad dictum annum vigesimum, si quis fortè existimet non omnia huc facientia à nobis esse producta. Ego interim non nisi anno vigesimo tertio huius sæculi, initium huiusce Comitatus constituendum existimarem, (neminem tamen cogo) motus etiam quòd secundùm religiosam Bockenbergij allegationem (& confirmabitur quoque mox simili Diplomate ad annū 916.) Diploma Egmondanum datum ipse dicat Indictione vndecima, 7. Kalendas Iulias, anno trigesimo regnante Domno Carolo Rege * redintegrante vigesimo quinto. (Notetur phrasis.) Torquet quidem se Bockenbergius, vt annum illum faciat Incarnationis Dominicæ octingentesimum sexagesimum tertium, sicque Caluo suo accommodet. Sed frustrà laborat, vt intelliget facilè Lector, si eius coniecturas ad hos Annales nostros per singulos annos expenderit; & annus noster vigesimus tertius exactè est trigesimus regnantis Caroli Simplicis, & vigesimus quintus tantùm redintegrantis (scilicet post mortem Oddonis Regis, de quo suprà ad annum 898.) imò & Indictionis vndecimæ. Sed ad seriem reuertamur.

Dousa quadam parte satisfacit, quadam non.

Quin etiā decennio adhuc seriùs, videtur institutus Comitatus ille.

** nempe, ex quo integras Regni habenas acceperit.*

914 Ad annum Christi 914. Continuator Reginonis hoc tantùm ponit: Salomon Episcopus captus est. Ac deinceps per annos quinque nihil. Sed commodè Sigebertus hoc ipso anno sic: Contra Conradum Regem

Regem potentiores Regni Principes rebellionem meditati, ſcilicet Arnoldus de Baioaria, Burchardus de Sueuia, Euerardus de Francia, Giſilbertus de Lotharingia, & horum omnium præcellentior Heinricus Dux de Saxonia & Thuringia, tam ſapiétia quàm fortitudine Regis ad gratiam eius reducuntur. Solus Arnoldus ad Vngaros cum vxore & filiis fugiens, vſque ad mortem Regis ibi manſit. Ita Sigebertus. Succedit annus 915. ad quem iſta Sigebertus: Ludouicus (Boſonis filius) Veronæ captus à Berengario in vrbem admiſſo, à cuſtodibus vrbis auro corruptis, oculis priuatur. Vngari quoque Berengario confœderati Alemanniam vaſtant, ſed à Baioariis & Alemannis grauiter cæduntur. Hoc anno tranſlatum fuit corpus beati Eugenij ad Monaſterium Bronienſe in diœceſi Leodienſi per ſanctum Gerardum dicti Monaſterij fundatorem & Abbatem, à Monaſterio S. Dionyſij in Francia. Iſta Sigebertus. Et anno ſequenti, qui eſt Chriſti 916. Carolus Rex Francorum Regnum Lotharingiæ recepit. Ita Sigebertus. ſed intellige Regnum illud integrum, Raginario illo, de quo ad annum 913. & fortè etiam pluribus perturbatoribus ad meliorem mentem adductis. Nam dudum eum apud Leodienſes ſe pro Principe eius tractus geſſiſſe, adſtruit tum Diploma ſuprà ad annum 894. à nobis poſitum, tum etiam alterum hoc ab eo anno ſuperiori Stephano Epiſcopo Leodienſi conceſſum.

Principes multi contra Conradum rebellantes eius prudentia pacantur.

915

Hungari Alemanniam vaſtant, ſed mox grauiter cæduntur.

916

Rurſum Diploma, docens Simplicem præfuiſſe noſtræ Lotharingiæ.

» Carolus diuina propitiante clementia Rex Francorum. Si Deum præ* omnibus habendo, in augmentandis ſuis Eccleſiis honoramus, noſtroſque fideles in ſuis rectis petitionibus libenter excipimus, diuina humanaque nobis ſimul conciliamus: quocircà omnium noſtrorum Fidelium comperiat ſolertia, quòd Dudo Virdunenſium Epiſcopus, Auginerus Marchio ſtrenuus, pariter etiam Robertus noſtræ Serenitatis Exequutor fideliſſimus, noſtram adierunt excellentiam, poſcentes prorſus, vti interuentu Stephani venerabilis Tungrorum Epiſcopi, noſtræ conſanguinitati affinis dilectiſſimi, partibus ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, almique martyris Lamberti in proprium traderemus Foreſtem, quæ olim pertinuerat ad Tectis villam, quam conſtat in pago Luuienſi atque in Comitatu Sichardi ſitam; atque iſtis finibus circumquaque concluſam, à Wlfingi fago vſque in fluuium Ambleuam, inde ad Monaſterium Stabulaus, ſicque vadit ad, &c. & ſic reuertitur ad Wlfingi fagum. Horum itaque petitioni gratanter aſſenſum præbentes, egimus iuxta quod fuerant obnixè poſcentes, &c. Sigillum Caroli Regis glorioſiſſimi. (vt ſuprà 894.) Gonſuinus Notarius ad vicem Heriuei Archiepiſcopi ſummique Cancellarij recognouit. Datum octauo Kalend. Septembris, Indictione tertia, anno vigeſimo tertio, regnante Carolo Rege glorioſiſſimo, redintegrante decimo octauo . . . . . .

** an oculis?*

Stephanus Epiſcopus Leodienſis ex Regia ſtirpe.

Actum Monasterio S. Arnulphi in Dei nomine feliciter. Amen. Sic "
tomus I. Rerum Leodiensium pag. 169. Vbi miror non explicari illud
Phrasis rara explicata.
redintegrante. Nos illud iam interpretati sumus ad annum 913. scilicet
post mortem Oddonis Regis ipsius riualis, qui obiit anno 898. à quo
iste 915. vel 916. prorsus est decimus octauus, & Indictio simul respondet. Ad seriem redeo. Sigebertus annos aliquot sequentes sic breuiter
917 consignat: Anno 917. Vngari Alemanniam totam deuastantes vsque Fuldam perueniunt. Et anno proximo: Vngari per Alemanniam in Alsatiam, & vsque ad Lotharingiam perueniunt. Sic ille, nec plura habet quæ ad institutum nostrum faciant Continuator Reginonis, vel
919 quisquis alius quem vidimus. Annum 919. ornant iidem morte Cunradi Germanorum Regis: in hunc modum quidem Continuator Regi-
Moritur Conradus Rex Germanorum designato successore Henrico Saxone.
nonis: Conradus Rex obiit, vir per omnia mansuetus. Sed & Henricum Saxonum Ducem vt eligerent, iussit. Ita ille. Et Sigebertus totidem ferè verbis: Conradus Rex moriens coram Principibus regni, Regem designat Henricum filium Othonis Saxonum Ducis. Sic ille. Est hic Otho, de quo suprà ad annum 912. Eius filius (Henricus hic Germaniæ Rex) cognominatus est Auceps, nempe quòd in aucupio deprehensus, salutatus sit Rex. Hoc anno auspicatur Frodoardus presbyter Rhemensis, insignis huius sæculi Chronologus, suum Chronicon his verbis: Nortmanni omnem Britanniam in cornu Galliæ, in ora scilicet maritima sitam depopulantur, proterunt, atque delent, abductis, venditis, ceterisque cunctis eiectis Britonibus. Hæc ille. Et anno se-
920 quenti, qui est Christi 920. Principes Francorum rebellantes à Ca-
En Haganonem, cuius mentio in primo Diplomate Hollãdico.
rolo Rege, quòd Haganonem Comitem de mediocribus conaretur præ ceteris extollere, Herueus Archiepiscopus Rhemensis non sine magno labore vtcumque Carolo reconciliat. Ista Frodoardus. Vocatur is Hagano à nonnullis Comes Laudunensis. Sigebertus huic anno ista adscribit: Henricus Rex contra Arnoldum ab Hungaris regressum
Robertus frater Odonis Regis clàm contra Simplicem molitur.
cum exercitu in Baioariam profectus, eum virtute & sapientia ad gratiam suam inflexit. Ac deinde confirmans dicta Frodoardi: Hoc etiam anno Robertus Dux frater Odonis Regis appetens Regnũ Francorum, contra Carolum inquietabat Franciam, eiusque instinctu omnes pænè Primores Franciæ aduersabantur Carolo. Sic ille. At verò anno Chri-
921 sti 921. Carolus Rex (verba sunt Frodoardi) in Regnum Lotharij abiit, receptisque per vim quibusdam Ricuini infidelis sui præsidiis, & facta pactione vsque ad Missam sancti Martini cum Heinrico Principe Transrhenensi, reuersus est in montem Lauduni. Intereà Robertus Comes Nortmannos, qui Ligerim fluuium occupauerant, per quinque menses obsedit, acceptisque ab eis obsidibus, Britanniam quam vastauerant,

uerant, cùm Nannetico pago iis concessit, qui & Fidem Christi inceperunt suscipere. Carolus verò iterùm pacem cum Heinrico firmat. Hæc Frodoardus. Sigebertus ista habet: Stephano Leodicensium Episcopo defuncto, Richarius vir Catholicus à Carolo per auctoritatē Papæ Rom. ordinatur Episcopus, repudiato Hilduino, qui pecunia data Duci Gisleberto, ambiebat ab eo sibi dari Episcopatum. Hoc tempore clarebat inter nobiles Lotharingiæ (sine dubio vbi nunc Brabantia Gallicana) sanctus Pater noster Guicbertus (Sigebertus loquitur) qui nostrum, Gemmelacense scilicet, cœnobium fundauit. Sic ille. Anno verò proximo, qui est Christi 922. (Frodoardo testante) Robertus apud Calmiciacum, & Carolus circa Rhemis, heu! castra metati sunt; vbi nonnullis occisis ex Lotharienſibus, vulneratisque plurimis, nôx prælium diremit. Audito denique quòd hi qui cum Rotberto erāt, Laudunum captum haberent, copiis Rotberti quotidie crescentibus, & Caroli decrescentibus, clàm tandem secedens, cum Haganone trans Mosam proficiscitur. Tunc Franci Rotbertum eligunt, ipsique se committunt, & Rotbertus Rex Rhemis apud sanctum Remigium ab Episcopis & Primatibus constituitur; & Heriueus Rhemorum Archiepiscopus obiit tertia die post consecrationem Rotberti Regis, scilicet sexto Nonas Iulij. Hæc Frodoardus. Memoria dignum est quod Sigebertus hoc anno commemorat his verbis: Hungaris, inquit, Franciam, Alsatiam, Alemanniam depopulantibus, Henricus Rex iuxta vrbem Mereſburg congressus, vouens Deo pro adipiscenda victoria, se hæresim Simoniacam de Regno suo eradicaturum, inæstimabili cæde eos vsque ad internecionem pænè deleuit. Hæc Sigebertus; & adstipulatur Wilichindus, & alij. Porrò anno proximo, qui est Christi 923. Rotbertus in Regnum Lothariense proficiscitur (verba sunt Frodoardi) locuturus cum Heinrico, qui ei obuiàm venit in pagum Ribuariorum, super fluuium Ruram; vbi & se inuicem pauerunt, & pacta amicitia discesserunt. Intereà Nortmanni Aquitaniam Aruerniamque deprædabantur; contra quos Willelmus Dux Aquitaniorum & Ragemundus pugnauerunt; & ceciderunt ibi ex Nortmannis duodecim millia. Carolus autem cum suis Lotharienſibus Mosam transiens, ad Atiniacum venit; & antequam Rotbertus suos fideles adunare potuisset, Axonem transiit, commissoque prælio, multis ex vtraque parte cadentibus, Rotbertus quoque Rex lanceis perfossus cecidit. Hi tamen qui erant ex parte Rotberti, Hugo scilicet filius ipsius, & Heribertus campum obtinuerunt; sed ob mortem Regis sui Carolum persequi destiterunt, relicto intra Regnum Franciæ Carolo. Carolus ergo dehinc Heribertum Comitem, ceterosque Primates, vt ad se reuertantur, exorat. Quod illi renuentes,

Carolus Simplex cum Henrico Germaniæ Rege pacem firmat.

922

Præualente Rotberto, Simplex trans Mosam cum Haganone proficiscitur.

Henricus Rex voto facto Hungaros egregiè vincit.

923

Cæsi Nortmanni ad duodecim millia.

Cæsus & Rotbertus Rex æmulus Simplicis.

pro Rodulfo in Burgundiam transmiserunt; qui ocyùs cum multa suorum manu illis occurrit. Tuncque Carolo trans Mosam refugiente,

Nouus hostis Simplicis Rodulfus Burgundus.

Rodulfus filius Richardi Rex apud vrbem Suessionensem constituitur; (erat is gener Rotberti, vt habet idem Auctor anno præcedenti) cùm intereà Heribertus, missis Legatis Carolum subdolè inuitat, & venientem cum paucis apud S. Quintinum suscipit, & in castello Theodorici super Maternam fluuium in custodiam coniicit.

Interim Simplex subdolè capitur.

Atqui dum hæc geruntur, Heinricus (est is Rex Germaniæ dictus Auceps) inuitantibus se Gisleberto Comite, & Rotgario Treuirorum Præsule, depopulatus est quidquid inter Rhenum & Mosellam interiacet. Qui, audito, quòd Rodulfus, exercitus non modò è Francia, quin ex omni côgeret Burgundia, in suo se Regno recepit. Hæc Frodoardus. Sigebertus ista habet ad eumdem annum 923. Reges Heinricus & Carolus

Fœdus eius cum Henrico Rege Germaniæ.

apud Bunnam confœderantur, & Carolus reddit Heinrico Regi Regnum Lotharingiæ, Episcopis & Comitibus vtrimque iureiurando rem confirmantibus. Sic ille. Sed hæc aut non gesta, aut non nisi per Legatos gesta fuerût. Nam Carolus primùm è custodia dimissus est, vt sequetur, anno 927. Neque etiam fuit traditio hæc valida, nempe maxima parte Regni Francici, vt videmus, à Carolo tunc aliena, ne quis existimet Germanos Imperatores hinc ius in Lotharingiam acquisiuisse; tenuerunt tamen eam multis deinceps annis armis, vt liquebit. Suc-
924 cedit nunc annus 924. quo Sigebertus hæc breuiter; Rex Heinricus pacem cum Hungaris in nouem annos firmat. Atque hinc secutum, credo, quod Frodoardus his verbis commemorat hoc eodem anno: Hungari ductu Regis Berengarij, quem Langobardi pepulerant; Italiam depopulantur; Papiam quoque vrbem succendunt. Inde per abrupta transeuntes Alpium iuga veniunt in Galliam. Quos Rodulfus Cisalpinæ Rex Galliæ & Hugo Viennensis inter angustias collium Alpinorum

Multi Hûgari in Gallia sternuntur.

claudunt. Vnde inopinato loco per deuia montis euadentes, Gothiam impetunt; quos insequentes prædicti Duces, sternunt ex eis quos reperire poterant; & intereà Berengarius Italiæ Rex à suis interimitur. Ista
925 Frodoardus. Et anno sequenti; Nortmanni de Rodomo fœdus, quod olim pepigerant, irrumpentes, pagum Beluacensem atque Ambianensem depopulantur, & vsque ad Nouiomagum (scilicet Nouiomum Galliæ) prædatum veniunt. Heinricus verò Rhenum transiens oppidum Tulpiacum, quod Gisleberti fideles tutabantur, vi cepit; nec diu demoratus infra Regnum Lotharij, ad sua regreditur, obsidibus à Gisleberto acceptis. Et rursum nonnullis interiectis: Heinrico cuncti se Lotharienses committunt. Hæc Frodoardus. Memorabile est quod Sigebertus ad hunc annum narrat; Rex Heinricus, inquit, Vrbem Sclauorum

Rex Henricus Vrbem Brennaburch capit.

Et quid si hoc initium feudorum, saltem in Germania.

uorum Brennaburch capit, & victis Sclauis tributum imponit. Idem Rex agrarios milites recensens, edixit, vt octo eorum in agris, nonus verò in vrbe moraretur; vt octo & sibi & nono in agris laborarent, nonus verò in vrbe tertiam partem omnium frugum illorum reseruaret, in ædibus à se ad hoc extructis, vt in bello nihil alicui eorum deesset, vrbesque rebus & viris plenæ essent. Sic ille. Et mox ad annum proximum, qui est Christi 926. subiicit mortem Caroli: sed in hoc errat: 926
nam prorsus repugnat sequens Frodoardi huius sæculi Scriptoris narratio per annos adhuc tres: Anno, inquit, 926. Ebrardus Trans-Rhenensis in Regnum Lotharij mittitur ab Heinrico iustitiam faciendi causa, & Lotharienses inter se pace consociat. Et eodem anno Hugo filius Rotberti filiam Eduardi Regis Anglorum sororem coniugis Caroli duxit vxorem. Et ad annum sequentem: Inter Rodulfum Regem 927
(verba sunt eiusdem Frodoardi) & Heribertum Comitem pro Laudunensi Comitatu simultas oritur. Heribertus Legatos trans Rhenum dirigit ad Heinricũ: quibus reuersis, euocatur ipse ad colloquium Heinrici pro eodem: ad quod properans cum Hugone Rotberti filio, pace firmata, muneribus Heinricum honorat, & honoratur ab eo; & Carolum de custodia eiicit, secumque ad S. Quintinum deducit. Et anno 928. proximè sequenti: Heribertus Rhemis cum Carolo venit, in- 928
deque literas mittit Ioanni Papæ, significans de restitutione Caroli se pro viribus decertare, vt ille sub excommunicationis interminatione mandauerat. Verba sunt Frodoardi. Sed Punica fuit Heriberti fides. Nam eodem adhuc anno, eodem attestante, Hugo & Heribertus ad Heinricum colloquij causa proficiscuntur; indeq; reuertentes obuiàm pergunt Regi Rodulfo; rursusque Heribertus se illi committit, iterùm reducto sub custodia Carolo. Sed Rodulfus Rhemis veniens, pacẽ facit cum Carolo, reddens ei Attiniacum, muneribusque illum honorans. Ista Frodoardus. Et subdit anno sequenti: Heribertus & Hugo Comi- 929
tes contra Bosonem Rodulfi Regis fratrem proficiscuntur, propter quosdam Rothildis alodes nuper defunctæ, quos à Bosone peruasos repetebat Hugo gener Rothildis. Post hæc verò inducias dant Bosoni vsque ad finem Maij: Boso ad Heinricum profectus, pacem publicè iurare compellitur. Carolus apud Peronam obiit. Simultas inter Hugonem & Heribertum Comites exoritur, recepto Herluino ab Hugone, & Hilduino, qui erat Hugonis, ab Heriberto. Hæc ille. Huius Caroli Simplicis temporibus apud exteros hæc insigniora occurrunt:

Simplex nunc captiuus, nunc liber.

Idem rursum secundò nunc captiuus, nũc honoratus.

Moritur Carolus Simplex apud Peronam.

Anno Christi 912. adhuc superest Adefonsus Magnus, Gallæciæ in Hispania Rex, cùm regnasset annis quadraginta sex, vltra annos illos quatuor quibus cessit Regnum Garsiæ filio. Qui quidem Adefonsus paulò

Mauri seu Saraceni victi in Hispania. paulò ante obitum, non vt Rex, sed vt Dux exercituum militans sub Rege filio, ingensque animi submissionis specimen edens, præclara de Mauris victoria potitus est, atque dignus à Deo habitus qui triumphare credatur in cælo. Sed nec diu post patris obitum vixit Garsias filius, à Deo vltore post triennium ex hac vita subtractus, qui non expectata morte patris Regnum inuaserat. Ista Ambrosius Morales. Anno item 915. mēse Augusto Saraceni, qui apud Garilianum in Campania per quadraginta fermè annos sedem tenuerant maximo Christianorum damno, tandem à Græcis simul & Latinis in ijsdem castris pugnantibus, sed & accedentibus copiis Ioannis Papæ, diuino auxilio Petri & Pauli apparentium, *Item in Italia.* debellati sunt penitus, ita vt nullus rémanserit, qui non trucidatus aut captus fuerit. Rem gestam pluribus narrāt Luitprandus & Leo Ostensis.

LVDOVICVS IV. REX

DICTVS TRANSMARINVS, FILIVS SIMPLICIS, XV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis vigintiquinque.

ANNO insequenti mortem Caroli Simplicis ista commemorat Sigebertus: Post mortem Caroli Regis, nolentibus Lotharingis Heinrico Regi subesse, quidam Lotharingus nomine Christianus, simulata infirmitate, Gislebertum Ducem ad se dolo euocatum cepit, Regique misit, vt per eum Lotharingiam sibi subiiceret. At Rex inspecta industria & potentia Gisleberti, filiam suam Gerbergam ei despondet, & eum iterùm Lotharingiæ præficit. Ludouicus *Ludouicus quare Transmarinus dictus* verò filius Caroli Regis insidiantes sibi fugiens, per mare transit in Angliam. Mater enim eius fuerat filia Regis Anglorum. Hæc Sigebertus triennio citiùs quàm oporteat, vti ad annum 926. ostendimus. Et eodem
930 anno proximo post mortem Caroli, nempe anno Christi nongentesimo trigesimo (loquitur Frodoardus) diuersi motus agitantur bellorum per Franciam inter Hugonem & Heribertum. (causæ à nobis expressæ sunt ad annum 929. in Carolo Simplice.) Quare Rodulphus Rex in Franciam veniens, pacem inter eos atq; Bosonem multo labore per multa Placita com-

LVDOVICVS IV. FRANC. REX, XV. BRAB. PRINC.

componit. Sed Rodulpho Rege in Burgundiam regresso, Lotharienses in Franciam cum Gislcberto obuiàm veniunt Hugoni; & oppidum Duagium, quod * Arnoldus tenebat, adactum obsidione capiunt. Intereà homines Bosonis Victoriacum proditione recipiunt, & Mosomum fraude peruadunt. At Heribertus à quibusdam Mosomensibus euocatus, intrans oppidum, vasallos Bosonis omnes capit. Ista Frodoardus hoc anno. Ac deinde anno sequenti: Rodulfus Rex in Franciam reuertitur, & Heriberto ab illo deficiente, Rex, iuncto sibi Hugone, castellum Heriberti Douineum capit, ac diruit, deinde Atrebatam obsidet. Heribertus autem adiunctis sibi per Gislebertum Ducem Lotharienfibus, contra Regem vadit, pactisque induciis vsque Kalend. Octobris vtrimque disceditur. Posteà Heribertus Comes ad Heinricum proficiscitur, eique sese committit; & exercitus Regis atque Hugonis Laudunensem & Rhemensem pagum deprædantur. Rodulfus verò Rex pergens ad Attiniacum, Hugonem ad Heinricum mittit, à quo Heinricus, acceptis obsidibus, & pacta securitate trans Rhenum recedit. Ista Frodoardus. Et anno proximo, qui est Christi 932. Rex Rodulfus in Burgundiam reuersus, quædam castella Gisleberti & Richardi, qui à se desciuerant, receptat; & Gisleberto recepto, à Burgundia reuertitur in Franciam, ibique Abbatiâ S. Medardi, quam Heribertus tenebat, potitus, regreditur in Burgundiam. Hugo verò Ambianensem obsidens ciuitatem, quam tenebant fideles Heriberti, crebroque quatiens bello, sumptis tandem relinquit obsidibus. Gislebertus quoque cum Lotharienfibus, inuitante se Hugone, Peronam obsidet; vbi congressione frequenti plures occiduntur Lotharienses; reliqui munitionem capere non valentes recedunt, locuto priùs Gisleberto Duce cum Rege Rodulfo, mediante Hugone. Heribertus verò trans Rhenum ad Heinricum proficiscitur. Et pergit idem Frodoardus ad annum sequentem: Hungari se in tres partes diuidunt, quarum pars vna Italiam petit, alia terram Heinrici trans Rhenum inuadit: contra quos profectus Heinricus cum Baioariis & Saxonibus ceterisque, omnes vsque ad internecionem sternit; quorum triginta sex millia cæsa referuntur, præter eos quos absorbuit fluuius, & qui viui capti sunt. Intereà Rodulfus Rex munitionem Heriberti, quæ dicitur castellum Theodorici, obsidet hebdomadas sex. Posteà Walo, qui custodiebat illud, Reginæ Emmæ se committit. (ecce Reginam viduam Caroli Simplicis, & matrem Ludouici.) Heribertus autem castrum Theodorici super Maternam fluuium positum, tradentibus illud sibi quibusdam, quos ibi ad custodiam Walo reliquerat, recipit, dispositisque recedit custodibus. Eodem anno Hugo Rex Italiæ Romam obsidet, & Saraceni meatus Alpium occupant, atque vicina loca deprædantur. Ista Frodoardus.

Margin notes: * nempe Arnulphus tertius Flandriæ Comes. — 931 Vndique flagrat Gallia intestinis bellis. — Pars Rodulfum Burgundum, alij Germanũ sequuntur. — 932 — Obsidetur Ambianum. — Item Perona. — 933 Hungari cæsi ab Hẽrico Germaniæ Rege ad triginta sex millia.

dus. Succedit annus Christi 934. quo, teste eodem, Heinricus Gisleber- 934
tum & Eubrardum cum Episcopis Regni Lothariensis ad Rodulfum Regem pro Heriberto dirigit; redditoque Regi castello Theodorici, Hammus atque Perona Heriberto conceduntur vsque Kalend. Octobris. Arnulfus verò de Flandris filiam Heriberti sumit vxorem. Intereà Gislebertus cum Lothariensibus in Franciam Heriberto venit auxilio, velut oppidum sancti Quintini obsessurus. Sed Missi Hugonis ei venientes obuiàm, pacem vsque ad Maium mensem pepigerunt. Et Emma Regina defungitur. Ita Frodoardus. Hoc anno secundùm Sigebertum Otto filius Regis Heinrici vxorem duxit filiam Eadmundi Regis Anglorum. At verò anno Christi 935. Rudolfus Rex Placitum cum Regni 935
Primatibus Suessionis habuit. Deinde locutus cum Missis Heinrici, ad eius properat colloquium: vbi etiam Rodulfus Rex Iurensis interfuit, pactaque inter ipsos amicitia, etiam Heribertum cum Hugone pacarunt, redditis quibusdam eidem Heriberto possessionibus. Sed & Heinricus, Bosone recepto, terram quam priùs habuerat, ei ex magna parte restituit. Intereà Boso frater Rudolphi Regis moritur, & ad S. Remigium sepelitur. Rodulfus quoque Rex graui per totum Autumnum decubuit ægritudine. Sic Frodoardus, & prosequitur anno sequenti: Rex 936
Rodulfus defungitur, sepeliturque Senonis ad sanctam Columbam. Hugo verò Comes trans mare mittit pro accersiendo ad apicem Regni Ludouico Caroli filio, quem Rex Alstanus auunculus ipsius in Franciam cum Fidelibus suis dirigit: cui Hugo & ceteri Francorum Proceres obuiàm profecti, in ipsis littoreis arenis apud Bononiam sese committunt, vt erat vtrimque depactum; indeque ab ipsis Laudunum deductus, ac Regali benedictione ditatus, vngitur atque coronatur à Domno Artaldo Archiepiscopo, præsentibus Regni Principibus cum Episcopis xx. & ampliùs. Ita Frodoardus. Et addit: Heinrico Rege sub iisdem diebus obeunte, contentio de Regno inter filios ipsius agitatur: rerum tandem summa natu maiori Ottoni obuenit. Sic ille. Continuator Reginonis hoc eodem anno hoc modo: Heinricus Rex 6. Nonas Iulij diem clausit extremum, cui filius suus Otto ex Mathilde filia Theodorici ex stirpe magni Witikindi Saxonis, consensu Primorum Regni, successor eligitur. Sic ille. Quin Mathildam eiusdem Theodorici Saxonis filiam esse testatur ante eum Witichindus quoque huius sæculi Scriptor grauissimus. Superaddit Frodoardus & hoc: Hugo filius Roberti cum Hugone filio Richardi, dispertita inter se Burgundia, pacem faciunt. Et anno proximo, qui est Christi 937. Ludouicus, inquit, Rex ab Hugonis 937
Principis se procuratione separans, matrem suam Lauduni recipit. Hugo cum Heriberto pacatur: Heribertus castellum quod dicitur Theodorici,

Arnulfus de Flandris ducit filiã Heriberti vxorem.

Item Otto postea Imp. ducit vxorem.

Pax aliquanta.

Moriente Rudolfo, tandem Ludouicus in Regnum accersitur.

Moritur quoque Henricus Germanus; succedit Otto filius.

Rursum mox Gallia variè dissessa.

ci, Walone sibi aperiente recipiens, ipsum Walonem, cùm iam suus esset,
938 in vincula coniicit. Porrò quid secutum sit, narrat idem Auctor anno
sequenti his verbis: Rex Ludouicus Heribertum per deprecationem
Hugonis ad pacem recipit. Hugo Princeps filius Rotberti sororem Otto-
nis Regis Transrhenensis filiam Heinrici ducit vxorem. Ludouicus Rex
**an potiùs Ghunes?* maritima loca petens, castrum supra mare, quod dicunt * Guisum, re-
staurare nisus est; dumque cum Arnulfo (Flandrensi) moratur, homines
Heriberti castrum Rhemensis Ecclesiæ Cansostem recipiunt. Quare
Ludouicus Rex euocatus ab Artaldo Archiepiscopo regreditur, ingres-
susque Laudunum, arcem nouam nuper ab Heriberto inibi ædificatam
obsidet, multisque machinis suffosso euersoque muro, cum magno tan-
Lotharienses quoque rebellant Ludouico. dem cepit labore. Gislebertus cum Lotharienſibus Hugoni & Heriber-
to venit in adiutorium contra Regem Ludouicum, castrumque Petræ-
pontem vi capiunt. Arnulfus Comes & Heribertus inter Regem Ludo-
uicum & Hugonem dilationem accipiunt, pacem sacramento paci-
scentes vsque ad finem Ianuarij mensis. Hæc Frodoardus. Et pergit anno
939 proximo, à Christo nato 939. Lotharienses Ottonem Regem deserunt,
Iterùm se ei tradere parati sunt, sed ob pacta differunt. & ad Ludouicum Regem veniunt; qui eos recipere distulit, ob amici-
tiam quę inter eos, Legatis ipsius Ottonis & Arnulfo Comite mediante,
depacta erat. Gislebertus Dux Lotharienſium trans Rhenum profectus
prædatum, Saxonibus se, dum reuertitur, insequentibus, in Rhenum fer-
tur desiliuisse cum equo, ibiq; vi enecatus vndarum, posteà reperiri non
potuit, vt fertur. quidam tamen ferunt, quòd à piscatoribus sit reper-
tus, atque propter spoliorum ornamenta celatus. Sic Frodoardus, parum
scilicet in re quæ recenter acciderat, adhuc certus. Et subdit: Ludouicus
Ludouicus Rex ducit vxorem sororem Ottonis Imperatoris. Rex in Regnum Lothariense regressus, relictam Gisleberti Gerbergam
ducit vxorem, Ottonis scilicet Regis sororem. Ita ille. Sed Continuator
Reginonis eodem hoc anno ista sic pleniùs: Eberhardus & Gisalbertus
cum Heinrico fratre Regis aduersus Regem (Ottonem) coniurant. Sed
iuxta Andernacum castellum cum suis Rhenum transituri, ab Vdone
& Chunrado Comitibus præuenti sunt. Eberhardus occiditur, & Gisal-
bertus in Rheno submersus necatur: (atque inde idē quod Frodoardus)
Ludouicus Rex Gerbergam viduā Gisalberti duxit vxorem. Hæc Con-
tinuator Reginonis. Sigebertus hoc etiam anno ponit rebellionis istius
initium, quodque rebelles hi prætenderint, Heinrico magis Regnum
competere quàm Ottoni, quòd Heinricus patre iam Rege natus esset,
Otto verò ante Regnum. At ponens eos demum occisos quadriennio
pòst, nimiùm exorbitat. Ceterùm (vt Frodoardus narrat, qui hæc ante
940 oculos habuit, ad annum insequentem 940.) Rex Ludouicus tunc abiit
obuiàm Wilhelmo Principi Nortmannorum, qui venit ad eum in pago
Ambia-

Ambianensi & se illi commisit. At ille dedit ei terram, quam pater eius
Carolus Nortmannis concesserat; indeque contra Hugonem perrexit.
Hugo verò & Heribertus, relicta obsidione Lauduni, Ottoni Regi ob-
uiàm proficiscuntur; cui coniuncti, ad Attiniacum eum perducunt, ibi-
que cum Rotgario Comite ipsi Ottoni sese committunt. Otto verò
Rex Heinrico fratri Regnum Lothariense committit, tumque post Lu-
douicum in Burgundiam proficiscitur, castraque metatus super Sequa-
nam, obsides accepit ab Hugone Nigro, ne esset nocumento Hugoni vel
Heriberto, qui se subdiderant eidem Ottoni; quo facto, reuertitur Otto
ad sua, Ludouicus autem Rex Laudunum redit. Ego denique (nota æta-
tem Frodoardi) disponens orationis gratia sepulchrum sancti Martini
visere, retentus sum ab Heriberto Comite, clàm me quibusdam accu-
santibus apud eum, fecitque me sub custodia detineri, ablatis à me re-
bus, quas de Episcopatu tenebam, cum Ecclesia quam regebam in Cul-
misiaco, sicque plenis quinque mensibus sum detentus. Hæc Frodoar-
dus de seipso. Ac deinde pergit: Rex verò Ludouicus in Regnum Lotha-
riense cum Artaldo Episcopo & aliis fidelibus suis profectus est. Otto
quoque Rex, Rheno transito, aduersus eum venit, sed ab eorum fideli-
bus inter eos induciæ determinatæ sunt. Intereà anno sequenti qui
est 941. Rotgarius Comes, datis obsidibus, dimittitur à Rege Ludouico, 941
Duagium castellum reddens * Arnoldo. Hugo & Heribertus Laudu-
num obsident. Sumptis autem secum Rex, quos vndecumque colligere
potuit, in pagum Porcensem venit. Quo audito, Hugo & Heribertus,
insperatum Regis inuadentes exercitum, nonnullos sternunt, reliquos
in fugam vertunt. Rex ipse cum paucis eductus à suis, vix euasit. Eodem
hoc anno Ludouico Regi filius nascitur; & Ludouicus Rex à Carolo
Constantino in Vienna recipitur, & Aquitani ad eum veniunt, illum-
que suscipiunt. Hugo verò & Heribertus, Wilhelmus & Arnulphus si-
mul loquuntur, & Heribertus inde ad Ottonem Regem trans Rhenum
proficiscitur. Ista hoc anno Frodoardus; ac deinde anno proximo: Lega- 942
tus, inquit, Stephani Papæ, nomine Damasus, in Franciam venit, afferens
literas Apostolicæ Sedis ad Principes Regni, cunctosque Franciæ vel
Burgundiæ habitatores, vt recipiant Regem suum Ludouicum. Quod
si vsque ad Natiuitatem Domini facere non procurauerint, excommu-
nicandos tunc fore se nouerint. Intereà Rotgarius Comes apud Wilhel-
mum Nortmannorum Principem functus legatione pro Ludouico Re-
ge, ibidem defunctus est. Wilhelmus verò Regem Ludouicum regaliter
in Rodomo suscepit. Item Wilhelmus Pictauensis & Britones cum suis
Principibus ad Regem venerunt. Cum his ergo Rex super Isaram venit.
Hugo verò & Heribertus cum Ottone Duce Lothariensium ex altera

Otto Imp. fratri suo Heinrico Regnum Lothariense committit.

Rex Ludouicus armatus Lotharingiam repetit.

** Arnulfo scilicet Flandrensi*

Patitur Hugonem & Heribertum Principes sibi aduersos.

Iubet Pontifex, omnes Ludouicum Regem recipiant.

parte fluminis consederunt, & agitata inter eos per internuntios controuersia, tandem dantur induciæ à medio Septembri vsque ad medium Nouembris. Ludouicus quoque Rex Ottoni Regi obuiàm proficiscitur, & amicabiliter se mutuò suscipientes, amicitiam suam mutuis firmant conditionibus; multumque de pace inter Regem Ludouicum & Hugonem Otto laborans, Hugonem tandem ad eumdem Regem conuertit. Heribertus etiam pariter cum æquiuoco filio suo, ipsius Regis Ludouici efficitur. Hæc Frodoardus. Et anno sequenti 943. Arnulfus Comes Wilhelmum Nortmannorum Principem ad colloquium euocatum, dolo perimi fecit. Rex Ludouicus filio ipsius Wilhelmi, nato de concubina Britanna, terram Nortmannorum dedit; & quidam Principes ipsius, se Regi committunt, quidam verò Hugoni Duci. Intereà Heribertus Comes obiit; quem sepelierunt apud sanctum Quintinum filij sui. Et audientes, Rodulfum filium Rodulfi de Gaugiaco quasi ad inuadendam terram patris eorum aduenisse, aggressi eumdem interemerunt. Quo audito, Rex Ludouicus valdè tristis efficitur, filij tamen Heriberti Comitis recipiuntur à Rege. Inde Rex Rodomo profectus, Ebroicas ab Hugone Duce recepit, & apud Parisium depressus infirmitate, pænè tota decubuit ægrotus æstate. Hugo verò Dux filiam Regis ex Lauacro sancto suscepit, & Rex ei Ducatum Franciæ delegauit, omnemque Burgundiam ipsius ditioni subiecit. Idem verò Hugo Arnulfum cum Rege pacificauit, cui Rex infensus erat ob necem Wilhelmi. Post hæc autem Otho Rex quosdam fideles Ludouici, qui sibi insidiabantur, comprehendit, & in custodia misit. Vnde inter ipsos Reges exoritur scandalum. Sic Frodoardus. Et anno sequenti, qui est Christi 944. Ludouicus Rex Rodomum perueniens à Nortmannis in vrbe suscipitur, quibusdam mare petentibus, qui eum nolebant recipere, ceteris omnibus sibi subiugatis. Hugo verò Dux cum suis, & quibusdam Burgundiæ Proceribus trans Sequanam faciens iter, Baiocas vsque peruenit, & ciuitatem obsedit, quam Rex ei dederat, si eum ad subiiciendam Nortmannorum gentem adiuuaret. Receptus autem Rex à Nortmannis mandat Duci, vt à præfatæ ciuitatis obsidione discedat; quo discedente, Rex in eam ingreditur. Vnde & discordiæ fomes inter Regem concitatur & Ducem; sed & pro eo, quòd Rex obsides ab Ebroicensibus, qui Hugoni subditi erant, accepit, quos eidem Duci reddere noluit. Intereà anno proximo Christi 945. Ludouico Rege adhuc apud Rodomum agente, Gerberga Regina filium Lauduni peperit, qui Carolus ad catechizandum vocatus est. Circa Missam verò sancti Ioannis Hugo Dux Placitum cum Rege per sequestres habuit, in quo nihil certum de pace inter ipsos componenda gestum, nisi tantùm quòd inducias ad inuicem sibi dederunt vsque ad medium

Pax inter Ludouicũ & Principes, agente Ottone Imperatore.

943

Moritur Heribertus Comes.

Hugo à Rege Dux Franciæ & Burgundiæ delegatur.

944

Discordia iterùm inter Regem Ludouicum & Hugonem.

945

medium mensem Augustum. Eo tempore, dum Rex Ludouicus moraretur Rodomi, Haigroldus Nortmannus, qui Baiocis præerat, mandat ei quòd ad eum venturus esset, condicto tempore vel loco, si Rex ad illum locum accederet. Veniente denique Rege cum paucis ad locum denominatum, Haigroldus cum multitudine Nortmannorum armatus aduenit, inuadensque socios Regis pænè cunctos interimit. Rex solus fugam iniit, prosequente se Nortmanno quodam sibi fideli, cum quo Rodomum veniens, comprehensus est ab alijs Nortmannis, quos sibi fideles esse putabat. Posteà Hugone Duce de Regis ereptione laborante, Nortmanni filios ipsius Regis dari sibi obsides quærunt, nec aliter Regem se dimissuros asserunt. Mittitur igitur ad Reginam pro pueris: illa minorem mittens, maiorem fatetur se non esse missuram. Datur igitur minor, & vt Rex dimittatur, Vindo Suessorum Episcopus sese obsidem tradit. Dimissus itaque à Nortmannis Rex, ab Hugone Principe suscipitur; qui committens eum Tetbaldo cuidam suorum, proficiscitur Othoni Regi obuiàm. Qui Rex nolens loqui cum eo, mittit ad eum Conradum Ducem Lothariensium; cum quo locutus Hugo, infensus Othoni Regi reuertitur. Intereà Edmundus Anglorum Rex (verba sunt Frodoardi ad annum 946.) Legatos ad Hugonem Principem pro restitutione Ludouici Regis dirigit; & idem Princeps proinde Conuentus publicos cum nepotibus suis, alijsque Regni Primatibus, agit. Demum Hugo Dux Francorum, ascito secum Hugone Nigro filij Richardi, ceterisque Regni Primatibus, Ludouicũ Regem, qui ferè per annum sub custodia detinebatur apud Tetbaldum Comitem, in Regnum restituit, recepto Lauduno castro, quod Regina Gerberga tenebat, & eidem Tetbaldo commisso. Qui Dux Hugo renouans Regi Ludouico regium honorem vel nomen, ei sese cum ceteris Regni committit Primoribus. Eo tempore Edmundus Rex transmarinus defungitur; vxor quoque Regis Othonis, soror ipsius Edmundi, decessit. Regina autem Gerberga nuper ad Ottonem Regem fratrem suum legationem direxerat, auxilium deposcens ab eo. Qui maximum colligens ex omnibus Regnis suis exercitum, venit in Franciam, Conradum quoque secum habens Cisalpinæ Galliæ Regem; quibus Rex Ludouicus obuiàm profectus, honorificè ab eis suscipitur. Sicque pariter Laudunum venientes, considerataque castri firmitate, diuerterunt ab eo, Rhemensem aggredientes vrbem: quam cingentes obsidione, tertia die per deditionem capiunt, restituto Artaldo Præsule. Deinde relinquentes Gerbergam Reginam Rhemis, terram Hugonis aggrediuntur, & vrbem Siluanectensem obsidentes, vt viderunt munitissimam, trans Sequanam contendentes, præter ciuitates loca plura deuastant; indeque remeantes regrediuntur in sua. Ista Frodoardus;

Fraude Nortmannorum Rex circumuenitur.

Ab Hugone custodia mancipatur.

946

In Regnum Rex restituitur.

Acceptis ex Germania auxilijs, de hostibus Rex vlcisci se parat.

doardus; habentque eadem breuiter Continuator Reginonis & Sigebertus.
947 Anno ſequenti, qui eſt Chriſti 947. Ludouicus Rex Aquis Paſcha cum Othone Rege celebrat, & regiis honoratur ab eo muneribus. Hugo autem Princeps à quibuſdam perſuaſus, Rhemenſem cum Hugone Præſule (fuit is Heriberti filius) quaſi mox capturus aggreditur vrbem; ſed reſiſtentibus fidelibus Regis & Artaldi Archiepiſcopi, octauo poſtquam aduenerant die, illuſi redeunt. Intereà Ludouicus Rex, expetente Arnulfo Comite, Atrebatam proficiſcitur cum Artaldo Epiſcopo, indeque cum Arnulfo ad obſidendum Monaſteriolum Caſtrum Rotgarij filij Herluini progrediuntur; poſtque laborem inefficacem, pluriumque mortes ſuorum, ſpe priuati regrediuntur ad propria. Eodem anno Conuentus Placiti Regum Ludouici & Ottonis ſuper Charam fluuium, intrante menſe Auguſto celebratur (Hugone Principe circà Moſomum & Duodeciacum caſtra metato) vbi res litis inter Artaldum & Hugonem Rhemenſis Eccleſiæ Præſules ab Epiſcopis auditur. Induciæ belli inter Regem Ludouicum & Hugonem Principem vſque ad Synodi tempus, Ottone Rege mediante, diſponuntur; indicitur verò Synodus habenda Idus
948 Ianuarij anni Chriſti nongenteſimi quadrageſimi octaui. Quæ Synodus (pergit idem Frodoardus) celebratur in Eccleſia S. Petri ante proſpectum Caſtri Moſomi, à Domno Rotberto, ceteriſque Treuirenſis diœceſis Epiſcopis, & aliquibus Rhemenſis. Iudicatum eſt autem, vt Artaldo Præſule parochiam Rhemenſem retinente, Hugo (qui quinquennis diu fuerat Epiſcopus deſignatus, & ad duas iam Synodos venire contempſerat) abſtineret, donec ad vniuerſalem Synodum, quæ indicebatur Kalend. Auguſti ſeſe purgaturus occurreret, ipſumque Capitulum Hugoni miſerunt. Qui poſt alteram diem eamdem chartam Rotberto Præſuli remiſit, hoc verbis remandans, quòd ipſorum iudicio nequaquam obediturus eſſet. Sic proclamationis literæ à Domno Artaldo diriguntur ad Sedem Romanam. Nec mora. Domnus Agapitus Papa Vicarium ſuum Marinum Epiſcopum mittit ad Ottonem, propter euocandam generalem Synodum, quæ congregata eſt in * Eglehem palatio regali in Eccleſia S. Remigij ſeptimo Idus Iunij; vbi cum Marino Sedis Apoſtolicæ Vicario adfuerunt Epiſcopi triginta Germaniæ & Galliæ, inter quos & Baldricus Traiectenſis Epiſcopus. Ingreſſi ſunt & glorioſi Reges Otto & Ludouicus. Denique Artoldo Epiſcopium Rhemenſe retinendum decernunt Patres, laudant, atque corroborant; Hugonem verò excommunicant, donec ad pœnitentiam & dignam ſatisfactionem venire procuraret. Et nonnullis interiectis: Non multò pòſt excommunicatur & Hugo Comes inimicus Ludouici Regis, pro ſuprà memoratis malis ab ipſo perpetratis, donec reſipiſcat, & ad ſatisfactionem coram Marino Vicario,

Hugo obſidet Rhemos, ſed fruſtrà.

Induciæ pactæ inter Regem & Hugonem.

Sententia de Epiſcopatu Rhemenſi per Synodum contra intruſum Hugonis.

* Engelheim

Synodus item alia ob eamdem cauſam iuſſu Papæ indicta.

Excommunicatur Hugo Comes, itemque eius intruſus Hugo Epiſcopus.

rio, vel Episcopis quibus iniuriam fecit, deueniat. Nascitur Regi Ludouico filius patri cognominis. Ita Frodoardus. Et anno proximo, qui est Christi 949. imminente Paschali solemnitate Gerberga Regina profi- 949
*ciscitur ad fratrem suum Othonem Regem, & Aquisgrani palatio Pascha cum ipso celebrat. Ibi tunc diuersarum gentium adfuêre Legationes, Græcorum scilicet, Italicorum, Anglorum, & aliorum quorumdam populorum; & Regina Rhemos regressa est, cum fraterni auxilij pollicitatione. Rex igitur Ludouicus obuiàm pergit Conrado Lothariensium Duci, & ipse Dux cum Rege locutus, inducias belli disponit inter ipsum & Hugonem vsque ad mensem Augustum, dum Rex idem locuturus pergat ad Regem Othonem. Eodem anno Agapitus Papa Synodum habuit apud S. Petrum, in qua damnationem Hugonis Episcopi apud Ingulenheim factam confirmauit, excommunicans etiam Hugonem Principem, donec Ludouico Regi satisfaciat. Anno sequenti, Christi 950. Rex Ludouicus & Hugo Princeps super 950
Maternam fluuium*pacem facturi cum suis deueniunt. Et residentes isti ex hac parte fluuij, illi ex altera, Legatos sibi inuicem mittunt, & mediantibus atque sequestris Conrado Duce, Hugone Nigro, Adelberone quoque ac Fulberto Episcopis, Hugo ad Regem venit, & suus efficitur, pacaturque cum Arnulpho Comite & Ragenoldo Episcopo, reddens Regi turrim Lauduni. Nec longùm pôst, Hugo cum exercitu Ambianensem petit vrbem, ibique in turri quam Ragenbaldus Episcopus tenebat, recipitur; alteram verò turrim, quam Arnulfi Comitis homines custodiebant, obsidet, Rege Lauduni ægritudine decubante. Ipso hoc anno Otho Rex quamdam Wenedorum magnam obsederat vrbem, nomine Praidem, Regem ipsorum in subiectionem recipit; sed & Hungaros sibi subditos facit. (Pragam, & Ducem Boëmorum Bolislaum ex Sigeberto intelligo.) At verò anno proximo, qui est 951. 951
Fredericus Adelberonis Episcopi frater, qui filiam Hugonis Principis sibi desponderat, in hoc Regnum veniens, munitionem in loco*Banis, inconsulto Rege vel Regina construere cœpit; pro qua re Rex Ludouicus dirigit ad Othonem: (verba sunt eiusdem Frodoardi:) Legati verò regressi nuntiant, nolle, imò prohibere Othonem Regem, ne Fredericus vel aliquis suorum vllam munitionem in hoc Regno habeat, nisi consensu Regis Ludouici. Hoc anno Hungari ab Italia transcensis Alpibus egressi, Aquitaniam ingressi sunt; ibique tota pænè demorati æstate, multis hanc regionem rapinis & internecionibus attriuerunt, sicque per Italiam reuersi sunt in terram suam. Otho quoque Rex Italiam adiit; ad cuius aduentum Berengario Longobardorum Rege ab vrbe Papiæ fugiente, ipse Otho eamdem ingreditur vrbem: vxorem quoq; *Lotharij

Diuersarum gentium Legati veniunt ad Othonem Imp.

Iterùm Hugo Princeps excommunicatur.

Reconciliatur Hugo Regi.

Victoria Imp. Ottonis.

*Fanis,

Otto Italiam ingreditur, & Berengarium fugat.

*al. Ludouici

Regis defuncti, filij Hugonis, sororem Chonradi Regis Iurensis sibi
952 coniugem ducit. Hæc Frodoardus. Et pergit anno sequenti 952. Otho
Rex legationem pro susceptione sui Romam dirigit: qua non obtenta
(obsistente Alberico Principe) cum vxore in sua regreditur, dimissis ad
custodiam Papiæ quibusdam ex suis. Ludouicus verò cum Gerberga
Regina Laudunum recepit. Intereà Berengarius Rex ad Conradum Ducem,
qui Papiæ remanserat, venit; à quo in fide susceptus, ad Othonem
perducitur: quem ille benignè suscipiens, concessis eidem rebus quibusdam,
in Italiam redire permisit. Ipse quoque Otho post celebrationem
Paschæ Papiam regreditur. Hoc item anno Hugo Comes & Dux Conradus
cum quibusdam Lothariensibus obsident pariter munitionem
apud Maroillum, tandemque non sine suorum damno capiunt atque
succendunt. Nec mora, Rex Ludouicus & Artaldus Archiepiscopus munitionem
quam præfati Principes succenderant, restruunt, custodesque
ibi plures instituunt. Inde Rex proficiscitur in partes Victuriaci castri,
aliamque munitionem contra Victuriacum instruit. Attamen anno pro-
953 ximè insequenti obtinuit Hugo à Rege, vt munitio, quæ contra Victuriacum
castrum constructa fuerat, solueretur; Placitumque concordiæ
ac pacis Rex & Hugo mediante Quadragesima inière Suessionis. Exoritur
intereà inter Othonem Regem & Liudulfum filium eius, Conradum
quoque Ducem & quosdam Regni ipsius Primates, discordia. Nato
siquidem Regi filio ex moderna coniuge, ferebatur eidem puero Rex
Regnum suum promittere, quod olim Liudulfo delegauerat. Rex igitur
Conradum à Ducatu Lothariensium remouet, & Conradus quærebat
vt Regem caperet; & in vrbem Maguntiam ingreditur. Intereà Gerberga
Regina Lauduni geminos est enixa, quorum vnus Carolus, alter vocatus
est Heinricus. Sed Heinricus mox post Baptismum defunctus est.
Otto verò Rex vrbem Maguntiam, vbi Conradus se receperat, obsidet:
tandemque post duos ferè menses, cum egresso ad se Conrado locutus,
& obsidibus ab eo acceptis, trans Rhenum regreditur. Nec mora, Conradus,
dimisso Maguntiæ militum suorum præsidio, Metensem appetit
vrbem. Otto autem Rex vocatus à fratre Heinrico Baioariam petit;
quam filius eius Liudulfus, captis quibusdam vrbibus, deuastabat. Conradus
Metensem quoque vrbem, post non modicam ipsius deprædationem,
reliquit. Hoc anno Wicfredus Coloniensis Antistes defungitur, &
Bruno frater Regis Othonis inibi Pontifex ordinatur; cui etiam Rex
Otho Regnum Lothariense committit. Sic Frodoardus, & adstipulatur
954 Sigebertus & alij. Deinde verò anno Christi 954. præmemoratus Conradus
(testante eodem Frodoardo) pacto cum Hungaris inito, eos per
Regnum Lothariense deducit, vsque in terram Ragenarij, scilicet æmuli
sui,

Permittit iterùm Otto quadam in Italia Berengario.

Simultas oritur inter Imp. & eius filium.

Liudulfus filius Imp. vastat Baioariam.

Ecce quid agat cæca ambitio & ira.

ſui, atque Brunonis Epiſcopi; nimiaque peracta deprædatione, cum præda magna, captiuorumque multitudine, Regnum Ludouici ingrediuntur, ſicque per pagos Viromandenſem, Laudunenſem, atque Rhemenſem, Catalaunenſem quoque tranſeuntes, Burgundiam intrant: quorum non parua manus tam præliis quàm morbis interiit, ceteri per Italiam reuertuntur in ſua. Hæc ille. De vaſtatione hac Hungarorum in Lotharingia, & quòd nomine Lotharingiæ Brabantia noſtra contineatur, his verbis oſtendit Sigebertus in rebus geſtis S. Guiberti: Quin etiam, ait, fuit vir Domini Guibertus, dignus Apoſtolicæ prædicationis miniſterio. Siquidem cùm gens Hungarorum, tempore ſupradicti Primi Othonis aggreſſa Lotharingiam, deducta eſt à Duce Conrado vſque ad ſiluam Carbonariam, & virtute Dei apud Lobienſe Cœnobium oſtenſa, prohibita eſt vltrà prodire. Hungaris tranſeuntibus eundo & redeundo per vicum Gemmelacenſem, occurrit vir Dei Guibertus, gladio verbi Dei accinctus, paratus etiam bibere calicem paſſionis. Nec deſtitit ſanè illis idololatriæ ſpurcitia ſordentibus pandere fidei dogmata, & regni æterni myſteria, donec aliquos eorum à regno diaboli abſtraxit. Sic ibi. Et de eodem Gemmelacenſi Cœnobio mox plura. Et eodem hoc anno (pergit Frodoardus) Ludouicus filius Regis Ludouici Lauduni defungitur. Ipſe quoque Ludouicus Rex, egreſſus Lauduno, Rhemenſem veluti moraturus repetiit vrbem. Sed antequam ad Axonem fluuium perueniret, apparuit ei quaſi lupus præcedens: quem admiſſo inſecutus equo, prolabitur, grauiterque attritus Rhemos defertur, & protracto languore decubans, elephantiaſis peſte perfunditur; quo morbo confectus diem clauſit extremum, ſepultuſque eſt apud S. Remigium. Ita Frodoardus hoc anno nongenteſimo quinquageſimo quarto. Huius Ludouici tempore fundatum eſt in Lotharingia inferiore (nunc Brabantia) inſigne Cœnobium Gemblacenſe: de quo ſic Sigebertus ſæpè à nobis citatus, eiuſdem loci Monachus, ad annum 948. Immunitas noſtræ Gemmelacenſis Eccleſiæ hoc anno Imperiali confirmatur edicto, & annuli impreſſione roboratur; & Erluinus primus eius loci Abbas à ſancto Patre noſtro Guiberto electus, in ſanctitate & religionis feruore claret. Hæc in Chronicis, in Actis S. Guiberti per eumdem pleniùs in hunc modum: Inclytus Confeſſor Guibertus, militiæ ſæcularis cingulo depoſito, caſtrum ſuum Gemmelaus ſiue Gemblacum cum omnibus appendentibus, aliiſque multis, obtulit Deo & Apoſtolorum Principi beato Petro, ſanctoque Exuperio Martyri, ad conſtruendum in eorum honorem Monaſterium. Vnde mox accuſatus eſt apud Othonem Imperatorem, quòd regalem Fiſcum in ſortem Eccleſiaſtici iuris transfudiſſet. Sed beati Guiberti donationem pius Rex ratam voluit, abſoluens Monaſterium ab

Hungari vaſtant noſtram Lotharingiā.

S. Guibertus Gemblacenſis conuertit quoſdam Hungaros ad Chriſtum.

Moritur Ludouicus Rex.

Priuilegia varia Cœnobio Gemblacensi ab Imperatore concessa. ab omni telonio & tributo in omnibus Imperij locis, permittens etiam mercatum, percussuram monetæ, & machæriam. Concessit etiam potestatem faciendi castellum seu oppidum, vt Sanctorum pignora & Deo famulantes à falsis Christianis & Paganis protegerentur. Hæc & plura ibi de eodem sancto viro Guiberto. Quæ auctorizatio (inquit ibidem Sigebertus) facta est solemniter Leodij 12. Kalend. Octobris, anno Dominicæ Incarnationis nongentesimo quadragesimo sexto, Regni Domini Ottonis Primi anno vndecimo.

LOTHARIVS III. REX

FILIVS SVPERIORIS, XVI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti tribus.

954 LVDOVICO Rege annò nongentesimo quinquagesimo quarto, vti diximus, defuncto, Lotharius puer, filius Ludouici (verba sunt Frodoardi) apud S. Remigium Rex consecratur ab Artaldo Archiepiscopo, fauente Hugone Principe, ac Brunone Archiepiscopo, ceterisque Præsulibus, ac Proceribus Franciæ, Burgundiæ atque Aquitaniæ. Burgundia quoque & Aquitania Hugoni dantur ab ipso. Ita Frodoardus. *Lotharius tredecim annorum puer Rex consecratur.* Fuit tunc Lotharius natus annos tredecim, vt ex præcedentibus colligitur. Sigebertus vno anno tardiùs sic: Ludouico Rege Francorum mortuo, Lotharius filius eius ex Gerberga
955 sorore Imperatoris regnauit. Porrò anno sequenti 955. Rex Otho Hungaris de locis suis prædatum progredientibus obuiàm profectus, pugnauit cum eis, nec eos ingredi Regna sua permisit. Hæc Frodoardus; & rursum eodem anno, nonnullis interiectis: Hungari, inquit, cum immensis copiis Baioariam ingrediuntur, volentes venire in Franciam. Contra quos Otho Rex cum * Burislao Sarmatarum Principe, & Conrado iam sibi pacificato pugnauit, & eosdem Hungaros interimens, cunctos pęnè deleuit. Conradus autem, qui Regem præcipuè de victoria confortauerat, ibidē peremptus est. Ita ille. Continuator Reginonis pugnam factam dicit apud Lichum fluuium. Sigebertus his verbis eam describit, etsi tardiùs: Vngaris iterùm Regnum Othonis Imp. ductu

**Boislao Boëmo scilicet*

Insignis victoria Imperatoris Ottonis contra Hungaros.

Conra-

LOTHARIVS III. FRANC. REX, XVI. BRAB. PRINC.

Conradi Ducis depopulantibus, Imperator eos bello excepit, Conrado ab Vngaris ad eum pœnitendo refugiente, & orante Deum, vt pro pœna perfidiæ ſuæ in ipſo bello ab Vngaris perimeretur. Quo bello in tantum Vngari ſunt contriti, vt nullus aut rarus eorum euaderet; Conradus tamen ſecundùm votum ſuum ibi occubuit. Iſta Sigebertus. Hoc etiam anno, teſtante Frodoardo, Hugo Princeps Gerbergam Reginam cum filio ſuo Lothario Rege Pariſiis honorificè ad Paſcha ſuſcipiens,
956 decenter ſecũ per plures detinuit dies. Anno verò proximo, qui eſt 956. Rex Otho Placitum apud Engulenheim cum Lotharienſibus tenuit; à quibus & obſides accepit de cunctis pænè ipſorum oppidis. Item aliud Placitum ab eo poſt Paſcha Coloniæ habitum eſt, vbi non paucos à Lotharienſibus theſauros accepit. Lotharius verò Rex munitionem quamdam ſuper Carum fluuium pugnando recepit, & infantes Ragenarij, ac milites quoſdam ibi inuentos ſecum abduxit, ipſumque caſtrum direptum incendit. Hugo Princeps obiit. Gerberga verò Regina colloquium habuit cum Brunone fratre ſuo, in quo prædicto Regenario ſibi milites & infantes redduntur, Reginæ verò poſſeſſiones, quas illi quondam Giſlebertus Dux dotis nomine dederat, reſtituuntur. Hæc Frodoardus. Sigebertus iſtud addit: Frederico Moguntiæ Archiepiſcopo mortuo, Guilielmus filius Ottonis Regis ſubſtituitur. Sic ille.

Moritur Hugo Princeps; ſcilicet pater Hugonis Capeti.

957 Porrò anno ſequenti, qui eſt Chriſti 957. (ait Frodoardus) bellorum tumultus agitantur inter Brunonem ex Præſule Ducem, & Ragenarium Comitem, ceteroſque Lotharienſes: item in Francia inter Balduinum filium Arnulfi, & Rotgarium quondam Erluini, ob caſtrum Ambianenſe. Tunc Rotbertus filius Heriberti ſe Lothario Regi committit. Qui Lotharius Rex cum matre ſua, & amita ſua, relicta Hugonis (imò eſt matertera, vt patet ſuprà ad annum 938) obuiàm pergit in pagum Cameracenſem auunculo ſuo Brunoni. Vbi videns Ragenarius non poſſe ſe venienti multitudini reſiſtere, ad Brunonem venit. At quia quæſitos dare noluit obſides, eum Bruno comprehendens, ſub cuſtodia ſecum deduxit; nec multò pôſt trans Rhenum in exilium miſit.

Varij iterũ tumultus in Gallia.

Hoc anno Liudulfus Othonis filius, qui pænè totam obtinuerat Italiam, obiit, ſepeliturque Maguntiæ apud S. Albanum. Ita Frodoardus. Sigebertus, etſi biennio tardiùs, hoc modo: Bruno Archiepiſcopus & Archidux Lotharingiæ ſecundas partes in Regno fratris ſui potenter & induſtriè adminiſtrans, Raginerum Montenſem Comitem, qui Longicollus cognominabatur, apud Valentinianas euocatum capit, & irreuocabili exilio damnauit, pro eo quòd Regnum bellis inquietabat; vel, quod verius fuiſſe dicitur, pro eo quòd mortuo Giſleberto Duce, conſanguineo ſuo, ea quæ Giſlebertus vxori ſuæ Gerbergæ ſorori Imperatoris

Liudulfus filius Imp. Ottonis moritur in Italia.

Raginerius Montenſis à Brunone fratre Imp. captus & relegatus.

toris in dotem contulerat; violenter ei auferre præsumebat. Bonis Ragi-
neri ad Fiscum publicatis, filij eius Raginerus & Lambertus ad Lotha-
rium Francorum Regem confugerunt. Ita Sigebertus. Succedit annus
nongentesimus quinquagesimus octauus, ad quem ista Frodoardus:
Homines Tetbaldi munitionem quamdam, quæ vocatur Fara, traden- 958
tibus eam sibi quibusdam proditoribus capiunt. Ad quam obsidendam
Rorico Præsul Laudunensis cum amicis aduenit. Rege tandem Lotha-
rio aduentante, mediantibus Heriberto ac Rotberto fratribus, castrum
iussione Tetbaldi redditur. Otho Rex aduersus Sarmatas abiit. Bruno
Coloniensis Archiepiscopus cum exercitu Lothariensium per Fran-
ciam proficiscitur in Burgundiam, locuturus cum sororibus ac nepoti-
bus suis. Et anno proximo: Bruno etiam in Franciam venit, & apud 959
Compendium cum Regina sorore, ac nepotibus suis discordantibus
pro quibusdam castris, quæ Rex Lotharius ex Burgundia ceperat, col-
loquium habuit; obsidibusque datis, pacem inter ipsos vsque in futu-
rum tempus Placiti pepigit. Inde Lotharienses à Brunone Duce de-
sciscunt, suadente quodam Immone, qui eius pridem Consiliarius, ab
eo nuper recesserat, propter oppida quædam ipsorum nouitia, quæ idem
Dux euerti præcipiebat, aliaque onera ipsis insueta, quæ illis imponere
velle ferebatur. Quibus postmodum reuocatis, Fredericum quemdam
Comitem eis vice sua præfecit. Hoc anno Arnulfus Comes Rhemis
venit, & Ecclesiam S. Mariæ non modico argenti pondere munerauit;
vnde arcæ S. Calixti, sanctique Nicasij ac S. Eutropiæ, ceterorumque
Sanctorum ornatæ sunt. Ista Frodoardus; & pergit ad annum nongen-
tesimum sexagesimum: Richardus, inquit, filius Willelmi Nortman- 960
norum Princeps filiam Hugonis trans Sequanam quondam Principis
duxit vxorem. Diuionem autem quamdam munitionem, quam Regis
Lotharij fideles tenebant, Rotbertus frater Heriberti fidelem Regis se
fallens, dolo ingressus inuadit, regiis expulsis custodibus. Ad quam
recipiendam Rex cum matre Regina profectus, ipsum obsidet ca-
strum. Et Bruno Præsul cum Lothariensibus & aliis sibi subditis illuc
adueniens, obsides à Rotberto accepit, quos Regi tradidit. Otho quo-
que & Hugo filij Hugonis, mediante auunculo ipsorum Brunone, ad
Regem veniunt, ac sui efficiuntur; quorum Hugonem Rex Ducem
constituit, addito illi pago Pictauensi ad terram quam pater ipsius
tenuerat, concessa Othoni Burgundia. Audiens autem Bruno, quosdam
aduersum se Lothariensium insurgere, illò cum festinatione regreditur.
Ista Frodoardus. Sigebertus ad hunc annum sic: Hoc tempore per in-
dustriam Othonis meliorato Imperij & Ecclesiæ statu, multa Mona-
steria & Cœnobia ad laudem Dei & Sanctorum aut restaurantur, aut

Lotharienses à Brunone desciscunt.

Rotbertus Diuionem dolo occupat, sed mox relinquere cogitur.

Filij Hugonis Regi Lothario se tradunt, & magnas Præfecturas accipiunt.

N amplian-

ampliantur, aut ædificantur. Inter quæ & Euraclus, post Baldricum
Episcopus Leodicensium factus, duo in vrbe Monasteria construxit, ad
titulum S. Pauli Apostoli, & ad titulum S. Martini Episcopi. Hæc ille.
961 At verò anno sequenti, qui est Christi 961. Otho filius Hugonis quondam Principis ad Regem Lotharium in ipsis Festi Paschalis diebus
Laudunum venit; sed & nonnulli tam Franciæ quàm Burgundiæ Proceres. Atque exinde Placitum Regale, diuersorumq́; Conuentus Principum Suessionis habetur; ad quod impediendum, si fieri posset, Richardus filius Willelmi Nortmanni accedens, à fidelibus Regis quibusdam peruasus, &, interemptis suorum nonnullis, in fugam versus
est. Hoc anno Artaldus Rhemensis Archiepiscopus decessit pridie Kal.

Noua iterum tragœdiæ argumentum.

962 Octobris. Ista Frodoardus. Et deinde anno proximo: Otho Rex Romam pacificè adiit, & amabiliter exceptus atque honore illic Imperiali sublimatus est. Quod Berengarius indignè ferens, regiones, quas regere debebat, incendere atque vastare cœpit. Intereà Gerberga Regina colloquium fratris Brunonis petiit, eique hic frater eius, ne Hugoni Rhemense redderetur Episcopium, suggessit. Rex verò Lotharius locutus cum Hugone consobrino suo, petitus est ab eo, vt præfato Hugoni Rhemensem restituat Episcopatum: indeque inducias paciscuntur vsque ad medium mensis Aprilis. Intereà Rex Lotharius cum Arnulfo Principe locutus, pacem fecit inter ipsum & nepotem ipsius, homonymum eius, quem infensum hic Comes habebat, ob necem fratris eiusdem (scilicet homonymi Arnulfi) quem de * infirmitate deprehensum idem Comes interimi fecerat. Tunc ipse Princeps omnem terram suam in manu Regis dedit, ita tamen, vt ipse in vita sua inde honoratus existeret. Legatio quoque veniens ab Ioanne Papa intimat, præfatum Hugonem quondam Episcopum tam ab ipso Papa quàm ab omni Romana Synodo excommunicatum, sed & ab alia Synodo apud Papiam celebrata. Cuius Legationis redditi certiores per Brunonem Archiepiscopum, elegimus (Frodoardus loquitur) ad Episcopum Rhemensem Odalricum illustrem Clericum, fauente Lothario Rege cum Regina matre. Et anno insequenti, qui est Christi 963. Odalricus

Otho receptus etiam Italiæ Imperator.

Examinent hæc, si placet, diligentius Flandri, itemq́ quæ sequuntur triennio pòst.

** infidelitate*

Ecce iam tum eligitur Episcopus fauente Rege.

963 Rhemensis Archiepiscopus Proceres Franciæ, qui possessiones quasdam Rhemensis occupauerant Ecclesiæ, vocari fecit. Ego verò (obserua ætatem Scriptoris) fractus ætate, ministerio me abdicaui Prælaturæ coram eodem Præsule; qui me absoluens hoc iugo, imposuit illud per electionem fratrum meorum nepoti meo Frodoardo, septuagesimo ætatis meæ anno. Atque hoc eodem anno Catalaunensem vrbem, Præsule Gibuino egresso, Heribertus & Rotbertus fratres obsident, explicitisque tandem nundinis, igne succendunt; milites turre quadam loci conscen-

Catalaunensis vrbs ab Heriberto & Rotberto fratribus vastatur.

sa

ſa liberantur. Sic ille. Et anno proximo: Domnus Præſul Odelricus 964
Tetbaldum quemdam Procerem excommunicat propter caſtrum Codiciacum, & quædam prædia ſancti Remigij. Heribertus verò Comes villam Sparnacum ei reddidit, & amicitiam præfati Præſulis impetrauit. Ceteras quoque villas Rhemenſis Eccleſiæ, quas occupauerat, eidem Pontifici repetenti non ambigit reddere. Iſta Frodoardus. Hoc eodem anno Ioannes Duodecimus Papa obiit pridie Idus Maij, ſecundùm Continuatorem Reginonis, quem & ſequuntur Onuphrius & Baronius. Sed dubito num meliùs ponetur anno ſequenti; ipſe Lector poterit iudicare ex iis quæ ſæpè citatus Frodoardus, Auctor, vt vidimus, grauiſſimus huius ſæculi, ad annum proximum qui eſt Chriſti 965. ponit. *Dubium contra Onuphrium & Baronium.* Sunt iſta: Otho, inquit, Imperator Romæ Octauiano Papa, (eſt 965
hic Ioannes XII.) à quo fuerat ad Imperij regenda gubernacula benedictus, ab Vrbe digreſſo, & ſæpè illum reuocante Imperatore, quia de irreligioſitate ſua corripiebatur, reuerti nolente; congregata Synodo, Ioannem illuſtrem quemdam eiuſdem Eccleſiæ Clericum per electionem Romanorum, Papam ordinari fecit. Sed eo Papiam ingrediente, Octauianus à Romanis recipitur; nec multò pòſt vita diſceſſit. Ioanne verò cum Imperatore demorante Papiæ, Romani quemdam Benedictum ipſius Eccleſiæ Scriniarium eligunt, atque Pontificem ſibi ordinari faciunt, qui in Ioannis electione conſenſerat, & eidem ſubditus extiterat. *Altercatio magna de Sede Romana.* Quare Imperator Otho Romam reuerſus, conuocata magna Synodo, Ioanne in Sede ſua reſtituto, Benedictum totius Synodi iudicio depoſitum ſecum abduxit, & in Saxoniam direxit. Ita Frodoardus. Tamen Baronius ex aliis antiquis Scriptoribus, Adamo & Ditmaro, ſed paulò poſterioribus Frodoardo, habet Benedictum hunc legitimum Pontificem fuiſſe & virum ſanctum. Porrò hoc eodem anno Otho filius Hugonis, qui Burgundiæ præerat, obiit, & rectores eiuſdem terræ ad Hugonem & Odonem Clericum fratres ipſius ſeſe conuertunt. Arnulfo quoque Principe decedente, terram illius Rex Lotharius ingreditur, & Proceres ipſius prouinciæ, mediante Præſule Laudunenſi, eidem ſubiiciuntur Regi. Ita Frodoardus. *Arnulfo Flandro decedente, Rex Lotharius eius terram ingreditur.* Sigebertus hoc anno iſtud habet: Bruno Dux & Archiepiſcopus in Franciam pergens, ad pacificandos nepotes ſuos, Lotharium Regem & filios Hugonis, vbi Compendium venit, febre correptus Rhemis rediit. Vbi quidquid habuit iure mancipi, per teſtamentum Eccleſiis Sanctorum delegato, mortuus eſt. Corpus eius à Deoderico Metenſi Epiſcopo Coloniam refertur. Hoc ille.
At verò anno proximo, Chriſti 966. Lotharius Rex vxorem accepit 966
Emmam filiam Regis quondam Italici. Et eodem anno Odelricus Archiepiſcopus Ragenoldum Comitem excommunicat pro villis Ec- *Lotharius Rex accipit vxorem.*

clesiæ Rhemensis, quas pertinaciter detinebat; & ipse Comes loca quædam eiusdem Episcopij cum suis peruadens, rapinis incendiisque deuastat. Hucusque Chronica Frodoardi Presbyteri. Et adiectum legitur: Ipso anno vir vitæ venerabilis & Rhemensis Ecclesiæ Presbyter nomine Frodoardus, honore sanctitatis venerandus, castitatis splendore Angelicus, præcedentis libelli, aliorumq; librorum dictator egregius, obiit 5. Kalend. Aprilis. Sic ibi. Addita est quidem adhuc rhapsodia duorum

Otho Imp. iterùm in Italiam proficiscitur, eamdem pacaturus.

annorum, sed parui momenti. Hoc eodem anno Otho Imperator per autumnum redit in Italiam ad eiiciendum Adelbertum, adhuc regium nomen gerentem, & omnia perturbantem, & ad vlciscendum Ioannem Pontificem à Romanis eiectum, & sub custodiam traditum. Romani Imperatorem timentes, vt est apud Reginonem, Ioannem Papam in Sedem suam restituunt. Berengarius quoque Italiæ quondam Rex exul moritur, & in Bamberge regio more sepelitur: vxor Willa velum Sanctimonialium assumpsit. Baronius ex antiquis Scriptoribus. At verò an-
967 no sequenti, qui est Christi 967. Imperator (Otho) Romæ Natalem Domini celebrauit, & excepto Præfecto Vrbis, qui aufugerat, XIII. ex Ma-

XIII. Romani Proceres ab Othone suspensi.

ioribus Romanorum, qui expulsionis Domini Ioannis Papæ videbantur causæ, suspendio interire iussit. Et intrante Septembri mense Otho Rex (Iunior) Romam iturus, decenti comitatu egressus, memoriã S. Michaëlis in Augusta ciuitate celebrauit. Hæc Continuator Reginonis; & hæc sunt vltima illius verba. Sigebertus ista huic anno adscribit: Guilielmus Archiepiscopus filius Imperatoris Moguntiæ moritur. Hoc tempore Danis, qui Christum & idola simul colebant, cum Poppone Clerico in conuiuio altercantibus, super cultura Dei & deorum, ingentis

Dani insigne miraculo tandem penitus idololatriam respuunt.

ponderis ferrum valdè ignitum Clericus cùm vsq; ad placitũ omnium tulisset absque vlla læsione, Rex penitus se suosque ad colendum solum verum Deum conuertit, Clericus verò ad Episcopatũ promotus est. Hęc ille vno anno citiùs. Et deinceps per aliquot annos inopia Scriptorũ la-
968 boramus. Ad annũ 968. hęc idẽ Sigebertus: Otho minor à patre euocatus

Otho II. filius Imp. etiam Imp. consecratur.

Romam à Ioanne Papa in Imperatorem benedicitur: Otho verò Imperator Beneuentanos Duces potentia sua ad subiectionem sui inflexit; & in terra Saxonica venas auri & argenti primus industria sua aperuit. Et
969 anno proximo: Quidam Comes Othonis Imperatoris, ei familiaris, Romæ ante oculos omnium à diabolo arreptus, ita vt seipsum dentibus decerperet, iussu Imperatoris ad Papam Ioannem adductus, vt cathena

**ludibundis*

Catena S. Petri dæmon pellitur.

S. Petri collo eius circumdaretur: dum à * fallacibus Clericis semel & bis alia catena furenti adhiberetur, nec quidquam remedij proueniret; tandem vera S. Petri catena allata, & collo furentis circumdata, diabolus spumans & multùm clamans abscessit. Eodem anno Imperator Otho, dum

dum partem exercitus ad Græcos misisset, vt vxorem filio suo Othoni
acciperent, Græci super eos irruunt, castra diripiunt, plures occidunt, plu-
res capiunt, & Constantinopolim mittunt. Ad hoc dedecus vindican-
dum Imp. Otho eminentiores ex suis in Calabriam mittit; qui Græcos
aggressi, plures occidunt, plures naribus detruncatis dehonestant, & per
Apuliam & Calabriam à Græcis tributum exigunt. Constantinopolita-
ni audientes à suis malè pugnatum esse in Calabria, contra Imperatorem
suum Nicephorum insurgunt. Ista Sigebertus. Et anno sequenti, qui est

Otho Imp. in Apulia & Calabria se de Græcis vindicat.

Christi 970. Deodericus Metensium Episcopus, Imperatori sanguine, 970
dilectione ac familiaritate ceteris deuinctior, dum in Italica expeditione
per triennium sub eo militaret, multa corpora & pignora Sanctorum de
diuersis Italiæ locis, quocumque potuit modo, collegit. Et post enume-
rata singula, sic concludit idem Sigebertus: Hæc omnia cum parte ca-
tenæ S. Petri Apostoli, cum capillis eiusdem, & sanguine S. Stephani
protomartyris, & parte de craticula S. Laurentij martyris à Papa Ioanne
sibi donata, Præsul Deodericus in Galliam hoc anno transtulit, & in
Ecclesia S. Vincentij martyris à se in insula vrbis constructa locauit. Et

Reliquiæ multæ Sanctorum Metim adferuntur.

pergit anno proximo: Apud Constantinopolim Nicephorus Imperator 971
timens à filiis suis Imperio expelli, quia senex erat, volebat eos eunuchi-
zare. Quorum mater Regina, quia nullo alio modo poterat eos liberare,
suasit Ioanni Nicephorum occidere, & imperare. Ioannes itaque occultè
cum funibus intrauit Palatium; & occiso Nicephoro, imperauit. Ac de-
inde ad annum sequentem: Otho Imp. Romæ Othoni coimperatori 972
suo (Othoni II.) neptem Ioannis Constantinopolitani, Theophaniam
nomine, à Ioanne Papa coronatam legitimo matrimonio sociauit. Hæc
Sigebertus. Porrò anno proximo, Christi 973. Halberstati in Germania
obiit B. Mathildis Regina, mater Othonis Primi Imperatoris, pridie Idus
Martij, humilitate, patientia & aliis virtutibus celebris. Et eodem anno

Theophania neptis Imp. Constantinopolitani nubit Othonis filio.

Nonas Maij obiit & Otho Imp. cuius coniugem Adelaidē summis pie- 973
tatis officiis eum fuisse prosecutam Ditmarus annotauit. Hermannus
Contractus sic: Sanctus Vdalricus Augustensis Episcopus migrauit ad
Dominum 4. Nonas Iulij. Et eodem quoque anno, sed priùs, Otho Imp.
Nonis Maij subitanea morte apud * Parthenopolim obiit & sepelitur;
Otho Secundus regnat. Ita ille hoc ipso anno. Lambertus Scafnaburgen-
sis item hoc anno: Otho Imperator senior obiit in Mimelieka Nonis
Maij, cui filius eius Secundus Otho successit. Sic ille. Ad eumdem hunc
annum ista notat Sigebertus: Raginerus & Lambertus filij Ragineri
Longicolli, paulatim resumptis viribus, à Francia redeunt, & cum Guar-
nero & Rainaldo, qui Comitatum patris eorum occupauerant, bello
apud Peronam confligunt, eosque cum multis perimunt, & super Ha-
gnam

**Magdenburgh*

Moritur Otho Imp. succedente sibi filio cognomine.

Filij Raginerij Montensis armis sua repetunt.

* *Bossuto* gnam fluuium, castello * Buxude munito, Lotharingiam infestant. Hæc
974 ille. Et prosequitur anno proximo: Otho Imperator castellum Buxudis
obsidet, captum diruit, captos in eo exilio mulctat; nec tamen Ragine-
975 rius à rebellione desistit. Ita ille. Inde anno sequenti, vt Baronius ex variis
annotat, Benedictus Romanus ex Albericis prouenieus, exagitans vr-
gensque Bonifacium tyrannum inuasorem Apostolicæ Sedis, eum abi-

Rursum tumultuatum de Sede Romana.

re coëgit; qui Bonifacius Vaticana basilica expoliata, Constantinopo-
lim nauigauit. Et tunc Romanâ Ecclesiâ liberatâ, omnium suffragio
idem Benedictus ex Sutrino Episcopo creatur Rom. Pontifex: quod hoc
anno contigisse, constat quoque ex eius sepulchri inscriptione. Hæc Ba-
ronius. Scafnaburgensis anno præcedenti sic: Perrexit Imperator contra
Haroldum in Sleswijck. Et hoc anno: Imperator Boëmos vastauit, &
976 concremauit. Atqui anno sequenti, qui est Christi 976. testante Sigeber-
to, filij Ragineri Longicolli, auxilio Francorum, & maximè Caroli post-
eà Ducis, freti, lacessunt bello Godefridum & Arnulfos Comites, qui

Pugna cruenta ad montem Castrilocum.

post Guarnerum Comitatum Montensem inuaserant; montem Castri-
locum obsident; multis vtrimque in conflictu fusis, obsidio remota est;
victoria anceps; datur tamen palma Comitibus. Ita ille. Ac deinde anno
977 proximo, Christi 977. Ducatus, inquit, Lotharingiæ datur Carolo fra-
tri Lotharij Regis Francorum, multis insuper conducto beneficiis, vt &

Lotharingiæ Ducatus à quo, & quare Carolo fratri Lotharij datus.

ipse ab insolentiis desistat, & fratris sui Lotharij motibus obsistat. Filij
Ragineri, vt pro se viriliter agerent, animati Francorum auxilio & affi-
nitate (Raginerus quippe Hatuidem filiam Hugonis posteà Regis, Lam-
bertus verò Gerbergam filiam Caroli Ducis duxêre vxores) in terra pa-
trum suorum relocati sunt. Hæc Sigebertus. Ego interpretor ab Othone
(est is Otho II. Imp.) Ducatum ei concessum, Rege Lothario fratre taci-
tè etiam fortè consentiente. Sed tantùm tacitè. Nam mox anno sequen-
ti, eodem Sigeberto testante, Lotharius armis iterùm Lotharingiam in-
uasit, sed impellentibus eum (vt mox in ipso Carolo pleniùs dicemus)
Franciæ Proceribus. De morte huius Lotharij Regis sic idem Sigebertus
tandem ad annum 986. Lothario Rege mortuo, Ludouicus filius eius

Moritur Rex Lotharius, & anno sequenti eius filius; ac deinde inuadit Regnum Capetus.

regnat anno vno. Et ad annum sequentem: Ludouico Rege mortuo,
Francis Regnum transferre volentibus ad Carolum Ducem Lotharin-
giæ, fratrem Lotharij Regis, dum ille rem ad consilium defert, Regnum
Francorum vsurpat Hugo filius Hugonis Parisiensis ex Hatuide sorore
Othonis Primi. Ita Sigebertus, & adstipulantur Nangius & Odorannus
apud Pithœum. Fuit hic Hugo filius Hugonis, qui obiit, vt diximus, an-
no 956. qui erat filius Rotberti Regis, de quo anno 923. cuius Rotberti
frater, Odo similiter Rex per quinquennium, de quo ab anno 888. vs-
que 898. vt breuiter constet de hac stirpe, Capetica dicta.

CARO-

CAROLVS DVX FRATER PRÆCEDENTIS, XVII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quatuordecim.

CONCESSA Lotharingia Carolo, dissimulante, vti verisimile est, Lothario fratre, Rege Francorum; tamen mox instigantibus Franciæ Proceribus, vt ex continuatione Nangij apud Pithœum colligo, idem Lotharius anno sequenti eam ad se rursum trahere nisus est: de quo etiam Sigebertus ad annum 978. in hunc modum: 978
Pacato vndique Regno, cùm Otho Imperator Aquisgrani moraretur, Lotharius Rex Francorum subitò ad inuadendam Lotharingiam contendit, & cedente Imperatore, quia ad pugnam imparatus erat, Rex post multam vastationem * in patriam rediit. Quem cum inæstimabili exercitu Imperator prosecutus, condicto die, scilicet Kalendis Octobris Franciam intrauit: quam vsque ad Kalend. Decembris peruagatus, fines Rhemensium, Laudunensium, Suessionum & Parisiensium diuersa clade vastauit, Ecclesiis tantùm Dei omni immunitate concessa: in redeundo tamen circa Axonam fluuium, partem impedimentorum amisit. Ita Sigebertus, & adstipulantur Scafnaburgẽsis, Contractus, & alij. Mirum est quod ad annum sequentem, qui est Christi 979. idem Sigebertus an- 979
notat: Hoc anno, inquit, complentur mille anni à Natiuitate Christi, secundùm veritatem Euangelij, qui secundùm Cyclum Dionysij anno ab hinc XXI. finientur, sicque in anno Dominicæ Passionis veritati Euangelicæ contraitur. Ita ille. & similem difficultatem sibi fingunt Marianus Scotus & Wigorniensis, alioqui non infimæ notæ Chronologi. Sed voluissem ab eis scire, cur ipsi tamen calculum Dionysij seruent. Antiquissima Diplomata quoque calculum Dionysij confirmant, & Fasti Consulares. Atque adeò quòd illi XXI. annos sibi fingunt, qui nusquam sunt, vt Pascha Christi ritè constituant, (falsò præsupponentes in calculo Iulij Cæsaris, quoad consonantiam motus Solis & Lunæ, ex quo Pascha constituitur, nihil desiderari) id demum nostra ætate à Gregorio XIII. Pontifice anno 1583. correctum est, sublatis tantùm tunc semel decem diebus. Sed hæc occasione Sigeberti: nunc ad seriem redeo. Anno Christi nongente-

Lotharingiam frustrà Galli repetere nituntur.

**repatriauit.*

De eo quòd olim fingebatur Cyclus Euangelicus à Cyclo Dionysij diuersus.

980 gentesimo octogesimo, teste eodem Sigeberto, Otho Imperator (eius nominis Secundus) & Lotharius Rex, conuenientes super Charum fluuium pacificantur, datis inuicem sacramentis, & Rex Lotharius Lotharingiam abiurat. Ita Sigebertus. Sed continuatio Nangij apud Pithœum pleniùs sic: Lotharius Rex Francorum contra voluntatem Principum Regni sui Rhemis pacificauit cum Othone Imperatore, deditque Othoni in beneficium Lotharingiæ Ducatum; quod magis corda prædictorum Principum contristauit, & maximè Hugonem Capucij Parisiensem Comitem, & Heinricum fratrem eius Ducem Burgundiæ. Sic ille.

Rex Lotharius Lotharingiam abiurat, sed contra voluntatem Procerum suorum.

981 Ad annum proximum, Christi 981. hoc tantùm habet Contractus: Otto Imperator Neapolim venit. Sigebertus ponit alia, sed ponenda primùm anno sequenti. Hoc anno consignatum habetur insigne Diploma ab Othone Imperatore concessum Ecclesiæ Leodiensi, cuius hoc est breuiculum: In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis: Otto, diuina fauente clemētia Imperator Augustus. Nouerint omnes nostri fideles, tam præsentes quàm etiam futuri, quòd venerabilis Episcopus Leodiēsium Notkerus, præcepta quædam nostris obtulit obtutibus, quæ ab antecessoribus nostris Pipino, Carolo, Lodouico, & item Carolo Regibus Francorum collata erant Ecclesiæ S. Mariæ & S. Lamberti; & insuper à patre nostro Ottone Imperatore confirmata, super vniuersas possessiones eiusdem matris Ecclesiæ, quarum istæ sunt capitales; Hoyum, Fosses, Lobies, Tungres, Maslines, & super cetera loca cum omnibus rebus & hominibus ad ea pertinentibus, vt omni publica potestate exclusa, in manu Episcopi singulariter consistant. Nos itaque, &c. Datum octauo Idus Ianuarij, anno Dominicæ Incarnationis nongentesimo octuagesimo primo, Regni Ottonis Secundi decimonono, Imperij verò decimotertio, Indictione nona. Actum in Gruma. Extat integrum Tomo 1. Rerum Leo-

Diploma Othonis II. concessum Ecclesiæ Leodiensi.

982 diensium, pag. 209. At verò anno sequenti, qui est Christi 982. teste Hermanno Contracto, Otho Imp. apud Calabriam, occiso à Græcis & Saracenis exercitu, de naui exiliens, natando aufugit. Sic paucis ille hoc anno. Baronius refert ad annum sequentem, & Sigebertus ad præcedentem; nos medium cum Contracto eligimus. Sigeberti hæc sunt: Græci infensi quòd Imp. Otho prouincias Græcorum inuaderet, conducto sibi Saracenorum auxilio, Imperatori in Calabria bello congrediuntur; in quo bello omnes Romanorum copiæ pænè deletæ sunt. Imperator natando nitens euadere, à nautis ignorantibus eum capitur; & à quodam agnitus, nec proditus, allatis pecuniis liberatur, & ascenso equo, vix euasit. Ita ille. Qua clade accepta idem Imperator anno próximo de eligen-

Copiis Othonis Imp. cæsis, ipse vix natando euasit.

983 do filio suo successore Comitia Veronæ habuit; indeque Romam veniens, mœrore confectus (verba sunt Ditmari) 7. Idus Decembris ex

hac

CAROLVS LOTHARINGIÆ DVX, XVII. BRAB. PRINC.

hac luce subtractus est, & conditus labro porphyretico ad introitum
Moritur Otho II. sepultus Romæ. Orientalis portæ Paradisi domus S. Petri, quod etiam nunc cernitur. Hęc
ille apud Baronium. Contractus sic: Otho Imp. Romæ 6. Idus Decembris moritur, & ibi sepelitur: succedit Otho Tertius eius filius admodum
984 puer. Porrò anno 984. Lotharius Rex Francorum, ait Sigebertus, ad in-
Iterùm Lotharius Rex conatur inuadere Lotharingiam. uadendam Lotharingiam rursum laborans, vrbem Virdunum & Godefridum ipsius vrbis Comitem capit. Ita ille. Et anno sequenti 985. Lotharius Rex videns Imperatorem virtute militum suorum proficere, vrbem Virdunum & Godefridum Comitem reddit. Sic ille. Quæ intelli-
985 genda esse tantùm de Transmosana Lotharingia (manente Carolo nostro in quieta Cismosanæ possessione) satis liquet. Eadem etiam pleniùs exponit Nangius apud Pithœum his verbis: Lotharius, inquit, Rex videns Othonem Imperatorem Othonis filium, quem Barones Teutonici de manu Henrici Ducis Bauariæ filij Henrici fratris Othonis Primi extorquentes in Regno paterno sublimauerant, virtute suorum militum proficere, mandatis & apicibus eius obtemperans, Virdunum vrbem
Fit tractatus concordiæ de Virduno & aliis Transmosanis. reddidit, & Godefridum Comitem de carceribus liberauit, tractatumque concordiæ cum patre suo iam pactum, cum eo stabiliuit.. Hæc ibi. Anno verò sequenti, qui est Christi 986. Lotharius Rex moritur. de quo ita Sigebertus hoc ipso anno: Lothario Rege Francorum mortuo, Ludo-
986 *Moritur Lotharius Rex.* uicus filius eius regnat anno vno. Ita ille. Nangius apud Pithœum hoc modo: Lotharius Rex Franciæ plenus dierum obiit, & Rhemis in Ecclesia S. Remigij sepultus est, Hugoni Capet cognato suo commendans filium Ludouicum iuuenem, qui post eum regnauit. Et adstipulatur Odorannus apud eumdem, Obiit, inquiens, Lotharius Rex, commisso filio suo Ludouico iuniore Hugoni Duci vnà cum Regno. Ita illi. Cete-
987 rùm anno proximo, Christi 987. Ludouico Francorum Rege mortuo
Item eius filius; vocaturque tunc ad Regnum noster Carolus, sed frustrà. (verba sunt Sigeberti) Francis Regnum transferre volentibus ad Carolum Ducem Lotharingiæ (sic noster inscribitur) fratrem Lotharij Regis; dum ille rem ad consilium defert, Regnum Francorum vsurpat Hugo filius Hugonis Parisiensis, ex Hatuide sorore Othonis Primi. Ita Sigebertus, adstipulaturque Nangius; additque, adminiculante Richardo Duce Nortmanniæ, & aliis aliquot, Hugonem coronatum hoc anno
* proauiam Rhemis. Quin idem etiam astruere conatur, eum fuisse ex stirpe Caroli
Capetus nequaquam ex stirpe Carolina. Magni per * auiam maternam Mathildam, matrem Othonis Primi; quasi illa fuisset filia Ludouici IV. filij Arnulphi Imp. dicitque idem fundatum esse in decretali Innocentij ad Ludouicum Sextum: sed tutius est credere vetustioribus, qui faciunt Mathildam filiam Theodorici ex stirpe magni Witichindi Saxonis. (vide suprà ad annum 936.) Itaque anno nongentesimo octuagesimo octauo (pergit Sigebertus) Carolus Dux

(noster)

(noſter) Regnum Francorum ex paterna & auita ſucceſſione ſibi debi- 988
tum contra Hugonem-Regem ſuum nepotem repetit, eumque bello
perurgens, Laudunum vrbem capit: Hugo autem Rex eum obſidet. Sed
ſecundo obſidionis menſe obſeſſi proſilientes, caſtra obſidentium in-
cendunt; ipſe Rex Hugo, plurimis ſuorum peremptis, turpiter fugiens
vix euaſit. Et ad annum proximum: Carolus Dux Montem-acutum ex- 989
pugnat, Sueſſionis vſque vaſtando peraccedit, inde Rhemim aggredi-
tur, & Laudunum multa cum prędа reuertitur. Ac deinde anno 990. Ca- 990
rolus Dux Rhemim occupat; Archiepiſcopum, quem Hugo Rex præ-
fecerat, & quoſdam Primates capit, & Lauduno relegat. Hæc Sigeber-
tus, mox anno ſequenti breuiter commemorans eius mortem. Atqui alia
etiam ſunt commemoranda. Etenim non bellicis ſolùm, ſed & aliis vir-
tutibus eum inſigniter fulſiſſe, teſtantur Clerici Bruxellenſes in Vita
S. Gudilæ ante aliquot ſæcula grauiter conſcripta his verbis: Othone Se-
cundo, inquiunt, tenente Imperium, Carolus frater Lotharij Regis Fran-
corum in Regno Lotharienſi adeptus eſt Ducatum. Qui ſtatum Impe-
rij dolens perturbari multipliciter, ad melioranda negotia animum ad-
uertit ſolerter. Vnde inter cetera res ablatas Eccleſiæ Mortzellenſi inua-
ſorum partibus niſus eſt ſubtrahere, & ſanctæ Gudilæ famulantibus
reſtituere. Sed quiuis ſcire poteſt facilè, quàm difficilè corrigantur, quæ
in conſuetudinem venerunt diutina dilatione. Sua loco ſancto volebat
reddere induſtria Caroli Ducis, ſed obſtabat audacia peruaſoris, nec
Deum timentis, nec hominem reuerentis. Inſurgunt teſtes iniqui, &
mentita eſt iniquitas ſibi. Hermenfridum omnes ſuæ partis clamant eſſe
patris ſucceſſorem, & paterni boni heredem. Sed Ducis præualente po-
tentia, Hermenfridus, ſuique complices, amantes terrena, paruipenden-
tes cæleſtia, inito conſilio, inuaſas terras retinent ſibi, & pretioſam mar-
garitam, omnibus datis comparandam, corpus ſcilicet ſanctæ Gudilæ,
dant bono negotiatori, Carolo videlicet glorioſo Duci. O miſeros & mi-
ſerandos omni modo, qui inſtar brutorum animalium terram reſpicien-
tes pectore prono, ac ventri obedientes, non Deo, ipſi ſe indignos iudi-
cant tanto dono! Et ſicut paternam rapacitatem eis hęreditate ceſſiſſe
gauiſi ſunt, ſic quaſi æterno mucrone perfoſſi, paternæ necis exitum ſibi
contigiſſe triſtati ſunt. Nam vniuerſos eiuſdem poſſeſſionis coheredes,
inaudita miſerabilique nece notum eſt finiri ad extrema venientes. Ca-
rolus verò Dux pro nihilo ducens damna terrarum, felici commercio
gaudet ſe cæleſtem ſuſcepiſſe thesaurum. Quem cum debito honore in
Eccleſiam ſancti Gaugerici Bruxellæ intulit; & quid ſibi ceſſiſſet boni,
geſtiens probare oculis, temerè, quamuis deuotè, delibare voluit. aperuit
thecam Virginis: ſed mirum dictu; Eccleſiam totam derepentè nebula
circum-

Carolus noſter Auitum Regnũ armis repetit.

Plures vrbes occupat.

Magna cura Carolo etiam rerum diuinarum.

Recuperat corpus ſanctæ Gudilæ.

Transfert illud cum debito honore Bruxellam.

circumfundit, omnemque diurni luminis adſpectum in nocturnas tenebras permutans, oculos præſentium caligo retundit, atque ſic prouidentia Dei omnes ab incepta temeritate retraxit. Saniori igitur præſcriptus Dux innitens conſilio, ſe vnà cum aliquanta fidelium plebe, in contritione carnis ac ſpiritus coarctauit triduo; vt quod faciendum incauta perſuaſit temeritas, ſumma, quæ omnia vincit, impetraret humilitas. Et iam tertia dies illuxit, memoratuſque Princeps ad loculum beatæ Virginis cum Sacerdotibus ac thymiamate acceſſit, aperuit, & quod deſiderabat vidit, inuocataque Dei maieſtate, recluſit ac ſigillo ſignauit. Poſteà verò partem quamdam villæ, quæ vocatur Molenbecca, ſanctæ Gudilæ tradidit, & ſex familias addidit, & alia complura Altaris veſtimenta donauit. Illic non ſine magna veneratione quieuit vſque ad tempora Comitis Baldrici nepotis Caroli Ducis. Sic ibi. Baronius ad annum 978. his verbis ea complectitur: Eodem tempore, inquit, Carolus Dux Lotharingiæ, frater Lotharij Regis, pugnans aduerſus Hermenfredum occupatorem rerum Eccleſiaſticarum, accepit ab eo corpus S. Gudilæ Virginis, & Bruxellas intulit. Inuaſores autem poſſeſſionum illius & deſcendentes heredes diuina vindicta iugiter eſt proſecuta, vt omnes miſerando vitæ finirent interitu. Ita ille. Obiit tantus Dux Aureliæ in captiuitate (verba ſunt Molani) anno 991. Lauduni cum vxore interceptus. Ex vxore autem ſua, quę Trecarum Comitis erat filia, genuit Othonem Ducem, Gerbergam nuptam Lamberto Comiti Louanienſi, & Ermengardem nuptam Alberto Comiti Namurcenſi. Hæc ille; de quibus nos plura in Gerberga & Lamberto. Tempore huius Principis anno Chriſti 985. Ramirus Rex Legionenſis in Hiſpania eius nominis III. vita defungitur, cuius ea ex parte memoria infamis eſt, quòd inito fœdere cum Arabum Rege, totius belli vim conuerterit aduerſus Caſtellæ Comites, & Veremundum in Gallæcia regnantem; ſicque plura loca munita ab infidelibus capta ſunt, & Eccleſiæ deſolatæ, cęſique Chriſtiani. Sed & inter alia funeſtiſſimum illud accidit, vt à Ruderico Comite vocati Arabes Compoſtellam, vſquequaque omnia cæde miſcentes, eamdem ciuitatem captam diruerint, mœnibuſque nudauerint; magno miraculo, Apoſtolo Iacobo tamen ſepulchrum ſuum illæſum ſeruante, ſed & hoſtes graui morbo puniente; quo omnes eos interiiſſe Sampyrus Epiſcopus, ſui temporis res geſtas proſecutus, tradit.

Legat diua Gudilæ Molenbeccam & alia.

Moritur Carolus in captiuitate Aureliæ.

Inſignia huius aui Hiſpanica.

OTHO

OTHO DVX

FILIVS PRÆCEDENTIS, XVIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quatuordecim.

SIGEBERTVS Gemblacensis Chronologus, qui scri-
psit ante annos quingentos, ista habet ad annum Chri-
sti nongentesimum nonagesimum primum: Carolus 991
Dux moritur, Otho filius eius succedit ei in Duca- *Otho succedit patri*
tu Lothariensium. nec plura. Molanus cap. 40. Mili-
tiæ sacræ hoc tantùm addit: Qui quidem Otho an-
no 1005. sine liberis decessit, sepultus Niuellæ ad sanctam Gertrudem,
aut, vt aliqui volunt, Coloniæ ad S. Mariam. Sic ille. Et similiter Diuæus
vno hoc verbo Othonem hunc transcurrit: Othonem Ducem, nulla re
memorabili gesta, fata sustulerunt anno 1005. Dolendum, res gestas an-
norum quatuordecim, vt videmus, ita hactenus latêre. Nos eas ex vici- *Res eius hactenus obscuræ eruuntur.*
nis saltem adornare conabimur. Sigebertus, postquam dixisset ad an-
num illum 991. de morte Caroli & successione Othonis, ista subnectit
anno 992. Rhemis Synodo totius Franciæ congregata, Arnulfus nepos 992
Caroli Ducis, quem ipse Episcopum Rhemis substituerat, exordinatus
damnatur, & Adelgarius Presbyter, qui vrbem prodidit, & portas Ca-
rolo aperuit, insolabiliter excommunicatur; Gerbertus substituitur Epi-
scopus. Sed quibusdam causam ventilantibus non potuisse degradari
Arnulfum absque auctoritate Papæ Romani,* Gerbertus depositus ad **Nota. Est is qui posteà Siluester II. Papa.*
Othonem Imperatorem se contulit. Hæc omnia Sigebertus ad illum
annum. Sed per triennium totum ista fuisse agitata docet Baronius in
suis Annalibus, inter cetera refutans quoque Acta illius Synodi, quoad
proditionem quæ Arnulfo imponebatur. Rem totam in hanc senten- *Arnulfus Episcopus nepos Othonis, falsò proditionis accusatur.*
tiam describit idem Baronius potissimùm ex Auctario Aimoïni: Anno
nongentesimo nonagesimo secundo, inquit, reclamante damnationi
Arnulfi Seguino Archiepiscopo Senonensi, Legati Regis Hugonis &
Episcoporum ipsi fauentium Romam missi, cùm triduum tantùm Ro-
mæ expectassent, reuersi retulerunt cum stomacho, se non fuisse audi-
tos, nec vllum tulerunt responsum. Et mox Episcopi Hugoni Regi fa-
uentes, Arnulfum iterùm deponunt, & Gerbertum Philosophum eli-

993 gunt. Et ad annum ſequentem 993. Arnulfus Archiepiſcopus Rhemen-
ſis à Rege Hugone & Epiſcopis illi fauentibus cum dedecore de Eccle-
In carcerem à Capeto idem Episcopus retruditur.
ſia beatę Mariæ Rhemenſis expulſus, alligatuſque, in carcere Aurelianæ
manet annis duobus. Et proſequitur anno proximo: Hugo, inquiens,
Rex Francorum cùm audiſſet Ioannem Papam ob eiectionem & carce-
rem Arnulfi Rhemenſis Archiepiſcopi vehementer eſſe commotum,
994 nec alia Legatione ad eum miſſa eſſe placatum, præſenti anno iteratò in-
uitat eum in Gallias ad componendas diſcordias Rhemenſis Eccleſiæ.
Insurgit pro eo Pontifex Romanus.
Extant Hugonis litterę apud Maſonium lib. 3. Annalium Franciæ. Quid
Ioannes reſcripſerit non liquet, nec in Gallias profectus eſt; miſit ta-
men illuc Legatum ſanctiſſimum Leonem Abbatem S. Bonifacij. Hæc
ille. Et quis dubitet, quin Otho Dux noſter in cauſa tam iuſta cogna-
tum ſuum Arnulfum pro viribus adiuuerit? Itaque anno ſequenti, qui
995 eſt Chriſti 995. (teſtante eadem Appendice Aimoïni) miſſo Leone Ab-
bate à Sede Apoſtolica, collecto Concilio iterùm in vrbe Rhemenſi, ex
Reſtituitur in ſuā Sedem nepos noſtri Othonis.
iuſſione Apoſtolici, reuocatus eſt Arnulfus de cuſtodia, & cum honore
magno receptus in propria Sede. Gerbertus autem intelligens, quòd in-
iuſtè Pontificalem ſuſcepiſſet dignitatem, pœnitentia ductus eſt. Alter-
cationem verò Gerberti Pontificis, inquit Auctor, & Leonis Abbatis
valdè vtilem, pleniùs inuenies in Geſtis Pontificum Rhemorum. Hæc
ibi. Quomodo hic Gerbertus poſteà factus ſit Pontifex Romanus, di-
ctus Silueſter II. & quòd non fuerit Necromanticus, quod quidam fin-
xerunt, oſtendemus mox. Intereà mortuo Ioanne Papa, eius nominis
996 Decimoquinto, anno 996. Gregorius Quintus, Saxo, Papa electus eſt, O-
Altercatio de Sede Romana.
thone Imperatore Rauennę exiſtente, & iam iam Romam tendente. Ita
enim verum eſt, & quod Petrus Damianus epiſtola 2. ad Cadolum
Pſeudopapam ſui temporis ſcribit, Ioannem Placentinum, qui à Cre-
ſcentio contra hunc Gregorium intruſus eſt, eiecto Gregorio Imperato-
ris Othonis conſanguineo (ſunt eius verba) Cathedram vt tyrannum
obtinuiſſe; & quod Ditmarus nihilominùs commemorat, Othonem
Romam venientem (tendentem ſcilicet) nepotem ſuum Brunonem O-
thonis Ducis filium (Gregorium nuncupatum) in loco Ioannis Papę nu-
per defuncti cum omnium laude præſentium conſtituiſſe. Sunt propria
verba vtriuſque Auctoris. Tunc ergo Otho Romam ſe contulit ad expu-
gnandum tyrannum Creſcentium Vrbem occupantem. Qui, audito
Creſcentius tyrannus ab Othone Imperatore capite plexus.
Othonis aduentu, in inexpugnabili ſancti Angeli arce ſe cum ſuis in-
cluſit. Tandem Thamnus Dux Othonis quaſi ex eius præcepto iuſiurā-
dum ſecuritatis præſtat Creſcentio, ſi arcem dimittat: quo ille dece-
ptus, reus maieſtatis conſtituitur, & capite plectitur. Ita Baronius ex
Leone Oſtienſi, Petro Damiano, & Vita S. Romualdi: vbi & narratur,
Tham-

OTHO LOTHARIN. DVX, XVIII. BRAB. PRINCEPS.

Thamnum, propter periurium iſtud, ſuaſu S. Romualdi Monachum eſſe factum. Poſt hæc autem Otho coronatur Imperator à Gregorio Papa 5. Idus Iunij: & non multò pòſt idem Gregorius, agente Othone qui ſine liberis erat, ne poſt eius mortem de Imperio certaretur, conſtituiſſe traditur, vt Germaniç Principes perpetuò Imperatorem eligerent.

Conſtituuntur hoc tempore Electores Imperij.

Certè deinceps electione creati ſunt Imperatores, ſed ita, vt vſque ad annum milleſimum ducenteſimum ſæpiùs plures quàm ſeptem Electores fuiſſe conſtet; nempe omnes Germaniæ Principes & Præſules, qui Comitiis intererant, vt Baronius pluribus oſtendit. Atqui anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto in Concilio Lugdunenſi ſub Innocentio Quarto, vt habent Acta eius Concilij apud Matthęum Paris in Hiſtoria Anglicana, Electores Imperatoris his verbis leguntur:

Inter eos etiam aliquando Dux Brabantiæ.

Laici, Dux Auſtriæ, Dux Bauariæ, Dux Saxonum, Dux Brabantiæ, qui & Louaniæ; Prælati, Archiepiſcopi, Colonienſis, Moguntinus, & Salsburgenſis. Ita ibi. Et ſequitur: Iſti ducentur in inſulam quamdam Rheni, & dimittentur ſoli in ea, & amouebuntur omnes nauiculæ, & ibi tractabunt de electione Imperatoris. Nec adueniat aliquis ad eos donec ſint concordes. Huic negotio præerit Archiepiſcopus Colonienſis, ſecundus Moguntinus, tertius Salsburgenſis. Hæc de Electoribus ſeptenario numero definitis. Sed paulò pòſt cedentibus quatuor ſuo

Cur, & quando hi iuri ſuo renuntiarit.

iuri (ſiue quòd ab eo onere liberi eſſe voluerint, vel fortè etiam eligi magis quàm eligere deſiderarint) alij ſubrogati ſunt: de quibus hæc Albertus Stadenſis, qui Chronicon ſuum perduxit vſq; ad annum 1256. Ex prætaxatione, inquit, Principum & conſenſu, eligunt Imperatorem Treuirenſis, Moguntinus, & Colonienſis: & de ſæcularibus, Palatinus eligit, quia Dapifer eſt; Dux Saxoniç, quia Mareſcalcus; & Marggrauius de Brandeburch, quia Camerarius; Rex Boëmiæ, qui Pincerna eſt, non eligit, quia non eſt Teutonicus. Hæc ille. Sub huius Othonis Prin-

997 cipatu ad annum 997. commemorat Sigebertus de Ansfrido Comite Bratuſpantium his verbis: Clarebat, inquit, hoc tempore inter Gallos

Claret S. Ansfridus ex Comite Bratuſpantiũ Epiſcopus Vltraiectenſis.

Ansfridus, qui cùm fuiſſet Comes Bratuſpantium, non minùs iuſtitia quàm potentia ſæculari famoſus, depoſito militiæ cingulo, tonſuratus in Clericum, eò prouectus eſt, vt ordinaretur Epiſcopus Vltraiectenſis Eccleſiæ. Hæc ille. Quæ quomodo nihil impediant, quominùs Otho noſter eodem tempore fuerit primarius Brabantiæ Princeps, vide diligenter tractatum in Præfatione huius Operis. Ceterùm anno ſequenti,

998 qui fuit Chriſti 998. illud memorabile accidit (quod Godefridus Viterbienſis eo tempore carmine cecinit, & plures in ſuos Annales poſteà retulerunt) vt Imperator Otho eius nominis III. cùm Mutinam in Italiam veniſſet, & iuxta illam ciuitatem in villa Amula dicta, hoſpitio

ſuſce-

susceptus esset, ibi coactus fuerit Augustam vxorem suam Mariam nomine, filiam Regis Aragonum, publicè cremandam iudicare. Nempe coniecerat femina procax oculos in Comitem quemdam forma eximium, sed castum; ideoque passa ab eo repulsam, eumdem præ rabie, de pertentata pudicitia calumniosè accusauit apud Imperatorem: *En alterum Ioseph, & impudicam vxorē Imperatoris.* qui nimiùm credulus vxori, mox Comitem morte damnauit. Vxor Comitis cùm virum capite amputatum didicisset, doloris impatiens Imperatorem conuenit pro tribunali sedentem, proiectoque capite viri in medium, Imperatorem reum innocentis sanguinis proclamat, ius sibi reddi petit, probationem per contrectationem ferri candentis, vt tunc mos erat, offerens. Quid agat Imperator? Probationem inferri permittit. Tractat itaque diu multumque mulier ferrum candens inusta & prorsus illæsa, magnoque animo vindictam in ipsum Imperatorem deinde exigit. Fatetur Imperator culpam, sed poscit inducias. Interim accurrentes Proceres pro vita Imperatoris feminam deprecantur; *Imperatrix flammis mortem innocētis luit.* & cùm frustrà diu laboratum esset, tandem tamen ea est conditione transactum, vt auctrix sceleris Augusta flammis culpam lueret, Imperator, tribus castris viduæ donatis, vitam redimeret. Anno 999. Grego- 999
rius V. Pontifex (iuxta Baronium ex Ditmaro) obiit mense Februario; in cuius Epitaphio ista inter cetera leguntur, digna quæ hìc inserantur:

Epitaphiū Gregorij V. Papæ.

> *Pauperibus diues per singula Sabbata vestes*
> *Diuisit, numero cautus Apostolico.* Ac deinde:
> *Vsus Francisca, vulgari, & voce Latina,*
> *Instituit populos eloquio triplici.*

En verum Pontificem, cui successit Siluester Monachus Gallus, Gerbertus anteà dictus, ex Rhemensi Rauennas, ac demum Romanus Pontifex. De hoc ista Sigebertus: Gerbertus, qui & Siluester, qui & ipse inter claros scientia literarum egregiè claruit. Quidam tamen Siluestrum istum transeunt, quippe qui à quibusdam etiam Necromantiæ arguitur. *Siluester II Papa temerè Necromantia insimulatus.* Ita ille, nimiùm credulus Actis nomine Bennonis Cardinalis, qui post 80. annos pulsus à Gregorio Septimo, simulque inimicus disciplinis Astronomicis, quibus Gerbertus iste, pridem præceptor Roberti Regis, insigniter claruit, (quod rarum tunc erat) eum ex Astrologo facit Necromanticum. Sed Scriptores eius sæculi, Helgaldus Floriacensis in Vita Rotberti Regis, Ditmarus Germanus, & alij, honorificentissimè vbique de eo loquuntur. Helgaldus hæc inter cetera: In Apostolica Sede multa virtutum operatus est insignia, & præcipuè in eleemosyna sancta. Legitur etiamnum hoc quoq; in eius Epitaphio in Laterano:

> *Cui nimiùm placuit sociali mente fidelis,*
> *Obtulit hoc Cæsar tertius Otho sibi.*

 Tem-

Tempus vterque comit clara virtute Sophiæ,
Gaudet & omne seclum, frangitur omne reum:

(quidquid scilicet sceleratum & criminosum.) Anno sequenti, qui est
1000 Christi millesimus, apud Rauennam Italiæ ciuitatem quidam Vilgardus Grammaticus, deceptus præstigiis dæmonum ipsi apparentium sub specie poëtarum Virgilij, Horatij, & Iuuenalis, cœpit multa turgidè contra fidem Christianam effutire, asserereq; dictis Poëtarum per omnia esse credendum. Sed eo per Petrum eius ciuitatis Archiepiscopũ confutato, plures quoque eius discipuli pertinaces cùm gladio tum incendio puniti sunt. Ex Sardinia quoque insula eodẽ tempore aliqui egressi, qui populum in Hispania corrumperent, & ipsi à viris Catholicis mox extermi-

Hæresis poëtica orta & repressa.

1001 nati sunt. Hæc Glaber huius tẽporis Scriptor, quæ occasionem dederunt & alteri errori, quasi statim finito mille annorum numero Antichristus adueniret, & non longo pòst tempore vniuersale Iudiciũ succederet. De quo ita Abbo Floriacensis Abbas in Apologetico ad Robertum Regem Francorum: Nam fama, inquit, per totum mundum impleuerat, quòd quando Annuntiatio Dominica in Parasceue contigisset, absque vllo scrupulo finis sęculi esset. Cui errori tradit se ex Euangelio & Apocalypsi & libro Danielis restitisse. Sanè disertis verbis Christus discipulorũ curiositatem retundit dicens, Act. 1. Non est vestrum nosse tẽpora & momenta quæ Pater posuit in sua potestate. Hoc eodem anno primo huius sæculi, nempe primo supra millesimum, multi ponunt obiisse Othonẽ III. Imp. vt Frisingensis, Vrspergẽsis, Contractus, & alij. Baronius putat eos errare, secutusq; alios quosdã, reiicit eius obitum in annũ secundum huius sæculi. Sed cùm mortuus sit mense Ianuario, facilè hæc, meo quidẽ iudicio, conciliabuntur, nempe vt Ianuarius aliis sit anni secundi initium more Romano, aliis finis anni primi exeuntis ad Pascha more Gallico, qui mos etiamnũ in Anglia seruatur. Hermannus Contractus his verbis eius mortem hoc anno primo post millesimũ commemorat: Otho Imperator in Italia 10. Kal. Februarias obiit, & intestina eius Augustæ, reliquum corpus Aquisgrani sepelitur. Sigebertus anno sequenti

Item error, de mundo tunc perituro.

Ratio conciliandi discrepantes Chronologos.

1002 hoc modo: Otho Imp. degens Romæ, dum cum Romanis se remissiùs agit, tractans qualiter iura Regni & Ecclesię ad antiquum statum reformaret; Romani per hoc ad cõtemptum eius adducti, subitò contra eum conspirant, & aliquot militum eius peremptis, eum in Palatio obsident. Vnde per industriam Heinrici Ducis Baioariæ & Hugonis Marchionis Italiæ, simulato pacto vix extractus, Roma decedit. Et quia vxor Crescentis eum ad amorem suum pellexerat, dolens pro eius discessu, venenum (chirothecis, vt alij exprimunt, subtiliter inspersum) ei misit: quo ille consumptus, inter remeandum in Italia moritur. Sic ille.

Moritur Otho III. Imp. veneno ab vxore Crescentis dato.

Succes-

Successit ei Henricus Bauariæ Dux. Hoc eodem anno 1002. (vt Leo Ostiensis narrat) Nortmanni quadraginta numero peregrino habitu Ierosolymis, quò orationis causa perrexerant, redeuntes, Salernum applicuerunt, viri & statura proceri, & specie venusti, & armis præcipui. Qui cùm eam ciuitatem à Saracenis obsessam reperissent, accensis virtute diuina animis, à Guaimario Principe equos armaq; poscentes, subitò in illos irruerũt; plurimisq; peremptis, & reliquis in fugam versis, mirabili victoria potiti sunt. Quæ occasio fuit, vt prædictus Princeps cum eis Legatos suos cum fructibus terræ donisq; militaribus ad Nortmannos in Galliam mitteret, eosq; ad se inuitaret, & ipsi posteà in Italiã venirent, ac demum dominatum obtinerent. At verò anno tertio supra millesimum iam imminente, contigit, in vniuerso pænè terrarum orbe, præcipuè tamen in Italia & Galliis (teste Glabro) innouari Ecclesiarum Basilicas, etiamsi pleræque decenter locatæ minimè indiguissent, æmulatamque vnamquamque gentem aduersus alteram decentiore in his cultu frui. Erat enim, inquit, instar, ac si mundus ipse excutiendo semet, reiecta vetustate, passim candidam vestem indueret. Tunc deniq; Episcopalium sedium Ecclesias pęnè vniuersas, ac cetera quæq; diuersorum Sanctorum Monasteria, seu minora villarum Oratoria, in meliora quiq; permutauere Fideles. Hæc Glaber, grauis eius temporis Scriptor. Credere par est, Othonem nostrum quoque hac occasione multa locis sacris contulisse, patris Caroli sanè haud degenerem filium. Dolendum de eo & sequentibus aliquot Principibus nostris tam pauca hactenus adhuc eruta. Memoratu dignum est, quòd cùm anno 1004. Synodi in Galliis celebrarẽtur, & his Robertus Rex diligenter adesset, contigerit aliquando, cùm Rex vidisset Lambertum Lingoniensem Episcopum mole carnis grauatum (verba sunt Helgardi in Roberti Vita) pedes suos dependere ab alto, pietate ductus, à longè quærens suppedaneum, propriis manibus id Episcopi pedibus supposuerit. At qui humili obsequio eis inseruire paratus erat, eosdem tamen cùm exigeret zelus Catholicæ fidei, quo iugiter æstuabat, redarguere minimè prætermisit. Qua de re præclarum est exemplum, quod idem Auctor refert; quo, vt ait, Leuthericum Senonensem Archiepiscopum de Christo non benè sentientem, & aduersus nonnullos, quos odio habebat, probationem quærentem in corpore Domini, idem Rex grauiter redarguit. Anno sequenti 1005. Otho Princeps noster ex hac vita transiit; de quo Sigebertus eo anno ista tantùm: Mortuo Othone Duce, Ducatus Lotharingiæ datur Comiti Godefrido, filio Godefridi Ardennensis. Hæc ille; quæ posteriora verba non intelligenda esse nisi de parte Lotharingiæ, declarabunt mox cùm alia, tum etiam verba eiusdem Sigeberti ad annum 1013. ponenda.

Nortmanni qua occasione, primũ in Italiam venerunt.

1003

Vbiq; passim, æmulatione quadam, loca sacra ornantur.

1004

Illustria duo exempla Roberti Regis Frãcorum.

1005

Moritur Otho Dux noster.

LAMBERTVS CVM GERBERGA SORORE PRÆCEDENTIS, XIX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis decem.

Lambertus dote vxoris Brabantiæ Princeps.

FVIT hæc Gerberga filia Caroli, & ſoror Othonis proximè præcedentis Ducis, maritus autem eius Lambertus, dictus Longicollius, frater Rainerij Comitis Montenſis ſeu Hannonienſis. De eo ſic Molanus cap. 42. Militiæ ſacræ Ducum Brabantiæ: Mortuo Othone ſine liberis, Lambertus maritus Gerbergæ ampliſſimum diſtrictum Comitatum Louanienſem & Bracbantenſem, inuito ſancto Henrico Imperatore, multorum potentiſſimorum Principum ſanguine, affinitate, atque fæderibus ſubnixus ſibi retinuit, iure hereditario ex parte vxoris ſuæ Gerbergæ. Ita ferè Molanus. Et adſtipulatur Diuæus lib. 6. Rerum Brabanticarum, inter liberos Caroli, his verbis Gerbergam depingens: Gerbergam, inquit, Lamberto Montenſi nuptam, qui vxorio iure poſt ſoceri mortem Louanienſem Comitatum obtinuit, qui Louanium, Bruxellam, Niuellam, Villeuordiam cum Fura ac Sonia ſilua complectebatur. Sic illi. Teſtatur quidem idem Diuæus lib. 1. c. 4. Auctores ſe habere, qui velint Lambertum hunc ex patrimonio proprio Louanienſem Comitatum poſſediſſe: & hæret ipſe eo loco; ſed facilè expedio. Mouet illum, quod Diploma exſtet Othonis Primi Imperatoris, quo menſe Iulio anni 947. Lamberto Comiti Louanienſium viro forti ac bellicoſo Abbatiæ Gemblacenſis Aduocatiam commiſit. Eſto. Primùm & ipſe videt, non pati temporum rationem vt Diploma hoc Lamberto marito Gerbergæ aptetur. Quis ergo ille Lambertus Louanienſium tunc Comes? Suſpicor, Lambertum, huius Lamberti patruum, cuius ſuprà mentio habita eſt anno 973. & 976. cuius Comitatus paternus, vt ex iiſdem locis conſtat, cùm fuerit Comitatus Montenſis, idcircò tamen in Diplomate illo credo ſimul Comitem Louanienſem inſcribi, quòd Otho Primus Imp. tunc regnans, ac Lotharingiam pænè vniuerſam armis tenens, Lambertum illum temporarium Comitem Louanienſem

Louanienſi Comitatu qua continentur.

Refutatur opinio eorũ qui Lambertum proprio iure faciunt Comitem Louanienſem.

LAMBERTVS ET GERBERGA, XIX. BRAB. PRINC.

Nempe patruus eius tantùm fuit in Comitatu Louaniensi Imperatoris Legatus.

niensem à se priùs factum, etiam Aduocatia Gemblacensi anno illo 947. honorarit. At verò postquam Ducatus totus Lotharingiæ, Cismosanæ etiam, (in quo sine dubio est Louanium, quod etiamnum insignia veteris Lotharingiæ seu Austrasiæ vti Metropolis, sibi vendicat) Carolo fratri Lotharij Regis, anno 977. vti vidimus, etiam ab Imperatore fuerit concessus, sitque ab eius filio Othone possessus, nihil mirum, si eum Gerbergæ eiusdem Othonis sorori, Caroliq́ue filiæ, & nulli alteri
1005 adscribimus. Constitutus quidem est mox à morte Othonis, anno 1005. (vti diximus ex Sigeberto) ab Imperatore Henrico Godefridus Lotharingiæ Dux, & post eum alij per annos ferè centum (credo, idcircò quòd Imperatores Lotharingiam feudum masculum reputantes, nec Gerbergæ nec posterorum eius rationem haberent, quod & Meierus indicat, & Sigebertus etiam ipse infrà ad annum 1034.) sed nullo iure. Nam constat Beggam tertiam Lotharingiæ nostræ Principem fratri Grimoaldo successisse; ex cuius sanguine, hæc nostra Gerberga & ipsa eodem iure fratri suo Othoni sine liberis defuncto succedit. Sed ad res gestas veniamus.

Imperatores Brabantiam tamquam feudum masculum sibi vendicant, sed non rectè.

Godefridus Imperatoris Legatus Louanium frustrà obsidet.

Cl. V. Lipsius de Lamberto hoc, eiusq́ue Gerberga, hæc splendidè suo more, sed breuiter, in suo Louanio, lib. 1. cap. 11. Lambertus igitur iam Comes, & viribus finibusq́; auctior: sed & plura appetebat. Nam spes de Lotharingia non deserebat, & omnia occupandæ mouebat & turbabat; ideoque Godefridus nouellus Dux, suis & Imperij viribus, in fines nostros venit, summam, vt putabat, manum bello impositurus. Itaque Louanium ipsum obsedit, & Lambertum inibi clausit. Qui sunt auxilio? Deus, & ciues. Atque isti mira virtute & constantia, post varios conatus aut adsultus, hostem irritum irrisumq́ue dimiserunt. Ita finis belli, non spei: quam tamen interpellauit Leodicensis Episcopus Baldericus, qui statim anno sequente bellum intulit, & iuxta Hugardas castra est metatus. Noster aduenit, manum conseruit, & cum cæde aliqua (trecenti obiisse dicuntur) Antistitem fugauit. Ille, quod bello non potuit, à religione voluit impetratum; & Sacrorum communione ipsum ciuesq́; arcuit, donec Comes Horrentium villam velut luendæ culpæ, ipsi posterisq́ue adsignauit. Iterumq́ue cum Godefrido occupatore Lotharingiæ bellum. Hic Hainouiam inuaserat, quam Reginerius, ex fratre nepos huius nostri, tenebat; ideoque statim suppetias venit, & infelix prælium iniit, in quo vitam amisit. Id pugnatum circa Florennas: scribitq́ue Sigebertus, phylacterium à collo pendulum habuisse Lambertum, in quo Diuorum reliquiæ: atque id in medio ardore prælij excussum vel amissum diuinitus, & vitam ei mox ereptam. Ita summatim Lipsius. Sed nos eadem ad fontes excutiamus, & si possumus, nonnulla addamus. An-
1006 no 1006. ait Sigebertus, castrum Valentianas situm in Marcha Franciæ & Lo-

Bellum Lamberti contra Leodienses.

Aliud eiusdem contra Godefridum Hannoniã inuadentem.

& Lotharingiæ, quod Balduinus Comes Flandrensium inuaserat, Imperator Heinricus obsidet, concurrentibus ad auxilium eius Rotberto Rege Francorum, & Richardo Comite Nortmannorum. En primam originem belli Imperatoris, etiam contra nostrum Lambertum. Meierus sic clariùs eadem narrat: Delectu, inquit, tota Flandria habito, Balduinus contra auunculum suum Gothofredum Arduennensem Scaldem transit, Eynhamam, Brachantum, Valentianas, cum aliis plerisque Lotharingici iuris locis capit. Nec cunctatur Cæsar suppetias venire suo Arduennati, adductis raptim copiis Valentianas, Flandrumque in ijs obsidet. Tum alia ex parte Robertus Rex Franciæ, Richardusque Dux Nortmanniæ Flandro auxilio aduolant. Cogitur Cæsar soluere obsidionem, reque abire infecta. Ita Meierus. Hinc igitur anno sequenti 1007. idem Imperator (verba sunt Sigeberti) quia de obsidione Valentianensi inefficax redierat, contra Balduinum profectus, castrum Gandauum inuadit, & depopulatâ terrâ, aliquot Flandrensium Primores capit. Vnde Balduinus perterritus Imperatori satisfacit, Valentianas reddit, datisque obsidibus, cum sacramento fidelitatis, manus ei dedit. Posteà Imperator seditione suorum coactus, Valentianas Balduino beneficiauit, vt sibi contra motus suorum auxilio esset. Posteà ei etiam Walachras addidit. Ita Sigebertus. Meierus addit, Valachrias cum aliis Zelandiæ insulis: quæ quidem res, ait, origo fuit longissimæ inter Flandros atque Hollandos discordiæ, ac belli quod per quadringentos propè per interualla tenuit annos, contendentibus vsque Hollandis Zelandiam iure optimo esse suam, donatione quadam ab Ludouico Ludouici Pij filio profecta.

Idem bellum Hanoniensium latiùs explicatur.

1007

Balduinus Flander primò Imperatoris hostis, posteà etiam accipit ab eo Walachras insulas.

1008 Annus 1008. insignis est Diplomate illo Heinrici Imp. concesso Baldrico Episcopo Leodiensi, quod posuimus in Procemio Operis, simulque ostendimus quam lucem id adferat rebus nostris Brabanticis. Itaque Lector inde illud repetat. Sed & ne putes tam amplum fuisse imperium Godefridi illius Arduennatis seu filij Arduennatis, vt quidam suspicantur, audi eodem tempore etiam de alio Duce Mosellanorum, qui & ipsam vrbem Metim, Lotharingiæ Metropolim, in potestate habuerit. Anno 1009. ait Sigebertus, Heinricus Imp. Metim vrbem obsidet, propter Deodericum fratrem vxoris suæ contra se rebellantem, qui Episcopatum ipsius vrbis occupauerat. Dux enim Mosellanorum, item Deodericus nomine, post fratrem suum Alberonem, dato Episcopatu Metensium filio suo adhuc puero, tutorem ei substituit ipsum Deodericum: qui puero vrbe excluso, & Episcopatu vsurpato, ipsum etiam Deodericum Ducem bello cepit. Sed vrbe per obsidionem pænè desolatâ, tandem pax conuenit. Duos annos vacuos transilio. Anno 1012. inquit idem Sigebertus, Heinricus Imperator Godefridum Ducem cum exercitu in fines

Præter Godefridum Ardennatem, etiam alius tunc Lotharingiæ Dux.

1009

Sententia Molani de auulso Comitatu Louaniensi à cetera Brabantia.

fines Bratuſpantium mittit,ad obſidendum caſtrum Louanium; ſed inefficax rediit. Verba ſunt Sigeberti. Sed deinceps,vt vult Molanus,ne ciuilibus bellis pius Princeps Heinricus Regna ſua magis inquietaret, voluit Duces ſuos Lotharingiæ (hoc eſt à ſe delegatos) auulſo hoc Comitatu carere. Sic ille. Nos eum nec hanc, nec partem alteram Lotharingiæ bono iure (etſi credo bona fide) occupaſſe iam ſæpiùs oſtendimus, & potiſſimùm in Præfatione. Diuæus limites horum Ducum Imperialium his verbis deſcribit in fine Libri ſexti: Hęc,inquit,de priſcis Lotharingię Ducibus,quibus maximam Brabantiæ partem ſubiectam fuiſſe certum eſt; Campaniam videlicet,Marchiam Antuerpienſem, Gallo-Brabantiæ partem, & ea quæ à Louanio in Hasbaniam protenduntur,vbi nunc Thenenſis iuriſdictio eſt. Addit idem Auctor: Terram quoque Gasbecanam, Aſcanam, Grimbergenſem, ceteraque à Bruxella in Flandriam vergentia. Ita ille. Sed heus!vt tamen conſtet Affligemium & vicina loca fuiſſe iuris Comitum Louanienſium: quod ſanè liquidò patebit in Hērico Tertio;ſicut & latiùs de his in Proœmio Operis diſſeruimus. Ceterùm geſſit ſimiliter bellum coactus Lambertus noſter contra Leodienſes: de quo iſta Sigebertus ad annum 1013. Baldricus Epiſcopus,cùm in villa, Huguardis dicta, caſtellum muniret, Lantbertus Comes Louanienſis eum aggreditur; & Epiſcopus, Lantberto vincente, multis ſuorum captis & occiſis, graui atteritur infortunio. Terræmotus factus eſt maximus circa meridiem 14. Kal. Decembris. Sic ille. Ægidius Chronographus Leodienſis, qui ſcripſit ſub annum 1240. quantumuis Lamberto noſtro durus, hæc tamen habet inter alia: His diebus Baldricus Epiſcopus pro ſalute ac munimento Eccleſiarum, quæ ſuæ ſubiacebant poteſtati, ſuper allodium ſuum, quod Huguardis erat ſitum, diſponebat ædificare caſtrum. Cuius opus maturè inſtituens,primò ad tutelam eiuſdem caſtri, optimum præcepit foſſatum fieri,quod adhuc,vt illius villæ teſtantur incolæ,perſeuerat. Hoc incepto, Comes Louanienſis Lambertus cognomento * Barbatus vehementer Epiſcopum offendit, & ne fieri debeat, directa Legatione contradicit, fateturque illud caſtrum, quod intendebat conſtruere, multum oppido ſuo officere. Benignè reſpondet Epiſcopus,pro ſalute & tutela Eccleſiarum ſe id opus inſtituiſſe, oppido eius nihil officere,ſe ab incepto nullo modo velle deſiſtere. Et poſt multa,de ipſo congreſſu;Sed,inquit,vt vera relatione didicimus, congreſſione prima noſtræ ceſſit parti victoria. Deinde Comes Namurcenſis,turpi motus fuga ſui nepotis,paratis militum ſuffragiis, ſe ad aciem quàm velociſſimè contulit, & facto graui impetu, redeunte cum ſuis Louanienſi Comite,Epiſcopi militibus fugam nihil tale ſuſpicantibus incuſſit. Perhibetur etiam in illa congreſſione,præter vulneratos & captos, trecentos homi-

Limites Præfectorum Imperialium nimiùm à Diuæo extenſi.

1013 *Bellum Lamberti contra Leodienſes pleniùs narratur.*

** Mirum! nam aliàs Lambertus ſecundus ab hoc aliis vocatur Barbatus.*

Præter vulneratos & captos trecenti occiſi.

hominesvita caruiſſe. Huius tam luctuoſus belli exitus euenit Hugar-
dis ſexto Kalend. Octobris. Hæc ille. ac deinde prolixè de erecto occa-
ſione huius cladis apud Leodium Monaſterio D. Iacobi: quod Placen-
tius his verbis breuiter commemorat: Infortunium, inquit, quamquam
alicunde Baldricus Epiſcopus vlciſci potuiſſet, in melius tamen argu-
mentum conuertere maluit. Vnde rebus pacatis, Monaſterium diui
Iacobi apud Leodium inſtituit, quo Monachi perpetuò pro occiſis
hoſtias Deo immolarent. Hæc illi; ac ſimiliter quomodo tandem tra-
dita Horrentij villa pax facta ſit, anno, vti colligo, ſequenti, nempe 1014.
Atque eodẽ anno, ſexto Kalend. Martij, Henricus Rex Germaniæ Ro-
mæ Imperator coronatus eſt, cuius coronationis cerimonias, ab eis qui 1014
interfuiſſent acceptas, Ditmarus his verbis narrat, dignas quæ hîc inſe-
rantur: Decurſis, inquit, à Dominica incarnatione poſt millenarij
plenitudinem numeri annis tredecim, & in ſubſequentis anni menſe ſe-
cundo ac hebdomada tertia, anno autem Regni eius decimotertio & die
Dominica, ac ſexto Kalend. Martij, Henricus Dei gratia Rex inclytus, à
Senatoribus duodecim vallatus, quorum ſex raſi barba, alij prolixa, my-
ſticè incedebant cum baculis, cum dilecta coniuge Chunegunde ad
Eccleſiam S. Petri, Papa expectante, venit. Et antequam introduceretur,
ab eodem interrogatus, ſi fidelis vellet Romanæ patronus eſſe & defen-
ſor Eccleſiæ, ſibi autem ſuiſque ſucceſſoribus per omnia fidelis; deuota
profeſſione reſpondit. Et tunc ab eodem inunctionem & coronam,
cum coniuge ſua ſuſcepit. Priorem autem coronam ſuper altare Prin-
cipis Apoſtolorum ſuſpendi præcepit: eodemq; die Papa (erat is Benedi-
ctus VIII.) cœnam ad Lateranum fecit copioſam. Hæc Ditmarus. Sed
ad Lambertum noſtrum redeamus. Cecidit is ſtrenuè pugnans an-
no proximo 1015. eo bello quod pro nepote Raginerio Comite Mon- 1015
tenſi ſeu Hannonienſi contra ſupradictum Godefridum Imperialem
Ducem Hannoniam populantem geſſit; de quo iſta Sigebertus ad eum-
dem annum: Godefridus Dux Comitatum Montenſem depopulatur,
quem Raignerus cum patruo ſuo Lantberto Louanienſi inſecutus, apud
Florinas pugnam conſerunt; vbi pluſquam quadringenti viri occiſi
ſunt, & ipſe Lantbertus occubuit. Vbi res mira contigit. Cùm Lant-
bertus ſpem victoriæ iam haberet (habebat quippe phylacterium à
collo vſque ad pectus pendens, Sanctorum reliquiis refertum, quorum
patrocinio ſe in periculis tutum fore credebat) inſtante ei termino vitæ,
phylacterium illud à collo eius exiens, ſuper tumulum campi exſiluit,
& mox Comes anteà inuictus perimitur. Quidam militum phylacte-
rium accipiens, in caliga abſcondit, ſed coxa eius & crure intumeſcen-
te, rem prodidit, & phylacterium domino ſuo Hetheloni fratri Ducis

Monaſterium D. Iacobi hac occaſione Leodij extructum.

Ritus conſecrandi Imperatoris, digni qui notentur.

Cadit in prælio noſter Lambertus.

Nota vetuſtam pietatem in reliquiis Sanctorũ.

(Godefridi) dedit. Hactenus Sigebertus. Obiit Lambertus pridie Idus Septembris, vir à puero variè exercitus, (verba sunt Lipsij) & animi magnus, medius fortunæ. Sepultus est Niuigellis; vbi & vxor eius Gerberga. Sic & Diuæus. Nec plura de Gerberga inuenio, nisi quòd obiter mox dicetur cum filio adhuc aliquamdiu præfuisse.

Sepulti Lambertus & Gerberga Niuellis.

HENRICVS I.

FILIVS GERBERGÆ

XX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti tribus.

LAMBERTVS moriens (pergit Lipsius) filium reliquit Henricum, quem didici cum matre Gerberga res aliquamdiu administrasse; sed in pace. Memorabile quidem nihil inuenio, præter in vsus sacrorum donationes quasdam. Præfuit ita viginti quatuor circiter annos, noster, vt sic dicam, Numa. Mors tamen tragica; & à captiuo quodam suo, viro nobili Hermanno domi insidiosè interfectus est, siue, vt alij exprimunt, in arce. Factum anno 1038. Hæc, nec plura Lipsius. Tentemus, si ex antiquis Annalibus adhuc eruamus. Certè cùm à captiuo suo viro nobili interemptus referatur, dubium non videtur, quin alicuius saltem belli aleam fuerit expertus. De bellis eo temporum interuallo gestis, transiliens annum 1016. hæc inuenio in Annalibus. Anno 1017. inquit Sigebertus, in Fresonia Deoderico Comite filio Arnulphi Gandauensis debellante, Frisones in vin-
1017 dictam patris sui ab eis occisi, Godefridus Dux ad eum ab Imperatore mittitur; & conserto prælio, repentè voce, (nescitur vnde emissa) Fugite, Fugite, cunctis fugientibus, multi à paucis Fresonibus perimuntur; Dux verò (Godefridus) capitur. Et anno sequenti: Godefridus Dux, impetrata Fresonibus ab Imperatore Henrico totius iniustitiæ impunitate,
1018 à captiuitate soluitur, & non multò pòst moritur, & frater eius Gothelo in Ducatu substituitur. Hæc Sigebertus. Anni quatuor sequentes vacant, nihil suppeditantes, quod instituto nostro seruiat. Anno 1023. teste
1023 eodem Sigeberto, Henricus Imp. & Rotbertus Rex Francorum super Charum fluuium apud Euosium conueniunt, de statu Ecclesiæ, Regni, &

Henricus filius Gerbergæ noster velut Numa I. Lipsio.

Eruuntur nihilominùs huius quoque facinora bellica.

Pugna infausta Ardennatis contra Frisones.

HENRICVS XX. BRAB. PRINC.

& Imperij tractaturi, & condicto, vt ſuper his confirmandis etiam Pápam Romanum ſimul ambo Papiæ opportunè conuenirent: Imperator Regem & ſuos, multos etiam qui tantùm ad demirandam Imperatoriam maieſtatem conuenerant, tanta liberalitate donauit, vt opibus Regum Perſarum aut Arabum poſſet comparari Imperatoris munificentia. Ita Sigebertus. Sed Glaber eius temporis Scriptor congreſſum hunc factum tradit ſuper Moſam fluuium, qui, vt inquit, limes erat

Notanda contentio modeſtia inter Imperatorem & Regem Francorum

Eccli. 3.

vtriuſque Regni; & hæc addit: Cùm plures ex ambabus partibus inſinuarent, indecens eſſe, vt quis illorum, tantorum ſcilicet Regum, ſemet humilians, quaſi in alterius tranſiret auxilium; ſatiuſque fore, vt in fluminis medium nauibus portarentur ſimul locuturi; vterque Princeps illud in mente habens, (verba ſunt Glabri) Quantò magnus es, humilia te in omnibus, eiuſmodi ſuorum conſilium reiecit: primuſque Henricus Imperator ſummo manè tranſiit cum paucis ad Robertum Regem, mutuoque amplexu ſemet deoſculantes, poſt Miſſarum ſolemnia ambo vnà pranſi ſunt: poſt prandium verò obtulit Henrico Robertus immenſa munera auri atque argenti, & pretioſarum gemmarum, centumque inſuper equos magnificè phaleratos, & ſuper vnumquemque

En rurſum priſcum ſtudium Reliquiarũ ſanctarum

loricam & galeam: ſed Henricus ex illis omnibus tantùm librum Euangelij ſuſcepit auro & lapidibus pretioſis inſertum, ac phylacterium eiuſdem operis, continens dentem S. Vincentij martyris; vxor autem ipſius pares auri tantùm inaures. Sequenti autem die, cùm Rex Robertus ad Imperatoris tentoria tranſiiſſet, eidem ſublimiter ſuſcepto, ſimiliter poſt prandium centum libræ auri puri ab Henrico oblatæ

**an inaures*

ſunt, ſed Rex pares tantùm naues* auri ex illo ſumpſit, firmatoque pacto amicitiæ vterque rediit ad propria. Hactenus Glaber. Sed an-

1024 no 1024. tertio Idus Iulij mortuus eſt idem Henricus Imperator, & ſepultus Bambergæ; quam ciuitatem Epiſcopali ſede, pluribuſque Monaſteriis, & ampliſſimis donis & redditibus illuſtrauerat. Hic ad mortem veniens, inquit Leo Oſtienſis, Epiſcopis Abbatibuſque præſentibus

Reſuſcitata miracula primitiuæ Eccleſiæ in virginitate vxoris Imp.

Chunegundem coniugem ſuam propinquis tradidit, dicens: Recipite quam mihi tradidiſtis, virginem veſtram. Eadem & alij plures teſtantur, mutuo conſenſu eos amore Chriſti caſtimoniam ſeruaſſe aſſerentes, ſicque renouata ſunt in Chriſtianis Imperatoribus, quæ in primitiua Eccleſia aliquando apud Fideles reperta fuiſſe Tertullianus lib. 1. ad vxorem cap. 6. docet. De Henrici morte & ſubrogatione Conradi hæc Sigebertus; Heinricus Imp. conſulentibus ſe Principibus ſuper ſubſtitutione Regni, deſignans Conradum virum regij generis, & egregiæ liberalitatis, moritur. Cono Dux præpotens, cùm ad Imperium adſpirare vellet, repudiatur, inſtinctu Arbonis Moguntini Archiepiſcopi,

ſcopi, & aliquorum Regni Primatum, & Conradus ad Imperium ſubli- *Conradus*
matur. Hæc ille. Sed pergamus inquirere, quo bello captiuus ille Henri- *ſubrogatur Henrico in*
co noſtro obtigerit. Annum 1025. intactum tranſeo. Anno 1026. inquit *Imperium.* 1026
Sigebertus, Rotbertus Rex Francorum ad inuadendam Lotharingiam
animũ intendit, ſed citò ab hoc conatu deſtitit. Gothelone (enim) Duce,
qui propter priuatum odium grauabat Regnum Conradi, & aliis Princi-
pibus ad pacis vnitatem adductis, Regni proſperitas, & Regno accreuit
tranquillitas. Sic ille. Ac deinde anno 1027. Rex Conradus Romam ſe 1027
contulit, atque ipſo Paſchatis die à Ioanne Papa Imperator ſolemnibus
ritibus inunctus eſt & coronatus: proxima verò Dominica inde digreſ- *Coronatur ſolemni ri-*
ſus rediit in Germaniam, & ſancti Ioannis Baptiſtæ Natiuitatem cele- *tu Romæ.*
brauit Herbipoli. Tradit hæc Auctor Vitæ ſancti Gothardi. De qui-
bus agens pariter Otto Friſingenſis, ait Conradum inter duos Reges,
Cnutum Anglorum & Rodulphum Burgundionum, honorificè pro-
cedentem à Summo Pontifice coronatum, & ab omni populo Roma-
no Imperatoris & Auguſti nomen ſortitum eſſe. Anno milleſimo vige- 1028
ſimo octauo, mortuo Hugone Roberti Francorum Regis filio, quem
pater Regni conſortem elegerat, magnæ diſſenſiones obortæ ſunt inter
ipſum Regem, & Reginam Conſtantiam, decernente Roberto Regnum *Altercatio*
deberi ſecundogenito Henrico, Regina verò muliebri adfectione adni- *de ſucceſ- ſione Regis*
tente, vt tertiogenito traderetur Roberto. Cuius controuerſiæ occaſione *Francorũ.*
magnum excitatum eſt domeſticum bellum, etiam inter Principes atque
Epiſcopos, aliis Regi, Reginæ aliis ſtudentibus: cùm interim Rex, colle-
cto Rhemis ſuorum conuentu, Henricum coronauit. Quæ omnia hoc
anno contigiſſe, ex Glabro, qui tunc viuens cuncta ob oculos habuit, in-
telligimus: ſed nondum ſublatum diſſidium, quin durauit annos qua-
tuor; & quod turpius eſt, cùm tandem Henricus & Robertus filij Ro-
berti Regis inter ſe tranſegiſſent, ſimul aduerſus patrem anno 1031. in- 1031
ſtigante præcipuè matre, arma verterunt: quos ille armis perſecutus, *Filij in pa-*
paulò pòſt conſilio Wilhelmi Abbatis S. Benigni, magni nominis huius *trem inſurgunt.*
temporis viri, & miraculis clari, ad pacem redeuntes ſuſcepit. Sed his diu-
tiùs non immoramur, quòd veriſimile non ſit, Henricum noſtrum his
ciuilibus bellis vlla ratione ſe miſcuiſſe. Tranſmitto intactos annos
duos. At verò anno 1034. Frederico Moſellanorum Duce mortuo (ver- 1034
ba ſunt Sigeberti) quia mares filios non habebat, quibus Ducatus com- *En plures*
peteret, Gothelo Dux, impetrato ab Imperatore etiam Moſellanorum *rurſum Lotharin-*
Ducatu, in Lotharingia potentiùs principatur. Intereà anno ſequenti, *giæ Duces.*
Burgundionibus non deſiſtentibus à conſueta contra Regem ſuum in- 1035
ſolentia, Rex Rodulfus Regnum Burgundiæ Conrado Imperatori tra-
didit. Quod cùm Odo Campanenſis Rodulfi nepos ab Imperatore non

1036 impetraret, contra Imperatorem bellans (ait Sigebertus ad annum 1036.)
Burgundi à Lotharingis superantur.
Lotharingiam incursat, castella oppugnat, vrbem Leucorum, quæ Tullus dicitur, obsidet, & in nullo temperat furori suo. Quare anno sequen-
1037 ti Gothelo Dux ægrè ferens insolentiam Francorum, cum Lotharingis occurrit Odoni, & conserto prælio apud Barum, Odo perimitur, & Francorum exercitus graui cæde attritus à Lotharingia fugere compelli-
Verisimile, hac pugna captiuum, à quo casus est, Hẽricum nostrum obtinuisse.
tur. Hæc Sigebertus. Ego vix dubito Henricum nostrum simul cum aliis Lotharingis huic pugnæ interfuisse, ibique obtigisse illi Hermannum captiuum, cuius perfidia interfectus sit: nam & mors eius tragica mox contigit anno sequenti; de qua ista breuiter Sigebertus ad annum 1038. Heinricus Louaniensis Comes domi suæ perimitur à captiuo
1038 Harmanno, eique succedit filius suus Otho. Cui immatura morte præuento, succedit patruus eius Baldricus, qui & Lantbertus. Hæc Sigebertus, & ex eo Lipsius, & alij. Huius Principis æuo hęc insigniora apud ex-
Claret hoc tempore Guido Aretinus inuentor regularum Musicarum.
teros memoriæ tradita sunt. Claruit, inquit Sigebertus ad annum 1028. hoc tempore in Italia Guido Aretinus multi inter Musicos nominis, in hoc etiam Philosophis præferendus, quòd ignotos cantus etiam pueri faciliùs discant per eius regulam, quàm per vocem Magistri, aut per vsum alicuius instrumenti: dum sex literis vel syllabis (vt, re, mi, fa, sol, la) modulatim appositis, ad sex voces, quas solas regulariter Musica recipit, hisque vocibus per flexuras digitorum læuæ manus distinctis, per integrum diapason, se oculis & auribus ingerunt intentæ & remissæ eleuationes vel depositiones earumdem sex vocum. Hæc de initio regularis Musicæ Sigebertus: quæ quibus auctoribus deinde ad tantum splendorem excreuerit, non est huius loci dicere. Accidit & hoc, dignum quod hîc inseratur, vt anno Christi 1037. nempe Æra millesima septuagesima quinta (sic loquitur vetus Hispanorum calculus) vt bello ciuili
Coalescunt in Hispania Regnũ Legionense & Castella.
inter se pugnantibus Hispaniæ Regibus, occisoque Veremundo Rege Legionensi, à Magno Fernando Castellæ Rege ipsius cognato, iuncta sint posteà simul in vnum duo illa Regna: & ex eo tempore idem Fernandus magnopere proferens Imperium, Conimbricam, aliasque ciuitates Mauris ademit; adiutus potissimùm ope S. Iacobi Apostoli pro ipso decertantis: ad cuius etiam sepulchrum pro agendis gratiis pluries Compostellam peregrinatus est.

LAM-

LAMBERTVS BALDRICVS ALIIS LAMBERTVS II. FRATER PRÆCEDENTIS, XXI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis sexdecim.

HENRICO, inquit Lipsius, Otho successit, eius filius, breuis æui puer, neque annum ipsum in Principatu exegit. Ergo patruus eius Lambertus Baldericus cognomento eum excepit, filius illius Primi. Hic est qui decimas agri Louaniensis, collegio Canonicorum diui Petri adsignauit, octauo imperij sui anno. Idem diuæ Gudilæ corpus, quod Bruxellæ asseruatur, è Gaugerici æde sublatum in S. Michaëlis (ita tunc dicebatur) reposuit: & ipsum illud templum auxit vel ornauit, Canonicos instituit, & ampliter satis donauit. Factum anno 1047. vt monumenta in eo ipso templo nunc docent; adiuuante & fauente in talibus optima coniuge Oda, quæ filia fuit Gozelonis Lotharingiæ Ducis. Sed neque Martis expers hic Princeps fuit. Nam cùm Flandria bello arderet, quod Henricus Tertius Imp. inferebat Balduino Comiti, noster arma cum vicino iunxit; sed arma parum fausta. Flander variè petitur, vincitur, terrâ & mari; cùm Hollandi & Zelandi in partes Cęsarianas ducti aut tracti essent. Itaque Clausulis captis (ait Sigebertus, & puto Slusas hodiernas esse) multam cædem Imperator fecit: ipsum Lambertum, cùm Tornacum obsessum pergeret, obuium sibi, aut in ipsa obsidione (vt alij) interfecit. Ita Lipsius, sed eadem elucidemus, & quantum licet etiam nonnulla addamus. Anno 1038. vt etiam suprà diximus, Henrico domi suæ perempto succedit ei filius suus Otho (loquitur Sigebertus) cui immatura morte præuento, succedit patruus eius Baldricus, qui & Lantbertus. Anno proximo, teste eodem Sigeberto, pridie Nonas Iunij obiit Conradus Imperator; post quem Henricus filius eius imperauit. Obiit autem Traiecti ad Rhenum, quod nunc Vltraiectum vocatur; Spiræ deinde sepultus, vt Schafnaburgensis & Contractus exprimunt. Et nihil eo anno vel quatuor sequentibus inuenio, quod res nostras Brabanticas illustrare possit. Sed ad annum 1044. ista lego apud

Summa rerum gestarum huius Lamberti ex Lipsio.

Bruxellæ Canonici ab eo instituti.

Infausta huius arma cum Flandro contra Imperatorem.

1038

1039

Conrado Imperatori defuncto succedit filius Henricus.

1044

Contractum eius sæculi Scriptorem: Gozzilo Dux Lotharienſium moriens, Gozziloni filio, quamuis ignauo, Ducatum ſuum à Rege Henrico promiſſum relinquere diſpoſuit. Sed alter filius eius Gotefridus iamdudum Dux, cum Ducatum fratri debitum contra fas à Rege ſibi obtinere nequiuiſſet, iuſiurandum fidemque poſtponens, rebellare pio Regi præſumpſit. Ita Cõtractus. Sigebertus, ſed vno anno tardiùs quàm oporteat, hoc modo: Gothelo Dux obiit, cuius filius, dum ei Ducatus Moſellanorũ denegatur, altero Ducatu repudiato, contra Imperatorem rebellat.

Godefridus nepos Ardennatiæ rebellat Imperatori.

1045 Porrò anno ſequenti, qui eſt 1045. idem Godefridus Dux (verba ſunt Contracti) rebellioni ſuæ deſperans, Regique ad deditionem veniens in

1046 cuſtodiam mittitur. Attamen anno proximo, cùm Rex Paſchale feſtum apud Traiectum Freſiæ vrbem egiſſet, & ſubſecutis diebus nauali expeditione in Phladirtingam fretum traiiciens, pagum quemdam, quem Theodoricus Marchio ſibi vſurpauerat, ab eo eripuiſſet, (vnde ille rebellionis cauſam ſumpſit) poſteà ſanctum Pentecoſtes Aquiſgrani faciens, Gotefrido Duce è cuſtodia relaxato, ſibique procedenti terratenus proſtrato, Ducatum ſuum miſertus reddidit. Sic ille. Et proſequitur anno

Prima pugna Imp. in Phladirtinga contra Marchionem Theodoricum fauſta.

1047 ſequenti 1047. his verbis: Per idem tempus cùm expeditionem Henricus Rex in Pannonias ad Petrum vlciſcendum diſponeret, Gotefridus Dux cum Balduino de Flandris, & aliis nonnullis rebellionem innouaſſe, bellumque copiis collectis parauiſſe; Theodoricus quoque de Phladirtinga Marchio rebellauiſſe, & Epiſcopatus ſibi contiguos ad iniuriam Imperatoris populatus eſſe nuntiatur. Prætereà Andreas, qui Regnum Petri obtinuit, iam crebrò Legatos ſupplices miſerat, Regnum ſe ab Hũgaris coactum ſuſcepiſſe confirmans, de Petri ſeſe iniuriis excuſans: quique aduerſus eum coniurauerant, partim à ſe trucidatos, partim Imperatori tradendos denuntians, ſuamque Imperatori ſubiectionem, annuum cenſum, & deuotam ſeruitutem, ſi Regnum ſe habere permitteret, mandans. Quibus ex cauſis, dilata expeditione illa, cùm Gotefridus quoque Dux rebellionem ſuam callidis Legationibus diſſimularet, autumnali tempore, nauali exercitu collecto, contra Theodoricum in Phladirtingam arma commouit. Sed aquoſis impedientibus locis, parum proficere potuit; & reuertens, aduerſariis marino curſu leuibus ſcaphis latrocinantium more ſequentibus, & extremos quoſque incurſando cædentibus, non modicam in exercitu cladem pertulit. Ipſo quoque tempore Gotefridus, inter alia quæ contra Regem geſſit, Virdunenſem ciuitatem dolo captam incendit & euertit. Hæc ille. Inter quæ Lambertum noſtrum ſeu Baldricum adhuc quieuiſſe, ſuadent illa quæ ſuprà Lipſius eum hoc anno in templum D. Gudilæ pietatis ſuæ monimenta tanto ſtudio contuliſſe ſcribit; & alij adſtipulantur. Et in Actis D. Gudilæ ante plures annos grauiter

Rurſum conſpirant contra Imperatorem dictus Marchio & Balduinus Flander.

Parum feliciter pugnat Imp. in Phladirtinga Hollandiæ.

LAMBERTVS BALDRICVS XXI. BRAB. PRINC.

Lambertus noster intereà vacat pietati.

grauiter scriptis, ita clarè lego: Millesimo quadragesimo septimo anno Incarnationis Dominicæ, 15. Indictione, Damaso Apostolicæ Sedi præsidente summo Pontifice, Henrico II. regnante (nempe II. Imp. & III. Germanorum Rege) dedicatum est in monte Bruxellæ templum 16. Kalend. Decembris, ad laudem nostri Redemptoris, in honore sancti Archangeli Michaëlis à Gerardo Cametacensi Episcopo. Lambertus verò, qui & Baldricus Comes, Henrico fratri succedens, cuius præsentiâ (nota) tunc cuncta extiterunt illic decenter ordinata, eodem die, illud corpus sanctissimum (diuæ Gudilæ) de Ecclesia S. Gaugerici, cum Episcopo ceterisque sacris Ordinibus, leuauit, atque cum summo honore in Ecclesia sancti Michaëlis reposuit. Et annuente in omnibus vxore sua Oda, quæ fuit Gozelonis Ducis filia, ad seruiendum Deo, sanctæque Gudilæ virgini, ibi Clericos constituit, & ad vsus eorum ipsam Ecclesiam cum decimis, & alia plura legaliter contulit. Ibi nunc quoque ad ostendenda gloriosæ Virginis merita, multa & magna fiunt miracula. Sic ibi. Posteà an-

Transfert corpus sanctæ Gudilæ decenter.

1048 no 1048. eodem Contracto attestante, Gotefridus, de quo suprà, Adelbertum Ducem se deprædantem persecutus, & dimissa multitudine, cum paucis inuentum, cum aliis qui repugnare tentabant occidit. Post quem Gotefridus Dux ab Imperatore constituitur. Verba sunt eiusdem Au-

1049 ctoris. Et progreditur velut ad annum sequentem: Imperator Natalem Domini Frisingiæ, & Purificationem S. Mariæ Ratisponæ agens, Baioariæ Ducem Conradum constituit, & circa Quadragesimale tempus, inde in Saxoniam recessit. Intereà glaciali hiemi suppeditante, nonnulli de partibus maritimis milites & Principes cum Leodinensi Episcopo, Traiectensi, & Metensi congregati, Theoderico in Phladirtinga insidias tendunt, commissaque pugna victum occidunt, & prouinciam illam Imperatori subiiciunt: quam tamen non multò pòst Gotefridus occupans, ab eisdem pugna petitus, & victus vix aufugit. Hæc Contractus eius æui Scriptor. Vnde miror vnde hauserit Meierus quæ adscribit anno præcedenti in hunc modum: Albertum Ducem Gothofredus Lotharingus occidit. Eius Ducatum, quem Mosellanicum vocant, Henricus Augustus Gerardo Elsatiensi, Lotharingiam verò Friderico Lutzelburgensi Balduini Flandrensis auunculo attribuit; & eodem anno Dordraci Theodoricus Comes Hollandiæ, coniuratione Agrippinensium ac Leodiensium, occiditur Idibus Maij. Ita ille. Sed hæc pressiùs excutienda relinquimus rerum Hollandicarum Scriptoribus. Illud certum, Gotefridum tunc contra Imperatorem eam prouinciam occupare fuisse conatum. Nam ita subdit idem Contractus: Secuta æstate, cùm Imperator expeditionem contra Gotefridum & Balduinum à Domino Papa excommunicatos pararet, Gotefridus Aquisgranum venit, & opitulante Papa, gratiam

Tertiò Theodoricus Marchio Phladirtingæ bello petitur, & occiditur.

Bellum Imperatoris contra Godefridum & Balduinum à Papa excommunicatos.

tiam Imperatoris promeruit. Balduinus quoque, vastata ab exercitu magna ex parte prouincia sua, tandem obsides dedit, & pactum cum Imperatore fecit. Sic Contractus. Et Sigebertus etiam ad eumdem hunc annum: Leo Papa in Gallias veniens, vt motus Imperij à Balduino & Godefrido concitatos sedaret, Godefridum quidem Imperatori reconciliauit; Balduino verò pertinaciùs agente, contra eum Imperator exercitum duxit. Sed tandem Balduinus flexus, condicto die Aquis Imperatori satisfecit. Ita Sigebertus. Sed instabilis fuit pax, vt mox videbimus. Meierus eam pacem anno sequenti 1050. interim confirmatam scribit hac ra- 1050.
tione: Balduinus, inquit, Princeps Camaracum Andouerpiamque occupata oppida, per pacem factam Henrico Cæsari restituit. Nihilominùs mox renata est discordia; de qua ista Sigebertus ad annum sequentem 1051. Balduinus Flandrensis, inuaso Hagionensium Comitatu, contra Imperatorem rebellat. Sic ille. Meierus paulò pleniùs: Defuncto, in- 1051.
quit, Hermanno Comite Montensi, Balduinus Princeps statim post Pascha magnis viribus inuasit Hannoniã; qua subacta, Castriloci celebrauit Balduini filij nuptias cum Richilde eius terræ Principe, Hermanni vidua, Raginerij Montensium Comitis filia. Hinc renatum cum Cæsare bellum, eò quòd Hannonia Imperialis esset iuris. Hæc Meierus. Eodem hoc anno apud Contractum hæc obiter inseruntur verba: Per idem tempus Imperator Lampertum Comitem rebellare molientem ad deditionem compulit. Quæ de nostro intelligenda esse, tum antecedentia, tum sequentia suadent, certè sanguine proximè Comites Hannonienses contingebat: quæ causa fuit vt paulò pòst totum se Balduino Flandro contra Imperatorem traderet; de quo ista Sigebertus biennio pòst, nempe anno 1053. Balduinus Comes terminos Lotharingiæ incursans, Hoyum 1053.
oppidum incendit. Godefridus quoque iterùm rebellat, quia ducta vxore Bonifacij Marchionis Italiæ, iussu Imperatoris à Longobardia expulsus erat. Et anno sequenti: Henricus Imperator, filio suo Henrico puero 1054.
quinquenni Aquis in Regem sublimato, contra Balduinum proficiscitur: & Scaldim fluuium, Balduino fugiente, transiens, omnia depopulatur, atque insuper apertis sibi * Clausulæ portis, multam cædem inimicorum facit, & vltrà progrediens Lambertum (Louaniensem) Comitem Balduini auxiliarem cum multis perimit, multos etiam Flandrensium Primates exercitum suum prosequentes concludit intra vrbem Tornacum, & obsessos capit. Hæc, nec plura Sigebertus. Meierus hunc & præcedentem annum coniungens, in hunc modum narrat: An- 1053
no 1053. Balduinus Princeps vnà cum duobus filiis Balduino ac Roberto, iuncto sibi Duce Godefrido, acerrimè aduersus Cæsarem administrat bellum, Lotharingiam longè incursat. Ipse Tutlinium, Bal-

duinus

Cameracum & Antuerpiam Balduinus Flander Imperatori restituit.

Causa cur Lambertus noster se iunxerit Balduino Flandro.

* Sluf.

Mors Lamberti nostri infausta.

duinus filius Hoyum incendit. Zelandiæ autem insulas, ab Cæsarianis atque Hollandis occupatas, Robertus recuperat. Tantis Cæsar irritatus
1054 damnis, anno 1054. firmissimo cum exercitu rursum venit in Flandriam, præmisso cum parte copiarum Iohanne Atrebate, qui flumen Scaldim transmittere tentat. Is erat à Pio (Balduinum intelligit) bonis omnibus exutus, ac Flandria pulsus. Hunc Balduinus, ad ripam Scaldis sinistram metatus castra, transitu prohibuit: qua Cæsar re cognita, aliam suorum manum per Camaracum, aliam mari, fractis claustris, in Flandriam iubet irrumpere. Magna tum Flandri afflicti calamitate; ductique ad magnum numerum in captiuitatem, igni ferroque euastatis eorum agris. Pulsus à Scalde Balduinus in tuta se recipere loca cogitur, suæque consulere saluti. Obsedit Augustus Tornacum. Id oppidum Lantbertus Comes Louaniensium cum multis Primatibus Flandris Balduini nomine custodiebat. Victor Henricus vrbem expugnat, diripit, direptamque incendit. Louaniensis cum aliis non paucis occiditur, permulti ex Flandrica nobilitate viui in hostium veniunt potestatem, quos cum ingenti præda captiuos duxit Augustus in Germaniam. Timore huius Henrici Imperatoris Balduinus in Flandria Occidentali magnam duxit fossam pertingentem à Comitatu Lessensi vsque ad mare, ne posthac tam facilè alicui ex ea parte pateret irruptio. Ista Meierus. Cæsus est Lambertus secundùm Lipsium ex Memoriis Louaniensium 13. Kalend. Iulij, iam dicto anno 1054. Iacet Niuigellis. Et cur ibi ferè primi Comites? Credo, inquit, per Religionem: certum, Defensores & Aduocatos eius Cœnobij fuisse. Ita ille. Externa insigniora horum temporum, sed tristia, ista inuenio. Anno 1032. mortuo Ioanne Decimonono eius nominis Romano Pontifice, Benedictus Octauus (ab aliis vocatus Nonus) Pontificatum suscepit. Hic patria Romanus, ex Comitibus Tusculanis, homo ignauus & dissolutæ vitæ, nunc à populo pulsus, nunc iterùm restitutus est. Denique erant tum (vt Otho Frisingensis Scriptor grauis, vicinus illorum temporum, & alij testantur) tres Pontifices, Siluester, Ioannes, vnus ad S. Petrum, alter ad S. Mariam Maiorem, & tertius hic Benedictus in Laterano. Qui cùm tandem acceptis certis vectigalibus, suasu Ioannis Gratiani viri religiosi, sic à Papatu recessissent, idem Gratianus Pontifex creatus est, & Gregorius Sextus vocatus. Factum id sub Kalend. Maij anno 1045. Henrici Imp. septimo. Verùm anno sequenti Henricus Rex in Italiam cum exercitu veniens (loquitur Contractus) Papiæ Synodum celebrauit, indeque Placentiam accedens, Gratianum (nempe Gregorium Papam Sextum) ad se venientem honorificè suscepit: iuxta verò Natalem Domini, non longè ab vrbe Roma apud Sutriam Synodo item acta, causaque erroneorum

Tornacum à Cæsare obsessum, & expugnatum.

Sepultus Lambertus noster Niuella.

Tres simul pro Pontificibus Romanis se gerunt.

neorum Pontificum diligentiùs ventilata, eumdem Gratianum conuictum baculo Pastorali priuauit; ac deinde omnium tam Romanorum quàm aliorum consensu, Sindigerum natione Saxonem Episcopum Bambergensem multùm reluctantem, Summum Pontificem constituit: qui ipsa Natalis Domini die Romæ ex more consecratus, Clemens Secundus vocatus est; idemque die eadem Henricum Regem & coniugem eius Agnetem (filiam Willelmi Comitis Pictauiensis) Imperiali benedictione sublimauit. Hęc Contractus. Tantum quidem sibi Henricus vsurpauit. Sed transactio illa Gratiani cum tribus Papis, an emptio Sedis fuerit, an redemptio potiùs vexationis ad bonum publicum, iudicent Canonum periti. Hoc constat, Gregorium hunc Sextum à viris sanctissimis, nominatim à B. Petro Damiani epistola ad eum data, simoniæ & turpitudinum triumphatorem vocari. Et Otho Frisingensis Germanus lib. 6. cap. 32. similiter factum Gratiani excusat: & capite sequenti, cùm narrasset, quomodo vsurpasset sibi Henricus ius constituendi & destituendi Episcopos; Infirmatus, inquit, publicè culpas suas recognoscens, decimo septimo Regni sui anno diem clausit extremum. Hæc Otho Frisingensis, frater Conradi Tertij Imperatoris: quæ idcircò paulò prolixiùs retulimus, quòd quidam mirè sibi in hoc facto Imperatoris Henrici placeant. Ad annum 1051. ista habet Sigebertus: 1051
Francia turbatur per Berengarium Turonensem, qui asserebat, Eucharistiam, quam sumimus in altari, non esse reuerà Corpus & Sanguinem Christi. Ita breuiter Sigebertus. De eo pleniùs Lanfrancus huius temporis Scriptor, qui in Commentario aduersus eumdem Berengarium testatur; anno præcedenti duas contra eum celebratas Synodos; & in Romana quidem, recitatis literis ab eo ad ipsum Lanfrancum transmissis, de Corpore & Sanguine Domini, iisdemque contra vsitatissimam Ecclesiæ fidem conscriptis repertis, promulgatam esse in eum damnationis & excommunicationis sententiam: Lanfrancum verò, qui ob eiusmodi literas ad ipsum scriptas in suspicionem hæresis adductus fuerat, post eam publicè damnatam & confutatam, absolutum esse, & innocentem declaratum: in Synodo autem Vercellensi, celebrata mense Septembri, cùm ad eam vocatus Berengarius non comparuisset, iterùm damnatum esse vnà cum peruersa ipsius hæresi. Qui quidem instabilis Berengarius quomodo posteà tamen semel & iterùm palinodiam cantauerit, dicetur suis locis.

Depositus ab Imp. Pontifex; sed an rectè, mox dicetur.

Papa depositus ab Imperatore, tamen magnis encomiis à veteribus celebratur.

Berengarius Sacramentarius primùm innotescit.

Damnata hæresis Sacramentaria semel & iterùm.

HENRICVS II.

FILIVS PRÆCEDENTIS, XXII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quatuordecim.

1054 *Lipsius in suo Louanio nimis hic breuis.*

LAMBERTO Secundo, ait Lipsius, succeſſit Henricus Secundus eius filius; cui vxor Adela filia Lantgrauij Thuringiæ. Neque aliud de eo lego, quàm cum Hollandis variè pugnaſſe, & obiiſſe anno 1068. Ita Lipsius in suo Louanio, nimiùm hîc breuis. Sed explicatiùs, & quantum ex fontibus Antiquitatum eruere licebit, co-
1055 piosiùs quoque de eodem dicendum. Anno 1055. teste Sigeberto, Balduinus Flandrensis cum Godefrido (suprà sæpè memorato) auunculum suum Fredericum Ducem intra Andouerpum obsidet; sed concurrentibus Lotharingis ab oppugnatione desistit. Ita Sigebertus. Vocat Meierus Fredericum Lutzelenburgensem, cui Lotharingiam, spreto Godefrido, Augustus attribuerat: additque, Balduinum, refugientem cum in oppidum Andouerpum, obsediſſe; sed breui pòst, aduentantibus magno numero Lotharingis, soluiſſe obsidionem, ac in Flandriam reduxiſſe exercitum. Haud difficulter credam, & hîc Henricum nostrum cum ceteris Lotharingis pro Frederico pugnaſſe. Nam & mox ad

Antuerpia obsidetur: sed mox soluitur obsidio.

1056 annum 1058. manifestum est eum pro Cæsare stetiſſe. Anno 1056. Henricus Tertius Germanorum Rex & Secundus eius nominis Imperator, cùm septem aut eo ampliùs diebus lecto decubuiſſet, diem clausit extremum, sepultus Spiræ, Papa præsente, die Apostolorum Simonis & Iudæ; (sic Schafnaburgẽsis, Sigebertus, & alij) filiolo Henrico, puero circiter sexenni (nam variant Auctores) ei succedente: ita vt quæcumque per annos aliquot ab Imperatore gesta narrabuntur, eius matri Agneti, & Proceribus Regni tribuenda sint. Ita subnectit idem Sigebertus ad

Moritur Henricus Imperator eius nominis II. & Rex Germanorum III.

1057 annum sequentem 1057. Coloniæ generali Conuentu habito, Balduinus & Godefridus, mediante Victore Papa, ad gratiam Regis & pacem reducuntur, & omnes bellorum motus sedantur. Ita ille. Sed heu! non-
1058 dum omnes. Nam mox subdit idem Auctor ad annum 1058. In Frisonia, captis ab Imperatore Henrico aliquibus castellis, Frisones à rebellione refrænantur. Sic ille. Annales Hollandici seu Frisici paulò aliter, &

pro

HENRICVS II. XXII. BRAB. PRINC.

Bellum Frisonicum diuersò à diuersis narratum, diligentiùs excutitur. pro se interpretantur, narrantque in hunc modum: Cùm Theodoricus Hollandiæ Comes (eius nominis Quartus) sine prole decessisset, frater eius Florentius ex Frisia in Hollandiam accersitus, Reipublicæ gubernacula suscepit. Huius successibus externi Principes aliquot, Archiepiscopus Coloniensis, Antistes Leodinus, & Comes Louaniensis inuidentes (sic Annales illi loquuntur) anno 1058. contraxerunt exercitum, quo nouum Comitem Principatu deturbarent. Quod vbi ad Florentium permanasset, statim ex consilio senis cuiusdam, quà hostem venturum credebat, factas clàm noctu ingentes foueas, fœno & stramine operuit: in quas hostes cùm incidissent, adfuit Florentius, & magna priùs edita cæde, multos abduxit captiuos; inter quos erat & Comes Louaniensis, quem posteà duobus millibus marcarum argenti redemptum dimisit. *Fertur in eo captus Comes Louaniensis.* Sic illi Annales. Miror Meierum nihil horum attingere. Sed inprimis errant Annales Hollandici in nomine Comitis Louaniensis, dum eum Lambertum vocant; nam suprà patuit, Lambertum quadriennio antè & iuxta Tornacum cæsum. *Corrigitur Chronicon Hollandiæ.* Itaque hæc de eius filio Henrico hoc accipienda sint. Haud tamen scio an tam illustris ea fuerit Hollandorum contra Comitem Louaniensem victoria. Nam & certum est, quod Sigebertus retulit, eodem illo anno 1058. in Frisia captis aliquibus castellis Frisones auspiciis Imperatoris à rebellione fuisse repressos: ac denique ipsi Hollandi fatentur (vt suo loco mox dicemus) Comitem suum Florentium ab Archiepiscopo Coloniensi (erat is tunc præcipuus tutor Henrici Regis pueri) bello petitum, & à Comite Cuyckensi consanguineo Louaniensis nostri occisum. Interim prodigium accidit, quod istis

1059 verbis describit Sigebertus noster ad annum 1059. In pago, inquit, Bracbatensi iuxta Tornacum multitudines colubrorum altrinsecus congregatæ, prodigioso prælio inter se concurrunt; & multis vtrimque occisis, victa pars fugiens in cauo arboris se abscondit, altera pars vincentium more insequens, cum sibilo circumstrepebat, donec circumiecto ab hominibus igne, omnes concrematæ sunt. *Prodigium iuxta Tornacum colubrorum altrinsecus pugnantiũ.* Hæc Sigebertus: & anno sequenti moritur Henricus Francorum Rex, eodem attestante. De cuius morte

1060 pleniùs Meierus. Anno 1060. moriens Henricus Rex Francorum, Balduino Comiti Flandriæ, viro (inquit Æmilius) integerrimo, ac fidei sapientiæque perspectissimæ, Philippi Hugonisque liberorum, Regnique Francici tutelam tradidit. *Rex Franciæ moriens Flandrum constituit liberorum suorum tutorem.* Et quidem ceteri Proceres Franci versari Flandrum in rerum procuratione summa moderatione tulerunt: at Vascones alieniores ab eo erant, nec æquo animo fecerunt imperata, veriti (vt dicebant) ne tutelam pupillorum suum faceret Regnum. Quare cognita Vasconum lubrica fide, Balduinus (Pius cognominatus) specie quidem in Saracenos Hispaniæ imminentes, sed reuerà in Vasconiam ingen-

ingentes duxit copias, coëgitque Vasconum Primores ad officium conuenire, seque iureiurando sibi deuincire, acceptis velut obsidibus eorum liberis. Hæc res consilio arteque magis (vt idem inquit) quàm armis ingentem Flandro maiestatem conciliauit. Hucusque Meierus; qui deinde subiungit ad annum sequentem 1061. Florentius Comes Hollandiæ ab Brabantinis bello occiditur 14. Kalend. Iulias, funeratus in Monasterio Egmondano. Ita ille. Annales Hollandiæ hæc referunt ad annum sequentem, & ex ijs summatim Diuæus in hunc modum: Henricus Louaniensis, adito Comitatu, cum Hollandis variè conflictatus est: his enim anno 1058. bellum inferens, confœderatus Coloniensi Archiepiscopo, Episcopo Leodiensi, Vichardo Aduocato Gelriæ & Hermanno Comiti de Cuyck, vnà cum Vichardo prœlio captus est; at renouato bello, anno 1062. Florentius Comes ab Hermanni Comitis de Cuyck milite ad pagum, qui Hemert vocatur, inter Mosam ac Vahalim oppressus est. Sic Diuæus. Antiquior tamen vnicus qui mihi visus est, Ioannes de Beka, cum Meiero assignat illud anno 1061. & his verbis narrat: His diebus, scilicet anno Domini 1061. Florentius Comes Hollandiæ Princeps imperterritus, ob vindictam fratris sui contra superiores Comites expeditionem validam eduxit: quos omnes, occisis plurimis, cum triumphali laude subegit. Contigit autem, vt idem Comes nimis confisus in virtute suæ fortitudinis obdormiret lassus in Hammerth meridiano tempore sub ramis vmbrosæ salicis; & ecce fugitiui pugiles, quos idem Comes paulò priùs in bello deuicerat, inopinatè superuenerunt, qui eumdem cum multis armigeris condormientibus 14. Kalend. Iulij trucidarunt. Sic ille. Annales Hollandici nominatim exprimunt ab Hermanno Comite de Cuyck hanc cladem illatam, simulque trucidatos cum Florentio circiter mille sexcentos viros. Anno 1062. id memorabile accidit quòd Meierus narrat (& à Molano præterea in Fastos seu Natales Belgicos relatum est ad 16. Augusti) cùm fames intolerabilis Flandros premeret, grandisque multitudo hominum panis quærendi gratia confluret Aldenburgum, repertus ibi quidam prima luce, qui sub dio de nocte, fame (vt creditum est) perierat, qui dum sepeliretur, & prohiberet sacerdos Godobertus ne pulsarentur campanæ, eò quòd homo esset ignotus; ecce stupentibus cunctis qui aderant, prodigio per se æra illa personuerunt. Eodem anno, teste Schafnaburgensi huius ætatis Scriptore graui, Imperatrix nutriens adhuc filium suum, Regni negotia per seipsam curabat, vtebaturque plurimùm consilio Henrici Augustensis Episcopi. Vnde nec suspicionem incæsti amoris effugere potuit. Ad vltimum Coloniensis Episcopus, communicatis cum Egberto Comite & cum Ottone Duce Bauarorum consiliis, Regem puerum, post solemnes epulas, ex

Vascones subacti à Flandro.

1061

Bellum Henrici nostri cum Hollandis, referente Diuæo.

Idem bellum ex narratione Ioannis de Beka.

1062

Campanæ per se sonant in sepulturam hominis fame mortui.

Puer Imperator matri subtrahitur.

ſancti Suitberti inſula primùm aſtu, deinde blanditiis à matre auulſit,&
1063 Coloniam abduxit. Hinc ergo, vt idem proſequitur ad annum ſequentem, educatio Regis atque ordinatio omnium rerum publicarum penes Epiſcopos erat,eminebantque inter eos Moguntinus & Colonienſis Archiepiſcopi. A quibus cùm in partem conſilij Adelbertus Bremenſis Archiepiſcopus aſſumptus fuiſſet, ille ſæpiùs colloquendo, obſequendo etiam atque aſſentando, ita ſibi Regem breui deuinxerat, vt ipſe pænè Monarchiam vſurpare videretur. Secundas poſt eum partes agebat Werenher Comes, iuuenis tam ingenio quàm ætate ferox. Conualeſcente audacia, in ipſa Monaſteria impetum faciebant, atque ea inter ſe tamquam prouincias partiebantur, Rege ad omnia quæ iuſſus fuiſſet,puerili facilitate annuēte.Hæc Schafnaburgēſis. Sed dices,Quorſum hæc?Ne cui mirum ſit,ex tam praua huius Regis Henrici educatione tam multa mala poſteà,vt videbimus,inundaſſe. Eodem anno, teſte Meiero, Aldenardij confectum eſt matrimonium inter Robertum Balduini Flandrenſis filium natu minorem,ac Gertrudem viduam Florentij Comitis Hollandiæ. Aſſignatæ Roberto pro ſua hereditaria portione quinq; inſulæ Zelandicæ,Walachria,Scaldia,Zuytbeuera, Noortbeuera,Borſelia: Comitatus ad hæc Aloſtanus cum terra Quatuor officiorum,ac grandi ſumma pecuniæ. Profectus Robertus in Hollandiam cum Gertrude celebrauit nuptias,ſtatimque (nomine priuignorum) indicto Friſiis bello, partem aliquantam eius Regionis ſubegit, indeque
1065 nomen ſibi Friſio peperit. Annum 1064.tranſeo. Anno 1065. (verba ſunt Sigeberti) Frederico Duce mortuo, Godefridus Ducatum recepit. Et multi vſque ad ſeptem millia orandi voto Ieroſolymam petentes, ab Arabitis in Paraſceue in quodam caſtello obſeſſi ſunt, & ita occiſi aut vulnerati ſunt,vt de ſeptem & eo ampliùs millibus vix duo millia reuerſi ſint.Hęc breuiter Sigebertus.Continuator Contracti hoc modo:Henricus Rex Natalem Domini Goſlariæ, diem autem Paſchæ Wormatiæ celebrauit. Et ibidem accinctus eſt gladio, anno Regni ſui 9. ætatis autem 14. & Dux Gotfridus ſcutarius eius eligitur. Addit Schafnaburgenſis: Statimque primam ſuſceptæ armaturæ experientiam in Arciepiſcopum Colonienſem (S. Annonem) dediſſet, niſi res turbatas Imperatrix tempeſtiuo valdè conſilio compoſuiſſet. Duces verò eorum qui Ieroſolymam peregrinationem ſuſceperant, nominat idem Auctor Sigefridum Moguntinum, Gunderum Babengenſem,Othonem Ratiſponenſem & Wilhelmum Traiectenſem Epiſcopos; teſtaturque,ob oſtentatas inconſultiùs per iter ſuas opes, damnum tantum & cladem eos accepiſſe. Conſentit & Marianus Scotus, qui exprimit eos ſcutellas & vaſa aurea & argentea oſtentaſſe, ſicque ex ſeptem millibus duo tantùm millia

Imperij ſtatus variè concutitur.

Inſula Zelandicæ pactæ in matrimonium Flandri cum vidua Comitis Hollandiæ.

Ampliùs quinque millia Chriſtianorum ab Arabitis caduntur.

lia reuerſos. Anno 1066. Cometes apparuit tota Paſchali hebdomada 1066
(loquitur Sigebertus:)Harwich Rex Northanymbrorum cùm mille pę- *In Anglia*
nè nauibus venit in Angliam regnaturus, & in vrbe Eboraci pluſquam *varia prælia.*
mille laicos & centum Presbyteros de Anglis occidit. Cui Araldus Rex
Anglorum cum ſeptem legionibus ſuperueniens, eum cum multis occidit. Interim Guilielmus Comes Northmannorum (ab Eduardo, vt
multi tradunt, heres inſtitutus) cum Francis Angliam intrat, & conſerto cum Anglis prælio, Araldum cum multis millibus perimit, & regnat in Anglia annis 30. Hæc Sigebertus. Anno 1067. teſte Vrſpergenſi, 1067
Henricus Rex Bertham Othonis Marchionis cuiuſdam Italiæ & Adelheidæ filiam accepit vxorem, nuptias celebrans Triburiæ. Et eodem *Henricus Imperator ducit vxorem.*
anno, vt notat Meierus, Kalend. Septembris obiit Inſulis Magnus ille
Balduinus Flander, cognomento Pius ſeu Bonus, ſuccedente ſibi filio
Balduino, dicto Montenſi. Et hæc eſt velut ſupputatio annorum, quibus
Henricus noſter præfuit. Qui quid fecerit poſt bella illa contra Hollandos ſuprà commemorata, non inuenio, etiam poſt multam inquiſitionem. Mors eius incidit (vt ſuprà verbis Lipſij diximus) in annum Chriſti 1068. Diuæus hoc tantillum addit: Obiit hic Comes anno 1068. re- 1068
lictis Henrico ac Gothfredo. Ita & Chronicon vernaculum: ſed vbi *Moritur Henricus noſter relictis duobus filiis.*
ſepultus ſit, nondum certum affirmare audeo: vtinam hoc & alia
eruant aliquando alij. His infauſtis temporibus anno Chriſti 1055. Legati Apoſtolici in Galliis inuigilauit ſedulitas, vt Berengarium (de quo
ſub Lamberto huius Henrici patre dicere cœpimus) rurſum hæreſim,
quam fuerat deteſtatus, defendentem ac propalantem, vel ad meliorem
mentem reduceret, vel Synodali ſententia damnaret. Quamobrem, ne
ſubterfugiendi ampliùs locus eſſet, Turonis Concilium Apoſtolica indixit auctoritate: in quo Berengarius iterùm deteſtatus errorem, fidei *Sacramentaria hæreſis Berengarij duobus iterùm Conciliis damnata.*
Catholicæ propria manu ſubſcripſit, ac iureiurando firmauit. Teſtantur
id qui aduerſus eumdem Berengarium eodem tempore ſcripſerunt,
Lanfrancus poſteà Cantuarienſis, & Guitmundus Auerſanus Epiſcopus.
Sed ſimulans impius pœnitentiam, vbi diſceſſit Legatus, rurſum cœpit
infauſtam hæreſim propugnare. Quare anno 1059. iterùm in Synodo
Romana damnatus eſt, vbi & palinodiam rurſum cecinit, vt teſtantur illa verba in Corpus Canonicum relata: Ego Berengarius. Sed cùm nihilominùs poſteà adhuc inſaniret, non ſolùm eum refutarunt doctiſſimis ſuis
ſcriptis, Lanfrancus, Guitmundus, S. Wolphelmus Abbas Bruwilerenſis
iuxta Coloniam, & alij, ſed etiam Deus ipſe pro veritate ſtetit. Nam (vt
Petrus Damiani teſtatur in epiſtola ad Deſiderium Caſſinenſem Abbatem, reſcribens ad litteras quas ab eo acceperat, dum prædicta Synodus
Romæ celebraretur) cùm mulier quædam zelotypa, habens virum ex

adulterij fraude suspectum, à vicina muliere consilium petiisset, qualiter eum sibi vendicare posset proprio thoro esse contentum; & ab eadem edocta esset, vt Corpus Dominicum quasi communicatura à Sacerdote perceptum, ac palliolo reseruatum, viro suo postmodum non sine quibusdam maleficiis (heu scelus!) propinaret, euenit, vt illa particula Dominici Corporis inuenta sit vsque ad medietatem in carnem conuersa, altera verò medietas panis speciem non mutauerit. Additque in eius confirmationem, simile aliud miraculum de Amalphitano tunc existente Episcopo; qui cùm aliquando ad mensam Domini sacrificaturus accessisset, sed super Sacramento Dominici Corporis incredulus hæsitaret, in ipsa confractione salutaris Hostiæ, rubra prorsus ac perfecta caro inter eius manus apparuit, ita vt digitos illius cruentaret. Hæc ille vir doctissimus, & Catalogo Sanctorum adscriptus. Atque ô miseros adhuc nostri sæculi Berengarianos!

Eadem hæresis refutata diuinitus stupendo miraculo.

Item altero; vtroque descripto à viro eius æui summæ auctoritatis.

HENRICVS III.

FILIVS SVPERIORIS, XXIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti octo.

Res huius summatim ex Lipsio.

HENRICO Secundo Henricus Tertius sufficitur filius natu maximus: (verba sunt Cl. viri Lipsij) cui vxor Gertrudis, filia Roberti Comitis Flandriæ. Annos viginti octo rexit pacatè, id est, beatè: nec belli aut tumultus sub eo sermo. Mortem in ludicro hastarum certamine inuenit, à Gosuino viro nobili (quem diu inuitum secum concurrere adigit) vno ictu confossus. Is fuit annus 1096. Et huius monimenta pietatis exstant Donationes Cœnobiis factæ, inprimis Affliginiensi. Sepultus est Niuigellis: liberos mares non reliquit. Hæc, nec plura de eo Lipsius in Encomiis Comitum Louaniensium; neque adiicit quidquam Diuæus. Quare & hîc, si possumus, lucem aliquam ex vicinis adferamus.
1068 Eodem anno 1068. quo Henricus noster Principatum adiit, Germania mirè turbari cœpit; de quo sic Vrspergensis: Henricus Rex Germanorum, adolescentiæ vsus libertate, Saxoniam solam ex omni Imperio cœpit incolere, Principes despi-

Henricus Rex Germanorum adolescens, variè Rempub. turbat

HENRICVS III. XXIII. BRAB. PRINCEPS.

despicere, filias illustrium quibuslibet obscurè natis coniugare, priuata præsidia instituere. His seminariis contigit Regi quàm plurimos insidiatores crescere. Erant qui non tam ipsum quàm Adelbertum Bremensem Archiepiscopum culpandum iudicarent. Hæc ille. Addit
1069 Schafnaburgensis anno proximo 1069. ista: Rex Natalem Domini Goslariæ celebrauit, Pascha Quidelemburgi, Pentecosten Coloniæ. Post Pentecosten Wormatiæ cum Principibus Regni colloquium habuit. Ibi primùm cum Episcopo Moguntino rem secretò agit, deinceps Rex ad publicum refert, sibi cum vxore sua non conuenire; nullum

Parat diuortiũ cum vxore, nullo eius prolato crimine.

eius crimen adferre, sed se (incertum quo fato) nullam cum eo maritalis operis copiam habere. Episcopus Synodum indixit Moguntiæ, proxima post Festum sancti Michaëlis hebdomada. Imminente iam die Rex Moguntiam concitus properabat. Et ecce inter eundum comperit Legatum Sedis Apostolicæ suum Moguntiæ aduentum præstolari. Consternatus, vix & ægrè amicorum consiliis superatus, Franconofurt abiit, ibique eos, qui Moguntiæ conuenerant, statuto die adesse iussit. Quò dum frequentes aduenissent, Petrus Damianus (is Legatus erat Sedis Apostolicæ, vir ætate & vitæ innocentia admodum reuerendus)

Resistit eius conatibus Legatus Apostolicus.

mandata exposuit Romani Pontificis; pessimam rem, & ab homine Christiano, nedum ab regio multùm abhorrentem esse, quam moliatur. Tum verò in eum coorti omnes qui aderant Principes, aiebant æqua censere Romanum Pontificem. Hęc Schafnaburgensis, qui ea ante
1070 oculos habuit. Anno 1070. teste Sigeberto, Gerardus Dux Mosellanorum moritur; moritur etiam Dux Godefridus. Gerardo filius eius Diodericus, Godefrido succedit filius eius Godefridus Gibbosus, etsi corpore exiguus, tamen animo eximius. Sic ille. Meierus hoc modo: Obiit Godofredus Arduennensis Lotharingiæ Dux, relictis liberis Gothofredo cognomine Gibbero, & Ida Gothofredi Ierosolymorum Regis matre. Et addit: Inter hæc Balduinus Montensis vita excessit

Semina funesti belli Flandrici

16. Kal. Augusti; Arnulpho Flandriam, Balduino Hannoniam testamento assignauit; Roberto fratri commisit tutelam Arnulphi. Qua illi denegata, obnitente Richilde Arnulphi matre, declarauit se inimicum; & è contrà Richildis feroci ingenio mulier, quidquid Roberti esset in Flandris, vt Comitatum Alostanum, Quatuor officia, Insulasque
1071 Zelandicas inuasit, atque in fiscum redegit. Atque hæc origo funesti in Flandria belli, de quo aliquoties sequentibus annis: in quo quam

Gibbosus nomine Episcopi Vltraiectini armatus intrat Hollandiam.

partem secutus sit noster Henricus, inueniet Lector mox anno ab hinc secundo. Interim anno 1071. Gothofredus quoque Lotharingiæ Dux cognomento Gibberosus, vti Aduocatus Wilhelmi Episcopi Vltraiectensis, cui multas partes Frisiæ & Hollandiæ Henricus Germanorum

Rex

Rex ſeu dederat ſeu reddiderat (de quo plura Diplomata apud Hedum)
vnà cum Epiſcopo ſumptis armis intrat Hollandiam. Cui Robertus
ſupradictus, pro Theodorico priuigno cum exercitu occurrens, apud
Leidam inita pugna, cum magna ſtrage ſuorum vincitur, & cum vxore
& Theodorico Gandauum fugit, & Godefridus Dux Comitatum
Hollandiæ de manu Epiſcopi in beneficium accipiens, annis quinque
armis tenuit. Ad Robertum intereà raptim conuenit omnis nobilitas
Flandriæ Teutonicæ, durum Richildis imperium exoſa. Richildis, ſe-
quente eam Flandria Gallica, opem Philippi Franciæ Regis implorat.

Accipit idem Hollandiam in beneficium de manu Episcopi.

Cruentis duobus præliis iuxta Caſletum pugnatum eſt. Cæſus eſt inter
alios Arnulphus Comes. Sunt Auctores, ait Meierus, qui ad viginti duo
millia hominum occubuiſſe tradant. Victoria potitus eſt Robertus
menſe Februario, die D. Petri Cathedræ Feſto, anno 1071. ſeu, vt Sige-
bertus more Romano ſupputat 1072. Robertus pace cum Rege Phi-
lippo compoſita, fidem illi præſtitit, eſtque ab illo Flandriæ ſalutatus

Cruenta prælia Flandrorum inter ſe.

Comes. Hæc pro maiori parte Meierus. Et ſubdit: At verò anno 1072. 1072
Richildis Montenſis animoſa mulier, delere dedecus, filiumque alte-
rum (Balduinum) ad paternum perducere Regnum ardebat animo. Sed
poſtquam nullam vltrà inueniret opem in Francis, conuerſa ad Epiſco-
pum Leodienſem Theoduinum, ſupremum illi in Hannoniam iudi-
cium dignitatemque aſſenſu Henrici Cæſaris attribuit. Hinc grandi ab
Theoduino impetrata pecunia, Gothefredum Bulionenſem, Euſtathij
Comitis Boloniæ filium, Albertum Namurcenſem, Henricum Loua-
nienſem, Comiteſque prætereà Altimontis & Montis Acuti in Ar-
duenna cum aliis multis in ſocietatem armorum ſibi adiungit, repara-
toque bello incurſus aliquot in Flandriam facit. At Friſius parum ti-
muit feminæ iam victæ conatus. Ita Meierus, & adſtipulatur Chroni-

Aduocatur & Henricus noſter in partem belli Flandrici.

con Leodienſe, etiam recèns editum. Anno 1073. Rex Germanorum 1073
Henricus Natalem Domini Babenberg celebrauit, (verba ſunt Schaf-
naburgenſis) ibi Bertholdo Duci Carintienſium Ducatum ſine legitima
diſcuſſione abſtulit. Rudolphus quoque Dux Sueuorum tumultum
aliquem Reip. machinari formidabatur. Ibi quoque Colonienſis Ar-
chiepiſcopus (S. Anno) offenſus his quæ plurima præter æquum & bo-
num fiebant in Palatio, petiit à Rege vacationem deinceps dari ſibi à
rerum publicarum adminiſtratione, cauſatus in ſenium iam vergen-
tem ætatem. Quod Rex haud difficulter annuit, & tamquam ſeue-
riſſimo pædagogo liberatus, ſtatim in omnia genera flagitiorum, ruptis
omnibus modeſtiæ & temperantiæ frænis, præcipitem ſe dedit. San-
ctum Paſcha Ratiſponę, Pentecoſten in Auguſta celebrauit. Alexander
Papa, qui & Anſelmus, deceſſit: cui Romani protinus, inconſulto Rege,
ſuc-

Imp. remoto ſanctiſſimo pædagogo totum ſe laxat vitiis.

Hildebrandij (qui & Gregorius Septimus) initia sincerè relata. successorem elegerunt Hildebrandum, virum Sacris literis eruditissimum, & in tota Ecclesia tempore quoque priorum Pontificum omni virtutum genere celeberrimum. Statim Rex à latere suo Eberhardum Comitem misit. Is veniens Romam, benignè à prædicto viro susceptus est. Cumque illi mandata Regis exposuisset, respondit se, Deo teste, electum à Romanis violenter, cogi tamen nullo modo potuisse, vt ordinari se permitteret, donec in electionem suam, tam Regem quàm Principes Teutonici Regni consensisse certa Legatione cognosceret, & sine dubio dilaturum, donec sibi voluntatem Regis certus inde veniens nuntius intimaret. Hoc vbi Regi nuntiatum est, libenter suscepit satisfactionem, & lætissimo suffragio, vt ordinaretur, mandauit; quod & factum est anno sequente in Purificatione sanctæ Mariæ. Hæc Schafnaburgensis, Scriptor Germanus eius sæculi grauissimus, ne temerè credatur Sigeberto & aliis schismaticis huius sæculi, mira contra hunc Hildebrandum (Gregorium Septimum dictum) declamantibus. An-
1074 no 1074. eodem Schafnaburgensi referente, Hildebrandus Papa cum *Cœlibatus Sacerdotibus indictus secundùm antiquos Canones.* Episcopis Italiæ conueniens iam frequentibus Synodis decreuerat, vt secundùm instituta antiquorum Canonum Presbyteri vxores non haberent, habentes aut dimittant, aut deponantur. Sic ille. Sigebertus valdè malignè hæc interpretatur. Sed nihil noui sanxisse Gregorium, tum Schafnaburgensis verba iam posita, tum prolixè Baronius, Bellarminus
1075 & alij docent. Nos in Historia pergimus. Anno 1075. teste Sigeberto, *Henricus Imp. III. Rex Germanor. IV. bello Saxones lacessit.* Henricus Imp. Saxones grauissimo prælio vincit, eosque iterata expeditione perurgens, cunctos eorum Principes, Episcopos, Duces, Comites, ceterosque potentes ad deditionem coëgit. Ita ille. Causam huius belli, quod multis durauit annis, hanc Schafnaburgensis adsignat ad annum 1073. Rex, inquit, Saxones omnes seruilis esse conditionis crebro sermone vsurpabat. His dictis Principes Saxoniæ moti, clandestina conuenticula crebrò faciebant. Erant in ea coniuratione Episcopi octo, Duces & Comites decem (omnes ab Auctore nominati) tum vulgus promiscuum supra sexaginta millia. Igitur circiter Kalend. Augusti Legatos mittunt ad Regem tum Goslariæ constitutum; postulant, vt castella quæ *Causa huius belli Saxonici.* ad euersionem Saxoniæ per singulos montes colliculosque exstruxerat, dirui iuberet; vt vilissimos homines de Palatio eiiceret; vt abdicato grege concubinarum, quibus attrito frontis rubore incubabat, Reginam coniugali loco haberet & diligeret; vt cetera probra, nunc saltem maturato sensu & ætate, abdicaret. Hæc Schafnaburgēsis; quo sciat Lector quomodo intelligendus sit Sigebertus nimiùm Henrico addictus, cùm eum subinde propter breuitatem producimus. Sic enim prosequitur anno
1076 proximo 1076. Gregorius Papa totus in Henricum Imperatorem inuehitur,

hitur, & quoſcumque poteſt ab eo verbis & ſcriptis auertit, animum etiam Agnetis matris ipſius ab eo alienat. Et eodem anno Godefridus Gibboſus Dux Lotharingiæ Antuerpiæ à ſicario per inſidias grauiter læſus moritur. Heinricus Imp. Conrado filio ſuo Ducatum Lotharingiæ, Marcham verò Andòuerpenſem Godefrido Euſtathij Comitis Bononiæ filio, Godefridi Gibboſi ex Ida ſorore nepoti, acri adoleſcenti tradidit. Quæ poſteriora, quia Sigeberto videntur aſſuta, lubet etiam eadem verbis Schafnaburgẽſis narrare. Gozilo (inquit ille, Godefridolum Gibboſum intelligens) Dux Lotharingorum, cùm eſſet in confinio Lotharingiæ & Flandriæ, in ciuitate quæ dicitur Antwerpha, occiſus eſt per inſidias, vt putabatur, Ruberti Flandrenſis Comitis. Cùm enim ad neceſſitatem naturæ ſeceſſiſſet, appoſitus extra domum ſpiculator confodit eum per ſecreta natium. Qui deinde vix 7. diebus ſuperſtes, 4. Kalend. Martij vita deceſſit, Verdunis iuxta patrem ſepultus. Rex Paſcha Traiecti celebrauit, ibique Ducatum Lotharingiæ filio ſuo Cunrado, Marchiam verò quæ dicitur Antwerpha, Godefrido conſobrino Gozelonis Ducis filio Euſtathij Comitis impigro, & ad rem militarem acerrimo adoleſcenti tradidit. Hæc ille. Beka ſcribit Gibboſum anno 1075. per quemdam Giſelbertum ſuper latrinam letaliter ſauciatum ad Traiectum duci ſe iuſſiſſe, vbi 5. Kalend. Martij ſpiritum exhalarit.

Godefridus Gibboſus Antuerpiæ per ſicarium trucidatur.

An fortè hic primùm nomen Marchiæ? nempe anno 1008. adhuc latuit. vide Præfationem.

Anno 1077. in Concilio 24. Epiſcoporum, Abbatum, multorumque Clericorum (loquitur Marianus, eius temporis Scriptor Moguntinus) Wormatiæ menſe Martio, præſente Henrico Rege, decretum eſt, vt bannum Hildebrandi Papæ nullus curaret, nec Papa eſſet. Quare anno ſequenti Gregorius Præſul venerabilis, hæreticorum inſaniam, Catholicorum quoque cognoſcens conſtantiam, adſtipulante veritate, Rodolpho Regi miſſis literis Apoſtolicam mandauit benedictionem: in quibus etiam omnibus Chriſti fidelibus inſinuauit, Henrico propter ſuperbiam, inobedientiam ac falſitatem, Regni dignitatem ablatam; Rodolpho verò Regi pro ſua humilitate, obedientia & veritate, auctoritate ſancti Petri collatam. Ita Marianus. Continuator Schafnaburgenſis hoc modo ad annum præcedentem: Rodolphus Rex conſtitutus eſt in loco, qui dicitur Forchem, & in media Quadrageſima (nempe anno illo exeunte ad Paſcha more Gallicano) apud Mogontiam vnctus eſt in Regem à Sigefrido Archiepiſcopo. Et hunc calculum ſeruat etiam Vrſpergenſis. Vnde & ſubdit velut ad annum ſequentem: Anno 1078. Henricus Rex properanti contra ſe cum multo exercitu Rodolfo iuxta Stronui occurrit; initoque prælio, non pauci ex his atque illis proſternuntur, ac incerta fit victoria. Et anno proximo 1079. iterùm bellum fit inter Heinricum & Rodolfum in loco qui dicitur Fladerheim, hieme nimis aſpera; vbi

1077 · 1078 · 1079

De contentione Papæ & Imperatoris graue teſtimoniũ Scriptoris illius temporis.

Henricus & Rodolphus Imperatores inter ſe bello concurrunt.

Rex Heinricus in Orientalem Franciam cum paucis diuertit. Ita Vrsper-
1080 gensis. At verò anno 1080. apud Brixiam Noricam (verba sunt Maria-
ni)triginta Episcoporum, magnæque partis Optimatum Regni Conuen-
tus contra Hildebrandum Papam habetur. (Et vt alij addunt, Wigber-

Rodulphus Rex in bello cadit.

tus Rauennensis Archiepiscopus Papa eligitur 7. Kal. Iulij.) Bellum iuxta
Elstra committitur à Rege Henrico Idus Octobris, in quo Rodolphus
Rex occiditur, & Merseburg sepelitur, Saxones verò victoriam repor-
1081 tant. Et anno sequenti: Henricus cum magno exercitu Romam profe-
ctus, eam obsedit. Papa audiens multos Romanos fauere schismaticis,
desperans recepit se in domum Theodorici vel Crescentis; sed nec ibi se
tutum sciens, cum paucis noctu Salernum abiit: vbi vsque ad obitum
1082 suum habitauit. Henricus Rex nascitur. Porrò anno 1082. (pergit idem

Rursum Hermãnus contra Henricum Imp. Rex constituitur.

Marianus) Catholici per Saxoniam constituti constituerunt super se Re-
gem Hermannum. Iste Hermannus fuit Lotharingus, vir sapiens, mo-
destus, genere & fortitudine insignis. Ipsius filius erat Otho Palatinus,
Comes de Rinecke. Hæc illi Germani Scriptores. Sed in patriam remi-
1083 gremus. Anno 1083. Affligemense cœnobium (vt apud Sigebertum legi-

Initium cœnobij Affligemensis in Brabantia

tur) tale, auxiliante Deo, sumpsit exordium. Prædicante Weterícho seruo
Dei, qui quasi stella matutina in medio nebulæ apparuit, conuersi quin-
que milites suis integrè renuntiant. Inter quos Gerardus Niger, qui cete-
ris excellentior videbatur, Doctoris sui consilio animatus, cum socijs lo-
cum Afflighem dictum, sicut nomine, sic omni barbarie incultum
(quippe qui latrocinantium tantùm conuenticulis aptus erat) ædificare,
& Claustrum in eo exstruere aggreditur. Sic ibi, & adstipulatur Meierus.
Quàm deformis tunc fuerit Ecclesiæ facies, iam per aliquot annos vidi-
mus, itemque confirmat anno sequenti his verbis idem Sigebertus,
quantumuis cæcus alioqui in causa Henrici Quarti Regis & III. Impera-
1084 toris, contra Gregorium VII. Anno 1084. inquit, Romani Imperatorem
Henricum Vrbe recipiunt, & eorum iudicio Hildebrandus Papa abdi-

Schisma conflatum. An rectè, iudicet Lector, vel etiam ex his verbis, etsi hominis schismatici.

catur, & Guicbertus Rauennatum Archiepiscopus in Sedem Apostoli-
cam inthronizatus Clemens nominatur; his, qui pro Imperatore erant,
contendentibus iustè Hildebrandum esse depositum, tamquam Maie-
statis reum, qui contra Imperatorem alium Regem ordinauerit, &
rebellandi audaciam adsumpserit; his autem qui contrà sentiebant, re-
clamantibus, Vniuersalem Papam non nisi vniuersali Concilio, non
paucorum iudicio, laicali censura, Imperiali potentia posse à Pontifi-
catu amoueri; & quod grauius est, in loco viuentis Episcopi aliquem
suffectum contra Canonicam auctoritatem agere, & cetera id genus. Et
1085 subdit anno sequenti: Hildebrandus Papa apud Salernum exulans mo-
ritur. & adiicit fabulam, quasi Gregorius moriens pœnituerit, quòd
Henri-

Henricum Regem excommunicaſſet. Sed aliud teſtatur Auctor Vitæ
S. Anſelmi Lucenſis, homo Italus, qui eius morti potuit eſſe præſens:
qui ſcribit eumdem Gregorium VII. quos ſibi obedientes viuens bene-
dixerat, morientem quoque commendaſſe; Henricianos autem penitus,
quouſque reſipiſcerent, reprobaſſe. Anno 1086. Affligemenſis cœnobij 1086
Fundatores, qui omnibus abiectis ita nudi ad ædificandum Clauſtrum
conuenerant, (verba ſunt Sigeberti) vt nihil ſecum, præter panes tres, di-
midium caſeum, & pauca ferramenta detulerint, vix tribus annis ex-
actis, à Gerardo Cameracenſi Epiſcopo in honore Apoſtolorum Petri
& Pauli Eccleſiam dedicari faciunt. Comitiſſa Adela cum duobus filiis
ſuis Heinrico & Godefrido ad ædificandum inibi Cœnobium eũdem
locum libertate donauit. Prædicti fratres, Monachos, à quibus mona-
chicum ordinem diſcerent, ſibi adſociauerunt. Hæc apud Sigebertum.

Fabula Sigeberti de Gregorio VII. refutata

Affligemẽſe cœnobiũ ab Henrico noſtro eiuſque matre & fratre cõſtruitur.

Meierus ad annum 1083. notat primum incentorem horum pugilum
Affligemenſium fuiſſe Monachum Blandinienſem. Lipſius in ſuo
Louanio cap. 12. inſcribit Donationem Affligemenſem hoc eodem an-
no 1086. & hoc titulo: Henricus, diuina propitiante clementia, Bracba-
tenſis patriæ Comes & Aduocatus. Et pergit idem Sigebertus ad an-
num ſequentem 1087. Domnus Fulgentius Affligemenſis cœnobij 1087
primus Abbas hoc anno electus eſt in feſtiuitate S. Martini. Ac deinde 1088
anno 1088. Dominus Fulgentius primus Affligemenſis cœnobij Abbas
conſecratus eſt in feſtiuitate S. Gregorij. Atque hoc eodem anno, iuxta
Vrſpergenſem, Bertha Imperatrix obiit, & Spiræ ſepulta eſt. Et mox an-
no ſequenti Imperator nuptias iterùm Coloniæ celebrauit, quamdam 1089
Vtonis Marchionis viduam, Ruſcorum Regis filiam ducens vxorem. Et
eodem anno ſextum bellum committitur iuxta Glichin caſtellum in
Thuringia, inter Henricum Imp. & Egbertum Marchionem, in quo
Burchardus Epiſcopus Loſanenſis occiſus eſt, & Egbertus Marchio
iuxta aquam quæ dicitur Sclicha in molendino quodam miſerabiliter
interfectus occubuit. Memorabile eſt quod Dodechinus narrat ad an- 1090
num 1090. in hunc modum: Vultramus, inquit, Magdeburgenſis Anti-
ſtes, cùm eſſet fauens præcipuè Henrico Regi, miſſis literis ad Ludoui-
cum Comitem ſuggerit, vt ſe ſubdens Regi, tueretur partes eius. (Literæ
ponuntur ab Auctore; in genere ſcilicet, quòd omnis poteſtas à Deo ſit,
nec ſcindenda quoque ſit charitas.) Comes Ludouicus inter cetera ſic
reſpondet: Quæ autem ſunt, inquis, à Deo ordinata ſunt. Da igitur po-
teſtatem ordinatam, & non reſiſtimus, imò dabimus ilicò manus. Miror
autem, ſi in te vel gutta ſanguinis eſt, quòd non erubeſcis Domnum
Henricum Regem dicere, vel ordinem habere, An ordo tibi videtur, in
corpus ſuum peccare, videlicet (proh pudor, proh nefas!) vxorem pro-

Cõſecratur primus Abbas Affligemenſis.

Litera Epiſcopi Magdeburgenſis pro Henrico Imperatore excommunicato.

Reſpondet iis Ludouicus Comes, abominanda commemorans eius ſcelera.

 priam

priam ſcelere inaudito lupanar facere? Audi vera, non fucata. Omnis qui
dignitates ſpirituales vendit, hæreticus eſt. Domnus autem Henricus,
quem Regem dicunt, Epiſcopatus & Abbatias vendit. Etenim Conſtan-
tienſem, Babenbergenſem, Moguntinenſem, & plures alias pro pecunia;
Ratiſponenſem, Auguſtenſem, Strasburgenſem, pro gladio; Abbatiam
Fuldenſem pro adulterio; Monaſterienſem Epiſcopatum (quod audire
nefas eſt) pro Sodomitica immunditia vendidit. Quæ ſi impudenter ne-
gare volueris, teſte cælo, teſte terra, omnes etiam à furno redeuntes con-
cludent. Hæc Dodechinus. Sequentes annos his verbis Sigebertus conſi-
1091 gnat: Anno 1091. Heinricus Imp. in Italia caſtella & munitiones ad-
Henricus Imp. magnā partem Italiæ ſibi ſubiicit. uerſantium ſibi expugnat, Mantuam quoque obſidet & capit. An-
no 1092. incentoribus Saxonici belli omnibus pænè peremptis, Saxo-
nes pertæſi malorum, compoſita inter ſe pace quieſcunt. Et anno ſe-
1093 quenti 1093. Conradus filius Imp. Heinrici in Italia ſe ad patris ſui ad-
1094 uerſarios contulit. Vnde anno proximo illi qui ſe ad Imperatorem in
Sumit contra eum arma filius, ſed iuſtiſsima de cauſa. Italia tranſtulerant, eo ad Galliam reuerſo, omnes pænè ad hoſtes eius
rurſum tranſeunt, & munitiones ab eo expugnatas contra eum mu-
niunt. Hæc ita breuiter Sigebertus; ſed cauſam iuſtam defectionis filij
hanc aperit Dodechinus, ad annum illum 1093. nempe quòd filium ſpu-
rium nominaret, quia nouercam ſuam ab Imperatore omnibus proſti-
tutam (proh ſcelus!) etiam ipſe nollet contaminare; quare ipſe quoque &
nouerca eodem anno ad Mathildam Marchioniſſam Italiæ confugerunt.
Quæ noſtris Annalibus inſerimus, tum vt ſciatur iuſtè decertaſſe Ro-
manos Pontifices contra tam impium Imperatorem, ſi qua ratione illum
Certè maxima laus, bonum eſſe inter malos. corrigere potuiſſent; tum vt magis eluceat pietas noſtri Henrici Funda-
toris Affligemenſis ſæculo tam improbo, & tot ſceleribus impunè con-
taminato. De obitu noſtri Henrici hæc tantùm habet Sigebertus ad an-
1095 num 1095. Henricus Comes Louanienſis perimitur. Alij ad annum ſe-
quentem reiiciunt, credo, quòd in Februario vel Martio obierit an-
no 1095. Gallis exeunte, hoc eſt 1096. Romanis ineunte. Qui diſtinctiùs
1096 eius mortem recenſet Meierus, in hunc modum narrat: Anno 1096. Hen-
ricus Comes Louanienſis, cui nupſerat Gertrudis Roberti Comitis (di-
cti Friſij) ſoror, profectus Tornacum ad Euerardum Principem ciuita-
tis, quemdam ex illius nobilitate Goſceguinum fortiſſimum virum te-
merè prouocat, inuitumque ac renitentem equeſtri certamine ſecum
Perit noſter Henricus in haſtiludio Tornaci, concurrere cogit, à quo primo ſtatim incurſu haſta confoſſus interiit,
ſepultus multis cum lacrymis in æde diuæ Gertrudis, Niuigella-
næ, ſubeunte in eius locum fratre Godofredo cognomento Barba-
to; nupſitque dehinc Gertrudis Theodorico Comiti Elſatiæ, mater
ex illo Theodorici Comitis Flandriæ. Hæc Meierus. Subdit idem de
expe-

expeditione in Terram sanctam; sed de ea nos mox in ingressu Principis sequentis. Ceterùm sub hoc Principe Henrico cœpit Ordo sacer Carthusianorum, primò durum tramitem ingrediente Brunone Coloniensi cum aliquot sociis. Sigebertus initium ponit ad annum 1084. historia Vitæ eiusdem S. Brunonis etiam biennio priùs. Interim confirmatus non est Ordo ante annum 1086. Occasio vitæ tam arctæ suscipiendæ his verbis narratur in dicta historia: Per id tempus circa annum salutis millesimum octogesimum secundum, Parisiis literarum studia florebant, & erat illic tum magna turba studiosorum, tum non pauci Doctores insignes. Accidit autem tunc in ea vrbe sanè horrendum & sæculis omnibus memorandum spectaculum, quod & Carthusianæ scilicet vitæ instituendæ occasionem præbuit. Quidam enim valdè celebris Doctor, præ ceteris multa doctrina & eximia morum honestate instructus (quantum quidem homines, qui externa sola intuentur, existimare possent) diem clausit extremum, more Christiano Ecclesiasticis necquidquam munitus Sacramentis. Et ô iudicia Dei verè tremenda! viris Ecclesiasticis Preces illas, quas Vigilias defunctorum vocant, recitantibus, vbi ventum est ad eam Lectionem, cuius initium est, Responde mihi; is qui erat vita functus, in ipso feretro erexit se, & paululùm eleuato capite, cunctis videntibus & audientibus, & ad tantam rei nouitatem non immeritò stupentibus, alta & horrenda voce dixit: Iusto Dei iudicio accusatus sum. Et his dictis, rursum in feretro deposuit caput. Differtur itaque sepultura in diem crastinum: repetitisque exequiis, iterùm Lectio supradicta est recitata; cùm ecce rursum ille ingenti voce clamat: Iusto Dei iudicio iudicatus sum. Tum verò corripiuntur adstantes omnes summa & incredibili admiratione, horrendumque spectaculum stupore afficit vniuersos. Sed quia tamen necdum ea quæ hactenus dixerat, se iusto Dei iudicio & accusatum & iudicatum, apertam habebant damnationis eius significationem, cùm possent & in bonam accipi partem, cunctis visum est etiam in tertium diem eius protrahere sepulturam. Quo illucescente, tota ferè ciuitas accurrit, tam inusitatum & terribile iudicium Dei nosse cupiens. Vbi cùm eodem modo iterarentur exequiarum ritus, & ad Lectionem, quam diximus, peruentum esset, tum rursum grandi boatu proclamat:

Parcite funeribus, mihi nil prodesse valetis.
Heu infelicem! cur me genuêre parentes?
Ah miser æternos vado damnatus ad ignes.

Et quis ad eam vocem non totus à se discedat? Damnatum ille se iusto Dei iudicio clamabat, qui sic inter homines vixisse visus erat, vt ab omnibus sanctus putaretur. Et ille quidem, vt omni Ecclesiæ suffragio, &

Ordo Carthusianorũ instituitur à B. Brunone Coloniensi.

Eius initium ex horrendo spectaculo.

O iudicia Dei abyssus multa!

Damnatum se proclamat qui ab omnibus sanctus habebatur.

ipſa quoque Eccleſiaſtica ſepultura indignus, in loco profano in ſterquilinio deinde ſepultus eſt. Fuit verò ſanè permultis efficax incitamentum ad vitam animumque corrigendum tam inauditum miraculum. Nam & ipſe venerabilis Bruno, cùm præſens adeſſet, territus & ſalubriter compunctus, mox accerſiuit ad ſe nonnullos ex magis familiaribus ſociis & diſcipulis, Magiſtrum videlicet Landuinum, qui poſt eum primus fuit Carthuſiæ præfectus ſiue Prior, duos Stephanos, Burgenſem & Dienſem, ambos Canonicos S. Rufi, Hugonem, quem dicebant Cappellanum, quòd ſolus inter eos ſacerdotio initiatus eſſet, duos laicos Andream & Guarinum, qui & ipſi huic ſpectaculo interfuerant: Et quis, inquit, amici mei, tam ſaxeo ſit pectore, quem tale exemplum ad agendam pœnitentiam non impellat? Vnicum tantùm ſupereſt remedium, vera pœnitentia, cùm Saluator dicat, Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis. Itaque in mentem eis venit vir tum ſanctiſſimus beatus Hugo, Epiſcopus Gratianopolitanus: cogitant in eius diœceſi montes illos altiſſimos & loca deſerta, atque ea cauſa pœnitentiæ agendæ maximè opportuna eſſe: denique ad eum ſe conferunt. Porrò per idem tempus vidit S. Hugo Epiſcopus in ſomnis Deum in ea eremo, quæ Carthuſia dicebatur, ſuæ Maieſtati domum exædificantem, ſeptem quoque ſtellas colore rutilo in orbem diſpoſitas; cùm ecce paulò pòſt Bruno cum ſex ſociis aduenit, locum eremiticæ vitæ congruum humiliter ab eo petens. Et ille quidem beatus Antiſtes, poſtquam abundè probaſſet eorum conſtantiam, eis dedit eremum Carthuſiæ, exſtruens quoque eis ibi Eccleſiam & parua domicilia vel cellulas. Hæc prolixiùs verbotenus ex dicta hiſtoria, tum quia inprimis illuſtria, tum vt conſtet, nec tum quidem inter tot ſordes Imperatoris Henrici, & plurimorum ſchiſmaticorum ei fauentium, Deum Eccleſiam ſuam neglexiſſe.

S. Bruno & ſocij perculſi ſpectaculo, pœnitentiæ ſe tradunt.

Locus dictus Carthuſia, diuinitus deſignatus.

GODE-

GODEFRIDVS BARBATVS FRATER PRÆCEDENTIS, XXIV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadragintaquatuor.

De eo iſta ſcribit Molanus capite 55. Militiæ ſacræ: Perempto Tornaci in armorum ludo anno 1096. Henrico Comite, ſucceſſit ei, filiabus fratris defuncti excluſis, eius frater Godefridus de Louanio dictus. Lipſius his verbis eum depingit, ſeu delineat potiùs: Henricus liberos mares non reliquit. Itaque venit in locum frater Godefridus, duplici cognomine, Barbatus, & Magnus. Illud habuit à voce, qua ſe obligauit barbam non ponere, donec Lotharingiæ, Ducatus diu debiti, compos eſſet. Alterum ab iſto ipſo manauit, quòd ea adiectione verè iam magnus eſſet; tum & animo ac virtute merebatur. Auctores habeo, qui tradant, quo tempore frater Henricus obiit, in Syria, nobili illa Godefridi expeditione, captiuum fuiſſe: eoque communi patriæ decreto matrem Adelam rebus præfectam, donec de filio certiora adferrentur. Ad quem liberandum reducendumque Oliuerius Leefdalius vir nobilis Bruxellâ miſſus, feliciter rem confecit, & optantibus ſuis Principem reſtituit. Statim redux Sophiam filiam Henrici Quarti Imp. vxorem accepit, atque ea ad Ducatū Lotharingiæ gradum ſtruxit. Ita Lipſius, & quod ad captiuitatem Godefridi eiuſque liberationem ſpectat, adſtipulatur quoque Molanus dicto cap. 55. exprimens ipſum ſimul cum Henrico filio Imperatoris ſub Rege Armeniæ captiuum fuiſſe. Sed vt Lipſius tacet de Henrico filio Imperatoris capto, ſic quoque nullum Scriptorem eius æui inuenio (qui tamen plures ſunt) qui eo anno vel copias ipſas Chriſtianorum in Armenia fuiſſe tradant, vel tantæ rei, capti ſcilicet filij Imperatoris, vſquam meminerint; quin contrà plures eorum teſtantur, Chriſtianorum exercitum non ante annum milleſimum nonageſimum ſeptimum Aſiam eſſe ingreſſum. Qui tamen hæc de capto Godefrido defendere velit, credo poterit vtcumque, ex iis quæ habet Vrſpergenſis ad annum hunc nonageſimum ſextum. Baronius quoque hoc pacto ſupputat ad eumdem hunc annum nonageſimum ſextum: Hoc anno expeditio Occidentalium in Orientem, ſub

Marginalia: 1096 — *Cur Godefridus hic dictus Barbatus.* — *Diſcutiuntur diligentiùs quæ de eo vulgò traduntur.* — *Argumēta in vtramque partem.*

 diuerſis

diuersis Ducibus, diuerso tempore, diuersis locis in procinctu posita, Constantinopolim versus iter arripuit; aliique ex ipsis qui primi fuere, sub Gualtero Duce, octaua die mensis Martij, alij paulò pòst sub Petro Eremita profecti sunt: Godefredus autem Bullonius Dux Lotharingiæ cum aliis Ducibus & Comitibus die 15. Augusti, alij demum, vt Boamundus Comes Apuliæ, anno sequenti. Sic ille. Sed ad res ipsas venia-
1096 mus. Sigebertus ad eumdem annum ista adscribit: Occidentales populi dolentes loca sancta Ierosolymis à gentilibus profanari, & Turcos etiam terminos Christianorum iam multa ex parte inuasisse, innumerabiles, vna adspiratione moti, & multis signis sibi ostensis, alij ab aliis animati, Duces, Comites, potentes, nobiles ac ignobiles vndique concurrunt, ab Hispania, à Prouincia, ab Aquitania, à Britannia, à Scotia, ab Anglia, à Nortmannia, à Francia, à Lotharingia, à Burgundia, à Germania, à Langobardia, ab Apulia, & ab aliis Regnis, & virtute & signo sanctæ Crucis signati & armati vltum ire parant iniurias Dei in hostes Christiani nominis. Eminebant in hoc Dei hostico Dux Lotharingię Godefridus (hic est Bullonius, qui primos suos milites Antuerpiæ collegit, de quo plura anno ab hinc quarto) & fratres eius Eustathius & Balduinus, Balduinus Comes Montensis, Rotbertus Comes Flandrensis, Stephanus Comes Blesensis, Hugo frater Regis Francorum, Rotbertus Comes Nortmanniæ, Raimundus Comes de S. Ægidij, Boiamundus Dux Apuliæ. Hæc Sigebertus; & pergit ad annum sequen-
1097 tem 1097. Exercitus Dei aggressus terminos Paganorum, viriliter agit, primumque eis bellum fuit ad pontem Pharphar fluminis 9. Kal. Martij, vbi multi Turcorum occisi sunt. Secundum eis fuit bellum apud Nicæam 3. Nonas Martij, in quo etiam Pagani victi sunt. Capta ergo Nicæa, capta etiam Laodicea, cùm essent plusquam trecenta millia armatorum in exercitu Christianorum, tanta eis omnium rerum suppetebat copia, vt aries vno nummo, bos vix 12. nummis venderen-
1098 tur. Verùm anno proximo 1098. obsessa Antiochia, in tantum attenuati sunt Christiani, propter omnium rerum penuriam, vt in toto exercitu vix centum boni equi inuenirentur; & tamen, quamuis ex desperatione rerũ multi se subtraxerint, multi etiam repatriauerint (Sigebertum produco, eius breuitate delectatus) nono tamen obsidionis mense capta est Antiochia. Hinc Christiani à Paganis versa vice obsessi, tanta rursum fame afflicti sunt, vt vix ab humanis carnibus abstinerent. Sed confortati à Domino per inuentam ipsius lanceam, à tempore Apostolorum non visam, ipsa lancea eos præcedente, obsessi obsessoribus concurrerunt 4. Kal. Iulij, & hoc tertio bello victoriam adepti sunt. Quartum bellum fuit eis in Romania Kalend. Iulij, & ibi Turci victi sunt.

Occasio expeditionis sacra ad recuperandã Terram sanctam.

Principes primarij huius sacri belli.

Capta à Christianis Nicæa & Laodicea.

Item Antiochia.

Com-

GODEFRIDVS BARBATVS XXIV. BRAB. PRINC.

Christiani ad interiora penetrant, non sine maximis difficultatibus. Commissa Antiochia Duci Baiamundo, Christiani propter vitandum tædium & famem, & maximè propter discordias Principum, proficiscuntur in Syriam; & expugnatis Marra & Barra vrbibus Saracenorum, & multis castellis, tanta ibi rursum fame afflicti sunt, vt corpora Saracenorũ iam fœtentia comedere compulsi sunt. Sed anno sequenti 1099.
1099 exercitus Dei, diuino monitu in interiora Syriæ profectus, larga Dei manu refocillatus est; quia ciuès & castellani illius regionis Legatos cum multis donariis præmittebant, parati etiam oppida vel vrbes eis tradere. A quibus Christiani securitate accepta, & indicto vrbibus tributo, interim etiam multis eorum qui se subtraxerant, ad eos apud Tyrum recurrentibus, tandem perueniunt Ierusalem; eaque obsessa, cùm laborarent præ victus, & maximè præ aquæ inopia, omnes ex communi decreto, nudis pedibus quotidie orando circuibant vrbem. Octauo ergo *Capiunt Christiani Ierosolymam.* talis humiliationis die, obsidionis autem die 38. capta est Ierusalem Idibus Iulij in 6. Feria: & in templo, & in porticu eius Christiani cum Paganis quinto bello conferto, tanta in eis cæde debacchati sunt, vt in sanguine occisorum equitarent vsque ad genua equorum. Cùm ordinatum esset, qui Ierusalem deberent retinere, Principibus iam de repatriando agentibus, ecce Rex Saracenorum ad debellandos eos venit Ascalonam, cum centum millibus equitum, & quadringentis millibus peditum. Quibus cùm occurrisset exercitus Domini, in quo non plus quàm 5. millia equitum & 15. millia peditum erant, Deo pro seruis suis ad se clamantibus pugnante, & nube eos ab æstu Solis defendente, Saraceni solo Christianorum impetu territi, omnes proiectis armis fugerunt: *Cæsa centum millia Paganorũ.* & in hoc sexto bello 4. Kal. Augusti facto, cæsa sunt centum millia Paganorum, in porta verò Ascalonæ suffocati sunt ad duo millia. At eorum qui in mari perierunt, & qui inter spineta consumpti sunt, numerus nescitur. Duce Godefrido electo ad principandum remanentibus in Ierusalem, ceteri Principes repatriant. Ita Sigebertus. Addo verba Molani in fine cap. 50. Vrbs capta est Idibus Iulij, eo die, vt legitur in epistola Ducum belli, quo primitiua Ecclesia inde abiecta fuit, cumq; Festum de dispersione celebratur. In ea epistola (pergit idem *Godefridus Bullonius primus Ierosolymam irrupit, inde ei à sociis illa data.* Auctor) Godefridus Dux non aliter se nominans, quàm gratia Dei sancti sepulchri Aduocatum; primus legitur, ponte ordinato, cum fratre suo Eustathio vrbem ingressus. Quos continuò subsecuti sunt Ludolphus & Guilhelmus vterini fratres, post quos Flandrensium Comes & Nortmannorum Dux. Hæc ibi. De eius morte anno proximo 1100. ista nimis
1100 breuiter Sigebertus: Godefridus Dux Lotharienſium, & Princeps Ierosolymitanorum moritur. Balduinus fraterr eius in Principatu ei succedit. Pleniùs Molanus, in hunc modum: Dum vlteriùs victor pergit verus Christi

Christi Confessor, centuplum accepturus, intra primum annum Regni sui per validam ægritudinem viam vniuersæ carnis est ingressus 15. Kal. Augusti anno 1100. cui in Regno Balduinus Comes Edessanus frater eius electione suffectus est. Et paulò superiùs eodem capite præcipuas laudes huius Godefridi commemorans; Hic, inquit, castrum suum Bullon cum longè latéque diffuso territorio, maiori gloria sui quàm ementis, mille trecentis marchis argenti purissimi, & tribus auri, diuendidit: à quo tempore Leodiensis Episcopus se Dominum ac posteà Ducem vocauit Bulloniensem. Atque, vt D. Bernardi verbis, quibus ipse in exhortatione ad Ludouicum iuniorem vsus est, pleniùs dicam, tria amplissima patrimonia, suum, fratris, & matris, partim oppignorauit, partim distraxit, vt copias piorum plusquam pro virili aleret. Ita Molanus verbis Bernardi. Et pergit: Collegerat autem optimus Princeps in Antwerpiensi suo Marchionatu primitias huius sacræ militiæ, adscribens ei duodecim primos viros in honorem XII. Apostolorum. Sed & Ecclesiam D. Michaëlis multis donariis ditauit, commendans se & militiam dicto Archangelo, Ecclesiæ Principi. Eadem de causa multa S. Petro donauit Affligemij in nouo Monasterio, in finibus Comitatus Louaniensis. Hæc Molanus. Addit Vrspergensis Scriptor eius temporis: Ante montem Caluariæ in vestibulo Golgothanæ Ecclesiæ extat eius Mausoleum lapide Pario constructum. Sed ad alia pergamus. Anno 1101. inquit Sigebertus, Conradus filius Heinrici Imp. adhuc patri rebellis, in Italia moritur. Heinricus Imp. Heinricum Lemburgensem aduersantem sibi debellat, & expugnatis eius castellis eum ad deditionem cogit. Sed posteà ei multa summa gratiam suam redimenti, etiam Ducatum Lotharingiæ donat. Sic ille; sed honorificentiùs de Cunrado Vrspergensis, quamuis & ipse alioqui plus satis Henrico addictus: Chunradus Rex nono anno, postquam à patris Palatio discesserat, à Regno transitorio ad æternum creditur Regnum migrasse. Et subdit idem ad annum sequentem 1102. Imperator Henricus habito cum Principibus colloquio Romam se profecturum, ac generale Concilium circa Februarij Kalend. inibi conuocaturum condixit, quatenus confirmaretur vnitas, quæ tot annis scissa permansit. Constat tamen nec ipsum iuxta placitum venisse, nec nuntia dignitati Apostolicæ subiectionem profitentia misisse. Ita Vrspergensis. Eodem anno (teste Sigeberto) Roberto Flandrensium Comite inquietante vrbem Cameracum, Henricus Imp. contra eum proficiscitur; & aliquibus eius castellis expugnatis, asperitate instantis hiemis redire compellitur. Et anno sequenti 1103. idem Imp. sedatis Saxonum motibus, pacem in quadriennium constituit. Legiæ quoque generali Conuentu habito, Rotbertus Comes Flandrensis in gratiam eius recipitur. Hæc Sigebertus.

Catalogus virtutum eiusdem Bullonij.

Conscripsit militia sacra primitias Antuerpiæ.

1101

Imperator Limburgensem debellat, mox iterùm in gratiam recipit.

1102

1103

Corpus S Odæ in Campinia è terra leuatur.

bertus. Atque eodem anno, teste Ægidio Leodiensi, Obertus Episcopus
corpus S. Odæ virginis, quæ illuminata olim fuerat ad sepulchrum
B. Lamberti, de terra leuauit, & in Ecclesia Rhadensi in Campinia Bra-
bantica decenter collocauit. Fuit verò hæc virgo filia Regis Scotiæ. Ita il-
1104 le. Progreditur Sigebertus: Anno 1104. Ierosolymitæ Accaron vrbem
1105 capiunt, & anno proximo innumerabilem Paganorum multitudinem
gloriosa victoria conterunt. Porrò eodem anno filius Imperatoris Hein-
rici à patre auersus, quotquot potuit ab eo auertit, & sub obtentu melio-
1106 randæ Reipublicæ & restaurandæ Ecclesiæ in eum insurgit. Et anno se-

Filius contra patrem Imp. insurgit, specie restituendæ Reipublicæ.

quenti: Imperatore Henrico morante Leodij, filius eius Aquas-Grani
venit, & volens venire Leodium contra patrem suum, quinta Feria Do-
minicæ Cœnæ præmisit suos præoccupare pontem apud Wisatum, ne
quis sibi venienti obstaret; sed militibus patris concurrentibus ad exoc-
cupandum pontem, milites filij à ponte repelluntur. Coloniensibus quo-
que fidem Imperatori seruantibus, at eorum Archiepiscopo filium con-
tra patrem animante, Colonia obsessa oppugnatur, nec tamen expugna-
tur. Interim Henricus Imp. Leodij moritur, eique succedit filius æqui-
uocus eius. Ita Sigebertus. Vrspergensis hîc admodum est prolixus. Do-
dechinus ista habet: Imperator ante Natiuitatem Domini à filio capi-
tur. Heinricus Rex (filius) Natiuitatem Domini Mogontiæ celebrauit,
ibique Conuentum habuit de habenda pace. Communicato consilio
Principum, patrem suæ curiæ præsentauit, qui pridie Kalend. Ianuarij
apud Ingelheim prædicto filio suo coram quibusdam Principibus Re-
gnū tradidit. Cometa stella visa est. Henricus iunior Coloniam obsidet
ad iniuriam patris. Sed interim moritur pater apud Leodium constitu-
tus, & Spiram deportatus in quamdam desertam ecclesiolam deponitur
insepultus, pro eo quòd à tot & tantis Patribus tanto tempore perman-
sisset excommunicatus. Verùm, vt de illo omnia loquar, erat valdè mise-
ricors in eleëmosynis pauperum; obstinata tamen mente in excommu-
nicatione permansit, quod omnia bonitatis eius opera obnubilat. Sic il-
le. Onuphrius scribit eum obiisse Leodij 7. Idus Augusti. Hoc eodem
anno (narrante eodem Sigeberto) Henricus Dux Lemburgensis, qui ab
Imperatore ad filium eius animo transiens, eum contra patrem suum
consilio armauerat, & à filio ad patrem rediens partes filij debellauerat,
mortuo Imperatore, vt reum Maiestatis se filio Regis dedidit, & ab eo
captus custodiæ traditur; de qua tamen ipse posteà per industriam suam
euasit. Ducatus eius datur Godefrido Comiti Louaniensi. Ita Sigebertus.
Et hîc inprimis nota, Godefridum nostrum verisimiliter potiùs fuisse
partium filij Catholici quàm patris schismatici. Deinde & nota belli-
1107 cam eius virtutem; nam ita subiicit idem Auctor: Anno 1107. Hein-
ricus

Moritur Henricus Imp. III. & Rex Germanorū IV. Leodij.

Dudum manet insepultus Imp. quia anathemati innexus.

Datur Ducatus Limburgensis nostro Godefrido.

ricus Exdux affectans repetere Ducatum, occupat oppidum Aquas-Grani contra Godefridum Ducem. Sed hoc non ferens Dux Godefridus, oppidum Aquense violenter inrupit, oppidanos à fauore Heinrici exterruit, aliquos Comites & multos potentes & nobiles cepit. Ipse Heinricus cum filijs suis vix fuga euasit. Vxorem eius capere Dux indignum duxit. Comites & honoratiores eorum quos ceperat, per conditionem sub se militandi sibi conciliatos, ad fidelitatem suam adduxit. Ita Sigebertus. Addit Diuæus: Domum reuersus, Louanij celebre Conciliũ Procerum indicit, vbi Horniæ, Gasbecæ, ac Angiæ Barones beneficia sua ab eo recognouerunt, eaq; præstitêre sacramenta, quæ pristinis Lotharingiæ Ducibus dare soliti erant. Solus ex Bertoldorum clarissima familia Arnoldus nouo Duci obsistebat, omni obsequij genere denegato, opibus nimijs ac potentiæ confisus, cùm in ipso Brabantiæ vmbilico Mechlinienses, Grimberganos, Turnoutanos, ac Ghelenses possideret. Vnde effectũ, vt rebellem, quoad viueret, sub iugũ mittere nõ potuerit: quinimò semel ab eo cruentissimè victus, omnem nobilitatis florem amisit, & Brabantia multis in locis vastata est. Sic ille. Sed cùm huius intestini belli apud Leodienses vel Flandrenses Scriptores nec vestigiũ vllum inueniam, credo cladem hanc non omnino tantam fuisse.

Godefridus Aquisgranum armis sibi asserit.

Barones Brabantiæ beneficia sua ab eo recognoscunt, solo reluctante Grimbergano.

Interim anno 1108. Heinricus Imp. cõtra Ro- 1108
bertũ Flandrensem vadit, & pacto pacis magis vtrimque simulato quàm
composito, pænè inefficax rediit. Et annò sequenti idem Imperator cõtra 1109
Vngaros vadit, sed similiter facto pacto redit. Porrò anno 1110. Henricus 1110.
Rex cum ingenti exercitu in Italiam veniens, coronam Imperij suscepturus, insignem Legationẽ præmisit ad Paschalem Papam, qua se fidelem filiumque profiteretur esse velle S. Petri; cùm interim nonnullas vrbes ei resistentes expugnans in Tusciam venit, & Natale Domini Florentiæ celebrauit. Prolixè de his pro Catholicis Petrus Cassinensis, & pro schismaticis Vrspergensis. Petrus cap. 37. l. 4. sui Chronici Cassinensis inter cetera habet ista verba: Erat autem hiems. Cumque in Tusciam Henricus deuenisset, missis Romam nuntiis, inter illos & Petrum Leonis & ceteros Pontificis nuntios in porticu S. Petri conuenit; vt Imperator die Coronationis suæ omne malè vsurpatum Ecclesiasticũ ius per scriptum deponeret, cùm idipsum Papa de negotiis Regalibus faceret; dimitteret Ecclesias liberas cum oblationibus & possessionibus suis, quę ad Regnum non pertinent, patrimonia possessionesque B. Petri restitueret, sicuti à Carolo, Ludouico, Henrico, aliisque Imperatoribus concessa sunt libera; seruaretque ea B. Petro pro iuribus. Sic ibi. Itaque his legibus anno 1111. pridie 1111
Idus Februarij Henricus solemniter Romam ingressus est, tentataque est eo die Coronatio, omnibus in templo congregatis. Sed cùm Henricus inuestituras sibi permitti vellet, & Paschalis se eas concedere non posse

Henricus V. Germaniæ Rex & IV. Imp. tendit cum exercitu in Italiam.

Altercatio eius cum Romano Pontifice sincerè narratur.

S affir-

affirmaret, ortis tumultibus & pugnis inter Germanos & Romanos, Henricus Pontificem & plures Cardinales, multosque alios captiuos abduxit, & apud castrum quoddam in Sabinis sexaginta & vnum dies detinuit, donec Paschalis fractus concaptiuorum precibus, scripto eidem Henrico concessit Episcopos & Abbates Regni sui (canonicè tamen & absque simonia electos) per annulum & virgam inuestire; & vt electi, licet canonicè, non aliter, quàm præuia inuestitura Regia, consecrarentur; sicque in Basilica S. Petri tandem ipsa die Iduum Aprilis Henricus à Paschali coronatus est. Sanè hæc per vim extorta esse, & ipse Vrspergensis schismaticus fatetur, etsi ludens irreuerenter in S. Scriptura: Postremò (inquit) Pater Apostolicus custoditus est vsque ad pacatam consecrationem Imperatoris, in exemplum Patriarchæ Iacob dicentis ad Angelum: Non dimittam te nisi benedixeris mihi. De reuerso verò in Germaniam Henrico hæc addit idem Vrspergensis: Mense Augusto anniuersarium patris sui Spiræ magnificè celebrauit. Nam toto quinquennio suspensa communio sepulturæ & orationum, nunc tandem concessa erat. Sed ecce anno sequenti 1112. eodem etiam Vrspergensi narrante, Domnus Apostolicus multas à Romana Ecclesia passus est iniurias, quòd Regem Henricum Priuilegio sacrilego condonasset, atque inde in Concilio 15. Kal. Aprilis habito Lateranis, vltimo die Concilij, ne quis de fide ipsius dubitaret, dixit: Amplector omnem diuinam Scripturam, quatuor Vniuersalia Concilia, & Decreta sanctorum Patrum Romanorum Pontificum, & præcipuè Decreta Domni mei Papæ Gregorij VII. & b. m. Papæ Vrbani, in omnibus & per omnia. Quibus expletis, surrexit Gerardus Engolismensis Episcopus Legatus in Aquitania, & communi consensu legit hanc scripturam: Priuilegium illud quod non est Priuilegium (sed verè debet dici Prauilegium per violentiam Regis Heinrici extortum, nos omnes hoc in sancto Concilio congregati, damnamus & irritum esse iudicamus, & omnino excommunicamus, quia in eo continetur quòd Electus canonicè à nemine consecretur, nisi priùs à Rege inuestiatur, quod est contra Spiritum sanctum, & Canonicam institutionem. Et perlecta charta, acclamabant omnes, Amen, Amen. Et Archiepiscopus Ioannes Patriarcha Venetus, Sennes Capuanus, & alij ferè centum Episcopi subscripserunt. Hæc Vrspergensis, etsi schismaticus. cuius schismatis aliqualem finem vide infrà anno 1122. Sed ad lætiora, si possumus, conuertamur. Anno 1113. ait Anselmus Continuator Sigeberti, Balduinus Ierosolymorum Rex vxorem ducit relictam Rogeri Ducis Siciliæ. Et anno sequenti 1114. Henricus Imperator Moguntiæ vxorem ducit filiam Heinrici Regis Anglorum. At verò anno 1115. Henricus Imperator, dum quidquid libet, licere putat, magnas Regni pæ-

Tandem coronatur Imperator.

1112

Paschalis Papa multa patitur à Romanis, ob Priuilegium concessum Imperatori.

Reuocatur dictum Priuilegium, quasi vi extortum.

1113

1114

1115

nè totius inimicitias comparauit. Etenim, quia superioribus ánnis Albertum Cancellarium & alios quosdam Regni Principes insidiosè ceperat, & sine audientia & iudicio, custodiæ mancipauerat, alijs similia timentibus suspectus erat. Vnde etiam Fredericus Coloniensis Archiepiscopus ab eo auersus, totis viribus, adiutantibus Godefrido Lotharingiæ Duce, Henrico Exduce, & Frederico Arnesburgio, insequitur eum & fautores eius, oppida & castella contra se posita impugnat, & omnia ad eum pertinentia ferro & igni vastat. Hæc Anselmus. Addit Diuæus: Henrico in Lotharingiam descendente, Colonia obsidium passa, capi non potuit. Itaque Imperator hiemis aduentu domum reuocatus, Transrhenanorum motu prohibitus est hoc bellum prosequi.

Plures contra Imperatorem arma sumunt, inter alios etiam noster Godefridus.

Hinc illud Anselmi ad annum proximum: Henricus Imperator in Italiam secedit propter asperos motus Regni, & maximè propter Marchisæ Mathildis cognatæ suæ, quæ recèns obierat, hereditatem obtinendam. 1116 Anno 1117. mense Ianuario, 3. Nonas ipsius, in aliquibus locis, sed non vsquequaque, terræmotus accidit, adeò vt quarundam vrbium partes cum Ecclesiis subruisse dicantur. 1117 Anno 1118. Balduinus Rex Ierusalem moritur frater Godefridi; succedit Balduinus filius Comitis de Reitesta. 1118 Item Paschalis Papa moritur, succedente Ioanne Caietano, qui Gelasium se nominauit; quo in Gallias transeunte, obnitente sibi Henrico Imperatore, & ipse Imperator ab Italia in Lotharingiam repatriat, & secundùm illud, Qui à multis timetur, necesse est, vt & ipse multos timeat, coniuratos in se Regni Principes, modò minis, modò blanditijs, modò vi, modò satisfactione ad pacem inuitat. Hæc Anselmus; & addit: Anno 1119. Gelasius Papa Cluniaci moritur, & Domnus Guido Viennensis in Papam eligitur, & Calistus nomine designatur. 1119 Hoc anno bellum Leodiense Godefrido nostro hac de causa ortum est. Narrabo verbis Ægidij Leodiensis: Antistite Oberto vniuersæ carnis viam ingresso, conuenientibus in vnum fidelibus, de substituendo Pastore diu inuicem contulere. Sed orta est magnæ dissensionis procella. Discordare ab inuicem Clerus & populus, nobilitas & vulgus; electionis tamen dies in communi præfigitur. Intereà Dux Louanij, alijque nobiliores Alexandrum Archidiaconum & Sacristam seorsum trahunt, & quia cum eo consentirent, ageret ipse gnauiter, aperiunt. Ille credens si quid deliquisset, eorum ope tutum fore, Henricum Imperatorem cum prædictis nobilibus adit, ac repræsentat, & ab illo ipsum baculum Pontificalem cum annulo accipit. Collecta subinde Rhemis Synodo Pontifex Calixtus adfuit, electumque Domnum Fredericum benedixit. Alexander in castello Hoyensi erat, Ducis Godefridi, Comitisque Lamberti sibi promissum operiens aduentum. At Domnus Fredericus Episcopus & frater eius

Ingens terræmotus.

Imperator cùm à multis timetur, ipse quoque multos timet.

Contentio de Episcopatu Leodiensi.

Vni electo fauet Dux Godefridus, alteri Comes Namurcensis.

Comes Namurcensis dederunt se murum pro domo Domini. Nam dispositis necessariis Hoyum petunt. Incolæ verò vltrò fores aperientes obuiàm pergunt, se suaque omnia dedentes. At illi ingressi castellum expugnare sunt aggressi, cùm intereà Dux Godefridus magno cum exercitu nuntiatur aduentare. Cui vt obstrueretur transitus, concurrentes quidam ad pontem, in securi & ascia deiecerunt eum. Ita Ducis frustratus est aduentus. qui eodem die Comitatum Hoy succendit, pars suorum nostros sequentes pontem transiit: sed Comite viriliter resistente, plures submersi fuerunt, reliqui verò cum suo Duce montem statim reliquerunt. Ita Dux cum graui ira inefficax rediens, omnia municipia Episcopij & Comitatus Namurcensis vastabat, omnesque fortes suos copulans agmini, Leodium in manu graui accessit. Reuersus & ipse Episcopus Fredericus vnà cum fratre suo, crebros & maximos eius æquipollenter expugnauit assultus, gratia Dei per omnia victor existens. Ita Ægidius, nec diffitetur Diuæus, sed obscuriùs narrat. Anno eodem, Meiero teste, Balduinus Flandriæ Comes ex vulnere in Nortmannia accepto Rosilariæ obiit 15. Kal. Iulias, postquam Carolum suum amitinum Danorum Regis filium ex asse instituisset heredem, sepultus ad D. Bertini. Cùm Carolus inaugurraretur, acerrimam habuit aduersariam Clementiam Burgundam Balduini defuncti matrem. Nupsit ea, eodem attestante, anno sequen-

Namurcensis, capto Hoyo, præualet Godefrido.

1120 ti 1120. mense Februario, Godefrido Duci Louaniensi; vnde & distinctiùs hoc modo legendum apud Diuæum: Mense Februarij Clementia vidua Roberti Ierosolymitani, Comitis Flandriæ, & soror Callisti II. Pontificis, nupsit Duci; vnde etiam Dux fauore Callisti Episcopatum Leodiensem vacantem morte Frederici faciliùs fratri Adalberoni Metensi Canonico impetrauit. Ita Diuæus. Sed hoc non nisi post biennium contigit, vt idem indicat; & Anselmus & alij eiusdem temporis Scriptores attestantur. Ægidius etiam maius adscribit elogium huic Adalberoni: Successit, inquit, Domino Frederico Dominus Albero, primicerius ex Clero S. Stephani Metensis, frater Ducis Louaniensis Godefridi, vir summæ auctoritatis & innocentiæ, qui columbina simplicitate canonicè electus, substitutus est Præsul Leodiensis Ecclesiæ 57. Ad cuius ingressum quanta pax Ecclesiæ sanctæ redierit, quomodo prædonum incursus cessarint, ipsi quoque Principes timore perculsi (tamquam præsente leone cetera animalia) conquieuerint, videre iucundum fuit. Sic ille, de sublato tributo mortuæ manus, & basilicis noctu ab eo aditis nihil memorans; habent tamen eadem cum Diuæo etiam nonnulli Leodienses.

Godefridus ducit viduam Comitis Flandriæ vxorem.

Frater eius Albero eligitur Episcopus Leodiensis.

Multa eiusdem Alberonis laudes.

1121 Anno sequenti 1121. referente Diuæo, Henricus Rex Angliæ duxit Adelam filiam Ducis Godefridi; & adstipulatur Meierus, vocans eam Adeliciam; Anselmus tamen adscribit anno præcedenti, appellatque Atheleidam;

dam;ea quomodo conciliari possint,sæpè diximus. Anno 1122.facto vni- 1122
uersali Conuentu apud vrbem Vangionum, quæ nunc Wormatia dici-
tur, (verba sunt Vrspergensis,) sicut longū,ita & incredibile memoratu
est, quàm prudenti,quàm instanti,quamque per omnia sollicito cuncto-
rum Procerum consilio, pro pace & concordia per vnam vel ampliùs
hebdomadam certatum sit, donec ipse,in cuius manu cor Regis est,om-
nem animositatem Augusti, sub Apostolicæ reuerentiæ obedientiam,
causa matris Ecclesiæ,etiam vltra spem plurimorum inflexit. Sed vtrius-

Tandē pax sancitur inter Pontificem & Imperatorem.

» que partis meliùs edocebunt subter annotata scripta: Ego Henricus Dei
» gratia Romanorum Imperator Aug. pro amore Dei & sanctæ Romanæ
» Ecclesiæ, & Domni Papæ Calisti, & pro remedio animæ meæ,dimitto
» Deo & sanctis eius Apostolis Petrò & Paulo,sanctę Catholicæ Ecclesiæ
» omnem inuestituram per annulum & baculum, & cōcedo in omnibus
» Ecclesiis fieri electionem, & liberam consecrationem. Possessiones &
» regalia B. Petri, quæ à principio huius discordiæ vsque ad hodiernam
» diem, siue tempore patris mei,siue etiam meo ablata sunt,quæ habeo,ei-
» dem S.RomanæEcclesię restituo;quæ autem non habeo,vt restituantur,
» fideliter iuuabo. Possessiones etiam omnium aliarum Ecclesiarum &
» Principum, & aliorum tam Clericorum quàm laicorum,consilio Prin-
» cipum & iustitia,quæ habeo,reddam;quæ non habeo,vt reddantur,fide-
» liter iuuabo: & do veram pacem Calisto,S.Romanæ Ecclesiæ,& omni-
» bus qui in parte ipsius sunt vel fuerunt; & in quibus S.Romana Ecclesia
» auxilium postulauerit, fideliter iuuabo. Deinde scriptum Calisti: Ego
» Calistus seruus seruorum Dei, dilecto filio Henrico Dei gratia Roma-
» norum Imp. Augusto concedo electiones Episcoporum & Abbatum
» Teutonici Regni, qui ad Regnum pertinent, in præsentia tua fieri, abs-
» que simonia, & aliqua violentia, vt si qua inter partes discordia emer-
» serit, Metropolitani & Prouincialium consilio vel iudicio, saniori par-
» ti assensum & auxilium præbeas; electus autem regalia per te recipiat
» (exceptis omnibus, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinere noscun-
» tur) & quæ ex his iure tibi debet,faciat. Ex alijs verò partibus Impe-
» rij consecratus infra sex menses regalia * per sceptrum à te recipiat.
» De quibus verò mihi querimoniam feceris, secundùm officij mei de-
» bitum, auxilium meum præstabo. Do tibi veram pacem, & omnibus
» qui in parte tua sunt vel fuerunt tempore huius discordiæ. Data anno
» millesimo centesimo vigesimo secundo, 9. Kal. Octobris. Et pergit
idem Vrspergensis: Huiusmodi scripta atque rescripta propter infinitæ
multitudinis conuentum, loco campestri iuxta Rhenum lecta, sunt data
& accepta; postquam multimodas laudes rerum gubernatori redditas,
celebratis à Domino Ostiensi diuinis Sacramentis (inter quæ Dom-

Diploma Henrici Imperatoru.

Diploma Pontificis Calisti.

**Nota, de sceptro: scilicet non amplius per baculum Episcopalem & annulum.*

num Imperatorem cum pacis osculo sanctaque communione plenissimè reconciliauit) discessum est ab omnibus cum lætitia infinita. Ita Vrspergensis; refertque ea scripta iisdem quoque verbis Anselmus in suo Chronico: quæ vtinam, sicut diligenter scripta, ita & diligenter deinde fuissent seruata. Eodem hoc anno post Pascha cùm Imp. Henricus Leodij esset, querela apud eum facta de insolentiis cuiusdam Gotuini, castrum eius, quod Mons-falconis dicitur, adnitente sibi Godefrido Duce, obsidet, capit, incendit, & destruit. Ita Anselmus (Diuæus vocat Falco-

Falcoburgum ab Imperatore destruitur iuuante Godefrido.

1123 burgum.) Pergit Anselmus: Anno 1123. Balduinus Ierosolymorum
1124 Rex à Saracenis capitur. Et anno sequenti 1124. Canonici Andouerpenses à Godefrido Bullonio Duce Lotharingiæ, & Marchione Andouerpensi fundati, Nortberto & sociis eius templum S. Michaëlis cedunt, & inde ad ædem beatæ Mariæ Virginis migrant. Ita Anselmus. Sed nos de eo mox pleniùs, vbi & alia loca pia tempore huius Godefridi erecta recensebimus. Anno 1125. Henricus Imp. Leodij Pascha celebrat, inde

Canonici Antuerpienses cedunt templum S. Michaëlis sancto Norberto & sociis.

1125 Aquas contendens, morbo dracunculi, qui sibi erat natiuus, molestari cœpit. Deinde Neumaium venit, posteà quasi Pentecosten celebraturus Vltraiectum. Sed cùm per dies languor ingrauesceret, tandem Feria quinta in Pentecoste vitam cum Regno amisit. Hæc Anselmus. Apud Stadensem hoc additur: Et in Spira iuxta patrem Henricum, auum Henricum, & proauum Conradum sepelitur. Vnde adhuc hodie supra quatuor eorum tumbas gradatim inuenies scriptum:

Moritur Henricus V. Germanorum Rex & IV Imperator.

Filius hic, pater hic, auus hic, proauus iacet isthic.

Successit Lotharius electus, teste Onuphrio, Idibus Septembris. Sequitur
1126 annus 1126. quo (vt Anselmus ait) exercitus Dei bis cõgressus est cum Saracenis. In primo prælio de Paganis ceciderunt duo millia quingenti, de Christianis solummodò 15. in secundo autẽ non incruentam victoriam habuerunt Christiani; sed quamuis plurima pars eorum perierit, tamen auxilio Dei reuigorati absque numero hostes contriuerunt & vicerunt.
1127 Anno sequenti, quidam Flandrensium Proceres Dominum suum Carolum Comitem Morinorum Brugis in templo S. Donatiani Psalmos canentem iugulant. Actum Kal. Martij. Comitatus Morinorum à Ludouico Rege Francorum datur Guilielmo filio Roberti Comitis Nortmanniæ, fratris Guilielmi Regis Anglorum. Pluribus de his Meierus, ad annum tamen præcedentem (scilicet exeuntem more Gallico non ante Pascha) inter cetera hoc habet: Nortmannum, etsi à Flandrorum Comitum stemmate Mathildem Balduini Pij filiam auiam habuisset paternam, tamen Arnulphus Danus, & Theodoricus Elsatius, Balduinusque Montensis sanguinis propinquitate antecedebant. Sed Nortmanno, qui Ioannam Reginæ sororem duxerat in matrimonium, hoc fauoris

B. Carolus Comes Flãdrorum in templo iugulatur.

Causa longissimi posteà in Flandria belli.

fauoris conciliabat. Hæc scilicet causa diuturni in Flandria belli. Anno 1128. Domnus Adelbero Episcopus Leodicensium obiit in Circumcisione Domini, sepultusque est in Ecclesia S. Ægidij, in qua Canonicos regulares posuerat, & multa bona tribuerat. Sic Ægidius. Et eodem anno, teste Anselmo, orta seditione inter Guilielmum Comitem & Morinos (Flandros intelligit) annitentibus Equitio & Daniele Maioribus Flandriæ, accersitur Theodoricus filius Theodorici Ducis Alsatiæ, nepos Roberti Comitis Flandriæ ex sorore Gertrude. Sed dum Godefridus Dux Louaniensis Guilielmo Comiti auxiliaretur, congressio facta est vtriusque exercitus ante castellum quod dicitur Alost. Ibi Guilielmus Comes quemdam militem aggrediens monomachia, in dextro brachio lanceatur, & subrepente dracunculo, quinto die moritur. Comitatus Theodorico datur à Rege Francorum Ludouico, quia cognatus eius erat ex matertera Gertrude. Sic Anselmus. Diuæus hoc modo: Duci Godefrido Alostanos vrgenti coniunctus Guilielmus, Theodoricum Alosti obsedit: quem, cùm erupisset, ad Appolam victum vsque ad oppidi portas insecutus, à ciue Alostano balista ictus interiit. Theodoricus verò Alosto egressus, omnem mox Flandriam obedientem fecit, Gothfredo Duce sibi conciliato. Anno sequenti, qui est Christi 1129. prælium apud Duratium inter Alexandrum Leodicensem Episcopum & Godefridum Louaniensem Comitem (verba sunt Anselmi) in quo tanta strages fuit, vt peditum vtrimque octingenti & 24. numero insimul oppetierint. Actum 7. Idus Augusti. Sic ille. Paulò pleniùs Ægidius: Eo tempore multi aduersus Ecclesiam calcaneum erexerunt. Non defuerunt tamen periclitanti Ecclesiæ sanctæ patrocinia B. Lamberti. Nam Alexander Episcopus contra Louaniensem Ducem pugnaturus, orationū munitus clypeis, triduano indicto ieiunio, in congressu impar innumerabilem sub mœnibus Durachij fugauit & protriuit exercitum, capto Ducis vexillo, dicto Gallicè Standart, opere plumario, à Regina Angliæ ei misso, quod fastu superbiæ quadriga boum ferebat. Summa eorum qui ibi mortui sunt, fuit peditum vtrimque nongentorum & 24. exceptis his qui fugientes vulnerati incertis horis & diebus sunt mortui. Actum 7. Idus Augusti. Hæc ille. Verùm magno constitisse Leodiensibus hanc victoriam, satis indicat versiculus iste inter alios ab eodem positos: Louaniensis Dux vix campo cessit Godefridus. Causam belli his verbis perstringit Diuæus: Alexander Episcopus Aduocatiam Trudonensis oppidi, quæ veteri iure Duraßi Comitum erat, pulso Gisberto Comite, occupauit: qui commotus hac iniuria, alias Leodiensis Ecclesiæ opes inuasit. Exinde controuersiâ vsque ad apertum bellum progresâ, vtrimque vicinos Principes concitarunt. Sic ille. Anno 1130.

Margin: 1128 — *Godefridus Dux auxiliatur in Flandria Nortmāno contra Elsatium.* — *Cæso Nortmanno, deuincit sibi eum Elsatius.* — 1129 — *Bellum Godefridi contra Leodienses.* — *Victoria penes Leodienses.* — *Causa iā dicti belli.* — 1130

Honorius Papa moritur, Romanæ Ecclesiæ pax interpolatur, altercantibus duobus de Sede Apostolica. Gregorius, qui Innocentius dictus est, veritus potentiam Petri Leonis, tandem apud S. Ægidium appulit,
1131 & fauore omnium Francorum celebratur. Et anno sequenti multo comitatu Episcoporum & Abbatum 11. Kalend. Aprilis Leodium venit.
Pontifex & Imperator Leodij colloquuntur. Ibi à Lothario Rege honoratur; tota ciuitas in obsequio feruet; Dominica in medio Quadragesimæ ad S. Lamberti Missam celebrat, Regem & Reginam coronat, coniugatos Presbyteros excommunicat. Hæc ibi.
1132 Anno 1132. Florentius Niger, frater Theodorici Hollandiæ Comitis, ad venationem pergens in Alstede ad muros Vltraiectinos ab Hermanno Comite de Cuyck trucidatus est. Ita Heda. Et eodem anno Lotharius, collectis viribus, Romam iter parat cum Innocentio Papa; sed vario rerum euentu multas difficultates in eundo patitur. Ac de-
1133 mum anno sequenti 1133. veterem Romam ingressus, Innocentium Papam in patriarchio Lateranẽsi relocat, & ab ipso in Imperatorem benedicitur. Sed Romanos à dissidio nequiens reuocare, dissimulato negotio, inefficax rediit. Hæc Anselmus; & subiungit ad annum se-
1134 quentem 1134. Kalendis Octobris: Intempestæ noctis silentio, motus magnus factus est in mari, ita vt littora sua præteriret, & tamen in se
Magna maris inundatio. iterùm resideret. Sequenti verò nocte, primo crepusculo cum omni impetu terminos egrediens, omnia circumquaque, id est villas, castella, ecclesias ita pessumdedit, vt tres Comitatus, id est, Walecras, & Wales,
Bebant an Beuclãt? & * Brebant, cum homine & pecore penitus exterminaret. Sequens an-
1135 nus (loquitur Diuæus) morte Henrici Anglorum Regis, qui gener Du-
1136 cis nostri fuerat, eminuit. Proximo anno Gothfredus Dux Præmonstratensium cœnobium fundauit prope Louanij muros in venaticis septis, (Parcũ appellat.) Anno proximo Alexander Episcopus Leodiensis simoniæ causam, accusantibus suis, dicere coactus in Synodo Pisana mœrore defecit pridie Nonas Iulij, Adalberone filio Comitis Gelriæ suffecto.
Parcum cœnobium iuxta Louanium à Godefrido extruitur.
1137 Subsequens annus (pergit idem Diuæus) Lotharium Imperatorem sus-
1138 tulit, cui Cunradum Sueuiæ Ducem Principes subrogarunt. Et ecce an-
1139 nus 1139. Brabantis funestus, Gothfredum quoque Ducem 8. Kal. Februarij maximo omnium luctu hac luce subtraxit, virum fortitudine, religione, ac omnigena virtute conspicuum. Testantur sanè religionem Parcense, Bigardense, S. Michaëlis, Frigidimontis cœnobia ab eo condita: Trudonense verò & Affliginiense beneficiis aucta. Porrò corpore eius Affliginij deposito, Gothfredus maior filiorum eius Ducatum adiit. Sic Diuæus. Sed nũc de Monasteriis ab eo vel eius tempore structis exactiùs tractemus. Anno huius sæculi decimo quinto, teste Anselmo, Tanchelinus hæreticus, qui Andouerpiam, Walacram, & circumiacentes insu-
Moritur Dux Godefridus, sepultus Affligemij.

las

las, & maritima loca in partibus illis multis hæreſibus infecerat, occiditur. Factum id, cùm pulſus tandem à Godefrido noſtro nauigio fugit. Habet hoc Molanus. Docuerat is, ſacri Ordinis miniſtros nihil eſſe, Corporis & Sanguinis Chriſti perceptionem ſumentibus ad ſalutem non prodeſſe. Veſtibus deauratis incedens, conuiuiorum apparatibus ſuos dementauerat, in reſiſtentes ſæuierat, nec poterat Antuerpiæ impoſtura dudum extirpari, etiamſi duodecim Clericorum congregatio ab Epiſcopo Cameracenſi in ſubſidium ſacerdotis, qui & turpiter viuebat, & ſolus erat in Eccleſia S. Michaëlis, inſtituta eſſet. Quare tandem Clerici & charitate & euidenti neceſſitate cogente, S. Nortberto & Fratribus eius per manum Epiſcopi hanc Eccleſiam cum quibuſdam reditibus dederunt, & Clerici in eodem oppido aliam ſibi Eccleſiam conſtituerunt. Tunc (ait Robertus ad annum 1124.) audientes verbum Fratrum, & videntes opera, nonnulli compuncti, Corpus Dominicum, quod vel in ciſtis vel foraminibus per decem aut quindecim aut eo ampliùs annos abdiderant, reportabant. Colligo itaque, Fratres hanc meſſem ingreſſos anno illo vigeſimo quarto; attamen eos Patrem ſeu Abbatem non accepiſſe niſi triennio pòſt, cùm Nortbertus factus fuiſſet Magdeburgenſis Archiepiſcopus, ex Vitæ eius cap. 46. diſco. Atque huic congregationi etiam quædam adiecit hic Godefridus Dux, vt docent eius loci monimenta. Sub eodem quoque Godefrido cœpit Vlierbecum iuxta Louanium Ordinis S. Benedicti ſub annum 1125. perfectum demum anno 1163. Hinc Cœnobium Virginum eiuſdem Ordinis in colle iuxta Cortenberge anno 1129. Et eodem anno Parcum iuxta Louanium Ordinis Præmonſtratenſis, Godefrido Duce locum feris ſilueſtribus animi cauſa alendis deſtinatum in meliores vſus conuertente, conſentientibus filiis Godefrido & Henricò, approbanteque Alexandro Leodienſi Epiſcopo. Poſteà ſub annum 1132. etiam Grimberganum eidem Ordini aſſociatum eſt, cùm priùs fuiſſet Canonicorum regularium anno 1110. à Wilhelmo Berthoutio inſtitutum. Sequitur Auerbodienſe eiuſdem candidi Ordinis Præmonſtratenſium circiter anno 1133. erectum. Literæ confirmationis extant Tom. II. Rerum Leodienſium recèns editarum; vnæ Arnoldi Comitis Loſſenſis fundatoris, datæ anno 1134. aliæ Innocentij Papæ idem confirmantis anno 1139. Hinc celebre illud Tongerloënſe item Ordinis Præmonſtratenſis ſub annum 1134. Fundator primus fuit vir plebeius (ſic ſcriptum inuenio) ſed opibus pollens, nomine Giſlebertus, qui ſe ſuaque vniuerſa Deo tradens, ibidem Religioſus Conuerſus (vt vocant) factus eſt. Poſteà à variis dotatum, tandem à Ioanne II. Brabantiæ Duce anno 1297. in clientelam ſuſceptum eſt. Hæ tres iam poſtremò nominatæ Abbatiæ, Parcenſis, Auerbodienſis, & Tongerloënſis, ex Abbatia S. Michaëlis

Tanchelinus ſceleſtus hæreſiarcha Antuerpiæ.

Initia Cœnobij S. Michaëlis Antuerpiæ.

Plura etiam alia Cœnobia in Brabantia tempore huius Godefridi erecta.

Imprimis quinque Cœnobia Ordinis S. Nortberti.

Ex S. Michaële ad tria Cœnobia primi Fratres missi, ad vnum ex Floreffia.

chaëlis Antuerpiensis primos Fratres acceperunt; sicut etiam anno 1133. cœnobium Heilesemense à Floreffiensi, quod primum omnium in Belgio sub annum 1122. cœpit, vt est Vitæ S. Nortberti cap. 21. Et eodem anno cum Heilesemensi institutum est quoque Monasterium magnum Bigardiense prope Bruxellas.

GODEFRIDVS II.

FILIVS PRÆCEDENTIS, XXV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis tribus.

Sororum huius Godefridi illustres nuptiæ.

HVIVS Principatum orditur Diuæus his verbis: Corpore superioris Godefridi Affliginij deposito, Gothfredus maior filiorum eius Ducatum adiit; quem cum Henrico, Aleyda, Ida, alioque Affliginiensi Monacho ex filia Henrici Quarti Regis Germanorum & Tertij Imperatoris extulerat. Aleidam Rex Anglorum, Idam Cliuiæ Comes vxores habuerunt. Initio verò sequentis anni Henricus
1140 frater noui Ducis viuis excessit; cuius viduam Laurentiam, Theodoricus pater Flandriæ Comes Irano Balduini Crassi Comitis Alostensis filio iunxit. Ita Diuæus: quæ posteriora totidem ferè verbis ad eumdem quoque annum notat Meierus; verùm vtrùm Henricus alius fuerit ab Affliginiensi Monacho, quod vult Diuæus, dubito. Nam hæc habet diligens horum scrutator Dn. Molanus cap. 56. Militiæ sacræ: Godefridus de Louanio moriens duos reliquit filios, sed qui mox eum moriendo secuti sunt. Legitur enim in antiquissimo Codice Parcensis Ecclesiæ: Anno MCXL. obiit Godefridus Dux magnus. Anno MCXLI. obiit Henricus Comes filius eius. Anno MCXLII. obiit Godefridus Dux iunior frater Comitis H. Obiit autem Henricus Comes Cōuersus Monasterij Affligemensis. Cui etiam bona quædam contulit, vt declarat subsequens charta: In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Notum sit omnibus " tam præsentibus quàm futuris, quòd ego Henricus filius Ducis Gode- " fridi Ducis Lotharingiæ & Comitis Louanij, ob declinandas miseran- " das & ærumnosas huius sæculi procellas, ad Monasterium Affligemen- " se quasi portum salutis confugi; vbi Deo & sanctis Apostolis eius Petro "

Conandũ, si possint Diuæus & Meierus Molano conciliari.

Donatio facta Ecclesiæ Affligemensi ab Henrico fratre huius Godefridi.

& Paulo

GODEFRIDVS II. XXV. BRAB. PRINCEPS.

& Paulo ſub præſentia domini Petri Abbatis,& totius Congregationis, ,,
adſtantibus hominibus meis, meipſum in Monachum offerens, allo- ,,
dium quod apud Sichne, & Rode iuxta Werde, ex patre meo me liberè ,,
contingebat, & commune cum fratre meo Duce Godefrido patris mei ,,
ſucceſſore poſſidebam in aquis & paſcuis, in campis & ſiluis, & in om- ,,
nibus ad ius noſtrum pertinentibus,pro anima patris mei, & matris ,,
meæ, & Clariſiæ ſororis noſtræ, & pro meipſo, & pro prædicto fratre ,,
meo Duce Godefrido, & ſororibus meis Aleide Regina Angliæ, & Ida ,,
Comitiſſa, & pro omnibus parentibus & amicis in eleemoſyna tradidi. ,,
Hæc apud Molanum dicto loco. Et conſonant quæ ſunt in Auctario Gemblacenſi,edito à Miræo noſtro ex MS. Lipſiano his verbis: Heinricus Comes,filius Ducis Godefridi ſuperiore anno defuncti,militiæ cingulo depoſito, Affligemenſis Monachus factus, cæleſtis militiæ ſignaculum accepit,& citò vocatus à Deo migrauit. Sic ibi. Sed ad res ipſius Godefridi Ducis veniamus.De iis ſic idem Auctarium ad annum eumdem 1140. Henricus Comes Lemburgenſis, dolens ſe priuatum honore Ducatus quem pater ſuus habuerat, Godefrido Duci rebellis erat, contiguos ſibi poſſeſſionum eius reditus inuadebat, & ſicubi præualebat, nulli amicorum eius parcebat. Ita ibi. Quod ne quis putet de patre dictum,his verbis idem Auctor anno præcedenti & patris mortem & filij ingreſſum conſignat: Godefridus, inquit, Louanienſis Dux Lotharienſium,magnum patriæ ſuæ decus, vir ſuo tempore, & tempori & honori (nota) ſciens ſe decenter conformare, moritur,& Affligemenſis templi ſepultura honoratur. Conradus Tertius Rex huius nominis, Godefridum filium Godefridi Ducis facit paterni honoris ſucceſſorem, ea maximè pro cauſa,quia ſuæ coniugis ſororem ei dederat vxorem.Hæc Auctor; qui proſequens anno proximo verba à nobis paulò antè prolata,de Henrico Limburgenſi rebelli iſta ſubnectit: Godefridus Dux grauiter ferens inſolentiam eius,oppidum S. Trudonis cum multo equitum peditumque exercitu obſedit, ciues ad deditionem coëgit, obſides promiſſæ ſibi fidelitatis accepit. Deinde cum eodem exercitu progreſſus, & Aquas-Grani oppidum ingreſſus, cum multo potentatu per biduum in ſede iudiciaria reſedit, exactiones quas Ducem Lotharingiæ exigere decebat,exegit, oppidanos ſuæ fidelitati aſtrinxit, & ne Heinrici Comitis fautores eſſent, oſtentatione potentiæ ſuæ deterruit.Ita Auctarium illud. Diuæus inſuper hoc: Adactis ciuibus vt ſecum arma caperent,Limburgenſem, obiectis copiis reditum impedientem profligauit, & victor in Brabantiam rediit; vbi victoriæ lætitia, nato ei filio, adaucta eſt, quem ſuo nomine appellari iuſſit. Sic ille. ſed cum potiùs natum eſſe anno ſequenti, vel etiam fortè 1142. ineunte, ſequentia, ni fallor, ſuadebunt. Nam

Henricus ille fit Monachus.

1140

Godefridus noſter patitur ſibi infeſtum Exducem Limburgenſem.

Habet vxorem ſororem vxoris Imperatoris.

Aquiſgranum occupat, & Limburgenſem profligat.

Nam & quod Diuæus scribit, eo anno quo natus est infans, mel Louanij pluisse, clarè ponitur in eodem Auctario, vt videbimus, biennio seriùs. Porrò anno sequenti 1141. Adelbero huius nominis II. Leodicensium Episcopus (verba sunt eiusdem Auctarij Gemblacensis) dolens fraudulenta inuasione Comitis Raginoldi iam per 7. annos violenter retineri castrum Bullonium, quod cum omnibus appendiciis suis Otbertus Episcopus multa summa argenti acquisierat Episcopio Leodiensi, inspecta opportunitate castrum obsedit cum multa equitum peditumque multitudine: plus tamen de diuina quàm de humano confidens auxilio, corpus B. Lamberti ad locum obsidionis iussit deferri, sic sperans quod inchoauerat, prosperari & accelerari. Nec frustratus est spe sua. In paucis enim diebus castrum recepit cum Dei & S. Lamberti auxilio, quod multo tempore, multorum labore nimio vix longa reddidisset obsidio. Quanta ibi contigerint, quanta etiã nunc contingant ad corpus B. Lamberti miraculorum insignia, quia non est huius operis, prudentioribus relinquimus æstimanda, vel si eis placuerit, describenda. Hæc Auctor ille: nec quidquam tangit vspiam de bello Godefridi nostri cum Grimberganis; quod tamen Chronicum vulgare, & alij quidam faciunt tam cruentum. Diuæus his verbis commemorat post victoriam de Limburgensi: Ceterùm Bertoldos rursum cornua efferentes impari fortuna Godefridus tentauit: victores enim hostes omnia recuperauêre, quæ Barbatus Dux ademerat: nec feliciorem annum proximum Brabantini habuêre; Gothfredus enim Dux, cùm bellũ Bertoldus rursum moliretur, Idibus Iunij fatis concessit. Hæc ille, bellum hoc primum anno eius sæculi quadragesimo primo gestum esse satis indicans; etsi vitiosus in margine sit numerus. Nam Godefridum defunctum esse anno quadragesimo secundo, mox liquebit. Historia vulgaris (vt eam Latio donauit Grammaius) ista habet, à Godefrido patre ad hunc filium transiens: Postrema Godefridi Ducis (patris) in Grimberganos expeditio cessit prosperè; vici enim aliquot in potestatem redacti, & Asca expugnata, cuius Dominus Grimberganarum partium acerrimus erat propugnator. Nec quidquam Godefridi Primi æuo ampliùs gestum, cui inter mortales vltimus annus fuit 1139. dies 8. Kal. Februarij (intellige, exiens annus ille more Gallico non ante Pascha; alioqui 1140. vt vidimus:) quo moriente (pergit idem Auctor) induciæ cum Bertoldis fuerunt; quibus exspirantibus iterùm nouum bellum gliscere. Exultare Godefridus Secundus Dux victoria recèns contra Limburgenses parta, Bertoldos flocci pendere, Grimbergæ obsidium magnis viribus moliri. Nec latuêre hæc Bertoldum: pretiosissima igitur quæque agri Grimbergani, iussu eius, partim Grimbergam, partim Mechliniam comportata; qua Duci

[Margin: 1141]

[Margin: *Victoria S. Lamberti ad Bullonium.*]

[Margin: *Bellum Grimberganum vt à Diuæo narratur.*]

[Margin: *Idem bellum pluribus explicatur.*]

[Margin: *Parat Godefridus obsidere Grimbergam.*]

tranſeundum erat, foſſæ aliaque id genus impedimenta obiecta. Nam oppido exire,& cum Duce manum conſerere cum exiguo copiarū, quod

Diſceditur vtrimque ſine prælio; agri tantùm vaſtati.

ad manum erat, Bredanus diſſuadebat. Godefridus itaque Dux in Grimberganos profectus, Strombecam inter & Grimbergam conſederat, ratus Bertoldum, qua erat ferocia, illicò ad prælium deſcenſurum. Verùm Bertoldus (vt diximus) Bredani conſilio munitiſſimo loco ſe continebat. Duci itaque diſcedendum fuit, & Bruxellam reducendæ copiæ. Mox Bertoldus, in agrum Bruxellenſem facto impetu, omnia ſibi à Barbato adempta recuperauit; atque adeò inter infauſti belli tumultus Ducem fata

Moritur Dux Godefridus, Louanij ſepultus.

1142 occuparunt anno 1142. Hæc ibi. Mortem eius Gemblacenſe Auctarium his annotat verbis: Anno 1142. Godefridus Iunior II. Dux Lotharingiæ, tertio anno ſui Ducatus immatura morte præripitur, hepatica paſſione conſumptus; Louanij in templo tumulatur. Succedit filius eius æquiuocus, primum adhuc agens ætatis annum. Et paulò ſuperiùs ad eumdem annum: In vicinia Louanienſi mel ſtillauit de cælo in modū roris; quod verum mel fuiſſe, probauerunt multi viſu, guſtu, & contrectatione. Hæc Auctor ille. Sub hoc Principe anno 1140. Iettenſe Monaſterium, quod

Diligemiū cœnobium fundatum.

Diligemium hodie nuncupant, vno à Bruxella milliario in pago Iette fundatur, Fratribus Truncinio euocatis, & Woltelmo primo Abbate cōſtituto. Hæc Miræus ex Balduino Niniuenſi Chronologo. Accidit & hoc memoria inprimis dignum anno 1141. Tiburtini non longè ab vrbe Roma poſiti, occaſione ſchiſmatis de quo ſuprà dictum eſt, haud parêre

Rebellant Itali Papæ Innocentio.

Romano Pontifici aſſueti, per pacem redigi in obedientiam indignantes, reſiſtere Innocentio Pontifici ſunt auſi. Qua contumelia ſe affici Romani videntes, dum eorum clandeſtinas paterentur iugiter incurſiones, ad ſubiugandos illos omne ſtudium impendere ſunt aggreſſi: ſed ab ijs turpiter in fugam verſi, adeò impatienter hanc ignominiam tulerūt, vt licet poſteà ijdem Tiburtini armis ſpiritualibus & temporalibus Innocentij cedentes, deditionem fecerint; tamen Romani volentes vt eos Pontifex per obſides & ſacramentum ad duriſſima ſubeunda cogeret, nempe, vt ruptis muris omnes prouinciâ cederent; cùm ipſe immani eorū petitioni annuere nollet, ſeditione mota in Capitolio conuenientes, antiquam

Antiquam formam Reipubl. Romani reſtituere conantur.

Vrbis dignitatem reſtaurare propoſuerunt, ordinemque Senatorum, qui iam per multa tempora ceſſauerat, conſtituerunt, ac rurſum cum Tiburtinis bellum innouarunt, fruſtrà conante Innocentio eos tum minis tum blanditiis à cœptis reuocare. Narrat hæc Otto Friſingenſis huius ſæculi Scriptor; cuius item relatione conſtat, peſtilentem illam auram rebellionis inſufflaſſe Romanis Arnaldum de Brixia nouum hæreſiarcham, dum iactaret laicorum eſſe omnia temporalia, & à Clericis iniuſtiſſimè detineri.

GODE-

GODEFRIDVS III. IN CVNIS FILIVS PRÆCEDENTIS, XXVI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadragintaquatuor.

Res huius Principis in hunc modum auſpicatur Diuæus: Repentino Ducis Godefridi ſuperioris interitu quantum Reſpublica detrimenti acceperit, mox apparuit: 1142
Bertoldi enim, quorum impetus nec ab eo nec à patre eius refrænari potuerat, morte eius omnem animum Brabantinis concidiſſe rati, cœptum antè bellum acriùs proſequuntur, & Brùxellenſium finibus quaſſatis, Villeuordiam pagum arcemque, cum alia vicina Netelaria captas exuſtaſque euertunt.

Grimberganus Villeuordiam & vicinam Netclariã euertit.

Barones intereà Brabantiæ, miſſis ad Cunradum Imperatorem (qui Gothfredo puero auunculus erat) Ducatum nouello Duci confirmari impetrarunt. Quare celebri Ordinum Conuentu Louanij indicto, creatis Duci tutoribus Diſthemij, Birbachi, ac Weſemaliæ Baronibus, & Domino à Wemmela, omnes ſacramenta fecêre: ibidem de repellendis Bertoldis conſultatum. Miſſi qui à Theodorico Flandriæ Comite opem peterent: ijs, aduenientibus in hoſtem iuêre; à quo victi, cæſis auxiliaribus, Comitem ſecundò adire compulſi, duriorem eum inuenêre: ſuorum etiam priori clade motus, nouum in Flandria militem colligi vetuit, niſi hac lege, vt adultus Dux ſe beneficiarium eius profiteretur. Quod cùm facturum tutores iureiurando cauerent, è præſenti neceſſitate ijs, ita vti voluerat Comes, promiſſis, maxima nobilitatis Flandriæ pars in Brabantiam profecta eſt: nec minori diligentia Bertoldi ſuæ partis Principes concitabant, mediâ etiam Franciâ militem elicientes.

Pugnant Brabantini cum Grimberganis infeliciter.

Iis tamen ſeriùs mouentibus, Brabanti, paratis ad expeditionem neceſſariis, Bruxellâ mouent. Arx erat Grimbergæ, binis ab vrbe milliaribus, contra impetũ hoſtilem fortiùs munita: vnde Viluordiam vicinamque regionem Bertoldi depopulari ſolebant. Hanc, omnibus in itinere protritis, adorti, primo impetu captam, obtruncatis cuſtodibus, cum Cœnobio exuſſere. Inde Mechliniam procedentes, eadem clade afflictis circumvicinis villis, cùm oppido obſidionem appararent, Bertoldos cum omnibus auxiliis Grimbergam veniſſe, & arcem multò quàm antè munitiorem reſtaurare cognoue-

Altera pugna in qua Grimberga eſt exuſta, multiq; obtruncati.

nouerunt. Quare, relicta Mechlinia, Grimbergam reuersi, in hostium conspectu castra locarunt. Vbi cùm de summa rei diutiùs deliberatum esset, tandem caduceatorem in hostium castra mitti placuit. Huic in mandatis datum, vt omnium nomine hosti edicat, si positis armis, Ducis ipsorumque arbitrio se causamque suam committat, ipsos omnem daturos operam, vt controuersia sine vllo suo incommodo finiatur. Quòd si omni sano consilio, omni clientis officio, omni denique humanitate reiectis, in rebellione persistat (prolixus sum verbis Diuæi) paratos se iam de summa rei prælio contendere: quo si vinci eum contingat, nihil aliud quàm crudelissimam sed iustam pœnam expectandam. Hæc monentem vix sine iniuria castris excedere iussere. Eo itaque ad suos reuerso, cùm nec minitando nec blandiendo pacati quidquam ab hostibus eliceretur; Barones, ad quos summa rei pertinebat, altera luce omnes ad prælium paratos esse iusserunt. Missus tum consilio Gasebecani Baronis Bruxellam Arnoldus à Craienheymio Eques, infantem Ducem matris vberibus abstractum attulit: quo viso, immane, quantum aucti sint animis milites; præter innatam virtutem, etiam miseratione infantis ad fortiter agendum concitati, quem ex Duce captiuum facturi forent, si ignaui operam nauarent. Altera porrò die, quæ prælio destinata erat, vtrimque Rectores militem castris eduxêre: Dux noster in cunis ante aciei principia salici appensus est, vagitu suo victoriæ auctor futurus. Pari dein ferocia vtrique alteros petiuêre. Pugnatum eo die tanta vtrimque cæde, vt maiorem nullus anteà factam meminerit: neutris tamen cedentibus, superuentu noctis, à prælio destitêre. Simili pænè euentu postera die certamen repetitum. Tertia porrò luce, ex desperata vincendi moriendíve pertinacia, magis accensis animorum odiis, summo furore in prælium ruunt; nec vsque ad meridiem, vter vinceret, discerni potuit. Tum verò Bertoldici, cæsis suorum primis, Brabantinorum vndique inferentium pondere confracti, in fugam se coniecere; & insecuti pari ferocitate victores, nullum cædium finem faciunt, ea crudelitate, vt colorem Senna fluuius ex interemptorum sanguine mutauerit. Nec incruenta fuit nostris ea victoria, nempe desideratis Baronibus Disthemij, Rochellariæ, Wesemaliæ, Birbachi, Lesdaliæ, Rauisij, Trasignij & Horniæ. Hostium verò pænè omnes Duces cæsi, Gerardus cognomento Barba draconis, Arnoldus filius senioris Bertoldi, & hi Domini seu Domicelli, Capellæ, Ittræ, Scoudebroukæ & Barleghemij; Henricus ab Oye-brugga, Ioannes & Sigerus filij Ioannis Domini Bredæ; Comes Vizzonij in Biturigibus Galliæ, Dominus de Coucy Picardus; Domini de Isselstein & Arcle Hollandi; Dominus Brouchorsij Gelrus. Arnoldus verò senior cum Waltero filio captus

Instruitur tertia pugna, misso caduceatore.

Infãs Dux in cunis ad castra adducitur.

Biduo pugnatur dubio Marte.

1143

Demum vincunt Brabanti, etsi non sine magna suorum clade.

GODEFRIDVS III. IN CVNIS, XXVI. BRAB. PRINC.

captus, post sextam hebdomadam dolore vulnerum confectus est; Walterus post quadriennium certis legibus, vt dicemus, custodia dimissus

Euertitur arx Grimbergana, non tamen omninò, vt ad an. 1159. liquebit.

est. Post hanc victoriam Brabanti, euersa Grimbergæ arce, auxiliis dimissis, domum quisque suam concessere. Hucusque Diuæus locutus. Nec cuiquam mirum videatur de infante in cunis aciei præfixo. Certè id olim, teste Iustino, etiam fecerunt Macedones contra Illyricos pugnaturi. Bellica narratio vulgaris, à Grammaio, vt diximus, conuersa, etiam duplo prolixior est; sed nobis hæc Diuæi prolixa satis atque etiam sufficiens visa est. Ponit autem Vulgaris primos belli congressus ad 8. Kalend. Iulij, postremos verò ad 18. Kalend. Septembris, anni 1144. A quo tempore cùm ibidem dicantur fluxisse anni quatuor cùm posteà Cæsar & Francus in bellum sacrum nomina dederunt, euincitur bellum hoc finitum anno præcedenti, scilicet quadragesimo-
1143 tertio, vt mox ex anno suscepti belli sacri patebit. Ad eumdem an. 1143.

Feuda certa Godefrido ab Imperatore confirmantur.

itidem Auctarium Gemblacense hoc habet: Conradus Rex concessit filio Godefridi Ducis iunioris adhuc puerulo, quidquid beneficij vel honoris antecessores eius habuerunt de manu Imperatoris. Sic ibi. Aliquamdiu hæsitaui de tota hac narratione Grimbergensi, quòd Scriptor Gemblacensis eius temporis, & ipse Brabantus, ne meminisset quidem: sed posteà exemit scrupulum illũ Scriptor Affligemensis, quem produ-
1144 cemus ad annum 1159. Intereà anno 1144. eodem Gemblacensi testante, Fulco I V. Rex Ierosolymitarum quintodecimo anno Regni sui vita de-
1145 cessit, & Balduinus filius ei successit. Et anno sequenti ciuitas Edessa,

Edessa à Paganis capitur, omnibus Christianis crudeliter trucidatis.

quæ & Rohaiz dicitur, multo tempore à Christianis possessa, per negligentiam Christianorum & insidias Paganorum capitur, omnesque qui in ea inuenti sunt perfectæ ætatis Christiani trucidantur; adolescentes vtriusque sexus per diuersas Paganorum prouincias in seruos & ancillas
1146 venumdantur. Vnde anno proximo, qui est Christi 1146. Occidentales Christiani dolentes de tanta clade, iustoque dolore commoti, vno animo parique consensu ad debellandos eos proficisci deliberant. In tantum autem erant omnes prompti & alacres ad hanc profectionem,

Ad secundum bellum sacrũ se accingunt Imperator & Franciæ Rex.

vt & Conradus Rex Teutoniæ, & Ludouicus Rex Franciæ, Religiosorum virorum, & præcipuè Bernardi Abbatis Claræuallensis monitis animati, & ipsi prompto animo ad hanc expeditionem sese accingerent. Sic ibi. Tunc, eodem quoque D. Bernardo agente, Walterus Bertoldus, de quo suprà, carcere liberatus, dato fratre obside, ad idem bellum sa-
1147 crum Imperatori se iunxit. Pergit idem Auctor: Hinc ergo anno 1147. Conradus Rex Heinricum filium suum Aquis-Grani in Regem sublimauit, ne post decessum suum Regnum absq; Principe remaneret. Pars Christiani exercitus Ierusalẽ nauigio petens, Olisiponem vrbem Hispa-

niæ,

niæ, virtute Dei Saracenis pulsis, cepit, & Christianis reddidit. Cōradus
Imp. cum 50. & ampliùs millibus militū, & innumerabili manu peditū,
transito mari, quod Brachium S. Georgij dicunt, tum dolo Græcorum,
tum incursione Turcorum, tum penuria famis, pænè totum exercitum
amisit. Et eodem anno Monachi duodecim cum Laurentio Abbate, & *Aedificatur Monasteriū Villariense.*
quinq; Conuersis à B. Bernardo ex Clara-Valle in Brabātiam missi Vil-
lariense Monasterium ædificarunt. Anno proximo 1148. Conradus & 1148
Ludouicus Reges, qui superiore anno cum infinito exercitu fuerāt trans
mare vt Paganos debellarent, nihil prosperè fecerunt; sed tantis exercitus
eorum attritus est infortuniis, tum fame, tum mortalitate, tum ferro ho-
stium, vt de tot millibus tam copiosæ multitudinis vix pauci repatria-
uerint. Eodem anno Alnæ ad Sabim fluuiū Monachi item Cistercien- *Item Monasterium Alnense.*
ses per beatum Bernardum collocantur, petente Heinrico Episcopo Leo-
diensi. Sic Gemblacensis, & finit. Sed non nisi sequenti anno Conra-
dum & Ludouicum reuersos, tum alij, tum Continuator Affliginiensis
Monachus his verbis docet: Anno, inquit, 1149. Imperator Conradus & 1149
Rex Franciæ Ludouicus sine vllo effectu procinctum soluunt, & ab iti-
nere Ierosolymorum reuertuntur, numquam audita tanta infelicitate
tanti exercitus. Ita ille. Annos duos transilio. Anno 1152. teste eodem 1152
Affligemensi, Conradus Imp. diem vltimum clausit; cui successit Fre- *Moritur Conradus Imp. succedente sibi Frederico.*
dericus consobrinus eius. Et eodem anno in Ecclesia S. Nicolai, quæ
constructa est in oppido Brusellensi, Deus per beatam Virginem ope-
ratus est tanta miracula, quòd à temporibus Apostolorum adeò magna
& frequentia in tam breui tempore nusquam sint audita. Dum enim
consensu Abbatis Affligemensis & consilio Fratrum, feretrum in ho-
nore S. Mariæ auro & argento operiendum, ab Ecclesia Wauerensi
cum ceteris Reliquiis, quæ in eadem continentur, fuisset allatum, & in
Ecclesia S. Nicolai decenter locatum, statim operante diuina virtute, *Bruxellis in Ecclesia S. Nicolai innumera fiunt miracula.*
per merita gloriosæ Virginis cæci visum, surdi auditum, claudi gressum
recipiunt, & tot infirmi variis languoribus oppressi à Paschali hebdo-
mada, vsque in diem Natiuitatis S. Ioannis, sanitatem optatam conse-
cuti sunt, vt si Fratres supradictæ Ecclesiæ hæc per singula stili officio fi-
delium memoriæ commendassent, non paruum volumen posteris pro- 1153
futurum conscripsissent. Hæc ibi. Annus 1153. magnorum virorum in- *Moritur S. Bernardus relinquens ea die in Clara-Valle animas Deo seruientes 770.*
signitur funeribus. Decessit Pōtifex Romanus Eugenius, decessit & eius
instructor diuus Bernardus Claræ-Vallis clarissimus Abbas 12. Kalend.
Septembris, relinquens ea die (verba sunt historiæ Vitæ eius) inhabi-
tantes in Clara-Valle animas Domino seruientes septingentas septua-
ginta. Anno 1154. Anastasius Papa ex hac vita decessit; successit ei Adria- 1154
nus, anteà Nicolaus dictus, Episcopus Albanensis. Anno 1155. Godefri- 1155

dus iunior Dux Lotharingiæ, (teste Affligemensi) Margaritam filiam Heinrici Comitis Lemburgensis in coniugio sortitus est: per quod tandem rebus omnibus pace compositis, contentio longo tempore protracta, ea conditione finita est, vt Godefridus confirmatum sibi Ducatum sine vlla contradictione, nec non Aduocatiam S. Trudonis, & castellum Rode obtineat, atque omnium quæ possidet idem Comes, post decessum eius, medietatem accipiens, hereditario iure successor fiat. Ita ille. Diuæus nominat Rodam Aquisgrani vicinam arcem. Rursum transeo annos tres, tamquam parum aut nihil instituto nostro adferentes. Ad

Godefridus noster inter cetera obtinet etiam Aduocatiã S. Trudonis.

1159 annum 1159. hæc notat idem Affligemensis: Bellum grauissimum ortum erat ante annos circiter 20. inter Ducem Louaniensem Godefridum iuniorem, & Walterum cognomento Bertoldum. Puer quidem Godefridus adhuc in cunis iacebat, turba autem seditiosorum vtriusque partis pacem turbabat. Vnde magnum malum processit, & quasi quoddam contagium terram vtriusque inuasit. Agricolæ enim bonis suis spoliati, miseri & exules de finibus suis sunt egressi, terra deserta habitatoribus inculta remansit. Erat cernere miseriam, incendia, homicidia, rerum omnium deprædationes violenter fieri ferè per annos 20. donec hoc anno, bello quarto Grimbergensis

Bellum Grimberganũ quartum & vltimum.

Vrbs antiquaruit, multos dominata per annos;

castrumq; magnũ & famosum, quod humana virtute vix poterat, iusto Dei iudicio combustum, & ad solum vsq; dirutum est. Accidit hoc in festo S. Remigij. Itaq; omni auxilio destitutus, à Comite Flandriæ derelictus, cui soli innitebatur, cum Duce, serò tamen, in pacem rediit. Hæc ille Scriptor huius temporis. Diuæus (cuius confusi sunt hîc annorũ numeri) ista addit: Circa idem ferè tempus Godefridus noster profectus in Flandriam, multa Comiti Theodorico obtulit, vt sacramentum à tutoribus initio Principatus, necessitate vrgente, extortũ remitteret: quod cùm nullis ab eo precibus euinceret, fertur euaginatum ensem Comiti tradidisse, dixisseque, Ceruicem sibi præcidi potiùs cupere, quàm nobilissimum Ducatum Comitis beneficio possidere; delectatumq; ea constantia Comitem, terra Teneramundana (quæ eatenus iuris Brabantici fuerat) contentum fuisse. Mox Godefridus Waltero ac Gerardo ignouit filiis Walteri Bertoldi (de quo superiùs) iisque bona paterna reddidit; ea tamen lege regioni Grimberganæ imposita, vt minor natu iure primogenituræ in feudis frueretur: qua ratione Walterus Mechliniæ dominium à fratre Gerardo, is verò Grimbergam à Duce beneficium recognouit. Sic ille, nihil tamen adferens, quomodo illi sic domiti sint. Vulgaris illa à Grammaio conuersa belli Grimbergani Historia, sic item frigidè concludit: Interiecto aliquot annorum spatio post patris mortem

Heroicum factum nostri Godefridi.

Apud Grimberganos minor natu gaudet iure primogenitura.

tem Dux noster filios in gratiam recepit. Ferunt Fredericum Barbarossam Imperatorem, vt captis precator adesset, Louanium venisse. Ita ille. Miror, dictos Auctores non meminisse quarti istius belli Grimbergani, quod initio huius anni ex Scriptore eius sæculi iam stabiliuimus. Nec minùs mirum mihi, Annales Flandricos nullam vspiam mentionem facere eorum quæ hîc Diuæus inter Godefridum & Flandriæ Comitem acta describit. Meminit quidem partis alicuius Meierus ad annum huius sæculi quadragesimum, sed prorsus in vnum commiscens diuersissimas res gestas ampliùs octodecim annorum. Anno proximo, qui est 1160
Christi 1160. (loquitur Diuæus) Henricus cognomento Leo, Dux Saxoniæ, Vandalis veteri sede expulsis, missis in inferiorem Germaniam Adolfo Comite Holsatiæ ac Henrico Scatensi, nouas Brabantinorum, Flandrorum, ac Hollandorum colonias in Vandaliam ac Vagriam deduxit: & anno sequenti Louanium muris circumdari cœpisse in scriptis 1161
codicibus reperio. Hæc Diuæus. Anno 1162. Imperator Fredericus, teste 1162
Affligemensi, à Rege Francorum inuitatus, vt sublato schismate, Romanæ Ecclesiæ pax firma redderetur, Concilium in territorio Vesuntionum in Dola villa super Saonam fluuium in Decollationem S. Ioãnis Baptistæ conuocauit; sed Rege Franciæ ab Imperatore auerso, quique sine effectu in sua redierunt. Hæc ille. Causam iniquam Frederici his verbis aperit Neubrigẽsis, Scriptor eius temporis Anglus: Poterat sanè scissura illa citò resarciri, poterat multitudini paucitas cedere atque vniri, nisi Fredericus Imp. veteri odio Rolandi Alexandrum non ferens, partem Octauianam tuendam fouendamque suscepisset. Sic ille. Etenim electus traditur Alexander à XXII. Cardinalibus, tribus tantùm suffragantibus Octauiano. Hoc tantùm adfertur pro Frederico, quòd Alexander non voluerit submittere causam suam Concilio ab Imperatore Papiæ indicto; quare & ibi Octauianus Papa declaratus est, & alij deinde duo post eum per annos octodecim. Anno 1163. corpora trium Magorum à Rai- 1163
naldo Coloniensi Electo, de Ecclesia quadam ciuitati Mediolanensi contigua (Mediolano anno præcedenti à Frederico Imp. capto) translata sunt, & cum magno gaudio & exultatione totius prouinciæ ciuitati Coloniensi illata, & in Ecclesia S. Petri reposita sunt. Hæc Scriptor Affligemensis; & subdit: Quòd si quis vult scire quomodo de partibus suis translata sunt Constantinopolim, & de Constantinopoli Mediolanum, id in Ecclesia S. Petri Coloniensis inueniet. Et sic finit suum Auctarium. Anno 1164. annotante Meiero, cùm schisma per id tempus grauiter Ec- 1164
clesiasticam perturbaret quietem, Henricus Anglorum Rex fretus conditione temporis, non veritus est Ecclesiasticæ libertati manus iniicere, conatus profanæ ditioni omne subiicere Sacerdotium. Sic ille. Et subdit

Colonia noua ex Brabantia & vicinis locis in Vandaliam ducta.

Discutitur causa schismatis à Frederico Imp. conflati.

Corpora SS. Trium Magorum transferuntur Coloniam.

ad

1165 ad annum sequentem: Philippus Comes cum Matthæo fratre & Godefrido Comite Louaniensi, instructa multarum nauium classe, mouet in Florentium Comitem Hollandiæ, qui per id tempus terra marique Flandris incommodabat. Cessit hæc expeditio Flandris perquam prosperè. Enimuerò Florentius, qui tantam sibi vim militum piratarumque conflauerat, vt totius maris imperium obtinere videretur, circumuentus vndique à nostris, desperata spe resistendi, sine vllo propè certamine se suosque Philippo Principi dedidit. Adductus Brugas, atque in Cœnobio diui Donatiani diligenti cura seruatus; de piratis nonnullis sumptum supplicium. Sic ille. & prolixè secundo anno pòst, de liberatione eiusdem Florentij. Et subscribit pro parte Chronicum Hollandicum, vt nunc habetur, itemque Heda. Quin ita etiam notat Continuator Aquicinctensis ad eumdem annum his verbis: Philippus Comes Flandriæ, & Matthæus frater eius Comes Boloniæ, & Godefridus Dux Louaniensis, cum septem ferè millibus nauium expeditionem mouent aduersus Comitem Hollandiæ; quem in deditionem venientem cum suis Comes Flandriæ diutiùs tenuit in captiuitate. Hæc ille. Interim examinet Lector quid sibi velit* Ioannes Beka Historicus Vltraiectinus, qui scripsit ante annos trecentos, dum huius belli non videtur meminisse, quin potiùs narret his ipsis annis alias huius Florentij Comitis Hollandiæ Frisicas expeditiones.

Godefridus auxiliaris Flandri contra Hollandos.

Florentius Comes Hollandiæ à Flandro capitur.

** Nodus haud exiguus in historia Hollandica.*

1166 Anno 1166. iuxta Diuæum, Hugo Angiæ Dominus, iniuria à Balduino Hannoniæ Comite affectus, arcem in oppido suo ædificauit, & Gothfredo Duci fœdere sociatus, & repentè Hannonio hostis effectus, ope Brabantinorum, ipse posterique eius multo tempore Hannoniam infestarunt. Ita Diuæus. Meierus his verbis narrat: Sub idem tempus Hugo Angiensis cum filiis Gossuino, Engelberto, Sigero & Bonifacio arcem apud Angiam exædificauit, professus se primùm beneficiarium Balduini Comitis Hanoniæ; sed paulò pòst, relicta Hanonij amicitia, fœdus icit cum Comite Louaniensi, eaque ex noua arce, ipse posteritasque eius, iunctis sibi Brachbantis, perdiu Hanonienses infestauerunt.

Regulus Angiensis ab Hănone deficit ad Brabantũ.

1167 Anno 1167. teste Aquicinctensi, Fredericus Imp. Italienses leuibus prœliis fundit; illi autem pro libertate patriæ suæ tuenda satis animati, de omnibus pænè Italiæ ciuitatibus, quæ inter Alpes & Romam consistunt, in vnum conuenientes, ciuitatem Mediolanensem egregiè munitam reædificant.

1168 Anno 1168. obiit Theodoricus Flandriæ Comes, cuius hoc Epitaphiũ in templo Watinensi legitur: Hîc iacet sepultus Dominus Theodoricus de Elsatiâ, Comes Flandriæ: qui quatuor vicibus Terram sanctã visitauit; & inde regrediens, Sanguinem Domini nostri Iesu Christi secũ detulit, & villæ Brugensi tradidit; & postquã Flandriam annis quadraginta strenuè rexerat, apud Grauelingos obiit anno Domini M. C. LXVIII. Anno

En firmum documentũ sacri Sanguinis Brugis.

no 1169. Fredericus Imp. ad cõprimendos Italienses ire disponens, Hen- 1169
ricum filium suum adhuc puerum in Regem sublimat Aquis. Et anno
sequenti Thomas Archiepiscopus Cantuariensis ab Henrico Angliæ 1170
Rege, septenni exilio iniuriatus, tandem ipsius Regis permissu ante Na-
tale Domini ad suam sedem reuertitur; sed non multò pòst die 5. Na-
tiuitatis Domini in maiori Ecclesia à satellitibus præfati Regis capite
mutilato, effusoque cerebro coronatur à Domino; ad cuius sepul-
chrum mira & inaudita fiunt miracula. Hæc Aquicinctensis. Eodem
anno, referente Diuæo, Gothfredus noster ab Henrico Luceburgi ac
Namurci, Balduino quoque Hannoniæ Comitibus prælio ad Hagam
Carniriam victus est, amissis duobus virorum millibus. Sic ille. Meie-
rus paulò pleniùs: Per eos dies Balduinus Hanoniensis Margaritæ El-
satiensis maritus, valida ex Flandria Hannoniaque Henrico Namur-
censi, eidem Luceburgensi auunculo suo adduxit auxilia contra Gode-
fridum Comitem Louaniensem, iuris nescio quid in Namurcum de-
poscentem. Ad Hagam Carniriam collata signa, victus fugatusque
Louaniensis duo ampliùs amisit virorum millia. Desiderati ex hac parte
equites omnino quinque, cum peditibus paulò ampliùs centum. Ita
Meierus. Diuæus ista subiicit: Sequenti anno Alexander Episcopus 1171
Leodiensis in Italica expeditione Imp. Frederici interiit: cui Rudol-
phus suffectus, filius Lotharingiæ Ducis. Gothfredus Dux à Namurci
Comite, ope Flandrorum rursum victus. Hæc ille. Mirum quid velit,
nisi fortè hoc notet quod anno proximo ex Meiero proferemus. Inte-
rim hoc anno oppignorauit idem Gothfredus beneficium Ducatus sui,
quod situm est in villa Harstallij (sic loquitur Diploma quod extat in
Rebus Leodiensibus) Radulpho Leodiensi Episcopo pro trecentis mar-
chis in manu Frederici Imp. Sed Diploma signatum est 3. Kal. Octobris.
Suspicor Diuæum hoc voluisse quod notat Meierus ad annum sequen-
tem 1172. his verbis: Balduinus Hanoniensis ex Flandria & Hannonia, 1172
Henrico Namurcensi auunculo suo portauit auxilia contra Henricum
Comitem Limburgensem, fines Namurcensium grauiter infestantem.
Arcem Herlonensem obsedit; sed decimo obsidionis die Limburgius
videns se longè imparem, pacem exorauit. Anno 1173. (narrante Aqui- 1173
cinctensi) contra Heinricum Angliæ Regem (occisorem S. Thomæ
Cantuariensis) coniuratione vxoris & filiorum eius, quorumdam etiam
Optimatum eius exorta, filij eius ad Ludouicum Regem Francorum
contra patrem auxilium petentes confugiunt. Rex verò Francorum
assumpto secum Philippo Comite Flandrensi, in Nortmanniam expe-
ditionem ducit: castrum quoddam cum magna difficultate cepit: sed
his qui in arce eiusdem castri erant, viriliter repugnantibus, eam capere
non

S. Thomas Cantuariensis Martyr insignibus fulget miraculis.

Godefridus noster infeliciter pugnat contra Comitem Namurcensem.

Oppignorat Godefridus Herstallum Episcopo Leodiensi trecentis marchis.

Rex Angliæ occisor S. Thomæ à filiis & Rege Francorum bello petitur.

non potuit. Rex itaque relicta obsidione, pæne inefficax rediit. Et an-
1174 no proximo Ludouicus Rex Francorum, Heinricus & Richardus fi-
lij Regis Anglorum cum Philippo Comite Flandriæ contra præfa-

Varia vtrimque edita clades.

tum Regem iterùm insurgunt: qui in Nortmanniam profecti, ciuitatem Rothomagum obsederunt. Pars verò quædam exercitus Flandriæ, instinctu Roberti Cameracensis Electi, Angliam deprædatura, trans mare mittitur: quorum alij marina tempestate quassati, alij verò ab Anglis militibus viriliter suscepti, & ignominiosè repulsi, cum dedecore ad propria sunt reuersi. Heinricus Rex Angliæ, cernens se ab omnibus impeti, in se reuersus, tandem hoc suis imputauit peccatis, & suis viribus

Tandem Rex occisor in se reuersus, Martyrem humilitate placat.

diffidens, diuinum poscit auxilium. Qui Cantuariam veniens, beatum Thomam Archiepiscopum olim à se iniuriosè tractatum, humili & deuota satisfactione, ad sanctum tumulum eius vberrimè flendo, placauit. Hæc Aquicinctensis. Meierus ista: Eodem anno (nempe 1174.) multi Flandrorum, qui Robertum Comitem Lincestriæ, Hugonemque ab Nouo castello Regni Anglici turbatores ex Flandria in Angliã sunt secuti, ad Fanum Edmundi circumuenti, partim occisi sunt, partim capti, aut in fugam dissipati. Robertus & Hugo in vincula coniecti.

Brabanti etiam huius expeditionis Anglicanæ socij.

Sic ille. Diuæus hoc modo: Heinricus Rex Anglorum, Brabantorum auxiliaribus copiis conductis, Britannorum Proceres ad obedientiam armata vi coëgit. Porrò Brabantinorum complures Radulphus de Fulgeriis per regionem suam palantes intercepit; moxque, captis Cimburgæ arce ac Dolâ oppido fraude custodum, ab iisdem Brabantinis cum Comite Cestriæ aliisque confœderatis profligatus, inclususque turri cuidam, ea expugnata captus ad Regem deductus est. Hinc multæ eius terræ arces à Brabantinis Regi subditæ. Erat eo tempore Henricus filius eius Ludouico Francorum Regi fœdere sociatus. Et progreditur
1175 idem Auctor: Sequenti anno Henricus pater Rex in Angliam cum Brabantinorum copiis profectus, nutantes Regni ciuitates recepit, vbi etiam capto Guilielmo Scotorum Rege in Nortmanniam reuersus, pacem
1176 cum Francis iniit. Anno salutis 1176. Louanium ferè totum incendio periit in profesto S. Laurentij. Henricus quoque iunior Rex cum patre

Clarent Brabanti similiter alijs expeditionibus.

conciliatus est. Brabantinos verò Regis stipendia merentes in Aquitaniam traductos lego, aliquot post annos Burdegalam infestasse. Iidem, ductu Christiani Archiepiscopi Moguntini, Frederico Imperatori in Italia quoque eo ferè tempore militabant, vt Robertus Abbas asserit. Albertus verò Crantzius in Saxonia sua etiam hoc addit, æstimatos tum Brabantinos, vt suo tempore Heluetios. Hacte-
1177 nus Diuæus. Anno 1177. vt Aquicinctensis, Auctor eius temporis narrat, Imperator degens in ciuitate Rauenna, & Alexander Pa-

pa in

pa in Venetia, Legationes alternatim de pace inter ipsos reformanda plus vice simplici mittunt. Tandem 9. Kalend. Augusti facta est lætitia magna in vniuersali Ecclesia. Christianus enim Archiepiscopus Moguntinus, qui & Cancellarius, & Primates Regni cum Episcopis conuenientes, Fredericum Imp. ad Dominum Papam Alexandrum, discalceatum, & Regiis ornamentis nudatum, in Venetia, in loco qui Altus riuus nuncupatur, adduxerunt. Sanè quàm timoratum Deo, & obedientem Ecclesiæ & Domino Papæ se curauerit exhibere, lacrymis pedes eius deosculando, & regiis muneribus honorando, magnificè demonstrauit. Sequenti verò die, in festiuitate scilicet S. Iacobi Apostoli, Domnus Papa cum Cardinalibus suis & Episcopis Missam solemniter celebrauit, & prædictum Imperatorem à vinculo anathematis absolutũ, Corpore & Sanguine Domini nostri Iesu Christi, in confirmationem vnitatis & pacis communicauit. Totaque ciuitas lætatur, & Imperatorem muneribus honorans, conuiuiis vacat. Hæc Auctor illius temporis. Et vbi nunc fictum illud; Super aspidem & basiliscum ambulabis: & velut responsum Papæ à Frederico Imp. Non tibi, sed Petro? quæ etiam vide solidè à Baronio refutata. Annos duos intactos relinquo. Anno 1180. teste eodem Aquicinctensi, Ludouicus Rex Francorum Septimus, per annum paralysi dissolutus, tandem mense Septembri morbo & vita caruit, cui successit filius eius Philippus, huius nominis Rex Secundus. Anno 1181. inter Philippum Franciæ Regem (verba sunt Diuæi) & Philippum Comitem Flandriæ atrox de Comitatu Veromanduorum bellum exortum. Erant Comitis socij Balduinus Comes Hannoniæ, Henricus filius Gothfredi nostri, qui filiam Matthæi Comitis Bononiæ, neptem Comitis Flandriæ vxorem habebat, cum quadraginta ordinis equestris viris. Mouerunt vterque in alterius conspectum; nihil tamen præter inducias actum est. Sic ille, & adstipulatur Meierus. Pergit Diuæus: Sequenti anno bellum inter Gothfredum Ducem ac Balduinum Hannoniæ Comitem renatum, hac de causa: Princeps Angiæ Gosuinus, vicos aliquot in Brabantia possidens, Lembecam ex his Balduino oppignorauerat; quam munire volente Balduino, veritus ne in posterum Brabantinis officeret, missis Legatis intercessit Dux: persistenti in opere arma infert, ac Vanastam occupauit. Opposuit delectissimam suorum aciem Balduinus; cumque ad Lembecam congressuri viderentur, Philippus Comes Flandriæ Balduinum Comitem ad inducias coëgit, donec Dux ex Asia, quò iter parabat, reuertisset. Porrò anno proximo, paratis omnibus ad expeditionem necessariis, Gothfredus Dux in morbum incidit; quo aggrauante, Henricum filium in Asiam misit: quò ille delatus, labascentes Christianorum

Quomodo Barbarossa Imp fuerit reconciliatus Papæ, ex Scriptore istius sæculi.

Exploditur fabula vulgaris.

1180

1181

Henricus filius Godefridi nostri auxiliatur Flãdro contra Regem Francorũ.

1182

Mouet Dux noster contra Hannones.

1183

Henricus eius filius proficiscitur ad bellum sacrũ.

rum res offendit, ex Guidonis Lusiniani, ceterorumque Principum internis odiis; è quibus sumptâ audaciâ, Saladini potentia intantum creuerat, vt Mesopotamiam, & celeberrimam Cœlesyriæ vrbem Alapiam in potestatem redigeret. Porrò sub ipsum Henrici appulsum Damasco egressus, rursum in Palæstinam impetũ fecit. Obiecit se cum exercitu satis copioso Balduinus VI. Rex cum Guidone Lusiniano Sibyllæ sororis marito, Henricus item noster, Boëmundus Princeps Antiochiæ, & Raimundus Comes Tripolitanus, apparebatq; Saladinũ vinci potuisse, nisi nostrorum discordia consilia, pugnæ felicioris fortunã manibus eiecissent. Quare hostis euadens, tentata Petra deserti, sed mox aduentu nominatorum Principum inde repulsus, ad sua reuertit. Eodem anno Gothfredus Dux, superante vi morbi 12. Kal. Septembris vita exiit, Louanij in D. Petri Basilica sepultus. Vxores hic duas habuerat, Margaretam filiam Comitis Limburgensis Henrici, vnde Henricum genuit, Albertum Episcopum Leodiensem, & Aleydam; & ea mortua filiam Comitis Lossensis; è qua sustulit Guilielmum primum Paruisij Dominum, & Henricum Dominum de Cuyck: ad quem quo iure hoc dominium peruenerit, nondum reperi. Hactenus Diuæus, in anno obitus secutus Chronicon vulgare. Sed suspicor ibi irrepsisse 83. pro 86. Nam anno octogesimo sexto huius sæculi eum adhuc viuentem nominat Aquicinctensis sæpè citatus, Scriptor huius sæculi. Qui si fortè credatur errasse vt Godefridum pro Henrico nominarit, certè Meierus quoque ad annum octogesimum quintum vtrumque, & patrem Godefridum & filium Henricum, adhuc viuere testatur, itemque Godefridum etiam nominat adhuc anno sequenti. Meieri hæc sunt verba ad annum octo-

Moritur Dux Godefridus, Louanij sepultus.

Corrigitur error Diuæi, & Chronici vulgaris.

1185 gesimum quintum: Godofredo Louaniensi ex Syria reduci (ita & Molanus cap. 57. quidquid de hoc iam anteà dixerit Diuæus) bellum primo quoque tempore Balduinus Hanoniensis faciendum existimauit, Flandrique opem in illum expetiit. Contrà Flandrus summa ope nisus est componere inter illos gratiam, vt Balduinus sibi contra Gallos auxiliaretur; at nihil promouit. Enimuerò negauit pertinaciter Hanoniensis, pacem se vllam aut inducias Louaniensi daturum. Tali in dissidio Hanoniensis à Flandro discessit, copiasque Tubisiæ adunauit. Eò celeriter Iacobum Auenіensem Philippus misit, qui ab Balduino inducias Louaniensi etiam atque etiam peteret: quas Flandrus postquam non impetrasset, Hillinum Variniacensem cum trecentis equitibus Louaniensi misit auxilio; quo accepto Louaniensis virium incremento, mox Lembecam, quæ Hanoniensis erat partium, incendit, manusque cum Hanoniensi fortiter conseruit. Dum hęc aguntur, Hanoniensis diu multumque à Francis sollicitatus, ad generum suum Philippum Regem Lutetiam

Recrudescit bellum inter Hanoniam & Brabantiam.

tetiam Parisiorum proficiscitur, ac fœdus cum illo contra Philippum Elsatium Flándrum ferit. Ea cognita re inflammatus Elsatius ira, ad vlciscendum protinus Hannoniensem se accinxit. Primùm omnium Iacobum Aueniensem in suas traxit partes, castraque Auenas, Landrechas, Leuzam, Lutosamque ab illo accepta firmis præsidiis muniuit. Philippum Agrippinensium Pontificem, Godofredum Louaniensem, eiusque filium Henricum in societatem armorum adsciuit. Flandrus, adsumpto secum vnà Auenienfi, per fines Cameracensium hostilem in Hannoniam duxit exercitum; alia ex parte Archiepiscopus Agrippinensis cum mille trecentis equitibus, Gothofredusque cum filio Henrico ac magno peditatu populatum venere Hannoniam per Siluam carbonariam; ad hæc Doacenses Pabulaniique ab Occidente haud minùs ferociter populationibus & incendiis Hanoniam sunt aggressi. Inter hæc Hanoniensis ingenti mœstitia animi, cùm ex Castriloco omnem circà regionem fumantem ardentemque prospiceret, de sententia Eustathij Rodiensis, de induciis ad hostem misit. Tum Elsatij paululùm resedit iracundia, datisque induciis, auxiliisque dimissis, per Brabantiam rediit in Flandriam. Hæc Meierus illò anno. Qui quidem & sequenti anno 1186 Godefridi meminit in hunc modum: Renatum bellum inter Godofridum Louaniensem & Henricum Namurcensem, cui quòd auunculus eius esset, Balduinus Hanoniensis profectus est suppetias, ac Gemblacum cum Monasterio, montemque diui Huberti, ac loca quædam alia ab Louaniensi munita incendit. Sic ille. Ita & Aquicinctensis ad eumdem hunc annum: Balduinus Comes Hainoënsis, & Heinricus auunculus eius Comes Namucensis super Godefridum Ducem Louaniensem vadunt, & eius terram incendunt. Villa Gemblacensis peroptima cum Ecclesia sancti Guicberti tunc est incensa. Hæc ille. Obiit itaque Godefridus hic noster non ante hunc annum 1186. quo etiam fiet vt faciliùs constet illud Chronologicon tritum apud Siluæducenses: GODEFRIDVS DVX E SILVA FECIT OPPIDVM: quo significatur, anno octogesimo quarto Siluam-ducis ab eo fundatam. Sub hoc Principe Godefrido anno 1173. Fastradus miles de Wtwyck Postellæ in Campinia Hospitale instituit, Abbati Floreffiensi id tradens, vt Virgines Ordinis Præmonstratensis ibi constitueret hospitibus seruituras. Et id factum. Sed posteà anno 1270. decretum vt mortuis Virginibus non aliæ assumerentur, sed regerent Hospitale aliquot Religiosi ex Floreffia cùm Magistro seu Prouisore ipsis confirmando litteris Ducalibus.

Item aliud bellũ inter Flandrum & Hannonem.

Brabanti Flandris auxiliãtes Hannoniã populantur

Gemblacũ & alia quædam Brabantiæ loca vastantur.

Silua-ducis ciuitas construitur.

Initia hospitalis Postellensis in Campinia Brabantica.

HENRICVS IV.

ALIIS I. DVX, FILIVS PRÆCEDENTIS, XXVII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadraginta nouem.

HENRICVM filium patri Godefrido successisse in Principatum omnes consentiunt; sed quo anno, non æquè clarum est: nostram sententiam iam prompsimus, nempe vt id factum anno huius sæculi octogesimo sexto existimemus. Anno hinc proximo prorsus labefactatæ sunt res Christianorum in Syria, de quo hæc Meierus:

Christiani infeliciter pugnant in Syria mutuò dissidentes.

Ierosolyma iterum venit in manus Barbarorum.

1187 Anno 1187. Saladinus Ægypti Sultanus Tiberiadem obsidebat. Nostri in Syria magna laborabant discordia, Raimundo Tripolitano cum Guidone Ierosolymorum Rege graues in primis simultates gerente. Conscripto nihilominùs exercitu, contra Saladinum itum. Commisso ad Ethin vicum prælio, Tripolitanus in fugam se suosque surripuit. Pugnabant egregiè Christiani, sed pauci à pluribus victi sunt. Guido Rex viuus in hostium venit potestatem. Capta sacrosancta Crux. Ierosolyma ab victore Saladino circumsessa, sexto Nonas Octobris conditionibus redditur. Nostri abeunt incolumes: Sibylla Regina cũ Latinis emigrat; reliqui Christiani nomine Græci, Syri, Armeni, Iacobitæ, Georgiani, Nestorianique remanserunt. Ita Meierus. Aquicinctinus hoc modo: Armenij, Græci Christiani magno dato auri pretio sepulchrum Domini cum sua Ecclesia, & Domini templum à Saladino redemerunt. Remanserunt

Paratur tertia expeditio ad recuperanda loca sacra.

1188 Christianis tantùm Antiochia Syriæ, Tyrus & Tripolis. Sic ille. Anno 1188. hortante Clemente Tertio Papa, parant se Principes Christiani ad capessendum sacrum bellum. Heraclius Patriarcha Ierosolymitanus in Galliam Angliamque eius rei gratia venit. Nouæ tota Gallia pro belli sumptibus imponuntur decimæ; vocanturque hæ Saladinides. Primus omnium ex Belgis mouit Iacobus Auenienſis, delatusque est mari cum septem armatorum millibus in Siciliam; quem secuti statim magna classe Dani, Frisij, Hollandi, Flandrique. Hæc Meierus; & prosequitur ad an-
1189 num sequentem 1189. Fredericus Augustus, senio licet grauis, sacra indutus

HENRICVS IV. XXVII. BRAB. PRINCEPS.

Fredericus Imp. miserè perit in Armenia.

tus arma validiſſimum exercitum ex Germania per Pannonias ac Græciam in Armeniam iam perduxerat: qui dum ibi Selephum flumen incautiùs tranſmitteret, equo offendente, lapſus, ita affectus eſt, vt inter manus ſublatus paulò pòſt expirarit. Flandri, Brabanti, Hanones, apud Meſſanam Siciliæ vrbem Iacobo Aueníenſi ſe coniunxerunt, illoq́ue Duce in Syriam nauigauerunt. Ita Meierus. Expeditionis Principes, ait Diuæus, fuerunt, Fredericus Sueuiæ Dux, Philippus Comes Flandriæ,

Brabanti quoque huius expeditionis ſocij.

Florentius Hollandiæ, Gerardus Loſſenſis, Theodericus Cliuiæ, Otto Gelriæ Comites: addunt Henricum Ducem noſtrum Chronica Brabantiæ; alij, & veriùs, Iacobum Auenarum Dominum Brabantinorum ingentes copias eò duxiſſe ferunt. Sic ille. Henricum domi manſiſſe ſuſpicor ob vicinum incendium, de quo iſta Aquicinctenſis anno præcedenti: Comes Namurcenſis Heinricus filiam ſuam vnicā adhuc lactentem dat Heinrico Comiti Trecarum, & cum ea, poſt ſuum deceſſum, omnem terræ ſuæ Comitatum. Balduinus Comes Hainoënſis, ex ſorore nepos eius, hoc audiens & videns indoluit. Cùm autem ante menſem Auguſtum in guerra Regis Francorum, Trecenſis inexcuſabiliter occupatus

Comes Hānonienſis capit Namurcenſem & Bouinienſem arces.

eſſet, & Namurcenſis lecto decumberet, Balduinus vndecumque contracto exercitu caſtrum milite nudatum reperiens, inexpugnabile caſtrum Namucenſe, vt putabatur, fortuna ſibi arridente cepit. Mediante autem menſe Auguſto, vltrà progrediens, & caſtellum fortiſſimum Bouinienſe obſidione cingens, poſt diem XV. viriliter cepit, & omnem terram citra Moſam Comitatus Namucenſis ſibi ſubdidit. Hæc Aquicinctenſis. Addit Diuæus iſtud ad annum 1189. Lego hoc anno Balduini Comitis ac Henrici Ducis diſcordiam ſopitam, Philippo Flandriæ Co-
1190 mite, & Coloniæ Archiepiſcopo auctoribus. Anno 1190. narrante Meiero, Saladinus ex Aſſyria, Media, Perſide, Arabia, Ægypto, maximis ductis copiis, eximere obſidione Ptolemaida conatus, pedem referre cogi-

Reges Frāciæ & Angliæ proficiſcuntur ad bellum ſacrum.

tur. Hîc duo tamen Latinorum millia ceciderunt. Et eodem anno Philippus Franciæ, Richarduſq́ue Angliæ Reges ſacram ſumpſerunt expeditionem. Gallus ex Genua, Anglus ex Maſſilia in Siciliam ſunt delati. At dum hiemem neceſſariò ibi agunt, in vetera odia ſimultateſq́ue ſunt
1191 prolapſi. Nihilominùs anno proximo 1191. appetente vere, Franci Burgundioneſq́ue & Flandri proſpero curſu ex Sicilia nauigauerunt in Syriam. Angli verò tempeſtate in Cyprum compulſi, totam eam inſulam ſui iuris fecerunt. In Syriam dehinc delati Francis ſe coniunxerunt. Horum aduentu Barbari neceſſitate adacti, Ptolemaïdem diu fortiter defenſam reddiderunt. Ea in obſidione quinquaginta ampliùs ex noſtris Comites & Epiſcopi peſtilentia ſunt abſumpti, in quibus Philippus Comes Flandriæ, qui deceſſit Kalend. Iulij, vrbe nondū capta. Vrbe recepta

Francus Rex, cæli grauitatem excusans, domum se recepit. Ita ille; & adstipulatur Aquicinctensis, cui Ptolemais vocatur Acon, apud quem hæc sequuntur: Anno 1192. Radulfo Leodicensi Episcopo, qui cum Frederico Imp. Crucem assumpserat, in itinere anno superiori mortuo; duo per contentionem in prædicta Ecclesia sunt electi, Autbertus scilicet (aliis Albertus) frater Ducis Louaniensis, & Autbertus (item Albertus) frater Comitis de Reitesta. Verumtamen Louaniensi Alberto iustior pars, sanior & multiplicior, fauebat. Heinricus autem Imp. ab expeditione Apuliensi reuersus, electionem vtriusque cassauit, & Lotharium Bonnensem Præpositum ditissimum ad ciuitatem dirigens, palatium Episcopi, villas & castella Episcopij ei tradidit; Clerum quoque cum populo ei obedire præcepit. Hæc omnia, vt quidam existimant, fecit Imperator consilio Balduini Comitis Hainoënsis. Nam propter ipsius Ducis animositatem, & inueteratam erga se simultatem, infestum habebat ipsius fratrem. Ipse verò Albertus frater Ducis, videns factam in se iniustitiam, timore Imperatoris, habitu pauperis viatoris assumpto, ad pedes Cælestini Papæ in Lateranum peruenit. Audita autem Papa electionis ratione & concordia, electo litteras suas tradidit, Archiepiscopo mandans Coloniensi, vt ei munus conferat consecrationis. Denique Wilhelmus Rhemensis Archiepiscopus, litteris à Cælestino Papa acceptis, Albertum Leodicensem Electum in ciuitate Rhemensi mense Septembri Episcopum consecrauit, Archiepiscopo Coloniensi ab eius consecratione se excusante. Eclipsis Lunæ accidit 11. Kal. Decembris. Et subsequenti die Albertus Leodicensis Episcopus, à quibusdam proditoribus extra vrbem Rhemensem eductus, inaudita mortis crudelitate perimitur. Eum Henricus Imp. qui Lothario fauebat, quem in sedem Leodicensem intruserat, à Regno suo excluserat. Qui fuerint interfectores Episcopi, & à quo missi, ignoratur; hoc tamen scitur, quòd de Germania venerint, & illuc confugerint. Isti patrem suum & Dominum de ciuitate Rhemensi callidè educentes, vt liberiùs perpetrarent flagitium, secundo mense consecrationis eius vix elapso, caput sancti Sacerdotis mucrone impio mutilauerunt. Prudens Lector, nota inauditam proditorum versutiam. Pridie enim quàm ista agere deliberarent, * hominium ei fecerunt, ne eos haberet suspectos. Hęc Auctor tunc viuens. Et prosequitur anno sequenti 1193. Henricus Dux Louaniensis, & Henricus patruus eius (intellige auunculus) Dux Ardennensis, insurgunt contra Comitem de Ostada, & Lotharium fratrem eius, quem Heinricus Imp. in Sedem intruserat Leodicensem, pro interfectione Alberti Episcopi nominatæ vrbis; omnia eius castella, quæ circa Rhenum possidebat, capiunt, & quædam destruunt & incendunt; ipse autem Comes cum fratre suo ad Imperato-

Rex Francia captâ Ptolemaidâ domum reuertitur.

1192

Albertus frater Ducis nostri eligitur Episcopus Leodiensis.

Confirmatur à Cælestino Papa.

Crudeliter idem Episcopus à sicariis necatur.

* Homagium *seu* sacramentum

1193

Parat Dux noster eiúsque auunculus vlcisci eius necem.

 rem

rem fecit confugium. Cæleſtinus Papa omnes interfectores Epiſcopi anathemate perpetuo innodauit. Lotharius quoque Leodicenſis intruſus omni prælatione à Cæleſtino priuatur. Henricus itaque Imp. de morte Epiſcopi ſupradicti parentibus eius ſatisfaciens, motus ſeu turbas Principum Regni, qui aduerſus eum propter hanc cauſam inſurrexerant, conatur ſedare; ea conditione vt Duci Louanienſi & Ardennenſi, cum conſilio Capituli liceret quem voluerint eligere Epiſcopum in ſede Leodicenſi; qui auctoritate Imperiali freti, elegerunt Simonem filium Ducis Ardennenſis. Sic ille. Diuæus vocat Henricum alterum Comitem

Imperator concedit Duci vt eligat cum conſilio Capituli Epiſcopum quem velit.

1194 Limburgi & Arduennæ. Anno 1194. (teſte eodem Aquicinctenſi) Balduinus Comes Flandrorum & Hainoënſium in ipſis diebus Quadrageſimæ exercitum congregans copioſum, contra Heinricum Ducem Louaniæ & quoſdam Flandrenſes ſibi rebelles hoſtiliter vadit; ſed parum proficiens pænè inefficax rediit; & induciæ vix obtinentur vſque ad medium menſis Auguſti. Sic Aquicinctenſis. Copioſiùs de his Diuæus ad hunc modum: Theodericus Beuernæ & Dixmudæ Dominus, Comitatu Aloſti excluſus, inito cum Brabantinis fœdere, Replemondam occupauit; è qua continuis excurſionibus vexata Waſia ac Aloſtanis, ingentem ſæpiùs prædam opido inuexit. Porrò Balduinus Comes (quem hæc Brabantinorum ope fieri non latebat) coacta militari manu, Niuellenſes ac Angianos Brabantinis conſentientes grauiter afflixit; ac Angiam Ingelberto Principi extortam muro nudauit. Tradit Meierus, Henricum Imperatorem, vt hanc contentionem ſopiret, in Teſſandriam veniſſe; nihil tamen extra inducias impetraſſe vſque in Natalem Baptiſtæ. Exeuntibus induciis, nouus inimicitiarum fomes bellum reſuſcitauit. Erat tum Namurcenſium Comes Henricus ætate grauis, ac nulla ſobole felix. E ſororibus eius Adelheide maiore Balduinus Comes, Iſabella minore Valeranus Luceburgenſium Comes, prodierant. Nec dubium erat Balduinũ, ipſo iure & compluribus beneficiis auunculum demeritum, eo defuncto, ſucceſſurum. At Henricus Comes, incertum qua de cauſa à Balduino alienatus, inſtigante Duce noſtro, Valerano ſucceſſionem Comitatus addixerat. Hinc in Namurcenſes bellum tranſlatum. Erant Henricus Namurci, Valeranus Luceburgi Comites totius negotij capita. His Henricus Dux noſter, Henricus Limburgij Comes Valerani ſocer, cum Henrico ac Valerano filiis, Albertus Arnburgi, Fredericus Vianæ, Gerardus Iuliaci Comites acceſſerant. Horum auxiliis Namurcenſis Balduino occurrit. Tradit Meierus, congreſſione in Namurcenſium finibus Balduinum victorem Henricos Lemburgenſes captos abduxiſſe cum 121. equitibus; nec multò pòſt Hallis inter eum ac Ducem noſtrum conueniſſe. Hæc Diuæus.

Comes Flãdriæ mouet in Henricum noſtrum.

Angia muro nudatur.

Henricus noſter auxiliaris Comitis Namurcenſis contra Hanonem.

Hoc

Hoc eodem anno, ait Aquicinctensis, Margareta Hainoënsium & Flandrensium Comitissa moritur, & in templo S. Donatiani iuxta Carolum Comitem Brugis sepelitur; cui successit in Comitatu Flandrorum Balduinus filius eius. Sicque Comitatus reuersus est ad iustum heredem Balduini Hasnoniensis, qui ab anno 1072. possessus fuerat à successoribus Roberti Casletensis Comitis (Frisium intelligit) per annos C.XXIII. Sic ille. Meierus hoc eius adscribit epitaphium: Hæc fuit Margareta vxor Balduini Comitis Flandriæ & Hannoniæ, primi Marchionis de Namur, mater Elisabeth sanctissimæ Francorum Reginæ, filia Theodorici, & soror Philippi Comitum Flandriæ. Hæc fuit plurimorum meritorum, præcellens in omni opere bono cunctas mulieres viuentes tempore suo. Obiit XVII. Kal. Decembris anno Domini M. C. XCIIII. mense Nouembri. Requiescat in pace. Et pergit: Balduinus futurus Græcorum Augustus, qui stirps prima inter fratres eminebat, defuncta matre, Comes mox salutatur Flandriæ, haud ita multò pòst in Hanno-niam quoque successurus patri. Ac deinde ad annum sequentem: Balduinus Balduini pater, cùm Castriloci grauiter ægrotaret, Philippo filio Comitatum Namurcensem testamento legauit, adiecta conditione, vt eum Principatum ipse ab Balduino fratre, Balduinus verò à Cæsare in beneficium acciperet, teneretque; & breui pòst moritur. Tum Balduinus Princeps post ductas magnificè patri exequias, Hannoniensi Principatui est inauguratus; & Philippo fratri iuxta paterni testamenti formulam Comitatum permisit Namurcicum, Henrico autem fratri sexcenta in Flandris, ac quadringenta in Hanonibus assignauit agri iugera. Hæc Meierus. Anno 1196. teste Aquicinctensi, Heinricus Imp. hieme transacta, iterùm ad Siciliam & Apuliam proficiscitur, & quidquid in Regno corrigendum erat, ab eo corrigitur. Præparantur etiam naues & cetera quæ Teutonicis, qui superiori anno Cruces assumpserant, ad transfretandum erant necessaria. Ab Apennino monte vsque ad mare Oceanum per totam Galliam & Germaniam fames in tantum præualuit, vt maximam vtriusque sexus multitudinem contigerit interisse. Nam triticum 40. vel 50. solidis venumdabatur, quod pro quatuor aut quinque ante hanc pestem dabatur. Sic ille. Hoc anno, referente Grammaio, consignatur Diploma quoddam Cœnobij Michaëlitici Antuerpiensis; vbi nominatur Guilielmus de Lyre, Officialis Ducis in Antuerpia, cum Scabinis Ducis duobus: qui titulus quid sibi velit, aliis, vel fortè nostris secundis operis, inquirendum diligentiùs relinquimus. Anno 1197. fames annis superioribus concepta nullum habuit temperamentum. Inter Philippum Regem Francorum & Balduinum Comitem Flandrorum pax turbatur, instinctu Richardi Regis An-

1194 Moritur Margareta Comitissa Flandriæ, Hanno-niæ, &c.

Eius epitaphium.

1195

Item moritur Comes Hannoniæ Balduinus.

1196 Paratur quarta expeditio pro recuperanda Terra sancta.

1197

Anglorum. Hæc Aquicinctensis. Eodem anno, vt habet Diuæus, Cælestinus Pontifex & Henricus Imp. fortissimum exercitum in Syriacam expeditionem misere, cui intererant Henricus Saxoniæ, Henricus Lotharingiæ & Brabantiæ Duces, Henricus Comes Palatinus, Valeranus Limburgi Comes, aliique complures. Hi in Syriam delati, Ioppen ac Berytum Saracenis ademerunt. Hactenus rectè Diuæus. At quod subiungit, anno sequenti Henricum Imp. Panormi in Sicilia obiisse 10. Kal. Maij, errat. Nam Aquicinctanus tunc viuens narrat eum obiisse hoc anno; additque Baronius ex Rogerio, eum defunctum in Vigilia S. Michaëlis die 28. Septembris, cùm paulò antè, ipsis Kalend. Septembris (vt Arnoldus quoque Lubecensis tunc viuens testatur) classis eius soluisset Messanâ Orientem versus, sub ductu Conradi Hildesemensis Episcopi Imperatoris Cancellarij, & felicissima vsa nauigatione peruenisset in Palæstinam ad portum Accon 22. eiusdem mensis. Hæc pluribus, quò certiùs etiã constet, quando Henricus noster eò profectus sit.

Proficiscitur cum aliis etiam Henricus noster in Syriam.

Moritur Henricus Imp.

1198 Anno 1198. eodem Aquicinctensi narrante, Cælestinus III. Papa senex & plenus dierum moritur; Lotharius Diaconus Cardinalis, vocatus Innocentius III. ætate iuuenis succedit. Post mortem verò Henrici Imp. Primates regni Teutonici de Rege substituendo diffidentes, Sueui, Baioarij, Alemanni, Apulienses vel Sicilienses Philippum Ducem Sueuorum, fratrem Henrici Imp. tutoremq; filij eiusdem elegerunt; Saxones autem & Lotharingi Othonem Comitem Pictauiensem, filium Henrici Ducis Saxonum, in Aquensi Palatio in Regem sublimauerunt. Duxit autem Otho Rex vxorem filiam Godefridi Comitis Louaniensis ac Ducis Lotharingiæ. Hæc Auctor illius temporis. vndè miror à Diuæo & aliis vxorem hanc Ottonis vocari filiam Henrici, ipsumque Henricum socerum. De Ottone addit Meierus, eum fuisse Ricardi Anglorum Regis & Ducis Normannorum ex sorore nepotem, ne mireris eum vocari Comitem Pictauiensem.

Item moritur Calestinus Papa

Imperatores duo in schismate, Philippus & Otto.

Ducit Otho sororem nostri Henrici.

1199 Anno 1199. secundùm eumdem Aquicinctensem, Balduinus Comes Flandrorum terram Regis Francorum vastat, rapinis & incendiis. Philippus Comes Namucensis frater eius cum aliis quibusdã militibus capitur, qui vincti ferro ad Regem in Franciam diriguntur. Maria Balduini vxor Francorum Regis neptis, Parisios ad Regem pro pace inter ipsum & maritum constituenda proficiscitur. Eam Rex honorificè & suscepit & dimisit. Pax autem hoc anno conditionibus istis est conclusa, vt Balduino Comiti eiusque heredibus tota Flandria vltra nouum Fossatum siue aggerem ad Orientem cedat; Rex verò Atrebatum, Audomaropolim, Lensium, Bapalmam, Ariam, Hesdinum, aliaque citra Fossatum sita. Hæc ibi. Prætensum ius à Francis testatur Meierus ad annum 1191. nempe quasi Isabella Philippi huius

Regi Frãcia magna pars Artesia à Flandro concessa.

Regis

Regis Francorum auia ab Elſatio auunculo ex aſſe fuiſſet heres inſtituta. Anno 1200. narrante Diuæo (nempe ille annus in margine adſcribitur) Otto Imperator, aſſumpto ſecum ſocero (Henricum noſtrum intelligit) Bopardiam tentauit, quorumdam nuntiis eò vocatus: vbi inedia exercitum premente ad ſua reuertit. Eodem pænè tempore cum Theodorico de Are Epiſcopo Vltraiectino Theodoricum Hollandiæ ac Ottonem Geldriæ Comites contendiſſe lego. Et anno 1202. (ſic habet numerus, ſcilicet anno illius ſæculi ſecundo) Henricus Dux noſter, Theodorico Epiſcopo Vltraiectino confœderatus, in Gelriam mouit. Occurrit Comes Otto, & congreſſuri proculdubiò fuiſſent, niſi Otto Imperator, ac Adolphus Archiepiſcopus Coloniæ, vtroque Traiectum ad Moſam vocato, pacem fieri impetraſſent, deductis tum exercitibus. Alij poſteriùs prælio decertatum captumque Geldrum, alij ad Imperatorem iter habentem furtiuè interceptum ferunt. Conſtat ſanè captum fuiſſe, obſidebat tum Vltraiectum Theodoricus Hollandiæ Comes; qui fortuna Ottonis Comitis intellecta, ſoluta obſidione, cum omnibus viribus Brabantiam ingreditur: vbi ſubita inuaſione, Boſcoducis capto, Guilielmum primum Parwiſij Baronem & Henricum Dominum de Cuyck fratres Ducis cum ingenti præda abegit. Interim Dux noſter, delectis ſuorum tumultuariis copiis, Boſcum ſeruare properans, cùm captum, hoſteſque iam ad ſua recedere in itinere cognouiſſet; accelerata quantum poterat profectione, Hoſdenam, (vbi hoſtes caſtra habebant) iter direxit. Fauit fors cœptis. Hollandi omnis mali ſecuri, in caſtris agebant. Brabantini ferociter inuecti, ſubito impetu, perculſis omnibus, caſtra cum ipſo Comite cepere, priuſquam arma arripere hoſtium quiſquam poſſet. Hæc Brabantinorum Chronographi teſtantur. Hollandici verò ſuos in vico Hoſdena Brabantinorum exercitum, quamuis fortiorem, ſumma virtute excepiſſe, ac ſolo numero victos aſſerunt, cùm Brabantini Coloniæ Archiepiſcopi, Leodienſis Epiſcopi, Ducis Limburgenſis, & Comitis Flandriæ auxiliis iuuarentur. Quidquid ſit, capti vterque Comes, ingenti auro ſe redemêre; adeò vt Gelrus terram à Traiecto vſque Ruremundam ratione trium millium marcharum pignori Leodienſibus ſiſteret. Vtrumque dimiſſum Dux affinitate ſibi iunxit; Florentio Hollandi filio Mathildam, aliam Geldro collocans. Hæc eo anno à Brabantinis geſta. Sic Diuæus, ſatis confuſè quidem. Sed quid agas? Auctarium Aquicinctenſe hîc finitur; Meierus de his nihil habet, ſimiliter nec Chronologus Leodienſis: Vltraiectenſium tantùm Chronologus Ioannes Beka, vicinus iſtorum temporum, de his agit; ſed prorſus, vti Diuæus iam dixit ea ab Hollandis Chronologis narrari. Ego iſta eius verba adiicienda cenſui: Theodoricus Hol-

1200

1202

Henricus noſter auxiliaris Epiſcopi Vltraiectini contra Gelrum.

Comes Hollandiæ, capto Buſcoducis, primores etiã captos abducit.

Brabanti excutiunt Hollando prædam.

Affines Ducis noſtri fiunt vterque, & Geldrus & Hollandus.

Hollandiæ Comes (inquit) volens Ottonem Geldriæ suum complicem
eruere de manibus Ducis, dissoluit obsidionem ab vrbe Traiectensi, ac
oppidum Ducis, quod dicitur Buscum, obsedit in manu forti; quod tan-
dem die 7. mensis Septembris armipotenter intrauit. Wilhelmum fra-
** Notent studiosi, hunc de Busch. vocari suprà de Cuyck.*
trem Ducis, ac Henricum de * Busch complurimosque milites cepit. Ita
Ioannes Beka. Heda, alioqui eadem narrans, sic habet: Et Siluamducis
oppidum non spernendum circumuallans, die septimo ad deditionem
coëgit, in quo Wilhelmum fratrem Ducis cum multis nobilibus cepit.
1203 Hæc illi. Anno 1203. testibus iisdem, cùm Theodoricus Comes pensatis
Moritur Theodoricus Comes Hollandiæ.
damnis cum magno pondo auri iam anteà laxatus esset, 2. Nonas No-
uembris apud Dordracum cessit è viuis, vnica filia nomine Ada relicta,
antequam illi tutorem designasset, conquestus multùm de absentia fra-
tris sui Wilhelmi Comitis Frisiæ. At coniunx eius habens Wilhelmum
Comitem exosum, & regendi ipsa cupida, nondum adimpletis exequiis
acciuit Ludouicum Comitem Lossensem ex arce Altena; cui properè ad-
uenienti Dordracum despondet Adam filiam, & næniis (proh pudor!)
miscentur nuptiæ. Ita illi, causam aperientes secuti inde belli Hollandici.
1204 Anno 1204. iuxta Stadensem, Teutonici, capta Constantinopoli, Regem
Capta Constantinopoli Balduinus Flander cōstituitur Imperator.
sibi Comitem Flandriæ Balduinū constituerunt. Ita ille. Et eodem an-
no, narrante Diuæo, Philippus Imperator, Ottonianę factionis Principes,
alios armis, multos verò pretio, variisque pollicitationibus partibus suis
conciliabat. Fuit in his & Henricus noster, quòd Otto Imp. Mariæ vxori
1205 esset iniquior; quam & paulò pòst repudiauit. Anno proximo idem Phi-
lippus pulcherrimo suæ partis Principum numero stipatus Aquas venit;
vbi ab Adolpho Coloniensi Archiepiscopo corona redimitus est. Mox
Dux noster relicto Othone pugnat pro Philippo Imp.
Adolphus à Romano Pontifice sacris amotus, quòd Imperatori sibi in-
uiso adhæreret, successorem accepit Brunonem; qui Ottonis Imp. parti-
bus addictissimus erat, in cuius & fide Colonienses perstabant. Quos
Philippus ope sibi deuotorum, ac Henrici imprimis Ducis nostri anno
1206 proximo 1206. impetens, Ottonem cum Brunone in itinere sese oppo-
nentes ad Wassenbergam profligauit: vbi Brunone capto, Otto Colo-
niam, inde ciuibus diffisus in Angliam nauigauit. Ea clade consternati
Colonienses, Henrico Duce nostro intercessore multis precibus parato,
Bopardiæ Philippum supplices accedunt. Recepti in fidem, misso illuc
Cunrado Archiepiscopo Moguntino, sacramenta præstiterunt. Ita Di-
uæus, & adstipulatur Stadensis huius sæculi Scriptor his verbis ad eum-
dem hunc annum adscriptis: Philippus & Otto iterùm vires suas circa
Coloniam sunt experti, & Otto iterùm grauiter vulneratus. Tandem
Colonienses, dimisso Ottone, in Philippi gratiam redierunt. Et subdit
1207 idem Auctor: Anno 1207. Philippus & Otto, habito Conuentu in Que-
delin-

delinburg, duobus Cardinalibus præſentibus,de reconciliatione tentantes,nihil profecerunt. Et anno ſequenti Rex Philippus à Comite Witilſ- 1208
pach in Bauenberg occiditur 11. Kalend. Iulij, & in Spira ſepelitur. Rex *Imp. Philippus occiditur.*
Otto,accedentibus ſibi primùm Saxonibus,deinde Principibus,deſponſata ſibi etiam Regis Philippi filia, ſubitò eſt in Imperio confirmatus.
Ac deinde anno proximo Romæ à Papa Innocentio coronatur.Hæc Sta- 1209
denſis. Diuæus de coronatione diſtinctiùs:Otto Italiam ingreſſus,omni- *Otho Imp. Romæ coronatur.*
bus Romam vſque in fidem receptis, 4. Nonas Octobris ab Innocentio Pontifice Imperiali corona redimitur: quibus peractis,in Apuliam profectus, oppida eius regionis plurima ſubiecit Imperio. Pontifici minitanti excommunicationē, niſi occupata redderentur Eccleſiæ, Otto non paruit, quin etiam Campaniæ manum iniecit, Frederico Henrici VI.
Imp. filio Siciliæ Regi ſubiectæ.Quare ſequenti anno,cùm Innocentius 1210
Pontifex Ottonem tota Germania excommunicatum declaraſſet, Prin- *Fredericus II. creatur Imp. excommunicato Othone.*
cipes Germanorū, Conuentu celebrato, Fredericum Regem Siciliæ Imperatorem creant. Erant eorum primi Rex Boëmiæ, Dux Auſtriæ, Dux Baioariæ,Landtgrauius Thuringiæ, Siphridus Archiepiſcopus Moguntinus. Hugo etiam Leodienſis Epiſcopus Ottonem tota diœceſi ſua ſacris amotum,& Imperio depoſitum pronuntiauit. Anno 1211.Henricus 1211
Palatinus Comes, Henricus Dux noſter alijque aliquot Ottoni addicti, Moguntinam regionem grauiter depopulati ſunt.Et ſub finem eius anni
Otto in Germaniam rediit. Anno ſequenti Henricus Dux noſter Ottoni 1212
nimiùm addictus menſe Maio in Leodienſes mouit; quos cùm igne & *Henricus noſter Othoni nimiùm addictus mouet in Leodienſes.*
ferro variè afflixiſſet, ipſam vrbem regionis primariam Aſcenſionis feſto armis cepit, Epiſcopo paulò antè Hoyum elapſo. Hîc magna crudelitate graſſatus miles, templorum, matronarum, virginumque nihil intactum reliquiſſe fertur: commiſſa in ipſis Baſilicis homicidia, ſtupra; nec incendium vrbs euaſiſſet, niſi Caſtellanus Bruxellenſis filium ibi Canonicum habens obſtitiſſet. Intereà Epiſcopus Hoyo in Ducem excommunicationem iaculatus, vltorem D. Lambertum, cuius ſacra temerata fuerant, inuocabat; verùm, id contemnentibus Brabantinis,cùm armis ſpiritualibus non poſſet,decreuit profanis impetum propellere. Collecta igitur non modica militum manu, abſcedentes inſecutus, conſequi non potuit. Innocentius verò Pontifex, hac re com- *Tota Brabantia ſubiicitur à Papa Eccleſiaſtico interdicto.*
perta,toti Brabantiæ ſacris interdixit,Leodienſes à præſtito per vim Ottoni ſacramento abſoluens. Otto verò Imperator eodem tempore Thuringiæ Lantgrauium Hermannum bello petiit,cuius munitiſſimas arces Rotenburgam & Salſungam cum oppido Wifenſi deſtruxit. Dum hæc fierent, Fredericus Alpibus Rhæticis in Germaniam delatus, Conſtantiam venit: cui, relicto Thuringico bello, occurrens Otto, multis eum

deſerentibus, in Saxoniam confugit; Fredericus verò Hagenoa mox potitus eſt. Hæc Diuæus. Ceterùm quanta fuerit clades Leodienſibus à noſtro illata, etiam externus Scriptor eius temporis Stadenſis his paucis verbis ſatis indicat ad eumdem hunc annum: Dux, inquit, Brabantiæ
1213 Leodium deſtruxit. Anno inſequenti 1213. Fredericus menſe Maio in celeberrimo Principum Conuentu coronatus eſt (verba ſunt Diuæi.) Erat

Dux noſter ſocius Frãcorum contra Flandrum, & quare.

ei confœderatus Philippus Francorum Rex, Ottoni ob Anglicam affinitatem infeſtiſſimus. Huic Philippo eo anno graue cum Ferdinando Flandriæ Comite, Ioannæ Conſtantinopolitanę marito (cuius pater Balduinus octauo priùs anno ad Hadrianopolim ſeu captus ſeu cæſus erat) cœpit bellum: in quo Henricus noſter, quamquam Ottoniarum alioqui partium, Regi fœdere iunctus, ſimul Ferdinando Ottonis amico obſiſtebat, ob promiſſam ſcilicet Leodienſibus opem à Ferdinando alienus.

Ducit filiam Regis Francorum vxorem.

Profectus ergo Sueſſiones ad Regem, Mariam filiam eius vxorem duxit; pactus cum Rege, vt bellum Flandriæ inferens, Comitem inprimis ab ope Leodienſibus præſtanda diuerteret. Reuerſus itaque à Sueſſionibus Henricus, mox in Leodienſem terram proceſſit: vbi toto Loſſenſi Comitatu ac Hasbania igne conſumptis, Tungros cepit: quibus direptis,

Henricus ſecundò Leodienſes inuadit.

in Leodium impetum fecit: repulſus tamen virtute ciuium, concrematis ſuburbiis, circa veſperam ſuos Stendremaliæ caſtra locare iuſſit. Conſederant non procul inde Hugonis Epiſcopi, Ludouici Loſſenſis, Henrici Arduennæ Comitum copiæ: à quibus non modicam eo die (erat 15. Kal. Maij) Brabantini itinere feſſi iacturam accepêre. Poſtridie Dux Hugardiam verſus mouit: vbi Epiſcopus Hoyanos, Dionantenſes ac Foſſenſes ſeſe opperiri iuſſerat; ipſe verò Ducis veſtigiis inſiſtens, prope eum ſub veſperum caſtra locauit. Altera die, quarto videlicet Kal.

Cruentum prælium inter Leodienſes & Brabantinos.

Maij, vtrimque productis exercitibus, ferociſſimè concurrunt. Brabantini oratione atque exemplo Ducis ſui animati, ſumma virtute irruentes, Loſſenſem equo deiecerunt. Pauidus inde Arduennas, qui proximè confligebat, iam fugam circumſpectabat, niſi Loſſenſis virtute fratris in equum ſublatus fuiſſet. Vnde confirmati Leodienſes, Brabantinos fame ac priorum dierum laſſitudine pænè enecatos facilè in fugam diſiiciunt.

Brabanti victi, maximè Louanienſes & Lyrani.

Louanienſes porrò ac Lyrani (qui in prima acie dimicabant) multis hoſtium interemptis, ad 2000. periêre; reliqui diſperſi, hac illac domum cum ipſo Duce confugerunt. Epiſcopus poſt hanc victoriam, exuſtis Thenenſium agris, Leuiam expugnauit cum arce Hannuti. Ita Diuæus. In Chronico citato nomine Chronici Gemblacenſis, in Notis tom. 2. Rerum Leodienſium, iiſdem his narratis, ſic Auctor concludit: Tunc venit Hugo Epiſcopus, & cum eo Ludouicus Comes Loſſenſis, & multos de exercitu Ducis interfecerunt, ita quòd ad duo millia numerus

rus eorum ascendit, & pro maiori parte de Louanio & de Lyra extiterunt. Et posteà incenderunt Lyewis; & tandem ex istis comprehendi potest, quàm sit periculosum Ecclesiã Dei perturbare. Namq; qui anno Domini 1212. Brabantiniones tam horrenda mala in Ecclesiis Leodij perpetrarunt, hæc eis strages hominum anno sequenti 1213. ad Steps iuxta castrum de Montenaken euenit. Hæc ibi. Addit Diuæus deinde ad eumdem hunc annum, sed inuerso temporum ordine, vt mox docebimus: Philippus intereà Rex Francorum, Flandriâ pænè in potestatem redactâ, Gandauo copias admouit. Ad quem Dux noster profectus cum suorum ampla manu, cis-Scaldana parte vrbis versus Brabantiam castra posuit. Dum hîc sedent, Ferdinandus Comes auxiliis Anglorum adiutus mense Iunio classem regiam in portu Dammensi oppressit, & suis expositis Dammum oppugnare adoritur. Porrò Philippus Rex cum Duce nostro Dammensibus auxilio profectus, profligata Flandrorum Anglorumque acie, & reliquiis classis incensis, Gandauum mox terrore eius victoriæ cepit; imperatisque toti Flandriæ obsidibus domum retrò abiit. Post cuius discessum Ferdinandus potitus mox rursum omni Flandria, adiunctis sibi Guilielmo Saleberiæ ac Guilielmo Hollandiæ Comitibus, statim in Brabantiam duxit; vbi Henricum Ducem subita inuasione Bruxellæ inclusum pepulit, relicto Franco, secum fœdus inire, Henrico & Gothfredo filiis obsidibus. Hæc Diuæus, sed turbato temporis ordine. Nam vt ex Meiero constat, obsidio Gandaui contigit statim post Pentecosten, & clades Brabantinorum in Octobri, non in Aprili, quod ponit Diuæus. Nam ita legitur de hac pugna apud Leodienses:

Dux noster cum Rege Fräcorum obsidet Gandauum, & paulò pòst capit.

Vlciscitur se insigniter Flander de nostro Duce.

Corrigitur ratio temporum in Diuæo.

At Brabantini cæduntur nocte Calixti.

atque adeò (vt ibi etiã clarè exprimitur) Dominica qua cantatur Iustus es Domine, 3. Id. Oct. id est in Vigilia Calixti Papæ. Neque etiam verisimile est, (quod secundũ Diuæum dicendum esset) tanta accepta clade in Aprili, Brabantinos circa Pentecosten mox in Gandauenses prosiliisse. Ceterũ clades illa postrema illata per Ferdinandum contigit deinde in vere, anno eodẽ 1213. exeunte more Gallico ad Pascha, hoc est 1214. more Romano ineũte. De ea sic Meierus ad finem dicti anni 1213. inter cetera: Eò necessitatis Louaniensem adegit Ferdinãdus, vt relictis Philippi Regis partibus, nouum secum fœdus societatemq; armorum iungere illum compelleret, datis in eius rei fidem obsidibus, duobus eius filiis Henrico & Gotofredo, qui mox Gandauum ducti sunt asseruandi in arce. Hæc Meierus. Initio sequẽtis anni (verba sunt Diuæi) Otto Imp. latebris Saxoniæ egressus, Ottonis Geldriæ Comitis sibi dissentientis terrâ latiùs peruastatâ, Traiectum ad Mosam venit; vbi Valerano Limburgi Comite aliisq; eius tractus Nobilibus in societatem adscitis, & ipse bellum Fran- 1214

Henricus noster auxiliaris Flandri cõtra Francum.

 corum

corum Regi parabat; in quod Ferdinandus Comes, Rex Anglorũ Ioannes, Henricus Dux noster, Reinaldus Comes Boloniæ nomina dederãt. Ferunt, tum Mariam Brabantini filiam ei iunctam fuisse: quod tamen multò antè accidisse, ex Abbate Vrspergensi eius temporis æquali retulimus. Assumptis igitur ijs qui auxilia non modica adducebant, per Brabantiam in Hannoniam progressus, Valentianis summo honore à Ferdinando Comite exceptus est. Hîc Cõuentu celebrato, cõuenêre eius partis Principes, frater Imperatoris, Henricus Palatinus, Henricus Dux noster, Valeranus Limburgi Comes, Guilielmus Comes Saleberiæ cũ Anglicis auxiliis, Bernardus Dominus de Oistremala, Gerardus de Randenroda. Dum hîc de summa belli deliberant, Tornacenses Francorum Regem vrbe receperunt: quorum defectione non parum territis, ne ceteri eorum exemplum sequerentur, placuit omnes copias mox eò deducere. Quare cùm Moretaniam tribus à Tornaco leucis mouissent, Philippus Rex, ne inuitus prœlio decernere cõpelleretur, Tornaco munito, Insulas altero die processit. Erat is Dominicus dies, quo Ottonianos quieturos sperabat; at illi comperto Regis itinere, summa celeritate insecuti, ad pontem Bouinum exercitus postrema inuadunt. Quo animaduerso, Rex subsistere suos, ac signa Ottonianis inferri iussit; moxque cùm in Menij pagi fano orasset, acies instruxit, Comitẽ S. Pauli in dextro, Eudonem Burgundiæ Ducem in altero collocans; ipse mediam aciem sibi sumpsit; Flammulæ vexillum Valoni de Montiniaco Equiti cõmittens. In aduersa acie Otto se Regi, Henricum Ducem nostrum cum Reinaldo Bononiæ Comite Eudoni, Flandrum S. Pauli Comiti opposuit, tradita Aquila viro fortissimo Bernardo Oostremalo. Primi omnium Campani à dextro Francorum cornu in Flandros irrupêre; quibus paruo negotio profligatis, Flandri ceteram S. Pauli Comitis phalangem premebant, cùm eos Pontini ac Guiennæ Comites à tergo adorti, trucidatis compluribus in fugam coniecêre, Ferdinando Comite capto. Tum Victor San-Paullinus, nullo iam à Flandris metu, Regi à Germanis presso opportunus adcurrit. Hi enim capiendi Regis desiderio, intimis aciei mediæ penetratis, cæsis corporis custodibus, circumuentum equo deiecerant; actumque de eo erat, nisi à Petro Tristano alteri impositus, & superuentu San-Paullini euasisset. Nec minor Franciæ nobilitati ardor erat, Imperatorem in potestatem redigendi; quem, ne securi pectus ei diuideretur, pernix equus auexit. At Rege periculis exempto, Otto vndique Francorum ferro impetitus, abiecto cultu in tutum se recepit. Restabant Dux Henricus & Reinaldus Comes; qui, ceteris profligatis, diu Francorum impetu sustentato, tandem cessere. Dux amissis 700. equitibus fortissimis, fuga sibi consuluit. Comes ab hostibus captus est. Acta hæc 7. Kal. Augusti: vbi capti

Otho Imp. & Rex Frãcorum singuli cum sociis arma expediunt.

Cruenta inter Imp. & Regem Francorũ pugna iuxta Tornacum.

Capitur Ferdinandus Flandriæ Comes.

Imp. & Hẽricus noster fuga sibi consulunt.

ſunt Flandriæ, Salcberiæ, Bononiæ, Pálatinus, Comites; Ooſtremalus,
Randenrodius,& nobilitatis Flandriæ multitudo. Regreſſo in Braban-
tiam Duci metum incuſſit non modicum nouum Imperator Fredericus:
qui Rheno tranſito Moſaque, & ſubactis eius tractus Principibus, Bra- *Henricus relicto Ottone Imp. partes Frederici ſequitur.*
bantiæ bellum minabatur. Itaque hunc Dux cum plurimis ſuæ terræ
Nobilibus accedens,iurata fide, oblatoque obſide filio,facilè pacauit, &
ab Ottone diſceſſit: quo tempore Leodienſi etiam Epiſcopo conciliatus
eſt. Sequentis anni 1215. principio Innocentius Pontifex, celebrata Late- 1215
rani Synodo, ſacram expeditionem, miſſis tota Europâ litteris,edixit: in
quam,Aquiſgrani Conuentu celebrato, nomina dedêre,Fredericus Imp.
Siphridus Archiepiſcopus Moguntiæ,Hugo Leodij Epiſcopus,Bamber-
gæ,Patauiæ,Argentinæ Epiſcopi: Henricus Dux noſter,Dux Merauiæ,
Dux Limburgi Valeranus, Dux Anceiæ, Comes Palatinus Tubingæ,
Marchio Badenus,Ludouicus Loſſenſis, Adolphus Montenſis, Ioannes
Spanheimenſis,Iuliaci Comites;aliique innumeri Nobiles.Theodoricus
Treuirorum Archiepiſcopus ac Henricus Dux noſter Coloniam profe-
cti (quæ etiamnum cum Theodorico Archiepiſcopo ſuo Ottonem re- *Item Colonienſes ad Fredericũ traducit.*
uerebatur vt Imperatorem) ciues ad obedientiam Frederici reduxêre,in-
terdicto ſacrorum, cui per annum & quinque menſes obnoxij fuerant,
ſolutos: vbi quarta Auguſti Imperator ſummo cum honore exceptus,
ſeptiduo commoratus eſt. Et paulò pòſt Engelbertus filius Comitis
Montenſis à Clero Archiepiſcopus electus eſt. Menſe Iulio anni ſequen-
tis 1216. Henricus Dux Cœnobium ac leproſorũ domum condidit pro- 1216 *Fundatur Leproſarium in Banco iuxta Louanium.*
pè Louanium, eo loco qui Bancum dicitur; cuius fundationis teſtes fuê-
re,Goſuinus Dominus Heuerlæ, Dominus Rotſelariæ, à Gocenchuria,
ab Attencuria, à Limala Equites,& alij. Hæc Diuæus. Anno 1217. teſte
Meiero, Chriſtiani Principes, Vngari imprimis & Germani,ſacro repe- 1217
tito bello,ampliſſimo exercitu terra marique in Orientem contendunt.
Ex Flandris Hanonibuſque qui ſunt profecti,Galterum Auenienſem ha-
buêre Ducem. Ioanna Princeps omnibus modis laborabat per Papam
& alios Ferdinandum virum liberare; ſed nihil promouit,iurante Rege,
ſe viuo, numquam liberatum iri. Anno quoque proximo Fredericus 1218
Cæſar manus iniecit Aloſtanis, Waſiæ, Quatuor Officiis, & inſulis Ze- *Terra Aloſtana & vicina cum inſulis Zelandicis feuda Imperij.*
landicis,eò quòd Ioanna Comes non veniſſet iuratum in eius verba. Vbi
cùm excuſaſſet Ioanna viri captiuitatem, per quam non licuiſſet ſibi id
ſatis maturè facere, eam excuſationem interuentu quorumdam Augu-
ſtus tandem accepit. Chriſtianum exercitum ex Syria Rex Ieroſolymo-
rum in Ægyptum duxit,ac Damiatam clariſſimam vrbem obſedit. De-
ceſſit Cæſar Otto apud Brunouicum. Sic Meierus. Paulò pleniùs Leo- *Moritur Otto Imp.*
dienſis de morte Ottonis: Anno, inquit, gratiæ 1218. Otto cùm in ſuo

 deam-

deambularet secretario, tantam, vt dicitur, sumpsit copiam electuarij laxatiui, quòd disrupta viscera cogeret ebullire. Ita ibi. Pergit Meierus:
1219 Anno 1219. nostri in Ægypto Duces Damiatam nobilem vrbem longa domitam obsidione, tandem, absumptis pestilentia omnibus pænè defensoribus, paruo negotio mense Nouembri ceperunt. Quo grauiter nuntio perculsus Conradinus Sultanus, Ierosolymam muris nudauit, de retinenda ea desperans, Dauidis tamen turri, ac sacrosancto sepulchro Domini, victus Religiosorum virorum precibus, pepercit. Hæc Meierus. Eodem anno (referente Diuæo) Reinerus ab Vdechem Eques, filias suas quas octo habebat, Præmonstratensium habitum indutas sacro velo
1220 texit, in vico Pelleberga, qui vno à Louanio milliari distat. Anno 1220. Fredericus II. Imp. Romæ in Basilica Vaticana ab Hugolino Ostiensi Episcopo, Legato Honorij III. Papæ 10. Kalendas Decembris coronatus
1221 est. Anno 1221. Christiani Principes (loquitur Meierus) in Ægypto Cairum vrbem maximam obsederunt: verùm locorum ac rerum ignari, dum decliuioribus locis metantur castra, apertis Nili increscentis cataractis, aquarum magnitudine subitò sunt circumuenti, atque ita vndique interclusi, vt coacti sint pacem quam vellet cum Sultano facere, reddi-
1222 taque Damiata Ægypto decedere. Hinc ergo anno proximo 1222. Ioannes Rex Ierosolymorum spe assequendi auxilij aduersus Orientis barbariem, Frederico Imp. Iolem filiam despondit; profectusque in Hispaniam ipse, Berengariam duxit vxorem Castellæ Regis sororem. An-
1223 no 1223. Philippus Francorum Rex cùm Meduntæ ægrotaret, sexaginta aureorum millia ad sacri belli necessitates Ioanni Ierosolymorum Regi attribuit; resque humanas reliquit, cui Ludouicus filius successit. Hæc Meierus. Annum 1224. transilio. Ad annum 1225. ista notat Ægidius Leo-
1225 diensis: Anno Domini 1225. defuncta sine liberis Comitissa de Muhal Gertrude, quæ fuit filia Comitis Alberti, Hugo Episcopus fidelitatem & hominium terræ absq; omni contradictione recepit, & castella de Muha & de Waleue ingreditur 14. Kal. Aprilis, Feria 4. ante Pascha floridum. Quod audiens Dux Henricus Louaniensis, ira commotus Curiam apud Francfort adiens, Episcopum ad Curiam citari fecit, nec tamen aduersus eum præualuit. Hæc ibi. Ad eumdem annum prolixè Meierus de Pseudo-Balduino, qui se Balduinum Constantinopolitanum patrem Ioannæ Flandriæ Comitissæ fingens, quem ore referebat, tandem strangulatus est. Dolum fassus, dixit se Bertrandum de Raijs Campanum esse, qui diu apud Valentianas Eremita, denique habitu peregrini hanc personam induerat. Confer quæ sunt ad annum 1213. Eodem anno, referente Diuæo, Basilica D. Michaëlis Louanij corruit, & Heinricus Dux incolas Encuriæ (Incourt) Louaniensium, quibusdam priuilegijs vti concessit. Ita

Damiata Aegypti à Christianis capitur.

Fredericus Imp. Romæ coronatur.

Coguntur nostri iterùm cedere Damiatã.

Obiit Philippus Rex Francorũ.

Pseudo-Balduinus Constantinopolitanus strangulatur.

Ita Diuæus; & subiungit anno proximo 1226. Gregorij IX. Pontificis iussu Ducem nostrum arcem Randerodiam ab hæreticorum colluuie infessam diruisse. Sed Gregorius ille Pontifex factus non est ante Iulium anni sequentis. Interim, si erratum est in Pontificis nomine, haud absimilia notat quoque hoc anno Meierus: Bellum, inquit, rursus susceptũ est auspiciis Pontificis Romani in damnatam iamdiu Albiorum hæresim: quo bello Auenionem nobilem vrbem ea, vt tradunt, labe infectam, Ludouicus Rex post longam obsidionem cepit, ac muro recinxit. Et eodem anno obiit Rex Ludouicus principio mẽsis Nouembris, succedente filio Ludouico puero, qui posteà Sanctus dictus est. Hic, interuentu pręcipuè Blanchæ matris, Ferdinandũ Flandriæ Comitem sobrinum suum vinculis soluit, post annos duodecim quàm captus fuerat; iis tamen legibus, de quibus egimus ante annos viginti septem, nempe anno præcedentis sęculi nonagesimo nono. Hæc Meierus. Anni duo sequentes vacant. Ad annum 1229. ista narrat Diuæus: Henricus Dux & Henricus filius eius Bruxellensibus varia concessere priuilegia, inter quę ista: „ Vt homicida capite luat, bonis eius ad proximos tamen deuoluendis. Si „ vrbe profugiat, bona eius fisco, vxori verò (modò ea vidua permanserit) suum patrimonium cedat. Si vxorem prolesque non habeat, omnia „ eius bona fisco cedant. Vxor homicidæ si vidua non fuerit, præter patrimonium suum, etiam dimidium quæstus percipiat; cuius reliquum „ partim fisco, partim liberis cedat. Simili pœna afficiatur, qui stuprum, „ incendium, rapinam commiserit, aut pacem infregerit. Mutilans alium „ pœnam talionis incurrat. Ista Diuæus. Anno 1230. Ierosolyma (teste Onuphrio) à Frederico II. Imperatore recuperatur. Miræus noster ad annum præcedentem his verbis commemorat: Fredericus II. Imperator ad eas pacis conditiones Sultanum adegit, vt vrbs Ierosolymitana, Nazareth, Ioppe, & alia quædam loca Christianis restituerentur, induciis inter Christianos & Saracenos in decennium constitutis, & Paschæ festum Fredericus Ierosolymis celebrauit, more regio coronatus procedens. Ita ille ex Vrspergensi, & rectè; nempe anno 1229. more Gallico exeunte non ante Pascha. Duos rursum annos transilio. Porrò anno 1233. Henricus Dux (verba sunt Diuæi) & Henricus filius eius edixerunt, vt ciuis Louaniensis iniuria affecto conciui suo opem non ferens, centum solidorum pœnam luat, aut ciuitatis ius amittat. Item remiserunt Louaniensibus tributum, quod muniendæ vrbi iam aliquot annos colligebatur. Præter hæc Henricus iunior, peculiari priuilegio fundum nemoris prope vrbem, quod Loo dicitur, ciuium vsui concessit. Acta hæc mense Martio in frequenti Ordinum Conuentu, cui aderant Gothfredus de Pareweis, cum Ingelrammo fratre, Guilielmus de

1226 Nodus in ratione temporum.

Comes Flandriæ soluitur captiuitate Franci- ca post duodecim annos.

1229 Priuilegia Bruxellensibus ab hoc Henrico concessa.

1230 Restituitur Ierosolyma & alia loca Christianis.

1233

Nota antiqui Diplomatis Brabãtici subscriptiones.

Grimberga, Arnoldus Dapifer à Rotſelaria, Goſuinus à Gochencuria, ab Heuerlis, ab Attenhouia, Clutingus, à Limalia; & Abbates Villarienſis, Affligemenſis, Vlierbacenſis, Parcenſis, & Prior Prouincialis Prædicatorum in Teutonia, & Decanus & Capitulum S. Petri. Se-
1234 quenti anno, Stadingorum veſania nouam occaſionem dedit, qua Brabantinorum virtus poſteris innoteſceret. Hi inuiarum paludum præſidio freti, cùm Bremenſibus Archiepiſcopis à multis annis obluctati fuiſſent, tandem Gerardo à Lippia Archiepiſcopo pertinaciùs rebellantes, prœlio quoque ſuperiores euaſerant; Lippiæ Comite fratre eius inter alios deſiderato. Vnde ferociores effecti, nullis blanditiis, rationibus aut minis refrænari poterant, hæreſeos peſſimæ labe commaculati. Quare Summus Pontifex, publicata ſacra expeditione, omnes pænè inferioris Germaniæ Duces ac Comites in eos concitauit. Henricus Louanienſis, maior Ducis noſtri filius, totius expeditionis ductor creatus eſt; cui ſe coniunxerunt Florentius Hollandiæ, Theodoricus Cliuiæ Comites, & ex nobilitate Brabantica Valterus Bertholdus Machliniæ Dominus, Valterus à Bochouda, Arnoldus à Weſemalia, Guilielmus à Grimberga, Dominus ab Aſca Brabantinorum vexillifer; è Flandris, Robertus Dominus Bethuniæ, Theodoricus Beuernenſis Dixmudæ Præfectus, Raſo Dominus Gauriæ. Hi menſe Iulio Bremam delati vnà cum Archiepiſcopo, rebellium terram aggreſſi, cùm ad paludes ventum eſſet, ne cœno prohiberentur, pontes ſterni iuſſerunt: quorum aduentu comperto, perduelles ſummo furore occurrunt, ducibus Boleco à Baldefleto, Tannone ab Hundorpa, Teduario ab Aggere, hominibus deſperatiſſimis. At noſtri, iis conſpectis, ſummè exhilarati, ferociter irruunt; Clero eminus ſtante, ac victoriam à Deo exorante. Suſtinuere aliquamdiu impetum Stadingi, donec Cliuianis terga pulſantibus, vndiq; circumuenti diſijcerentur. Trucidati tum à victoribus ſine vlla miſeratione ad 9000. reliqui fugientes Viſerâ ſubmerſi. Quibus ſperato celeriùs confectis, Cruce ſignati, ſinguli domos ſuas reuertuntur. Ita Diuæus. Confirmantur eadem ex Stadenſi Chronologo eius tractus & temporis, qui etiam diſtinctiùs multa narrat in hunc modũ: Anno, inquit, 1234. Heinricus Dux Brabantiæ, & Florentius Comes Hollandiæ, Bremæ exiſtentes contra Stedingos viriliter ſe accinxerunt, tamquam contra inimicos manifeſtos Eccleſiæ. Quæſierunt enim Stedingi hi reſponſa dæmonum, ſimulacra fecerunt cerea, conſulentes etiam in ſuis ſpurcitiis erroneas Pythoniſſas; & quod deterius eſt omnibus, Viaticum ſalutis æternæ horribiliùs, quàm deceat exprimi, pertractantes: Clericos etiam & Religioſos impiè lacerantes, cruciabant omni genere tormentorum. Itaque Bremenſis Archiepiſcopus, Dux memoratus & Comes, peregrinorumque

Stadingi hæretici ferociter ſæuiunt.

Suſcipiunt contra eos bellum filius Henrici noſtri & alij Principes.

Vincuntur & trucidatur Stadingi ad nouẽ millia.

Errores & ſcelera Stadingorum.

quæ non modica multitudo 6. Kal. Iulij die Sabbati processerunt vnanimiter contra eos. Dux Brabantiæ & Comes Hollandiæ primo congressu pestilentes illos super agrum Oldenesche, vbi conuenerant, viriliter inuaserunt, sed ipsi summo conamine se defenderunt. Statim Comes de Cliuo cum suis à latere irruens super illos, ipsorum aciem dissipauit. Clerus, qui eminus adstans, rei exitum expectabat, Media vita, & alia miserationis carmina cum mœrore cecinit, & pro Crucis victoria supplicabat. Nec mora, illi maligni ab exercitu Domini opprimuntur, hastis perfossi, gladiis percussi, equorum pedibus conculcati. Et ita manus Domini inualuit super eos, vt in breui spatio eorum VI. millia (an IX?) interierint. Plurimi ex eis fugæ præsidium postulantes, in proxima fouea, & in Wisera se submerserunt. Si qui euaserunt, sub cæli ventis quatuor sunt dispersi. Comes Heinricus de Oldenborg ibidem cecidit, & cum eo peregrini aliqui circiter nouem. Sic ille. Mense Augusto anni sequentis 1235. referente Diuæo, Fredericus Imperator Moguntiæ frequenti Principum Concilio, Ottonem Brunswici Ducem in gratiam recepit. Aderat inter alios, Henricus Dux noster: qui morbo incidente, Coloniam relatus, ibidem Nonis Septembris exspirauit; cuius corpus sui Louanium deferentes, in medio Chori condiderunt monumento lapideo, cui formam corporis eius ad viuum insculptam esse satis apparet. Huius Principis Henrici tempore, (concesso ab eo Diplomate anno 1201.) vrbis Antuerpiensis pomœrium prolatum est, portis constitutis, vbi etiamnum pontes & fossæ, quæ à vaccis, à vineis, à D. Catharina, à Mera, à Cameraco, à D. Ioanne nomen habent. Ad hoc in Brabantia, præter supradicta Cœnobia, etiam ista initium habent: Camera iuxta Bruxellam sub annum 1201. Abbatia D. Gertrudis Louanij anno 1204. Inde iuxta Louanium sub annum 1219. Insula Ducis iuxta Ghempam Virginum Ordinis Præmonstratensium, & Parcum Dominarum Ordinis Cisterciensis. Paulò pòst & Franciscani Bruxellæ recepti sunt, nempe anno 1227. & Dominicani Louanij anno 1228. & Siluæducis anno 1229. (vocatur is annus 15. Ordinis.) Franciscani quoque Mechliniæ & Louanij anno 1231. Et eodem anno, teste Thoma Cantipratensi, Beginaghium Niuellense habebat Virginum duo millia. Anno quoque 1228. Diestæ forū lapidibus sterni permissum est: & anno 1230. Henricus Dux hominibus villæ de Oosterwyc eamdem legem & libertatem dat, quam habent Burgenses de Silua apud Ordunum, excepto telonio Rheni. Porrò liberi Henrici huius, ex vxore priori Mathilde, filia Comitis Bononiæ, qui erat frater Philippi Comitis Flandriæ, Henricus successor, Gothfredus, Maria Ottonis Imp. coniunx; & Mathildis, primùm Palatino, deinde Florentio Hollandiæ Comiti nupta; & tres

Confirmātur superiora verbis Scriptoris eius temporis.

1235

Moritur Dux noster Coloniæ inde delatus Louanium.

Antuerpiæ pomœrium prolatum.

Varia Cœnobia & alia loca eius tēpore instituta.

Eius vxores duæ, & ex eis liberi.

præ-

prætereà filiæ, vna Gelri vxor, alia Comitis Aruernorum, de tertia non ſatis conſtat: ex coniuge verò poſteriori nomine Maria, filia Philippi Regis Francorum, duæ filiæ; ex quibus vna nupſit Theodorico Cliuiæ Comiti.

HENRICVS V.

ALIIS II. DVX, FILIVS PRÆCEDENTIS, XXVIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis duodecim.

1235 MORTE Henrici Ducis (verba ſunt Diuæi) Ducatus
Lotharingiæ ac Brabantiæ & Imperij Marchia Henrico Louanienſi ceſſere, filio eius natu maiori. Gothfredo, facilè adducor vt credam, Harſtalli & Gasbecæ dominia obueniſſe. Nam Ioannes quidam cognomento Louanienſis hæc dominia poſſedit circa annum 1306. & ante eum Henricus Louanienſis, fortè filius iſtius Gothfredi; ſed de his nihil temerè aſſerere auſim. Ita Diuæus; & progreditur: Erat Henrico huic noſtro vxor Maria filia Philippi olim fortiſſimi Imperatoris, vnde viuo patre ſuſtulerat Henricum, Mathildam vxorem Roberti primi Atrebatium Comitis, Mariam vxorem Ludouici Ducis Bauariæ, Beatricem vxorem Hermanni Lantgrauij Thuringiæ, & Margaretam primam Abbatiſſam eius Cœnobij, quod à patre conditum, Vallis Ducis appellatur, duobus à Louanio milliaribus, Ciſtercienſium Ordinis. Defuncta Maria, ex Sophia filia Ludouici Lantgrauij & diuæ Eliſabeth Henricum genuit Thuringiæ Lantgrauium. Hactenus Di-
1236 uæus. Anno 1236. referente Meiero, Ludouicus Francorum Rex, cuius poſteà eſt conſecrata memoria, ex Atrebateſio, Fanoque S. Odomari & Aria nouum conflauit Comitatum, eumque Roberto fratri attribuit; manſitque Atrebateſium in Regum poteſtate, quadragintaquinque per annos, priuſquam rediret ad Comites Flandros. Ita ille. Diuæus hoc modo: Eodem anno Robertus donatione D. Ludouici fratris ſui Regis Francorum, Atrebatium Comes nouus, Mathildam Ducis noſtri filiam duxit. Pergit Meierus: Anno 1237. menſe Octobri Ioanna Flan-
1237 driæ

Ioannes Louanienſis Dominus Herſtalli & Gasbecæ

Henrici Ducis vxores & liberi.

Primus Comes Arteſiæ ducit Mathildã filiam Henrici.

HENRICVS V. XXVIII. BRAB. PRINCEPS.

driæ Comitiſſa, ſobolis procreandæ cupida, de conſilio Ludouici Regis nupſit Thomæ fratri Comitis Sabaudiæ, Reginarum Galliæ, Angliæ & Siciliæ auunculo: quem ad fidelitatis iuramentum Rex antè admittere noluit, quàm in pacem iuraſſet anni vigeſimi ſexti huius ſæculi; iurauitque in illam apud Compendium, factam pro redemptione Comitis Ferdinandi. Anno ſequenti, Guilielmus Sabaudienſis frater dicti Thomæ creatur Epiſcopus Leodienſis. Cui cùm Valeranus Lemburganus, ob cauſam neſcio quam, inferret bellum, tanta Thomas fratri portauit auxilia, vt ad primum aduentus ſui nuntium perterritos hoſtes in fugam verterit. Profectus inde Romam Guilielmus confirmatus eſt ab Gregorio Nono: ſed rediens domum in Sabaudia obiit, ac tumulatus eſt Catacumbis in Cœnobio Ciſtercienſi. Hæc Meierus, & meminit etiam Diuæus. Cauſam quam Meierus ignoraſſe ſe ſcribit, his verbis commemorat Ægidius Leodienſis eo tempore viuens: Orta his diebus contentione inter Ioannem Epiſcopum & Comitem Waleranum cauſa caſtri, quod Smaragdus vel * Pilaus-vacca ab incolis terræ illius vocatur, non longè diſtans à fluuio Moſæ & oppido Dyonanto, Ioannes Epiſcopus caſtrum cum exercitu magno tam Leodienſium quàm Flandrenſium aliorumque Nobilium obſedit. Sed ecce cùm obſeſſos iam pænè in deſperationem adegiſſet, morbo correptus, ignorante exercitu, Dyonantum proficiſcitur; vbi poſt paucos dies in damnum totius patriæ diem clauſit extremum ſexto Nonas Maij anno Domini 1238. Corpus verò eius à Dyonanto nocte delatum eſt, & in valle S. Lamberti honorificè ſepultum; occultè tamen, ne de tanti viri exanimatione obſeſſi animarentur, & de exercitus noſtri perturbatione ſuperbirent hoſtes eorum. Poſt deceſſum autem Domini Ioannis Epiſcopi celebratur electio circa feſtum beati Ioannis Baptiſtæ: in qua electione pars quædam in Dominum Ottonem Præpoſitum Traiectenſem & maioris Eccleſiæ Canonicum conuenit, altera verò pars in Dominum Guilielmum Valentinæ Eccleſiæ Electum, fratrem Comitis Flandriæ, virum bonum & honeſtum, conſenſit. Hęc & plura ille, vſq; finem anni proximi: ſed quia illi diſſidio Henricus noſter, vt apparet, nō ſe miſcuit, nihil addimus. Interim anno ſequenti 1239. (vti narrat Diuæus) Henricus Dux noſter Coloniam obſidione concluſit: quam cùm expugnatu difficilem cerneret, ea relicta, Bonnam vſque vineas Archiepiſcopi incendit, apertiſque viuariorum ſeptis feras emiſit. Inde in arces conuerſo impetu, Randerodium deiecit. Mox, cùm Dalhemenſes commeatum, qui è Brabantia ad obſidionem vehebatur, intercepiſſent, aggreſſus id oppidum, paruo negotio expugnauit. Cauſam huius belli nuſquam reperio. Porrò Henricum Ducem deinceps à rebus bellicis conquieuiſſe, tradunt Chronica

Margin notes: 1238 — *Subuenit Comes Flādriæ fratri ſuo Epiſcopo Leodienſi.* — *Cauſa belli inter Leodienſes & Lemburgenſes.* — * Poulvache — *Moritur Epiſcopus Leodienſis.* — 1239 — *Henricus noſter fruſtrà Coloniam obſidet.*

nica Brabantiæ. Hæc Diuæus, & mox ſubiungit eius mortem, ſilentio
premens res geſtas integri octennij. Eas itaque, quantum licet, ſupplea- *Diuæus ſuppletur.*
mus. Anno 1240. Henricus hic, Maria Sueuica coniuge, Philippi Imp. 1240
filia, è viuis ſublata (loquitur Miræus noſter) ſecundis nuptiis Sophiam
ſibi iungit Ludouici Thuringiæ Haſsiæque Lantgrauij & S. Eliſabethæ *Ducit Henricus Sophiam filiam ſanctæ Eliſabethæ vxorem.*
filiam. Ex Maria Henricum III. Brabantiæ Ducem ſuſtulit. Ex Sophia
tulit item Henricum filium cognomine Brabantinum dictum. Qui
cùm expers paterni Ducatus Brabantini eſſet, fratri prærogatiua ætatis
tranſſcripti, annos duodecim natus adiecit oculos atque animum ad
Thuringiæ & Haſsiæ Principatum, materno iure & gratia fretus. Sed ec-
ce mortuo Hermanno fratre Sophiæ, cui ius illud ſine controuerſia debe-
batur, ſucceſsit, & vindicauit ſibi, excluſa femina, Henricus frater Ludo-
uici, patruus Sophiæ, tenuitque quoad vixit, opibus & potentia valdè
auctus, & Rex Romanorum faciente Pontifice Innocentio II. contra *Longa concertatio de Thuringiæ patrimonio Sophiæ.*
Conradum Frederici filium electus; quem prælio apud Francofurtum
etiam vicit; vir magni animi & ſpei, ſed quam fata inciderunt, obiitque
anno poſt electionem, liberorum expers. Ea res iterùm ius & ſpem So-
phiæ præbuit; venitque multis aduocantibus in Thuringiam; etſi alij
contrà nitebantur, aduocato Henrico altero, Marchione Miſniæ & terræ
Orientalis, nato ex ſorore Henrici Regis defuncti. Sophia vetus ius præ-
tendebat, ille nouellum. Denique, pacificatione aliquoties tentata, &
irrita, armis decertatum eſt: quorum finis, vt partitione facta, Thurin-
gia penes Marchionem Miſniæ maneret, Haſsia Henrico Brabantino ce- *Tandem Henricus Brabantinus Sophiæ filius obtinet ſaltem Haſsiam.*
deret. Idque ad poſteros obtinuit, & ſtirps iſta, quæ hodieque eſt Lant-
grauiorum Haſsiæ, originem & dynaſtiam ſuam Henrico & Sophiæ
eius matri debet acceptam. Sophia porrò maternæ pietatis atque in pau-
peres beneficentiæ heres & adſecla, Louanij xenodochium inſigne, eius
vrbis hodie præcipuum, excitauit: Deiparæ item Virginis cultui in pri-
mis fuit mancipata. Creditur autem à matre imagines aliquot Deiparæ *Imagines plures Deiparæ ab hac Sophia locis religioſis relictæ.*
accepiſſe, quas ob eius memoriam charas ſanctaſque habuit; è quibus
vnam Viluordiæ apud Brabantos, in cœtu Virginum Religioſarum Or-
dinis hodie Carmelitani dedit & dedicauit, miraculis olim & nuper cla-
ram, cui cognomen Diuæ Conſolatricis, à re inditum; quia multi malis
animi corporiſque remedia illic aut leuamenta reperiebant. Tres alias
dediſſe traditur Mathildi ſorori mariti ſui. At dices, Vnde apud vnam
Sophiam tot imagines eiuſdem prototypi? & in quem vſum? Reſponde-
bo mox. Pergit Miræus: Hæc Mathildis alteris nuptiis iuncta Floren-
tio IV. Hollandiæ & Zelandiæ Comiti (ex quo coniugio Guilielmus II.
ille natus qui poſteà Rex Romanorum eſt electus) tandem moriens ima-
gines illas diſpartiuit, & locis ſuis quamque aſſignauit; vnam Graue-

ſandæ Hollandiæ veteri oppido,(quod finitimum eſt Loſdunenſi Virginum Ciſtercienſium Cœnobio, quod ipſa condiderat,in eoque vitam à morte mariti caſtè pieque egerat;) alteram Harlemi, ad ſeruandam in

Inter alias & illa quæ Hallis miraculis claret.

Sacrario Sodalium Carmelitarum; tertiam denique Hallis Hannoniæ collocari voluit, fortè quia inter alias prolem ex Florentio marito Adelheidem genuerat, nuptam Ioanni Auennenſi, Comiti Hannoniæ: & hanc igitur, eiuſque ditionem ſacro hoc donario iuit auctum. Hoc euenit anno Chriſti 1267. quo Mathildis illa diem obiit. Hæc Miræus in ſuo Auctario ad Sigebertum, ſimulque Cl. V. Lipſius in ſua Deipara

Diſcutitur ſolidè vnde tot imagines eiuſdem prototypi apud vnam Sophiam.

Hallenſi. Quæ quia nihilominùs ſuggillátur à malè feriatis hominibus, addo tot imagines eiuſdem ptototypi accepiſſe Sophiam noſtram ſiue à matre S. Eliſabetha, imitante pietatem materteræ ſuæ S. Hedwigis Poloniæ Duciſſæ, ſiue etiam earum aliquas ab ipſa S. Heldwige; nam illa poſt S.Eliſabetham obiit. Illud nemo niſi cōtentioſus negabit, Hedwigem hanc certè pro Feſtorum ratione nunc hanc nunc illam imaginem ſibi præferri voluiſſe, ipsâ nihilominùs vnam quoque propriis manibus geſtante. Nam ita lego in eius rebus geſtis grauiter ante aliquot ſæcula

Notent diligenter irriſores imaginum.

conſcriptis: Habebat autem (inquit Auctor) Deo dilecta Hedwigis permultas Sanctorum imagines & Reliquias, quibus congruam præſtabat reuerentiam, eaſque ſibi ad Eccleſiam eunti voluit præferri: inter quas cùm ſanctiſſimæ Chriſti Matris paruam imaginem ipſa ſæpiùs ſuis manibus geſtaret, vt ex amore crebrò eam poſſet intueri, & inſpiciendo ad eius amorem ſe poſſet ampliùs excitare, factum eſt, vt cùm ea imagine interdum benediceret languidis, ilicò quoque curarentur. Ita ibi. Atq; hæc occaſione coniugij Sophiæ hoc anno cum Henrico Duce
1241 noſtro initi. Anno ſequenti 1241. Gregorius IX. Pontifex Max. moritur Romæ 11. Kalend. Septemb. Succedit Cæleſtinus IV. patria Mediolanenſis,ex nobili familia Caſtilonæa. Sed eo 8.Idus Octobris hoc ipſo an-

Vacat Sedes Roma annum 1. & menſes 8.

no defuncto,vacauit Sedes Romana annū 1. & menſes 8. Hic Gregorius libros Decretalium per Raymundū virum doctum & ſanctum Ordinis Prædicatorum digeri fecit, ſicut etiamnum in vſu ſunt. Itaq; anno 1242.
1242 vacauit Sedes Apoſtolica, magno Reip.Chriſtianæ incommodo;de quo iſta Stadenſis tunc viuens, paucis verbis multa complexus: Duobus an-

Cardinales tam inter ſe quàm ab aliis multas inſolentias ſuſtinent.

nis(nempe etiam ſecundùm Onuphrium ab initio Octobris anni 1241. vſque finem Iunij anni 1243.) Sedes Papalis vacauit, Cardinalibus inter ſe diſcordantibus,& quibuſdam Romam intrare non audentibus. Vnde contigit, vt ſe inuicem frequentiùs vocarent ad electionem; & etiam ipſi tam inter ſe quàm ab aliis multas controuerſias & inſolentias ſuſtine-
1243 rent. Hæc ille. Anno 1243. Cardinales à Frederico II. Imp. capti, cùm agente Balduino Imp.Conſtantinopolitano,qui tunc Parmæ erat,liberi ad

ad Comitia sacra essent dimissi, Anagniæ in Hernicis conuenientes (Miræi sunt verba) Sinibaldum Fliscum Genuensem, Obizzonis Louaniæ Comitis filium Pontificem renuntiant. Qui Anagniæ 4. Kalend. Iulij in Cathedrali Basilica consecratus Innocentij Quarti nomen induit. Is pileo rubro Cardinales cohonestauit: quo significare voluit, Cardinalibus etiam sanguinem vitamque pro Christo & libertate Ecclesiastica promptè effundendam. Ita ille. Hoc anno notatum exstat insigne illud monumentum pietatis Antuerpiensium, quo Dominicanos Argentinâ ad se vocarunt, his inter alia verbis: Religiosis viris Prouinciali Fratrum Prædicatorum Teutoniæ & Fratribus Diffinitoribus Capituli apud Argentinam, Scabini & communitas Antuerpiensis. Omni deuotionis affectu vestram propulsantes exoramus charitatem, quatenus Collegium Fratrum vestrorum Antuerpiam destinari faciatis. Hos enim ipsos affectu sincero & dilectione stabili pertractare compromittimus; firmam tenentes fiduciam, quòd, cùm Dominus benedixerit domui Ægypti propter introitum Ioseph, & domui Laban propter Iacob, benedictionis diuinæ munus ad introitum eorumdem consequemur. Datum in Inuentione S. Stephani anno M.CC.XLIII. En priscam pietatem. Anno 1244. (Meiero referente) incidit rursus discordia de Comitatu Namurcensi.

Pileus rubeus Cardinalibus assignatur, & quare.

Euocantur Fratres Prædicatores Antuerpiam.

Certè sub Kal. Decembris Ioanna Principe Insulæ ægrotante, Thomas 1244
Pollenacam (an Voleuacam? vide anno 1238.) castellum Namurcicæ siue Arduennicæ ditionis obsedit, & cepit, plura facturus, nisi in humanis esse desiisset Ioanna, quæ decessit Nonis Decembris, anno ætatis circiter altero & quinquagesimo. Elata est in Monasterium Markettam, ac sepulta iuxta Ferdinandum. Imperauit annos vndequadraginta. Thomas nulla sobole ex ea pater, amplis donatus muneribus remeauit, vnde venerat, in Sabaudiam. Defunctæ nulla superstite sobole Ioannæ Margareta soror successit; quam D. Ludouicus Gallorum Rex priùs in fidem accipere noluit, quàm in pacem anni XXVI. pro redemptione Ferdinandi factam iurasset. Igitur eam pacem per suas litteras approbauit, confirmauitque; licet obtinere nequiret, vt idem Nobilitas ciuitatesque facerent. Ista Meierus. Anno 1245. Concilium primum Lugdunense & Vniuersale XIII. celebratur; atque in eo Fredericus II. Imp. vt rebellis Ecclesiæ ab Innocentio IV. die 21. Iunij Imperio priuatur. Ita Onuphrius. De eo sic

Fläder capit castrum quoddam ditionis Namurcensis.

Imò hæc pax cœpta seu extorta est iam tum anno præcedentis sæculi nonagesimo nono.

Stadensis huius temporis Scriptor: Papa in Burgundiam Lugdunum, 1245
quæ prima Sedes est Galliarum, veniens, post festum Ioannis Baptistæ ibidem Concilium celebrauit, & in iam dicto Concilio, scilicet die Iacobi, contra Imperatorem excommunicationis sententiam renouauit, & eum ab Imperiali culmine deposuit, & hanc depositionem per totam Ecclesiam promulgauit. Intereà sollicitari fecit Principes, quos ad Imperium

Frederico II. Imp. excommunicato subrogatur Henricus Lantgrauius.

Dux Brabantiæ, qui & Louaniæ, vnus Electorum Imperij.

regendum credidit idoneos. Tandem Heinricus Lantgrauius, cognomento Raspe, multis euictus precibus Imperium accepit. Hæc ille. In Actis huius Concilij apud Matthæum Paris in Historia Anglicana his verbis leguntur Electores Imperatoris: Laici, Dux Austriæ, Dux Bauariæ, Dux Saxonum, Dux Brabantiæ, qui & Louaniæ; Prælati, Archiepiscopi Coloniensis, Moguntinus & Salsburgensis. Hæc ibi, de quibus prolixiùs egimus suprà ad annum nongentesimum nonagesimum sextum. Anno 1246. (narrante Meiero) Ioannes Aueniensis subnixus ope Guilielmi
1246 Comitis Hollandiæ, cuius duxerat sororem in matrimonium, matri suæ Margaretæ bellum indixit, ideò quòd Guilielmo Dampetræ posterioris thori primigenio Flandriam post se destinaret, quam iure optimo (quidquid exciperetur contra legitimum patris eius cum Margareta coniugium) sibi debitam contendebat. Hac ex re maxima oborta rerum omnium perturbatio, donec diui Regis Ludouici Odonisque Rom. Pontificis Legati arbitrio, vtraque pars consentientibus animis controuersiam omnem decidendam permitteret; qui post maturum consilium pronuntiauerunt, vt morte Margaretæ Dampetra Flandriam, Aueniensis iam nunc adiret Hannoniam; suisque vterque fratribus iuxta consuetudinem per sortem bonorum prouideret. His ita peractis, Guilielmus Princeps cum multis ex Flandrica nobilitate nomē dedit in sacram militiam, primo quoque tempore Regem in Asiam secuturus. Margareta autem insignia Guilielmi mariti Flandricis inseruit, Hannoniæque insignia reliquit. Hæc Meierus. Sequitur annus tristis morte Henrici no-

Contentio inter fratres Flandros arbitrio Regis Franciæ & Legati Apostolici deciditur.

1247 stri, simulque filiæ eius Mariæ, de quibus sic Diuæus: Kalendis Februarij anni 1247. Henricus noster hac vita decessit, cōditus in Cœnobio Villariensi, filio eius Henrico Principatum excipiente, qui Adelheidam filiam Hugonis Burgundiæ Ducis vxorem habebat; & eodem anno Ludouicus Dux Baioariæ ac Comes Palatinus, Mariam Henrici Secundi Ducis filiam vxorem, falso adulterij crimine, Werdæ in Sueuia necari iussit: in cuius facti expiationem Monasterium in Baioaria condidit, Furstēfeldiam nomine. Sub hoc Principe incunabula sua repetit Cœnobium Augustinianorū Louanij anno 1236. Dominicanorum Antuerpiæ anno 1243. vt dictum est, & sub annum 1244. Cœnobium Lintrense Virginum Ordinis Cisterciensis, dote accepta à Domino de Wesemale. Anno quoque 1245. Abbatia Cisterciensis instituti virorum, titulo S. Bernardi, (quæ ante decennium in pago Vremde ab Ægidio Berthout fundata fuerat) à secundo loci Abbate translata est in Hemichem locum Scaldis allapsu opportuniorem. Sub idem etiam tēpus, nempe anno 1246. S. Lutgardis Virgo sanctissima, vsa magisterio Ioannis Lyrani, viri similiter eximia sanctitate illustris, migrauit ad cælū; de quibus ista

Moritur Henricus noster sepultus Villariæ.

Plura Cœnobia apud Brabantos huius tempore constructa.

pauca

pauca ſubiicere lubet ex rebus geſtis Lutgardis, per coæuum Thomam Cantipratenſem Dominicanum Louanienſem & Suffraganeum Cameracenſem grauiſſimè conſcriptis: Lutgardis (inquit Auctor) pia Virgo ex illa quondam Tungrorum celeberrima ciuitate, patre ciue, matre nobili, trahens originem, dum adhuc iuuencula eſſet, quantum illa ætas patiebatur, valdè quidem ad nuptias inhiare videbatur. Cuius mentem cùm matris inſtantia modò minis modò blandimentis emolliſſet, vbi illa annos duodecim exceſſit, in Monaſterio S. Catharinæ, quod eſt prope oppidum S. Trudonis in Hasbania inter Deo ſacratas Virgines Ordinis S. Benedicti eam diuino ſeruitio mancipauit; vbi obtulit ſanè ſeipſam deinceps quotidie Domino holocauſtum gratuitum. Vnde quia talem lucernam ſub modio latere par non erat, poſita ſuper candelabrum, facta eſt Priorissa in eodem Monaſterio, vno omnium conſenſu electa. Fuit autem in illo loco annis circiter duodecim, eratque eodem tempore Magiſter Ioannes Lyranus, Leodienſis diœceſis, vir eximia ſanctitate. Qui non ignorans perfectiſſimum Lutgardis propoſitum, cùm admonuiſſet eam, vt abdicato Prioriſſæ officio, ad Aquirianum Ciſtercienſis Ordinis Monaſterium ſe transferret, illa à Deo quoque admonita, parens ſupradicti Magiſtri Ioannis admonitioni, Aquiriam ſe contulit, quod eſt Monaſterium in Ducis Brabantiæ regione. Stupenda ſunt quæ idem Auctor narrare pergit, inter cetera hoc ſanè: Imminente, inquit, peſte ſæuiſſima Albigenſium hæreticorum, beatiſſima Virgo Maria apparuit Lutgardi vultu lugubri & obſcurato. Cui compatiens in viſione Lutgardis, cùm quæſiſſet ab ea, vnde tantus eſſet faciei ſqualor, quæ alioqui plena eſſet omnis gratiæ; beatiſſima Virgo reſpondit: Ecce ab hæreticis & pſeudo-Chriſtianis rurſus conſpuitur, rurſus crucifigitur Filius meus. Tu ergo aſſume tibi lamentum, & perpetuis ſeptem annis ieiunato, vt ſopiatur ira Filij mei, quæ generatim vniuerſo imminet orbi. Itaque toto ſeptennio tale illa ſibi indixit ieiunium, vt pane & cereuiſia contenta eſſet. Hæc & plura ibi.

Etiam S. Lutgardis tunc Brabantiam illuſtrat.

Libenter paret admonitioni Ioannis Lyrani viri pij.

Nota illuſtrem ſimul & tremendam viſionem.

HENRICVS VI.

ALIIS III.

FILIVS SVPERIORIS, XXIX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis tredecim.

ANNO 1247. vt dictum est, Heinrico superiori defuncto, filius eius Henricus Principatum excepit, qui Aleidem (alijs Adelheidem) filiam Hugonis Burgundiæ Du-
1248 cis vxorem habebat. Anno sequenti, narrante Diuæo, mortuo Henrico Lantgrauio Thuringiæ, quem abiecto Frederico II. Principes Regem elegerant, Guilielmus filius Florentij ac Mathildæ Brabantinæ (erat ea filia Henrici Primi) Comes Hollandiæ Rex Romanorum electus est; qui mox Aquisgrani, operâ Henrici Leodiensium Episcopi, reseratis Kalendis Nouembris coronam accepit. Tradunt Brabantiæ Chronographi, Ducem nostrum, cùm illi Regnum deferretur, hunc consanguineum suum promouisse. Addit Brando, insignia Imperij Duci missa, & ab eo ad Comitem remissa; Hollandici verò, solius æmulationis ergô id factum calumniantur, verito Duce Comitis indolem, malenteque eum Imperij negotia longè à Brabantia semotum agitare, quàm vicinum potentissimum habere. Aderant coronationi Guilielmi Imperatoris, Petrus Capuæ, Siphridus Moguntiæ, Arnoldus Treuirorum, Cunradus Coloniæ Archiepiscopi, Henricus Leodij Episcopus, Bohemiæ Rex, Ludouicus Palatinus Dux Bauariæ, Henricus Dux noster, Otto auunculus Comitis, Episcopus Traiecti, alijque pænè inferioris Germaniæ Principes omnes. Hæc Diuęus. Variant de tempore Auctores: & inprimis miror, quomodo electio Guilielmi in Fastis Onuphrij asscribatur biennio priùs, nempe anno quadragesimo sexto. Proferam, quæ apud Scriptores eius temporis de his inueniam. Stadensis breuiter his verbis annum quadragesimum septimum consignat: Henricus Lantgrauius, qui Imperium acceptauerat, est defunctus. Quem Papa mortuum intelligens, Petrum Capucium de aureo velo Diaconum Cardinalem misit in Teutoniam; qui euocatis Archiepiscopis & Episcopis, quos potuit, Concilium prope Coloniam

Guilielmus Hollandiæ Comes eligitur Imp.

Adsistit eius coronationi inter ceteros etiam Dux noster.

Eadem plenius ex Scriptoribus eius temporis describitur.

HENRICVS VI. XXIX. BRAB. PRINCEPS.

loniam celebrauit in Festo Michaëlis; & Feria quinta post Michaëlis Wilhelmus à quibusdam Episcopis & Comitibus in Nussia, in Regem Romanum ad gubernandum Imperium est electus. Ac deinde ad annum quadragesimum octauum: Cruce signati Aquensem ciuitatem longa obsidione obtinentes, Wilhelmum coronauerunt. Sic ille; & adstipulatur Hocsemius Leodiensis, etiam prolixiùs eadem prosecutus. Anno, inquit, Domini 1246. bonæ memoriæ Roberto Leodiensi Episcopo viam vniuersæ carnis ingresso, propter discordiam electorum vacante Leodiensi Sede per annum, Frederico huius nominis Imperatore Secundo iam ante biennium per Papam Innocentium Quartum Imperio destituto, & Lantgrauio Thuringiæ per procurationem & mandatum eiusdem Summi Pontificis in Regem Alamanniæ coronato, & citò pòst ab hac luce subtracto; Frederico Romanam Ecclesiam in manu valida persequente, Papa in adiutorium Ecclesiæ alium Regem eligi disponebat. Vnde prudenter considerans ad propositum posse suum peruenire faciliùs, si circa locum ad eligendos Reges antiqua consuetudine deputatum auxilia compararet; Wilhelmum Hollandiæ Comitem, & Henricum fratrem Ottonis Comitis Geldriæ ex duabus Ducis Brabantini sororibus procreatos, vnum in Regem & alium in Leodiensem Episcopum concepit sublimare. Horum namq; progenies ab antiquo proauorum claro Regali semine propagata, & stipata militari potentia diuiti, electionis Regiæ locum, vrbem Aquensem videlicet, propinquior ambiebat: vnde promotionibus horum per Dominum Petrum Capucium S. Georgij ad velum aureum Presbyterum Cardinalem, quem ad hoc Papa delegauerat, procuratis, Henrici huius per Conradum Coloniensem Archiepiscopum electio confirmatur. Anno ergo Domini 1247. sexto Idus Octobris hic iuuenis moribus & ætate Leodiensem dispensátiuè rexit Ecclesiam, ad Sacerdotium non promotus. Cùm verò Aquenses moniti per Papam vt electionem Regis admitterent, & in hoc sibi per contumaciam rebellarent, eorum propter hoc loco cum incolis interdicto, cùm demum contra ipsos tamquam fautores Frederici, & inimicos fidei Christi, fideles Crucis insigniri charactere, prædicationibus inuitasset; idem Wilhelmus, signo sibi Crucis assumpto cum ceteris, vrbem prædictam cum Legato & viginti fermè millibus ex diuersis prouinciis collectis, sub anno Domini 1248. mense Maio Aquis per sex menses potenter obsedit. At Aquenses animosè sua mœnia defendebant, Fredericum in suum adiutorium expectantes. Tunc vbi flumen vrbem pertransiens effluit, agger immensus erigitur, quo recalcitrante percussum paulatim flumē regurgitare cogitur, loci submersionem incolis minitando: sed cautè ciues, hauritoriis citò rotis ad remedium

Papa in adiutoriū Ecclesiæ alium Regem eligi disponit.

Progenies Ducum Brabantiæ ab antiquo Regali semine.

Guilielmus Rex Romanorum obsidet Aquisgranum.

dium præparatis, ad partem aptam eminentia fluminis deriuantes, aduersariorum ingenia deludebant. Sed tandem per sex menses inediâ fatigati, certis pactis Electo portas aperiunt, cùm ampliùs resistere non valerent. Et eodem anno Kalendis Nouembris die Dominico, adhuc Frederico viuente, Electus in Regem Alamaniæ consecratur. Hactenus Leodiensis. Hoc eodem anno 1248. cœpta est expeditio noua in Terram sanctam per S. Ludouicum Franciæ Regem: quæ, quia à multis non satis distinctè narratur, depromam eam breuiter ex eius Vita scripta per Gaufredum, qui erat ei à sacris confessionibus: Anno (inquit ille) 1248. Crux prædicabatur in diœcesis Coloniensis pago, quem vulgò Bedonfrisium vocant; vbi tum Feria sexta ante Pētecosten tres Cruces visebantur in aëre. Visa fuit etiam Crucis forma alio tempore in Enchusen, videlicet Phrisiæ oppido, cùm ibi prædicaretur: in Traiectensi quoque diœcesi in Doccum, in S. Bonifacij Martyris die. Creduntur scilicet bis apparuisse Cruces, ne quis ambigeret de prima apparitione; atque ita factum est, vt Coloniensis prouincia ad trecentas ferè naues appararet. Quin priùs anno Christi 1247. petente Ludouico Christianissimo Rege, magna Dominicæ Crucis portio Constantinopoli Parisios translata est, cùm ecce proximo inde anno Rex Ludouicus sexta Feria à Pentecoste iter transmarinum suscepit. Iuerunt autem cum eo Odo Tusculanus Episcopus Apostolicæ Sedis Legatus, & duo fratres Regis, Robertus Comes Atrebatensis, & Carolus Andegauensis Comes, cum vxoribus suis, & multis Franciæ Episcopis & Nobilibus. Et quidem erat etiam Alphonsus Comes Pictauiensis Regis frater Cruce signatus; sed eo anno cum Blancha Regina matre, ob Regni tuitionem, mansit domi. Appulit autem Rex ad Cyprum paulò ante ferias B. Matthiæ; vbi cùm hiemassent, Sabbato post Domini Adscensionem omnes Damiatam contendunt. Capta est autem Damiata, quam alij Heliopolim vocant, anno ab orbe redempto millesimo ducentesimo quadragesimo nono. Ita ibi. Supradictus Leodiensis hoc modo: Tertio 1249
Idus Iunij sexta Feria obsident Damiatam: Dominica verò sequenti, Turcis Damiatæ custodibus, nescitur quo casu, perterritis, relictis omnibus aufugerunt, captaque taliter ciuitate, post paululum Rex Ludouicus suis amissis capitur. Hæc illi. Sed vide pleniùs ad annum sequentem. Ad annum hunc 1249. ista commemorat Stadensis: Wilhelmus coronatus, procedens vlteriùs, Imperij bona, quæ poterat, occupauit. Deinde circa Rhenum aliquamdiu commoratus, cùm expensas Regi congruas non haberet, in Hollandiam est ingressus, & iterùm posteà ad partes Rheni rediit, & terras sibi aliquas subiugauit. Ita ille. Anno 1250. 1250
referente Meiero, defuncto Meledino Sultano, Melexala filius paternum

Tandē post sex menses eo potitur.

Cruces variis locis in aëre visuntur.

S. Ludouicus Francorum Rex proficiscitur ad recuperandum Terrā sanctam.

Recuperat Damiatam.

Guilielmus Rex fortitudine potior quàm opibus.

mox

mox adeptus Imperium, omnium Barbarorum tam Saracenorum quàm Turcarum vires in nostros contraxit. Et nostris nihil feliciter ampliùs cessit. vniuersum exercitum pestilens quidam inuaserat morbus, qui per nobilia in primis capita est vagatus. Rege ipso, bonaque Optimatium parte morbo implicita, facilè cessit Barbaris victoria. Ipse Rex cum fratribus Carolo & Alfonso, cum Guilielmo Dampetra iam designato Flandriæ Comite, alijsque permultis, viuus in hostium venit potestatem: ac Nobiles ampliùs ducenti ferro aut morbo absumpti: octo millia pondo auri pro sua suorumque redemptione Rex soluit; Damiatam vrbem, captiuosque Barbaros reddidit, exercitum factis induciis ex Ægypto in Syriam deportauit. Decessit Tarenti Imperator Fredericus Secundus. Ita Meierus. De morte Frederici eiusq; successore hæc Onuphrius: Fredericus II. Imp. Idibus Decembris in Apulia moritur anno ætatis 57. & Panormi sepelitur. Post quem Conradus IV. eius filius ex Iole Ioannis Regis Ierosolymitani filia, se Regem Germaniæ & Siciliæ nominauit. De

Rex Ludouicus cum multis aliis in potestatē Barbarorum venit.

Moritur Fredericus II. Imp.

1251 eo hæc Leodiensis: Anno 1251. Conradus Rex Alemanniæ, filius Frederici II. Imperatoris, quem viuens huic Regno præfecerat, ipso mortuo, vt Regnum Siciliæ patris sui susciperet, per mare venit Apuliam; & capta Neapoli, muris eius destructis, anno sequenti, cùm infirmari cœpisset, miscente venenum proditore, decessit. Hæc ille. Diuæus non exprimens annum, ista coronationi Wilhelmi subiungit: Eodem ferè tempore Leodienses Episcopo suo rebellarunt sacris Ordinibus initiari nolenti, quos ille ope Ducis nostri, Comitumque Gelriæ Lossensis ac Iuliaci ad obsequium redegit. Ferunt pacto tum Duci cessisse Mechliniæ partem dimidiam, & Hugardiæ circumuicinorumque pagorum iurisdictionem. Ita Diuæus; sed præcipua hæc dissensio non ante annum quinquagesimum quintum contigit, vt ibi pleniùs ex Leodiensi narrabimus. Pergit Diuæus: Quarto Principatus anno (est is sine dubio hic quinquagesimus primus) Dux Henricus cum Coloniensibus fœdus percussit, ratum etiam futurum, quamuis Archiepiscopum Duci discordem esse contigerit. Actum hoc mense Decembri, operâ Ottonis Comitis Geldriæ. Porrò

Henricus noster sancit fœdus cum Coloniensibus.

1252 sequenti anno 1252. Guilielmus Imperator ferocissimum cœpit cum Flandris bellum hac de causa. Margareta secunda filia Balduini Comitis Flandriæ ac posteà Imperatoris Constantinopolitani, patre in sacrum bellū profecto, ex non legitimo Burchardi Aueniensis concubitu (cuius ipsa curæ commissa erat) Ioannem, Balduinum ac Guidonem pepererat: dein Guilielmo à Dampetra nobili Burgundo iuncta (vt etiam suprà commemoratum est ad annum quadragesimum sextum) alios complures genuit; quibus illa, spretis Aueniensibus, Flandricum Comitatum addixit. Porrò Aueniensium natu maximus, cùm sororem Guilielmi Impe-

Origo belli grauissimi inter Flandros, & Regem Guilielmum Comitem Hollandiæ.

Imperatoris, vxorem haberet, ſperans eius ope Flandricum Comitatum obtinere, Hannoniam paulò antè occuparat; (imò matre cedente poſſederat ex pacto, de quo ſuprà anno 1246.) Inde tamen repulſus, hoc anno, decreto Guilielmi, Namurcum, Aloſtanos, Waſiam, Quatuor officiorum terram, cetera Imperialis iuris à Flandriæ Comitibus poſſideri ſolita obtinuit; prætexta cauſa Margaretæ his terris priuandæ, quòd clientelæ ſacramentum debitè non feciſſet. Acta hæc Francofurti 5. Idus Iulij, præſentibus Henrico Duce noſtro, Cunrado Archiepiſcopo Coloniæ, Hugone Spirano Epiſcopo, Henrico Leodienſi, Adamo Brunſuicenſi. Reſtitutus tum in Hannoniam ope Imperatoria Auenienſis. Sequenti anno 1253. Flandri, cùm Hannoniam Auenienſi iam ſubditam conſpicerent, in Hollandos bellum transferunt, in Valachriam inſulam Guidone ac Ioanne à Dampetra Margaretæ filijs cum copioſo exercitu miſſis. Henricus verò Dux noſter, veritus ne nimia ſanguinis effuſio ex hac diſcordia fieret, Antuerpiam vtriuſque partis Legatos conuocat. Vbi dum is pacem ſummis laboribus conciliare ſtudet, Flandri Florentium fratrem Imperatoris, & Lupum Cliuianum aggreſſi, magnam cladem accepêre, captis Guidone ac Ioanne à Dampetra. Nihil poſt hanc victoriam de pace cum Imperatore agi potuit, ob id vel maximè offenſo, quòd induciarum tempore, ſui armis inuaſi forent. Ita Diuæus. Quin & ipſe Meierus Flander de ſuis Flandris: Acerrimè, inquit, ab Hollandis in inſidiis locatis excepti, atroci prælio victi ſunt, ac fœda occidione ad magnum numerum cæſi. Capti Principis filij, Guido Ioanneſque cum Comitibus Theobaldo Barrenſi ac Godefredo Ghiſnenſi, cum aliis ducentis 30. vt Guiſianus tradit, Equeſtris ordinis viris, tota claſſe cum omni inſtrumento bellico amiſſa. Hæc in Valachria ad Weſtcapellam quarto Nonas Iulias. Retulêre quidam in litteras, ad 30. vel hoc ampliùs hominum millia ex noſtris occubuiſſe. Iſta Meierus. Progreditur Diuæus: Anno proximo 1254. D. Ludouicus Franciæ Rex (cui ſummum ius erat in Flandros) Carolum fratrem Comitem cum maximis armatorum copiis contra Auenienſem in Flandrorum ſubſidium miſit: à quo mox omnis Hannonia recepta, præter Angiam, quæ virtute Valteri eius oppidi Principis, nulla vi reſerari potuit; cæſis etiam in oppugnatione Ciniaci ac Grandiſprati Comitibus. At Guilielmus intereà maximas Hollandorum copias colligebat: quibus paratis, per Brabantiam Hannoniæ propiùs accedens, Aſchæ Brabantiæ loco caſtra locauit. Indicta tum die, vt in Aſcana planitie ferro contenderetur, Valeſius Francus, relictâ Angiâ, Valentianas retrogreſſus, repentè diſparuit. Receptus poſt eius digreſſum Angiâ Imperator, Valentianas etiam mox recuperauit, Carolo Comite in Franciam abeunte. Sic Diuæus; & adſti-

Celebrantur à Guilielmo Rege Comitia Francofurti.

1253

Henricus noſter fruſtrà ſtudet Flandros & Hollandos conciliare.

Flandri vincuntur, ad VVeſtcapellam Zelandiæ.

1254

Gallica ſubſidia veniunt Flandris, ſed nullo effectu.

adſtipulatur Meierus. Sed nunc excutiendum eſt, quod ſuperiùs de Mechlinia & Hugardia Duci noſtro tranſſcriptis Diuæus ſuggeſſit. De eo hæc Leodienſis Chronologus Hocſemius in Henrico Gelrenſi, capite 5. pag. 288. poſt multa præludia diſſenſionum inter Epiſcopum Henricum & ſubditos narrata ad annum 1255. vt patebit: Hinc, inquit, Electus furore commotus, excommunicationis & interdicti ſententias contra Leodienſes conſcribi præcipit, & Hoyenſes. Sed cùm non inueniretur qui Leodium mandata deferret, tandem per puerum & feminam diriguntur; Prædicatores & Minores, litteris à puero clàm receptis, organa ſuſpenderunt. Sed cùm Presbytero ſancti Huberti dare litteras voluiſſet, deprehenditur, & ablatis ſibi litteris capitur, carceratur, pane & aqua cibatur. Hîc iterùm Canonici pro parte à ciuitate recedunt, interdictum ne violare cogantur. Deniq; Hoyenſes caſtrum Waremiæ combuſſerunt: ſed Canonicis maioris Eccleſiæ ſuper hoc conquerentibus, caſtrum reparare promittunt. Sed Electus propterea non pacatus, contra Leodienſes, Hoyenſes, Dionantenſes, Sancti-Trudonenſes, Brabantiæ Ducis, fratris ſui Geldrenſis, Iuliacenſis, Loſſenſis Comitum, & aliorum plurimorum auxilia procurauit; vnde villas de Hugardis, de Bauenchien, & Mechliniam Duci pro ſtipendiis obligauit. Canonici verò maiores in Leodio reſidentes, hoc reputantes illicitum, Ducem admonent, vt villarum occupationem Eccleſiæ derelinquat: quod cùm Dux facere recuſaret, excommunicatur; Media vita (ritus erat ſummi luctus) cantatur, terræ imagines proſternuntur. Hoyenſes interim, quia cuſtodes caſtri de Muhal ſpoliabant ipſis alimenta ferentes, caſtrum impetunt, reſiſtunt cuſtodes; ex quibus quinque peremptis Hoyenſes receſſerunt incolumes, & habentes obuios Leodienſes Haſbaniam peragrant, aduerſariorum domos vndique conflagrando. Denique Leodienſis Electus, omnium ſuorum exercitu conglobato, per Ducem Brabantiæ obſedit Sancti-Trudonenſes: qui territi Electo ſe certis pactionibus reddiderunt. Tunc ſororius Electi, Comes Iuliacenſis, verſus Muhal properat cum Haſbanis: & cùm Hoyenſes caſtrum Waremiæ, vt præmittitur, combuſſiſſent, ad propria reuertentes, inter Anteyum & Vinamont in eos pugna commiſſa, Hoyenſibus terga vertentibus, præfatus Comes hos inſequitur fugientes; ſternuntur, truncantur, necantur, & reliqui capiuntur anno Domini 1255. 4. Idus Auguſti, in die S. Laurentij. Hæc inter alia Leodienſis. Fine huius anni (ſic loquitur Diuæus) 5. Kalend. Februarias Guilielmus Imperator, in Occidentales Friſios profectus, tumultuario incurſu paludi congelatæ inhærens interimitur: cuius comperto interitu, Ioannes Auenienſis mœrore contabuit. Sic Diuæus, annum more Gallico ad Paſcha exeuntem conſtituens. Ita & Meierus.

1255 Bellũ Leodienſium cõtra ſuum Epiſcopum.

Obligantur Duci noſtro pro ſtipendiis ab Epiſcopo villa de Hugardis, de Bauenchien & Mechlinia.

Dux noſter obſidet Sancti Trudonenſes.

Cæditur Rex Guilielmus Comes Hollandiæ.

Quare

Quare more Romano annum à Kalendis Ianuariis auſpicatus Stadenſis,eius mortem ad annum ſequentem quinquageſimum ſextum reiicit. Anno, inquit, 1256. Wilhelmus Romanorum Rex occiditur à Freſonibus Medemleck prope Hollandiam morantibus, in loco incognito ab eiſdem ſepultus. Sic ille: & hoc anno finit Chronicon ſuum. pergit Diuæus: Sequenti anno (quinquageſimum ſextum intelligit) Henrici Ducis noſtri ſedulitas effecit, vt Bruxellæ de pace inter Hollandos ac Flandros conueniret, per quam Guido ac Ioannes à Dampetra libertati reſtituti ſunt: inſulæ Zelandiæ Flandris manſêre, ſed pacta eſt Florentio fratri Imperatoris occiſi Beatrix filia Guidonis, eaſdem inſulas doti allatura, aliaque complura. Ita Diuæus. Meierus pleniùs in hunc modum: Bruxellæ pax conuenit inter Margaretam Comitem ac Florentium fratrem Guilielmi Regis defuncti, eumdem tutorem Florentij filij Guilielmi. Liberati Guido Ioanneſque Flandrenſes cum ceteris captiuis grandi ære. Nam proditum eſt hîc Gandauenſes per ſe contuliſſe ad octo millia nummûm. Pactum vt Florentius tutor, aut eo deficiente, Florentius eius pupillus duceret vxorem Beatricem Guidonis Comitis filiam, cui dos eſſet Zelandia tota in fide ac clientela Comitum Flandriæ. Quòd ſi caſus ita ferret, vt neuter horum Beatricem duceret, tunc vnus aliquis ex filiis Guidonis duceret Mathildem Guilielmi Regis cæſi filiam, cum Zelandia, quo dictum eſt modo, tenenda. Confirmata pax apud Peronam menſe Septembri per Regem Ludouicum, & Oſteruandia Ioanni Auennio poſt mortem matris per eumdem Regem attributa; duxitque poſteà, ſecundùm formulam huius fœderis, Florentius filius Guilielmi Regis Beatricem in matrimonium, primus Comes appellatus Zelandiæ. Ceſſit & Carolus Andegauenſis, Ludouici Regis interuentu Hannonia, ſolutis illi belli ſuperioris impendiis, quæ intra quinquennium haud abſque magno fremitu atque indignatione Flandria pependit. Hæc Meierus. Meminit huius pacis etiam Leodienſis, cum priùs Brabantica quædam narraſſet, digna quæ hîc inſerantur. Anno, inquit, Domini 1256. vt Electus Mechliniã, Hugardis, & Bauenchien, quas Duci pro mille trecentiſque marchis obligauerat, dum eum contra rebelles ſuos fouerat, recuperare valeret, viceſimam partem redituum Cleri à Sede Apoſtolica impetrauit. Quam cùm in Ducatu niteretur exigere, Dux firmauit iuramento, quòd ſi quis Electo viceſimam ſoluerit, decimam exiget ab eodem: & ſic Brabantiæ Clerus Electo viceſimam ſoluere contradicit, & ne procedat ad ſententias Sedem Apoſtolicam appellauit. Hoc anno, mediante S. Ludouico Rege Franciæ, Flandrenſes & Hollandenſes conuertuntur ad pacem. Deinde pace ſimulata Sancti-Trudonem Electus ingreditur, armata multitudine ſubſequente; & Scabinis

1256

Pax inter Hollandos & Flādros Bruxellæ cōciliatur.

Zelandia dos Flādra nuptura Hollando.

Florentius primus Comes Zelandiæ.

Clerus Brabanticus prouocat ad Sedem Apoſtolicam.

binis depoſitis, illorum loco alios ſubrogauit, per quos priuantur honore, dirutis eorum domibus, qui ſibi magis fuerant aduerſati. Hoc metu perterriti ditiores, cum ſuis mobilibus aufugerunt. Iratus Electus iuramento confirmat, quòd niſi profugi reuertantur, eorum dirui faciet manſiones! portam verſus Brabantiam aggere claudit; verſus Traiectum turrim trabibus erigit, hanc muniens & foſſatis. Dux à torneamento rediens, & præmiſſa percipiens, exercitum congregauit; Electus econtrà, cognatorum auxilia, ſe muniens, aduocat: ſed citò deſiit hæc tempeſtas. Nam ex pacto reſtituuntur ablata, abiudicatio firma manet; ſi tamen & paſſi ſententiam, reuertantur, ipſis in pace remanere licebit, quò minùs per iuſtitiam infeſtentur; Electus turrim nouam nihilominùs firmare poterit & munire, ne Trudonenſes iterùm valeant rebellare. Et pergit

Nouus motus inter Ducem nostrum & Episcopum, sed qui citò componitur

1257 idem Auctor ad annum ſequentem: Anno, inquit, Domini 1257. in die Aſcenſionis Domini 16. Kalend. Iunij, Richardus Regis Angliæ Henrici frater, Comes Cornubiæ ditiſſimus, qui per pecuniam electionem ſibi parauerat, in Regem Alamaniæ Aquiſgrani per Conradum Colonienſem Archiepiſcopũ conſecratur. Sic ille. Onuphrius de eo non niſi anno ſequenti hoc modo: Richardus Cornubiæ Comes Henrici Angliæ Regis frater, à quibuſdam Germaniæ Proceribus 8. Idus Ianuarij, ab alijs Alfonſus Rex Caſtellæ & Legionis pridie Kalend. Aprilis creatur Rex Romanorum. Sed fortaſſe illud eſt, quod idem Leodienſis itidem ſubiungit ad annum illum ſequentem quinquageſimum octauum: Richar-

Duò Imperatores seu Reges Romanorum in schismate.

1258 dus Rex venit Hoyum cum magna Nobilium comitiua. Sic ille. Geſſit Richardus nomen Regis Romanorum annis 6. Alfonſus verò annis 15. menſ. 6. teſte eodem Onuphrio. Narrauerat Leodienſis ad annũ 1256. hoc modo: Hoc anno Imperatrix Conſtantinopolitana, Namurci reſidens, exactione Burgenſes nititur aggrauare: propter quod clàm ad Comitem Luchilburgenſem per illos nuntij diriguntur, perſuadentes, vt maternam hereditatem veniat accepturus: qui nimio repletus gaudio, illuc militiam dirigit; quam Namurcenſes circa mediam noctem Natiuitatis Dominicæ intromittunt. Ab his caſtrum die craſtino obſidetur: ſed caſtro benè munito, in biennium obſidio eſt protracta. Sic ibi. Pergit ergo nunc hoc anno 1258. Hoc anno, videlicet 1258. cùm Ioannes de Auennis Comes Hannoniæ, aſſerens caſtrum cum terra Namurcenſi ad ſuũ dominium pertinere, ad ſoluendum obſidionẽ maximo exercitu pręparato veniſſet, tandem factâ concordiâ Lutzilburgenſis Comitatũ Namurcenſem à Comite Hannoniæ releuauit in feudum. Cumq; Dominus Franco de Weſemale Baſtardus, Capitaneus caſtri, illud animosè biẽnio defendiſſet, deficientibus omnino victualibus, cùm iam loco panis equorũ ſuorum ſanguinem coctum comediſſent, in die Vincentij caſtrũ reddidit obſidenti; qui

Castrum Namurcẽse biennio toto obsessũ & quare?

Sanè strenuè erant milites.

qui cùm ſcrutatus fuiſſet ſingula loca, Capitaneo teſtatur honorem, in caſtro tantum panis non inueniens vnde puer famelicus lacrymans poſſit quietari. Ita Hocſemius Leodienſis. Hoc eodẽ anno, referente Diuęo, Florentius frater Imperatoris Guilielmi, idemque tutor Florentij Comitis Hollandiæ, Antuerpiæ in decurſione militari occiſus eſt. Delata eſt tum Hollandiæ cura Henrico Duci noſtro, conſobrino dicti Comitis Florentij: ſed non multò pôſt, ob aulicorum ſuorum inſolentiam, Hollandiâ pulſus eſt. Sic Diuæus. Paulò pleniùs eadem Beka vicinus illorum temporum in hunc modum: Occiſo Rege Wilhelmo, Florentius huius nominis Quintus, anni dimidij tener infantulus, xv. Hollandiæ Comes ſucceſſit: quem Florentius Præſes patruus eius in tutelam accipiens, Comitatum ad tres annos in pace rexit: qui demum læſus in tyrocinio defunctus eſt in Antuerpia, ſed abinde tranſlatus requieſcit in Valachria. Dux verò Brabantiæ exhinc curam eiuſdem infantis accipiens, Hollandiam ad tempus regere cœpit; qui pro * forefacto ſuorum miniſterialium dedignanter expulſus fuit. Deinde principaliores Hollandiæ conſtanter elegerint in tutorem eiuſdem pueri Comitem Geldriæ, & econtrà principales Zelandiæ conſtituerunt tutricem ipſius Aleidim Comitiſſam Hannoniæ: de qua controuerſia demum in Vooruerzee magnum excreuit prælium, vbi plurimis ab vtraque parte peremptis, magnæ depopulationis excreuit homicidium. Sed Hollandiæ populus victorioſè præualuit, & Comes Geldriæ præfecturam terræ potenter obtinuit. Hæc ille; quæ præuidens, credo, noſter Henricus Princeps modeſtus, non tam pulſus eſt fortaſſe, quàm ſponte deinceps tali prouincia abſtinuit. Anno 1259. (dicam breuiter verbis Leodienſis Hiſtorici) Conſtantinopolis, quæ dudum per Gallicos capta fuerat & Venetos, per Palæologum Græcorum vi prælij euincitur. Sic ille. Hæc in Græcia, inquit Meierus, accepta clades per Venetorum Genuenſiumq; inteſtina diſſidia, qui eodem anno de imperio Ptolemaidis, quod vnum noſtris in Syria reſtabat emporium, inuicem digladiantes, Latinis in Græcia nullam tulêre opem. Ita Meierus. Anno 1260. Henricus Dux noſter viuis exceſſit (loquitur Diuæus) conditus Louanij in Cœnobio Prædicatorum, quod ipſe cum vxore condiderat: filios reliquit Henricum, Ioannem, Gothfredum, & filiam Mariam vxorem Philippi Tertij eius nominis Francorum Regis. Sic ille. Dn. Molanus his verbis de eius morte commemorat ex Petro de Thuno: Henricus, inquit, III. inter Principes ſui temporis ſanguinis nobilitate pręclarus, qui ſuæ nobilitatis lineam moribus atque virtutibus clariorem effecit, ad ſubſidium Terræ ſanctæ Cruce ſignatus, antequã proficiſceretur, morte præuentus, in iuuentute florida & in bona confeſſione Louanij obiit, anno M. CC. LX.

Florentius tutor Hollandiæ in haſtiludio perit Antuerpiæ.

* forfait *ſcilicet* inſolentia.

Variè & cruentè de tutela pueri certatur.

1259

Conſtantinopolis Gallis noſtris diſſidentibus à Græcis eripitur.

1260

Moritur Dux noſter Cruce ſignatus, antequam ad Terrã ſanctam proficiſceretur.

Loca pia eius tempore erecta.

pridie Kalend. Martij. Tempore huius Principis anno 1249. cœptum est ſtrui Beginagium extra muros oppidi Mechlinienſis, quod tandem inſtar oppiduli excreſcens, aliquot millia habuit Virginum, donec à Nouatoribus noſtris ſpecie vrbis muniendę, ne in Beginagio munitionem erigeret hoſtis, dirutum fuit. Nunc vtcumque iterùm ſe colligit, loco inſigni in ipſo oppido coëmpto. Et in eadem ciuitate anno 1252. Eremitæ D. Auguſtini Conuentum inſtruere cœperunt, priuatorum primùm eleëmoſynis, ſed demum anno 1305. Ægidio Bertholdo iuuante, perfectũ eſt. Poſteà, lapſo ſexennio, nempe biennio ante mortem huius noſtri Henrici, Minoritæ quoque Siluæ-ducis locum obtinuerunt, & anno ſequenti, nempe 1259. Beginagium Arſchotanum initium ſumpſit, collato ad hoc ab Henrico duce & Aleide vxore ſuo horreo.

ALEIDIS

PRO LIBERIS,

XXX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis ſeptem.

Contentio, quis filiorũ patri ſuccederet, vti refertur à Diuæo.

MORTVO Henrico ſuperiore, cùm filij impuberes eſſent, (verba ſunt Diuæi) Alheidis Principatum adminiſtrauit vſque ad annum 1266. Erat Henricus maximus filiorum eius vecors ac omnino Principis loco indigniſſimus. Quare mater, conſilio Valteri Bertholdi Machliniæ Principis, in Burgundiæ quoddam Cœnobium eo latenter ablegato, (vide pleniùs paulò pòſt) Ioannem Ducatui præficere conabatur virtuoſiſſimi ingenij adoleſcentem. Id indignè ferentes Arnoldus Baro Weſemaliæ, ciueſque Louanienſes ſoli cauſam Henrici propugnabant, iniuriâ ei Ducatum auferri frementes; quem ſi per ſe minùs regere poſſet, tutores gubernatoreſque dandos, vt permultis aliarum gentium Principibus factum olim, ac indies fieri compertum erat. Hæc verò tanta tamque conſtanti in Henricum fide agitabant, vt etiam aduenienti cum matre Ioanni (vt Principatum de more ibi iniret) vrbem præcluderent. Nec hoc contenti, Bertholdum velut totius mali auctorem bello petentes, ex agro Mechlinienſi prædas egêre: repulſi inde, cùm maioribus copiis reuerterentur, fuſi fugatique pacem à Ioanne Duce & Alheide eius matre petere coacti ſunt. Ita Diuæus.

ALEIDIS PRO LIBERIS, XXX. BRAB. PRINCEPS.

Causa einsdem dissensionis diligentiùs excussa. uæus. De iisdem distinctiùs Molanus capite 62. Militiæ sacræ; fortè etiam pleniùs, factum ne id sit iure an iniuria: Henricus, inquit, Tertius (nobis Sextus) heredem reliquit Henricum Quartum, puerum nouem annorum: qui postquam sub tutoribus octo annis Ducem egisset, membris debilis, & sensu deficiens, fratri suo Ioanni Ducatum resignauit, primùm in Cortenberge, & deinde Cameraci coram Richardo Imperatore sæculo abrenuntians, Monachalem habitum Duione in Burgundia assumpsit. Hæc Molanus. Operæpretium videtur addere quod Leodiensis commemorat, cuius miror nusquam Diuæum aut Molanum meminisse.

1267 Anno (inquit ille) Domini 1267. cùm Ducis auxilio Mechlinia rebellaret Episcopo, idem valido exercitu cingens obsidione *Mechlinia obsessa ab Episcopo Leodiensi, sed citò iterùm deserta.* Mechliniam, defectu victualium circa principium hiemis negotio rediit imperfecto. Et cùm ab obsidione reuerteretur, offensus, turrim, quam Dux apud Wijc in Traiecto fundauerat, funditus diruit, & castrum suum de Monteforti in terra Guelriæ de turris huius lapidibus instaurauit. Et solus & in solidum iurisdictionem exercuit in Traiecto. Sed & castrum Domini de Iacea, Hirgia dictum, expugnando prędauit, Dominum eius ad obedientiam compellendo. Ista Hocsemius. Sed cuius Ducis auxilio Mechlinia rebellauit? num Henrici, cuius partes fouebant Louanienses; an Ioannis, cui fauebat mater & Bertholdus Dominus alterius portionis oppidi Mechliniani? Verisimilius Louanienses pro Henrico pugnantes simul Episcopum contra Mechlinienses concitasse. Nam inuenio matri Aleidi cum hoc Episcopo Henrico Gelrensi probè conuenisse; vt docebit Diploma mox proferendum. Neque miretur quis me Aleidem in serie Principum ponere. etenim publicis tabulis tempore viduitatis Ducissa Lotharingiæ & Brabantiæ vocatur, quarum hoc est breuiarium: *Cur Aleidis ponatur in serie Principum.* Aleidis Ducissa Lotharingiæ & Brabantiæ « (verba sunt Diplomatis) vniuersis pręsentes litteras inspecturis salutẽ in « Domino sempiternam. Nouerit vniuersitas vestra, quòd cùm inter viros « venerabiles Canonicos Antuerpiensis Ecclesiæ ex vna parte, & Wilhel- « mum dictũ Sclauwart Sultetũ Antuerpiensem, Nicolaũ Ammannum, « Arnoldum Cambitorem, Iohannem dictum Aleyn, & eorum consortes « Burgenses Antuerpiẽses ex altera, super diuersis articulis orta esset materia « quęstionis, prout in Instrumento super hoc confecto pleniùs continetur; « *Compromittunt Canonici & ciues Antuerpienses in sententiam Ducissæ Aleidis.* partes prędictæ super dictis cõtrouersiis, articulis & querelis in nos com- « promiserunt, sub pœna centum librarum Louaniensiũ, nobis à parte, quę « contra dictum nostrum seu arbitrium venerit, soluendarum. Nos autem « onere huiusmodi in nos suscepto, visis & diligenter inspectis querelis & « articulis dictorum Canonicorũ ab ipsis nobis traditis, & responsionibus « ipsorum Burgensiũ ad præmissa, in dicto negotio, prout ad præsens pos- «

sumus,

„ ſumus, procedere intendentes, habito cum Reuerendo Patre Domino „ Leodienſi Epiſcopo, Nobili viro Domino Comite Ghelriæ, & aliis No- „ bilibus & Magnatibus ac viris prudentibus conſilio, ac diligenti tracta- „ tu, pace ac concordia, ac vtilitate dictarum partium penſatis, pronuntia- „ mus arbitrando & ordinamus, &c. In cuius rei teſtimonium ſigillum „ noſtrum pręſentibus litteris eſt appenſum. Actum & Datum apud Ant- „ uerpiam in Monaſterio beati Michaëlis, præſentibus Epiſcopo & Co- „ mite prædictis, viris Nobilibus Domino Bertholdo de Machlinia, Do- „ mino Ar. de Rothelaer Dapifero, Domino Henrico de Bautriſent, Do- „ mino Waltero de Windhe Dapifero Brabant, prædictis partibus & plu- „ ribus aliis Clericis & laicis anno Domini M. CC. LX. tertio, Feria quinta „ ante feſtum beati Clementis. Ita Tabulæ illæ. Porrò quàm religioſa, quamque æqui & recti tenax fuerit hæc Princeps, perpetuo documento erit Opuſculum 27. inter Opuſcula magni illius Thomæ Aquinatis, quod huic Duciſſæ inſcripſit, memor erecti recèns ab illa eiuſque marito anno 1256. Louanij ſui Ordinis Prædicatorij Fratribus inſigni Cœnobio: nam ceſſit ijs, vt Lipſius loquitur, ipſam Aulam ſuã, quam in Dilię inſula habebat, medio ferè vrbis loco, quam Annales Baſſam curtim, id eſt inferiorem aulam vocant, ad diſcrimen illius ſuperæ quam Burgum dicimus. Titulus Opuſculi eſt De regimine Iudæorum, ſed veriùs De bono regimine Principis in vniuerſum; cuius hæc præcipua lubet adſcribere: Excellentiæ veſtræ (inquit Diuus ille & Magnus) recepi litteras, ex quibus & piam ſollicitudinem circa regimen ſubditorum veſtrorum, & deuotam dilectionem, quam habetis ad Fratres noſtri Ordinis, plenariè intellexi, Deo gratias agens, qui veſtro cordi tantarum virtutum ſemina inſpirauit. Quod tamen in ijſdem à me requirebatis litteris, vt vobis ſuper quibuſdam articulis reſponderem, vtique mihi difficile fuit, tum propter occupationes meas, quas requirit operatio lectionis; tum quia mihi placeret, vt ſuper his requireretis aliorum conſilium magis in talibus peritorum. Verùm quia indecens reputaui, vt veſtræ ſollicitudini negligens coadiutor inueniar, aut dilectioni ingratus exiſtam, ſuper propoſitis articulis vobis ad præſens reſpondere curaui, abſque præiudicio ſententiæ melioris. Hæc D. Thomas, ac primùm reſpondet ad eam quæſtionem, Si liceat illi aliquo tempore, & quo, exactionem facere in Iudæos? Quam reſponſionem prolixam qui velit in fonte videat; nobis ſatis eſt hinc diſcere, eo tempore Iudæos in Brabantia non paruo numero conſediſſe. Ad quæſtiones alias venio, quarum enodationes perpetuò poſſunt Brabantiæ noſtræ vſui & honori eſſe. Sic ergo deinde idem Angelicus Doctor: Quintò, inquit, quærebatis de Baliuis & Officialibus veſtris, ſi liceat eis officia vendere, vel mutuò ab eis recipere aliquid certum, do-

En & tunc quàm ſplẽdeat aula Brabantica.

Cœnobium Predicatorum Louanij ab hac Alcide eiuſq; marito extructum.

Reſpondet D. Thomas Aquinas variis quæſtionibus ſibi ab Alcide propoſitis.

Vtrùm liceat Baliuatus & alia huiuſmodi officia vendere.

nec tantum recipiant ex officiis. Ad quod dicendum videtur, quòd quæstio ista duas difficultates habere videtur; quarum prima est de officiorum venditione. Circa quam considerandum videtur, quod Apostolus dicit, quòd multa licent, quæ non expediunt. Cùm autem Baliuis & Officialibus vestris nihil committatis, nisi temporalis officium potestatis, non video quare huiusmodi officia non liceat vobis vendere, dummodò talibus vendatis, de quibus possit præsumi quòd sint vtiles ad talia officia exercenda, & non tanto pretio vendantur officia, quòd recuperari non possit sine grauamine vestrorum subditorum. Sed tamen talis venditio expediens non videtur. Primò quidem, quia contingit frequenter, quòd illi qui essent magis idonei ad huiusmodi officia exercenda, sunt pauperes, vt emere non possint; & si sunt diuites, illi qui meliores sunt, talia officia non ambiunt, nec inhiant ad lucra ex officio acquirenda. Sequitur igitur, quòd vt plurimùm illi officia in terra vestra suscipiant, qui sunt peiores, ambitiosi, & pecuniæ amatores, quos etiam probabile est subditos vestros opprimere, & vestra etiam commoda non sic fideliter procurare. Secunda verò dubitatio circa hunc Articulum esse potest de mutuo. Circa quod dicendum videtur, quòd si hoc pacto mutuum dant, vt officium accipiant, absque dubio pactum est vsurarium, quia pro mutuo accipiunt officij potestatem; vnde in hoc datis eis occasionem peccandi; & ipsi etiam tunc tenentur resignare officio taliter acquisito. Si tamen gratis officia dederitis, & pòst ab eis mutuum acceperitis quod de suo officio possint recipere, hoc absque omni peccato fieri potest. Sextò quærebatis, Si liceat vobis exactiones facere in vestros subditos Christianos? In quo considerare debetis, quòd Principes terrarum sunt à Deo instituti, non quidem vt propria lucra quærant, sed vt communem populi vtilitatem procurent. Contingit tamen aliquando quòd Principes non habent sufficientes reditus ad custodiam terræ, & ad alia quæ imminent rationabiliter Principibus expetenda; & in tali casu iustum est, vt subditi exhibeant, vnde possit communis eorum vtilitas procurari. Et inde est quòd in aliquibus terris ex antiqua consuetudine Domini suis subditis certas collectas imponunt: quæ si non sunt immoderatæ, absque peccato exigi possunt; quia secundùm Apostolum, Nullus militat stipendiis suis. Et similis casus esse videtur, si aliquis casus emergat de nouo, in quo oportet plura expendere pro vtilitate communi, vel pro honesto statu Principis conseruando, ad quæ non sufficiunt reditus proprij vel exactiones consuetæ; puta, si hostes terram inuadant, vel aliquis similis casus emergat. Tunc enim & præter solitas exactiones possunt licitè terrarum Principes à suis subditis aliqua exigere pro vtilitate communi. Si verò velint exigere vltra id quod est institutum,

Respondetur licere aliqua ratione, nequaquam tamen expedire.

An liceat exactiones facere in subditos, & quousque.

1. Cor. 9.

Casus in quibus licet nouas exactiones imponere.

tum, pro ſola libidine habendi,aut propter inordinatas & immoderatas expenſas, hoc eis omnino non licet. Vnde Ioannes Baptiſta militibus ad ſe venientibus dixit: Neminem concutiatis,neque calumniam faciatis,& contenti eſtote ſtipendiis veſtris. Hæc ſunt, Illuſtris & Religioſa Domina,&c. Valeat dominatio veſtra per tempora longiora. Atque hoc eſt,ni fallor,quod Cl. V. Lipſius cap. 16. ſui Louanij adumbrat, de hoc inclyto Aquinate agens, his verbis: Familiarem fuiſſe Principibus noſtris conſtat; & Aleidem (ſic ille vocat,vt & nos,non Adelheidem) viduam dicti Henrici ad eum Pariſiis agentem ſcriptitaſſe, & conſilia vitæ dirigendæ petiiſſe,atque accepiſſe. Tantæ ergo Principi cùm aliquamdiu (vt ſuprà dicere cœpimus) Louanienſes fuiſſent reluctati, denique ſupplices facti ſunt. Quo anno illud,non æquè liquet. Satis certum,non priùs quàm viderent Louanienſes Henricum ſuum Cameraci ſolemni ritu Ducatum fratri Ioanni ceſſiſſe,vbi & ſæculo eum renuntiaſſe coram Richardo Imperatore,iam anteà Molanus commemorauit. Miræus ceſſionem hanc adſcribit anno 1267. his verbis velùt Diuæi: Henricus Henrici III. Brabantiæ Ducis filius natu maximus cùm eſſet ad Imperium ineptus,agente matre Aleide, 9. Kal. Iunias Cameraci ceſſit Ducatum Ioanni fratri ſecundo genito, præſente Richardo Cornubiæ Comite, qui Imperatoris Romani titulum eo tempore gerebat. Henricus porrò Diuionem in Burgundiam ſecedens, monaſticemque profeſſus,in Canonicorum Regularium Cœnobio vitam finiit. Sic ille. Dubito tamen an eodem anno inauguratus ſit Ioannes, quamquam id velit numerus in margine Diuæi Operi adſcriptus, magiſque puto inaugurationem illam non ante annum ſexageſimum octauum contigiſſe, tum quòd Molanus Imperio Aleidis octennium tribuat, tum quòd ſuprà Leodienſis ponat obſidionem Mechlinienſem circa principium hiemis anni ſexageſimi ſeptimi. Quin ipſe quoque Diuæus, poſtquam de Louanienſibus dixit, Fuſi fugatique pacem à Ioanne Duce & Adelheide eius matre petere coacti ſunt; immediatè ſubiungit: Menſe Maio anni ſequentis, (quid ni ergo ſexageſimi octaui?) in Cortebergenſi Cœnobio habitis Comitiis, Adelheidis omnem rebellionem, ſibi, filio, fautoribuſque eius irrogatam Louanienſibus remiſit, promittentibus Ioannem ſecundum filium eius ſe in Ducem recepturos. Aderant huic conuentui, Valterus Angiæ Dominus, Valterus Bertholdus Machliniæ Dominus, Arnoldus Diſthæ Dominus, Leonius Caſtellanus Bruxellenſis, Ioannes Bryna Dominus Lyntræ, Henricus ab Aſca Eques; & Legati Bruxellenſium, Tillemontanorum, Leuienſium, Antuerpienſium, Lyrenſium, Geldonienſium, & Gemblacenſium. Facta poſt hæc diuiſio inter Ioannem ac Gothfredum

Lucæ 3.

Tandem Louanienſes Aleidi magnæ heroinæ reconciliantur.

1267

Cedit Henricus fratri Ducatum ipſe Monachū induens.

1268

Nomina Procerum quibus præſentibus Louanienſes Aleidi ſunt reconciliati.

fredum fratres; Ioanni Ducatus Lotharingiæ ac Brabantiæ permansit; Gothfredo verò dominia Arschotanum, Birbachense, Sicheniense, ac Rodiæ S. Agathæ adsignata: qui quæsito remotiore connubio, filiam Comitis Virsonij in Biturigibus Galliæ vxorem duxit. Sed nunc quoque, quę alibi insigniora tēpore huius Principis inciderunt, attexamus.

Godefrido fratri Ducis assignatur dominium Arschotanum, & alia.

Anno 1261. Alexandro IV. Papa die 8. Kalend. Iunij, cùm vacasset Sedes menses 3. Vrbanus Quartus Gallus Trecensis ex Patriarcha Ierosolymitano summus Pontifex renuntiatus est 4. Kalend. Septembris, qui præter alia multa præclara, etiam festum Corporis Christi, cuius Officium tum D. Thomas Aquinas composuit, solemnissimo ritu instituit. At

Vrbanus IV. instituit Festū Corporis Christi.

1262 verò anno sequenti (Meiero commemorante) grauis incidit discordia iterùm super Comitatu Namurcensi. Balduinus Græcorum Augustus egestate adactus, hunc Blanchæ Reginę vendiderat. Blancha autem mulier omnibus prędita virtutibus, Augusti miserata infortuniū, eumdem Comitatum Marthæ Augustæ reddiderat. At Henricus Lucemburgensium Princeps, iuris nescio quid in Namurcū se habere contendens (vide suprà ad annum 1258.) fretus fauore ciuium, victo interfectoq; Augustæ Prætore ciuitatē inuasit. Margareta Flandriæ Comes, quæ, teste orbe terrarum, potiore quàm Luceburgensis iure Namurcum asserere poterat, nihil cunctabatur agnatæ Augustæ firma atq; expedita mittere auxilia, Flandrorum Hannoniorumque aucta viribus. Namurcum oppidum, atque in illo Luceburgensem Augusta potenter obsedit. Fertur remissiùs hîc egisse, fautorque Lucemburgensi extitisse Balduinus Aueniensis, qui Hannoniēsibus pręerat, adeò vt auctor fuerit dandi Luceburgensi 15. dierum inducias; quæ res Campanis, qui cum Augusta venerant, vsque eò displicuit, vt è vestigio se domum reciperent, soluereturque in totum obsidio. Pauco tamen intercedente tempore compositæ res, dextræque intermixtæ, & non modò fœdus, verùm & affinitas iuncta. Guido Comes Margaretæ filius id temporis cælebs Isabellam Luceburgensis filiam duxit vxorem, Comesque seu Marchio (vt vocant) Namurcensium, Augusta assentiente est salutatus. Hæc Meierus. & pergit: An-

Contendūt de Namurco Lutzenburgenses & vidua Balduini Augusti.

1263 no deinde 1263. Vrbanus Quartus, genere Gallus, Carolum diui Ludouici Regis fratrem, Andegauensis Phoceucisque prouinciæ Principem in Italiam accersiuit ad capessendum Regnum Siciliæ, propterea quòd Manfredus Tarenti Princeps, Frederici Augusti ex pellice filius, postquam patrem (vt rumor erat) collisis faucibus suffocasset Conradumque fratrem Siciliæ Regem veneno sustulisset, Regnum Siciliæ inuaderet, societatem cum Saracenis ex Africa adscitis iungeret, Romanæ Ecclesiæ ditiones occuparet, exercitus Pontificios

Sicilia datur Carolo fratri sancti Ludouici Regis, & quo titulo.

cios funderet, vrbes caperet. Ita ille. Leodiensis verò hoc modo: Vrbanus Papa Quartus exercitus Saracenorum, quem in patrimonium Romanæ Ecclesiæ Manfredus miserat, suffragio Cruce signatorum potenter abegit; & Regnum Siciliæ, quod per violentiam occupabat Manfredus, Carolo Andegauensi Comiti sancti Ludouici Regis Franciæ fratri contulit, vt eriperet ab eodem. Et anno sequenti 1264. Cometes, qua- 1264
lis numquam, tunc apparuit ab Oriente cum magno fulgore cõsurgens, vt ad medium hemisphærij comam suam perlucidam protraheret; & *Moritur*
tunc Vrbanus Papa cœpit protinus infirmari: quo plus tribus mensibus *Vrbanus*
ægrotante, & tunc defuncto, euanuit & Cometes. Anno verò 1265. præ- *Papa.*
fatus Carolus pro Regno Siciliæ sibi dato, nauigio venit in Apuliam; & 1265
bello campestri Manfredum vita Regnoque priuauit, & obtinuit Siciliæ Principatum. Hoc anno Clemens Quartus in Papam eligitur. Hic natus fuit de oppido S. Ægidij in Prouincia, optimè litteratus in Iure ciuili, & optimus Aduocatus, demum Legum professor vxoratus, & gradatim ascendens, Consiliarius Regis, Archiepiscopus Narbonensis, Cardinalis Sabinensis, denique Papa sanctissimus. Hic habuit vnam filiam *Insigne ex-*
nomine Cæciliam, quam multi magni Nobiles ab ipso petierunt in *emplũ Cle-* *mentis Pa-*
vxorem; quos deridens dicebat, Vos non petitis Cæciliam, sed scilicet *pæ de non*
Papam. Hanc autem noluit maritare, sed mediocriter eidem prouidẽs, *exaltandis* *consangui-*
quamdiu vixit, voluit viuere honestè in quodam Monasterio Monia- *neis.*
lium in ciuitate Nemausensi. Nullum de suo sanguine altiùs extulit, sed de eleëmosynis suis mediocriter sustentauit eos qui indigebant. Rectus fuit adeò in omnibus, vt nulli Regi vel Principi deferret, & ideò ab omnibus diligebatur & timebatur, maximè à S. Ludouico quondam Domino suo, qui ad inuicem de sanctitate vitæ crebris exercitationibus cõsolabantur, & in bonis actibus quilibet finiuit vitam miraculis coruscando. Ita Leodiensis: sed intellige Manfredum cæsum in Februario, hoc anno more Gallico exeunte demum ad Pascha. Vnde & Miræus noster ex Ricordano eius temporis Scriptore adscribit anno sequenti, scilicet ineunti more Romano Kalendis Ianuarij. Sunt hæc eius verba: An- 1266
no 1266. Carolus Prouinciæ Comes, S. Ludouici Galliæ Regis frater, ab Vrbano IV. primùm, pòst à Clemente IIII. in Italiam euocatus, in die Epiphaniæ iussu Clementis Papæ per duos Cardinales Legatos Romæ Rex Siciliæ & Apuliæ appellatus, Manfredum Frederici II. Imp. filium *Sicilia feu-*
pridie Kalend. Martias, prælio ad Beneuentum commisso, interemit, *dum Eccle-* *siæ Roma-*
& Regnum vtrumque occupauit. Mandatum est autem vt quadraginta *næ sub one-*
mille aureos nouus Rex penderet quotannis Romanæ Ecclesiæ, atque ab *re quadra-* *ginta mil-*
Imperij nomine abstineret. Ricordanum in Florentina historia, huius *liũ aureo-* *rum an-*
temporis Scriptorem, consule. Hæc Miræus; ac deinde subiungit ad an- *nuorum.*

num

num sequentem de Aleide nostra quæ suprà retulimus. Sub huius quoque Aleidis Principatu iam exeunte, aut certè Ioannis filij ineunte, nempe anno 1268. Pandocheium illud Siluæducense, hebdomadaria largissima panum distributione celeberrimum, initium habet.

IOANNES I.

FILIVS PRÆCEDENTIVM, XXXI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti septem.

SEDATO motu ciuili, de quo in præcedente Aleide dictum est, Ioannes Dux (verba sunt Diuæi) mense Iunio
1268 vrbem ingressus, imperium totius regionis recepit: confirmataque Cortebergensi pace, ac omnibus vrbis Louaniensis priuilegiis pro rato habitis, promisit se annis singulis nouos vrbi Scabinos daturum; Iudæos quoque ac Cauuersinos (ita fœneratores tum vocabant) eodem quo Bruxellę tenerentur, loco habiturum, adhibitis testibus Valtero Bertoldo Machliniæ, Arnoldo Disthæ, Arnoldo Wesemaliæ Dominis, ac Legatis Bruxellensibus. Creatos tum lego nouos Scabinos, Ioannem ab Herent, Arnoldum à Roda, Ægidium ex Limingis, Petrum à Calstris, Ioannem Edelherum, Valterum Blancardum, Valterum cognominatum Crikensteen. Pulsi paulò pòst Louanio textorum complures, seditionem agitare conuicti, quorum exsilio nouus Dux subscripsit mense Septembri. Hactenus Diuæus. Memorabile est quod Hocsemius Leodiensis, proximus horum temporum, anno 1268. adscribit: Conradinus, inquit, ex Conrado Rege nepos Frederici cum exercitu maximo Teutonicorum, Lombardorum pariter & Tuscorum, Romam veniens, velut Imperator magno desiderio à quibusdam recipitur. Et assumpto secum Senatore Vrbis Henrico fratre Regis Castellæ, auitum Sicilię Regnum recuperare desiderans, venit in Apuliam, & cum Carolo duro campestri bello dimicans, cum Nobilibus multis capitur, eiusq; caput sententia cuiusdam Iudicis amputatur. quod factum contra ius bellicum Principibus videbatur; propter quod Guido Comes Flandriæ, qui tunc aderat, obuius fortè Iudici huic gradus ascendenti, à se percussum capite clauâ deiecit, inquiens:

Ioannes Dux rata habet Louaniensium priuilegia.

Pelluntur Louanio plures textores.

Infeliciter pugnat Cōradinus nepos Frederici II. Imp. contra Carolum Siciliæ Regem constitutū.

IOANNES I. XXXI. BRAB. PRINCEPS.

inquiens: In tam nobile caput ſententiam non proferes amodò tam cru-
delẽ. Hæc ille; nominans tamen perperàm Guidonem pro filio eius Ro-
berto. Meierus hoc modo: Conradinus totam Siciliam, exceptis Syracu-
ſis, Meſſana, & Panormo, in deditionem acceperat; ſed tandem ad lacum
Fuſcinum memorabili prælio ab Carolo victus ipſe, Duxque Auſtriæ
(quod crudele viſu) ſecuri percuſſi ſunt. Annum 1269. intactum tranſi-
1270 lio. Anno 1270. Dux Ioannes iterùm Louanienſium iura, pacemque
Cortebergenſem confirmauit menſe Maio. Hæc tantùm ad annum il-
lum Diuæus. Adſcribuntur huic anno apud Leodienſem iſta: Cùm
ſanctus Ludouicus Rex Franciæ, laboribus & captiuitate priſtina non
perterritus, pro recuperatione Terræ ſanctæ cum multis Nobilibus &
Prælatis denuò transfretaſſet, vnus de duobus filiis Regis, quos adduxe-
rat, Ioannes, peſtilentia, quæ circa mare vigebat, occubuit; quæ pòſt Le-
gatum Papæ, ac ipſum Regẽ Franciæ cum Nobilibus multis abſumpſit,
cùm iam & Carthaginem prope Tunitium manu valida occupaſſent,
tunc frater eius Carolus Rex Siciliæ, pro quo Ludouicus miſerat, ſuper-
uenit: qui cùm Saracenos inciperet impugnare, Saraceni perterriti pepi-
gerunt, & ſolutis expenſis Rex Tunitij Regis Siciliæ tributarius eſt effe-
ctus. Ita Hocſemius Leodienſis. Paulò pleniùs, vt apparet, Miræus ex
variis. Afflictis Syriæ rebus opem laturus S. Ludouicus Galliæ Rex cum
tribus filiis Ioanne, Philippo, & Petro, itemque genero Theobaldo
Vaſconum & Nauarrorum Rege, Kalendis Martij ſoluit Maſſilia;
primumque in Sardiniam, deinde in Africam curſu directo, Tu-
netùm ibi aliquot menſes obſeſſum eſt, ac demum expugnatum.
Dumque fratrem Carolum Siciliæ Regem cum magnis copiis aduen-
tantem Ludouicus expectat, peſtis in caſtris exorta, primò Ioannem
Ludouici filium, deinde Romani Pontificis Legatum, poſtremò Regem
ipſum 8. Kalend. Septembris profluuio ſuſtulit. Cum ignominia no-
ſtris ex Africa diſcendendum fuiſſet, niſi Carolus Siciliæ Rex ſuperuen-
tu ſuo eos confirmaſſet. Cum barbaris itaque ea lege conuentum, vt
quadraginta aureorum millia ipſi Carolo & poſteris quotannis pende-
1271 rent, quanto tributo Siculus Romanæ Eccleſiæ erat obnoxius. Anno 1271.
referente Diuæo, cùm incolæ oppidi Hoſdenienſis in ipſo limite Bra-
bantiæ ac Hollandiæ ſiti Boſcum-Ducis infeſtarent, Dux eò profectus
oppidum cepit. Et eodem anno obiit Arnoldus Dominus Diſthæ, con-
ditus in oppido ſuo, in Franciſcanorum Cœnobio, quod ipſe condide-
rat: ſucceſſit ei Arnoldus filius, quem ex Eliſabetha filia Ducis Braban-
tiæ ſuſtulerat. Sic ille; attamen huius expeditionis Hoſdenienſis nullam
apud Hollandos vel Flandros Scriptores adhuc inueni memoriam. An-
1272 ni ſequentis menſe Auguſto, Ioannes Dux permiſit Louanienſibus Sca-
binis

S. Ludouicus Rex iterùm proficiſcitur ad recuperandam Terram ſanctam.

Tuneto expugnato, ſanctus Rex cum pluribus aliis peſte moritur.

Dux noſter domat Huſdenſes Boſcoducenſibus infeſtos.

binis ac Senatoribus, (sic loquitur Diuæus) vt suo arbitrio vectigalia *Idem ampla concedit priuilegia Louaniensibus.* noua indicere, vetera augere, diminueréve liceret quoties commodum foret Reipublicæ, adhibitis testibus Adelheide matre, Valtero Bertoldo Machliniæ Domino, Ægidio fratre eius, ac Henrico Domino Boutreshemi. Et sequenti anno Ioannes Dux vxorem accepit Margaretam filiam Guidonis Comitis Flandriæ; ex qua genuit Ioannem successorem 1273 *Ducit vxorem filiam Comitis Flandriæ.* suum, Gothfredum qui infans periit, Margaretam vxorem Henrici VII. Imperatoris, & Mariam Amadeo Comiti Sabaudiæ nuptam. Hæc ille. Addit Leodiensis: Anno Domini 1273. Richardus Rex moritur, & Rodulphus Dux Austriæ in Regem Alamaniæ coronatur. Sic ille, qui scripsit circa annum Domini 1335. Anno 1274. Maria soror Ducis nostri in 1274
Franciam ducta, Philippo eius nominis III. Regi nupsit, ac festo Ioannis Baptistæ in Regio sacello coronata est manu Petri Archiepiscopi Rhemorum; indignato ob id Archiepiscopo Senonum, quòd in sua diœcesi Rhemensis id præsumpsisset. Prodiêre ex eo matrimonio Ludouicus Dux Eburonum & Margareta vxor Eduardi Anglorum Regis. Eodem anno Henricus Leodij Episcopus ob simoniam in Concilio Lugdunensi *Deponitur Episcopus Leodiensis simoniacus in Concilio Lugdunensi.* depositus, Ioannem Anginũ Episcopum Tornacensem successorem accepit. Ista Diuæus. De Episcopo suo pleniùs hoc modo Hocsemius: Gregorius Decimus Pontificatus sui anno 2. Lugduni Vniuersale pro passagio Terræ sanctæ Concilium congregauit: ad quod dum fuisset Episcopus Henricus personaliter euocatus, & Leodienses, Hoyenses, Dionantenses, ac Sancti-Trudonenses hoc perpenderent, destinant ad Concilium, qui de insolentiis ipsum & deflorationibus virginum accusarent. Cùm Papa vellet procedere contra ipsum, petiit an vellet cedere, vel sententiam expectare? Qui sperans obtinere gratiam, annulum resignauit; sed inanem hunc Papa permisit abire. Hic post depositionem suam duodecim vixit annis. Huic Papa ante priuationem suam pulchram destinauit epistolam; vbi hæc inter cetera: Accepimus namque non sine *Admonitoria grauissima Papæ ad dictum Episcopum.* multa mentis amaritudine, quòd tu Episcopali grauitate prorsus abiecta, simoniæ, incontinentiæ, aliisque variis & diuersis criminibus irretitus, voluptatibus & desideriis carnis te totaliter deputas, ita quòd tam ante promotionem tuam quàm etiam post, quamplures filios & filias procreasti, etiam in operibus mortis gloriam ponens. (& numerat Pontifex multa & valdè distincta, tamquam optimè informatus.) Ac tandem concludit: Ha Deus! cur tu sic es famæ prodigus & salutis oblitus? Exiguo debetur misericordia, sed potentes potenter tormenta patientur, & graue iudicium imminet his qui præsunt. Nam si manus hominis euaseris, ipsius tamen Dei pro tantis excessibus manus effugere non valebis. Hæc ibi inter alia. Anno sequenti 1275. narrat idem Leodiensis, castrum 1275

de Falais à Duce nostro esse releuatũ, & anno sequenti Meeffiam similiter spoliatã: quæ miror à Diuæo prætermissa. Cùm, inquit, progenies castri de Belloforti fidelis Episcopo & Episcopatui fauorabilis extitisset, quia Baillivus Condrosij Ialain villã Domini Ioannis de Gones, fratris Domini de Belloforti & Domini Rigaldi de Falais, vna vacca prædauerat, proinde discordia grauis exoritur, Episcopatui pernociua. Nam tribus prędictis fratribus Episcopatum infestantibus, Hoyenses mansiunculam dicti Ioannis in palude iuxta Tytantiam destruxerunt, castrum de Gones incendio deuastantes, castrumque de Belloforti obsidione frustrà cinxerunt. Tunc Episcopus castrum de Falais fecit per Bailliuũ Hasbaniæ obsideri; Dominus verò castri se sentiens imparẽ, castrum suum in feudum à Duce Brabantiæ releuauit. Vbi cùm Dux magnum exercitum, vt obsidionẽ solueret, congregasset, exercitus Episcopi relicta sede discessit. Tunc pariter & reliqui duo fratres castra sua receperunt in beneficium à Comite Namurcensi, terram B. Lamberti martyris relinquentes. Vnde cùm Comes Namurcensis hortatu fratrum istorum terram Episcopatus tentaret inuadere, Hoyenses, adiuncto sibi pariter agmine militari, terram Comitis igne ferroque vastarunt. Quare Comes perturbatus, Flandriæ Comitis & Ducis Brabantiæ subsidium postulans, exercitu multorum nobilium collecto, se parat in exitium terræ nostræ. Denique Comes Lutzilburgensis, qui venerat in auxilium Flandriæ Comitis, villam de Cennaco pro libito spoliauit funditus & euertit 14. Kalend. Maij, anno Domini 1276. Et in crastino 13. Kal. Maij, Dominica qua cantatur Misericordia, Dux Brabantiæ prædata Meeffia, residuum igne consumpsit. Hæc ille. Hoc eodem anno 1276. (referente Diuæo) cùm Ludouicus, maximus natu filiorum Regis Franciæ, quem ex filia Regis Arragonum sustulerat, interiisset, Petrus quidam Breschius aulicorum potentissimus, veneni suspectus, in Mariam Reginam Ducis nostri sororem, nouercam defuncti, crimen retorsit; palàm asserens, vt sui regnarent, statuisse eam omnes prioris tori liberos Regios tollere. Inquisitum in eam acerbiùs, quàm Reginæ maiestatem deceret, factione Breschij plus æquo præualente. Porrò cùm custodes etiam adhiberentur, missis ad fratrem Ducem secretissimis litteris eum in Franciam euocauit. Profectum lego Bruxella Lutetiam vno die, solo famulo & cane comitibus, eosque quoad vixit, summè dilexisse. Addunt Chronographi, Ducem simulato Franciscani habitu ad sororem intromissum, cùm eam criminis exortem verissima confessione cognouisset, mox Franciscani habitu exuto, innocentiam eius armis probare voluisse, prouocato in certamen singulare eo qui contrarium asserere vellet. Ceterùm nullo se committere auso, Breschius cùm fugam adornaret, deinde retractus vinculis adstringitur;

Ex parua scintilla maximum oritur incendium.

Dominus de Falau castrum suum à Duce nostro in feudum releuat.

1276

Spoliat Dux noster Meeffiam, & residuũ igne consumit.

Sororem suam Reginam Franciæ, falsò accusatam homicidij, liberat.

tur; mox, fatis vrgentibus,cùm & Regni ſecreta Hiſpanis prodidiſſe certiſſimis indiciis conuinceretur, quæſtioni ſubditus, dolum omnem retexit: vnde Parlamenti iudicio condemnatus, communi ſontium patibulo ſuffixus eſt, tanto Procerum gaudio, vt ipſe Dux Burgundiæ & Robertus Comes Atrebatium cum Ioanne Duce noſtro ad locum vſque ſupplicij perrexerint, vt hominem ſceleſtum ac omnibus æquè exoſum ſublimem viderent. Anno ſequenti 1277. Guilielmus Comes Iuliaci 1277
cum tribus filiis & 464. Nobilibus, & non exiguo armatorum numero, *Comes Iuliacenſis trucidatur crudeliſſimè ab Aquiſgranenſibus.*
Aquaſgrani (cuius vrbis Aduocatiam veteri iure ſuam repetebat) ſub veſperum intrauit: quo comperto ciues, arreptis tumultuariè armis, in forum compulſum cum omnibus ſuis ſumma crudelitate trucidarunt. Sunt qui id factione Ducis noſtri factum adſerunt, quorum Brando addit; cùm in vltionem cæſi Comitis, Comes Limburgi copias oppido admouiſſet, Brabantinum, pulſo eo, ab Aquenſibus receptum, & oppidi Aduocatum creatū. Sed Ioannes Trithemius Abbas in Chronico Hirtzaugienſi potiùs Ducem Comitis mortem vltum eſſe ſcribere videtur, his verbis: Wilhelmo, inquit, Comite Iuliacenſi mortuo, Siphridus Archiepiſcopus Colonienſis dudum eius inimicus, Aquenſibus confœderatus, terram illius deſtitutam Principe, armata manu ingreditur, omnia ferro & igne demolitur, oppida capit, obtinet munitiones, totumque in ſuam poteſtatem redigit Comitatum. Contra quem Dux Brabantiæ auxilio conſanguineorum & amicorum Comitis occiſi, exercitum duxit; *Dux noſter mortem Comitis vlciſci parat.*
ſed parum profecit. Tandem Martino Papa Quarto vices ſuas interponente, concordia facta eſt, & Archiepiſcopus omnia quæ abſtulerat dominia, oppida, caſtra & villas reſtituit. Hæc apud Diuæum. Leodienſis hoc modo breuiter: Anno 1277. 16. Kalendas Aprilis, Comes Iuliacenſis cum duobus filiis, militibus pluribus & armigeris Marte doctiſſimis, inconſultè Aquenſium ſubeunt mœnia cum populo bellaturi; quibus pariter interemptis, Aquenſium gladios pauci euaſerunt. Sed Waleramus de Falcomonte, paternis cautus periculis, qui ſimili caſu à Colonienſibus fuerat interfectus, cùm ceteris introitum diſſuadere non poſſet, ipſos dimiſit, macellum cum eis intrare recuſans. Ita ille. Anno 1278. Rudolfus 1278
Imp. in Marchfeldenſi Auſtriæ agro vincit & cædit Odoacrum Regem *Rudolfus Auſtriacus Imp. vincit Regem Boëmiæ. hinc paulatim aucta opes.*
Bohemiæ, Auſtriamque ſibi ſubiicit. Odoacro occiſo ſucceſſit in Regno filius eius Wenceſlaus II. Huic Rudolfus Imp. filiam ſuam Gutham ſiue Iuttam tradidit vxorem; ſororem verò Wenceſlai Regis iunxit Rudolfo filio ſuo iuniori, quem & Auſtriæ Ducem conſtituit. Is Pragæ obijt, ibidem in cathedrali Baſilica ſepultus, relicto filio Ioanne, qui apud auunculum ſuum Wenceſlaum Bohemiæ Regem manſit: Albertus autem Rudolfi Imp. filius ſenior fratri in Ducatu Auſtriæ ſucceſſit, & ex coniu-

ge Mathilde Ducis Carinthiæ Comitiſque Tirolenſis ſorore multos vtriuſque ſexus liberos ſuſtulit. Sic Siffridus. Lubet adſcribere inſigne huius Rudolfi pietatis modeſtiæque Christianæ exemplum verbis Lipſij; qui poſt alia quædam eiuſce generis commemorata ita infit: Téne ego hîc Rudolfe Auſtriace prætercam? te, qui fluctuans per diſſidia Imperium ſtabiliiſti? Quo merito? inquirere in Deum, & diuina conſulta nefas; nec facio: ſed non eſt inquiſitio quæ in aperto ſunt memorare. Tu in modica adhuc fortuna, nec niſi Comes Habeſpurgenſis, pietatis multiplex ſtudium prætuliſti: & illi ſequentem magnitudinem tuam vaticinia & diuinæ voces adſcripſerunt. Vnum videamus. Venatum fortè, vt nobilitas illa & noſtra ſolet, cum paucis in equo exiuerat. Pluuius dies erat, & viæ fractæ & ſordentes: ecce occurrit Sacerdos venerabilem & myſticam Hoſtiam, extremum ſolatium ægro laturus; & occurrit pedes. Is adſpectus pium pectus perculit. nec ſine indignatiuncula aliqua equo deſilit: &, Me vehi, te qui Seruatorem meum portas pedibus incedere? indecorum vel impium ſit; conſcende, & equum hunc cape. Iuſſio, non preces erant: paret ille, & iſte capite reuelato humilis ſequitur, ad ipſas ædes ægri deducit, ab iiſdem eodem habitu reducit. Iam domi & apud ſe Sacerdos erat, qui officio attonitus, benè abeunti dixit, & ſimul Imperium ipſi poſteriſque prædixit. Et res illa certa, & rata iſta fuit, ac fidem etiam nunc ab euentis habet. Hactenus Lipſius.

Eiuſdem Imp. exemplum memorabile piet. tis ex Lipſio.

1279 Anno 1279. vndecimo die Septembris (narrante Meiero) apud Dammum Proceres Flandrici Guidonem filium Margaretæ maximum natu conſalutauerunt Comitem Flandriæ, eique iuramentum fidelitatis præſtiterunt, volente ac iubente Margareta, propterea quòd iam ætate ipſa grauis, diutiùs Principatus adminiſtrationem gerere nequiret. Ac dehinc principio Februarij, dum Gandaui eſſet Margareta, ingraueſcente indies valetudine, humanæ naturæ debitum perſoluit 10. die eiuſdem menſis, ætatis ſuæ anno circiter 76. ſepulta Felinis. Guido dehinc, vt dixi, Flandriam, Ioannes

Margareta filium Guidonem Comitem Flādriæ ſalutari iubet, & non multò pòſt moritur.

1280 Aueníenſis filius Ioannis adiit Hannoniam. Anno ſequenti 1280. Rodulfus Cæſar per ſententiam imperialem declarat Aluſtanos, Waſiam, IV. Officia, inſulaſque Zelandicas ad fiſcum rediiſſe, eò quòd de iis Guido non præſtitiſſet in tempore iuramentum; attribuitque Cæſar eas omnes Ioanni Aueníenſi, Comiti Hannoniæ, quamuis de iiſdem terris Guido nomine matris anno 1262. in vrbe Gandauo iuraſſet in verba Cæſaris Richardi. At Guido ſentiens ſe grauatum iniuria, Romanum appellauit Pontificem; defunctoque poſt annos aliquot Rodolpho, Cæſari Alberto ſe apud Aquas-Grani iureiurando deuinxit, reuocata ſententia Rudolphi. Hæc Meierus.

Guidoni diſſidium cum Imperio, ſed quod poſteà ſublatum eſt.

1281 Anno proximo, qui eſt Christi 1281. Siculi, Gallorum præſidiariorum inſolentiam, luxum, faſtumque pertæſi, conſpira-

ſpiratione facta, vno tempore, ac pænè horâ, cùm ære Campano ad Veſpertinas preces in Feſto Paſchæ ſignum daretur, Gallos omnes per vniuerſam inſulam trucidant, nullo ætatis, ſexus vel ordinis diſcrimine habito. Hinc Veſperæ Siculæ, in prouerbium abiere. Alij ad annum ſequentem referunt (ea credo ratione quam ad reconciliandam Chronologiam iam ſæpè produximus.) Hac verò cæde patrata, Siculi ad Petrum Aragoniæ Regem (cui Conſtantia, Manfredi à Carolo vita & Regno ſpoliati filia, nupſerat) deficiunt. Is nuntius Romam ad Carolum Siciliæ Regem delatus, vehementer eius animum turbauit, moxque Carolum filium in Galliam ad nepotem ſuum Philippum Regem miſit, ſubſidium ab eo poſtulatum. At Carolus neque ſuis neque alienis viribus Siciliam recuperare vmquam potuit. Iſta ex Auctario Miræi.

In Sicilia omnes Galli ab incolis ex condicto vna hora trucidantur.

Tranſlata hinc Sicilia ad Petrum Aragoniæ Regem.

Anno vno 1282. referente Diuæo, Ioannes Dux edixit Louanij, vti Scabini æquè ac ceteri tributa penderent: operarij ſtatis diei horis, pulſu campanæ ad operas vocarentur: promiſit etiam Louanienſibus, ſe compulſurum exteros quoſque ad ea, quæ, Scabinis teſtibus, ciui promiſerint facere aut dare, facienda dandáve; renouaturum quoque Scabinos annis ſingulis profeſto Natalis D. Ioannis Baptiſtæ. Acta hæc menſe Septembri. 1282

Edixit Ioannes Dux vti Louanij Scabini æquè ac ceteri tributa pendant.

Eodem anno Henricus frater Comitis Geldriæ, captum ac grauiter afflictum prope Tilemontem, Ioannem Angianum ſucceſſorem ſuum in Epiſcopatu Leodienſi reliquit pænè exanimem: qui mox reſumptis animis, Hugardiam properans, ibi defecit; ſuccedente Ioanne filio Guidonis Flandriæ Comitis: à quo obſeſſum ope Ducis noſtri Falcoburgum, expugnari non potuit. Ita Diuæus. Leodienſis Hocſemius refert paulò aliter in hunc modum de morte Ioannis Epiſcopi: (numerus anni obitus vitiatus eſt, ſed videtur ab eo adſcribi anno præcedẽti.) Cùm Henricus de Monteforti dudum Leodienſium Epiſcopus ab Epiſcopo Ioanne ſummam repeteret ſatis magnam, quam expendiſſe ſe dudum, cùm fuiſſet Epiſcopus, conuerſamque in vtilitatem Eccleſiæ aſſerebat, & hanc ſoluere Epiſcopus denegaret, tandem die ſtatuto apud Hugardis villam Epiſcopi ad tractandum de concordia conuenerunt; Epiſcopus verò parcens expenſis, cum paucis illuc venit inermis. Vbi cùm in domo quadam, dicta Brule, aqua circumcincta, in parochia natiuitatis meæ Hugardis crederet eſſe ſecurus, per ſatellites Henrici noctu capitur, & in caballo cum ſtricta ſella poſitus abducitur feſtinanter. Qui cùm pinguis eſſet, anguſtia ſellæ, & ſucuſſoris inconſueta ventilatione deficiens, ante portam Monaſterij de Helencinis equo depoſitus, aliis recedentibus, remanſit ibidem, & in diluculo ſpiritum exhalauit anno Pontificatus ſui 7. ab Incarnatione Domini .... in Feſto B. Bartholomæi. Hæc ille. De obſeſſione tamen illa Falcoburgenſi nihil; interim Meierus eius quoque

Miſerè perit Ioannes Angianus Epiſcopus Leodienſis.

meminit his verbis: Post Angianum, inquit, hoc anno 1282. fit Episcopus Leodiensis Ioannes filius Guidonis, ex priore matrimonio, priùs Episcopus Mediomatritum, singulari vir modestia, Iurisque scientia clarus, qui statim à suscepta dignitate, cum Ioanne Duce Brabantiæ sororio suo Valkenburgensem obsedit arcem, sed expugnare nequiuit. Ita Meierus; & subdit: Anno verò 1283. Martinus IV. grauissimis censuris damnauit Petrum Arragonensem, eò quòd Siciliam & Apuliam inuaderet, quæ prouinciæ Carolo Andegauensi per summos Sacerdotes fuerant assignatæ, annoque sequente Carolus successore Carolo filio moritur. Sic ille. sed pleniùs Leodiensis: His temporibus, ait, Crux contra Petrum Regem Arragoniæ prædicatur, quam Philippus Rex Franciæ, Cor leonis dictus, contra voluntatem filiorum suorum Philippi Formosi & Caroli, tunc assumpsit, quia Petrus erat auunculus eorumdem. Rex verò profectus in Arragoniam cum infinitis Nobilibus & armigeris, de diuersis mundi partibus congregatis, penuria victualium reuertitur nihil agens, pluribus in via defunctis. Hæc Leodiensis. Diuæus noster de eadem expeditione Arragonica etiam multò copiosiùs ad annum sequentem; simulque de aliis Brabantiæ nostræ propriis, Anno 1284. (inquit) ex morte Comitis Limburgensis Henrici, grauissimum inter inferioris Germaniæ Principes bellum exoritur. Fuerat Henrico filia vnica Ermengardis, Reinaldo iuncta Geldriæ Comiti; quæ, non relictis liberis, diu ante patrem decesserat. Eius tamen morte non obstante, Reinaldus defuncto socero, quamquam iniuriâ, proximum se Limburgensi Ducatui heredem prætendebat. Propior illo Adolphus Montensis Comes, ne cum potentiore contenderet, ius suum Duci nostro Ioanni vendidit. Pulchra tum occasio Duci visa, Principatum etiam vltra Mosam proferendi: quare collecto fortissimo armatorum in Brabantia numero, Mosam transiit. Hîc verò omnes pænè eius tractus Principes, partim Gelro concitante, partim veterato odio hostes reperit; Siphridum videlicet Coloniæ Archiepiscopum, Henricum Luceburgi, Cliuiæ, Spanhemij Comites, aliosque complures; Valeranum etiam Falcoburgi Dominum exulceratum, quòd Dux ante biennium Leodiensi Episcopo Falcoburgum obsidenti auxilia misisset: ijsdem partibus Limburgenses ciues accesserant. Tantæ hostium multitudini summa virtute se Dux noster obiiciens, Limala arce priùs demolita, Aquensibus sibi deuotis forte præsidium ac commeatum intulit: Valeranum quoque Falcoburgi Dominum à Traiecto pulsum strauit; quibus peractis, cùm ad vlteriora tenderet, Philippi Regis Francorum Legatione auersus est. Hic enim, proclamatæ tum in Arragones expeditioni socium summopere cupiens Ducem, Nigellæ Dominum miserat, vt confectis indu-

Eius successor frustrà cum Ioanne nostro obsidet Valkenburgum.

1283

Crux prædicatur contra Petrum Arragonium velut inuasorem patrimonij Ecclesiæ.

1284

Origo diutini belli Limburgensis.

Dux noster collecto exercitu Mosam trãsit.

Auocatus à Rege Francorum inducias sancit.

induciis, eum in Franciam perduceret. Cui Dux ægrè acquiescens, tandem inducias cum hoste pactus, domum abscessit, Arragonicæ expeditioni se suosque apparaturus. Porrò huius belli causa fuerat, quòd Petro Arragonum Rege instigante, Siculi à Carolo Rege suo auersi, vna die omnes Francos in Sicilia repertos crudeliter interemissent, recepto post hoc tota Insula Arragone :quod factum adeò Pontifici Romano displicuerat, vt etiam Regnum Arragonum Petro oblatum, Carolo Philippi Regis fratri Comiti Valesiæ iam deberi decerneret. Hæc in Arragones mouendi Francis causa fuit. Anno sequenti 1285.expeditio inita: trans- 1285
scensis Pirenæis, Gerunda trimestri obsessa, cùm Petrus Rex tumultuaria suorum manu obsessores impetens interfectus esset, tandem cessit. Ea capta, cùm Regem morbus inuaderet, Franci domum reuertuntur mense Octobri; quorum Rex Philippus, cùm Perpinianum aduenisset, ingruente vi morbi, eodem mense obiit. Ioannes verò Dux, ac Gothfredus Comes Virsonij frater eius, qui huic etiam bello interfuerat, fine anni in Brabantiam redierunt. Ita finiit bellum Arragonicum. Reuerso Duce, cùm induciæ expirassent, Geldri initio sequentis anni, ea quæ Brabantiæ 1286
Duces trans Mosam possident, inuasere: quo intellecto, mouit in hostes Dux, captaque Bommela cum adiacenti regione, eos Tylam quoque metu relinquere coëgit; quam, exstinctis ignibus (quos illi in recessu suo iniecerant) reparatam forti præsidio muniuit: capta etiam tum Hosdena oppidulum, & arx quæ Mal-repas nominabatur. Tum aliò conuerso impetu, Limburgum controuersi Comitatus caput, & Mullem arcem Gelricæ ditionis captam Dux incendit. Florentius etiam Hollandiæ Comes Duci Ioanni confœderatus, Nouum fossatum Gelro ademit. Anno pro- 1287
ximo, qui fuit 1287. cùm Siphridus Archiepiscopus Coloniensis Comitatum Montensem depopularetur, Dux noster eò profectus, fœderatum, repulso Archiepiscopo, eo metu liberauit. Inita tum Falcoburgi conspiratio de repellendo è Transmosanis Duce: in quam nomina dedere Siphridus Archiepiscopus, Reinaldus Gelriæ, Henricus Luceburgi cum Balduino & Valerano fratribus, Adolphus Nassauiæ, Henricus Westreburgi, Henricus Spanhemi, Murtij quoque Comites: Ioannes Dominus Limpurgi, & Valeranus Falcoburgi Dominus. Ceteri verò Transmosani Principes, Adolphus Montensis, Henricus de Windec, Valeranus & Gerardus fratres Iuliaci, Euerardus Marchiæ, & cis Mosam Arnoldus Lossensis, Comites, cum Episcopo Leodiensi, Duci nostro Ioanni cõiurauere. Porrò sequentis anni 1288. principio, cùm Principum interuentu decre- 1288
tum esset, vt Traiectum conueniretur, & controuersia, vtriusque partis Principũ arbitrio, inter Ducem & Gelrũ finiretur; Gelrus pactis stare, & eò venire noluit: sed paucis suæ partis Falcoburgum conuocatis, ius suum in

Interficitur Petrus Rex Arragonũ.

Lacessente Gelro, Dux noster Bommeliam & Tylam capit.

Conspirant plures contra Ducem Ioannem.

Frustrà tentatur pax.

in Comitatu Limburgensi controuerso Comiti Lucemburgi vendidit. Erat tum Traiecti cum exercitu Dux noster: qui comperto hostis molimine, supra modum excanduit, indictaque suis profectione, summa celeritate Falcoburgum properauit; hinc opidò dilapsum Coloniensem ad Rhenum vsque persecutus, equos suos in Rheno potari iussit: tum quoque exustis Bonnæ (quò Episcopus confugerat) suburbiis, vineta Archiepiscopi, & venatica septa, dimissis quò vellent feris, destruxit. Hæc agenti Colonienses ciues præter anni 1251. fœdus, nouo etiam fœdere iuncti sunt. Valeranus item Iuliaci, ac Adolphus Montium, Comites accessêre, auxilia fortissima in Gelrum polliciti, si Woringam arcem exscinderet, prædonum munitissimum receptaculum. Quorum ille postulatis acquiescens, hebdomadas aliquot arci assedit, maximo exercitu Brabantinorum septus, ac nouis indies eò confluentibus copiis. Ceterùm Archiepiscopus, cùm arcem obsideri intellexisset, missis ad suæ partis Principes nuntiis, auxilia vndique in Ducem ciebat. Conuenêre mox ad eum Gelrus, Luceburgensis, Nassauius, Falcoburgensis, ceterique confœderati, singuli delectissimos suorum adducentes. Nec minor erat Duci nostro, cogendis auxiliaribus diligentia; cui frater Gothfredus Comes Virsonij, & S. Pauli Comès è Francia, Arnoldus Lossensis, Euerhardus Marchiæ Comites, Valeranus Iuliacensis ac Adolphus Montensis (quibus suasoribus Woringam obsidebat) maximas copias confecêre. Quibus instructus, contempto hostium numero, Woringam mouentibus occurrit: mox iis conspectis, cùm suos oratione breui animasset, impetum fieri iussit: quem hostes summa virtute excepêre: nec ab hominum memoria in eo tractu atrociùs bellatum ferunt. Omnes enim pęnè Inferioris Germaniæ vires in eam pugnam congestæ erant. Durauit vsque ad extimum diei conflictus; tandem Brabantini sese mutuò ad fortissimè agendū cohortati, tanta vi hostibus illati sunt, vt compluribus eorum interemptis, reliquis verò in fugam coniectis, victoriam, quamquam non omnino incruentam, pepererint. Cæsi ex hostibus Henricus Luceburgensis cum Balduino, Valerano ac Ioanne fratribus, & 400. Equestris ordinis viri: capti Coloniensis, Gelrus, Nassauius, Falcoburgensis. A Brabantinis verò cecidit Valterus Bertholdus Mechliniæ Princeps, vir fortissimus, & Arnoldus à Zellem Eques. Pugnatum est 5. Idus Iunij festo Bonifacij. Post hanc victoriam Dux, capta euersaque Woringa, domum reuertit, magnam Brabanticæ virtutis opinionem in Trans-Mosanis relinquens. Porrò Gelrus, antequam eius manum euaderet, datis sacramentis, Limburgensi Comitatu cedere coactus fuit. Ita Diuæus. Commemorat eadem paucis, sed elegantissimè, lucemque simul affundens, Molanus cap. 63. Militiæ sacræ, his

Vastat Ioannes omnia vsque Bonnam.

Obsidet Woringā castrum, receptaculum prædonum.

Strenuè occurrit hosti obsidionem soluere paranti.

Vincit fortiter, etsi non sine clade.

Cogitur Geldrus cedere Comitatu Limburgensi.

his verbis : Ioannes Primus, inquit, benignè annuens precibus Comitis
Montensis, Walrami Comitis Iuliacensis, & ciuium Coloniensium,
obsedit Woringiam, pessimum diaboli nidum: è quo negotiatoribus
& peregrinis à prædonibus, qui illic morabantur, multo tempore pluri-
ma illata fuerant damna. Archiepiscopus Coloniensis, sub quo locus
erat constitutus, anno 1288. die 5. Iunij, cum horrendo exercitu, qui
contra Paganismum videbatur sufficere posse, aderat: attulerant et-
iam compedes, manicas, & funes, quibus Brabantinos captiuos
vincirent. Dux verò, tametsi decuplo plures essent hostes, obuiàm ta-
men eis in aciem processit, cùm acerrimè vtrimque pugnatum fuit. Vbi
& Dux ipse, quasi vnus de Machabæis supra modum strenuè sese for-
titerque gessit, ac post diuturniorem conflictum victor euasit, captis
Archiepiscopo Siuerto, Comite Geldriæ, Domino de Valkenborch,
Comite Mursensi, Comite de Nassau, qui postmodum Imperator fuit,
multisque aliis Nobilibus & militibus. Ex parte Ducis pauci corrue-
runt, quorum præcipui fuêre, Waltherus Berthouts Dominus Mechli-
niæ, & Arnoldus de Zeelhem, homo probus, moribusque compositus.

Capti superiori prælio Episcopus Coloniensis, Comes Geldriæ, Mursensis, Nassonius, alij.

Hæc ille. Sic & Leodiensis eius temporis Scriptor: Comes Geldriæ ac
Archiepiscopus, cum multis Nobilibus ac aliis, catenis & vinculis, quas
in perniciem Ducis parauerant, constringuntur. Et exprimit, à tertia hora
vsque nonam vespertinam fuisse pugnatum, cùm hostes tertia parte nu-
mero essent potiores, cæsosque ex parte Gelri duo millia & quingentos
præter captos & confossos vulneribus. Anno 1289. narrante Meiero, in 1289
Syria Tripolis insignis ciuitas à Saracenis expugnata est & direpta, pul-
sis occisisque Christianis. Et addit: Miserrima erant tempora. Per inte-
stina nostrorum odia, ex ambitione maximè profecta, pessum vbique
ibant omnia. Secundò verò anno post victoriam Woringanam (nem-
pe 1290.) Dux noster Ioannes eas sanctiones edidit (verba sunt Di- 1290
uæi) quas *Land-***Kueren* vernaculè appellant: quibus pœnæ in eos sta-
tutæ sunt, qui alios maledictis lacessierint, percusserint, pulsarint, aut
mutilos reddiderint; qui arma interdicta portarint, qui furtum fecerint,
qui incendium fecerint, matronam virginemque violarint, pacem à
Iudice indictam infregerint, terminum in agris mutarint, &c. In iisdem
quoque multa ciuilium rerum iura statuta sunt, quæ in Commentariis
Legum Brabanticarum requirenda sunt. Sed inter omnia dignum re-
censere duximus, pœnam eorum qui virginem matronámve violarint,
quorum ceruicem lignea serra præcidi voluit Dux; vt & pacis infracto-
rem quadrifariàm diuidi. Acta hæc in celeberrimo Ordinũ Conuentu,
cui intererant Ioannes filius Ducis, Gothfredus frater Ducis, Gothfre-
dus Comes Vianæ consanguineus Ducis, Ioannes Dominus de Cuyck,
Domi-

Cæsi Gelri duo millia quingenti.

* *Keuren*

Lex Ioannis: Stupratori lignea serra ceruix præcidatur.

Dominus Disthæ, Domini Rotselariæ, Walehemi, Wesemaliæ, ab
1291 Asca, Bautreshemi, & alij. Hactenus Diuæus. Intereà anno sequenti Melesates Ægyptiorum Regis filius, ingentibus adductis copiis, cepit Ptolemaidem clarissimam vrbem, quam vnam in Syria reliquam nostri habebant, cùm de eius Principatu atque possessione miserè inter se Duces nostri dudum digladiarentur, occisisque multis Christianorum millibus, euersam reliquit. Sic Meierus. Siffridus hoc modo; additque etiam alia: Tyro, inquit, Sidone, Tripoli & Berytho à Sultano Ægypti Rege captis atque euersis, demum Ptolemais siue Acon, vrbs Syriæ maritima, ab eodem capitur, funditusque exscinditur. Sicque Christiani vniuersi, Terra sancta, ducentis ferè annis possessa, expulsi sunt. Multi ex ijs in Cyprum insulam se receperunt. Et eodem anno Rodulfus I. Imperator moritur 15. Iulij, cùm vixisset annos 73. menses 5. & regnasset annos 18. Spiræ honorifico tumulo conditus. Ista Siffridus.

Christiani vniuersa tandē Terra sancta depellūtur.

1292 Pergit Diuæus: Anno 1292. Henricus Comes Luceburgi, Henrici pugna Woringana cæsi filius, ducit filiam Ioannis Ducis nostri Margaretam. Et eodem anno Brabantini in præcedentium bellorum impensas, Duci suo, omnium bonorum vicesimam summa liberalitate contulerunt: quorum ille beneuolentiæ id gratiæ retulit, vt se successorésve numquam in futurum huiuscemodi tributum exacturos iuraret; adhibitis qui testium vice signarent chartam, Adolpho Imperatore, Ioanne Ducis filio Henrico Luceburgi Comite Ducis genero, Roberto Burgundiæ Duce, Roberto Atrebatium, Guidone Flandriæ, Ioanne Blesensi, Ioanne Hannoniæ, Roberto Niuerni, Florentio Hollandiæ, Reinaldo Gelriæ, Ottone Cliuiæ, Guidone S. Pauli, Arnoldo Lossensi, Valerano Iuliaci Comitibus, Valerano Falcoburgi Domino, Archiepiscopo Rhemorum, Episcopis Leodiensi, Tornacensi, Cameracensi, Traiectensi; quorum nomina inserimus, vt constet, à quibus iam tum aula Brabantica frequentari cœpta sit. Nec miretur quis Adolphum Imperatorem inscribi: nam Siffridus & alij (etiam Onuphrius) testantur eum hoc anno 8. Idus Ianuarij Francofurti Regem Romanorum renuntiatum. Et eodem hoc anno pridie Nonas Aprilis moriente Nicolao Quarto, Sedes Pontificia deinde vacauit annos duos, menses tres. Annum 1293. transeo intactum. At

Brabanti vicesimam omnium suorum bonorum liberaliter suo Duci concedunt, sed ea tantùm vice.

Adolphus renuntiatus Rex Romanorum.

1294 verò anno millesimo ducentesimo nonagesimo quarto post diuturnam Sedis Apostolicæ vacationem die 5. Iulij Petrus de Muriona ex Eremita Papa electus est, dictus Cælestinus V. qui singulari, & numquam antè aut pòst vsitato exemplo post quinque deinde menses Papatui renuntiauit, miraculis anteà & posteà clarus; vt in Vita eius à nobis contracta, inter Vitas Sanctorum latiùs narrauimus. Et eodem anno (verba sunt Hocsemij Leodiensis, eius sæculi Scriptoris) cùm Henricus Comes Barrensis, Eduar-

Cælestinus Quintus sponte Pontificatum abdicat.

Eduardi Regis Angliæ filiam desponsasset, cuius Regis aliam filiam Ioannes Brabantiæ Ducis Primi Ioannis filius habebat vxorem, & apud Barrum prope Lotharingiam (à quo Barrenses Comites traxerunt sui titulum Principatus) nuptiis huiusmodi fuisset solemnissima festiuitas proclamata, præfatus Dux Ioannes Primus insidens equo maximo, ludis intentus Herculeis, sponsa spectante, cum ceteris, arrepta lancea, dextrarium calcaribus perurgendo, obuiat militi, qui tunc de pari dimicat cum eodem; quibus dextrariorum cursibus collisis ad inuicem, lacerti Ducis musculo hasta militis perfosso, Dux equo depositus, 5. Nonas Maij in die Inuentionis S. Crucis, anno 1294. cum tristitia multorum diem clausit extremum. Hæc Auctor illius temporis, ne quis miretur nos hîc à Diuæi calculo recedere. Diuęus triennio tardiùs his verbis eius mortem commemorat: Eodem anno Eduardus Rex Anglorum Mariam filiam suam Henrico Comiti coniunxit; ad quas nuptias Ioannes Dux noster profectus, ludis militaribus vulnus accepit; eoque malè curato, ad quintum Idus Iunij hac vita decessit. Cuius corpus Bruxellam à suis relatum ad Franciscanos conditum est. Alij asserunt Barri id accidisse, vbi Comes Henricus hastiludia celebrabat; concurrisse ibi Ducem cum Petro à Beffro-monte, ab eoque casu interemptum. Ita Diuęus. Miræus noster ferè eodem modo; sed ad annum hunc, similiter vt nos; additque, tumulum eius nostra ætate à Caluinianis violatum. Leodiensis Scriptor hoc ei adscribit velut Epitaphium: Hic animosus, & in armis promptissimus, extra patriam suam magnificus videbatur: & quia munera donabat extraneis affluenter, & sumptus maximos faciebat, credebatur virtutis medium attigisse; sed exactio quam in subditos exercebat, metas largitatis docuit transuolasse. Sic ille. Huius Principis ætate anno 1274. Beginagium Siluæducense separatum est ab Ecclesia de Ortduno (sic tum vocabatur primaria Buscoducensium parochia) & anno 1277. in eodem oppido Nosocomium maius sumpsit initium, subseruientibus ægrotis vtriusque sexus Religiosis Ordinis sancti Augustini. Sed anno 1376. Augustiniani viri submoti sunt, si rectè supputat Gramaius.

Ioannes in hastiludio vulneratus paulò pòst moritur.

Sepelitur Bruxellæ.

Testimonium Scriptoris Leodiensis de ipso.

Nosocomium Siluæducense cōstruitur.

IOANNES II.

FILIVS SVPERIORIS, XXXII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis octodecim.

MORTVO Ioanne Duce superiore, filiorum eius natu maximus Ioannes (loquitur Diuæus) Principatum suæ gentis excepit, gener Eduardi Anglorum Regis, ducta Margareta filia; quam matronam prudentissimam summè nostrates dilexisse, ac Brabantiam operibus aliquot decorasse ferunt: inter quæ, arcis Furanæ deambu-
1295 latorium memorant. Hic mox anno 1295. (secundùm eumdem Diuæum, sed præposterè inter res gestas patris eius) Wassebergam arcem Transmosanam imperata detrectantem euertit. Cœpit tum bellum atrocissimum inter Francos Flandrosque. Guido Comes auus maternus Ducis nostri, pace simulata, à Philippo Francorum Rege, cognomento Pulchro, euocatus Lutetiam, in custodiam missus est, quasi Anglorum fœdus affectasset & amicitiam, filia sua Regis filio desponsata. Ita Diuæus. Pleniùs de origine huius belli Meierus ad annum præcedentem: Guido, inquit, Princeps filiam suam Philippam posteriore ortam vxore Edouardo Walliæ Principi, Regis Anglorum Eduardi filio ac heredi despondit. Siquidem cùm magnam haberet liberorum cohortem, nihil habuit prius, atque splendidè omnes elocare. Ceterùm Anglus multa ab Philippo Gallorum Rege repetens, bellum illi cœpit facere; itaque vt suam vndique firmaret factionem, mirum in modum Procerum Gallorum ambiuit amicitias. Ac deinde ad annum istum 1295. Philippo Regi valdè suspectæ erant & inuisæ Flandrorum opes: quapropter ægerrimo tulit animo, quòd, se inconsulto, filiam suam Guido Comes, Angli Regis filio despondisset. Hæc ille, aliaque eadem deinde, quę iam retulimus ex Diuæo. Sed & ista Meierus ad annum sequentem subiungit, quæ Di-
1296 uæus prçteriit: Anno, inquit, 1296. vbi in Anglia cognita est Guidonis captiuitas, missus statim Aymundus Eduardi frater cum exercitu in Vassates. Missi alia parte à Franco contra hos Carolus Valesius & Robertus Atrebas. Inito prælio victi fugatique Angli. Burdigala primùm, inde tota recepta Vasconia. Angli omnes expulsi: simul per Galterum Creciacum

Euertit Ioannes hic Wassebergam arcem Transmosanam.

Causa cruenti belli inter Flandros & Francos.

Pro captiuo Comite Flandriæ, Rex Angliæ in Franciam irrumpit.

IOANNES II. XXXII. BRAB. PRINCEPS.

ciacum pulsus Henricus Comes Ambarorum Eduardi gener, (idem vt videtur qui suprà Barensis) qui in Campaniam magnos fecerat incursus. Ita victor vtrobique Gallus. Inter hæc pacificante Romano Pontifice, ac fideiubente Amedeo Comite Sabaudię, Guido Comes custodia liberatur, his legibus, vt filiam suam Eduardo regio iuueni desponsam Philippo Regi obsidem traderet, nec fœdus vllum cum Anglis Regni hostibus pangeret, pacem anno 25. pro Ferdinando Principe factam inconcussam seruaret. Abducta igitur per regios Legatos Philippa virgo ex Flandris Lutetiam Parisiorum; Guido vxorque domum reuertunt: nec cunctantur filiam instanter repetere; intercessorem sibi conciliant Bonifacium Papam. At surdas omnibus Rex prębet aures. vnde Guido tanta ira doloreque commotus est, vt cum Eduardo Anglorum Rege aureos illi montes pollicente, fœdus ferire non dubitauerit. Hæc Meierus: quæ à Diuęo prætermissa, necessariò ad lucem historiæ putaui inserenda. Diuæus tantùm his verbis rem tantam perstringit: Sequenti anno, inquit, (nempe hoc eodem 1296.) Comes Guido, tradita filia obside, à Francis dimissus in Flandriam redit; vbi cùm sæpiùs filiam incassùm repetiisset, coacto Gerardi-monte multorum Principum Concilio, fœdus cõtra Francos percussit cum Adolpho Imperatore, Eduardo Rege Anglorum, Ioanne filio Ducis nostri, Henrico Comite Bari: ac Floreffiæ & Gemblaci Abbatibus in Franciam Fæcialibus missis, Regi bellum indixit. Hæc ille, quasi Ioannis nostri pater adhuc viueret. Sed rectiùs Meierus hoc modo: Fit conuentus ad oppidum Gerardimontem. Adulphus Cæsar Anglicana allectus pecunia, simul Eduardus Rex Angliæ, Guido Comes Flandriæ, Ioannes Dux Brabantiæ gener Eduardi, idem Guidonis ex filia nepos, Henricus Comes Barensium Eduardi gener, Albertus Dux Austrię, fœdus inter se feriunt aduersus Philippum Gallorum Regem, & Ioannem Comitem Hannoniæ Galli tutantem partes. Sic Meierus, & plura subiicit, quibus ipse Meierus, etsi Flander, satis inconsultò tamen Guidonem tantum bellum suscepisse declarat. Inserenda & ista ex Hocsemio Leodiensi; quæ vel inprimis miror à Diuæo omissa: Anno, inquit, 1296. cùm Dux Brabantiæ in præiudicium Ecclesiæ, oppidi Traiectensis dominium occupasset, & propter hoc inter Episcopum & Ducem fuisset exorta discordia, & demum per ipsos fuisset in arbitros compromissum, arbitri talem sententiam protulerunt, quòd locus antiquæ villæ iurisdictionis esset Episcopi, hoc excepto, quòd omnes incolæ loci censum capitalem B. Petro Louaniensi cum sua familia soluentes, & cetera vltra villam veterem ampliata ad Ducis dominium pertinerent, & sic Ecclesia per hoc arbitrium enormiter fuit læsa. nam homines loci censum soluunt quasi communiter

Pax coit, liberato Comite, sed data filia obside.

Guido Comes fœdus init cum Imperatore, Rege Anglorum, & aliis.

Trãsactio de Traiecto ad Mosam; vbi per villam veterẽ intellige Wÿck. nẽpe sãctus Seruatius sepultus traditur in medio aggeris publici.

muniter ſancto Petro. Hæc Leodienſis. Pergit Diuæus: Anno 1297. 1297
Philippus Rex mota in Flandriam expeditione, omnes pænè regionis ciuitates, quamquam fortiſſimis præſidiis à Guidone Comite munitas, partim vi, partim deditione expugnauit. Et anno proximo 1298. Alber- 1298
tus Auſtriæ Dux Adolphum Imperatorem in agro Wormatienſi interemit prœlio cruentiſsimo, 9. Iulij: vbi Ioannem Ducem noſtrum Auſtrio affuiſſe quidam tradunt, neſcio quàm verè. Ita ille quidem: ſed ſanè non video quid incommodi habeat ſequens in eam rem Meieri narratio: Anno, inquit, 1297. Philippo Rege magnam partem Flandriæ occupante, Adolphus Auguſtus apud Coloniam Agrippinam reſtitit; quò ad eum, de conſilio Ioannis Hannonij, miſit Pulcher Rex Iacobum Caſtellionenſem cum grandi pondere auri, vt ſic eum à Flandria auerteret: ſimul Albertum Ducem Auſtriæ haud minore ære conduxit, qui bellum illi faceret, atque in Germania ipſum diſtineret. Intereà pactæ in Flandria induciæ ferè ad biennium. Quare anno proximo 1298. Albertus Dux Auſtriæ Rodulphi ſuperioris Auguſti filius, Imperij æmulus, coniurationem fecit Germanorum Procerum in Adulphum, ideò quòd corruptus Gallici Regis auro fidém Flandro & ſociis fefelliſſet. Habuit Auſtricus ſuarum partium Brabantinum, Luceburgenſem, Geldrenſem, Albomontanum, cum multis aliis: adunatis ad 14. pugnatorum millibus Aquas-Grani obſedit. Adulphus ex Friſiis potiſſimùm & Hungaris Bauariſque cogit copias ad 18. millia armatorum. Gallus Angluſque Auſtricum iuuabant pecuniario ſubſidio: hic indignatus, quòd fidem Adolphus ſoluiſſet; ille vt ambos à Guidone auerteret, ſimul ſpe ductus, vt ſi Adolpho grauius quid accidiſſet, ad Imperij ſolium Carolus Valeſius, vt Bonifacius Papa cupere videbatur, proueheretur. Sexto Nonas Iulij prælium non procul ab Alzheim in agro Wormatienſi conſertum. Adulphus victus eſt, & occiſus. Ludouicus Bauarus cum aliis multis captus. Electus deinde in Auguſtum Auſtricus, non abſque graui inuidia Regis Gallici, quòd Carolo fratri videret Auſtricum prælatum; fuitque hæc origo inimicitiarum inter Bonifacium Papam & Regem Pulchrum. Hæc Meierus; ac deinde ad annum 1299. In fine an- 1299
ni, poſtquam ad Epiphaniam Domini induciæ terminatæ ſunt, Carolus Valeſius cum grandi exercitu rediit in Flandriam. Guido Comes exacta vir ætate bello gerendo minimè idoneus, filio Roberto prouinciam bellicam tradidit. Ipſe Ruplemundæ valida munitione ſe continuit, ab Anglis & Germanis deſertus, parumque (vt rebus fieri aſſolet aduerſis) à ſuis honoratus. Iſta Meierus. Progreditur Diuæus: Anno 1300. natus 1300
Duci noſtro Ioanni filius nomen patris accepit. Et eodem anno Philippus Rex Guidonem Flandriæ Comitem ad voluntariam deditionem

Induciæ in Flandria ad bienniũ.

Dux noſter auxiliaris Alberti Auſtriaci contra Adolphum Naſſouium

Cruento prælio vincitur, & cadit Adolphus.

coactum in Franciam abduxit, Iacobum fratrem Comitis S. Pauli summum Flandriæ præfectũ relinquens. Mechliniam quoque eodem anno Dux noster emit ab Hugone Leodiensi Episcopo, cùm Leodiensium iugum non ferrent. Receptus Mechliniæ Dux summo cum honore, Stapulam (est id ius commercij, quo merces aliquò illatæ transferri non possunt, nisi priùs statutis loco & tempore, ciuibus aut mercatoribus eius loci venum expositæ fuerint) auenæ, salis, & piscium, quibus ex veteri Antuerpia fruebatur priuilegio, Mechliniæ concessit, consilio Ioannis Bertoldi alterius partis Principis. Quod indignè factum fremebant Antuerpienses; inter alia id asserentes, quòd Ducem nostrum, beneficiario iure ab Imperatore Antuerpiam possidentem, iura ciuitatis suo arbitrio non liceret mutare. Atque hinc anno 1301. Hugo Episcopus Leodiensis, vrgente quorumdam inuidia submotus, Bisontio Archiepiscopus datus est, subrogato Adolpho à Waldech. Et mense Iulio Guilielmus frater Ioannis Bertoldi Mechliniæ Principis, Episcopus Vltraiecti à suis prælio interemptus est. Sequenti anno 1302. plebs Flandrica Francorum iugum excussit; initio à Brugensibus sumpto, quos Iacobi præfecti insolentia eò adegerat. Quo repulso, interemptisque Francorum primis, Brugensium exemplo, Gandenses ceterique Regios quoque eiiciunt. Confestim duces se multitudini præbuêre Guido Namurci Comes, Guidonis Comitis capti filius, Guilielmus item à Iuliaco, Ioannes Dominus de Cuyck Brabantinus, & ex eadem gente Brabantica Gosuinus à Gossenhouia, Eques clarissimus. His in Franciam relatis, Robertus Comes Atrebatium decretæ in rebelles expeditioni ductor eligitur; quem comitabantur Rudolphus à Nella Comestabuli, Guido Comes S. Pauli, Robertus Comes Bononiæ, Gothfredus item nostri Ducis patruus, Comes Virsonis cum Ioanne filio: quibus id animi fuisse Iacobus Meierus ex fama commemorat, vt nepotem Brabantia eiicerent, si res in Flandria prosperè cessisset; ac in eum finem Teneramundæ præsidia immissa. Mense Iulio, cùm Franci ad Cortracum castra locassent, Flandri cum omnibus copiis eò mouent. Ceterùm commissis exercitibus, Francica nobilitas superbâ temeritate ac nullo ordine in prælium ruens. omnibus suis exitio fuit. Deferbescente etenim primo furore, cùm à Flandris summa virtute exciperentur; fœdam fugam iniêre; insecuti mox Flandri, promiscua omnium cæde facta, victoriam obtinuêre. Cæsa Francorum capita Robertus Comes, Gothfredus Ducis nostri patruus cum Ioanne filio, ac Equitum Brabantinorum nobilissimi qui eum secuti fuerant, Arnoldus Wesemaliæ, Arnoldus Walehemi, Henricus Bautreshemi, Domini; Laurentius filius Domini Walhemij, Baldardus à Paruisio, Arnoldus ab Echouia cum Ioanne filio, Geldulphus

Emit Dux noster Mechliniam ab Episcopo Leodiensi.

Altercatio inter Mechlinienses & Antuerpienses de iure Stapulæ.

1301

1302

Flandri iugum Francicum excutere incipiunt.

Franci ad Cortracum castra locant.

Caeduntur turpiter Franci.

phus à Winga, Arnoldus ab Hofstadio cum tribus nepotibus, Dominus Cranedunci, & Louanienses Equites Henricus à Wilra & Guilielmus à Radinga. Tradunt Flandrensium Annales, periisse Francos ampliùs quindecim millia. Acta hæc 11. Augusti. Concessêre mox in Flandrorum potestatem Insulæ, Duacum, Casletum, ac postrema omnium Teneramunda. Hic Gothfredus Comes Virsonis duas reliquit filias, vnam Harecuriæ Comiti, alteram Lossensi nuptas, qui soceri opes Brabanticas inter sese diuisêre, ille Arschotanum Baronatum cum Birbacensi, Lossensis verò Sichenas cum Rodia sanctæ Agathæ accipientes. *Nota de Baronatu Arschotano.* Eodem anno Adolphus Episcopus Leodiensis, composita Fossensium seditione, ac Mirua arce expugnata, Leodium reuersus, non sine veneni suspicione interiit. Philippus verò Rex, post suorum cladem iterùm in Flandriam descendens, obiicientibus sese cum fortissimo delectu Namurcensi, ceterisque ductoribus plebis, retrocessit. Fine eius anni Guilielmus à Iuliaco, Ioannes Dominus de Cuyck, Henricus Dominus de Loches Limburgensis, Flandros ad Arcas obsidendas ducentes, ab Odomarensi præsidio afflicti sunt. Et ecce, dum hæc fierent, ex Mechliniensium rebellione in Brabantia nouum bellum exoritur. *Bellum Mechliniense, eiusque causa.* Hi etenim, cæso quodam è Ducis familia, cùm ad interfectores puniendos Dux eò contéderet, recepta in sese paucorum sontium causa, oppidum clausere. Ob quam iniuriam cõmotus Dux, primo vere oppidum maximis Brabantinorum viribus, & assumpto Ioanne Bertoldo, circumsedit. (nempe eodem illo anno, non ante Pascha, more Gallico tunc recepto, exeunte.) Cœpta initio Martij obsidio, cùm ad finem eius mensis durasset; Prædicatores quidam ac Franciscani in castra egressi, reuerentiâ proximorum festorum Paschalium inducias impetrauere, vt intereà de pacis conditionibus ageretur. Ea pacis spes effecit vt excubiis minùs inuigilarent nostri. *Erumpunt strenuè Mechlinienses in castra Antuerpiensiũ & Lyranorum.* Quod conspicati Mechlinienses, ad omnes occasiones intenti, in Antuerpiensium ac Lyranorum castra ferociùs eruperunt: quorum plurimis trucidatis, summa tamen virtute in oppidum repulsi sunt, etiamsi Dux, Dilia fluuio dirimente, suis adesse non posset. Inter cæsos eminebant Gerardus Vorselariæ Dominus, & Gothfredus à Lyra, Equites fortissimi. In hac obsidione inter Louanienses ac Antuerpienses de Lyranis controuertebatur; quos sub Louaniensium signis militare solitos, Valterus Folcardus eorum ductor tum ad Antuerpiensium castra trahere ausus fuerat. Vnde non mediocriter offensi Louanienses vix Ducis intercessu placati sunt, ne Folcardo manus inferrent; interim quoque, vt dictum est, Lyrani, clade accepta à Mechliniensibus, pœnas dederant, quòd vetera signa reliquissent. Repulsis porrò in oppidum Mechliniensibus, præcisa omni spe pacis, obsidio arctiùs vrgebatur, & *Obsidio Mechliniensis arctiùs vrgetur.*

1303 vigiliæ maiore diligentia agebantur. Intereà anno ſequenti 1303. menſe Maio Ioannes Dux ob auxilia in bellum Mechlinienſe, multa ſuis Brabantis conceſſit priuilegia; inter quæ Louanienſibus, Ne de ciue, alibi quàm in vrbe iudicetur; néve ciuis alibi vinclis conſtringatur. Acta hæc menſe Maio in caſtris, adhibitis teſtibus Gothfredo Comite Vianæ, Ioanne Domino de Cuyck, Gerardo Rochelariæ, Arnoldo Walchemi, Gerardo Diſthę, Arnoldo Weſemalio Bergæ, Dominis; Daniele à Bouchauda, Iuano à Meldert Equitibus, Gothfredo ab Hellebeca Seneſcallo Brabantiæ. Porrò Mechlinienſes famis metu ſæpè egreſſi, vt commeatum è vicinis agris vrbi inferrent, cùm à noſtris graui ſemper clade affecti, ac plerumque, interceptis iis quæ congeſſerant, prohiberentur, aliud inuentum excogitarunt: conſtructis ſiquidem nauibus bellicis Diliâ in Scaldim vecti, ex oppoſita Flandriæ ora aliquamdiu eſui neceſſariis fouebantur; donec obiecta pari numero Ducis claſſe ad Replemondam nauali prælio ſuperati, cæſis, captis merſíſve omnibus pęnè ſuis ad extremas compulſi anguſtias, deditionem facerent, ea lege, vt porta Bruxellenſis, ac muri propinqui deiicerentur: quod ne fieret, ingenti auri vi à Duce redemêre. Acta hæc menſe Septembri. Eodem menſe Ioannes Dux, cùm in Ioannem Hollandiæ ac Hannoniæ Comitem, Flandris confœderatus, bellum appararet, à ſuis opem expoſtulans, non antè impetrauit, quàm id gratuitum fore, nec ex vlla obedientiæ neceſſitate deberi profiteretur: cuius profeſſionis cauſam nos chartæ inſertam vidimus, videlicet; quia non Reip. cauſa id bellum ſuſciperetur, ſed in Flandrorum ſolummodò gratiam. Etenim Flandri non contenti prioribus bellis, multa maiora animo complexi Atrebatibus ſimul ac Zelandis, à diuerſiſſimo limite vicinis ſuis, vno eodemque tempore arma intulerunt. Et quidem ceſſit non improſperè vtrumque bellum: Atrebaticum quidem, capta Teruana, aliiſque ignobilioribus oppidis, Philippum Regem ad inducias à Kalendis Octobris vſque principium proximè inſequentis Maij perpulit; per quas dimiſſus, datis obſidibus filiis, & vt in carcerem rediret, niſi intra tempus induciarum pax coïret, Guido Comes in Flandriam venit; Zelandicum verò, capto ante eius reditum Middelburgo, poſteà in Hollandiam quoque tranſlatum eſt, anno videlicet inſequenti 1304. Vbi capta Leida, Delphis, ac omni præter Harlemum vlteriori Hollandia, ductu Guidonis iunioris filij Guidonis Comitis Namurcenſis; in citeriori verò captis Seuenberga, & Gertrudis-Berga, Dordracum Dux noſter obſidebat. Vnde virtute Nicolai Puteani diſcedere coactus, omnia pari, qua ceperat celeritate, amiſit, in reditu quoque non modica clade affectus à perſequentibus vſque Boſcum Hollandis: cui oppido ignem tum iniectum ferunt. Pari

Mechlinienſes ſtructis nauibus bellicis aliquãdiu obſidionem tolerant, ſed tandem ſe dedunt.

Flandri auxiliante Duce noſtro duplex ſimul ſuſcipiunt bellum.

1304 *Potiuntur Flandri maiori parte Zelandiæ & Hollandiæ.*

Pari virtute eiecti eo anno etiam tota Hollandia Flandri, & Guido Namurcensis in Zelandia captus est. Ita Diuæus. Posteriora hoc modo Meierus: Eodem tempore meridianam Hollandiam Ioannes Dux Brabantiæ inuadit, omniumque oppidorum adeptus est deditionem præter Dordracum. Eam ciuitatem 10. dies obsidet, maioremque eius partem per ignita missilia incendit. Tandem Dordracenses, Duce Nicolao à Puteo forti ac nobili viro, magnis viribus erumpunt, ac retrocedere singulari virtute Brabantos cogunt, totaque Zuythollandia expellunt. Nec his contenti, vsque ad Buscumducis insectantur, ferro incendioque omnia deformantes, adeò vt Bosco etiam Ducis firmo oppido ignem iniicerent per inflammatas sagittas; reuersi dehinc cum diuite præda per Fanum D. Gertrudis, vnde & Brabantos eiecerunt. Sic ille. Porrò finitis induciis, ait Diuæus, Guido senior Comes, vti pactus erat, iterùm in Francorum vincula abiit. At Philippus Rex, maioribus quàm vnquam anteà copijs, in Flandriam descendens, cum Flandris dubio Marte congressus, Insulas primarium oppidum obsedit, Maria Regis nouerca, cui charus erat Dux noster, Ioanne item Duce ipso, & Amadeo Sabaudiæ Comite multùm interim laborantibus, vt pax coiret. Conuentum tandem in hoc, vt summâ pecuniæ (quæ tamen 800000. librarum nō excederet) mulctæ loco persolutâ, Comes Comitatum reciperet, Flandris sua libertas maneret; Duaco interim ac Insulis Regi arrhę stitis: insuper octo arbitri, vtrimq; videlicet quatuor, legerentur, qui reliqua componerent: quibus peractis, Guido Comes Compendij in Francia obiit. Lecti mox arbitri à Francorum parte, Ludouicus Comes Eburonum, Robertus Dux Burgundiæ, Amadeus Comes Sabaudiæ, Ioannes Comes Druidum; à Flandris, Ioannes Dominus de Cuyck Brabantus genere, Ioannes à Gaura Dominus Scornacij, Gerardus Maurus Burggrauius Gandensis, & Gerardus Sotteghemi Dominus. Hæc Diuæus; quibus ista Meierus adiicit: Rex principio Octobris cum gaudio domum regressus, statuit Lutetiæ ad B. Virginis ædem statuam equestrem sui periculi monumentum, quod in Pabula adiit. Apud Cortracum multi ex Gallis suorum corpora inuestigauerunt. Guido Princeps obiit Compendij in custodia Nonis Martij, octogesimum ætatis annum transgressus. Pace composita, sæpè dixisse narratur, Nūc securus morior, liberata Republica. Pergit Diuæus: Mense Iunio anni sequentis, Achiaci ad fluuium Oringiam pax anni prioris maxima sui parte commutata est, his addi- 1305
„ tis: Ne à Comite Nobilibúsve Flandriæ contra Francos fœdus iniri lice-
„ ret, Comitatu in fiscum redigendo, si secùs fieret: Insula, Duacum, Or-
„ chiacum, Casletum, Curtracum vsque 20000. nummûm assignatio-
„ nē arrhæ stent: Gandaui, Brugæ, Hipræ, Insulæ, Duaci muros Regi demoliri

Iterùm eiiciuntur.

Ioannes Dux noster frustrà Dordracū obsidet.

Pax tentatur inter Francum & Flandrum.

Tandem coit pax.

Guido Comes moritur etsi in carcere adhuc, tamen latatus iam factā pacem.

Pax eadem grauatur iniquis cõditionibus. moliri liceret. Hæc aliaque complura Robertus maior Guidonis filius iurare compulsus est, priusquam vinculis eximeretur. Signatam lego hanc pacem à Ioanne Duce nostro, Henrico Comite Lucenburgi, ac Nobilibus Flandriæ pænè omnibus. Addit Meierus: Per hoc fœdus iniquitatis (ita enim id Flandri nominabant) Robertus Comes, & fratres eius, omnesque captiui vtrimque redempti sunt. Magno verò in periculo fuerunt procuratores, qui illud signis suis roborarant, fuissentque proculdubiò interfecti, si palàm denuntiare illud, vt erat, tentassent. Siquidem nullam illis factam potestatem ciuitates dixerunt, nisi de mulcta illa quæ octingenta millia nummûm non excederet, alias pacis conditiones in castris expositas & lectas esse, quarum ipsi probum haberent exemplar. Hæc Meierus. *Sedes Pontifici a migrat in Gallias.* Hoc anno Clemens Quintus Gallus sedem Pontificiam Româ Auenionem vrbem Galliæ transtulit, de quo vide pleniùs infrà ad annum huius sęculi septuagesimum octauum, cùm iterùm tandem postliminiò Romam restituta est. Pergit Diuæus:

1306 Sequenti anno 1306. seditionibus in Brabantia laborari cœpit, plebe in nobilitatem insurgente, & maximè Bruxellæ; *Bruxellæ plebs in Nobiles insurgit.* vbi ignobile vulgus in vnum collectum, pulsis Patriciis, domos eorum funditus demoliebatur, frustrà, ne id fieret, vxore Ducis deprecante. Quo intellecto, Dux noster coacto exercitu, primùm Furas, inde Viluordiam concessit. At perduelles, comperto Ducem Furæ consistere, prima die Maij extentis signis eò properant. Disceptabatur tum in Ducis consilio, obuiámne multitudini eundum esset, quibusdam asserentibus eam aduenire pacis impetrandæ causa. Placuit tandem militem Viluordia educi, cùm interim neque Legatis missis, neque caduceatoribus, Bruxellenses quid peterent, significarent. Occurrêre alteri alteris in latissimis Viluordianis pratis, vbi vtrimq; explicatis ordinibus, cùm aliquamdiu dimicatum esset, Bruxellenses cessêre: quorum multis cæsis, reliqui in deditionem venêre. *Victi Bruxellenses trepidi Ducem recipiunt.* His Bruxellam renuntiatis, trepida vrbs Ducem muris recepit. Qui abolitis iis, quæ in Nobilitatis perniciem excogitarant plebeij, Magistratibusq; plebeijs depositis, Patricios pristino honori restituit, Edicto promulgato; cuius capita præcipua hęc fuêre: « Vt singulis annis octiduo ante Natalem Baptistæ, ex septem Patriciorum fami- « *Leges à Duce Bruxellensibus præscripta.* liis, eorum videlicet, qui Sherhuychs, Leones, à Rodebeca, Sher-roeloffs, « è Via strata, à Frigido monte, & ab Aquis, eorumq; qui ad eas pertinent, « septem Scabini deligantur; singuli videlicet è singulis familiis. Vt electio « hæc ab iis qui prioris anni Scabinatu defunguntur fiat. Vt electos reij- « *Inter ceteras, Opifices à Duce iussi arma tradant.* cere Duci integrum sit, alios ex eadem familia surrogando. Ne ab opi- « ficum collegiis conuenticula, vel tributorum collationes, inuito Senatu « fiant. Opificum singuli à Duce iussi arma tradant; Priuilegia à Duce «

plebi

„ plebi ab anno 1303. vſque nunc tradita obſoleſcant. Vt gubernacula
„ Xenodochij S. Nicolai penes Scabinos ſint; prouentibus verò eiuſdem,
„ inopes Patricij ſolùm generis ſuſtententur. Ne opifici alterius gratiâ
„ conciuis arma liceat ſumere, niſi conſanguinei. Vt textores fulloneſque
„ motus auctores vrbe excedant. Vt Prætor ſeu Amptmannus vrbis Patri-
„ ciis deinceps auxilio ſit, ſi quem à plebe motum fieri contingat. Eo ne-
„ gante opem, Patriciis liceat ſuo arbitrio ſeditionem coërcere. Edictum
hoc obſignarunt Ioannes Dux, Gerardus Comes Iuliaci, Arnoldus Co- *Viri illuſtres eo tempore.*
mes Loſſenſis, Ioannes Dominus de Cuyck, Florentius Bertoldus Do-
minus Berlariæ, Raſo Dominus Lydekercke & Bredæ, Gerardus Diſthę,
Gerardus Weſemalius Dominus Bergæ & Woudæ, Gerardus Dominus
Rochelariæ, Arnol. D. Weſemaliæ Marſcallus Brabantiæ, Otto à Cuyck
D. Zalehemi, Ioannes à Louanio D. Harſtalli; Ægidius Bertoldus
D. Mechliniæ, Daniel à Bochouda, Henricus à Wanga Seneſcallus
Brabantiæ Iwanus à Meldert, Valterus à Wineghemo. Acta hæc menſe
Iunio. Menſe Septembri eiuſdem anni Ioannes Dux Louanienſibus ſimi- *Licere Louanij Senatui omnem motũ Reip. per ſe coërcere.*
liter quædam iura conceſſit; inter cetera, vt omnem motum cõtra Rem-
publ. ortum Senatui coërcere liceat. Obſignarunt tum plerique ex ſu-
prà nominatis, tum prætereà Luceburgi, Namurci, Loſſenſis, Iuliaci Co-
mites, Falcoburgi Dominus, Heuerlæ Dominus, & rurſum Ioannes à
Louanio, titulo duplici, Dominus Herſtalli & Gaſebecæ. Menſe Ia- 1307
nuario anni ſequentis celebratæ nuptiæ Eduardi iunioris Regis Anglo-
rum & Iſabellæ filiæ Philippi Pulchri Regis Franciæ: quibus etiam
Ioannem Ducem noſtrum interfuiſſe tradunt. Ex eo matrimonio pro-
diens Eduardus Tertius Rex, poſt aliquot annos Francorum Regnum,
mortuis auunculis, cum maxima Francorum ſtrage poſtulauit. Kalen-
dis Maij anni proximi 1308. Albertus Imperator haud procul Rinfelda, 1308
inſidiis Ioannis patruelis ſui periit. Cui à Principibus Germaniæ Hen- *Alberto Imp. caſo ſuccedit Henricus Lutzemburgius.*
ricus Luceburgi Comes, Ducis noſtri Ioannis ſororius, ſuffectus eſt, ſpre-
to Philippo Francorum Rege, qui ſummo labore Imperium ambiebat.
Coronatus Henricus Aquiſgrani Epiphaniæ feſto ſequenti, frequentiſſi-
mo Principum Conuentu, mox in Italiam iter adparauit. Obiit eo anno
Ioannes Dominus de Cuyck Brabantinus, vir tam re militari quàm pru-
dentia excellentiſſimus, quique Flandris fortiſſimus Francico bello du-
ctor exſtiterat; ſucceſſit huic Ioannes filius. Anno 1309. Antuerpienſes 1309
Stapulam auenæ, ſalis, ac piſcium ab Henrico Imperatore recuperarunt, *Recuperant Antuerpienſes Stapulam pridem Mechlinienſibus conceſſam.*
datis ea de re litteris 29. Octobris. Colluuies hominum ex inferiori Ger-
mania ac Francia, prætextâ cauſâ belli Saraceni, Iudæis hoc anno ma-
gnam cladem intulit; quos bonis ſpoliatos, pecudum more iugulabant.
Quare veritus Dux noſter, ne conſumptis Iudæis, aliò horum efferato-
rum

rum hominum impetus verteretur, Genapiam Iudęis in Brabantia commorantibus præsidio concessit; iisque mox à Cruce signatis obsessis opitulatus, magnam obsidentium copiam interfecit. Cuius victoriæ exemplo reliquis dispersis, insanus hic furor consenuit. Ita Diuæus. Leodiensis hoc modo: Eodem tempore quidam ex lasciuia Cruce signati, de diuersis mundi partibus conuenerunt, & Iudæos interficiebant vbique; & propter eorum insolentiam magna pars eorum fuit apud Genapiam villam Ducis Brabantiæ interempta; qui tandē Auenionem quasi 30. millium numerò peruenerunt; & cùm transfretare tentassent, dispersi sunt, & cum penuria reuertuntur. Pergit Diuæus: Anno millesimo trecentesimo decimo Theobaldus Episcopus Leodiensis venditionem Mechliniæ ab Hugone Episcopo Duci nostro factam reuocans, in curia Romana obtinuit Itaque Dux noster decennio solo huius oppidi fruitione gauisus est. Hæc Diuæus; sed quàm solidè, nondum video. Nam Hocsemius Leodiensis Scriptor huius sæculi, cùm multa hoc ipso anno & aliis annis de Theobaldo hoc scribat, nusquam tamen huius rei meminit. Placentius nostræ ætatis Auctor etiam hæc tantùm commemorat: Theobaldus, inquit, Leodium aduenięns, omnia perturbata inuenit; lites quippe suscitatæ fuerant inter Ioannem patriæ Inter-Regem & Ducem Brabantiæ. Vnde vtrimque incursantes pagos combusserunt, & se mutuò occiderunt; quæ sua industria statim composuit. Hæc ille. Eodem anno, inquit Diuæus, Imperator, misso Ioanne filio ad Regnum Boëmiæ occupandum, per se Italicam expeditionem iniit, vbi Margaretám vxorem Genuæ amisit, Ioannis Primi Brabantiæ Ducis filiam, è qua Ioannem sustulerat hunc Boëmiæ Regem. Ita Diuæus. Lubet de iisdem paulò pleniùs & distinctiùs adscribere ex Hocsemio eius sęculi Scriptore. Anno, inquit, Domini 1310. Rex Boëmiæ moritur, vnica filia herede relicta, quam Henticus Rex Ioanni filio suo matrimonio copulauit, eumque fratri suo Archiepiscopo Treuirensi commendās, cum Principibus, Theobaldo Episcopo, Lupoldo Austriæ, Ludouico Bauariæ Ducibus, Waleramo fratre ipsius Regis, Guidone & Henrico fratribus Comitis Namurcensis, Ioanne de Agimont, ac multis aliis Nobilibus, & cum Regina vxore meritò charissima transalpinat, vt in vrbe tandem Imperiali coronaretur. Cumque peruenisset Mediolanum, eodem anno corona ferrea, vt moris est, coronatur ibidem. Inde tendens Brixiam, vt rebellionem retunderet, per * Ianuam transiens, re & nomine Regina peroptima, & dominus Ioannes de Agimont frater Comitis Lossensis, de medio sunt sublati. Inde procedēs vlteriùs, Brixiam obsidione vallauit. Denique cùm diu in vacuum laborassent, tandem ira permoti, insultum
1311 facientes Brixiam capiunt violenter. Anno verò Domini 1311. Rex muros

Iudæi à furore plebis interuentu Ducis nostri liberantur.

1310

Disputatur, an hoc tempore Leodienses recuperarint Mechliniam.

Regnum Boëmiæ filio Lutzenburgij nuptiis obtingit.

Rex Germaniæ Henricus Lutzenburgius in Italiam tendit.

* Genuam

ros

ros Brixiæ diruit, rebellionis auctores faciens decollari. Intereà Rex Siciliæ Robertus Ioannem fratrem suum præmiserat, vt Cæsaris introitum in vrbem Romam impediret: qui Ioannes pro parte Vrsinorum partem Vrbis maiorem occupabat; Columpnenses verò monte Gibelini, fauentes Henrico, solum pontem Molli, armatorum castris vallatum, ad Regis transitum obseruabant. Annus iam inchoatus erat 1312. & commissæ erant aliquot pugnæ, in quarum vna Theobaldus Episcopus multis confossus vulneribus reddidit se captiuum, & captiuus intra triduum diem clausit extremum, anno Domini 1312. die 13. Maij. Tunc Rex videns quòd apud S. Petrum maiorem Ecclesiam propter inimicorum potentiam suæ consequi non posset insignia dignitatis, apud Ecclesiam S. Petri ad Vincula in contrata Columpnensium per Cardinales ad hoc Legatos Papę, quos secum adduxerat Imperator, solemniter consecratur. Sic ille. Facta hæc coronatio iuxta Onuphrium 3. Kalend. Iulij. Eodem anno, mense Septembri (verba sunt Diuæi) Ioannes Dux noster, cùm ægritudine grauari inciperet, celeberrimum nobilitatis ac populi Brabantini Concilium conuocauit; quo præsente, hæc salutaria Reip. iura ac priuilegia concessit, promisitque pro se posterisque suis in „ perpetuum: Nullum deinceps tributum exigendum, nisi Ducem, fi- „ liósve suos Equestri ordini adscribi, coniugium inire, aut bello capi con- „ tingat. Singulis subiectorum Brabantiæ ius ex æquo ac priuilegiorum „ forma dicendum. Chartas priuilegiorum inconsultis Ordinibus non „ mutandas. Singulas vrbes in sua libertate conseruandas. Eligendos à „ Duce cum communi consilio patriæ ex Equestri ordine quatuor, popu- „ lares decem; videlicet à Louanio tres, Bruxella totidem; Antuerpia, „ Thenis, Leuia, Boscho, vnum. Ab his post vigesimum quemque diem „ Cortebergam conueniendum, corrigendumque si quid iniuria ab ali- „ quo fieri probatum fuerit, decernendum demum quidquid Reipubli- „ cæ vtile inuenerint. Eorum sententiæ non solùm potentissimo cuique, „ verùm & Duci ipsi acquiescendum; ab iisdem sacramentum exigen- „ dum, sese pauperi & diuiti æquè iudicium facturos. Qui Conuentus „ Cortebergensis decretis non obediet, pro perduelli habendum, &c. Priuilegium hoc sigillis suis ratum fecerunt, Feria quarta ante Bauonis, anno Domini 1312. Dux ipse Ioannes, Comites Iuliaci & Lossensis, Equites triginta quinque, Proceres alij viginti & vnus, & Legati ciuitatum hoc ordine; Louanij, Bruxellæ, Antuerpiæ, Boschi, Thenarum, Leuiæ, Niuellæ, Geldoniæ, Genapiæ, Lyræ, Herendalsti, Turnohoudæ, Hannuti, Viluordiæ, Furæ, Ischæ, Merchteniæ, & Capellæ. Inter Proceres, præter illos iam sæpè suprà nominatos, sunt & hi; Huluenhoudæ, Keerbergæ, Sombreffæ, Quacbecæ Domini, Ioannes Menius frater Ducis,

Rex Siciliæ & alij se ei opponunt.

1312

Tandem tamen coronatur Henricus Imperator.

Priuilegia concessa Brabantis à Ioanne Duce.

Electi à Duce cum consilio patriæ, etiam Ducem ipsum in controuersiis debere parere.

En quatuor primariæ ciuitates Brabantiæ eadem quæ nunc.

Dominus Wauriæ & Dongelberghæ, item Equites à Boulerio, à Gora, à Dorna, à Boſco, à Meldert, ab Ophema, à Gentinis, Domini Marbeſij, Iauchiæ, à Barlamonte, Dominus Bruuiriarum, à Berchemo, & alij.

Moritur Ioannes Dux, conditus Bruxellæ ad D. Gudilæ. Quibus peractis, Ioannes Dux, inualeſcente vi morbi (innato veſicæ calculo, ait Barlandus) Furæ hac vita deceſſit hoc eodem anno 1312. ſexto Kalend. Nouembris. Corpus Bruxellam delatum, in Baſilica D. Gudilæ conditũ eſt, in medio Chori. Hæc Diuæus. Gallicus Angianus iſta adnectit: Et anno proximo obiit Imperator Henricus Lutzenburgius, qui vicerat & domuerat omnem terram vſq; Romam. Huius Ioannis tempore anno 1301. Sichena oppidum muniri cœptum eſt, cùm anteà ibi arx tantùm eſſet. *Opera publica eius æuo constructa.* Et anno 1304. pomœrium Antuerpienſe iterùm prolatum, incluſis Kipdorpenſi vico & Croneburgico; & eodem anno iuxta Bruxellam Eremitagium erectum eſt Viridis vallis, poſteà anno 1344. factum Cœnobium Canonicorum Regularium, eodemque anno ibi templum eſt conſecratum.

IOANNES III.

FILIVS PRÆCEDENTIS, XXXIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadragintatribus.

1312 IOANNE Secundo, inquit Diuæus, è viuis ſublato, cùm Ioannes Tertius duodecimum annum ætatis necdum expleuiſſet, ex Rectorum eius licentia non parua calamitate Reſp. afflicta eſt. Ij etenim theſauros à patre eius collectos, vt externis negotiatoribus (qui Reip. ingentes pecunias crediderant) ſatisfieret, in rem ſuam vertentes, effecêre, vt negotiatores noſtrates in vicinas regiones commercij cauſa profecti, vbique à Reip. creditoribus, vinclis aſtringi iuberentur: quam rei indignitatem in ſequentem annum 1313. tulit Brabantia, neque diu-

Brabanti vbique à creditoribus Reipublicæ detinentur.

1313 tiùs. Tum enim Rectores vrbium in vnum collocuti, cùm diu remedium huic incommodo diligentiùs inquiſiſſent, decreuere tandem, vt partim tributo viritim collecto, partim auro ex ærariis publicis ſuppleto, externi pacarentur. Cenſus verò ac vectigalia, quæ Ducali fiſco ab vrbibus debebantur, eatenus non penderentur, donec de auro creditoribus

Ducis

IOANNES III. XXXIII. BRAB. PRINCEPS.

Tandem huic malo remedium inuentum, ne quidquam frementibus Quæstoribus Ducalibus.

Ducis persoluto, vrbibus compensatio facta foret. Additum itidem, vt prouentus redditusque omnes Ducalis Fisci in eamdem compensationem traherentur. Vtque hæc diligentiùs maiorique cum fide agerentur, è singulis vrbium Quæstor vnus delectus, quem defunctum Quæstura necessarium foret rationem Conuentui Ordinum dicere; magna Quæstorum Ducalium indignatione, cupientium, vt antè factum fuerat, è Prouincialium visceribus expleri. His peractis, liberata graui curâ Respublica, & negotiatoribus tutò quóuis proficisci licuit. Mense Iulio eiusdem anni Louanienses & Bruxellenses fœdus inter se percusserunt, cuius præcipuæ conditiones hæ fuêre: Si ciues aliquos vtriusque vrbis inter sese controuerti contingeret, per vtriusque Senatum compescendos fore. Vtramque vrbem alteri, defendendis contra quemlibet iuribus ac Priuilegiis auxilio fore. Si iura alterius à Duce imminui contingat, omnibus viribus alteram id prohibituram. Neutram admissuram, vt terminis

Louanienses & Bruxellenses se mutuo fœdere deuinciunt.

1314 Brabantiæ quidquam adimatur, &c. Anno proximo 1314. mense Iunio Ioannes Princeps, iam pubertatem attingens, Louanij totius Brabantiæ Ducatum accepit, iuratus more maiorum vniuersæ gentis priuilegia rata firmaque se habiturum. Ad hæc promisit, se nusquam nisi in vrbibus nummum signaturum. Reparaturum se, si quemquam ob debitum suum parentumve suorum capi contigerit. Præturam aut apparitoris officia ad vitam nemini daturum. Quæstoribus anno priori electis omnium prouentuum suorum receptionem permissurum. Quæstorem suum singulis annis ad rationes dandas coacturum, &c. Obsignarunt hęc Gerardus Iuliacensis, Arnoldus Lossensis, Comites; Dominus Falcoburgi & Monioy, D. Mechliniæ, D. Disthæ, D. Wesemaliæ, Philippus à Liedekerca Dominus Bredæ, &c. Hæc Diuæus, quem miror tam confusè dicere Ioannem tum pubertatem attigisse: imò eo tempore duxerat vxorem, ni fallor. Nam hoc est in præambulis eiusdem priuilegij à Diuæo citati inter cetera: Volumus & ordinamus de consilio & voluntate dilecti & chari Domini & patris nostri Domini Ludouici filij Regis Franciæ, Comitis Ebroïcensis, & aliorum Consiliariorum nostrorum, pro nobis & nostris successoribus, quatenus omnes articuli infrascripti perpetuò firmi permaneant. Sic ibi. Et sunt articuli iam à Diuæo relati. & infrà: Datũ anno gratiæ MCCC. & XIV. die Veneris post Octauas Petri & Pauli. Hoc eodem anno Ludouicus Bauarus Rudolfi I. Imp. ex filia nepos, 18. Octobris Imperator à quibusdam Germaniæ Proceribus designatur; & eodem die ijsdemq; Comitijs ab alijs Germanię Principibus Fredericus Austriacus Imp. salutatur: qui quidem inter se annos 13. de Imperio acriter contenderunt. Obiit eo anno 3. Kal. Decembris Philippus Pulcher Francię Rex, succedente Ludouico Huttino. A mense Maio

Inauguratur Princeps Ioannes, adiectis etiam aliis priuilegiis.

Vxor Ioannis nostri filia Comitis Ebroicensis, filij Regis Francorum.

Duo Imperatores in schismate.

anni

anni inſequentis milleſimi trecenteſimi decimiquinti, referente Diuæo, 1315
pluuia per decem menſes continuos durauit, adeò vt nec fruges nec ceteri
fructus eo anno ad maturitatem peruenirent. Subſecuta hinc annonæ
caritas extrema, & quâ maiorem totâ Europâ numquam fuiſſe conſta-
bat. Hæc maximam mortalitatem humano generi inuexit, mendicis
paſſim in Baſilicarum ac ædium veſtibulis, in plateis, in agris prę inedia
efflantibus: quorum corpora cùm rariùs defoderentur, orta hinc peſtis
acerbiſſima multas hominum myriades ſuſtulit. Antuerpiæ hoc tem-
pore trientem modij frumenti 60. groſſis Turonicis veniiſſe proditum
eſt; Louanij verò modium nouem florenis. Sic Diuæus. De calamitate
hac ſcribit Hocſemius Leodienſis tunc viuens in hunc modum: Hoc an-
no vſque ad Auguſtum ſequentem tanta fuit mortalitas & cariſtia, quòd

Magna Antuerpiæ & alibi annona caritas ſimul & peſtis.

modius ſiliginis menſuræ Thenenſis (quorum quinque modij quatuor
tantùm menſuræ Leodienſium adæquant) decem florenis aureis vende-
batur, & de Hoſpitali in Louanio, biga bis vel ter in die onerata ſex vel
octo cadaueribus mortuorum, extra villam in nouo facto cœmeterio,
miſeranda corpuſcula continuò deportabat: quæ cùm tranſiret quotidie
ante domum, quâ tunc morari cœperam, fœtore cogente, conduxi mihi
domum in ſuburbiis iuxta campos. Et idem in villis ceteris continge-
bat; & tamen bladis granaria erant plena, ſed ad loca maritima, vbi ma-
ior erat cariſtia, portabantur: anno verò ſequenti, minori quàm vnius flo-
reni pretio modius vendebatur. Ita ille. Pergit Diuæus: Paulò pòſt (An-
gianus adſcribit annum 1316.) Otto Burenæ Comes Bruxellam venit, 1316
vbi veteri (neſcio vnde) reuocatâ controuerſiâ quadam, cùm à Conſilio
Ducis reiiceretur, vt graui iniuria offenſus, domum properauit; & Ty-
lam Brabantici tum iuris oppidum (ſuperatis qui ad eum propellendum
egreſſi erant ciuibus) vnà cum victis ingreſſus occupauit, præda inde
auecta non mediocri. Quo in Brabantiam relato, ardentem id vlciſci è
iuuenili ferocia Ducem, vix proximorum conſilium ſalubre cohibuit,

Quomodo Tyla ad Brabantũ venerit, vide ad annum 1286.

Guilielmum Hollandiæ Comitem Bureni ex filia notha ſocerum offen-
di metuentium. Miſſa tamen in Hollandiam Legatio de iniuriis con-
queſta effecit, vt Hoochſtrati paci conciliandæ indiceretur. Vbi id a-
ctum eſt, vt Burenus ſeſe in captiuitatem Brabanticam daret, donec de
iniuria ſatisfactum foret, quem mox in ſoceri gratiam noſtri dimisêre.
Anno 1317. menſe Aprili Phalæ textorum (Hallam vocant) Louanij
ſtrui cœptæ, in quibus pereunte poſtmodum lanificio, Theologia, Ius

Comes Burenus ſeſe in captiuitatem Brabanticam dans, mox dimittitur.

ac Medicina hucuſque docentur. Sic Diuæus. Splendidiùs & paulò co- 1317
pioſiùs Cl. V. Lipſius in ſuo Louanio cap. 4. libri tertij: Eſt, inquit, publi-
cus locus, vbi tres primariæ ſcientiæ docentur, Theologia, Iuriſpru-
dentia, Medicina: prima inferiùs, ſupernè duæ reliquæ: & ſunt Audi-

Phala ſeu Halla, nunc Auditoriũ publicum, Louanij ædificantur.

toria in vniuersum quinque. Ædificium vetus est, nec huic vsui primò structum: structum autem lanificibus, cùm ij in flore essent, anno M.CCC.XVII. quod duplex inscriptio parietibus inserta docet. Vocant Halas, vt solent ista hominum aut mercium receptacula: liceret Basilicas dixisse; vt autem nunc vsus est, Athenæum appellemus. Prosequitur Diuæus:
1318 Anno sequenti 1318. Ioannes Dux noster primùm arma cinxit hac de causa. Gerardus Iuliaci Comes post diuturnas conflictationes, Reinaldum Falcoburgi Dominum captum in arce Niderga arctissimè custodiebat. Qui tandem promissâ ingenti pecuniæ summâ dimissus, suos primùm, mox & externos in agro suo prædia possidentes immenso tributo onerabat. Id indignum rati Traiectenses, querelam Ducis Concilio deferunt. Legati, qui ablata Traiectensibus restitui, ac vi deinceps abstineri iuberent, ad Reinaldum missi. Nihil ille Legatorum monitione mollitus, at peiora multò ausus, Traiectenses bello vrgere cœpit. Quo comperto, hostis iudicatus, & bellum contra eùm decretum, seuerissimo delectu toti Brabantiæ imperato. Denique mense Iulio Ioannes Dux comitatus omni pænè nobilitate, Mosam transgressus, vastato Falcoburgensi agro, Sitterium oppidum, cui incolæ regionis fortunas resque suas intulerant, obsidione cinxit. Inerat huic oppido præsidium fortissimum, duces item expertissimi, à quibus oppugnatores sæpiùs repulsi. Accidit interim Kal. Augusti, vt Louanienses propugnaculum vnum aggressi, eo potirentur; quorum æmulatione Antuerpienses cum Mechliniensibus aliud vicinum oppugnantes aliquamdiu, licet à Bredanis iuuarentur, tamen cum cæde reiecti sunt. Ita vi vrbem expugnari posse diffisus Dux, exstrui machinas altitudinis immensæ iussit; quibus sublatiùs erectis, turribus ac muris propugnatores sagittis arcerentur. Quæ conspicati illi, pauidique à futura fame, deditionem fecère, vitam solam incolumem pacti. Acta hæc festo diui Laurentij. Horum exemplum Harlenses secuti sunt. Et eodem pænè tempore Adolphus Episcopus Leodiensis, ob suos itidem tributis pressos Reinaldo infestus, similiter Haram arcem Traiecto vicinam cæsis præsidiariis euertit. Porrò Reinaldus à Duce paulò pòst in gratiam receptus, à Traiectensium iniuria se destiturum promisit, mulctatis primùm Sitterio ac Harlâ oppidis. Nec tamen vlla iuramenti reuerentia, post Brabantini discessum, à Traiectensibus vexandis contineri potuit. Vnde bello iterùm petitus, cùm voluntariam deditionem fecisset, Louanij in arce custodiæ traditus est: ea tamen libertate, vt manè exeuntem ad vesperum redire oporteret. Inter hæc Ioannes Bohemiæ Rex, idem Comes Luceburgi (qui Henrico Imperatore ac Margareta filia Ioannis primi Ducis prodierat) Bruxellam venit; vbi in Concilium

Causa belli Falcoburgensis.

Vastato agro Falcoburgensi, Brabanti Sitterium obsident.

Dedunt se Sitterienses, item Harlenses.

Falcoburgius nō quiescens iterùm bello petitur, ac tandē sponte se captiuum tradit

lium Ducis admiſſus, partem ſibi Ducatus Brabantiæ deberi palàm aſ-
ſeruit. Cui per Rogerium à Leſdalia Cancellarium, virum diſertiſ-
ſimum, reſponſum eſt; iniquam Duci Proceribuſque videri Regis
poſtulationem, cùm id ab omni memoria inter Brabantinos obſer-

Ioannes Bohemiæ Rex minabũdus petit in Brabantia vel ut hereditatem maternam.

uatum ſit, ne maſculo ſuperſtite, fœminis in Ducatu ſucceſſionis ius
detur: interim offerre Ducem, vt Procerum Brabantiæ ac Iuriſpruden-
tum ſententiæ ea de re mos geratur. Quo intellecto, Rex ad minas con-
uerſus, & ſe, quod Iuris diſceptatione non daretur, armis experturum
dictitans, ſtatim Bruxellâ diſceſſit, odium in Brabantinos altiſſimo
corde premens, erupturum poſt aliquot annos maximo vtriuſque partis
damno. Hæc ſubodoratus Reinaldus, clandeſtinam Louanio fugam
meditabatur. Verùm proditus, Genappiam miſſus, arctiſſimè ibi toto
biennio ſeruatus eſt; donec Leodienſi, Gelro, Hollando, vadibus datis,

Falcenburgius tandẽ fuga euadit

vt ſi ad certam non regrederetur, 21. mille libras argenti ſoluturum, eua-
ſit. Acta hæc circa annum ſalutis 1326. Sic Diuæus, tranſiliens integros
ſeptem annos medios; quos tentemus, vt aliunde vtcumque ſaltem ad-
ornemus. Hocſemius Leodienſis ad annum 1318. cùm itidem narraſſet
turrem de Harne fortiſſimam, quæ à Domino de Falcomont tenebatur,
interfectis cuſtodibus per Epiſcopum, ſimul (addit ille) & Ducem Bra-

Epiſcopus Leodienſis vaſtat terram Regis Bohemiæ in Comitatu Luszenburgenſi.

bantiæ, captam & funditus deſtructam, iſta ſubiungit: Eodẽ anno Epi-
ſcopus terram Regis Bohemiæ cum exercitu magno vaſtauit in Comi-
tatu ſuo Lutzilburgenſi, poſt triduum reuertendo. Et anno Domini 1319.
Inter Dionantenſes & Bouiniẽſes ortâ diſcordiâ circa Natalem Domini,
bellatores plures à Comite Namurcenſi Bouinienſibus in adiutorium
tranſmittuntur, quorum aliqui in armis periti iuxta Dionantum ve- 1319
niunt, quaſi pauci cum multis vellent petulanter dimicare. Quod vi-
dentes Dionantenſes, illuc properant animosè; ſed aduerſarij ſe fugere

Dionãtenſes ſtratagemate Bouiniæ clauſi & caſi.

ſimulantes, Bouiniam appropinquant. Tunc exeuntes qui Bouiniam
recèns miſſi fuerant, Dionantenſes fatuè ſequentes alios incluſerunt:
quorum aliquibus interfectis, triginta (ſicut Dionantenſes aſſerunt) ca-
piuntur, & in craſtino, ligatis illorum vulneribus, mortui reperiuntur in
campis; quos adhuc hodie interfectos in carcere conqueruntur, ſed Na-
murcenſes hos aſſerunt bellando necatos. Hac immanitate Dionanten-
ſes nimiùm prouocati, Leodienſes infeſtare non ceſſant, ab ipſis adiu-
torium tamquam à fratribus flagitando: vnde anno Domini 1320. in
Aprili, clamore Dionantenſium ciuitas prouocata, Epiſcopum inui- 1320
tum quaſi prouocat ad vindictam. Quocircà terram Comitis Na-

Dionantẽſes, turri exſtructa Bouiniẽſes fatigant.

murcenſis intrat Epiſcopus cum exercitu generali, ipſam igne concre-
mando; deinde treugæ ad biennium ſtatuuntur. Sed ecce intereà Dio-
nantenſes turrim erigere fortiſſimam inceperunt, vnde machinis erectis

per Bouiniam lapides iacere possint, domos oppidi diruendo; & in hieme, stringente gelu, aquâ calidâ calcem sabulo commiscebant. Bouinienses itaque hac nouitate turbati, turrim ipsam, treugis durantibus, impugnare machinis inceperunt, vt conatus Dionantensium impedirent. Qua præsumptione cōmotus Episcopus, anno Domini 1321. post
1321 festum B. Ioannis, adiuncto sibi consanguineo suo Comite de Montibus, cum 33. militibus, & equitibus plusquam centum galeatis, 41. diebus Bouiniam obsidione vallauit, muros arietibus quatiendo. Sed intereà die 3. Augusti, Comes Namurcensis sentiens Hasbaniam hominibus vacuatam, adiuncto sibi in quingentis galeis supplemento de Flandria & Hannonia militari, cum sex millibus terræ suæ peditum vastaturus intrauit. Quod sentientes Dominus Iacobus de Leut & Amelius de Bouegnistier, tunc Bailliuus Capituli, quos Episcopus pro custodia terræ retrò dimiserat, cum 140. tantùm equitibus, pulsatis campanis, & sequentibus peditibus, inimicos inuadunt, & pluribus interfectis, omnes ferè reliquos capiunt. Hîc idem Amelius miles efficitur: huic etiam Capitulum, cùm diues non esset, in remunerationem probitatis huiusmodi, quinquaginta modios speltæ annuæ pensionis donauit ad vitam. In crastinum verò Bouiniensiū obsidio est soluta. His temporibus iterùm Episcopus contra Regem Bohemiæ, & Comitem Namurcensem, habuit magnam guerram. Anno verò 1322. Iudæi per Franciam
1322 vna die vniuersaliter capiuntur. Et eodē anno Cennacenses locum suum muris, portis muniunt & fossatis. Comes quoq; Namurcensis à Brugensibus in quodā conflictu capitur, qui tandem euasit subtiliter per cloacam. Anno verò 1323. Fredericus Dux Austrogothiæ, qui se pro Rege gerebat,
1323 à Ludouico Bauaro Aquis coronato, campestri bello (succurrente, cùm Ludouicus pænè defecisset, Rege Bohemiæ) vincitur, captiuatur; & tandem pacificati sunt ad inuicem, ita quòd Reges ambo se mutuò nominabant. Anno verò Domini 1324. Carolus Rex Franciæ (mortua vxore sua,
1324 filia scilicet Regis Bohemiæ, quam anno duxerat præcedenti) patrui sui Ludouici Comitis Ebroïcensis filiam, sororem vxoris Ducis Brabantiæ, dispensatiuè sibi matrimonialiter copulauit. Hinc anno Domini 1325.
1325 Dominica in crastino Bartholomæi, progenies de Warfesees & de Warous contra domum de Awans in campis prope Doumartin infaustè pugnauerunt, de suo genere pluribus interemptis strenuis. Nam Henricus de Hermalle, Ioannes de Landris, Ioannes de Ceruo, Lambertus de Herduemont, & ampliùs 40. suæ partis de melioribus ibi gladio ceciderunt, ceteris fuga lapsis. Ex parte verò Castellani, militis nuper facti, Arnoldus de Iehaigne miles, & Butoir, fratres eius, cum 12. ibidem armigeris interfectis, treugis tamen existentibus inter ipsos; propter quod (secundùm

Episcopus Leodiensis obsidet Bouiniam.

Interim Namurcenses incursant Hasbaniā, sed malè excipiuntur.

Prælium inter Fredericum Austricum & Bauarum Impp.

Contentio cruenta apud Leodienses inter nobiles de Warfesees & de Awans.

cundùm legem patriæ) vtriusque partis honor & corpora in manus Episcopi ceciderunt. Sed parti victæ, mediantibus quibusdam pactionibus, delictum per Episcopum condonatur. Ciuitas verò victores, quondam decepta fraudibus, ipsos ne castigare posset Episcopus, tuebatur. Propter quod Episcopus circa Remigij contra Leodienses prope Crestengnes maximum exercitum congregauit; in quo sui generis 11. habebat Comites, & Regem Bohemiæ, cum magno militum apparatu: sed Rege Bohemiæ & quibusdam aliis non ex corde iuuantibus, recesserunt: sed paulò pòst pars Castellani, mediantibus quibusdam pactionibus, fecit pacem cum Episcopo. Hæc omnia Leodiensis, eius temporis Scriptor. *Vix tandem dicta controuersia componitur.*

Redeo iam ad Diuæum. Acta, inquit, hæc circa annum salutis 1326. Et subdit: Recrudescebat tum Bohemi cum Duce nostro dissidium, Coloniensis ac multorum Transrhenanorum fœdere adaucto Bohemo: quibus fisus Reinaldus Falcoburgi Dominus, falsa fide, ac delusis qui pro eo fideiusserant, rursum Traiectensium fines incursare cœpit. Nec segnior in ijs vindicandis, quàm olim Dux noster, ingentem belli apparatum mouens, transito Mosa, perduellem ipsum Falcoburgi conclusit: cumque nouem hebdomadibus oppido assedisset, nullo obsessis suppetias ferente, ad obsidionales conuersus artes, nouo commento, aggere è cespitibus ac materia congesto, Geualiæ fluminis alueum infra oppidum obstruxit. Vnde effectum, vt fluuius solitùm meare prohibitus, ac retrouersus omnia oppidi plana exundans tegeret, incolis omnibus in arcem confugientibus: quam multitudinis hominum non capacem, mox in potestatem venturam constabat, nisi Bohemus callidis technis auertisset. Erat tum Gerardus Iuliaci Comes, amicorum Ducis integerrimus, ac plurimorum in Brabantia possessor. Hunc pacis intercessorem parauit: quo agente, præstituta die colloquio Rodæ conuentum est, decretumque ibi, vt Falcoburgi muri diruerentur, inter Bohemum ac Ducem pax concors esset; cetera arbitrio Bohemi inter Ducem ac Reinaldum componerentur. Ita quasi firmatâ iam amicitiâ, Bohemus Ducem Bruxellam comitatus, filium illi natum mense Octobri è sacro Fonte suscepit; rogatus tamen vt Reinaldi causæ finem faceret, otium excusans, domum rediit. Eodem mense Dux noster priuilegium dedit Bruxellensibus: Ne ciuem, bonáve eius, nisi Scabinorum iudicio conuictum, arrhæ sisti liceat. Ne de ciue Bruxellensi, nisi clara luce, supplicium sumatur. Ne ciuis Bruxellensis alibi quàm in hac vrbe custodiæ tradatur. Ne quis ciui manum immittat, nisi Amptmannus, eiúsve apparitores. Ne extraneum, à creditore suo Bruxellensi arrhæ sisti iussum, eximi liceat, nisi Scabinorum iudicio aut creditoris consensu liber declaretur. Ne parentum bona ob liberorum delicta Fisco addi- 1326

Falcoburgũ iterùm à Duce nostro obsidetur.

Pax tandem, ea lege vt Falcoburgi muri diruerentur.

Priuilegium quoddam datum Bruxellensibus.

addicantur, &c. Signatum ab Ottone Domino de Cuyck, Rogerio à Leuedalia, Domino Orscoti & Parci, Ioanne à Radeshouia, Nicolao ab Harlaria, Rudolfo Pipepoio Senescalco Brabantiæ, Equitibus. Insequentis

1327 anni 1327. mense Nouembri Dux noster concessit hæc Priuilegia

Priuilegiũ aliud concessum Louanensibus.

Louaniensibus: Si ciuem ab aliquo accusari contingat, vt solis Scabinis eam accusationem prodat Prætor, eorumque sententiâ accusatum capiat, supplició dedat. Ne ciuis in custodiam extra vrbem abducatur. Ne ciuem custodiæ tradi liceat, qui in iudicium sisti, fideiussore dato, possit. Ne Prætoris apparitores tabernariam exerceant. Ne quis lanificium intra secundum ab vrbe milliarium exerceat, &c. Signatum tum à suprà nominatis in proximo Diplomate, tum etiam à Domino Mechliniæ, Domino Disthæ, Burggrauio Antuerpiæ. Eodem anno Eduardus iunior Rex Angliæ, indicto sibi à Roberto Scotorum Rege bello, auxilia ex inferiori Germania conuocauit; inter quæ fuisse reperio Du-

Brabanti Equites militantes Anglo contra Scotum.

cem Ioannem, cui aderant Brabantici Equites, Theodoricus à Valecuria, Raso à Grauia, Henricus Bertoldus Dominus Duffle, Ioannes à Gasebeca, Ioannes cognomento Ferrum teli, Valterus ab Huldeberga, Guilielmus à Courtellis. Ita Diuæus. Meierus Ducem nostrum non recenset, sed tantùm Brabantinos illos Equites, dicitque Ioannem Hannoniæ Comitis fratrem Belgicorum auxiliorum fuisse caput. Et subdit: Ioannes Maior, qui de rebus Scotorum scribit, octo millia refert fuisse equitum, triginta millia peditum, ac sagittariorum millia viginti quatuor. Tale in pueritia sua Eduardus magnitudinis specimen præbuit. Scoti, vbi se longè inferiores esse viderunt, pacem per matrimonium ordinauerunt. Dauid Roberti Regis filius sororem Eduardi Ioannam duxit

Immania scelera Isabellæ Angliæ Reginæ eiúsque amasij iustè tandem punita.

vxorem. Eodem anno Eduardus Rex captiuus, Eduardi Tertij pater, per Isabellam vxorem & adulterum eius Mortimerium necatus est in carcere à custodibus illi datis. Sed tandem & Isabella à filio Eduardo necata est in carcere, postquam ex Mortimerio grauida esset facta. Mortimerius verò, desectis genitalibus eius, magnoque igni in conspectu eius crematis, capite plexus, inque partes quaternas diuisus. Hæc inserta ex Meiero.

1328 Prosequitur narrationem suam Diuæus: Anno, inquit, 1328. bellum Transmosanum renouatũ est. Ioannes Bohemiæ Rex arbitrium finiendæ inter Ducem nostrum & Reinaldum Falcoburgium controuersiæ in sese receperat. Porrò Duce accelerationem sententiæ grauiter vrgente, Niuellæ colloquium habuêre. Hîc Bohemus, antequam pacis Leges pro-

Recrudescit bellum Falcoburgense

ferre vellet, muros Falcoburgi instaurari postulauit. Tam iniqua Regis petitione commoto Duce, infestiores vtrimque discesserunt, acerba sibi mutuò minitati, mox bellum, missis Fecialibus, indicentes. Dux noster, curatis ea hieme expeditioni necessariis, primo vere Mosam trans-

transmisit. Primum impetum Falcoburgum excepit, quod celeriùs reparatum Valerano filio Reinaldus commiserat cum 300. fortissimis equitibus. His per nouem hebdomadas obsessis, nullum quietis tempus concessêre Brabantini, interdiu oppugnationibus, noctu missili igni fatigatis. Mensis Maij anni 1329. die nona, vigiliis continuis pænè enecati Falcoburgenses, licet commeatu supplente, vitam ac oppidum incolumia pacti, sese potestati Ducis permisêre; quibus peractis, Dux, dirutâ arce, domum suos reduxit. Boëmus intereà in Franciam profectus, Regem variis sollicitationibus in Ducem commouebat: ceterùm nihil promouens, vt pacis intercessor misero Reinaldo esset, rogabat. Missi tum à Rege Legati, vt tota controuersia eius arbitrio committeretur, à Duce postulaturi. Qui benignè accepti, remissique mox, ac vnà cum iis è Ducis familia viri prudentissimi, qui Regem edocerent, quo in statu bellum esset: quòd, non cupiditate aliena inuadendi, sed suorum tutandorum causa, aduersus diuersorum sacramentorum infractorem arma sumpsisset. Id tamen cùm partim Boëmi, partim aliorum Principum precibus depositurus esset, se variis Boëmi dilationibus primùm ludibrio habitum, mox conspexisse se Conuentu Niuellensi, quàm inimico in se Boëmus animo foret: quare orare Regem, vt bellum, quod ad finem pænè perduxerat, prosequi se sineret. Ea Legatione facilè persuasum Regi, ne hostibus vllam opem ferret, donec noua ex causa Duci nostro hostis efficeretur, vt pòst dicemus. Hæc Diuæus. Anno 1330. Frederico Austrio 13. Ianuarij defuncto, solus imperat Ludouicus Bauarus. & nihilominùs Nicolaus Antipapa Ludouici coactus abdicat 8. Kalend. Septembris. Ita Onuphrius. De eodem Antipapa Leodiensis Scriptor hoc modo: Eodem anno 1330. Idibus Septembris Petrus de Corbario Ordinis Fratrũ Minorum, qui se Papam creari per Ludouicum Bauarum & Cardinales fecerat, & multos suis beneficiis & dignitatibus priuauerat, ac aliis contulerat, vbi Bauarus regnabat, venit ad misericordiam sponte, sicut Papa dicebat, aliis asserentibus quòd coactus. Sic ille. Redeo ad Diuæum: Robertus Atrebas vir fortissimus, Franciâ profugit hac de causa. Erant Roberto II. Comiti Atrebatium, qui ad Curtracum ceciderat, liberi duo, Philippus & Mathildis; quorum Philippus ante patrem mortuus hunc Robertum reliquit, qui adultus litem Mathildæ amitæ mouerat de Comitatu Atrebatium, quem sibi deberi contendebat. Cumque diu hæc quæstio in Curia Parisiensi agitata fuisset, tandem anno huius sæculi trigesimo secundùm Mathildam iudicatum est. Vnde ille quasi iniuriâ sibi factâ efferatus, ad Ioannem Namurci Comitem consanguineum suum, moxque inde anno sequenti 1331. metu ne Regi dederetur, Namurco

1329

Iterùm Falcoburgum Duci deditur.

Frustrà nititur Boëmus Regem Franciæ contra Ducem nostrũ commouere.

1330

Antipapa Bauari abdicat, sponte an coactus, variant sententiæ.

Robertus Atrebas Franciâ profugit.

Vide etiam Meierum.

1331

murco in Brabantiam confugit: vbi à Duce summa cum gratulatione, vt consobrinus (erat enim ex auia paterna filia Henrici Ducis Brabantiæ) Louanij plerumque morabatur. Quo in Franciam relato, Philippus Rex, missis Legatis, Atrebatem vt Regni Francici perduellem dedi expetiit. Non paruit Dux, nempe nulla clientela Regi obstrictus; verùm Atrebatem deinceps etiam multò honestiùs habuit. Quare Rex, destinatis ad Boëmum, ceterosque Brabantini hostes, multis auri talentis, vt bello Brabantiæ fines vrgerent, mandabat. Coiëre tum fœdere, Ioannes Rex Boëmiæ, Archiepiscopus Treuirorum eius frater, Henricus Archiepiscopus Coloniæ, Adolphus Episcopus Leodij, Reinaldus Dux Geldriæ, Gerardus Iuliaci, Ioannes Namurci, Ludouicus Lossensis Comites, Eduardus Dux Bari, Comites Marcæ & de Catzenelnbogen, Rainaldus Dominus Falcoburgi, Valeranus eius frater, Ioannes frater Comitis Hannoniæ & Hollandiæ, Theodoricus Dominus Hensbergæ. Litteras, ait Diuæus, penes me habeo, quibus Eduardus Dux Bari, bellum Louaniensibus indixit, eò quòd Atrebatem vrbe suâ recepissent, datas in Ianuario anni 1331. (nempe anno illo tunc more Gallico non ante Pascha exeunte.) Itaque sequenti anno 1332. confœderati Principes adiuncto sibi quoque Comite Vgelli (qui Francorum Regis Comes stabuli erat) Trudonense oppidum petunt, Brabantiam inde inuasuri. Porrò Dux noster, licet hostium numero longè impar, impauidus tamen, assumptis secum Brabantinorum fortissimis, ad Hasbanicum limen hosti obuiàm prodiit, & munitâ contra omnem impetum Leuiâ, Helishemi concedit: quę Abbatia à Thenis in Hasbaniam vergit, paruo à Trudonensi oppido spatio dissita. Guilielmus intereà Hollandiæ Comes, veritus, ne exercitus vtrimque maxima cum sanguinis effusione committi possent (licet ob senium lecticâ veheretur) in Ducis castra se contulit: quem cùm pacis cupidum cognouisset, inde ad hostem paria persuasurus discessit. At horum animos pacem omnino aspernari inueniens, ad Ducem reuersus, eo monito, vt impetum tantæ multitudinis fortiter exciperet, si fortè cominus concertandum foret, ad sua dolens reuertit. Hostes verò post eius discessum, Brabantiam Gallicam ingressi, exustis vicis, ac Hanuto oppidulo, magnam huic regioni vastitatem intulerunt: quorum tergis insistens Dux noster, missis Fecialibus, postulabat, ne inertium hominum more terras deprædarentur; sed si viri essent, paratum se collatis exercitibus acie decernere. Ceterùm illi Brabantinorum sæpiùs vires experti, auribus hæc surdis spernebant. Hollandus verò iterùm, assumpto pacis persuadendæ onere, nihil præter sex hebdomadum inducias impetrare potuit à 12. Maij cœpturas. Hactenus Diuæus, cui consonat etiam quoad temporis rationem Hocsemius Leodiensis; qui postquam multis verbis conatus

Parat Rex Franciæ bellum contra Ducem nostrum vt receptatorem sui hostis.

1332

Impauidus occurrit Regi noster Ioannes.

Frustrà suadet Hollandus ea quæ pacis.

Franci Brabantiã vastant, sed confligere non audent.

conatus est causam Atrebatensis improbare, recensitis confœderatorum contra Ducem nostrum nominibus (vt suprà) hoc modo concludit: Hi & plures alij Ducem Brabantiæ vnanimiter diffidarunt: Comes Barrensis & Conestabliarius, ex illa causa quòd Dux Regem ipsorũ Dominum offendisset; ceteri omnes, quòd Dux in bonis eorũ, iuribus & iurisdictionibus suis iniuriabatur iisdem: qui omnes, excepto Archiepiscopo & Comite Barrensi, apud Fexhe villam Episcopi, cum bonarum villarum consilio, tractatu habito, cum multitudine armatorum Hannutum villam Ducis cum quibusdam aliis circumiacentibus combusserunt, anno Domini 1332. nono Kalend. Maij. Hæc ille. Prosequitur sua Diuæus: Durantibus induciis Legati inter Philippum Regem & Ioannem Ducem nostrum assiduè commeantes, de conciliandis his Principibus multùm laborarunt. Guilielmus verò Hollandiæ ac Hannoniæ Comes, missa Philippa coniuge sorore Regis, peruicit vt colloquio dies præscriberetur. Perductus tum Dux noster à Senonum ac Teruanæ Episcopis in Franciam, à Rege Compendij exceptus est summo honore, præsente etiam Philippo Nauarræ Rege, & Duce Eburonicum, Ducis consanguineo. Ludouicus enim auus Philippi prodierat è coniugio Philippi III. Regis & Mariæ filiæ Henrici Tertij. Inde Lutetiam vnà profecti, pace inter sese firmata, affinitatem inierunt: Maria filia Regis, Ioannis Ducis filio desponsata. Eodem tempore Bohemiæ Rex in Franciam veniens, vt Regem à pace diuerteret, nihil præstare potuit, Nauarro ceterisque Ducis consanguineis obstantibus. Mense Octobri decreta expeditio in Syriam, cui nomina dedêre Philippus Frãciæ, Ioannes Bohemiæ, Philippus Nauarræ, Reges: Ioannes Dux noster, Otto Dux Burgundiæ, ac complures alij. Ibidem cùm Bohemus, vt pacem cum Duce iniret, multorum precibus sollicitaretur, numquam euinci potuit. His peractis reuersus domum Dux, filiũ pulchro comitatu in Franciam misit; quem mortua ante nuptias sponsa, Rex multis honoratum muneribus patri remisit. De Roberto verò Atrebate quid tum actũ sit, non reperio; crediderim, audita pace Regis cum Duce, in Angliam profugisse. Interim anno proximo, qui est eius sæculi trigesimus tertius, Mechlinia nouum veteribus Ducis nostri inimicis Ludouicum Flandriæ Comitem socium adiunxit. Emerat hic vtramque Mechliniæ partem, vnam ab Adolpho Leodiensi Episcopo, alteram à Reinaldo Gelriæ Duce, qui vnicam Florentij Bertoldi filiam Sophiam vxorem habebat: quorum vterque per Consiliarios suos mandarat Mechliniensibus, vt sacramenta tamquam legitimo Principi Comiti Flandriæ præstarent. Porrò Mechlinienses aspernati Flandrorum imperium, eiectis iis qui sacramenta pro Flandro expetitum venerant; Legatis missis ad Ducem, defendi se ab eo, cui beneficia-

Hannutum vastatur.

Tandẽ pax sancitur filia Regis filio Ducis nostri desponsata.

Moritur sponsa ante nuptias.

1333

Emit Comes Flandriæ Mechliniam, ex quo nouum bellum.

rio iure subiecti erant, postulabant. Et sanè venditio ipsa summo Iure (vti videtur) nulla erat, cùm feuda, inconsulto domino, vasallum alienare non liceat. Hęc verò sola ratio videbatur sufficere patrocinio Mechliniensium suscipiendo. Receptus igitur summa ciuium congratulatione, singulos sacramento sibi deuinxit. Quod cùm Ludouicus Comes intellexisset, Mechliniensium bonis, quæ in Flandria possidebant, fisco suo applicatis, veteres omnes Brabantinorum hostes Valentianas pellexit, adscito etiam in societatem Guilielmo Comite Hollandię & Hannoniæ. Ita Diuæus, cuius verbis consultò inserui clausulam (vti videtur.) Nam in hunc modum narrat Hocsemius Canonicus Leodiensis tunc viuens: Comite Flandrensi in Cameraco tunc pręsente, Consiliarij Leodiensis Episcopi, cum quibusdam de Collegio nostro, eidem Comiti oppidum Mechliniense, si placeret Capitulo, pro centum millibus regalium vendiderunt, octo vnciis ad marcham, & marcha ad quinquaginta quinque regales, & quinque florenis de Florentia ad quatuor regales computatis: quibus reuersis, post multos tractatus venditio per Capitulum confirmatur tali conditione, quòd Comes ipsam in feudum ab Ecclesia releuaret, nec à Comitatu suo in perpetuum alienatione qualibet separaret, quod & fecit de 'Gramont & de Bochem, antiqua Ecclesiæ feuda pariter releuando. Satisfacto verò de pretio, missis de Collegio nostro Canonicis cum Procuratoribus Comitis, Mechliniæ, in quantum tunc fieri poterat, possessio traditur; Scabini & Villicus deponuntur; Gubernatores, vt Comiti obediant, requiruntur; quibus dilationem petentibus, ea non obtenta, præfati Canonici cum Procuratoribus Comitis recesserunt anno Domini 1333. mensis Iulij die 14. Hac occasione Dux Brabantiæ, cui displicebat iste contractus (ex eo quòd Mechlinienses cum eo contra quoslibet, & contra Dominum suum Leodiensem Episcopum rebellando bellare consueuerant) post multa verborum subterfugia se cum Mechliniensibus fœderauit; quod Comes sentiens, diffidauit eumdem. Sic ille. Pergit Diuæus: Tunc coiêre in fœdus Ioannes Bohemiæ Rex, Coloniæ Treuirorumque Archiepiscopi, Geltrus, Iuliacensis, Leodiensis, Namurcensis, Falcoburgēsis, Monioyus, Hensbergensis, Lossensis; Flander verò & Hollandus totius erant negotij caput. Decretum hîc, vt quilibet à suo limite Brabantiam inuaderet; néve quis confœderatorum, reliquis insciis, pacem cum Duce iniret. Flander verò tantum se bellum à sua parte illaturum spopondit, vt Dux omnem Trans-Mosanarum rerum memoriam penitus abiicere cogeretur. His peractis, Duci Furæ tum existenti per Feciales singuli vno tempore bellum indixerunt. Primi omnium Flandri à Teneramonda exorsi, Malgam Lippeloumque cum Affligimensi cœnobio exussere, Bruxellam

Venditum Mechliniæ dimidium centum millibus regalium.

Accipit Dux noster Mechlinienses in tutelam.

Varios simul accipit Brabantus hostes.

Primum omnium Flander Brabantiam populatur.

iam fugientibus Monachis. Noſter verò Dux, productis Aſca cohortibus, peruaſtato Teneramondam vſque agro Aloſtano, Bruxellam reuertit. Ita agrorum villarumque vtrimque diſpendiis certatum, nec vmquam cominus dimicatum, niſi quòd 500. Flandros equites, Bruxellam vſque excurrentes, Philippus Comes Vianæ, Dominus Grimbergæ, Theodoricus à Valecuria, Ioannes à Leuedalia, Gisbertus à Weſemalia, Valterus ab Huldeberga, Hermannus ab Oſſa, coniuncti Eduardo Duci Barenſi (is enim tunc Duci noſtro militabat) in inſidias protractos loco qui Helleken dicitur, profligarunt; vbi compluribus trucidatis, capti 150. Louanij & Furæ cuſtodiæ traditi ſunt, vno ſolùm Bruxellenſium deſiderato. Dum hæc in Brabantiæ parte geruntur, in Tranſmoſanis Rodam validiſſimis hoſtium exercitibus circumuallatam adfertur; eoque rem deductam, vt preſſis inopiâ neceſſariorum præſidiariis, Ioannes ab Orſtruilra & Dominus Steuordæ præſidij Præfecti, compulſi fuerint paciſci, niſi ante finem menſis ſubueniretur, oppidum ſe dedituros. Quo nuntio nequaquam perculſus Dux ſedulò prouidendum ſtatuit, ne quid in ea parte offenderetur. Mandata itaque Baronibus Brabantiæ Flandrici limitis cura, cùm Nauarræum Regem è Francia ſibi auxilio aduenire, ac iam Hannoniæ fines attigiſſe, impediri verò tranſitum à Guilielmo Comite comperiſſet, aſſumpto ſecum Barenſi ac 400. equitum cataphractorum, Niuellam vſque progreſſus, Guilielmum Comitem Francis tranſitum dare, metu coëgit. Inde maturato in Tranſmoſanos itinere, Comitatum Loſſenſem (Comite prohibere non auſo) permenſus, Traiectum peruenit. Prægreſſus tum aduentus eius rumor non parum hoſtes perterruit, miraculo adſcribentes, eum ijs in finibus videri, quem vix in Brabantia tutum æſtimarant: itaque nihil iam ſpei reliquum erat, niſi Leodienſem à tergo reditum ei præcluſurum. Porrò Dux, tranſito Moſa, calcata hoſtili terra, commeatum ad ſatiem vſque inuenit, fugientibus paſſim incolis, ac villas omni genere neceſſariorum refertas præ celeritate relinquentibus, ac alterius diei ſummo manè ad Rodam venit. Exierat iam dies præfixa deditioni, & oppidum traditum fortiſſimo milite hoſtes munierant. Vnde acceſſu eius Dux prohibitus, nec obſidionali apparatu inſtructus, Theodericum à Valecuria, Ioannem ab Orſtruilra ad hoſtes miſit, edicturos, aduenìſſe ſe iam, vt cominus conſertis manibus de Rodæ poſſeſſione decernerent. At illi, dimiſſis Legatis, ac ſpreta in præſens præliandi conditione, id ſolùm moliebantur, vt Duce variis ibi dilationibus diſtento, Loſſenſi ac Leodienſi tempus foret iter prohibendi. Illi etenim, deiectis Moſæ pontibus, omnem huic rei operam impendebant. Reuerſis Legatis, Dux toto die, etſi pluuioſo, ſuos in armis continuit. Altero verò diluculo, com-

Flandri plures trucidati, capti 150.

Inſtant & Tranſmoſani hoſtes, Roda arce obſeſſa.

Celerrimè proficiſcitur Dux cum exercitu vltra Moſam, & tamen tardiùs.

Agunt hoſtes vt Duci iter redituro præcludant, ſed fruſtrà.

pertis ijs quæ Leodienſes cum Loſſenſibus meditari dicebantur, Traiectum iter vertit: hinc eluſo hoſtium conatu, vſtoque Loſſenſi Comitatu, in Brabantiam reuertit. Sed hoc incommodi accidit, quòd Duce ad Rodam ſedente, Præfectus Sitterij, cùm prælio Ducem cum hoſtibus decertaturum ſperaſſet, cum omni pænè præſidio ad eum profectus eſt: moxque ea occaſione Sitterienſes vſi, filios Reinaldi Falcoburgenſis ad ſe vocatos, oppido recepêre. Reuerſus in Brabantiam Dux, Francis, qui iam Niuellam venerant, occurrit: cum quibus de tranſmittendo iterùm Moſa varia conſilia habuit. Illi verò, qui magis paci componendæ quàm bello aduenerant, omne medium pacificandis Principibus quærebant; verùm præter inducias nihil concludi potuit: quibus durantibus, Legati Philippi Franciæ Regis inter vtroſque commeantes, effecêre, vt controuerſiam vtrimque arbitrio committerent, ſequentis anni initio ęqua ſententia finiendam. Hæc eo anno Brabantini ab hoſtibus vndique cincti fortiter egêre. Conceſſit eo anno Dux noſter Louanienſibus piſcatum in Dylia communem, venationem item ad Orientalem Dyliæ partem omnium ferarum, præter ceruorum, hinnulorum, aprorum. Actum hoc menſe Septembri, cùm menſe Auguſto confirmatæ chartæ Cortebergenſi etiam addidiſſet, vt ex Antuerpia duos ad eum Conuentum mitti liceret; vnum item à Niuella: promiſit etiam, ſe ſingulis annis in omnes Iudices Officiarióſve quoſcumque inquiſitionem communi Ordinum conſilio facturum, qua recténe an ſecùs officio functi fuerint, rationem reddere compellantur.

Interim Sitterienſes abſentibus præſidiariis, Falcoburgio iterùm ſe tradunt.

Confirmata charta Cortebergenſis, eiq́ etiam quædam addita.

1334 Initio ſequentis anni 1334. cùm Philippus Rex ſententiam pacis proferre deberet, vſque in Septembrem diſtulit, induciis eouſque prorogatis: quo tempore, quamquam Brabantiæ nihil neceſſariorum inueheretur, omnibus circùm hoſtilibus, omnia tamen meliori ibi pretio væniiſſe, quàm alibi ferunt; id quoque miraculo adſcribunt, quòd Hollandi Flandríve nihil toto eo tempore halecum ceperint, quaſi ipſis elementis Brabantiæ fauentibus. Menſe Septembri has pacis leges Rex edixit: „Ioannes filius Ducis filiam Hollandi, Henricus filius ſecundus Gelri filiam, filius Iuliacenſis filiam Ducis vxorem, ducerent: „Hollandum ac Iuliacenſem auri ſummâ Dux donaret, vt & Bohemum „& Leodienſem: Tiliam verò Gelro ipſe, viciſſim ipſi Gelrus quoſdam „Hoſdenæ propinquos pagos concederet: Mechliniam Rex eatenus ma„nu teneret, donec de Ducis ac Flandri iure penitus edoceretur: ea pace „fœdera omnia contra Brabantinum inita diſſoluerentur. His peractis Fredericum à Picquino Rex, qui Mechliniam ſuo nomine cuſtodiret, miſit. Connubia quoque hæc aliqua, etſi multò pòſt, firmata ſunt. Eodem anno 1334. cùm Ioannes Hoſdenæ Dominus viuis exceſſiſſet, de Principatu eius contendi cœpit. Vendiderat hunc, conſilio Ioannis ab Elbau-

Variis affinitatibus promiſſis, & aliis Dux noſter vtcumque hoſtes ſuos pacat.

Contentio de dominio Hoſdenſi.

Elsbaudia Equitis ac Domini à Cranedunca Duci nostro, cuius beneficio multò antè possidebatur. Ceterùm, eo defuncto, Comes Saffebergæ, qui sororem eius vnicam vxorem habebat, Bruxellam veniens, dominio Hosdenæ inuestiri cupiebat. Non recipiente Duce, verùm ad se eum Principatum pertinere asserente, tristis domum abscessit. Vbi coacto haud magno armatorum globo, Turnohoudam vsque excurrit: quo incenso, magnam prædam abduxit, Comitis Hollandiæ Guilielmi subsidio fretus, cui necdum amico penitus in Ducem animo Hosdenam vendiderat; cuius tamen ille potiri non potuit, arce valido Brabantinorum præsidio munita. Sed non multò pòst, sedata ea discordia, assignati sunt Saffebergensi ex ærario Boscensi recipiendi annui 300. regales aurei, ac Hosdena Duci permansit. Anno 1335. cùm inter Louanienses ac Antuerpienses de septemdecim vicis Santhouianæ iurisdictionis controuerteretur, sub quorum signis militarent, Dux noster secundùm Louanienses iudicauit mense Februario. Et eodem anno bellum illud, omnium quæ vnquam ab homine nato gesta sunt, maximum cruentissimumque, originem sumpsit; quod inter Anglos Francosque etiam post multa tempora necdum sedari potuit. Regnabat tum Anglis Eduardus Tertius eo nomine, filius Eduardi & Isabellæ filiæ Philippi Pulchri Francorum: de quorum connubio ad annum 1307. diximus. Hic à patre malorum consiliis deditissimo, cum Isabella matre pulsus Angliâ, postquam diu in Francia egisset, Ioannis Comitis Bellemontani (qui frater erat Guilielmi Hannoniæ Comitis & Hollandiæ) Hannoniorum, Brabantinorum, Flandrorum ac Hollandorum virtute in patriam restitutus, patre aduersariisque in potestatem redactis, Regnum obtinuerat anno 1327. mox in continentem transmittens, Philippo Valesio nouo Francorum Regi Vasalli-iuramentum de Aquitania præstiterat. Hunc Robertus Atrebas (vt antè retulimus) è Brabantia in Angliam profugus, incitare indies non desinebat, vt Regnum Francorum iure materno suum, à Philippo Valesio, quem longè cognationis propinquitate antecedebat, armis repeteret. Rex sæpiùs hanc rem apud se deliberatam priori anno ad Concilium retulerat. Placuit Principibus in continentem mitti, qui inferioris Germaniæ Principes in societatem alliceret, Lincolniæ Episcopum. Hic in continentem nauigans, Hannoniam petit: vbi Guilielmo Comiti Regis socero collocutus, cùm is vicinos Principes, Coloniensem, Brabantinum, Gelrum, Iuliacensem, Falcoburgensem sollicitandos censuisset, in Angliam reuertit. Remissus mox cum maximo Nobilium comitatu, Ducem primùm Brabantiæ, mox Gelrum, Iuliacensem, Coloniensem, Falcoburgensem, Arnoldum à Blanckenhemo, Guilielmum à Duueuorda in societatem pertraxit, promittente Duce se mille equites Re-

Venditur Hosdena Comiti Hollandiæ, nihilominùs manet ea Brabantiæ Duci.

1335

Initium & causa cruentissimi & longissimi belli inter Anglũ & Francum.

En quid possit vnus profugus.

Sollicitat Rex Anglorũ primùm Comitẽ Hannoniæ, deinde & alios.

gi adducturum, quàm primùm in continentem appulisset. Flandri verò Comiti suo auersi, Iacobi Arteuillę hortatu, etiam vltrò amicitiam Anglorum appetebant. Hæc eo anno Anglus in inferiori Germania peregit.
1336 Sequenti anno 1336. classis Anglorum Comite Derbij ac Valtero à Manniaco Hannonio Ducibus præmissa, Cadsandiam insulam, profligata Nobilitate Flandrica, in potestatem redactam exussit, atque in Angliam renauigauit. Et eodem anno pridie Kal. Aprilis Dux noster ac Comes Flandriæ conuenêre, vt Mechliniam pariter possiderent, alter in clientela alterius: vectigalia æqualiter partirentur: Schultetum & Quæstorem simul constituerent: qui ad Nekerspolam morantur ciues, Duci; qui ad Blidebergam, Flandro subessent. Neutri, inuito altero, munitiones construere liceret.

Pactum quatenus Dux noster & Flandriæ Comes pari iure Mechliniam tenerent.

Inde anno 1337. Guilielmus Comes Hanoniæ
1337 obiit, successore Guilielmo, qui Ioannam filiam Ducis nostri vxorem habebat. Hoc anno mense Iunio vxorem Ludouici Imperatoris Louanij fuisse reperio, & donatam à Senatu vasis aliquot vini Rhenani, itidem purpureis pannis & vno sturione. Eodem anno Iacobus Arteuilla factiosissimus homo, Ludouicum Comitem, Anglicum fœdus adspernantem, Flandriâ pepulit. Et in fine huius anni Eduardus Rex in vere Antuerpiam appulit.

Arteuilla factiosus homo Comitē suum Flandriâ pellit.

Anni 1338. initio Dux noster, Reinaldus Geldriæ
1338 Dux, Gerardus Iuliaci Marchio, Ioannes Comes Bellimontis Antuerpiam veniunt; vbi de ratione belli consultato, promissoque se ad Iulij mensis medium cum exercitibus aduenturos, singuli domos suas reuertuntur. Dux noster, misso Ludouico à Tranegena in Franciam, Regem orabat, ne quid sinistri ob Anglum receptum de se suspicaretur; eum etenim, quòd consanguineus esset, iustè terris suis prohibere non potuisse.

Excusat se Dux noster apud Franciæ Regem.

Cùm præstituta dies adueniret, nec Transmosani mouerent, Ducem nostrum quiescere prætexentes, vrgebat eum Angliæ Rex, vt secundùm promissa ad præscriptum adesse non moraretur, ne sua dilatione reliquis desciscendi ansam daret. Ille benignè acceptis Legatis, confœderatos Principes Hallas euocauit. Vbi diutiùs collocuti Anglo, vt Imperatoris fœdus expeteret, persuasere: quo impetrato, iustiorem ipsis in Francos belligerandi causam fore, tamquam iussu Imperatoris: nec id difficile fore, quòd Cameracum Franci vetustum Imperij oppidum occupassent. Cùm hoc placuisset, missus in Germaniam Guilielmus Iuliaci Marchio, omnia pro votis retulit: quo redeunte, Conuentu Harcæ Lossensis Comitatus oppidulo celebrato, publicatæ Imperatoris litteræ; quibus Eduardo Vicaria Imperij, & potestas nomine Imperatoris auri signandi concessa est, iussique omnes Imperij Principes eidem Vicario tamquam Imperatori obedire: quibus peractis, decretoque vt Cameracum sequenti anno aggrederentur, singuli domos suas remearunt.

Angliæ Rex Vicarius Imperij declaratur, quò tutiùs Dux noster & alij eius partes sequantur.

Eduar-

Eduardus verò Rex tota ea hieme in arce Louanienſi moram fecit, vxore ab Anglia eò venire iuſſa. Pecuniam quoque ea hieme Antuerpiæ cudi iuſſit, imagine ſua & Imperatoris ſignatam. Initio anni ſequentis 1339. textorum magna copia, ob ſeditionem motam, Louanio pulſa eſt. Et eiuſdem anni menſe Iunio Eduardus Rex Louanio Viluordiam profectus, Anglicas copias, quas iamdudum euocarat, excepit. Inde Mechliniæ celebrato ſuæ partis Principum colloquio, per Bruxellam, Niuellam, ac Valentianas, verſus Cameracum perrexit. Paulò pòſt Germaniæ Principes aduenêre, Dux Gelriæ, Comites Montium, Salinæ; Arnoldus à Blanckenhemo, Reinaldus Dominus Falcoburgi, Comes item Hannoniæ & Hollandiæ cum Ioanne patruo. Sexto pòſt die, Ioannes Dux noſter nongentos cataphractos apprimè inſtructos adduxit, miſſoque caduceatore (quod antè diſtulerat) Franco bellum indixit: quod adeò Legato eius in Francia diſplicuit, vt mœrore ſolueretur. Ita clauſi vndique Cameracenſes; ſed quamquam ſæpiùs oppugnarentur, fortiſſimè tamen ſe defenderunt. Quare Angliæ Rex, nullo ferè incommodo ab obſidentibus illato, cùm Francum Peronæ ſuos colligere comperiſſet, ſolutâ obſidione cum omnibus copiis eò contendit: cumque in conſpectu exercitus vtrimque conſtitiſſent, cùm in Anglicis caſtris dubitaretur, Ioanne Duce noſtro tamen prælio contendendum cenſente, miſſus in aduerſa caſtra caduceator, tertiam inde diem prælio indictam attulit. Cuius diei ſummo diluculo vtrimque acies ordinatæ. Eduardus Germanos in prima acie poſuit, Reinaldum videlicet Gelriæ Ducem, Comitem Naſſouiæ, Montium, Salinæ; Reinaldum Dominum Falcoburgi, Ludouicum Marchionem Brandeburgi, Ioannem Comitem Bellimontis, Arnoldum à Blankenhemo, Guilielmum à Duueuorda. Brabantini verò cum ſuo Duce ſecundam aciem obtinebant; Otto videlicet Dominus de Cuyck, Henricus de Boutreſ-hemo Dominus Bergarũ, Ioannes de Pollana Dominus Bredæ, Dominus Rodę, Gerardus Dominus Vorſelariæ, Bernardus D. Borneuallis, Reinaldus D. Scoonuorſtij, Ioannes Dominus Withemi, Giſbertus ab Apcouda Dominus Gaſebecæ, Hẽricus Bertoldus D. Duffle, Theodoricus à Valecurio, Raſo à Grauia, Ioannes à Gaſebeca, Ægidius à Quaderibba, Walterus ab Huldeberga, & Flandri aliquot. Tertiam aciẽ Anglica Nobilitas explebat. Totidem aciebus Franci diſpoſiti: in quorum caſtris variabant eo die ſententiæ, multis aſſerentibus inſipientiſſimum fore, ſi Franci cum Anglis in ipſo limite Regni decernerent: nam ſi vincerẽtur, proculdubiò hoſtem Regnum nullo reſiſtente perrepturum. Altera porrò die, cùm itidem Franci non mouerent, Eduardus Rex cum Duce noſtro Auennas retrouertit: vbi dimiſſis Germanorum auxiliis, ambo Bruxellam

1339 *Magna multitudo textorum ob ſeditionem Louanio pellitur.* *Cameracenſes obſeſſi ſtrenuè ſe defendunt.* *Dies prælio dicitur.* *Acies inſtruunt, & nihilominùs res in fumum abit.*

contendunt. Eò vocatum Iacobum Arteuillam, Rex Anglus variis modis sollicitabat, vt Flandros suos fœderi associaret: quod tamen ægrè impetrari potuit, grauioribus sacramentis, pecuniariis etiam multis deuinctis Flandris, ne contra Francos quidquam molirentur. Sed postremò, cùm Arteuillæ callido consilio Eduardus Franciæ Regis titulum, vt iure materno sibi debitum, assumeret, Gandaui Conuentu indicto, Flandri (quasi sacramento Philippo Regi Francorum præstito soluti) libentissimè partes eius suscepere; promittentes insuper, se suis impensis Insulas Duacumque Francis erepturos. Ibidem fœdus ictum est inter Brabantiæ Ducem & Comitem Flandriæ, nec non vtriusque Prouinciæ ciuitates, mense Decembri, die tertia; in quo fœdere hæc inter alia sancita: Quòd si fortè alterutri ab alteris læsos se proclament, tam Dux quàm Comes præscripti, eligent singuli duos ex suo Consilio, & tres ciuitates primariæ vtriusque prouinciæ singulæ vnum Scabinum; qui decem, ad ciuitatem vnam primariam viciniorem loco, vbi iniuria facta prætenditur, conuenientes, plenam auctoritatem hoc ipso habebũt controuersiæ decidendæ: neque ex dicta ciuitate quisquam eorum discedere permittetur, nisi controuersiâ priùs omnino sopitâ. Ita hoc fœdus. Porrò Eduardus Rex eo anno Antuerpiâ in Angliam enauigauit, supplendo militi, ac auro colligendo operam nauaturus. Mense Martio Dux noster statuit, Ne quis aurum, officij alicuius gratia redimendi, exponat. Homicidæ, si exsilij gratia fiat, simul vt bona sua restituantur. Vt Senatui populoque Louaniensi vrbem suo arbitrio, etiam inconsulto Duce, munire liceat. Signata ab Ottone Domino de Cuyck consanguineo Ducis, Ægidio à Quaderibba, Domino Bergæ, Ioanne à Carsbeca,

Astu Arteuillæ Flandri Anglo se iungunt.

Pactum quomodo eo tempore controuersiæ sine armis sopirentur.

1340 Hermanno ab Offa, Equitibus. Initio anni proximi 1340. Ioannes Normanniæ Dux à patre Rege Philippo in Hannoniam missus, tota regione fœdè deuastata, Thynum obsedit. Accurrunt mox subsidio Guilielmus Comes Hannoniæ cum Ioanne patruo, Ioannes Dux noster cum 600. equitibus, Reinaldus Dux Geldriæ, Ioannes Comes Namurci, Comes Montium, Reinaldus Dominus Falcoburgi, & cum 6000. Flandrorum Iacobus Arteuilla. Ceterùm & hinc sine prælio discessum, consulente Duce nostro, vsque ad Eduardi Regis aduentum differri. Is intereà, profligata in Slusano portu Francica classe, cùm in Flandriam appulisset, rectà Gandauum contendit. Eódem, soluta Thynæ obsidione, confœderati Principes properarunt. Inde Viluordiæ habito Conuentu, decretum est, vt mense Iulio singuli cum exercitibus Tornacum conuenirent: quo cognito, Franci fortissimum præsidium immisere. Nihilominùs ad præstitutam diem Anglus eiusque confœderati, moto procinctu, validissimis copiis oppidum cinxere. Rex Anglus Martiniana porta, Dux

Rex Franciæ in Hãnoniam irrumpit.

Obsidet Anglus cum suis, inter quos & Dux noster, Tornacũ.

Dux noster cum Brabantinis ad Valencenatem in Abbatia S. Nicolai, ad alteram ripam Scaldis porta Fontis; Germani his proximi versus Hannoniam consedere. Vrbe vndique clausa, obsessi eruptionibus sæpiùs non infeliciter tentatis, oppugnationes hostium partim virtute, partim variis artibus eludebant. Obsessores autem castris sæpenumerò egressi, è vicinis agris ingentem prædam castris inferebant. Inter quos Comes Hannoniæ Orchiam & S. Amandum Francis ademit. Germani verò Anglo militantes variè cum Philippi Regis Francorum milite conflictabant; qui Philippus Rex obsidionem prohibiturus, ad pontem Bouinum castra locarat. Erat Fontanellæ Cœnobio Ioanna Regis Philippi soror, eadem Guilielmi Comitis Hannoniæ mater: quæ inter vtrosque Reges sæpiùs commeans, tantum effecit, vt spe pacis, induciæ annuæ fierent. Lecti vtrimque, quorum arbitrio pacis leges conficerentur; ab Anglo, Ioannes Dux noster, Reinaldus Gelriæ Dux, Episcopus Lincolniæ, Guilielmus Marchio Iuliaci, Ioannis patruus Comitis Hannoniæ; à Franco, Ioannes Rex Bohemiæ, Carolus Comes Alenzonij, Adolphus Episcopus Leodij, Ludouicus Comes Flandriæ, & Comes Armeniacus. Ab his tamen nihil concludi potuit. Anno sequenti 1341. Lilloum pagus 1341 Scaldi propinquus, qui ante aliquot annos inundatione fluminis arenis tectus fuerat, structis aggeribus à vi fluminis vindicatus fuit, impensis Alarei Præpositi Louaniensis, Reddituarij Brabantiæ. Hæc tantùm hoc anno Diuæus. Adiicit ista Meierus: Rex Eduardus cum maximo bellatorum numero applicat in Britanniam Gallicam. Vix perscribi posset, quàm durum quamque calamitosum bellum hoc Britannicum fuerit. Quàm autem cruentè à Gallis sit gestum, hinc videas. Ad castellum, quòd nomen habet Vallum Granarij, ducenti Britones, Francos ducentos ad pugnam prouocabant, ea conditione, vt si Britones vincerent, Franci obsidionem Castelli relinquerent; sin vincerentur, in victorum forent potestate. Accepta conditione Franci vicerunt, Britonesque omnes prælio interfecerunt, præter triginta quos captiuos acceperunt. At Ioannes Dux Nortmanniæ cruentus carnifex, in Nannetensi obsidione omnes illos triginta decollauit, capitaque per murum in vrbem proiecit. Eodem anno saccos lanæ ampliùs mille misit Eduardus Rex in Flandriam, vnde quæstus bonus, læta tempora, grandisque lætitia vbique orta. Hæc Meierus. Pergit Diuæus, & adscribit anno sequenti 1342. bellum Hoyensium, quibus opem tulerit Dux noster; sed illud non contigisse ante annum 1343. ex Hocsemio eius temporis Scriptore patet: qui cùm de incendio Mechliniensi eodem hoc anno cum Diuæo narrasset, non nisi sequenti commemorat de Hoyensibus. Sunt hæc eius verba: Anno Domini 1342. die 25. Aprilis obiit Do- 1342
minus

Datis induciis, de pace agi cœptum, sed frustrà.

Pagus Lilloo à vi fluminis vindicatur.

Cruento duello ducenti Britones contra ducentos Francos concurrunt.

minus Benedictus XII. & electus est die 7. mensis sequentis dictus Clemens VI. Et eodem anno mensis Maij die antepænultima Vigilia Sacra-
Mechlinia conflagrat. menti, circa horam nonam, igne fortuito fuit Mechlinia conflagrata.
1343 Anno verò Domini 1343. resumuntur & aggrauantur processus Apostolici contra Dominum de Heinsburg. Et ex tunc inter Episcopũ & Commune Hoyense magna dissensio est exorta. Hæc Leodiensis Hocsemius,
Bellum iterùm cum Leodiensibus, sed mox sopitum. eademque pluribus prosequitur; nobis sufficiet verbis Diuæi ea commemorasse. Dux, inquit, noster Hoyanis ab Episcopo Leodiensi iniuria affectis opem tulit; quorum oppido receptus, arcem immisso præsidio à vi Episcopi tutatus est. Vnde orto bello, cùm Episcopus propulsando Duci militem aggregaret, Leuiæ in Brabantia controuersia composita: deducto Hoyo præsidio, ciues ab Episcopo gratiam commeruere. An-
1344 no 1344. cùm Philippus Rex Francorum Haricuriæ Comitem, aliosque Nortmanniæ Nobiles proditionis insimulatos necasset, Gothfredus ab Haricuria vir fortissimus, metu, ne ob consanguinitatem Comitis pari sorte inuolueretur, in Brabantiam confugit; vbi multas possessiones habebat: nam ex Gothfredi Comitis Virsonij filia prodierat. Porrò Dux noster cùm Regis gratiam summo labore Gothfredo conciliare niteretur, nihil effecit. Vnde ille in Francum efferatus, in Angliam profugit,
Haricurius belli Anglicani fax altera. belli fax altera. Annum proximum Diuæus intactum relinquit; sed ope-
1345 ræpretium duco ista ex Meiero adscribere: Anno 1345. inquit, Teneramundani rebellionem mouerunt contra Tripolim (nempe contra Flandriæ regimen tribus ciuitatibus ab Arteuelda turbatore tributum) causa erat, quòd in lanificio Gandenses illis nouas vellent præscribere leges, quibus solito angustiores minorisque pretij pannos suos conficere deberent. Eam ob rem auxiliarem sibi Ludouicum Comitem adsciscunt, ac mœnibus recipiunt. Et Ioannes Dux Brabantiæ studiosè dat operam, vt fracto Tripolitano fœdere pax in solidum componatur, totaque Flan-
Arteuelda occiso nihilo fit Flandria pacatior. dria Comitem suum recipiat. Tandem Arteuelda Gandaui tumultu populari occiditur, finditur ei securi caput, mensis Iulij die 17. Nihilominùs Teneramunda obsessa est; tota Flandria, multisque Anglis illuc ad eam obsidendam confluentibus. Quare Comes, cognita hostium multitudine, priusquam vndique concluderetur, cum Domino Ambasiensi, cuius tunc Teneramunda erat, vt habet Historia Atrebatensis,
Obsidio Teneramondana intercessu Ducis nostri soluitur. retrò abiit in Brabantiam. Tandem Dux Brabantiæ, petentibus suppliciter ciuibus, intercessorem se præbet; illiusque arbitrio controuersia decidenda committitur. Facta oppidanis potestas, vt pannos conficerent veteri consuetudine, sed quinque dumtaxat Quartis latos; in mœnibus autem suis Flandriam versus tria coacti facere foramina, spatio pedum quadraginta, quæ numquam claudi possent, nisi de Gan-

Gandenſium, Brugenſium, & Hyprenſium conſenſu; quieuitque dehinc Flandria aduſque Natalem D. Ioannis Baptiſtæ inſequentis anni. Comes autem inter hæc pacem omnibus quæſiuit modis, ſed adeò erant Flandrorũ animi agglutinati Anglis, vt auelli ab illis non poſſent. Quare anno ſequenti 1346. Mechliniam Ioanni Duci Brabantiæ Ludouicus 1346
Comes totam ceſſit pro 85. millibus aureorum regalium, iuramento à Clemente Pontifice ſolutus, quo tenebatur id oppidum numquam alienare. Sed priuſquam Ioannes numeraret, Ludouicus in viuis eſſe deſiit. Ita Meierus. Diuæus hoc modo: Menſe Iunio Dux noſter cum Ludouico Comite Flandriæ conuenit, vt perſolutis Comiti 85000. regalibus, totam Mechliniam obtineret, impetraretque ſacramenti eius, quo iurauerat Leodienſibus, Mechlinienſe oppidum numquam à reliqua Flandria auulſum iri, abſolutionem. Porrò id ne fieret, Leodienſes apud Clementem Pontificem ſummopere obnitebantur, vt vix interceſſu Philippi Regis Comes religione iuriſiurandi liberaretur. Eodem anno Eduardus Angliæ Rex, inſtigante Gothfredo ab Haricuria, in Nortmanniam claſſe venit, quam totam pænè permenſus, vrgente à tergo Philippo Rege, cùm ad Creciacum Picardiæ vicum perueniſſet, aſſumpto ex neceſſitate animo, paruis copiis ingentem Francorum ſtrauit exercitum: à quorum parte deſiderati Ioannes Bohemiæ Rex, Rudolfus Dux Lotharingiæ, Ludouicus Comes Flandriæ, aliique innumeri. Commiſſum hoc prælium, teſte Meiero, qui & de eo pleniùs, poſtridie D. Bartholomæi, die 26. Auguſti. Poſt eam victoriam Eduardus Caleto copias admouit; quod, tutantibus fortiſſimè Francorum nobiliſſimis, vix ſequenti anno obtinuit: ſollicitatis interim Brabantiæ vrbibus, vt in ſocietate contra Francum perſtarent. Intereà Ludouico Comiti Ludouicus filius ſucceſſit; quem ſibi generum adſciſcere, Eduardus Rex & Dux noſter Ioannes æquè contendebant. Erat alienior ab Anglicâ Ludouicus, quòd patris interfectorem ſocerum nollet. Nec ob id tamen Eduardus apud plebem Flandricam (etiamſi apud eam Angli amor, cæſo paulò antè Arteuilla, multùm deferbuiſſet) incitare deſinebat, quatenus Comitem ad filiæ ſuæ nuptias perpellerent: ſi id fieret, Inſulam, Duacum, & Betuniam ſe ſuis impenſis recuperaturum; idque Flandris ob lanæ Anglicæ commercium plurimum vtile fore ſpopondit. Quibus permota plebs, Comitem, vellet nollet, ad affinitatem Angli adeundam compellebat. Qui neceſſitati obſecundans, habitis cum Anglo Caletum obſidente colloquiis, cùm ſe totum huic rei affectum commonſtraret, minùs cautè obſeruantibus ſuis, ſimulato aucupio in Franciam confugit. At verò Ioannes Dux noſter maiore compendio negotium ſuum curarat. Etenim, cùm ob ſanguinis propinquitatem, nullius pænè Franciæ aut inferioris Germaniæ

Dux noſter emit Mechliniã reliquũ à Comite Flandriæ 85000 regalibus.

Vincit Anglus Francum ad Creciacum, vbi & caſus Ioannes Bohemiæ Rex, Co. Flandriæ, & alij.

Caletũ ab Anglo obſidetur.

Multis lenociniis Anglus ſibi Flandriam & Comitẽ deuincire ſtudet.

Principum affinitatem quærere poſſet ſine Romani Pontificis venia, Philippus Francorum Rex, necdum penitus placatus Duci, vehementer in Curia Romana obſtabat, ne Duci filios filiáſve ſuas nuptum dare volenti, ſanguinis venia daretur. Quare Duci opus fuit, amicitiam Regis, miſſis ſuorum primis, iterùm expetere; hoc inter alia promiſſo, ſi Comes filiam ſuam acciperet, effecturum ſe, vt abiecto Anglico fœdere, Flandri in futurum Francis concordes eſſent. Re ad Regium Senatum delata, placuit Brabantinæ cum Flandro connubium. Quo per Legatos ſuos relato, Dux, miſſis ad Ludouicum Comitem litteris, eum facilè ad id quod volebat attraxit. Acta hæc eo tempore, quo de Anglico matrimonio tractabatur, paulò antequam Comes in Franciam confugeret. Durante hac obſidione, Eduardus Rex Reinaldum filium Reinaldi Ducis Geldriæ ad nuptias filiæ Iuliacenſis propellere volebat; qui memor pacti anni milleſimi treceenteſimi trigeſimi quarti, & iuſſionis paternæ, qua adegerat eum moriens, vt filiam Brabantini ſibi pactam duceret, in præſenti parêre ſe ſimulans, capta opportunitate ad Ducem Antuerpiam confugit, & filiam eius Mariam ſe ducturum recepit. Ineunte verò anno proximo 1347. Dux noſter in Franciam profectus eſt, vt de filiæ ſuæ cum Comite Flandriæ Ludouico matrimonio cum Rege colloqueretur. Habitus tum Conuentus in ſancto Quintino Veromanduorum oppido: vbi ſponſalia confecta Henrici filij maioris Ducis Brabantiæ cum filia Ioannis Ducis Normanniæ; Gothfredi ſecundi filij cum filia Ducis Burbonij; Ioannæ filiæ cum Wenceſlao Duce Luceburgenſi filio Ioannis Regis Bohemiæ; Margaretæ cum Ludouico Comite Flandriæ, & Mariæ cum Reinaldo Duce Geldriæ nuptiæ comprobatæ. Ibidem Ludouicus Comes Mechliniam vniuerſam ſocero conceſſit, facta gratia octoginta quinque millium regalium præcedenti anno promiſſorum. Acta hæc menſe Iunio. Et eodem menſe nuptias Ludouici Comitis, & Reginaldi Geldriæ Ducis Viluordiæ Dux noſter celebrauit. Porrò eiuſdem anni menſe Auguſto, præſidiarij, qui Caleto inerant, inedia, vigiliiſque fracti oppidum Regi Eduardo dedidere: qui pulſis veteribus incolis, Anglorum colonias eò deduxit. Eodem quoque anno Leodienſes victoria anni præcedentis (qua fuſo Engelberti à Marka Epiſcopi ſui exercitu Reinaldum Falcoburgi Dominum interceperant) elati, ductore quodam molitore, Nobilium domos paſſim demoliebantur. Itaque cum Arcantellam, ripis Moſæ inhærentem arcem (cuius Dominus Reinerius nomine, Ducis noſtri beneficiarius erat) obſiderent, profugus is Reinerius in Brabantiam, à Duce auxilia poſtulauit. Qui tota Brabantia coacto milite, in Leodienſium terram profecturus, Reinaldum Geldriæ Ducem & Theodoricum ab Hensberga Comitem Loſſenſem eódem

Econtrà multo artificio Dux noſter eumdem Flandriæ Comitem generũ habere laborat.

Item nititur Anglus ſibi Geldrũ & Iuliacẽſem obnoxios facere.

1347

Magnis affinitatibus Dux noſter liberos ſuos elocat.

Caleto Anglus potitur, pulſiſq́; Francis, colonos Anglos illuc traducit.

dem exciuit. Porrò Leodienſes, diruta Arcantella, ad 3000. hominum noſtris obuiàm effuſi, cùm Gelros impeterent, irruentibus à tergo Brabantinis, vſque ad mille quingentos cecidêre; inde reliquis in fugam coniectis, diruta arce Maleni, quam in Brabantinorum perniciem excitarant, coactiſque pacem ſuſcipere Trudonenſibus, Epiſcopum Leodio Dux noſter reſtituit. Claruit eo prælio Henrici filij Ioannis Ducis virtus, quem Limburgi Ducatu & Mechlinia pater donarat, & eo prælio Equitem crearat. Erat eo bello ductor Louanienſium Valterus à Maloponte Eques, ab obſidione Caleti (vbi cum Louanienſibus aliquot Anglo militabat) euocatus. Ceterùm anno proximo 1348. Petrus 1348 Couterellus homo factioſus Prætor Louanienſibus datus eſt; cui nihil prius fuit, quàm diſcordias inter Patricios ac plebem, item inter eoſdem ac Ducem diſcordias ſerere. Erat tum Louanienſibus non modica cum Duce cõtrouerſia, eò quòd cenſus ac vectigalia Ducis Senatus arrhæ ſtiterat, donec merces ciuium ob Ducis debita in Francia detentæ liberarentur, idque ex veteri priuilegio, cuius anno 1314. meminimus. Hanc rem Couterellus in peius exaggeratam Duci detulerat, Duce acerbiùs concitato, ita vt vrbi bellum indiceret. Sed toto pænè Senatu Bruxellam eunte, Ordinum precibus Dux placatus eſt, ne quid durius in Louanienſes ſtatueret. Menſe Nouembri eiuſdem anni Henricus Dux Limburgi fatis conceſſit, vir fortiſſimus, ac Imperatori ſummè dilectus, & Regi Franciæ. Hæc Diuæus, poſtremis illis verbis, credo, ſignans Henricum filium Ducis; de quo bis anno præcedenti. Sed illud miror quomodo ibidem eum vocet maiorem filium Ducis, cùm anteà anno 1332. meminerit alterius filij, Ioannis nomine, iam tum ducturi Mariam filiam Regis Franciæ, neque vſpiam tradat de eius morte; niſi quòd ſuſpicor Ioannem illum filium primogenitum obiiſſe anno huius ſæculi quadrageſimo quinto, id colligens ex verbis Meieri, licet deprauatis, illi anno adſcriptis, & quòd hac ratione Henricus iam vocetur à Diuæo maior natu. Pergit Diuæus: Sequenti anno 1349. Flagellatores primùm viſi. Pe- 1349 ſtis ſæuiit, & Iudæi impietatis rei ſuppliciis affecti ſunt, & Margareta Brabantica vxor Ludouici Comitis tunc primùm à Flandris excepta. Sic ille breuiter. De iiſdem Radulphus de Riuo Leodienſis hoc modo: Magna per vniuerſum orbem peſtilentia anno ſalutis 1348. graſſata fuit. Ab India ſiquidem ortum habens, ſenſimque per omnes prouincias, maximè Alemanniam, Galliam, Angliam, Flandriam irrepens, mediam ferè partem hominum abſumpſit. Cuius calamitatis cauſa Iudæis à pleriſque fuit adſcripta, quòd fontes & aërem veneno infeciſſent, qui idcircò in diuerſis mundi regionibus partim gladio cæſi, partim ſubmerſi, & tandem in Brabantia toto ferè biennio igne vitam finierunt.

Victis ad Arcantellam Leodienſibus, Dux noſter Epiſcopum ſedi reſtituit.

Couterellus quidam factioſus pænè diſcordiam excitarat inter Louanienſes & Ducem.

Nodus quidam in Diuæo ſoluitur.

Peſtis ſæuiſſima pænè per totum orbem graſſatur.

Hanc plagam ſanguinis excepit profluuium, inaudito cruciatus genere infinitos enecans: denique ſacri ignis aduſtio carnem ad oſſa vſque conſumens. His cladibus afflicti plerique mortales, publicam peccatorum pœnitentiam agebant, precibus, lacrymis, flagris ſibi inflictis Dei miſericordiam implorantes. A quibus exorta fuit ſecta Flagellantium, breui tempore per orbem Chriſtianum longè lateque diffuſa. Hi ſine legitimi Superioris ductu ſeminudi incedentes, cruces manibus portabant, capita caputio & pileo, pudenda lineo operiebant, flagellis in cuſpide tres nodos aculeatos habentibus ſemetipſos publicè intra & extra Eccleſiam ad cruorem vſque cædebant; carmina quædam fidei partim contraria, partim ſuſpecta cantabant, poſt triginta tres dies horaſque duodecim ab huiuſmodi flagellatione reuelatum ſibi ab Angelo aſſerentes, mundatos ſeà peccatis non ſecùs ac ſi nouo Baptiſmatis Sacramento abluti eſſent. Clemens VI. Pontifex horum hæreſim perſequens, pertinaces ſæculari brachio tradi iuſſit; quare circa noſtras & Moſellæ

Hinc præpoſtera Flagellantium pœnitentia & ſecta exorta.

1350 partes non diu viſi fuerunt. Anno verò 1350. moritur Philippus Rex Francorũ, cuius filius Ioannes 26. Septembris Rhemis coronatur. Et eodem anno Clemens Pontifex Iubileum Bonifacij Octaui propter breuitatem humanæ vitæ ad quinquageſimum quemque annum reduxit. Hæc Leodienſis ſeu Tongrenſis à Riuo. Hoc item anno, teſte Diuæo, Couterellus Louanienſium Prætor conſpirauit in Senatum, collecto factioſiſſimo quoque textorum, ob id Patriciis infeſtorum, quòd ex officio complures ſeditionem agitantes, Senatus ante decennium in exſilium expulerat: inquiſito tamen in eam conſpirationem, nihil cõperiri potuit de auctoribus. Obiit eo anno Raſo à Grauia Eques fortiſſimus, cuius etiam exteri Chronographi meminere in bellis Anglicis. Et fine eius anni die 15. Aprilis nata eſt Ludouico Comiti Flandriæ filia Margareta, omnium inferioris Germaniæ Principatuum heredes ex Philippo Burgundo ſuo tempore productura. Anni ſequentis 1351. fine orta lis

Reducitur Iubileum ſacrum ad annum quinquageſimum.

Naſcitur Comiti Flandriæ ex filia Ducis noſtri filia Margareta.

1351 Louanij inter Ioannẽm Herzium & Henricum à Boutreshemo Equites; quorum vterque ea in vrbe potentiſſimos conſanguineos habebat; & vix ſedari potuit, ne armis in foro concurrerent. Eo quoque anno menſe Martio obiit Valterus à Netenis Eques Louanienſis, conditusq; in Cœnobio Auguſtinianorũ. Ita Diuæus, Louanienſia tantùm huic anno adſcribens. Sed lubet etiam alia non parui momenti (tamen paucis) adiicere. Anno 1351. inquit Meierus, Ioannes Franciæ Rex Lutetiæ in æde diui Audoëni Ordinem Stellæ inſtituit; Eduardus autem Rex apud ſuos Ordinem Garterij, id quod ligaculum ſonat tibiale virile aut muliebre. Hoc eodem anno Hollandia Zelandiaque grauibus bellis quatiuntur. Quarto die Iulij pugna naualis in amne Moſa inter matrem Margaretam

Inſtituuntur Ordo Stellæ in Francia & Ordo Garterij in Anglia.

tam Ludouici Imp. viduam & filium Guilielmum, qui Holladiam, Zelandiamq; cum Hannonia, viua matre (quæ fratri in eos Comitatus iure successerat) sibi vendicabat. Hîc Costus Renessius, Florentius Hamsteda, multique alij Nobiles & numerosum sine nomine vulgus, Angli item multi auxilio missi interierunt. Victa Augusta in Angliam ad sororem Reginam fugit. Re dehinc vtcumque pacificata, Hanoniam sibi Augusta in vita retinuit. Ista Meierus. Annos duos sequentes Diuæus his item verbis transmittit: Anno 1352. Valterus à Maloponte Eques, ductor Louaniensium, obiit, cuius locum Bernardus Dominus Borneuallis, Eques fortissimus, mense Februario anni sequentis iniit; cuius inferiùs abundè mentio fiet. Sic ille. Sed cur non & illud ex Meiero adiiciam, posteris, si sapiant, insigne documentum? Ludouicus, inquit, Princeps, cùm esset in flore ætatis suæ, ad omnem se voluptatem ac delicias (proh pudor!) conuertit. Quidquid libitum erat, licere sibi putabat. Annus erat 1353. secuta res tristis & probrosa. Profectus in Galliam, gratiosam quamdam puellam ex se grauidam reliquit; deque prole honorificè baptizanda, puerperaque iuuanda, negotium dedit. Verùm vbi primùm resciuit Margareta eius vxor, dolo ad se vocatæ puellæ nares detruncat, vnde intra dies ternos præpropero partu gemellos masculos enixa, statim vnà cum infantibus obiit. Incredibile memoratu est, quanto dolore simul & ira ob hæc permotus Ludouicus fuerit. Hæc Meierus. Pergit Diuæus: Anno 1354. cùm Ioannes Dux in ægritudinem incidisset, Louanij conuentu Ordinum diu deliberatum est, cui imperium regionis, si eum mori contingeret, deferretur, filiis eius paulò antè elatis. Tandem communibus omnium animis Wenceslaus, Ioannæ filiæ maioris maritus, Gelro & Flandro prælatus est. Et sequenti anno 1355. Ioannes Dux, cùm se morti iam proximum cerneret, demandata Wenceslao Republica, commonitisque Ordinibus, vt ei vxorique fidi deinceps essent, Nonis Decembris fatis concessit, ætatis anno quinquagesimo quinto, suscepto, vt Trithemius scribit, habitu Benedictino. Corpus in Abbatiam Villariensem elatum est. Ita Diuæus, & adstipulatur Tongrensis de Riuo, his verbis obitum eius commemorans: Anno 1355. obiit Ioannes Dux Brabantiæ, qui locum & gentem suam summa tranquillitate rexit, sepultus in Monasterio Villariensi, habitu Ordinis Cisterciensis. Habuit Dux iste tres filias, Margaretam nuptam Comiti Flandriæ, Mariam nuptam Reinaldo Duci Geldriæ, & Ioannam primogenitam, nuptam primùm Wilhelmo Comiti Hollandiæ, & post eius obitum Wenceslao Duci Lutzemburgensi: quod ita curauerat pater, futurum sperans, vt amicitia magnorum Principum, quibus sanguine iunctus erat Wenceslaus, longam suis relinqueret pacem; quod non ita euenit. Hæc ille.

Prælium cruentum inter matrem & filium Hollandiæ Comites.

1352

1353

En fructus præposteræ libidinis.

1354

1355

Moritur Dux Ioannes, demandata Republica Wenceslao marito Ioannæ filiæ.

O spes hominum incerta!

ille. De filiis quoque eius tribus, sed ante eum mortuis, vide suprà ad annum 1332. & 1347. Sub hoc Principe Grammaius cœptũ vult Palatium Bruxellense, sed quod deinde splendidiùs adornatum constat à Philippo Bono sub annum Christi 1452. ac demum splendidissimè auctum à successoribus. Sub eodem quoque Principe anno 1312. ex eleemosynis piorum, agente quodam Fratre Gerardo, initiũ habet Cœnobium Sororum Pœnitentium Antuerpiæ, quæ Albæ vocantur; & anno 1320. Carthusia, dicta Vallis S. Catharinæ, in vico Kiela iuxta Antuerpiam, auctore quodam vrbis Dancardo, vt idem loquitur, voti reo: quæ quidem Carthusia anno 1542. impetu exercitus Rossemiani destructa, Lyram migrauit. Anno verò deinde 1350. institutum fuit iuxta eamdem vrbem celebre Hospitale à quodam Falcone de Lampage, vbi non multò pòst Cœnobium Virginum Regularium coaluit, quæ Facontinæ vocantur. Et ad idem tempus ortum suum quoque referunt ibidem Tertiariæ Sorores, domo à quodam Sudermannio iis coëmpta.

Cœnobia quatuor huius tempore Antuerpiæ & in suburbio ædificata.

WENCESLAVS CVM IOANNA,

FILIA PRÆCEDENTIS, XXXIV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit in vniuersum annis quadraginta nouem.

IOANNI Duci iustis persolutis, Wenceslaus Dux, qui Ioannam maiorem natu eius filiam vxorem habebat, cum vxore Louanium profectus, mox die tertia Ianua-
1355 rij anni 1355. more Gallico ad proximum Pascha exeuntis, Principatum gentis Brabantiæ ibi suscepit; excepti à Senatu ac populo summo honore Duces, sex pannis purpureis, sex item bobus, ac totidem vini plaustris donati sunt. Iurati de more omnia se Reipublicæ iura conseruaturos; præter hoc, promiserunt ea quæ sequuntur: Chartas omnes priuilegiorum Reipublicæ, « Louanij sese condituros, tribus clauibus confectis, quarum vna in Du- « cum, secunda in Louaniensium, tertia in Bruxellensium potestate foret. « Rempublicam nullis debitis obligationibúsve, inuitis vrbibus, onera- « turos.

Priuilegia à Wenceslao & vxore iurata.

WENCESLAVS ET IOANNA XXXIV. BRAB. PRINC.

turos. Neminem ad arcana Reipub. consilia, qui Brabantinus non sit, « admissuros. Ducatum Limburgi, Dalhemum, Spremontem, Rodam, « Carpos, Wassebergam & Hosdenam cum Brabantiæ reliquæ corpore « vnituros. Nullum in iisdem oppidis præsidio posituros, qui non cis Mo- « sam de fide ritè caucrit. Communem pacem, quæ *Landt-vrede* inter « inferiores Germanos appellatur, conseruaturos. Fœdera cum Leodien- « sibus ac Flandris rata habituros. Bellum, nisi cum Ordinibus deliberato, « non aggressuros. Præturas apparitionésve vendi aut elocari non passu- « ros. Brabantiâ neminem in captiuitatem auehi iussuros. Aurum argen- « túmve, inconsultis Ordinibus, non signaturos. Magistratus singulis « annis renouaturos. Nothos spuriosque ab omni Magistratu prohibi- « turos. Magistratus quosuis officio defunctos, gestorum rationem vt di- « cant, coacturos; proposito per parochias Edicto, quo cuilibet de Magi- « stratus iniuriâ Inquisitoribus conqueri liceat. Curaturos item, vt sin- « gulis annis Louanij vel Bruxellæ Inquisitores collecti de Magistratibus « inquirant; sontibus multam indicant, insontesque officio restituant. « Homicidam, nisi placatis cæsi consanguineis, patriæ se non restituturos. « Si Brabantinus Brabantinum extra Brabantiam in ius vocet (extra cau- « sam testamentariam, dotiū, vel piè legatorum) in caput eius & fortunas « animaduersuros. Exules ob seditiones, homicidia, furta, stupra, Bra- « bantiâ non recepturos. Quæcumque oppida, arces, terrásve generali ex- « peditione subigendas Brabantiæ annexuros. Omnium Cœnobiorum « priuilegia rata seruaturos. Hominibus sancti Petri Louaniensis suum « ius non imminuturos. Qui metu, ne causam perdat, ius suum Eccle- « siastico alicui vendet, qui ad aliud quàm ad patrium tribunal illam « trahat, in caput ac fortunas eius se animaduersuros. Omnibus, vt præ- « dia frugésve aduersus ferarum vastationem canibus tueantur, conces- « suros. Leporum vulpiumque, etiam venationem ceterarum ferarum « solis Nobilibus extra viuaria liberam concessuros. Bailliuum Gallo- « brabantiæ cum apparitoribus ex solis Brabantinis constituturos. Acta « hæc mensis die Ianuarij tertia anni 1355. exeuntis more Gallico demum ad Pascha, vt dictum est. Vnde & quidam scilicet annum quinquagesimum sextum adscribunt, à Kalendis Ianuariis computu Romano annum auspicantes. Signata verò sunt à Theodorico ab Horna Domino Paruwisij & Craneburgi, Henrico Bertoldo Domino Dufflæ & Ghelæ, Gerardo Domino Vorselariæ Burggrauio Geldoniæ, Ioanne Domino Bouchoudæ, Bernardo Domino Bórneuallis Senescallo Brabantiæ, Equitibus. At verò deinde Louanio Duces Bruxellam atque inde Antuerpiam profecti, ius Stapulæ Antuerpiensibus confirmarunt. Intereà Ludouicus Flandriæ Comes, quòd Venceslaum à Lo-

Bellum, nisi cum Ordinibus deliberato, non aggressuros.

Brabantiū extra Brabantiam in ius non vocandum, nisi in tribus causis.

Modus conciliandæ Chronologia in multis.

Confirmāt Duces ius Stapulæ Antuerpiensibus.

ua-

Louanienſibus Ducem acceptum cognouiſſet, ſe verò (licet Margaretam Ioannæ ſororem duxiſſet) in vniuerſum Brabantiâ excludi, miſſis Legatis, aliquam Brabantiæ partem doti vxoris adſcribi poſtulauit. Legatis benignè habitis, reſponſum datum, vti Comes Mechliniam conueniret, vbi cum Duce controuerſiam componeret. Ceterùm cùm hinc ſine vlla pacificatione diſcedendum videretur, Comes, ſollicitatis Mechlinienſium animis, promiſſiſque iis nouis priuilegiis, & in iis Stapula trium mercium, de qua aliquoties dictum, tantum effecit, vt ibidem gratiſſimus haberetur. Vnde quaſi proclamato bello, cùm Mechliniam Comes validis præſidiis impleuiſſet, Dux econtrà arces aliquot Mechliniæ propinquas, & limitem Flandricum muniuit. Mox Comes Montanus, Germanorũ aliquot auxiliaribus adductis, Mechlinienſes grauiter afflixit; Bruxellenſes verò permixti Antuerpienſibus, Waſiam Gandauum vſq; incurſionibus variis exurebant. Ita Diuæus. Paulò aliter Meierus, in hunc qui ſequitur modum, ad annum huius ſæculi quinquageſimum ſextum: Belli, inquit, Brabantini duæ erant cauſæ: 1356 Mechlinia empta à patre Ludouici; ſed poſt eius mortem perſuaſione Philippi Gallorum Regis alienata, vt ſuprà relatum eſt. Altera, quòd decem annua millia nummûm Florentinorum dotem Margaretæ Principis à Ioanne Duce promiſſam Venceſlaus Dux pendere recuſaret. Armat itaque Ludouicus omnem Flandricam iuuentutem. Adfuere Gandenſes, Brugenſes & Hyprenſes, & ceteræ Flandriæ Præfecturæ. Mechlinia timore perterrita, in deditionem venit. Priuilegia illi confirmata: nundinæ piſcium, ſalis & auenæ, conceſſæ. Inde occurrit Venceſlaus cum magnis copiis. Prælium factum iuxta Bruccellam ad Scotam arborem (vbi nunc Carthuſienſe Cœnobium) ibi Flandri egregiè vicerunt. Fugatus Venceſlaus, occiſi permulti Brabantini; capta nullo ferè negotio Bruccella, & direpta, partimque incenſa: capta quoque Louanium, Niuella, Fura, Leueacum, Tilmontium, aliaque loca. Hæc 17. die Auguſti. Ita Meierus; quæ eadem Diuæus etiam pluribus proſequitur. Dum hæc fierent, inquit, Venceſlaus Traiectum ad Moſam profectus, cum Carolo fratre Imperatore, eius nominis Quarto, fœdus pepigit his
» legibus: Vt Venceſlaus ac Ioanna Ducatum Lotharingiæ, Brabantiæ ac
» Lemburgi, quoad viuerent, perinde poſſiderent; Venceſlao tamen nihil
» ex iis, inuita vxore, alienare liceret. Si Ioannam ſine liberis priorem mo-
» ri contingeret, ipſi Venceſlao Ducatus permaneret. Si Ioanna Venceſlao
» ſine liberis mortuo rurſum nuberet, proles ex eo connubio ſuccederet.
» Si ambo ſine liberis decederent, Ducatuum dictorum ſucceſſio penes
» Carolum aut alium quemuis proximum Luceburgenſis familiæ heredẽ
foret. Acta hæc fine anni 1355. & à Legatis Vrbium Brabantiæ confirmata.

Belli inter Brabantos & Flandros initia.

Eadem clarius à Meiero relata.

Bellum Flandricũ summatim narratur, sed mox etiam plenius cõmemorandum.

O ignauos tunc vrbium Legatos!

mata. Hęc Diuæus; quæ permisisse Ioannam scribit Dinterus, quòd sorori suæ Margaretæ eiusque marito Ludouico Comiti grauissimè esset offensa. Pergit Diuęus: Initio anni sequentis, Ludouicus, intellectis iis quę Traiecti agebantur, cum magno armatorum numero Brabantiam ingressus, Bruxellam vsque villas agrosque passim exussit. Quo comperto Louanienses, delectu suis imperato, cum cohortibus aliquot, ductore Bernardo Borneuallis Domino Equite, Bruxellam properarunt: vbi habito cum Bruxellensibus colloquio, persuasisque iis, vt vnà in Flandriam irent, quamquam à prudentioribus monerentur, ne se potentiori Flandro obiicerent; spreto eorum consilio, Bruxellâ mouent. Adiunxit se iis Comes Montanus cum Germanicis cohortibus. Consederat tum Ludouicus Comes ad Scotam pagum Carthusia celebrem, magno Flandrorum exercitu stipatus; facto in eos impetu, Brabantini summa virtute excipiuntur: Comes Montanus perrupta aduersa acie Flandros à tergo cędens, nostris victoriam peperisset, nisi Aschæ Dominus Brabantinorum Vexillifer, fœdè abiecto signo, suos in fugam attraxisset. Cæsi tum magno numero Brabantini, reliqui fugam partim Bruxellam, partim Louanium iniere. Percepta hæc clades in Augusto, vbi captus inter ceteros Ioannes Dominus Ardui-Montis. Comes Flandriæ Ludouicus mox cum suis progressus, Bruxellam metu consternatam sine vllo negotio occupauit: vbi in Curia erecto signo Flandrico, mutatisque Magistratibus, & ciuibus in verba sua adactis, Sigirum ab Heitfelda Equitem Amptmannum creauit; nullaque deinceps vi vsus, suos necessaria etiam auro redimere à ciuibus coëgit. Inde, præsidio ibi relicto, Louanium (capta in itinere Fura arce) concessit; vbi, omnibus summo terrore fractis admissus, Senatum populumque in forum, vt fidelitatis sacramenta facerent, vocauit. Paruit iussis maxima Senatus pars; sed plebs Flandro auersa, (si vera sunt quæ tradunt Chronographi Brabantini vernaculi) Guilielmi Sadelarij Monachi è S. Gertrudis Cœnobio oratione permota, ne à genuinis Ducibus desciscerent, domum suam quisq; defluxit. Addunt iidem Chronologi, eo viso Comitem, quasi paruæ adessent ad compescendum vires, confestim relicta vrbe, Bruxellam, atque inde Mechliniam rediisse. Sed verisimilius est, ait Diuæus, quod Flandri tradunt, post victoriam ad Scotam, Bruxellam, Louanium, Niuellam, Tillemontem, Leuiamque pariter Comiti fidem præstitisse. Id enim Guilielmi Hollandiæ Comitis Tabulæ de pace, de quibus posteà, apertissimè confirmant, vbi has vrbes omnes Flandro iurasse fidem scribitur. Et ego (verba sunt Diuæi) chartulas penes me habeo, 21. Septembris Mechliniæ hoc anno confectas, quibus Comes Valterum Caynogam Louaniensibus Prætorem constituit, eiusdem sigillo munitas: quod Comitem

Brabanti à Flandris ad Scotam iuxta Bruxellam cæduntur.

Occupat Comes Flandriæ Bruxellã, mox etiam Louaniũ.

Frustrà extenuant hanc victoriã Chronologi vernaculi.

Comes Flandriæ nouum Prætorem Louanij constituit.

mitem minimè factum fuiſſe credo, ſi tam ſubitò Louanio diſceſſiſſet. Porrò concordant omnes menſe Auguſto hanc cladem accidiſſe. Interim eodem pęnè tempore Valterus Herenmaſius Eques, Louanio in Angliam miſſus, à Moranto pirata Flandro interceptus, magna auri ſumma à Louanienſibus redemptus eſt. Dum hęc fierent, Venceſlaus Dux Germanorum auxilia Traiecti colligebat. Erat in comitatu eius Euerardus quidam cognomento Sheren Claes, Patricius Bruxellenſis: qui patriam à Flandris occupatam indignè ferens, communicato cum familiaribus conſilio, clanculùm Bruxellam properat; admonitis per ſecretiſſimos nuntios conſanguineis ſuis in vrbe, quid agendum foret: cumque in eum locum, qui Claræ-paludes dicitur, perueniſſet, noctu admotis ſcalis cum aliquot ſuorum muros tranſcendit: mox, ſociatis ſibi, quot poterat, conſanguineis, Curiam inuaſit; eiectoque Flandrico, Ducis ſui ſignum extulit. Confluxu mox ciuium aliquorum Flandros in extremam vrbis partem coniecit: vbi illi, portarum vnâ præſidio firmatâ, ne exitus præcluderetur, mox omnes præcipiti fuga in Flandriam abiere. Ita præter ſpem recuperata patria, Euerardus Ducem de rebus geſtis certiorem fecit: qui cum maximis Germanorum copiis Bruxellam reuerſus, meritis honoribus affectum, ac Equitem creatum, in proximorum numerum adſciuit; vnde Sherenclaſiorum familia apud poſteros ſemper plurimùm eminuit; quamquam etiam anteà illuſtres viros protuliſſet, ac in his Ioannem huius Euerardi fratrem, Cameraci Epiſcopum. Erant Germanorum primi, qui eo tempore Venceſlao militabant, Comes Montanus, Loſſenſis, Cattinnelobocius, Ioannes Comes Meghemi, Daniel Dominus Meruwedæ, Gerardus D. Iſelſtein, Ioannes D. Arduimontis, Dominus Brederodę, Dominus Amerzoiæ, D. Warluzij, Theodoricus à Billichouia, Gerardus Roſtochius, Ioannes ab Hamalia, Reinerus & Henricus ab Arcantella, Theodoricus à Rupeforti, aliique viri nobilitate inſignes. Reuerſo Duce, rurſum inter Brabantinos ac Flandros ad Santfletum dimicatum lego, aduerſa noſtris fortuna, & Philippo à Wedergrota Equite capto. Namurcum etiam à Duce obſeſſum menſe Nouembri. Eodem bello Louanienſes primùm bombardis vſos, eaſque duodecim numero tum coëmiſſe in Annalibus noſtris reperio, quas *Donder-buſſen* appellabant. Hæc Diuæus hoc anno quinquageſimo ſexto; vbi aliquando mirabar quid ſibi vellet de Namurco à Duce noſtro tunc obſeſſo, cùm vix ſua tueri, vt vidimus, poſſet. Tandem lucem mihi attulit de Riuo Leodienſis Chronographus, res geſtas huius anni ita commemorans: Igitur acri certamine inito, tandemque Domino de Aſſche, hereditario Brabantiæ Vexillifero, Flandrorum armis in fugam acto, Wenceſlai quoque copioſo exercitu, quem ex Germania duxerat, partim fuſo,

Sherenclaſius, admotis noctu ſcalis, Flãdros Bruxellâ eijcit.

Nobiles Germani Wenceſlao tunc militantes.

Bombardæ hoc tempore primum Louanienſibus in vſu.

partim fugato, victoria Flandro cessit. Hac non infeliciter vsus Comes, Bruxellense suburbium flammis donat, vrbs ipsa se dedit. Mox eius exemplo Mechlinia, Louanium, & alia minora oppida imperium eius agnoscunt. Solum Buscumducis Wenceslao paret; ad quod ille Ioannaque illius vxor refugit. Wenceslaus interim impigrè amicos aduocans, extemplò iustum cogit exercitum, Flandrosque magna celeritate aggressus, Bruxellas, Louanium, ceteraque oppida in suam potestatem redigit, sola Mechlinia Comiti Flandriæ parente. Nec ideò animos demittit Flander, vocatis in auxilium Comite Namurcensi nepote suo, & Engelberto Leodiensi Episcopo. Mittuntur viri strenui, reî militaris periti: hi Brabantiæ partem aggressi, Landen oppidum vicosque circumquaque adiacentes populantur, & ferro flammaque vastant. His auditis, Brabantinę acies accurrunt; acriter hinc inde concurritur; magna vtrimque hominum strages editur. Habebant tunc Brabantini captiuos non paucos Leodienses; quos Lambertus de Vpey miles cum parua peditum manu, magno vitæ suæ discrimine, ex hostium manibus eripuit. Hæc ille inter alia. Annectit huic anno etiam ista Meierus: Tota hieme per varios vtrimque incursus continuatum bellum: Lembeca, Gaesbeca, Anderlecht, Lombeca, Hellebeca, & Affliginia incensa. Pugna quoque Pictauica in Galliis pugnata fuit 13. Kalend. Octobris, vincentibus Anglis, vbi millia Gallorum circiter septem occisa; capti viri nobiles ad mille septingentos: inter quos & ipse Rex Ioannes, & filius eius natu minimus Philippus, dictus Audax, Comites septemdecim, plurimique alij Nobiles. Qui quidem Philippus paulò pôst Dux Burgundiæ & Comes Flandriæ cur id cognomentũ acceperit, ita narrat idem Meierus ad annum sequentem: Quodam prandio, inquit, in Anglia, dum recumbentibus Regibus, Philippus filius patri, & Anglus quidã Nobilis Regi suo ministrarent, & Anglus prior Eduardo Regi ministraret, Philippus iratus colaphum illi impegit, Ministrabis (inquiens) tu prior Regi Angliæ, vbi simul accumbit Franciæ Rex? Et quidem minister cæsus vlcisci se ferro parabat, sed acriter Eduardus Rex prohibuit, & collaudato Philippi facto, Gallicè adiecit: *Vous estes Philippe le hardy*; factumque est vt ex ea die id cognominis retineret, vt Philippus Audax vel Animosus diceretur. Hactenus Meierus. Initio anni sequentis quinquagesimi septimi (prosequente Diuæo) commeante inter vtrosque Principes, Ducem Venceslaum & Comitem Ludouicum, Guilielmo Comite Hollandiæ & Hannoniæ, tandem de pace agi cœpit: quæ Ati Hannoniæ oppido his conditionibus clausa est: Pax inter vtrosque esset perpetua; & captiui vtriusque sine pretio dimitterentur, exceptis ijs qui pretium exsoluerant, aut vadibus datis ad certam diem spoponderant. Bonis pulsi tempore belli

Buscumducis receptaculum Wenceslai & vxoris.

Namurcenses & Leodienses auxiliares Flandrorũ item Brabantiam populãtur.

Tota hieme continuatur bellum.

Cæsi ab Anglis Franci 7000. capti 1700. inter quos & Rex, & filius. paulò pôst dictus Audax.

Vnde Philippus Burgundus dictus sit Audax.

1357

Tandem pax sancitur inter Brabantũ & Flandrum.

» belli restituerentur. Comes præsidium Affligemio deduceret, & Mona-
» chos restitueret. Vt Ludouicus Comes vrbes Brabantiæ à sacramento
» illi præstito absolueret. Louanienses, Bruxellenses, Niuellenses cum
» Thenensibus, singulis annis Comiti, dum viueret, earum vrbium im-
» pensis per senas hebdomadas militarét, singuli propriis vexillis, numero
» verò 25. virorum. (Meierus habet, cum 25. cataphractis sub singulis ip- *Comiti*
» sorum militaribus signis.) Comiti, quoad viueret, Ducis Brabantiæ ti- *Flandriæ titulus*
» tulo, Baronum vrbiumque consilio assumpto, vti liceret. Eidem Duces *Ducis Brabantiæ con-*
» nostri Mechliniam pro belli impensis cederent. Margaretæ Comi- *ceditur,*
» tis vxori Antuerpia cum vicis, Houa, Wilrica, Berchemo, Ordris, Vil- *itémque Antuer-*
» merdonga, Scadebrouca, Lilloa, Berendraco, Burgfleto, Sandtfleto, *pia, & alia.*
» Seilla, Dorna, & Wineghemo, doti assignarentur, ea tamen lege, ne quid
» de priuilegiis Antuerpiensium mutet minuátve Comes. Beneficio
» Ducum Brabantinorum hæc Comes possideret. Marchiæ sacri Im-
» perij titulus tamen penes Duces remaneret. Munitiones à Comite in
» Ascana terra structæ diruerentur. Hosdenam Duces Guilielmo Co- *Hosdena*
» miti huius pacis arbitro concederent. Acta hæc quarta Iunij secun- *permissa Hollando.*
dùm Diuæum, secundùm Meierum tertia sequentis mensis Iulij. Ma-
riæ alteri sorori Ioannæ, vxori Reinaldi Geldriæ Ducis, doti data erat à
Ioanne patre terra Turnhoudana, comprehendens Turnohoudam, *Limites*
Wechelam, Ghierlam, Lillam, Berzeum, Vorselariam, Stagnum Marci *terræ Turnhoudanæ,*
(vulgò *Marx-plas*) Arendongam, Weldam, Poppelam, Rauelsiam; qua *dos Brabantica*
ille contentus, nihil omnino Ioannam Wenceslaumque mouebat. Por- *nupta Geldro.*
rò his peractis, profecti Antuerpiam Ludouicus & Margareta, sacra-
menta à ciuibus exegerunt. Interim Mechlinienses Comitem vrgebant,
vt promissas initio belli Stapulas ipsis concederet. Obstabant summo-
pere Antuerpienses, asserebantque Comitem iure feudali Antuerpiæ
Dominum, nihil se de iure eorum immutaturum Atensi pace promi-
sisse: prætereà se has Stapulas & Imperatoris & Ducis nostri priuilegio
pacificè dudum possedisse, cùm in Comitis potestatem concederent:
quare iniustum fore, si priuilegio tam veteri priuarentur. Comes verò
contemptim, spretis iis quæ allegabant, armata manu vrbem ingressus,
abductis primoribus, compulit (si obsides suos recipere vellent) eos suæ *Comes*
voluntati obsecundare, chartasque omnes, quas in Archiuis oppidi con- *Flandriæ vi & frau-*
diderant, de eo priuilegio Comiti tradere, lectas inspectasque redditu- *de Antuer-*
rum se spondenti. Verùm contra omne ius, falsa fide, Stapulæ ius Mech- *piâ Mechliniam ius*
liniensibus donauit, sic remissis Antuerpiam obsidibus. Anno proximo, *Stapulæ transfert.*
qui est Christi 1358. Louanienses fossas ac mœnia exteriora vrbis fodere 1358
exorsi, quarto pòst anno perfecêre. Ista nec plura hoc anno Diuæus. Lu-
bet insigne hoc adiicere ex Meiero: Eodem anno, inquit, mense Aprili,
feriis

Comes Hollandiæ incidit in phrenesim.

feriis diui Georgij martyris, Guilielmus Bauarus Comes Hanoniæ & Hollandiæ phrenesim & amentiam incurrit, ita vt claudi ac seruari per totam reliquam vitam deberet; eoque statu perseuerauit per annos triginta ad vltimum vsque vitæ diem. Vltio diuina fuisse putatur, propterea quòd tam asper, durus ac rebellis fuisset matri suæ Margaretæ Augustę. (vide suprà ad annum 1351.) Hæc Meierus. Progreditur Diuæus: An-
1359 no insequenti (nempe 1359.) Eduardus Rex Anglorum cum Ioanne Rege Francorum captiuo suo (de quo ante triennium) pacem variis conditionibus pactus, quòd eæ à Concilio Parisiensi non reciperentur, rursum in continentem ex Anglia transmisit, Francos vi armata ad recipiendas conditiones coacturus. Præmiserat fidissimos suorum, qui stipendiarios ex inferiori Germania conducerent. Meruêre tum stipendia Regi ex Brabantinis Henricus à Bautreshemo Dominus Bergarum, Gerardus ab Harda, Franco ab Halis, omnium suæ ætatis Brabantinorum habitus fortissimus; quique Eduardo Regi in Aquitanicis, Britannicis, Nortmannicis, Hispanicisq; bellis fortem sæpiùs operam nauauit. Porrò Eduardus Rex à Caleto Picardiam permensus, Rhemos obsedit. Inde obsidione soluta, perusto omni agro interiacenti, Carnutes processit. Erat in expeditione Valterus quidam cognomento ab Hochstratã Patricius Bruxellensis: hic, aggregatis Brabantinorum aliquot, aliorumque Regi merentium expeditissimis, Ribeboisam arcem inter Moduntam ac Lutetiam sitam occupauit: vnde annis aliquot variis excursionibus peruastatâ vicinâ terrâ, numquam inde pelli potuit, nisi aureorum mul-
1360 tis millibus Regi Franco extortis, vt suo loco dicemus. Anno sequenti 1360. pax inter Anglos & Francos Carnutibus coiit, dimissusque Francus Rex, datis obsidibus nobilissimis Francorum. Leges pacis his verbis breuiter describit de Riuo Tongrensis seu Leodiensis: "Anno 1360. inter hos summos Principes pax auctoritate Innocentij Papæ inita est; cuius summa fuit, vt Anglus Franco cederet omni iure quod in Franciæ Regnum, in Nortmanniam, in Andegauenses, & Cenomanos haberet. At obtineret Aquitaniam his finibus, ad quos iungerentur Vascones, Pictones, Xantones, Petragorij, Cadurci, Lemouices, Engolismenses, Caleti, Guiarum & Ponticum Comitatus; ipseq; nullum deinceps vectigal vel iusiurandũ daret Franco. Francus verò redemptionis nomine ad certam diem tricies centena millia aureorum persolueret; & intereà datis obsidibus, liber rediret in Galliã. Sic ille, itemq; Meierus."

Anglus cũ auxiliis Brabanticis & aliis rursum Franciam inuadit.

Leges pacis inter Anglum & Francum, agente Innocentio Papa.

Pergit Diuæus: Hoc eodẽ anno Petrus Couterellus Prætor Louaniensium cùm odium in Patricios alto corde premens, nocendi aliquam materiem diu quæsiisset, tandem voti compos fit hac occasione: Rusticum quemdam, qui carrum piscibus onustum luto inhærentem, alligato ex vicinis pascuis equo, extra-

Initia tumultuum Louaniensium, ex re quasi nihili.

extraxerat, in vincula coniecit: mox furti causam dicere coactum, licet Scabini insontem iudicarent, dimittere noluit. Erant tum in Scabinorum officio, Ioannes à Calstris, Radulphus à Radingis, Equites; Ioannes à Berthema, Valterus Eueloga, Hartliebus Puzius, Franco Edelherus, & Ioannes à Radeshouio: qui pertinaciam hominis indignati, absoluto reo, iurisdictionem Prætori interdixerunt. Quamobrem supra modum incandescens, Furam proficiscitur, reque ad Concilium Ducis delata, eaque in maius exaggerata, quasi non sibi, verùm ipsi Duci iniuria facta esset, Ducem multùm in Louanienses exacerbauit. Erant in Concilio Ducis permulti, non minùs quàm ipse Couterellus, Patriciis infesti, eorumq; præcipuus Reginhartus dictus Schonevorsta. Hic cùm res in deliberationem deduceretur, Duci persuadere conabatur, vt plebi Patricios committeret seu obiiceret: si id fieret, facilè Patriciorum libertatem opprimi posse; qui iam eò proteruiæ processissent, vt & Duci ipsi præscribere leges tentarent. Quod cùm agi Couterellus subolfecisset, non exspectato Ducis responso, Louanium rediit, venenum omne, quod dudum animo conceperat, euomiturus. Plebe etenim in forum excita, cùm pauca de iniuria sua præfatus esset, mox mutata orationis forma, de Patriciorum duro in eos imperio, quantis vectigalium oneribus premerentur; porrò quàm indignè ab omni Magistratu honoribusque arcerentur, disseruit; nisi viros se præstent, omnem mox libertatem plebis pessum ituram: offerri nunc occasionem libertatis vendicandæ, conniuente ipso Duce. Et persuasit facilè. Itaque sumptis armis, ad magnum forum, tota ea nocte ante Falam consedêre; & Patricij, prodito per ancillam cuiusdam è suis plebis motu, Curiam occuparant. Erat tum Louanij Gerardus à Vorselaria Eques fortissimus: qui crebrò inter vtrosque commeans, pacem summo labore plebi persuadere conabatur. Ceterùm plebe obdurata, Patriciis consuluit, vt per Curiam erumperent, se in omnibus adfore pollicitus: quod ijs tentare non ausis, indignabundè abscessit. Exoriente itaque Sole, Couterellus ad Curiam cum suis perrexit. Tum Patricij metu pauidi, rogare, quid ita, quamque ob causam cum armis in publicum procederent. Respondere illi, se nullius exitio aduenisse; verùm statum vrbis ac diuitias scire velle, & rationes à Quæstoribus exigere; quibus editis, confestim se ab armis discessuros. Quo audito Patricij, conscientia à Quæstoribus rei benè gestæ freti, Couterellum in Curiam admisere. Ceterùm is confestim claues vrbis tradere eos compulit, & ipsos in arcis custodiam misit. Renouati mox de plebe Magistratus. Creati Consules N. ex Patriciis, Ioannes à Cumptich ex plebe. Scabini verò ex Patriciis quatuor, ex plebe tres, Couterello Rempublicam pro libito gubernante. Quibus ita ex sententia gestis,

En quid possit inuidia & æmulatio.

Concitat Couterellus Prætor plebem contra Patricios.

Inuadit is Curiam.

Mutat totam faciem Reipublicæ.

Couterellus Reynardum Dominum Schonevorstæ de omnibus certiorem fecit, eique ac Duci immensam pecuniam addixit, vt à plebe acta confirmarentur. Captiui intereà ex Patriciis, veriti ne quid durius in eos statueretur, persolutâ Couterello ingenti pecuniâ, liberati, vrbe profugerant. Fuêre eorum nobilissimi, Ioannes à Bornevalle, filius Bernardi Ductoris Louaniensium, Gobhelmus, à Calstris, Maurellus, à Wilra, Radulphus, à Radingis, ex Limingis, Herengodeuaerts, à Maloponte, Herzius, Platvoet, Herenmaes, à Borchouiis, omnes Equites; armigerorum verò ingens numerus: quibus arma adempta Couterellus suis distribuit. Aberat tum Wenceslaus in Leucos seu Lucemburgios profectus. Quare Ioanna Dux, re ad consilium suum delata, Legatis Louanium missis, Patricios recipi postulabat. Petiêre seditiosi, Parcum (Cœnobium est iuxta Louanium) mitti aliquos è Ducali Consilio, cum quibus de pace ageretur. Quo facto, cùm Boutreshemi & Heuerlæ Domini, Gerardus ab Elsta, Henricus à Delbrouca, Bertrandus à Lara, Ludouicus Martellus, Equites, negotio se intermiscerent, pax confecta, sed mox rursum infracta est. Vnde effectum, vt seditio vsque in annum sequentem duraret. Simili modo & Bruxella eo anno concussa est. Plebs è suo corpore mediam Senatus partem creari volens, ante biennium, metu maioris motus, Patriciis permittentibus, votis potita fuerat; nec inde modestior, hoc anno sublatis penitus Patriciis, omnes Magistratus inuadere sperans, in res nouas insurrexit. Patricij verò, hoc cognito, in vnum coëuntes, & iungente se iis Gerardo à Vorselaria, qui Louanio illuc aduenerat, ne id malum remotiùs serperet, Decuriones singulorum officiorum in Curiam vocarunt, vt de causa seditionis inquireretur. Lanij suos mittere abnuentes, vim Patriciis pararunt. At illi, coacto non modico clientum suorum manu, portam lapideam obstruxerunt, ne Cappellensis parochiæ incolæ laniis se iungerent. Hinc in forum Intestinorum progressi, occurrentes lanios profugant; moxque, ædibus eorum effractis, omnes in custodiam mittunt. Quo facto, antequam fama eius cladis latiùs spargeretur, versus lapideam portam perrexêre; qua effracta, Cappellenses expectabant. Iam in forum irrumpere nitebantur; Patricij verò ante Curiam consistentes, partem suorum per posticum mœnium versus Cappellam miserant, qui vicum Fullonum incenderent. Præmissi etiam ad Sabulum, qui conspecto igne, classicum sonantes, Cappellenses à tergo inuaderent. Quo, vt constitutum erat, facto, Cappellenses, quò fugerent nescij, multi cæsi, complures verò capti pœnas suæ temeritatis variis suppliciis dedêre. Hic finis seditionis Bruxellæ.
1361 Sequenti anno 1361. durante adhuc seditione Louaniensi, Couterellus, ceterique coniurati, veriti ne Patriciorum instantia permotus

Mittit Louanium Legatos Ioanna Dux.

Conficitur pax, sed haud diuturna.

Item Bruxella fœdè tumultuatur.

Seditiosi multi cæsi, alij capti similiter pœnas luunt.

tus

tus Dux vrbi copias admoueret, ferendæ propulsandæque obsidioni congrua prouidebant, pecuniæ in primis conficiendæ insudantes; quam, centesima bonotum ciuibus indicta, ingentem conflarunt. Curarat tum Couterellus eligi Consules Henricum Papam Patricium, ac Henricum Andream ex plebe. Interim Wenceslaus componendæ huius discordiæ causa coacto exercitu, Louanio haut procul castra locauit mense Octobri. Vnde metu consternati Couterellus ac reliqui eius factionis, de pace Legatos misêre; promittentes se Patricios non solùm in vrbem recepturos, verùm etiam de omnibus iniuriis satisfacturos. Re ad Consilium Principis delata, præscriptæ hæ pacis leges: Vt inter Patricios plebeiosque iniuriarum obliuio esset. Ij, qui seditionis auctores fuerant, Duci occurrentes nudis capitibus, ac in genua prouoluti pacem expeterent. Senatus deinceps ex Patriciis & plebe deligeretur. Scabini videlicet quatuor ex Patriciis, tres ex plebe, vndecim vtrimque Iurati; ex quibus duo Consules essent Patricij. Qui pecuniariam multam seditionis tempore indictam necdum exsoluissent, immunes essent. Charta Priuilegij à Ducibus, cùm Louanij Principatum exciperent, condita, redderetur. Arma ferre plebeij deinceps vetarentur. Si in Senatus electione dissidium fieri contingat, Prædicatorum, Franciscanorum, Augustinianorum arbitrio decidatur. Signata hæc à Wenceslao ac Ioanna Ducibus, Guilielmo Duce Iuliaci, Roberto Namurcensi, Ioanne Comite Salinæ, Arnoldo Domino Rumenæ & Quacbecæ consanguineis Ducis; Reinardo Domino Schoonuorstij, Henrico à Bautreshemo Domino Bergarum, & aliis, 19. Octobris. Postera die ingressus Wenceslaus Dux, summo honore exceptus est. Lecti tum Scabini, quibus toto eo anno vrbs caruerat; à Radingis, à Netenis, Couterellus (Prætura, vt credo, abrogata) & Kersmaker Patricij; Monetarius, Sisayna, Gerlachus, ex plebe. Mox tamen hæc conciliatio, metu à plebeiis extorta, nouas subinde discordias inuexit; Patriciis impotentiùs ferentibus plebem honoribus sibi æquatam, & Couterello omnia ad se trahente. Cuius potentiam eò creuisse legi, vt sumpto vrbis sigillo, diuersarum regionum hominibus redditus vitales diuenderet, pecunia inde prodeunte in suam suorumque rem versa. Quam indignitatem non ferentes Patriciorum optimi quique, rursum vrbe secessêre. Hinc anno insequenti 1362. mense Iunio Couterellus se ac Gedulphum Roggam Consules; Scabinos verò Godertoium, à Dormala, Papam, Meningum, Pistorem, Andream ac Herthalsium creari curauit: ac memor casuum humanorum, fortuna iam secunda afflante, suæ sortis non oblitus, sibi suisque litteras obligatorias complures obsignauit; vt si actorum ratio reddenda aliquando foret, vnà ablatis iis ad longinqua confugerent.

Coacto exercitu mouet Wenceslaus in Louanienses.

Pax tandem seditiosis datur, nec ista diuturna.

Toto anno Louanium fuerat sine Scabinis.

1362

Iterùm sibi omnia arrogat Couterellus plebeijs innixus.

 Interim

Rursum tendit in Louanienses Wenceslaus.

Interim Patricij apud Ducem instare non desinebant, vt coërcita Couterelli plebisque insania, eos in patriam reduceret: quorum precibus, rursum magno Nobilium militumque numero stipatus Bancum procedens (quod Cœnobium est vrbi propinquum) tantum metum incussit, vt sine mora Couterellus suique, pacta incolumitate, ad eum egrederentur, imperata se facturos, ac Patricios vrbe recepturos polliciti. Tum Dux confirmatæ paci prioris anni addidit, vt Patricij, plebeiorumque officiorum Decuriones se in perpetuum eam seruaturos iurarent. Patricij duodecim, plebs 40. obsides darent. Acta hæc 8. Februarij, adhibitis testibus Ioanne à Pollano Domino Leccæ, Henrico à Boutreshemo Domino Bergarum, Dominis Bouchoudæ, Withemi, Borneuallis, & Ioanne à Luceburgo Sigillifero. His peractis, Patricij omnes in vrbem maxima lætitia rediêre, numero vltra centum; quos & singulos Diuæus nominat, plures, etiam iam semel atque iterùm nominatos, & addit: Tanto Nobilium numero Louanium ea tempestate florebat. Confecta pace, promissa Duci viginti octo millia aureorum, qui *Moutons* patria lingua appellabantur; Domino Schoonvorstæ tria millia, Domino Bergarum mille, Duci Iuliacensi tria millia sexcenti, aliæque summæ aliis, sicque Dux Furam se contulit. Quò profectus Couterellus, cùm se parum gratum Duci Nobilitatique conspiceret, mali quid ominatus, Louanium reuertit: vbi collectis fortunis suis, assumptisque iis litteris, quas eum sibi suisque sigillo vrbis dudum obsignasse diximus, vrbe abcessit, multos seditiosorum secum trahens. Suffectus mox in Consulatu Ioannes à Calstris Eques, in Prætura verò Arnoldus à Wilra. Hæc Diuæus.

Pace constituta patricij Louanium redeunt.

Couterellus collectis fortunis cum multis seditiosis Louanio discedit.

Eodem anno, inquit de Riuo Leodiensis huius temporis Scriptor, mense Septembri obiit Innocentius Sextus, & electus est Grimardus Abbas sancti Victoris Massiliensis in Italia eo tempore agens; quo ego quoque qui hæc scribo (nota ætatem Scriptoris) istic eram. Hic ex Italia Auenionem rediens, coronatus Dominica die sancto Leonardo sacra, Vrbani Quinti nomen assumpsit, & anno Pontificatus sui quarto Auenione relicta, Italiam repetiit. Ecclesiam Lateranensem, Ecclesiám B. Benedicti in monte Cassino, aliasque plures vetustate collapsas statim restituit, vitęque sanctimonia tam celebre nomen breui tempore consecutus fuit, vt sicut nuper in Auenione, Rex Franciæ Ioãnes cum Regina Regnique Proceribus eum veluti Sanctum magna veneratione prosecuti fuerant, ita in Vrbe Imperator Carolus, Imperator quoq; Constantinopolitanus & alij Principes viri præcipuo honore haberent. Hac tempestate Ioannes Wiclefus hæresiarcha, quia non potuit consequi Episcopatum Vigorniensem, cœpit deprauata sua dogmata per Angliam spargere, scriptis plusquam 200. librorum voluminibus, quibus non suis tantùm, sed & Mar-

Vrbanus V. Auenione parat Romam Sedem Pontificiam reducere.

Wiclefus fit hæresiarcha ob non adeptum Episcopatum.

Marcionis & Manichæorum à pluribus retrò fæculis damnatis ab Ecclesia hæresibus, Angliam, Scotiam, & vicina loca infecit. Hæc de Riuo tunc viuens. Sed intelligendum est Vrbanum cœpisse, quod successor scilicet eius Gregorius II. perfecit: nempe vt is decimosexto hinc anno ex Auenione Romam Sedem Pontificiam omnino restituerit, anno septuagesimo tertio postquam inde abfuisset, tumultuante dudum vndique Italia. De quo & idem Auctor paulò pòst pleniùs: Anno 1363. 1363
mense Maio Dux Wenceslaus Louanium venit (verba sunt Diuæi) vbi summa omnium congratulatione exceptus, compositoque vrbis statu, Nouem viros constituit, sex Patricios, tres plebeios; quorum arbitrio Particiis id omne quod pro sui redemptione biennio antè exsoluere coacti fuerant, restitueretur. Acta hæc Kalend. Maij. Erat eo tempore Wenceslao Duci cum Gelris bellum hac de causa: Reinaldus primus Dux Gelriæ, mortuâ Sophiâ, filia Florentij Bertoldi Mechliniæ Domini, ex sorore Eduardi Regis Angliæ Reinaldum ac Eduardum protulerat. Inter hos, defuncto parente, multis annis conflictatum fuit, vtrisque potentissimis in Geldria factionibus subnixis. Reinaldo Heckerlingi, aliis Heeckheri; Eduardo verò Bronchorstij fauebant: quorum ope biennio antè Eduardus fratrem Reinaldum ceperat, ac in arcem munitissimam coniecerat.

Initia & causa belli Geldrici.

Erat Reinaldo nupta Maria Ioannæ Ducis nostræ soror, quæ in Brabantiam profuga, Wenceslaum permouit in Gelriam ducere: vbi is, rebus fortiter gestis, Bommelæ Werdam Eduardo ademit. Hinc bello vtrimque exsuscitato, cùm Eduardus Bommelam recuperasset, Dux noster, collecto exercitu, Gelriam ingressus immensam prædam reduxit. Paria meditante Eduardo, quorumdam Principum intercessione dextræ mixtæ 1369. Reinaldo tamen in vinculis permanente. Sequentis anni 1364. initio, cùm Couterellus, 1364
suique, litterarum vigore (quarum antè meminimus) mercatores aliosq; ciues variis in locis detinerent, statutum à Duce, vt Couterellus, Ioannes Hannemannus, eorumque socij ad 41. in perpetuum exsules essent, proposito præmio 400. aureorum, qui Couterellum viuum mortuúmve adduxisset; qui aliquem de ceteris, 25. Acta hæc 13. Maij, signata à Dominis Bredæ, Bergarum, Vorselariæ, Bouchoudæ, & Borneuallis.

Mouet Wẽceslaum in Geldrum Eduardũ, qui Reinaldũ fratrem maritum sororis Ioannæ nostræ in vinculis habebat.

400. aurei constituuntur in caput seditiosi Couterelli.

Eodem anno, mortuo Ioanne Rege Francorum, Carolus filius eius mense Maio Rhemis coronatus est. Huic coronationi Wenceslaus Dux, noui Regis auunculus, interfuit: nam soror eius Bona, Ioannis defuncti Regis vxor fuerat. Inde reuersus Rauastenum obsedit ad ripam Mosæ situm oppidum, à Domino Falcoburgi tum possessum; quod tamen expugnare nequiuit. Eodem anno colluuies hominum perditissimorum, qui Regibus Franciæ & Angliæ meruerant, in vnum collecta, totâ Galliâ va-

Obsidet Wẽceslaus Rauastenum, sed nullo effectu.

gabatur: qui cùm infinita scelera patrassent, diuersis in locis carptim occisi fuerunt: quorum non parua manu in Leucis fusa, Dux noster Meselinum Paruum, Ducem eorum, Luceburgi supplicio affecit. Eo-

Rex Cypri frustrà conatur Christianos in Turcas concitare.

dem anno Rex Cypri, cùm totam pænè Europam peragrasset, vt Principes Christianos in Turcas concitaret, Bruxellam venit, vbi liberaliter exceptus est. Sub idem tempus Valterus ab Hoochstrata, cuius & suprà meminimus, qui occupatam Ribeboisam arcem Meduntæ vicinã quinquennio summa mercatorum iactura tenuerat, cùm nullis commentis inde pelli posset, auro emptus est; & acceptis à Bertrando Gesquinate Francorum Comitestabuli sex millibus Francorum aureorum, Bruxellam rediit. Hoc quoque anno Couterellus, collecta non modica suorum manu, eaque turmatim præmissa, vrbi Louaniensi insidias tendebat, sperans eorum ope, quos fidos in vrbe habebat, eam in potestatem redigere: sed conspiratione detecta, punitisque consortibus, totus hic do-

1365 lus euanuit. Sequenti anno 1365. Carolus Imperator Wenceslaum fra-

Carolus Imperator Wenceslaũ fratrem creat Præfectum Alsatia.

trem Alsatiæ Præfectum, ac viarum publicarum defensorem constituit, vt ab incursu Linfarorũ itinera obsidentium negotiatores viatoresq; tueretur; quod ille munus non segniter obiuit. Anno proximo 1366. Dux Hamersbachiam arcem, cuius incolæ mercatorum maximi

1366 spoliatores erant, obsidione fatigatam diruit. Suberat Hamersbachia Fasterado à Meroda puero, cuius tutores hæc inde fieri permittebant. Hæc Diuæus, quibus pauca addere lubet ex Meiero: Renatum, inquit,

Præda inter Flãdros & Hannones.

hoc anno bellum, prædęque ac latrocinia, cum grandi mercatorum præcipuè dispendio, inter Flandriam & Hanoniam. Causam ex eo natam lego, quòd Ioannem Angiensem Ludouici Flandriæ Comitis cognatum Albertus Bauarus Procurator Hanoniæ capite truncasset apud Quercetum. Ceterùm pacificatum tandem lego, cædemque Angiani ab Alberto maxima pecunia expiatam ac redemptam. Hollandi fatentur Angianum sui vindices habuisse sex fortissimos fratres. Eodem anno Petrus Rex Cypri de Saracenis victoriam retulit, & cum Sultano Ægypti inducias pepigit; itemq; Eduardus Princeps Walliæ profectus in Hispaniam Petrum Regem Castellæ, qui ad ipsum pro auxilio in Vasconiam refugerat, victis Gallis, pulsoque Henrico notho, in Regnum restituit. Verùm cùm Petrus Rex pacta pro milite stipendia non solueret, nihil am-

1367 pliùs auxilij à Principe Walliæ accepit. Quapropter anno insequen-

Henricus nothus occupat Regnum Castella, Petro fratre securi percusso.

ti 1367. Henricus germanus eius ille nothus auxilio Gallorum rediit, victumq; fratrem ac in potestatem redactum securi percussit, & Regnum occupauit. Mense Decembri ad ferias D. Nicasij per noctem tanta inhorruit tempestas ac furor ventorum, vt dies mundi nouissimus adesse videretur. Orta ad hæc pestilentia magnum extinxit mortalium numerum

rum

rum apud Flandros & Brabantos,eorumque vicinos. Ita Meierus. Hoc eodem anno,referente Radulpho de Riuo Decano Tongrensi,qui tum viuebat,Ioannes Mandeuilius natione Anglus, vir ingenio & arte medendi eminens,qui toto ferè terrarum orbe peragrato, tribus linguis peregrinationem suam doctissimè conscripsit, in alium orbem nullis finibus clausum,longeque hoc quietiorem & beatiorem, migrauit 17. Nouembris,sepultus in Ecclesia Wilhelmitarum,non procul à mœnibus ciuitatis Leodiensis. Hæc ille. Anno 1368. narrante Diuæo, Margareta vxor Ludouici Comitis Flandriæ Ioannæ nostræ soror viuis excessit, filia vnica relicta,nomine item Margareta,quam Philippo fratri suo iungi Carolus Rex Francorum omni modo cupiebat. Quamobrem Tornacum profectus,Wenceslaum Ducem, Albertum Comitem Hannoniæ & Hollandiæ, & Ludouicum eò exciuit. Ludouicus, excusata valetudine, in Flandria remansit, instantibus vehementiùs Flandriæ vrbibus, vt nisi receptis Insula, Duaco, & Orchia, in id coniugium non consentiret. Porrò mater Comitis, virilis animi mulier, cùm sibi mamillam abscindere minaretur qua eum lactarat, euicit, vt regiis postulatis acquiesceret. Anno insequenti 1369. Petrus Couterellus se vrbi Louaniensi numquam controuersiam moturum spopondit de 1400. veteribus scutatis, quos sibi ad vitam suam deberi sigillo vrbis, vti diximus, falsò obsignarat; nec se suosque vmquam ijs aut consimilibus litteris vsuros. Acta hæc mense Martio, adhibitis vadibus qui cum Couterello tabulas huius pacti obsignarent, Ioanne Domino Bouchoudæ, Valtero Domino Heuerlæ,Equitibus;& Henrico à Cuyck. Eiusdem anni 13.Kalend.Iulij,Gandaui nuptiæ celebratæ inter Philippum Ducem Burgundiæ & Margaretam filiam Comitis Flandriæ magna pompa; quibus & Wenceslaus cum Ioanna intererat. Hæc tantùm Diuæus. Meierus inter alia etiam hæc adiicit: Mense Iulio Angli,Belgæ,& Germani, duce Ioanne Lancâstrio Eduardi Regis filio Calesiam magno numero applicant, Ghisnenses, omnesque Atrebates miris modis vexant,omnia ruinis & incendiis vastant. Contra eas grassationes exercitus Gallorum, Duce Philippo Audace, quamuis nouello marito,Somonam fluuium transit,atque ad Monstrolium oppidum descendit: Angli in valle Toruahemensi castrametati sunt, Dux Burgundiæ montem Toruehanicum occupauit. Magna erat prælij expectatio. Priores Regis nutu abierunt Galli, ignominiosè quidem, sed fructuosè, & Angli postero die similiter Calesiam se receperunt. Hoc anno mense Iunio Iudæi Bruxellæ venerabile Corpus Christi pugionibus & gladiis transfixerunt, vnde cruor copiosè effluxit; quod ob scelus eodem in oppido viui fuêre concremati. Ista Meierus: confirmanturque eadem ex

1368

Moritur Comitissa Flandriæ, Ioannæ nostra soror, vnica filia relicta.

Margareta Flandrica desponsatur Philippo Audaci fratri Regis Francorum

1369

Eorundem nuptiæ celebrantur magna pompa.

Venerabile Corpus Christi Bruxellæ à Iudæis confossum cruore aspergitur.

Archiuis ratiociniorum Brabantiæ, vbi hæc inter cetera etiamnum leguntur: Item recepta ex venditis bonis Iudæorum, postquam exusti sunt circa Ascensionis Domini anno 1370. qui delati fuerant, & condemnati vt viui exurerentur, eò quòd pugionibus transfixerant sanctum Sacramentum Altaris, furtim ex Cappella S. Catharinæ Bruxellēsis sublatum, quatenus eadem bona venerunt ad manum Receptoris: primùm, per
1370 manum Reineri Hollants Collectoris Bruxellensis. Anno 1370. Ordo S. Brigidæ virorum & mulierum, ab eadem sancta femina paulò antè institutus, confirmatur: & eodem anno 14. Kalend. Ianuarij Vrbanus Quintus Papa obiit. Ita Onuphrius. Nihilominùs de Riuo tunc viuens tradit eum defunctum anno præcedenti; qui & hæc addit: 19. Decembris Feria 5. moritur Vrbanus Quintus SS. memoriæ Pontifex, in Ecclesia Auenionensi primò sepulturæ traditus, vbi statim multis cœpit miraculis coruscare; inde translatus Marsiliam in Monasterium S. Victoris, vbi priùs Abbas fuerat: successit Gregorius Vndecimus, de quo vide dicta & anticipata ex eodem hoc Auctore suprà ante annos octo, itemque dicenda annis octo pòst. Anni 1371. mense Maio (verba sunt Diuæi) Ioannes futurus Dux Burgundiæ & Comes Flandriæ natus est, ex Philippo & Margareta progenitus. Gestum eo anno bellum Iuliacense à Wenceslao Duce infeliciter. Id ortum habuit hac de causa: Prædones aliquot, exspoliatis mercatoribus, in Iuliacensem terram receptum habere dicebantur. Quo ad Ducem nostrum delato, missa Legatione ad Iuliacensem Marchionem Guilielmum, monebat, vt mercatoribus iacturam resarciri, & in maleficos animaduerti curaret. Ceterùm Iuliacensis, illiberaliter habitis Legatis, eius sententiæ responsum dedit, vt bellum quàm pacem cum Duce malle videretur. Reuersis Legatis, bellum in Iuliam decretum; conscriptisque in Brabantia equitum peditumque numerosis copiis, auxilia etiam non modica, Francia, Flandria, Lucemburgo, ac Alsatia vicinisque regionibus exciuit. Parata expeditione, Bruxellâ per Louanium Traiectum Mosæ Brabantinorum exercitus processit. Huc etiam auxiliares confluxere. Recensito ibi milite, in Iuliam Dux progressus, obuium hostem habuit. De modo pugnæ variatur. Frossardus Gallicus Historicus, scribit exploratores à nostris præmissos, nihil certi retulisse; hostes verò nostrorum dispositionem longè antè edoctos, alterius diei summa luce, nostris tam improuisò superuenisse, vt Duci ad Missæ solemnia eunti de eorum aduentu trepidè nuntiaretur. Inde magis trepidè ordines dispositos, mox à custodibus corporis Ducis Ioanne Falcone, Balduino à Belloforti, Roberto Coloniensi, & Gerardo Biesio, disiectum in fronte aciei ferocientem Bruxellensium equitatum: porrò intellecta ea nostrorum trepidatione, hostes, facto impetu, strata con-

Vrbanus Papa moritur, & mox miraculis claret.

Nascitur Ioannes filius Audacis.

1371

Bellum cū Iuliacensibus ob mercatores spoliatos.

Variè refertur de hac pugna.

confeſtim prima acie, quam Guido Comes S. Pauli & Valeranus F. ductabant, reliquos pari impetu diſieciſſe, trucidatiſque compluribus, maximum captiuorum numerum fuiſſe. Noſtri verò Chronographi aſſerunt Brabantos prima congreſſione victores, cæſo Eduardo Geldriæ Duce, capto quoque per Ioannem à Dighemo Bruxellenſem Guilielmo Marchione, ſub veſperam quieuiſſe, moxque omnis metus ſecuros à reliquiis exercitus Iuliacenſis repentino incurſu ſuperatos. Interim omnes concinunt captum Ducem noſtrum; cæſum ab altera parte Geldrum; vtrimque deſideratam non modicam multitudinem, à noſtris verò maiorem cæſorum cladem & captiuorum. Cæſorum ex noſtris illuſtriores fuêre, Henricus à Cuyck, Valterus à Geldonia, Ioannes à Calſtris, Franco Sueuus, Valterus Pipenpoius, Guilielmus à Glymis, Equites; Ioannes à Redelghemo Prætor Bruxellenſium; ex auxiliaribus Guido à Ligniaco Comes S. Pauli, Ludouicus à Sanpya, Gerlacus à Boulandia, Georgius à Visbacho, Vynricus à Waieberga, Equites. Captiuorum numerus iniri non potuit. Pugnatum eſt hoc prælium 13. Kal. Septembris. Ita Diuæus, apud quem, qui volet, etiam legere poterit prolixum catalogum omnium Nobilium qui huic expeditioni interfuerunt. Scriptor Leodienſis ſeu Tongrenſis, Radulphus de Riuo aliquoties citatus, qui tunc viuebat, his verbis bellum iſtud commemorat: Anno, inquit, à Chriſto nato 1371. Octaua Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, ex parua ſcintilla magnum, vti aſſolet, inter Wenceſlaum Brabantiæ Ducem & Guilhelmum Iuliacenſem Marchionem exarſit belli incendium, quòd ille diceret ſuos Brabantinos negotiatores in agris Iuliæ, magno ſui contemptu, fuiſſe ſpoliatos. Igitur ea re mirum in modum commotus, magnum vndique conflauit exercitum. Erant in eo plerique omnes Nobiles viri Brabantini, Leodienſes, Namurcenſes, & inprimis Lambertus de Vpey Magiſter militiæ patriæ Leodienſis, Robertus & Lodouicus fratres Comitis Namurcenſis, & alij harum Prouinciarum heroës præcipui: Marchionis verò caſtra ſequebantur Dux Geldriæ, Comes de Monte, & alij primarij Alemanniæ milites. Cùm ad arma ventum eſt, dudum incerto Marte congreſſum, donec victoria in partes Marchionis inclinauit. Capti ſunt in eo certamine Petrus de Barro D. de Seranio, & alij perplures exercitus Brabantini viri primores: Dux ipſe multorum telis expoſitus, tamen incolumis captus, Iuliacum primò, deinde in Nynderke caſtrum munitiſſimum ductus eſt. Sed nec Iuliacenſes ſine cæde congreſſi ſunt. Nam & Eduardus Dux Geldriæ telo in facie ictus poſt triduum obiit; cuius mortem diuturna & atrocia pro Ducatu Geldriæ ſecuta ſunt certamina. Anno verò ſequente 1372. Carolus IV. Imperator, fratris ſui Wenceſlai captiuitatem dolens venit Aquiſgranum, vel pacem acturus, 1372

Interim conſtat Ducem Wenceſlaum victum & captum.

Idem bellum, vt commemoratur à Scriptore eius temporis.

Dudum incerto Marte pugnatum: poſteà victoria ad Iuliacenſem inclinauit, ſed cruenta, cæſo inter alios etiam Duce Geldriæ.

vel

vel Marchioni bellum illaturus. Igitur Episcopo Leodiensi, Imperatore, Ducissa Brabantiæ, & pluribus aliis Proceribus interuentoribus, vtrimque auditis partibus, pax coiit, hac cum aliis conditione adiecta, vt Dux Brabantiæ liber gratis dimitteretur; quod extemplò factum fuit. Sic Auctor ille, res sui temporis describens. Diuæus narrationem suam hoc modo prosequitur: Perlato in Brabantiam huius cladis nuntio, Ioanna vxor Ducis grauiter consternata, consilio Regis Franciæ Confluentes profecta est ad Carolum fratrem Wenceslai Imperatorem Romanum; à quo benignè accepta, remissaque cum spe mariti paulò pòst recipiendi, domum rediit. Initio itaque sequentis anni Carolus Imperator, proscripto Iuliacensi, totam pænè Germaniam in eum concitabat, nisi Archiepiscopi Rheni, Episcopus Leodiensis, & Albertus Comes Hollandiæ & Hannoniæ cum Ottone fratre Duce Baioariæ cohibuissent: quorum consilio vocatus Aquas-Grani Iuliacensis, missis ad eum Alberto ac Ottone, libertati restitutum Wenceslaum vnà adduxit. Confirmata eo Conuentu pax inter Ducem ac Iuliacensem; ac captiui omnes, qui cum detinentibus nondum pacti fuerant, sine pretio dimissi. Reuerso in Brabantiam Duce, multis vectigalibus Respublica onerata est, vt externis Nobilibus, qui vnà cum Duce capti fuerant, de damnis, quæ eo bello perpessi erant, satisfieret. Censarum familiarum capita in Brabantia fuêre 100000. quibus singulis indicti duo aurei montones, cum vno quadrante, vt ego in manuscripto codice deprehendi. Eodem anno status Reipublicę Louaniensis mutatus est à Duce, decreto, vt Senatus deinceps totus pænè ex Patriciis eligeretur: septem videlicet Scabini, 19. Iurati, & ex his duo Consules; sex Censores Lanificij; ex plebe duo Iurati, & Censores totidem. Credo ademptum à Duce plebi Magistratus gerendi priuilegium, ob auxilia in Iuliacense bellum denegata. Renouatum seu reuocatum potiùs ad vsum fuit eo anno inquisitionis decretum à Wenceslao ac Ioanna Ducibus pridem constitutum; videlicet vt inquisitio fieret in omnes qui ab anno 1351. vsque ad annum hunc Magistratum gessissent: qua facta, ac per Inquisitores ad Censores huic negotio deputatos delata, secundùm cuiusque malefacti conditionem, à Censoribus pecuniaria vel alia maior in eos qui Magistratum iniquè gessissent, indiceretur pœna. Quæstores præterea deligerentur, qui mulctarum pecuniariarum receptionem haberent. Lecti tum Inquisitores, ex militari Ordine Molebesia, Pijlijser, Equites; ex vrbibus Eueloga, & Absalonis, Louanienses; à Frigido monte, & à Sponta, Bruxellenses; Leonius à Bosco; à Wanga Thenensis; Medegemus Leuiensis; Blancus Niuellensis. Similiter lecti alij Censores & Quæstores, & capitalis pœna indicta ijs, qui Inquisitorum Censorúmve actis obsisterent. Con-

Satagit Ioanna nostra pro Wenceslao marito captiuo.

Agente Imperatore & alijs, Wēceslaus liber dimittitur.

Respublica Louaniensis tota ferè iterùm ad Patricios transfertur.

Constituuntur Inquisitores & Censores in eos qui Magistratum non benè administrarunt.

Confirmata item à Duce charta Cortebergensis anno 1312. à Ioanne Secundo Duce concessa, additumque vt non solùm Cortebergæ, verùm vbicumque Conuentus ageretur, vtque in locum Antuerpiæ (quæ iam Comiti Flandriæ parebat) Lyra Senatorem vnum ad eum Conuentum mitteret. Obsignata hæc à Ducibus Wenceslao ac Ioanna; quibus testes accessère Guilielmus à Flandria Comes Namurci, Dominus Sluse, Guilielmus filius eius, Ludouicus à Namurco Dominus Pitteghemi, Theodoricus ab Hornis Dominus Paruwisij ac Dufflæ, Suederus ab Apcouda Dominus Gasebecæ, Henricus Dominus Disthæ, D. Wesemaliæ, D. Petreshemi, & alij.

Dum Antuerpia Flandro paret, Lyra vnum Senatorem ad Comitia Brabantica mittit.

Sequenti anno 1373. Duci modica controuersia incidit cum vrbibus Brabantiæ. 1373
Erat priori anno indictum vectigal frumentarium; quo vt minùs profuturo, aliud tributum in singulas familias exegerat, vt antè dictum est. In hoc ea lege vrbes consenserant, si Clerus quoque contribueret, & Quæstores noui illi colligendo decernerentur, ne à Ducalis Fisci administratoribus collecta diffluerct. Quod proximorum instigatione ægriùs Dux ferens, Bruxella Genappam indignabundus concessit.

Dissidium inter Ducē & Ordines super tributo colligendo.

Et quidem initio anni proximi 1374. Dux Genappa progressus, Niuellense territorium incursare cœpit. 1374
Ceterùm, ne hæc controuersia ingentis alicuius mali origo fieret, Ioannes ab Arkel Episcopus Leodiensis, ac vrbes eius diœceseos prohibuerunt: ipsi etenim seduli inter vtrosque euntes redeuntesque effecerunt, vt Braniæ vico Brabantiæ conuenirent. Vbi pax coiit his conditionibus:

Conciliantur inuicē, agente ab Arkel Episcopo Leodiensi.

„ Vt obliuio omnium iniuriarum hinc inde esset. Fœdus, quod capto Duce
„ vrbes oppidaque inierant rescinderetur, Diplomatibus, quæcum-
„ que ea de re conscripta erant, abolitis. Sexaginta millia aureorum Or-
„ dines Duci exsoluerent; atque ex iis 20000. Clerus; his adderentur à
„ duobus Ordinibus, ab vrbibus 25000 à Nobilitate 15000. Quibus
„ colligendis Quæstores ab Ordinibus deligerentur, duobus à Duce
„ additis. Quod præter hanc summam captiuis redimendis deesset, è
„ Fisco Ducali suppleretur; prouideretque Dux ne quid ex mora detri-
„ menti Resp. caperet: alioqui id impendio eius resarciendum fore, &c.

Sequenti anno 1375. Mechlinia ex incendio grauissimum damnum accepit: & Viluordiæ Dux Wenceslaus arcem exstruere cœpit; quod oppidum muris ab eo cinctum quidam asserunt. 1375

Extruit Wēceslaus arcem Viluordiæ.

Hæc Diuæus. Addit ista Meierus: Brugis conuenerunt Legati de pace inter Reges componenda: sed nihil pactum est præter inducias prolatas adusq; Natalem D. Ioannis Baptistæ anni 1376. Et habebat Magister equitum exercitum in finibus Flandriæ Occidentalis, perinde ac Ludouico Comiti parum Galli fiderent: siquidem & Ludouicus numquam ad Conuentus istos Brugenses accedere voluit, sed alibi in Flandria cum cognato suo Ioanne

Duce

Duce Britanniæ maximis ſumptibus ætatem tranſegit, nulli parcens auro. Similiter Dux Burgundiæ, ceteraque tum Galliæ tum Angliæ nobilitas Brugis regalia inter ſe agitabant conuiuia, plenumque erat oppidum nobilium virorum magnificentia. Egit autem Britannus annum totum apud Ludouicum in Flandria, & Legati vtriuſque Regis totum item Brugis agebant hiemem. Ita Meierus. Pergit Diuæus: Anno ſe-

Agitantur Brugis tota hieme Regalia conuiuia.

1376 quenti 1376. cùm Arnoldo à Wilra Prætura defuncto Dux Guilielmum à Wilra Equitem aut Ioannem Album ſucceſſorem dare vellet, obſtitere Louanienſes, veteri priuilegio innixi, ne, qui Scabini Magiſtratum in ea vrbe egiſſet, Præturam obiret. Vnde non parum commoto Duce, tamen alius Prætor datus eſt Nicolaus à S. Gaugerico Eques Bruxellenſis. Menſe Ianuario obiit Eques clariſſimus Bernardus Dominus Borneuallis, Ductor Louanienſium, cõditus in Franciſcanorum Cœnobio, ad dextram partem Chori: ſucceſſit ei Ioannes filius, cuius poſteà

Louanienſium priuilegiũ: Qui Scabinus fuit, Prætor non ſit.

1377 ampla mentio fiet. Menſe Septembri anni proximi 1377. Ioannes Dominus Grousfeldæ, cùm oppidulum in Tranſmoſanis nomine Woutvucht emiſſet, iuſſu Wenceſlai Ducis, in Leodienſium odium incidit. Egreſſi etenim magna multitudine Grousfeldam obſidio cinxêre. Cuius controuerſiæ cauſa, quamuis ſæpiſſimè conuentum ſit de pace, difficulter tamen componi potuit. Eodem anno Carolus Imp. cum Wenceſlao filio Ducem Wenceſlaum in Brabantia inuiſit; quem ſummo officio à Louanienſibus muneratum lego. Electi deinde à Duce ſedecim viri partim ex Patriciis, partim ex plebe, Louanienſibus; qui inſpectis vrbis rationibus, ærario ab ingenti debitorum onere liberando conſulerent, eò quòd ciues ab vrbis creditoribus vbiuis in vincula ducerentur. Initio

Carolus Imp. cum filio VVenceſlao, magno honore Louanij excipitur.

1378 anni ſequentis 1378. Dux noſter cum Carolo fratre Imperatore in Franciam profectus eſt, perturbatiſſimo iam vrbis Louanienſis ſtatu. Plebs etenim, ſemel deguſtatis honoribus, omnem his recuperandis operam impendebat. Vndè abſentiam Ducis nacta, concitata iterùm ſeditione, ſumptoque alborum capitiorum inſigni, Patricios vrbe pepulere: qui duce Ioanne à Calſtris Equite Arſcotũ profugerunt. Reuocatus tum in Brabantiam Dux nouũ de Magiſtratibus gerendis Edictum propoſuit: Vt ſingulis annis Iuratorum vndecim, Scabinorum tres, Cenſorum quatuor ex plebe; vnus vtrimq; Conſul deligerentur. Ferunt à plebe ob hoc Edictum 9000. aureorum Ducem extorſiſſe. Lecti Conſules, Ioannes Suarterius Eques, & Valterus à Leyda, homo in plebe præpotens. Maxima poſt hæc Patriciorum pars vrbe abſtinuit; ſolis iis, qui plebeiam factionem non omnino aſpernabantur, in vrbem reuertentibus. Quare propoſita lege, vt omnes Patricij, qui extra vrbem commorabantur, domum ſub exſilij pœna redirent, miſſa Capitiatorum manus Arſcotum,

Wenceſlao noſtro cum fratre Imp. in Franciã profecto, iterùm Louanienſes tumultuantur.

vt

vt Ioannem à Calſtris, ceteroſque violenta manu reducerent, fortiter repulſi ſunt. Renatum poſteà bellum à Leodio, quo Leodienſes in Brabantiam excurrentes, Landinum ac Hannutum exuſſêre; ſed mediante Ludouico Comite Flandriæ in inducias deſiit. (cauſam belli mox ex Leodienſi narrabimus.) Menſe Decembri Ioannes à Schoonvorſta, Dominus Monijoyæ, Seneſcallus Brabantiæ creatus eſt. Mox orta inter Guilielmum Dominum Weſemaliæ ac Louanienſes controuerſia: cùm is Louanienſium ciues Weſterloæ in vincla conieciſſet, hi viciſſim armata vi egreſſi multos Weſemalienſium captiuos Louanium abduxêre. Hinc inter Patricios ac plebem Louanienſes cædibus ac incendiis agi cœpit, cùm plebs Patricios perpetuo exſilio multaret, Patricij apprehenſos quoſcumque poterant ex plebe neci dederent. Iſta Diuæus. Scriptor Tongrenſis de Riuo addit, cauſam belli Leodienſis fuiſſe ſchiſma tam vniuerſalis quàm Leodienſis Eccleſiæ, narratque in hunc modum res ſui temporis: Hoc tempore, inquit, cœpit ſchiſma in Eccleſia, quo neque temporis diuturnitate maius, neque calamitatum fertilius extitit. Clemens Quintus circa annum Domini 1305. Sedem Pontificiam ab vrbe Roma in Auenionem Galliæ vrbem tranſtulerat, eò quòd Romæ exiſtentes ſeditiones Italicas, quæ tunc frequentes erant, ſedare non poſſet; manſeratque deinceps iſtic Sedes ad hæc vſque tempora per annos ſeptuaginta tres, cùm anno præcedenti 1377. menſe Ianuario Gregorius Vndecimus eam Romæ reſtituit, manſitq́; ipſe ibi vſque ad obitum, aſſiſtentibus ſibi Cardinalibus ſedecim, Citramontanis duodecim, Italis quatuor. Obiit is Gregorius hoc anno 1378. die 27. Martij, ſepultuſque eſt Romæ in Eccleſia S. Mariæ Nouæ. Decimo à morte die Cardinales intrantes Cõclaue, cùm Citramontani in electione Pontificis difficulter conuenirent, quibuſdam etiam metum, vt ferebatur, iniicientibus, quòd ciues Romani Conclaue armati circumirent, Romanum poſtulantes, tandem declaratus eſt Pontifex non ex præſentibus quiſpiam, ſed Bartholomæus Archiepiſcopus Barenſium abſens, patria Neapolitanus, dictus Vrbanus Sextus. Electione facta, populus exiſtimans electum Romanum non eſſe, irruit in Conclaue; quo furore perculſi Cardinales fingunt Franciſcum tit. S. Sabinæ Cardinalem eſſe electum: quo audito, populus furore depoſito, eo nomine illum ſalutauit & adorauit. Interim fugiunt Cardinales, aliqui in caſtrum S. Angeli, alij extra Vrbem ad arces & munitiora loca. Rebus paulò pòſt, vt geſtæ erant, cognitis, Cardinales omnes ad electum Vrbanum Sextum Pontificem redeunt, & ipſum primo Paſchatis feſto, quod in 19. Aprilis incidit, de more coronant. Quin etiam ad primarios orbis Principes de electione Vrbani litteras deſtinant; liberè inter ſe & cum Pontifice conuerſantur, omnis generis

Leodienſes Landinum ac Hannutũ exurũt: cauſam vide ſub finẽ huius anni.

Cauſa cur ante annos ſeptuaginta tres Sedes Põtificia in Gallias fuit tranſlata.

Oritur Romæ pernicioſũ (nempe 40. ferè annorum) ſchiſma.

Cõſecratus Vrbanus Sextus, nulluſq; ei contradicit integris menſibus quinque.

 actus

actus iurisdictionales cum Vrbano veluti Summo Pontifice quinque ampliùs mensibus exercent. Intereà Vrbanus omnem operam restituendæ disciplinæ Ecclesiasticæ impendit, imperat Cardinalibus vt pompam minuant, omnem Simoniæ labem restitutione eluant, &c. Hinc Cardinales Galli numerò octo frendere, capita conferre; tandem freti fauore Ioannæ Neapolitanæ Reginæ & Regis Galliæ, Anagniam & Fundos clanculùm petunt, factaque turpissima secessione, electionem Vrbani coactam fuisse prætexentes, alium sibi ex suo corpore Summum (vt dicebant) Pontificem creant. Is erat Robertus Cardinalis Gebennensis, Comitis Gebennæ filius. Hunc mense Septembri electum, tandem Kalend. Nouembris coronauerunt, Clementem Septimum appellantes. Atque hoc est initium perniciosi schismatis, quod per annos ferè quadraginta durauit, Europa tota animis studiisque discissa; Francia, Hispania, Scotia, Sabaudia, cum adiacentibus, Clementi adhærentibus; Italia verò, Alemannia, Anglia, Flandria, Hungaria, Bohemia, partibusq; vicinis sub Vrbani obedientia permanentibus. Non deerant tamen, qui se Neutrales dicerēt, donec Concilio generali res tota decideretur. Hac ergo occasione à Leodiensibus hoc anno electus Persandus à Clemente perperàm confirmatur: quod intelligens Vrbanus, Dominum Arnoldum de Hory sub id tempus in Curia existentem ad Episcopatum Leodiensem prouehit, qui & receptus est; Persando frustrà auxiliis Brabantiæ & Cliuiæ Ducum Episcopatum occupare conante. Hæc Auctor, ea omnia ante oculos habēs. Redeo ad Diuæum: Anno 1379. inquit ille, Duce Wenceslao Lucemburgum profecto, omnia in peius versa sunt. Louaniensium exemplo, plebeij vbique in Magistratum insurgebant; Louanij verò in Nicolaum à S. Gaugerico Prætorem absentem acerbiùs tumultuatum: mox à Capitiatis vi effractum Parcense Cœnobium, quòd exsulum Patriciorum aliquot ibi delitescere dicerentur: cessit denique Prætura Nicolaus à S. Gaugerico, suffecto Ioāne Burggrauio Montenace, Equite; & dum hæc fierent, lecti noui Coss. Simon ab Ouerbrouca, Valterus Saxo. Intereà Valterus à Leida Exconsul plebeius Bruxellam profectus mense Decembri, noctu interfectus est Patriciorum conspiratione ibi commorantium: quo Louanium relato, plebs immane quantum in Patricios efferbuit. Missi mox Bruxellam Legati Simon Cos. Ioannes Quinque, Guilielmus à veteri Heuerla, vt de interfectoribus supplicium sumeretur, Ioannam Ducem, Senatumque Bruxellæ monituri: quorum non exspectato reditu, efferata factio Capitiatorum, Patriciorum quotquot eius facinoris vel leuissima suspicio alligabat, in Curiam venire compulsos, firma sagittariorum cohorte custodiri iusserunt. Porrò Ioanna Dux, remissis Legatis, litteras ad plebem dedit, postulans ne quid in captiuos acer-

Tandem Cardinales octo clamāt electionem eius fuisse coactam.

Itaque Antipapā Clementem eligunt dictū Septimum

Hinc & schisma in Ecclesia Leodiensi Duce nostro fouente simul constitutum à Clemente.

1379

Casus Bruxella per insidias Ex-Consul Louaniēsis plebeius: hinc plebs, si vmquam antè, furit.

acerbiùs ſtatueretur; ſe mox Louanium venturam, ac cædem Valteri à Leyda non vulgariter vindicaturam. Eodem tempore ſuperuenêre & Ludouici Comitis Flandriæ litteræ, quibus ille Henricum à Velpa Patricium, hoſpitem quondam ſuum, vinclis eximeretur, petebat. Non negatum id Comiti. Ceterùm ne Ioanna Dux Louanium veniens ceteros manibus eorum eriperet metuentes, armis ſumptis in forum ruunt: vbi cõſtipata, ne quis elaberetur, Curia, ſagittarios captiuorum cuſtodes vinctos omnes feneſtris eiicere cogunt, exceptoſque haſtis, fœda dilaniatione crudeliſſimè conficiunt. Erat captiuorum illuſtriſſimus Ioannes Planipes (*Platvoet* vernaculè) Eques; quem ſagittariorum vnus miſeratione tanti viri affectus, ſub ſcamno latere permiſerat: ſed re detecta, ambo, vt ceteri, præcipites dati. Patrato eo facinore, Capitiati innocentium cruore toto corpore conſperſi domos quiſque ſuas confluxêre. Cæſorum Patriciorum nominatos reperio Ioannem Planipedem, Ioannem Album, Rudolfum ex Limingis, Ludouicum Caynogam, Alardum Sadelarium. ad 17. fuiſſe ferunt, alij 13. His peractis, oppida ſuæ iuriſdictionis, mox Leodienſis quoque diœceſeos, Louanium conuocarunt. Venêre Senatus Thenenſis, Leuienſis, Diſtanus, Halenſis, Arſcotanus, Lyranus, & Geldonienſis. Quibus poſt multam deliberationem in mandatis datum, vt Bruxellam profecti Ioannam commonefacerent, vt de Leydæ interfectoribus ſupplicium maturaret; de cæde verò quæ in Patricios patrata erat (quòd ea in iuſtam vltionem accidiſſet) non magnopere angeretur. Miſſus quoque ad Ducem Lutetiam (quò à Luceburgo aberat) Legatus, qui edoctum eum de ordine geſtorum, vt domum quamprimùm maturaret, oraret. Rediit is menſe Ianuario, oppidorum Legatis etiamnum Bruxellæ agentibus; quos Louanium miſit, iuſſos Louanienſibus edicere, ſe confeſtim eò venturum, ac in vtriuſq; cædis auctores ęquo iudicio animaduerſurum. Quo reſponſo accepto, non parum Ducem veriti, Leodienſium, Tungrorum, Trudonenſiumq; Legatis exoratis, vt vnà cum Thenenſibus, Leuienſibus, Niuellenſibus ac Prętore Louanienſium Bruxellam proficiſcerentur, vt Ducem quoquo modo placarent, expetiere: offerentes ſe ex Ducis ac omni bonorum arbitrio ſatisfactionem ſubituros, ſi Conuentu Banci vel Parci indicto, Dux eò proximorum ſuorum aliquot mitteret. Quod tum impetrari non potuit: mox, cùm Bruxellenſes ac Louanienſes ſecretò quædam agere Dux comperiſſet, ademptis plebi armis, claues etiam portarum ad ſe deferri iuſſit. Porrò in fine anni, pertinacibus Leodienſibus, vt Conuentus Banci vel Parci indiceretur, Dux ceſſit. Præſcripta tamen dies Bancum conueniendi, incertum qua de cauſa, diffluxit: res Furam tranſlata; miſſi eò, Prætor Louanienſis,

Conatur Ioãna pacare plebem, ſed fruſtrà.

Patricij feneſtris eiecti infeſtis haſtis à plebe lacerantur.

Patriciorũ nomina & numerus.

Obſerua impudentiam ſurentis plebis.

Seditioſi territi reſponſo Ducis, interceſſores ad eum mittunt.

Fit Conuentus Furæ, ſed ſine effectu.

Ioannes à Borchouiis, Guilielmus à veteri Heuerla, Consules. Summa eorum quæ Louanienses offerebant, hæc erat: Vt iis, qui manum Patriciis trucidandis immiserant, in transmarinam peregrinationem damnatis, reliqui nulla pœna afficerentur. Dum hæc agerentur, à Tungris Louanium nuntius aduenit, armatos indies in suis ac Hasbaniæ finibus videri; non dubia opinione in Louanienses quidquam moliendi. Fama hæc comprobata, iisdem armatis mox circa Louanium conspectis: quare excubiæ tota vrbe agi cœpere. Porrò Conuentus Furanus, cùm ea quæ Louanienses offerebant, pro modo delicti exigua viderentur, dissolutus

1380 est. Mense Aprili sequentis anni 1380. nouus Banci Conuentus actus: *Tandem apud Bancum res transigitur.* vbi fida Bruxellensium opera effectum, vt voto Louaniensium pax " concluderetur; videlicet sola pœna transmarinæ peregrinationis homi- " cidis indicta; iis verò qui Leidanum interfecerant perpetuo exsilio pu- " nitis; eo addito, vt ex ærario publico cum cæsorum Patriciorum liberis " veteri iure componeretur. Acta hæc mense Maio. Ea expiatione cetero- " rum Patriciorum consanguinei pacati fuêre, pręter Petrum Planipedem Ioannis ac Ioannem Ioannis Albi filios. Ita Diuæus. Eadem breuiùs,

Eadem, vt narrantur à Cl. Viro Lipsio. & pro parte distinctiùs Cl. V. Lipsius in suo Louanio lib. 2. cap. 11. in hũc modum: Periere hac rabie ad septemdecim; additusque vnus è plebe, quòd is Platuotium, misertus veteris patroni, scamnis abditum veste contexerat. Hæc facta 16. Kal. Decembris: & qui Patrum reliqui domi reperti sunt, in custodiam dati. Post factum, frigus & mox pœnitentia aut metus subiit. Nam quomodo Principem hæc laturum? qui breui rediturus, pœnas de sontibus insontibusque caperet. Itaque deprecatores parant Lewenses, Tillemontanos, Diesthemienses, Liranos, Bruxellenses, Eburones quoque & Tungros: & citiùs, ecce, opinione Wenceslaus Bruxellam venit. Arma & machinas ille parabat, vltioni intentus; cùm Legati à prædictis ciuitatibus adsunt, & veniam suppliciter petunt, expiationem cædis, quam vellet, offerentes. Tandem,

Multa peccata in transactione tanta noxa. diu deliberato, præscriptum, vt quatuordecim è plebe, præcipui auctores, in Cyprum relegarentur; agnatis cæsorum certa pecuniæ summa daretur. Mitis transactio, & intra magnitudinem noxæ omnibus visa: tum illud turpe, quòd ipsis relegatis pecunia in viaticum quasi Legatis à Republica attribueretur. Itaque non fuit animis placandis. Nam Patriciorum iuuentus fremebat, sanguinem parentum vænalem non habere, nec modica ista pecunia redimendum. Iamque vicinis

Hinc cruenti iterùm tumultus. locis aut arcibus occupatis, bellum in suos ipsi ciues gerebant, & prædas vndique agebant. Nec cessare etiam plebeij: quin vim & maleficia reponere, vel augere; & denique longiùs ire, & contra Principem etiam occulta fœdera cum Gandensibus (qui arma in Comitem tunc habebant,

& tota

& tota pænè Flandria dominabantur) ferire. Denique post mutuas vtrimque cædes, doctus tandem Wenceslaus frustrà & temerè plebi indultum, arma cepit, vrbemque assedit. Ista Lipsius; sed postrema hæc obsidio non nisi biennio pòst. De Gandensium ista tumultuatione hæc Meierus ad annum septuagesimum nonum: Ortum bellum Flandricum septem annorum, quod tamen bellum dici non debet, sed seditio ciuilis, gentis insania, pestis Reipublicæ, & Numinis flagellum propter nimiam morum corruptionem irati. Periuria, adulteria, cædes, latrocinia, taliaque alia tam multiplicia vbique locorum regnabant, vt à nemine satis valeant enarrari. Prima autem malorum occasio ipsum (proh dolor!) Comitem habuit auctorem. Semel, iterùm ac tertiùm exhaustum ærarium Flandria subleuarat. Tandem Gandenses, qui primas tenere solent in collationibus concedendis, conferre ampliùs grauabantur. Sic Meierus. De eo & de Riuo Scriptor eius temporis sæpè productus: Incidit, inquit, in hunc annum origo cruenti & diuturni Gandensium tumultus, qui à paruis (vt solet) initiis ortus, in septem annos, hoc est ad annum 1385. quo scribere desij, protractus fuit, & supra ducenta hominum millia absumpsit. Sic ille. Sed redeamus ad Diuæum. Confecta, inquit ille, pace parum duratura, missi Leodium Ioannes à Borchouijs, Arnoldus Godertoius, Senatores; ab Episcopo impetrarunt vt Interdictum sacrorum (quod Episcopus ob cædem Patriciorum aliquot qui tonsurati erant, induxerat) remitteretur. Eodem tempore cùm Gandauenses sæuissimo bello cum Comite suo conflictarentur; Ioannes cognomento Lossensis, ciuis Louaniensis, perpetuo multatus est exsilio, quòd Louanienses Gandensibus sagittariorum ac bombardarum opem laturos, temerè effutiisset. Per idem tempus Ioanni Suarterio Consuli & Equiti exsilium indictum, suffecto in reliquum anni Arnoldo Godertoio. Fine eius anni Petrus Planipes ac Ioannes Albus, Ioannem ab Holara ciuem Louaniensem Capitiatorum vnum crudeliter interemerunt Mechliniæ; Ludouicum quoque Ægidium in necem Ioannis cognomento Flandri subornasse dicebantur Gerardus à Radingis, Gothfredus ex Limingis, Henricus, Ludouicus ac Valterus fratres Pinnocci. Hinc noui belli seminarium. Louanienses, missis Bruxellam Mechliniamque Legatis, de cædibus horum inquiri à Duce & Senatu Mechliniensi flagitabant. Initio anni sequentis 1381. Gerardus à Radingis ac Pinocci fratres Louanium vocati, vt cædem Ioannis Flandri eluerent, cùm non adessent, prædia eorum iussu Louaniensium vsta sunt; missique in Hasbaniam Henricus à Schora cum sagittariorum cohorte, vt hos, Planipedem ac Album, conquirerent, ac in vrbem pertraherent. Valterum Caynogam & Valterum ex Porta, Patricios, in oppidulo Los- 1381

Eodē tempore & Gandenses contra Comitem suū tumultuātur.

Tumultu Gandensi per annos septem supra ducenta hominum millia absumpta.

Quidam ob solam sparsam seditionis famam exsilio mulctatur.

Varia vtrimque apud Louanienses latrocinia & vastationes.

ſenſis Comitatus, quod Harca dicitur, in vincla duci iuſſerunt. At illi, implorato iure ciuitatis, concita plebe, Henricum à Schora, captis quatuor ſuorum, Halas vſque fugarunt; vixque impetrari potuit, ne quatuor captiui ſupplicio dederentur. Eodem anno Ioannem à Grauio ciuem, Patricij aliquot Dornæ captum pedibus manibuſque mutilatum Louanium remiſere; ij tamen Louanienſium diligentia à Guilielmo ab Horrino Balliuo Hasbaniæ mox capti, capite luerunt. Leuia quoque ciuitas eodem anno ſeditione concuſſa. Menſe Iunio anni proximi 1382.
1382 Valterus Saxo plebeiorum Louanij potentiſſimus, Puttæ à Ludouico Crickſteen, Pinnoccis fratribus, & Gothfredo ex Limingis captus auectuſque eſt. Mox Louanienſes Lyndam pagum Ioannis à Calſtris exuſſere; hic verò cum Ludouico Crickſteen in vltionem, prædia Ægidij Mariæ in Erpa pago vaſtauit. Inde euenitt, v Dux Patriciorum cauſam defendendam ſuſciperet. Etenim Louanienſes, miſſis ad eum Legatis, Saxonem liberari, & Mariæ iacturam ſarciri voluerant, ſe in exurendis prædiis Ioannis à Calſtris nihil peccaſſe aſſerentes, quòd in vltionem intercepti Conſulis id factum eſſet. Vnde is commotus, comperto etiam cum vicinis oppidis indies ſecreta colloquia agitari, miſſis in Hollandiam Gelriamque nuntiis, exercitum refrenandæ huic licentiæ cogere cœpit. Econtrà non mediocriter conſternati vrbis Louanienſis Rectores, Nobiles, ceteraſque vrbes ac oppida enixè orabant, ne quas copias in eorum perniciem reciperent, aut bellum è ſuis ciuitatibus Louanio inferri paterentur. Porrò Dux, paratis expeditioni congruis, menſe Octobri, Genapiam Ordinibus conuocatis, Louanienſium proteruiam ſe compeſcere velle exponit, vt ad præſcriptam diem cum iuſto armatorum numero adeſſent præcipiens. Quo comperto, Louanienſes muniendæ vrbi omnem operam impendentes, propugnacula erigere, commeatum inferre, ceteraque obſidioni tolerandæ agitare cœperunt, creatis Capitaneis, Valtero Repardo, Ioanne à Molebeca, & Matthia Woutermanno. Tertio Nonas Decembris Dux maximo armatorum exercitu ſtipatus, è Fura Bancum profectus, propiùs vrbem caſtra locauit. In finem Ianuarij durauit obſidio: quo temporis ſpatio leuibus aliquando præliis certatum eſt, vrbs verò numquam oppugnata, quòd Arnoldus ab Horna Leodienſis Epiſcopus cum eius diœceſios vrbibus omne medium paci quærerent. Vix tamen multitudini perſuadere potuerunt, vt Ducem muris reciperent. Fine Ianuarij pax firmata eſt his legibus: Vt Duci vrbem ingredienti populus omnis ſupplex, nudis capite pedibuſque occurreret; ac prouolutus veniam rebellionis humiliter expeterent. Munitiones vrbis diruerentur. Patricij, qui aliquot antè annis exſulabant, reciperentur. Auctores rebellionis exſilio multarentur. Murorum pars dirue-

Plebeij Louanienſes pagũ Lyndam, Patricij vice verſa prædia in Erpa exurunt.

Cogit Wenceſlaus copias Louanienſibus domandis.

Satagunt & Louanienſes obſidioni tolerandæ.

Tandem pax interceſſore Epiſcopo Leodienſi ſancitur.

„ dirueretur, qua Dux vrbem ingressurus esset, &c. Obsignarunt leges pacis Wenceslaus ac Ioanna Duces, Arnoldus ab Horna Episcopus Leodiensis, Reinaldus à Falcoburgo, Dominus Sittetij & Bornæ, Suederus ab Apcouda Dominus Gasbecæ, Ioannes Dominus Wesemaliæ & Falesiæ, Marscalcus Brabantiæ, Henricus Dominus Disthæ, Burchgrauius Antuerpiæ, Ioannes Dominus Leccæ & Bredæ, & alij. His peractis, Dux in oppidum admissus, eiecto seditiosissimo quoque, Ioannem Suarterium Equitem gladio feriri iussit. Mox, eo Bruxellam reuerso, textores seditionem nouam moliri comperti, arma in publicum conferre coacti sunt. Ioannes verò à Callstris, Eques clarissimus, ductor Louaniensium effectus est, qui tum Ioannis Clutingi Equitis Bruxellensis filiam Mariam vxorem habebat. Initio anni sequentis 1383 (nempe à Paschate, vti sæpè monuimus, illum auspicando) exsules Louanienses coniuncti cum ceteris exsulibus Brabantinis, Leodiensibus, aliarumque regionum, Leuiam intercepere mense Maio: in quos post triduum irruens Razo Dominus Lintræ cum tumultuaria suorum manu, compluribus eorum trucidatis, oppidum recuperauit; residui eorum capti, ac Louanium adducti pœnas dedere. Exinde ceteri exsules Brabantia profugi, in Hasbania latebant: vbi, missis aliquot suorum, cum Petro Siluano Gandensium factiosorum duce fœdus inire; cuius ope adiuti, diuersis itineribus properantes Louanium interciperent. Captus tum eorum vnus Filuordiæ; qui portam vnam eius oppidi adaperturum se Guilielmo Repardo exsulum ductori receperat; estque is supplicio addictus. Quo comperto, exsules ex Hasbania per Campiniam in Hollandiam properantes, cùm à Ducibus nostris Wenceslao & Ioanna Alberto Hollandiæ Comiti signa quibus agnoscerentur, prodita intellexissent; Gandauum sese, quanta poterant celeritate, proripuerunt. Anno sequenti 1384. exsulum colluuies in vnum collecta (qui partim Louanio, Thenis, Leuia, S. Trudone, vicinisque oppidis eiecti erant) Apros se nominabant, ac infinitis malis Brabantiam affligebant; ita vt profligandæ huic multitudini, armatos ruratim ad pulsum campanæ colligi necesse fuerit: ita plures eorum variis in locis capti; inter quos Franco eminebat nomine Sigerius, Hugardiæ capite cæsus. Porrò Dux noster Wenceslaus Luceburgum hoc anno profectus mense Decembri, fatis concessit, nulla prole relicta; cuius corpus ab eius regionis Nobilitate in Oriuallensi Cœnobio conditum est. Ita quidem Diuæus; atqui Wenceslaum anno superiori defunctum, Miræus certò astruit. Sunt hęc eius verba ad annum pręcedentem: Wenceslaus Luceburgi Dux primus à fratre Carolo IV. Imperatore creatus, idemque iure vxorio Brabantiæ & Limburgi Dux, hoc anno, pridie Conceptionis Deiparę, nulla prole relicta moritur, vt ex Epitaphio mihi

Initia noui tumultus, sed citò repressa.

1383

Nihilominus exsules Louanienses Gandensibus se iungunt.

1384

Colluuies exsulum, qui se Apros nominabant.

Moritur Dux Wenceslaus.

conſtat, quod in Aureæ vallis apud Leucos Monaſterio legitur. Hæc Miræus, & adſtipulatur etiam Meierus.

Wenceſlao, vt diximus, viuis exempto (pergit Diuæus) Ioanna ſola Remp. adminiſtrare cœpit, renaſcente tum Gelrico bello. Non parum tamen è coniugis amantiſſimi morte conſternata, morbo grauiſſimo aliquamdiu conflictata eſt. Vnde conualeſcens, partium ſuarum firmum præſidium fore rata, ſi Philippi Burgundiæ Ducis liberis connubia prouideret, (vtpote ad quos Brabantiam deuolui neceſſarium foret, ſi humanitus ſibi quid accideret) Albertum Bauarum Comitem Hollandiæ & Hannoniæ vehementiùs vrgebat, vt Margaretam filiam Ioanni Philippi Ducis filio, Guilielmum verò filium Margaretæ filiæ Philippi coniungeret. Renuit primùm Bauarus, vno tempore binas cum Burgundo affinitates inutiles fore iudicans: poſteà tamen, penſatis diligentiùs prudentiſſimæ feminæ poſtulatis, acquieuit. Quinto itaque

Agente Ioanna noſtra, duplices nuptia inter Burgundi & Hollandi liberos coëunt.

1385 Idus Aprilis anni 1385. Cameraci vtrorumque nuptiis celebratis interfuere Carolus Rex Francorum, Duces prætereà, Burgundiæ, Borbonij, & Bauariæ, Albertus Comes, & Ioanna Princeps noſtra. Durantibus his nuptiis, exſules Louanienſes, Gandenſium ope, Louanio rurſus mali aliquid moliebantur: verùm, detecto dolo, Gasbecano agro peruaſtato in Flandriam redeunt: & Ioannes à Dyntra vir nobilis chartulas Louanij valuis ædium affigi fecit, quibus vrbi bellum indicebat. Reuerſa in patriam Ioanna, ingens tributum à ſuis exigebat, vt Ducatum Limburgi oppignoratum redimeret. Extinctum eodem anno bellum Flandricum, quod ſeptennio toto Gandenſes in Ludouicum Comitem ſuſtinuerant. Pacis diligentiſſima mediatrix Princeps noſtra, non impenſis, non itineris labori, non ſanitati ſuæ parcebat, quò motum hunc ſopiret. Conuentum concluſumq́. de pace Tornaci in S. Martini Cœnobio 18. Decembris. Renata mòx inter Antuerpienſes ac Mechlinienſes Stapularum controuerſia. Iſta tantùm hoc anno Diuæus; ſed explicanda magis poſteriora ex Meiero. Habet ille dudum ad annum octogeſimum tertium iſta verba: Incidit contentio inter Ludouicum Flandriæ Comitem & Ioannem Biturigem; eoque diſcordiæ controuerſia proceſſit, vt pugionem ſuum Biturix Ludouico in pectus proiiceret. Accidit id die feſto Epiphaniæ Domini, eoque ex vulnere tertio pòſt die Ludouicus obiit, ſepultus Inſulæ ad D. Petri magnifico mauſoleo & ampliſſimis exequiis. Et ad annum ſequentem 1384. poſt iuſta Ludouico patri honorificentiſſimè facta, Margareta Princeps cum Philippo marito Duce Burgundiæ Principatui Flandrico inauguratur in oppido Brugenſi, 26. die Aprilis. Capta mox de Gandauenſibus Aldernarda per Arnulphum Toparchum Scornacenſem: & anno denique proximo 1385. die

Eiuſdem induſtriâ tumultus Gandenſis poſt ſeptennium quoque extinctus.

Ludouicus Co. Flādriæ pugione traiectus, tertio deinde die moritur.

octauo

octauo post Pascha, hoc est quinto Idus Aprilis, Ioannes filius Ducis Audacis vxorem ducit Margaretam filiam Alberti Bauari Comitis Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ; simul Guilielmus filius Bauari ducit vxorem Margaretam filiam Audacis. Hæ nuptiæ apud Cameracum maxima Nobilitatis frequentia celebrantur. Dotem dedit vterque pater filiæ suæ centum millia francorum. Hoc anno in fine Nouembris tandem cum Gandensibus pactæ induciæ in Kalend. Ianuarias. Denique pax Tornaci coiit, quamuis difficillimè. Etenim Gandauenses Legati adeò superbi & obstinati fuêre, teste Philippo Wilandio, vt procumbere Duci ad pedes mordicus detrectarent, dicentes id se non habere in mandatis à ciuitate: quæ res Duci valdè displicuit: sed consilio Alberti Hannonij, Ioanna Brabātina & Margareta Niuernensis, nomine Gandauensium, sese Duci ad pedes proiiciunt: quod cernens Princeps Margareta, à latere eius surgens pariter ante eum procubuit, deprecata pro sua ciuitate Gandauensi. Igitur condonata tandem delicta omnia & maleficia. Leges, consuetudines, iura & priuilegia omnia comprobata. Facta omnium exsulum & fugitiuorum reductio. Captiui vtrimque redditi. Rescissum à Gandauensibus fœdus Anglicum. Nouis Principibus iurata perpetua fides. Fractoribus pacis lex sancita, vt vita bonisque priuentur. Actum Tornaci in Cœnobio D. Martini 18. die Decembris: atque is terminus fuit septennali bello Flandrico, in quo millia hominum ampliùs ducenta periisse traduntur. Hæc Meierus. Prosequitur sua Diuæus: Initio sequentis anni 1386. Gelriæ Dux Guilielmus Iuliacensis, Ioanni à Grousfelda Equiti Transmosano infestus, quòd Vuchtam, Gangellam, ac Millam nullis conditionibus ab eo redimere posset, omnem perdendi hominis occasionem quærebat. Tandem disseminato inter eum ac Reinaldum Dominum Schonvorstæ odio, voto suo potitus est. Hic etenim, immissis percussoribus, eum paruo comitatu properantem trucidauit. Cuius morte grauiter in Reinaldum sunt affecti Brabantini, quòd hominem fidei singularis, ipse è primis Brabantiæ iugulari iussisset. Vrgebat intereà Transmosanarum trium arcium restitutionem Gelrus; at frustrà. Quare missis Bruxellam fecialibus, bellum Brabantinis indixit. Cui propulsando Ioanna, Ioannem Dominum Withemi cum valido præsidio Bosco immisit, cui maximè timebatur à Grauia Mosæ ciuitate, Gelrorum copiis infessa. Hanc à veteribus Principibus de Cuyck olim possessam constat. Porrò Principum horum familiam Comitum titulo insignitam, antè retulimus; donec Hermannus ob cædem N. Comitis Hollandiæ iudicio Lotharij II. Imperatoris eo titulo priuaretur. Peruenit tandem hic Principatus ad Henricum fratrem Henrici Primi, cuius in gestis anni 1202. meminimus. Huic successit Ioannes, deinde Ioan-

Confirmātur superiùs narrata, ex Meiero.

1386

Causa noui belli Geldrici.

Geldrus Brabantis bellum indicit.

Series Comitum seu Dominorum de Cuyck.

Ioannes II. qui bello Flandrico clarus obiit anno 1308. post eum Ioannes III. qui tempore Ioannis III. Ducis defunctus, Ottonem Dominum à Cuyck, & Heuerlæ, & Ioannem Dominum Hoochstrati liberos reliquit. Porrò Grauiam anteà liberá clientelæ Ioannis III. Ducis, acceptis ab eo aliquot aureorum millibus, commisit. Successores Ottonis Ioannes IV. & post eũ Ioannes V. beneficiarios se Wenceslao Duci recognouerunt; quo defuncto, inter Vedemarum fratrem & Ioannem ex Henrico fratre maiore nepotem, controuersum est de Principatu. Vedemarus ipso iure potior, occupata Grauia, beneficiarium itidem Ioannæ Principis se professus est. Hunc paulò pòst Ioanni Domino Withemi, nomine Brabantinorum Grauiam tradere volentem, Ioannes filius, gener Guilielmi Ducis Gelriæ ex filia notha, socero vinctum tradidit: moxque soceri viribus occupato Principatu, Grauiam Gelrico præsidio custodiri permisit, quod post mortem Wenceslai Ducis actum fuerat. Ita Brabantinis Bosco, Gelris Grauia excurrentibus, intersitus ager miserè affligebatur. Ceterùm Brabantini Grauiam sibi ereptam frementes, mense Septembri huius anni, magno belli apparatu, oppidum circumdedere. Miserant singulæ vrbes in eam expeditionem suorum præstantissimos. Louaniensium ductores erant Ioannes à Calstris Eques, Henricus Pijlijser, Gothfredus ex Limingis, Ludouicus Pinnocus, Stephanus Smachtus; Bruxellensium Euerardus Sherclaes, Nicolaus Sueuus, Theodoricus ab Heetvelda, Equites. Quibus multitudinem animantibus, sæpiùs fortiter oppugnatum oppidum, multò fortiùs defendebatur. Vna oppugnatione Theodoricus ab Heetvelda vir fortissimus, propulsatis defensoribus, in murorum pinnas euaserat, oppidumque eo die captum fuisset, nisi reliqui, eo ignauè deserto, retrocessissent. Mox ille, reuersis hostibus ad propugnacula, à muro in fossá deiectus, vix à suis neci eripi potuit. Ita reuocata obsidione Brabantini deinceps in castris quieuêre, fame oppidum euinci posse rati. At Geldrus hoc veritus, Albertum Bauarum crebris litteris orabat, vt pacis inter se ac Brabãtinos medius fieret. Qui Boscum ad Ioannam profectus, hincque iterùm ad Geldrum properans, eos composuit ea conditione, vt Grauia Brabantinis reddita, captiui vtrimque dimitterentur. Sed præcipites in reddendis, quos ipsi ceperant, captiuis, Brabantini Geldro fidem fallendi ansam obiecere. Is etenim, occupata iterùm Grauia, pulsisque inde Brabantinis, captiuos etiam suos retinuit. Quod factum indignè ferentibus Brabantinis, rursum miscentibus se negotio Franco Rege ac Philippo Duce Burgundiæ, Cameraci, Antuerpiæ, Bergæ D. Gertrudis, item Bosci de pace componenda variè deliberato, Geldro verò omnem pacem aspernante, bellum vtrimque renouatum est. Anno sequenti 1387. cùm de

Narratio prolixa, quomodo Grauiam feudũ Brabantiæ Geldrus ad se traxerit.

Grauia oppugnata fortiter, fortiùs defenditur.

Pax inter Brabantos & Gelros facta, sed mox iterũ rupta.

1387

bello

bello Geldrico consultaretur, Sigerus ab Apcouda Dominus Gase-
becæ immane facinus admisit. Est in iurisdictione Bruxellensium 1387.
Roda pagus latæ iurisdictionis, cuius aliquot villas Gasebecanæ di
tioni attribui apud Ioannam Ducem instabat Segerus. Intercedebant
Bruxellæ Senatores, quidquid Gasebecanæ ditioni adiiceretur, suæ
detrahi non ignorantes: atque horum omnium acerrimus Gasebe-
cani hostis erat Euerardus Sherclaes, erepta olim Flandris patria cla-
rus, Scabinus tum vrbis. Ita eliso conatu suo, Gasebecanus, recondi-
to paululùm odio, Euerardo Lennocam Gasebecanæ ditionis pagum,
vbi prædia possidebat, properanti Baillivum suum immisit, qui
hominem lingua exsecta, pedeque mutilatum Bruxellam remisit.
Tam horrendo facinore commota vrbs, edicta expeditione, ea ipsa
die magnum armatorum agmen Vlesenbecam duxit, missis ad om-
nes Brabantiæ vrbes litteris, vt confestim scelus id vlturi, cum fortissi-
mis suorum cohortibus Gasebecam accurrerent. Interim altera die,
quæ erat Veneris sancta, Bruxellenses castra Gasebecæ apposuere. Tum
verò initio sequentis anni 1388. Euerardus interiit, 9. videlicet Apri- 1388
lis, & Louanienses ac ceterarum vrbium populi (exceptis Boscensibus
Gelrico bello impeditis) magnis copiis Gasebecam confluxerunt. Erant
tum Louaniensium primi, Valterus à Maloponte Eques, Ludouicus
Pinnoccus, Gothfredus ex Limingis. Porrò Ioanna Dux, missis Loua-
nium litteris, Sigerum ab ea cæde excusare nitebatur, quasi non eo iu-
bente facta: cui illi respondêre, excusationem eam se sine aliarum vr-
bium consilio admittere non posse. Ita continuata toto eo mense obsi-
dione, arx tandem dedita ac diruta est, Sigero interim consanguineorum
auxilia circa Distham frustrà colligente. His peractis bellum in Gel-
riam totis viribus versum. Mense Maio inita expeditio, ducibus Ioanne
Domino Borneuallis, Razone Domino Lintræ, Ioanne Domino Leccæ
& Bredæ, Ioanne Domino Withemi Senescallo, & aliis. Petita prima
omnium Grauia belli fax, eaque arctissimè conclusa. Porrò Gelrus, fal-
lentibus Anglorum auxiliis, obsidioni soluendæ impar erat; nec du-
bium erat, oppidum tum Brabantinis cessurum, nisi fortunam suam in-
signi temeritate commaculassent. Mosæ etenim ponte ad Rauastenum
(venia Domini Hornæ, cuius id oppidum erat) transito, vsque ad 1000.
in Gelriam effusi prædas agere cœperunt, reliqua parte exercitus ad ob-
sidionem relicta. Quo Neomagum relato, Gelrus primùm pauidus,
mox resumpto animo, suos quamquam paucos oppido eduxit, comi-
tantibus Domino Ghesmæ, Domino Huccelemi, Ottone Domino Has-
præ, Domino Hensbergæ, factoque in Brabantinos impetu, disiectis eo-
rum ordinibus, in fugam coniecere, multis trucidatis: capti Domini Bor-
neuallis

Immane facinus Domini Gasbecani.

Sherclasiū Bruxellensium liberatorem lingua & pede mutilari curat.

Gasbeca obsessa. nititur Dux Ioanna Gasbecanum excusare, sed frustra.

Resumpto bello Geldrico iterū Grauia obsidetur.

Brabanti ad prædas effusi cæduntur.

neuallis & Lintræ, & Ludouicus Pinnoccus Louanienſis; reliqui variò effugere. Ea clade in caſtra allata, fit mox omnium, qui ad obſidionem remanſerant, præceps fuga; quibus nihil ſalutarius, quàm Gelros, qui Grauiæ inerant, ſuorum victoriam non antè reſciiſſe. Gelrus Neomagum reuerſus, captiuorum ſpolia diuæ Virgini dedicauit. Paulò ante Grauiæ obſidionem Dux Ioanna Dominum Borneuallis, Dominum Ioannem ab Ophemo Equitem, Nicolaum à Monioya, Ioannem à Grauia Legatos in Franciam miſerat, à Rege Carolo ac Philippo Burgundiæ Duce auxilia poſtulaturos. Hi, repertis Rege ac Duce Rotomagi, expoſita Legatione impetrarunt, vt Guilielmus à Tremolia ac Geruaſius Miranda, cum 400. equitibus, præmitterentur, qui trium arcium præſidio diſpoſiti, Stralam oppidulum Gelris ademerant. Interim Burgundus Rege ac Nobilitate in Gelriam deducendo ſedulò laborabat: ſeriùs tamen, quàm vellet, expeditio iniri potuit, multis Principum tam procul Regno proficiſci, præſertim metu Britannici belli ingruente, diſſuadentibus. Vicit tamen pertinax Ducis labor, vt paulò pòſt dicemus. Porrò hoc eodem anno Gelrus, conſternatis adhuc è priori clade noſtris, Moſam tranſgreſſus, tota Campinia latè vaſtata, Oſtreuicam, Geſtellam, Becam, inſignes pagos exuſſit, ingentique præda abacta, per Horniam domum reuertit. Ferunt, tum Colonienſem, Monaſterienſem, Bremenſem, Traiectenſem, Antiſtites, Ducem Cliuiæ, Comitem Murſij, Abbatem Prumiæ Gelro adfuiſſe. Acta hæc in Auguſto. Poſt eius diſceſſum, delecti in Brabantia 1200. equites, & 4000. ſagittariorum, qui Oſſę, Littæ, Herpæ, aliiſque obiectis Gelriæ munitionibus impoſiti ſunt. Intereà Carolus Rex Francorum, compoſitis rebus Britannicis, expeditionem Gelricam iniit, præmiſſis in Brabantiam, qui iter exercitui apparari iuberent. Sed vrbibus Brabanticis tantæ hominum multitudini tranſitum denegantibus, per Arduennam itum eſt, præeunte exercitum Engerrano Cociaci Domino cum mille equitibus ac magna operariorum copia, qui arboribus eius ſiluæ conciſis, viam Regi aperirent. Rege Arduennam ingreſſo, Ioanna Dux noſtra illuc profecta, aſſumptis ſecum Comite Salinæ, Ioãne Domino Rotſelariæ, N. Domino Bocquehoudæ, Baſtoniæ, eius aduentum expectauit: cui, Ducique Burgundiæ aliquamdiu collocuta, domum reuertit. Guilielmus verò Iuliæ Dux, Gelri pater, tam propinquo Rege, ſummo metu concuſſus, Arnoldum ab Horna Epiſcopum Leodienſem præmittens, eo interceſſore, via Regem accedendi parata, ei in ipſo Iuliæ limite occurrit, data fide ſpondens, ſe filium ad bonam rationem adducturum. Remiſſus ergo vnà cum Colonienſi & Leodienſi Neomagum, filium multis perſuaſionibus, quamquam ægrè, euictum ad Regem deduxit. Vbi is confeſſus temerè ſe tanto Regi

Soluitur Grauiæ obſidio.

Strala oppidulum Geldris adimitur.

Geldrus ſi mmis vaſtat Brabantiæ pagos, Oſtreuicam, Becam, & alios.

Auxilia ingentia Francorum pro Brabantis in Geldriam tendunt.

Agentibus Colonienſi & Leodieſi Epiſcopis bellumGeldricum componitur.

Regi bellum indixisse, iuratusque se Brabantinos deinceps non vexaturum, in gratiam receptus est. Porrò Francos, dum hæc fierent, Ruremondam vsque excurrisse aiunt; vnde, metu aucto, Gelrum faciliùs ad pacem reductum credo. His celeriùs sperato confectis, Rex fine Octobris Rhemos rediit. Sequenti anno 1389. Arnoldus ab Horna Episcopus Leodiensis obiit; Suederus ab Abcouda Gasebecam restaurare ab vrbibus prohibetur; ad hoc, Dominus Hensbergæ eo anno è Brabantia prædas egit, sed mox oppido à Leodiensibus obsesso, domum redire compulsus est. Hæc tantùm hoc anno Diuæus; quibus ista lubet adiicere ex Meiero: Hoc anno, inquit, institutæ feriæ Visitationis beatæ Mariæ ab Vrbano Papa, vt ipsa Virgo Deipara intercedere dignetur pro pace & concordia Ecclesiæ. Item apud Diuionem Burgundiæ Dux Audax & eius filius Ioannes, Regem & Biturigem, fratremque Regis Ludouicum Aurelianum, & alios magnificè accipiunt. Inde simul omnes Auenionem profecti Antipapam inuisunt; qui horum omnium propinquis & familiaribus per expectatiuas suas omnia pinguia toto Regno sacerdotia accumulauit, vt ita Regem & satrapas inescaret, atque in gratia & amicitia contineret. Hinc maximæ querelæ proborum virorum, qui litterarum studiis nauantes operam, ad nullos honores potuêre pertingere. Sub Kalend. Nouembris Romæ obiit Papa Vrbanus, succedente mox in locum eius Bonifacio Nono; mansitque eodem, quo fuit, statu Gallorum schisma. Obiit eodem anno quoque Lutetiæ Episcopus Tornacensis Petrus ab Auxeio, qui per totam Flandriam propter schisma quòd Clementinus esset, nihil habuit obedientiæ, factusque post eum Episcopus Consiliarius Philippi Ducis Ludouicus Trimolus, iuxtà atque ille Clementinus. Ista Meierus. Pergit Diuæus: Mense Maio anni proximi 1390. Ioannes filius Alberti Comitis Hannoniæ & Hollandiæ electus Episcopus, Leodium magno comitatu ingressus est. Pax inter Gelros ac Brabantinos confirmata mense Octobri. Eodem anno Engelbertus à Marca Eques, adiunctus Domino Iauchiæ, Iscam pagum Bruxellensium iurisdictionis subita inuasione percurrit; ac eo exusto, prædisque abactis, præter Geldoniam, domum reuertitur. Hæc Diuæus; adiicimus ista ex Meiero. Flandros, inquit, variis modis Philippus conatur ad sectam traducere Pseudopapæ Clementis; sed numerant illi sexaginta millia nummûm, eamque molestiam ita redimunt, tacetque Dux illa de re ad tempus. Simul de moneta Ludouici Comitis prohibita murmurant, & grauiter queruntur. Nec minor querela de noua arce Slusana à Gallis insessa; petuntque vt ea Flandricæ sit omnino ditionis, atque à Flandris non Gallis custodiatur, eamque rem tandem obtinent. Anno proximo 1391. idem Philippus

1389 · *Hensberganus prædas agit de Brabantia.* · *Rex Franciæ & Burgundus Antipapam Auenione inuisunt, non sine magno proborum scandalo.* · *1390* · *Flandri magno rediműt ne cogantur obedire Antipapæ Clementi.* · *1391*

Audax terrore sui nominis multa agit quæ Flandri nolint.

Burgundus auctoritate sua ac terrore nominis multos in Flandria à Romani Pontificis obedientia in suam trahit factionem. Hinc discordia grauis & seditio inter populares orta: alij Vrbanistæ, alij vocabantur Clementini. Hi non plus communicationis inter se habebant, quàm olim Iudæi & Samaritani. Multis locis cessatum etiam ab omni diuino cultu. Sed Gandauenses, quidquid Philippus ageret, constanter in obedientia Vrbani eiusque successoris perstiterunt. Pauci erant Nobiles qui non essent Clementini; sed maxima longè pars multitudinis Vrbanistæ erant. Hactenus Meierus. Diuæus ista tantùm huic anno adscribit:

Louanij 200. floreni in singula capita exsulum constituuntur.

Anno 1391. edictum à Louaniensibus, Thenensibus, ac Leuiensibus, vt qui exsulem interficeret, 200. florenis Hollandicis præmij vice donaretur: cuius lucri cupidine tres adolescentes Guilielmum Repardum Louaniensium exsulum ductorem interemere. Idem annum proximum intactum relinquit; ad quem Meierus sua prosequens, ista

1392 commemorat: Anno, inquit, 1392. non cessat Dux Audax auctoritate, gratia, minis, potentia, allicere, trahere, cogere Flandros in suam prauam opinionem, vt ex Vrbanistis Clementini fierent & schismatici, multosque ad hoc perducit:

Multi Flandri aliò commigrant, ne cogantur esse schismatici.

quapropter complures ex sacerdotio, multique ex laicis, relictis Brugis sacerdotiis ac bonis suis, Coloniam, Leodium, aliasque in ciuitates commigrant, moti maximè concionibus & assertionibus Ioannis van Waes Pastoris diuæ Walburgis, & Iacobi ab Ostburgo presbyteri. Eos concionatores si comprehendere Audax potuisset, haud dubiè necasset; sed clàm fugerunt Gandauum, & inde Leodium, spretis quæ Brugis habebant sacerdotiis. Domesticus item motus Brugis ortus ob eam Philippi persecutionem, captusque ab eo Petrus Rollariensis ciuis Brugensis celebris ac primarius, portatusque Insulam, ac capite ibi truncatus est.

Multa turba in Flandria, magnaque constantia Catholicorum.

Ioannes quoque Heyla laudatissimus ille Eques ob eamdem causam Insulæ in custodiam datus est, in qua obiit. Magna pars Brugensium in fine ieiuniorum instante Pascha Gandauum petunt, ibique peccata confitentur, & sacram ineunt Communionem; Brugis autem Dominicis Festisque diebus vacua stabant templa, nolentibus illa subire ciuibus, ideò quòd sacerdotes essent Clementini, coacti scilicet per Principem ac Nobilitatem. Hæc Meierus. Causam cur plerique Flandri tam constanter Vrbano adhæserint, præter alias, istam inuenio apud

Cur Flandri tam strenuè Comiti suo Antipapistæ resisterent, insigne documentum Scriptoris eius temporis.

Radulphum de Riuo eius sæculi Scriptorem Leodiensem seu Tongrensem, in Ioanne de Arckel cap. 12. vbi de initio huius schismatis, & Ludouico Flandriæ Comite socero Audacis agit: Multa, inquit, in Vrbani electione Ludouicum confirmabant; maximè quòd ipse Cardinalis Gebennensis, qui se modò Clementem Pontificem dicit, statim post Vrbani electionem scripserat ipsi Ludouico, Vrbanum iustè ac legitimè

fuisse

fuiſſe electum. Idcircò Comes familiaribus dicere ſolebat: Iſte Clemens cùm Morinorum priùs ac inde Cameracenſium eſſet Epiſcopus, familiaritate ac amicitia mihi coniunctus fuit: tantoque illi libentiùs adhærerem, niſi proprio ſuo teſtimonio hiſce ad me litteris ſuam ipſe damnaret cauſam. Scribit enim, vt videtis (aiebat) Vrbanum rectè & legitimè eſſe creatum. Si igitur (inquit) Vrbani legitima eſt electio, iuſtus ipſe Pontifex, Clemenſque Pſeudopropheta ſit oportet; non enim duos ſummos Sacerdotes capit orbis. Hæc & plura in eam ſententiam Auctor tunc viuens. Cui parti Brabantini adhæſerint, ex iis vtcumque colligo quæ commemorat Meierus ad annum ſequentem 1393. Ad Pentecoſten, inquit, venit Dux Audax Brugas, cum Epiſcopo Tornacenſi Clementino, qui nouos Sacerdotes cupiuit creare Brugis. Sed poſtquam vidiſſet vacuas ſtare Eccleſias, Sluſam ſunt profecti. Hìc conuocato Conuentu Philippus perfecit, vt Sluſani verbotenus Vrbani obedientiæ renuntiarent. Idem quoque feciſſe dicuntur Hyprenſes cum infernatibus Flandris. Brugenſes autem dubij titubabant. Gandauenſes, cùm idem Ducis nomine quidam proponerent, motum conciuerunt, ad quem ſedandum Ioannes de Wilde Poëta & Orator eloquentiſſimus, producto in forum venerabili Corpore Chriſti, orationem ibi habuit ad populum, grauem, piam & vtilem Reipub. cuius initium erat: Hic eſt Deus Deus noſter. qua quidem oratione populi ſeditionem compeſcuit. Plurimi his diebus (nota) ex Flandria in Brabantiam, Leodium, Traiectumque migrauerunt. Omnes ferè Carthuſienſes cum aliis multis Eccleſiaſticis Flandriam reliquerunt. Gerardus cognomento de Zipa, Doctor ſacræ Theologiæ & Abbas in Boudeloo, Abbatiam ſuam, ſicut plures alij, reliquit, & petiit Brabantiam. Gandauenſes tamen, quidquid Dux Audax & Epiſcopi molirentur, ad finem vſque immobiles & conſtantes in Vrbani obedientia perſtiterunt. Ita Meierus. Hui! Et quidem ſi tunc tanta paſſi pro vitando ſchiſmate, quid poſteà debuiſſent pro vitanda hæreſi? Anno proximo 1394. (commemorante Diuæo) inter Albertum Comitem Hollandiæ ac Guilielmum filium contentio orta, hac de cauſa, quòd Guilielmus concubinam Patris Aleidam occidi curaſſet. Dicebantur eius facti conſcij Philippus Burggrauius Leydę, Ioannes Dominus Leccę & Bredæ, ac eius familiæ complures, quos armis grauiter hoc anno Albertus perſecutus eſt. Paulò pòſt etiam Ioanne Domino Leccæ mortuo, de filiæ eius (quam vnicam reliquit) tutela, inter Henricum patruum eius ac Henricum à Bergis Equites controuerti cœpit: quorum ille teſtamento fratris potior erat; hic verò, Steenberga ac Roſedallia occupatis, vt tutorem ſe gerere cœpit. Hoc eodem anno Michaël à Ligniaco Hannonius Brabantiæ ter-

Inueſtigatur cui parti tunc inhæſerint Brabanti.

1393

Gandenſes conſtantiſſimi tunc Catholicorum.

Catholici etiam Brabanti.

1394

Contentio inter Albertũ Hollandiæ Comitẽ eiuſque filium oritur.

minos incurrens, multos Niuellensium ac Bruxellensium mercatores
abduxit. Hæc Diuæus. Quin adiiciam & ista ex Meiero? Postquam, in-
quit, per Galliam ob Regis morbum (phrenesim intelligit) publico edi-
cto prohibita essent omnia ludorum genera, præter arcum ballistarium

Ludus ballistariorũ solemnis Tornaci.

& manuarium, Tornacenses ludos fecerunt ballistariorum; conuene-
runtque Tornacum oppida quadraginta, quæ principio mensis Iulij,
sortibus ductis, iaculari cœperunt hoc ordine: (& enumerat singula, nos

Qui & quanti ex Belgis ibi comparuerint?

tantùm Belgica ponemus:) Vrsigundus, hoc est Fanum Gisleni in Han-
nonia viris sex, Niuella Brabantiæ quatuor, Vilfordium septem, Hallæ
septem, Melbodium septem, Dixmuda quinque, Basseia sex, Fanum
Amandi decem, Betunea decem, Atrebatum decẽ, Atha Hannoniæ de-
cem, Mechlinia decem, Quercetum Comitis septem, Doacum sex, Hy-
pra decem, Bruxella decem, Mons castrorum decem, Cheruia decem,
Aldernarda decem, Gerardimons decem, Binchium octo, Cameracum
decẽ, Angia septem, Condatum octo, Huesda septem, Antuerpia decẽ,
Lyra sex, Auennæ sex, Brugæ decem, Insula Flandriæ decem, Namur-
cum quatuordecim, Valentianæ decẽ, Cortracum decem, Fanum Odo-
mari decem, Slusa quatuor. Toto numero 387. ballistarij (nempe simul
Franciæ oppidis, quæ hîc non sunt, computatis.) Ad hos ludos maxi-
ma pompa venêre Brugenses, ciues mercatoresque opulentissimi, bysso,
holoserico, Damascenoque vestiti, aureis torquibus magnis ac pretiosis

Præmia Brugensiũ, Iprensium, & aliorũ.

ornati, vnde primam laudem præmiumque de pulcherrimo ingressu
reportarunt. Lutetia verò Parisiorum remotissima erat ciuitas om-
nium venientium, indeque suum habuit præmium. Hyprenses ex ia-
culatione primas tulerunt, duas argenteas amphoras deauratas de-
cem marcharum argenti, & vnius vnciæ. Doacenses post hos secun-
das tulerunt duas amphoras argenteas deauratas sex marcharum cum
vna vncia. Tertias tulit Dixmuda, duos scyphos argenteos deauratos
trium marcharum ac paulò ampliùs. Quartas meruit Bruxella, duos
vrseolos argenteos deauratos duarum marcharum cum dimidia. Ad
8. diem Augusti domum omnes à Tornaco reuerterunt. Anno sequen-
1395 ti 1395. Carolus Galliæ & Richardus Angliæ Reges conueniunt iuxta
Fanum D. Odomari fixis ibi tentoriis in patenti campo. Signa amicitiæ
permulta & magna inter eos ostenduntur. Isabella filia Caroli septem

Mediis spõsalibus, induciæ sanciuntur inter Anglũ & Francum, sed fide Punica.

annorum puella tradita Richardo in coniugium qui annum agebat
ætatis 30. Induciæ factæ in annos 30. sed fide Punica. Indictus Lu-
tetiæ Conuentus de adulterino Papa tollendo, sanciendaque Ecclesiæ
vnione. Quippe Carolus Rex morbo suo aliisque incommodis & certis
flagellis admonitus, manum Dei timere tandem cœpit. At Petrus Lu-
na, qui anno superiori Clementi Antipapæ suffectus erat, dictus Bene-
dictus

dictus homo callidus rogatus, vt concordiæ gratia cederet Pontificatu *Frustrà* suo, mirum in modum tergiuersatus toti Concilio illusit, & vt Regem *agitur de tollendo* deliniret, attribuit ei per vniuersum Galliarũ Regnum Ecclesiarum de- *schismate* cimas, ad suppetias ferendas Hungariæ Regi contra Turcas. Hæc Meie- *Ecclesiæ.* rus; & prosequitur anno sequenti 1396. prolixè de eodem bello Hungari- 1396
co; sed sufficiet nobis illud paucis verbis cum Molano Militiæ sacræ capite 67. attingere. Cùm, inquit ille, Sigismundo Hungariæ Regi necesse fuit bellum parare contra Pazaitem (aliis Baiazetem) Turcarum Imperatorem, habuit voluntarios belli socios ex Gallia Angliaque non paucos, illustri loco natos. Tum Philippus Audax, qui Carolo sexto Rege phrenetico instar Regis erat, Gallis præfecit filium suum Ioannem iuuenem *Philippus* annorum circiter 25. præclaræ indolis, & omni Nobilitati gratissi- *Audax Flandriæ* mum. Ceterùm dum ad Nicopolim Galli primam aciem sibi expetunt *Comes apud Francos est instar Regis.* auidiùs, (imò rapiunt, ait Meierus,) inchoata pugna, priusquam omnis acies explicaretur, turpiter succubuerunt, quamquam plures ex Barbaris quàm ex nostris ea pugna ceciderint, anno 1396. quarto Kalend. Octo- *Infelix* bris. Capti hoc bello fuere Nobiles plùs minùs trecenti, qui fœda morte *pugna nostrorum* à Tyranno necati sunt. Inter quos Henricus Antoniensis frater Hugonis *cõtra Turcam.* Procomitis Gandensis, Ioannes verò Burgundio cum 25. Nobilibus ægrè redemptus est ducentis millibus ducatorum, fide & virtute Ioannis Helliaci, Equitis Atrebatis, qui paulò antè Pazaitæ ministrauerat. Ad quam redemptionem Gandauenses quinquaginta millia florenorum contulerunt. Hæc Molanus ex Meiero & aliis. Diuæus ista commemorat tantùm hoc anno: Rursum, inquit, Geldrici belli initia apparebant, cùm Reinardum Dominũ Schoonvorstæ ac Sichenarum Geldrus bello impeteret, Schoonvorsta obsidione cincta; à qua tamen, Ioanne Episcopo Leodiensi accurrente, discedere coactus est. Ioannæ verò Duci nostræ, Viluordiæ, Oyæ, ac Traiecti monetam signanti, obstitêre primariæ vrbes, veteri Priuilegio innixæ, quo nisi in iis vrbibus aurum ar- *Monetam* gentúmve signare Ducibus liceat; ac euicere, vt Monetariis, qui in an- *Brabanticam cudere* tedictis locis cudere inceperant, otium indiceretur. Actum eodem an- *non licere,* no de Legatis in Hannoniam mittendis, qui contra fœdera factum que- *nisi in primariis vrbibus.* rerentur, quòd Michaël à Ligniaco ex oppidis Hannoniæ Brabantiam incurrere permissus esset. Fine anni Ioannes à Calstris Eques ob dotem vxoris, quæ Henrici à Bautreshemo Domini Bergarum filia erat, cum Henrico nouo Bergarum Domino sororio suo non parum diffidebat.
Anno insequenti 1397. Antuerpia ac Bergæ incendio afflictæ, & bel- 1397
lum Geldricum rursum erupit. Erat inter Transmosanos Nobiles Ar- *Antuerpia & Bergæ* noldus Hoymenus Eques, qui priori bello Geldrico pro Brabanti- *incendio afflictæ.* nis militauerat. Hic denegato sibi, quod deberi asserebat, stipen-

dij ſupplemento, ad Geldrum ſe contulit. Præter hoc, Guilielmum Tranſ-Rhenanum è familia Geldri Boſcenſes ſupplicio addixerant, quòd motum in eo oppido concitaſſet. Meierus dicit, ob cędem in ebrietate ſua ibi factam. Hæc erant in cauſa, vt Colonienſis Archiepiſcopus ac Gelrus partim Hoymenum, partim Tranſ-Rhenanum vindicaturi, Brabantinis bellum indicerent. A quibus cùm Boſco timeretur, miſit eò Ioanna Dux noſtra Seneſcallum Brabantiæ Henricum Dominum Diſthæ, Henricum ab Horna Dominum Paruwiſij, Ioannem Dominum Weſemaliæ. Hi Gelro obuiàm procedere non auſi, quòd ciuibus ipſis Boſcum, tamquam Gelro non malè fauentibus, tuendum non crederent, eo oppido ſe continuere, præmiſſis Endouiam 300. armatis, vt eos ab hoſte tuerentur. Erat tum Gelrus Oſtreuicæ; ad quem, miſſo Caduceatore, Ioanna prælium obtulit, vbicumque vellet committendum; pollicita interim ſe centum vini plauſtra ac trecentos boues ad eum deſtinaturam, vt à prædanda Campania abſtineret. Spreta ille conditione, eadem nocte iter domum facere cœpit pauidus, quòd maximas Brabantinorum copias circa Herendalſtum conuenire intelligeret. Inſecuti abeuntem noſtri, Moſa Traiecti tranſmiſſo, Iuliam ac Gelriam cæde incendioque depopulati ſunt, Vlitinga ac Aldenhouia captis. Fine eius anni Philippus Dux Burgundiæ Valeranum Comitem ſancti Pauli in Brabantiam miſit, petiturum ab Ordinibus, vt Mechliniam ad Ducem publici negotij ergô conuenirent. Erat huius Conuentus cauſa, vt Ducatus Brabantiæ, quamquam viua etiamnum Ioanna, liberis eius, ſacramentis trium Ordinum addiceretur. Miſêre Mechliniam Legationes

Colonienſes & Geldrus, bellū Brabantis indicunt.

Turpiter fugientibus Geldris, Brabanti Geldriam & Iuliam flamma ferroq; vaſtant.

1398 ſuas vrbes ſingulæ. Inde anni proximi 1398. initio reſponſum eſt ab Ordinibus; cùm Ioannæ Principi humanitus quid acciderit, facturos ſe liberis eius quod fas foret. Ita diſſoluto eo Conuentu, toti in belli Gelrici rationibus noſtri vertuntur. Initum mox Diſthæ fœdus cum Leodienſibus, vt pari exitu hoſtis mox peteretur. Intereà Ioannes Gunderius Littæ arcis cuſtos, Dromelam & Brachtum Gelrica præſidia incendit: Gelrus verò Grauia egreſſus, Littam, alioſque aliquot pagos. Menſe Iunio Barones Brabantiæ, Ioannes Weſemaliæ, Henricus à Bautreshemo Bergarum, Ioannes Rotſelarię, Ioannes Seneſcallus Withemi Domini, Henricus à Lecca, Iacobus à Glymis Equites Traiectum mouent; eódem cum delectu ſuorum Louanienſes, & Bruxellenſes: aderat etiam Valeranus Comes S. Pauli cum Burgundicis auxiliis. Tanto apparatu 25. Iunij Traiecto profecti, verſus Nouam ciuitatem proceſſere. Inerat huic Gelrus, qui murorum firmitati diffiſus, iniecto igne, aliò profugit. Inde noſtri coniuncti Leodienſibus (quorum ductores erant Ioannes Bauarus Epiſcopus & Henricus Dominus Paruwiſij) Ruremondam circumualla-

Confœderantur & Leodienſes Brabantis contra Geldros.

uallarunt; noſtri vltra Ruram, Leodienſes inter hunc & Moſam caſtra locantes. Non erant quorumdam Leodienſium, ac maximè Epiſcopi, à Gelro auerſi animi. Ab his itaque ſeorſum, inſciis noſtris, cum Gelro pax compoſita, ac deductus Leodienſium miles. Cuius diſceſſu noſtri potiundæ Ruremondæ diffiſi, conclamatis vaſis, metu inopiæ Lennicam petiere, iam ab incolis inuadente terrore deſertam; vbi inuenta vini ad ſatiem copia, panis penuria non parum affligebantur. Diruto hoc oppido, Aquas properatum, omnibus in itinere igne conſumptis. Dum hîc eſſent, Valeranum Comitem cupido inceſſit, patrem ſuum, Iuliacenſi pridem bello anno 1371. interfectum, vindicandi: omnes Brabantinorum copias Iuliacum duxit: vnde incolæ, audito hoſtium aduentu, iam fugam aduerſa porta faciebant. Quos inſecutus Valeranus, multis eorum captis, trium millium aureorum pretio captiuos, ac oppidum, ne incenderetur, redimere compulit. His confectis, conuerſo Aquas itinere, oratis Aquenſibus, vt rerum neceſſariarum forum exhiberent, cùm nihil efficerent, verùm etiam miſſo vnico plauſtro panis deriſui haberentur, exuſto oppidi ſuburbano, atque villis finitimis vſque ad Saluatoris montem, die 18. Iulij ad Gulpam caſtra locarunt, altera verò die die Traiectum omnes rediere. Eiſdem temporibus inter varios Brabantinos Nobiles diſſenſiones oriri cœperunt; vnde pòſt aliquot prouenere excurſiones mutuæ; ad ciuilia bella progreſſuræ, niſi ſano quorumdam conſilio interuentum fuiſſet. Boſcenſes tum in oppido ſuo diſſidebant inter ſeſe; Bergenſes in Principem moti erant; Ioannes à Calſtris Louanienſium ductor Eques Arnoldum à Peda virum Bruxellæ Nobilem in certamen prouocarat. At de his aliiſque paulò pòſt. Menſe Octobri Geldrus Campaniam vaſtabundè ingreſſus, cùm noſtros contrà tendere nuntiaretur, Hezeuica Dinteraque vſtis, retroceſſit, de induciis Legatos mittens, quas vſque ad ſequentis veris initium noſtri conceſſere. Hæc Diuæus. Apud Meierum iſta prætereà huic anno adſcripta ſunt: Coit rurſum Concilium Gallicanæ Eccleſiæ apud Lutetiam Pariſiorum; cui Concilio Epiſcopos Rhemenſem, Rotomagenſem, Senonenſem, Pariſienſem, Bellouacenſem, propter accepta ab Antipapa immenſa beneficia mordicus nimis Clementinæ factioni adhærentes, Rex intereſſe non eſt paſſus. Hinc poſt longam altercationem, operam dante maximam ſchola Pariſienſi, quæ ſemper in veritate perſtiterat inuicta, decretum, vt Antipapa Pontificatu ſe abdicet, ſicut ante electionem ſe facturum concordiæ gratiâ promiſerat: quod ſi recuſaſſet, armis eum eſſe cogendum. Miſſi ad eum Petrus Aliacenſis, & Ioannes Maingrius, qui & Buſſicaudus, vir militaris. Reſpondet Antichriſtus ille, ſe Papam eſſe, & Papam moriturum: eaque in reſponſione obſtinatus perſtat. Tum ſeceſſio

Obſident ſimul Ruremondam, ſed nullo effectu, fallentibus Leodienſibus.

Brabanti Iuliacum obtinent, & ne incendant, tria millia aureorum accipiunt.

Gliſcunt multa diſſidia domeſtica inter Brabantos.

Decretum Pariſiis, Antipapa ſponte abdicet, vel armis cogatur.

tandem à Gallis ab illo facta: expectatiuæ gratiæ damnatæ; sacra beneficia à collatoribus accepta: obsessus in Auenione à magno Regis exercitu duce Bussicaudo; donec tandem furtim (vt refert Ganguinus) eductus est operâ Petri Braquemontis. Hoc anno Maria soror Ioannæ Brabantinę, vidua Reginaldi Ducis Gelriæ, pia & religiosa mulier sine liberis Bruccellæ obiit, tumulata ad Franciscanos. Guilielmus Ostrouandius Alberti Comitis Hollandiæ filius ducit rursus exercitum in Frisios: Staueram oppidum capit, Frisiamque totam imperata facere cogit. Hactenus Meierus. Progreditur Diuæus: Finientibus induciis vere anni 1399.

Moritur soror Ioannæ nostræ vidua Geldriæ.

1399 Brabantinæ vrbes Legationes ad Philippum Burgundiæ Ducem misêre, petituros, vt tanta auxilia Ioannæ Principi præstaret, quò tandem aliquando Gelrorum metus Brabantiâ dispelleretur. Sed apparante eas copias Duce, vt finem huic bello facturus videretur; ecce Legati à Gelro in Brabantiam venere, æquas pacis conditiones offerentes; & mense Iunio Rauasteni Mosæ oppido pax conclusa est, non sine offensione Philippi, quòd multa iam in belli apparatum expendisset. Boscum eo anno grauissima seditione concussum est. Exsul eius vrbis Hoochstrati captus, tortusque, sontes complures in vrbe nominabat: quos pars populi puniri, pars dimitti volebat. Quibus inter sese contendentibus, commota vrbe, in eo tumultu Dominus Veræ Zelandus in vincla coniectus est.

Pax inter Brabantos & Geldros sancitur.

Quo in Hollandiam relato, Albertus Comes, Baronis sui captiuitatem immodicè ferens, cùm nullis litteris Bosco eripere quiret, Louaniensium, Bruxellensium, ac Distensium lanas in Zelandia detineri iussit. Excusabant illi, solùm id Boscensium facinus, non omnium Brabantinorum commune esse: non tamen ob id merces Zelandiâ euehi potuere. Quare summopere eo anno laboratum est, vt sopito motu Boscensium, Veræ Dominus dimitteretur. Miscuit se Dux Burgundiæ, consiliariis suis Louanium missis; nec minore diligentia res Bergensium cum Principe suo agitata: verùm ob pertinaciam partium nihil pacificari potuit. Nouus mox turbo exortus inter Henricum Disthæ Dominum, & Reinaldum Schoonvorstæ ac Sichenarum Dominum, quorum vterque potentissimos in Brabantia fautores erat habiturus. Reinaldus Henricum è magna auri summa debitorem suum ad dandos vades compulerat: indignum id Henrico visum, à se peti, quod ab ijs qui soluendo non sunt, exigi solet: hæc dissidiorum causa. Initio

Belli initia cum Hollandis ob detentum Busciducis Veræ Dominum.

Item alius motus inter Disthæ ac Sichenarũ regulos.

1400 anni sequentis sæcularis millesimi quadringentesimi, cùm Senescallus Brabantiæ Venloniam (an Venrodiam?) arcem Pauli ab Hastricht Equitis Boscensis obsideret, grauiùs vrgeri causa Boscensium cœpit: sed illi in seditione pertinaces, nec Herendalsti, nec Lyræ ab Ordinibus acta, vt pax ijs cum Ioanna Duce foret, admittere voluere. Eiecti tum vrbe

be Patricij viri boni, Henricus Diebier, Gerardus à Bercla, & alij complures. Eodem anno Domini Houfalizæ & Bolantliæ, cum Valtero à Prelez, è Namurcensi ac Leodiensi terra Brabantiam infestarunt. Legati Namurcum ac Leodium missi, qui fœdus confractum quererentur. Namurcensis Comes mense Octobri Bruxellam veniens se de Bolandio purgauit, quòd (quamquam subiectum suum) cohibere non posset. Impositum à Brabantinis Hanuto præsidium. Crescentibus quoque in Brabantiam malis intestinis, Guilielmus à Meldert & Oliuerius à Binchemo Equites territorij Thenensis arma vterque in alterum mouebant; & Guilielmo multos auxiliares è Bruxella per Louanium aduenisse lego: Ioannes etiam à Glymis Eques, & Razo à Grauio Dominus Maleuiæ, in Gallo-Brabantia conflictabantur. Ad hæc Bruxellæ Theodoricus ab Heetvelda Eques dolo quorumdam trucidatus est, vir per omnia fortissimus; & pari sorte Arnoldus Bauius Mechliniæ periit. Ista Diuæus, quibus operæpretium pauca ex Meiero adiicere. Motus, inquit, hoc anno Imperio est ob intolerabilem ignauiam Wenceslaus Imperator, electusque in eius locum Robertus Dux Bauariæ, Palatinus idem Rheni, cui statim Coloniensis Pontifex Imperialem tiaram imposuit. Multati grauibus incendiis & ruinis Aquenses & Geldrenses, noui Principis rudimento rebellare ausi. Palæologus Imperator Græcus Lutetiam venit Parisiorum ad Regem, atque inde transmisit in Angliam, vt discordiis Regum compositis, tandem Turcis possit resisti. At inanem sumpsit laborem. Anno sequenti 1401. Ludouicus Aurelianus, patruo suo Duci 1401
Audaci omnibus modis negotium facessit. Luceburgensis ditionis administrationem à Rege Bohemiæ impetrat, fœdusque cum Guilielmo iungit Duce Gelriæ, vt patruum bello aggrediatur. Gelrium cum quingentis equitibus in Parisios secum adducit. In agro Parisiaco hinc nepos, inde patruus, copias adunant ad præliandum: sed Biturix frater Audacis, nepotis temeritatem castigat, pacificatorque intercedit. Et firma rataque futura sperabatur ea reconciliatio, sed breui tamen tempore perseuerauit. Reuersus domum Gelrius diem suum obiit sine liberis 14. Kal. Martias, tumulatus cum Catherina vxore apud Munichusam, succedente illi in Iuliacum, Gelriam & Zutphaniam, Raynoldo fratre Quarto eius nominis. Hucusque Meierus. Eodem anno, commemorante Diuæo, mense Maio Dominus Hensbergæ Boscensium agrum infestabat: quo metu depulso, Boscenses, conuocatis Ostreuicam ceteris vrbibus, exposita causa dissidij, eaque in exsulum perfidiam reiecta, orabant, vt paci inter eos ac Principem conciliandæ studerent. Reuersi vrbium Legati ab Ostreuica Bruxellam, Ioannam ad pacem Boscensibus dandam inclinarunt; Boscenses tamen nulla ratione induci potuerunt, vt

Prætereà Namurcenses quidam & Leodienses de Brabantis prædas agunt.

Quin & Bruxellæ Mechliniæque singuli Equites fædè trucidantur.

Initia simultatum inter Aurelianum, eiusque patruũ Audacem.

Buscoducenses vix tandem à tumultu discedunt.

Laboratum item Distensi ac Sichenési pacificandis, sed in vanum.

vt veniam antè actorum peterent. Mense Septembri Dux Burgundiæ,
adducto Bruxellam Antonio filio, vt eum Ducem Ordines cooptarent,
idem ac pridem anno 1398. responsum tulit. Laboratum interim quoque
Disthæ ac Sichenarum Toparchis pacificandis; sed Distensis controuer-
siam Ordinum arbitrio committere noluit. Itaque varij Conuentus ea
1402 de re frustrà habiti. Sequenti anno 1402. Atrebati celebratæ nuptiæ An-
tonij, futuri Ducis nostri, & Ioannæ filiæ Valerani Comitis S. Pauli. Re-
formata Respublica Thenensium à Louaniensibus ac Bruxellensibus;
eiectique qui repetundarum accusabantur, Ioannes ab Halla, Henricus
ab Oudeuorda, Franco Oliuerij. Redditus vitales, quibus ærarium pænè
oppressum erat, in hereditarios mutari fuit necessarium, vt annuis red-
dituum solutionibus minùs grauaretur, non sine graui incommodo:
iis etenim redditibus etiamnum ciuitas obnoxia est, qui sine hac muta-
tione, morte eorum qui eas percipiebant, perituri fuerant; sed tum rebus

Sichenensis armis se vindicare parat.

afflictis non aliud remedium dabatur. Reinaldus Dominus Schoon-
vorstæ variis Conuentibus nihil inter se ac Distensem agi perpendens, ex
arce Louaniensi (cuius ipse custos erat) trans Mosam concessit, amico-
rum suorum viribus iniuriam sibi factam vindicaturus: nam paulò antè
quoque Gelriæ Dux, Comes Blanckenhemi, & Abbas Prumiæ rescri-
pserant Louaniensibus, vti Schoonvorstio satisfieret: nam Distensem
ab iis facilè cogi posse, qui ciuis eorum esset. Eodem etiam pænè tem-
pore Dominus Calidi-montis, auxilio Domini Hufalizæ, armata manu
ingressus Gallo-Brabantiam, Bossutum exussit, priuatam ob causam
Ioanni Domino Bossuti discors. Hoc anno mense Octobri Henricus à
Lecca Eques, Dominus Hezeuicæ, Boscensium exsulum fotor maxi-
mus, Bosci, complurimis suorum cæsis, captus est, licet incolumitate
pacta eò vocatus esset. Cui liberando quamquam Nobilitas omnis in-
sudaret, non tamen nisi sacramentis viro nobili indignis obstrictum

Boscoducum obsidetur à Nobilitate, ob casos Hezevvicanos, captumque Hezevvicæ Dominum.

Boscéses dimiserunt. Vnde Nobilitas, indicto ei oppido bello, ciues vbi-
cumque inuentos vinclis compingebant, occidebantque etiam nonnul-
los. Maximus ob eam rẽ hostis Boscensium erat Dominus à Meghem;
sed controuersia mense Ianuario Bruxellæ sopita est. Fine eius anni
Henricus Eueloga, Valterus Eueloga cum Henrico filio, Henricus &
Walterus Wittemanni Cunradum Dominum Elsboæ fratrem Reynal-
di, Domini Schoonvorstæ & Sichenarum, Louanij interemerunt, in
ædibus Ioannis ab Huffla Senatoris cubantem noctu insidiis aggressi

Fœdum latrociniũ Louanij commissũ magnas dat turbas.

7. Martij. Inquisitum in auctores facinoris, & Henricus Eueloga captus
capite luit. Nihilominùs Cunradus filius, & Reinardus frater Cunradi,
nec non Henricus Comes Salinæ ex sorore nepos, confestim missis Lo-
uanium fecialibus, aqua & igni oppido interdixere: moxque, coacto
arma-

armatorum numero, Mosam transgressi per Lossensem Comitatum Sichenas versus processêre. Misêre Legatos obuiàm Louanienses, bellum deprecantes, deque facinore vrbem excusantes, quod à peruersissimis quibusdam patratum, sibi non minùs quàm consanguineis displiceret: nam se & de quibusdam auctoribus supplicium sumpsisse, & sedulò curare, vt in ceteros pariter animaduerteretur. Placati iis excusationibus, vt rationi consonis, Schoonvorstij omnem in Louanienses iram deposuere. Hæc Diuæus. Eodem hoc anno (teste Meiero) Rex Galliæ Carolus Sextus, recepta vtcumque sanitate, fratrem suum Ludouicum Aurelianum Vicarium sibi constituit. Is statim nouam collationem indicit, & neque Ecclesiæ ministros immunes esse sinit: qui inter se discordes magnam conciunt turbam. Guido Pontifex Rhemorum cum suis pendere detrectat; econtrà Archiepiscopus Senonum iis qui contribuere recusarent, aqua & igni interdicit. Rex in morbum suum recidit. Aurelianum Magnates tamquam per ætatem imprudentem & minimè idoneum rerum procuratione mouent, eamque Burgundioni Philippo Audaci eius patruo reddunt; qui vel ipse nouam collectam cogere conatur; sed Rhemensis nimis obstat. A Gallis quoque Henrico Anglorum Regi bellum indicitur, quòd Richardum suum Regem ac Dominum per summum scelus prodidisset & occidisset, Reginamque bonis suis spoliasset; pridie Kalend. Martias natalis Caroli, posteà Septimi Gallorum Regis. Ista Meierus. Progreditur Diuæus ad annum sequen-

Magna itē turba in Francia ratione exactionum etiam Ecclesiasticis ab Aureliano impositarum.

A Gallis Henrico Anglorum Regi bellum indicitur.

tem 1403. Initio, inquit, anni proximi Bruxellæ ob cædem Theodorici 1403
Heetveldij Equitis tumultuari cœptum. Filij etenim eius, Ioannes, Guilielmus & Valterus Equites, quòd Dominum Nicolaum Sueuum Equitem & Wenceslaum cognomento Ducem eius facti insimularent, ab iis ad singulare certamen prouocabantur; quod ne fieret, maximè Reipublicæ Bruxellensium intererat, cùm vtrimque maximum consanguineorum numerum in partes attracturi forent, si res certamini committeretur. Louanienses plurimùm his conciliandis studuere, suo malo edocti, quantum ex huiusmodi ciuilibus discordiis incendium sæpiùs oriatur. Composita est eodem anno Niuellensium causa, qui quòd Henricum à Lecca Senescallum, quemdam ciuem suum vrbe educentem, vi armata prohibuerant, in offensam Ioannæ Ducis reciderant. Hoc quoque anno Engelbertus Comes Nassauiæ filiam Ioannis Domini Leccæ & Bredæ vxorem duxit. Erat illi genus ab Adolpho Imp. deductum: Adolphus Ottonem, Otto Henricum, Henricus Ottonem alterum, hic Ioannem, Ioannes Engelbertum hunc genuerat. Porrò Philippus Dux Burgundiæ, quamquam Antonium filium eius secundogenitum Dux nostra Ioanna diu antè adoptasset, veritus tamen, ne ea mortua, illi obstaculum

Niuellenses in gratiam recipiuntur pro eo quòd ciuem suū educi armis prohibuissent.

staculum aliquod in adipiscendo Lotharingiæ, Brabantiæ, ac Limburgi Ducatu oriretur, plurimùm nitebatur Antonio, viua adhuc Ioanna, Principatum confirmari; pollicitus Ordinibus Brabantiæ, si id fieret, Antuerpiam Mechliniamque perpetuò Brabantiæ connexurum; Teneramundam verò eatenus Brabantinorum potestati concessurum, donec terram de Cuyck & Grauiam suis sumptibus recuperasset. Ceterùm frustrà hæc; cùm Brabantini nihil de Ducatus successione, viua Principe, agere velle responderent. Venerant non multò pòst à Wenceslao Eximperatore Rege Bohemorum Legati, Ducatum suo Regi secundùm conuenta anni millesimi trecentesimi quinquagesimi sexti postulantes: quibus idem quod Burgundo responsum datum est. Nec ob id proposito Dux Burgundus desistebat, verùm Nobiles Brabantiæ aggressus, paulatim complures eorum partim pollicitationibus humanioribus, partim donis in suam voluntatem pertraxit. Quorum opera, conciliatis sibi vrbium Senatoribus, fine huius anni Bruxellam venit; vbi in celeberrimo Ordinum cœtu Antonio filio eius in præsens gubernacula Ducatus tradita sunt, ita tamen vt Ducis nomine adhuc abstineret. Ita Diuæus; quibus lubet pauca ex Meiero attexere. Hoc anno, inquit ille, in mari Hollandico tum admodum procelloso & alto capta mulier marina, nuda & muta, portata in oppidum Edam, & inde Harlem, vestita est, didicitque edere panem & lactaria, & vixit annos multos semper muta. Didicit item nere, & honorem exhibuit sanctæ Cruci, quamuis muta. Hæc ille, adstipulaturque Chronicon Hollandicum. Redeo ad Diuæum. Initio anni sequentis 1404. Dux Philippus Bruxella digressus Hallis Hannoniæ obiit 6. Kal. Maij. Mox Ioanna Duce Ducatu se abdicante, eumque Antonio, pacto certæ aureorum summæ intercedente, tradente, Ordines Antonium Rectorem Brabantiæ crearunt. Iurauit is omnia Brabantiæ iura se rata habiturum, mense Iunio, in celeberrimo Ordinum Conuentu. Exinde Ducis Limburgi nomine assumpto, edixit ne quis Nobilis aliquem (nisi domesticus esset) insignibus suis vestiret. Insequenti anno 1405. Antonius noster, Limburgi Dux Bochoudam obsedit, Bruxellensibus ac Louaniensibus castra sequi detrectantibus hac occasione. Erat tum Amtmannus Bruxellensis Ioannes à Grimberga Dominus Aschæ: qui, quòd Ioannem Disthemum Prætorem Boscensem, ob supplicium de ciue Bruxellense, quamquam interdicente Senatu Bruxellense, sumptum, perpetuo exsilio multasset, (quasi vltra modum potestatis excurrens) à Duce captus ac Genappam missus erat: hæc obsequia detrectandi causa. Eodem anno Ioannes Dux nouus Burgundiæ & Comes Flandriæ cum Antonio ac Philippo fratribus, Ioannes Episcopus Leodiensis, Ioannes

Multa offert Audax Brabantis vt filium Antonium recipiant, sed nondum obtinet.

Item instat pro Brabãtia successione Rex Bohemiæ.

Stipenda quædam, de muliere marina in Hollandia capta.

1404

Antonius Burgundus creatur Brabantiæ Rector.

1405

Mortuo Audace, eius filij & alij in Aurelianũ mouent.

Ioannes Comes Cliuiæ, Lutetiam mouerunt, vt Ludouicum Aureliani Ducem Parisiis pellerent. Cœperat iam inter Burgundos ac Aurelianos bellum intestinum, Philippo Duce etiamnum viuo, vt suprà diximus. Porrò hac vice etiam certatum non est, pace quorumdam enixo studio specie tenus conciliata: quæ simultas, maximo Franciæ malo, in acerbas tandem dissensiones erupit. Ita Burgundus Picardiam, Aurelianus Aquitaniam, ab Anglis tutaturi petunt. Ineunte anno proximo 1406. Dux Limburgi Antonius in Brabantiam reuersus, Ioannem à Noua platea Equitem, Razoni à Grauia Prætorem Louaniensium substituit. Intereà Bruxellenses indignè ferentes Ioannem Duschenum, de quo dictum est, (mirũ, nam suprà vocatur Disthenus) liberè Prætura Boscensi fungi, Ascanum verò Genappæ custodiri, Simonem Tremillium familiarem Ducis in vincula coniecerunt. Quo Dux intellecto, Viluordiam profectus, copias colligere cœpit, vt agrum Bruxellensem inuaderet. Porrò Louanienses veriti Bruxellensibus, multis precibus à Duce obtinuere, vt Louanij de conditionibus, quibus in gratiam reciperentur, deliberaretur. Statutum ibi, vt persolutis octo millibus aureorum, Scarebecam vsque Duci supplices occurrerent. Hinc Kal. Decembris Ioanna Princeps nostra viuis excessit, cùm Ducatum Lotharingiæ, Brabantiæ ac Limburgi quinquaginta & vno annis, minùs diebus triginta tribus, possedisset. Cuius corpus Bruxellæ in Carmelitarum choro conditum est: ac penes eam iacet filius Guilielmus, quem ex Guilielmo Comite Hannoniæ ac Hollandiæ sublatum infantem amiserat. Hucusque Diuæus. Mortem eius Meierus commemorat his verbis & laudibus: Kalend. Decembris Ioanna Dux Brabantiæ, vidua Wenceslai, multo confecta senio, post alterum & quinquagesimum Imperij sui annum sine liberis moritur. Apud fratres Carmelitas Bruccellæ sepelitur, mulier sancta & omnium virtutum genere referta: quæ nocere nemini & prodesse multis semper studuit, chara suis popularibus, omniqúe Nobilitati venerabilis. Antonio fratri Ducis Ioannis Burgundi iuxta voluntatem patris Philippi Brabantia obuenit, ideò quòd defuncta hæc Ioanna soror esset eius auiæ maternæ, seu magna matertera. Sic ille. Illustres & clari sub hac Principe in Brabantia præter suprà nominatos reperiuntur tum in expeditione illa anni 1371. contra Geldros, tum in signandis quibusdam publicis tabulis ex Louaniensibus, à Wilra, à Calstris, à Wecselia, Suarterius, à Maloponte, à Limingis, à Wanroda: ex Bruxellensibus, à Selleca, ab Hamma, à Berthemo, à Tumbis, ab Ascha, à Lathemo, ab Hellebeca, à Melderio, ab Ada, ab Elsta, à Mera, Pipenpoij: ex Gallo-Brabantia, à Mariansarte, à Glimis, de Molebesia, à Trasiniis, à Iauchia, à Dongelberga, à Fontanis, à Melino: ex Marchia Antuerpiensi,

Coit pax, sed parum duratura.

1406

Moritur Ioanna nostra, Bruxellæ ad Carmelitas sepulta.

Encomium eius ex Meiero.

Illustriores huius temporis in præcipuis vrbibus.

Illuſtres tunc Marchiæ Antuerpienſis.

pienſi, ab Immerzela, à Sompeca, à Berchemo, à Craienhema, Dominus Grobbendongæ, à Noua platea, à Pollana, à Ligno, à Scadenbroucca, à Nouoburgo, à Reniſſa, à Ranſto, à Kerza, à Bergis: ex iuriſdictione Boſcenſi, à Geldorpa, à* Goura, Dicbier, à Boxtella, Cocus: ex Præfectura Thenenſi, ab Eleshemo, à Carsbeca, à Melderia, à Durato, à Winga, à Winthemo. Adderem plures, ſed quando finis?

* Goera,

ANTONIVS BVRGVNDVS

NEPOS SVPERIORIS, XXXV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis nouem.

Antonius Louanij inauguratur, ac deinceps in aliis vrbibus.

1406 CVRATO Ioannæ Ducis funere, Antonius cum ampliſſimo Nobilium comitatu (verba ſunt Diuæi) Louanium profectus, Principatum gentis ibidem de more ſuſcepit 18. die Decembris anno huius ſæculi ſexto. Florebat tum nobilitate Brabantia, niſi quòd dominiorum magna pars ad exterorum poteſtatem peruenerat. Louanio profectus Dux Antonius, Bruxellæ 21. Decembris, &
1407 Antuerpiæ 2. Ianuarij inauguratus eſt. Menſe Iunio anni ſequentis 1407. Dux noſter Razonem à Grauio Dominum Maleuiæ Louanienſibus Prætorem dedit. Obiit eo anno 12. Auguſti Ioanna coniunx Ducis, filia Valerani Comitis S. Pauli, quam Furæ condi iuſſit. Eodem anno Ioannes Dux Burgundiæ frater Antonij Ludouicum Aureliani Comitem, cuius aliquoties ſuprà meminimus, interfici iuſſit Lutetiæ, conducta ad id ſicariorum manu haut magna; vt Francorum Hiſtoriis latiùs proditur. Ita Diuæus. Chronographus Leodienſis in Ioanne Bauaro his verbis narrat: Hoc anno Ludouicus Dux Aurelianenſis, frater Caroli Sexti Francorum Regis, conduxerat quemdam, vt Ioannem Burgundum proditoriè perderet. Reſciuit hoc ille, & ait: Perde illum qui te miſit, & conduplicabo mercedem tuam; & factum eſt ita 22. Nouembris feria 3. Pariſiis poſt cœnam, cuius occaſione plus decies centena millia hominum periiſſe leguntur. Sic ibi. Interim Dux noſter, ait Diuæus, apparabat bello Tranſmoſano neceſſaria, vt Reynaldum Gelriæ Ducem clientelam cauſa Grauiæ oppiduli profiteri armis cogeret, ſimulque vt Traiecten-

Ioannes Burgundus Antonij frater Aurelianum Pariſiis trucidandum curat.

ANTONIVS BVRGVNDVS, XXXV. BRAB. PRINCEPS.

Traiectenses subigeret, Leodiensium instinctu obsequia denegantes. Leodienses Ioanni Bauaro Episcopo tum discordes, eo pulso, Theodoricum ab Horna filium Henrici Domini Paruwisij Episcopum elegerant. Quare Bauarus ad fratrem Guilielmum Hanoniæ Comitem profugus, eius ope Leodienses incursionibus paulò antè lacessierat. Porrò Traiectenses, nuntiis in Brabantiam missis, differri aduentum Ducis postulabant, donec inter se deliberarent, num tutò Duci sacramenta præstituri forent, cùm Bauaro, vt Episcopo Leodiensi, paulò antè fidem dedissent. Qua excusatione spreta vt friuola, nihilominùs profectus est Dux noster, comitante Philippo fratre Comite Niuerni, Valerano socero, Comite Namurci, Dominis S. Georgij & Croiaci, ac Brabantiæ Nobilibus aliquot. Louanienses enim ac Bruxellenses palàm auxilia denegarant; ad quos à Leodiensibus litteras ac nuntios clandestinos missos lego, qui eos à præstanda Duci ope auerterent. Dum iter ingrederetur, Ducem vexillum vrbis suæ efferri volentem Louanienses prohibuere, apudque ceteras vrbes idem fieri effecere. Vnde irarum ille plenus, tamen ne exteri auxiliares diffluerent, per terras Leodiensium processit. Quo comperto, Leodienses ad 20000. hominum Traiectum mouerunt, volentes Theodoricum Episcopum suum simul cum Duce ibi inaugurari. Potentia tamen eorum qui cum Duce venerant, ne quid acerbius tentarent, obstitit. At Traiectenses summo honore excepto Duci sacramenta fecere, Leodiensibus, pactis cum Duce induciis, iam dilapsis. Quibus peractis Dux, transito Mosa, Gelrum ad obsequium redegit. Hic etenim ferox initio, ac Roberti Imperatoris fœdere tumidus, Ducis copias nihili fecerat. Nam Robertus Imperator, missis ad Antonium minacibus litteris, Brabantia cederet, aut sibi beneficiarij fide adstringeretur, edicebat. Sed Duce iam Falcoburgum progresso, & Imperator cum iis quas Gelri subsidio parabat copiis recesserat, & Gelrus in castra Brabantica veniens fidem Duci iurauit. His peractis, Dux Orscotum, dimisso exercitu, venit, irâ in vrbes Brabantiæ, ob negata auxilia exæstuans. Itaque nullam earum ingressus præter Antuerpiam, in Franciam ea hieme discessit, demandata cura Reipub. Senescallo Brabantiæ, & Petro à Cranedonga Cancellario. Initio anni sequentis 1408. Traiectenses, qui recepto Duce nostro, ac Theodorico nouo Leodiensium Electo repulso, non parum Leodienses commouerant, Bauarum oppido suo recepere. Quod factum, præter veteres iniurias, ita tumultuatricem gentem concitauit, vt sine mora, sumptis armis, ad oppidi obsidionem accurrerent. Non latebant hæc Ioannem Ducem Burgundiæ Bauari sororium, etsi Lutetiæ negotiis implicitum arduis, vtpote accusatione in Aurelianum proposita, qua iustè

Mouet Antonius noster contra Geldros & Traiectenses.

Negantibus Louaniensibus, Bruxellensibus ac aliis auxilia, nihilominùs expeditio procedit.

Traiectenses Duci sacramentum dicunt.

Item Geldrus.

1408

Leodienses Bauarum Episcopum suum eiectum obsident Traiecti.

iuſtè eum interfectum commonſtrare nitebatur: quam proculdubiò, eo diſcedente, non parum æſtimationis perdituram conſtabat, Principibus omnibus pænè Francici Regni aut hoſtibus ſuis, aut non niſi ſimulatè amicis. Poſtpoſita tamen ea manendi neceſſitate, vt conſanguineo & affini ſubueniret, è Francia in Flandriam conceſſit; vbi Guilielmo Bauaro Comiti Hannoniæ & Hollandiæ collocutus, in Leodienſes, ſimul cum Philippo Ducis fratre, Guilielmo Namurcenſi, Petro Luceburgẽſi, Couuerſanæ Comite, ac Angiæ Domino Engelberto Angiano mouet. Cui Leodienſes, relicta Traiecti obſidione, ad 50000. hominum haud procul Leodio occurrerunt, ductore nouo Epiſcopo ac patre eius Henrico. Collatis ſignis victi ad internecionem ſunt Leodienſes, cæſis Theodorico Electo cum Henrico patre & alio fratre; redactiſque mox in poteſtatem Bauari omnibus diœceſeos ciuitatibus, Ioannes Burgundus in Franciam rediit. Non erat tamen, teſte Meiero, incruenta Burgundo hæc victoria, amiſſis pugnatoribus ſcilicet paulò minùs ſexcentis. Eo prælio, ait ipſum Chronicon Leodienſe recèns editum, triginta ſex millia Leodienſium extincta fuiſſe ſcribunt. Abſtinuerant ſe ab hoc bello Antonius Dux noſter, ac Valeranus Comes S. Pauli, pactorum, vt ferebatur, gnari, quibus Bauarus Theodorico Hornano Epiſcopatum ſe ceſſurum promiſiſſet. Eodem hoc anno quærebatur Duci noſtro Antonio noua coniunx Eliſabeth filia Ioannis Luceburgenſis, Ducis Gorlitij in Auſtria; qui frater erat Wenceſlai Eximperatoris Regis Bohemiæ, & Sigiſmundi tunc Hungariæ Regis, poſteà Imperatoris, filius verò Caroli Quarti Imperatoris. Doti dixit huic puellæ Wenceſlaus patruus Ducatum Luceburgi, Comitatum Ciniaci, & Aduocatiam Alſatiæ, quæ Wenceſlaus olim Dux noſter ex patrimonio poſſederat; ac ſimul inducta ſunt ſeu obliterata pacta anni milleſimi trecenteſimi quinquageſimi ſexti, cum Carolo Imperatore à Brabantinis inita, Antonium iuſtè Brabantiam poſſidere declarato. Obſtare nitebatur huic connubio Robertus Imperator, ne Wenceſlao deceſſori ſuo vires accreſcerent, ſed fruſtrà. Porrò maturanti in Brabantiam ſponſæ Dux Antonius Engelbertum Naſſouium Dominum Bredæ, & Epiſcopum Catalunenſem obuiàm miſit. Anni proximi 1409. menſe Iunio (an Iulio?) ſponſa Louanium venit, donata ab Senatu vrbis argenteis aliquot amphoris, tribus vini vaſis, ac pannis aliquot Louanienſibus: inde Bruxellam profecta 17. Kalend. Auguſti Duci coniuncta eſt. Aderant huic ſolemnitati fratres Ducis, Comites Hollandiæ, Namurci, aliique complures. Compoſita eſt paulò pòſt à Burgundo inter Ducem noſtrum Antonium ac Guilielmum Hollandiæ & Hannoniæ Comitem controuerſia ex dote, quæ Ioannæ Duci olim noſtræ ex priori connubio debebatur: ſoluitque Guilielmus 1409

Ioannes Burgundus Bauari ſororius copias contrahit, Bauaro liberando.

Cæſi Leodienſes ad triginta amplius millia.

Ducit Antonius noſter ſecundam coniugem cui dot Lutzenburgum.

Celebrantur nuptiæ Bruxellæ.

ex arbitrio Burgundi Duci noſtro ſeptuaginta millia ſcutatorum veterum. Quibus peractis, circa finem anni Burgundus Ducem noſtrum ſecum in Franciam abduxit.

1410

Parit Eliſabetha Duciſſa filium, maximo omnium gaudio.

Anno proximo 1410. menſis Iunij die 11. coniunx Antonij Ducis noſtri filium peperit, maximo cum omnium gaudio. Misêre eò vrbes Legationes frequentiſſimas, quæ Baptiſmo infantis intereſſent. Lego Louanio miſſos ad ſexaginta. Ioannes Epiſcopus Leodienſis & Dominus Hensbergæ infantem à Fonte ſuſceperunt. Creſcentibus tum in Francia Aurelianæ factionis fœderatis, Dux Burgundiæ Ioannes, verſo in ſuam factionem Rege Carolo, immenſum exercitum in Franciam conuocat, quaſi Regi à coniuratis tutando. Reuerſus in Brabantiam Dux noſter, menſe Auguſto, maximo delectu habito,

Parat Antonius expeditionem in Franciam.

pulcherrimas copias fratri Pariſios adduxit. Nam ſagittariorum cohortes ab vrbibus miſſas lego. Haud procul Lutetiâ aberant Aurelianæ factionis Principes. Sed dum certamen ab omnibus expectatur, Duce noſtro Antonio & Duce Biturigum annitentibus, Vinceſtriæ pax ſecunda huius inteſtinæ diſcordiæ parum duratura coiit. Etenim Burgundiæ ac Biturigum Duces ea pace gubernaculis Reip. amoti, dum quiſque ea

Renaſcitur inter Antuerpienſes & Mechlinienſes vetus Stapularum controuerſia.

repetit, pacem turbauêre. Eodem anno inter Antuerpienſes ac Mechlinienſes vetus Stapularum renata controuerſia. His Ioannes Burgundiæ Dux & Flandriæ Comes, illis Antonius noſter eius frater, fauebant; eo ardore, vt aliquanto tempore inimicitias inter ſe gererent. Antuerpienſes ſtructo ad Rumſtam caſtello, Mechlinienſes non paruis damnis afficiebant.

1411

Initio anni ſequentis 1411. turbata pace Vinceſtriæ, cùm Armeniaci (ita Aurelianæ factioni tunc nomen) indicto Duci Burgundiæ Ioanni bello, Lutetiam tentaſſent; Ioannes Dux, collectis totius Flandriæ

Varia fortuna Antonij noſtri & fratris in Francia.

viribus, adſcitoque Antonio noſtro fratre, Ioanne Bauaro Leodienſi Epiſcopo, eiuſque fratre Guilielmo Hannoniæ & Hollandiæ Comite, in Verumanduos iter fecit: vbi captis Hana, Nigella, Roya, Chaumaco, cùm deinde Mondiderio aſſideret, facta à Flandris fœda diſceſſione, domum reuerti compellitur. Hinc Armeniaci, quaſi eo fugiente, cornua efferre: ſed ille rurſus Pariſios profectus, effecit, vt Armeniaci proſcripti à Regio Senatu, etiam ſacris ab Vrbano Pontifice mouerentur: dein variis ciuitatibus eos expulit. Porrò Dux noſter Antonius menſe Octobri in Brabantiam reuerſus, ſubſidia à ſuis petiit, quatenus Nobiles quoſdam

Luceburgẽſes quoſdam rebelles Antonius domat

Leucorum ſeu Luceburgenſium ſibi rebelles domaret; moxque in Leucos mouens, Luceburgi aliiſq; eius Regionis oppidis ſumma gratulatione exceptus eſt. Reſiſtebat Huardus Elternæ Dominus, quem Ludouicus Aurelianus Dux, demandatâ ſibi olim à Wenceſlao Bohemiæ Rege Leucorum curâ, Præfectum ibi conſtituerat. Itaque ille (licet mortuo Aureliano) vt perpetuam Præfecturam prætendens, cùm à Duce obſideri

ri vereretur, Clunetum cognomento Brabantum, Armeniacorum for-
tiſſimum ductorem auxilio exciuerat. Venit Clunetus Mommędiam
cum validis copiis: in quem facto impetu Brabantini, non parua clade
afficiunt: elapſus ille Leucis profugit: Huardus verò, deſperata ope, El-
ternis Ducem recepit; moxque Mommedia, Danuillerium, Orchimons
Duci ceſsêre: quibus peractis Dux in Brabantiam rediit. Sequenti an-
no 1412. Duce noſtro Antonio in Bateburgi obſidionem copias colli- 1412
gente, vrbes delectum ciuium fieri nolebant, agitabantque ſecreta inter
ſeſe conſilia, vt vi prohiberent, ſi quid ob hoc Dux moliretur. Proinde
Legatos Leuienſium ac Thenenſium Louanium euntes Dux interce-
pit, paria in Bruxellenſes meditatus, niſi miſſa Louanio ſagittariorum

Detrectant Brabanti Antonio in exteros dare auxilia.

manus Bruxellam ſaluos deduxiſſet. Euocati mox Ordines Viluordiam:
vbi Dux in frequenti Principum Conuentu de vrbium proteruia multa
conquerebatur. Aderant è ſingulis vrbibus Senatores aliquot: qui benè
defensâ Reip. ſuæ causâ, nihil à ſe proteruè actum excuſabant; verùm
ſingularum vrbium iura malè à Duce defendi, aſſiduis Francorum bel-
lis implicito, vt ſe abundè commonſtrare poſſe affirmabant, ſi è Ducis
conſilio aliqui delegantur, qui per ſingulas vrbes profecti omnium que-
relas perciperent. Datum mox id negotij Henrico à Bergis Seneſcallo

Ordines palàm proteſtantur iura vrbium malè à Duce defendi, & probationem offerunt.

Grimbergæ Domino, Enghelberto à Marca, Arnoldo à Craienhemo,
Guilielmo Bontio Equitibus, & Ægidio à Viue-monte, Duce interim
Turnohoudæ commorante. Profecti ergo Louanium, Bruxellam,
Thenas, Niuellam, Leuiam, auditis ſingulorum querelis, Turnohou-
dam detulerunt. Querebantur ſanè Louanienſes ac Bruxellenſes, iudi-
cia Scabinorum ſuorum à Lyranis ſperni, ceteriſque qui iuriſdictioni
Antuerpienſium ſubiacent. Louanienſes item ſuorum Scabinorum iu-
dicia à Leuienſibus in eorum territorio prohiberi; Thenenſes ac Le-

Miſſi Legati ad omnes vrbes, varias querelas attulerunt.

uienſes Legatorum ſuorum captiuitatem: omnes verò hæc pariter,
terram Cuyckenſem, Grauiamque adhuc in manibus Gelrorum con-
ſiſtere; arces Tranſmoſanas oppignoratas non redimi; Boſcenſes non
vindicari, quibus paulò antè Guilielmus Gentius Eques, ſubita in-
uaſione occupata vrbe, ingens damnum intulerat. His viſis, auditiſque
Dux, dimiſſis Leuienſium ac Thenenſium captiuis, iura cuiuſque vr-
bis ſe in poſterum defenſurum ſpopondit; moxque redintegrata ami-
citia, menſe Aprili Bruxellam rediit. Obiit hoc anno Henricus à Bau-
treshemo Dominus Bergarum, relictis Ioanna ac Oda filiabus, qua-

Auditis querelis Dux ſe omnia correcturum ſpondet, ſicque amicitia redintegratur.

rum illa Ioanni Domino Glymarum, Oda verò Florentio à Borſelo nu-
pſerant. Inſequenti anno 1413. Ioannes à Schoonvorſta Dominus Mo- 1413
nioyæ ac Cranedungæ, cum Hornæ Domino conflixit in finibus Cam-
paniæ Brabanticæ. Bruxellenſes Guilielmum ab Aſca Prætorem ſuum

Bruxellenses Praetorem suum proscribūt, nequidquam indignante Duce

exsilio multant summa cum indignatione Ducis, eiusq; exsilium à ceteris vrbibus Viluordiæ confirmatum est. Ioannes à Glymis & Florentius à Borsela suprà nominati, generi Henrici Domini Bergarum, de soceri hereditate contendentes, hac lege pacati sunt, vt Florentius, perceptis aliquot aureorum millibus, Ioanni Bergas cederet. Ineunte anno 1414.
1414 cùm Dux noster ingens tributum à Brabantinis postularet, decretum ab Ordinibus Louanij congregatis, ne Duci acquiescerent, nisi singularum vrbium defectus, vt Turnohoudæ nuper promiserat, restauraret. Agebatur eo anno summo labore de Thoma Disthæ Domino Duci reconciliando. Erat causa eius eiuscemodi: Disthenses se ab eo iniustis vectigalibus onerari Duci questi fuerant: ille edicto Ducis iussus nihil vltra debita onera ciuibus suis extorquere, Henricum Papam oppidi Scabinum ad Palatium suum euocatum occidi curarat, acerrimum ciuium propugnatorem. Tulit hoc Dux Antonius grauissimè, vt & quod Sichenas à Schoonvorstæ Domino emisset in Ioannis Schoonvorstij Monioyæ Domini præiudicium, ad quem, mortuo Schoonvorstio, eæ rediture erant. Thoma itaque Distha pulso, Ioannem Sueuum Patricium Bruxellæ oppido præfecit, Ægidio à Monte Quæstore addito, mutatisque eius oppidi Magistratibus. Thomas Louanium profugerat; vbi cùm iure ciuium eius vrbis, quo neminem inauditum bonis pelli licebat, sese tueretur, ab Ordinibus ac præcipuè Louaniensibus de reconciliatione eius sedulò agitabatur. Verùm obfirmatus aduersum hæc Dux, numquam tot hominum precibus molliri potuit. Erat Thomæ frater Episcopus Argentinæ, qui iussu Sigismundi Imperatoris in Brabantiam veniens in mandatis habebat, sollicitare Ducem, vti Thomam in gratiam reciperet; si is refragaretur, opem ab Imperatore polliceri. At Thomas, vt erat homo perduellionis omnis ac perfidiæ hostis maximus, fratri respondit, malle se patria laribusq; exactū, quoad viueret, exsulem agere, quàm receptis in Principem suū externis auxiliis perfidię crimine conspurcari. Qua eius responsione ad Palatium relata, Dux, patefactis postulationi Ordinum auribus, Thomæ ignouit, coronatorū tamen septem millibus multato, antequam patrimonium restitueretur: simul etiam pax inter eum ac ciues suos reformata est, eiectis in exsilium Popæ (an Papæ?) interfectoribus. Paulò antequam hæc fierent, Carolo Rege Francorum in Armeniacam factionem nomen dare cōpulso (erat enim is iam multis annis maxima anni parte insania oppressus) bellum in Burgundiæ Ducem Ioannem proclamatū fuerat, omnium pænè Francię Procerum conspiratione. Suasu itaque Armeniacorum Rex Lutetia exercitu producto, Compendium, Suessiones, Laudunū, omniaq; vsque ad Atrebatum in potestatem redigit. Obsessi Atrebates arctissimè. Tandem Antonius Dux noster cum

Noua difficultas à Thoma Distha Domino.

Dudum Louanienses frustrà laborant Thomam Duci reconciliare.

Tandem ipsius Thomæ quadā probitas euicit iram Ducis.

Obsidetur Atrebatum a Rege Franciæ.

Mar-

Margareta ſorore vxore Comitis Hannoniæ & Hollādiæ in caſtra Regia
profectus, ſummo labore perſuaſo Rege, pacis Atrebatenſis auctor fuit;
quæ menſe Februario Lutetiæ in magna feſtiuitate omnium Principum
ſacramentis fuit confirmata. Eodem anno Valeranus Comes S. Pauli,
quem Antonius Dux noſter vniuerſo Luceburgenſium Ducatui præfe-
cerat, Nouam-villam Moſæ oppidum à Ioannis Domini Orchimontis
præſidio inſeſſum expugnauit. Hoc quoque anno variæ Legationes miſ-
ſæ, ad controuerſiam inter Ducem noſtrum ac Sigiſmundum Impera-
torem, quæ de Luceburgenſi Ducatu interceſſerat, dirimendam. Placuit
tandem, vt mutuo colloquio rem diſceptarent, quod aliam ob cauſam
irritum fuit. Anno inſequenti 1415. pridie Idus Aprilis Valeranus Co-
mes ſancti Pauli Iuodij Leucorum ſeu Luceburgenſium oppido deceſſit;
ex cuius filia Ioanna Dux noſter Antonius Ioannem ac Philippum fi-
lios habebat, qui auo in Comitatu S. Pauli ac ceteris eius opibus ſucceſſe- 1415
re, ſicut & patri poſteà in Brabantiæ Ducatu. Finitis tum induciis inter
Anglum ac Francum, cùm Franciam ſuum domeſticum malum abun-
dè grauaret, Angli prætereà cruentiſſimum bellum excitauere. Non con-
tentus etenim Henricus Angliæ Rex Catharina filia Regis Caroli, quæ
ſponte offerebatur, Aquitaniam omnem Nortmanniamq; doti conſti-
tui volebat. Ita Legatis vtrorumque ſine vlla ſpe pacis diſcedentibus,
Henricus Rex omnem in continentem tranſmittendi apparatum ador-
nabat. Porrò Dux noſter ſub ipſo belli rumore Brabantiam repetens,
menſe Aprili varia cum ſuis conſilia habuit. Quibus bello abſtinere
eum, vt ſuperuacaneo, nec è re Brabantica, ſuadentibus, cùm obſtinatum
eum ad iter comperiſſent, ſagittariorum opem denegarunt. Menſe Octo-
bri Dux Louanium venit; vbi filiis ſuis Ordinum curæ commendatis,
clàm noctu Franciam verſus perrexit, paucis Nobilium Brabantiæ eum
comitantibus, idque celeritate quanta poterat maxima. Angli etenim,
captis fortiſſimis Nortmanniæ ciuitatibus, in Morinorum fines perue-
nerant: quos pænè conſecuti Franci, ne interiora Galliæ peruaderent, ar-
cebant. Neceſſitate itaque vrgente Angli, quamquam decuplo inferio-
res, Francos ſumma virtute (ipſo die SS. Criſpini & Criſpiniani 25. Octo-
bris in campis Blangianis, inquit Leodienſis, prope Aſincuriam) attriue-
runt, cæſis eorum nobiliſſimis, Antonio Duce noſtro, Philippo Comite
Niuerni eius fratre, Eduardo Duce Bari, Comite Alenzonij, Carolo Ali-
breto Comite ſtabuli, aliiſque compluribus; & ex Brabantinis, qui An-
tonium ſecuti fuerant, à Lidekerka, à Caſtregata, ab Heetvelda, à Fonta-
nis; captis verò Carolo Duce Aureliani, Ioanne Duce Borbonij aliiſque
infinitis; & è noſtris Domino Rotſelariæ, Cornelio à Lidekerka, à Gly-
mis, à S. Gaugerico. Engerannus apud Meierum decem millia Franco-
rum

Controuerſia inter Ducem noſtrum & Sigiſmundum Imp. de Lutzenburgenſi Ducatu.

Iterùm adornatur bellum inter Francum & Gallum.

Fruſtrà diſſuadetur Duci noſtro Antonio Francicum bellum.

Angli vincunt Francos, cæſo inter plures etiam noſtro Antonio.

rum occubuiſſe commemorat, certè numeratos ad ſepulturam in eodem loco quinque millia & octingentos, præter aſportatos, & longiùs diſperſos, idem teſtatur. Inuentum tertia pòſt die Ducis noſtri Antonij corpus, per oppidum S. Pauli, Tornacum & Hallas, atque inde Bruxellam delatum eſt; vbi exequiæ magna pompa perfectæ ſunt, quibus interfuere Thomas Dominus Diſthæ, Dominus Weſemaliæ, Comes Leynæ, Dominus Rodij S. Agathæ, alijq; Equites & Nobiles complures, itemque Legati vrbium. Hinc corpore Ducis Furæ condito, conſultatum, quibus conditionibus nouus Dux reciperetur. Deducta Turnhoudâ Viluordiam vidua Ducis Eliſabeth, vbi graui morbo laborauerat. Actum de arcibus Tranſmoſanis ab Hensbergæ Domini ceterorumque oppignoratione eximendis; Legatis eorum Traiectum vocatis, cum quibus tum nihil conueniri potuit. Reuerſi intereà ex Anglorum captiuitate Ioannes Rotſelariæ Dominus, Ioannes à Glymis Eques, ceterique Brabantiæ Nobiles. Statutum ob Ordinibus, Ioannem filium Antonij Ducem fieri ea lege, vt cùm decimum octauum ætatis annum exceſſerit, noua ſacramenta præſtet. Hactenus Diuæus. Hoc anno Ioannes Papa XXII. in Concilio Generali Conſtantienſi, quod ipſe indixerat, vir bello & armis aptior quàm religioni (verba ſunt Onuphrij) exauctoratus eſt, ipſeque etiam depoſitioni poſteà ſubſcripſit. Etenim perſuaſus à Sigiſmundo Imperatore, vt Concilium indiceret, quatenus reiectis duobus Antipapis, ſublato pernicioſiſſimo ſchiſmate quod annis propè quadraginta tenuerat, ipſe in Pontificatu poſſit confirmari, cum Cardinalibus in Concilio præſens, cùm paulò pòſt dignitatem ſuam in periculum reuocari cerneret, clàm habitu mutato, Conſtantiâ diſceſſit. Ex fuga retractus, & quæſtione in eum inſtituta, Pontificatus ei abrogatus eſt 4. Kalend. Iunij, cui damnationi & ipſe pridie Kal. Iunij in oppido Schafhuſia conſenſit. Ad quadraginta capitula, ait Platina, contra eum probata ſunt: quorum aliqua cùm in eo minimè immutari poſſent (adeò erant inueterata) contra fidem iudicata ſunt. Hæc ille; nec mitiora Onuphrius: qui addit, Gregorium itē XII. per procuratorem 4. Nonas Iunij abdicaſſe. Ac demum cùm per annos duos Benedictum Antipapam fruſtrà ad Concilium Cardinales Patreſque ibi præſentes vocaſſent, poſt vacationem annorum duorum & quinque à ceſſione Ioannis (qui licet improbus, tamē legitimè electus fuerat) creatus eſt Pontifex 3. Nonas Nouembris Martinus V. dictus anteà Otho Columna Romanus. In eodem Concilio itidem anno huius ſæculi decimo quinto Ioannes Hus & Hieronymus à Praga hæreſiarchæ pertinaces iudicati ſunt, ac brachij ſæcularis ſententia iuxta Imperiales ſanctiones combuſti. De quibus confingunt Nouatores id contra fidem publi-

Poſt triduū inuentum corpus, Bruxellā, inde Furā deportatur.

Ioannes filius patri ſubrogatur, ſed certa lege.

In Concilio Conſtātienſi Ioannes Papa deponitur, ipſeq; etiā conſentit.

Itē Gregorius XII.

publicam ſeu Saluum conductum Imperatoris eſſe factum, adduntque præterea, ſanxiſſe etiam eamdem Synodum, hæreticis non eſſe fidem ſeruandam. Sed retudit fortiter hanc ſycophantiam ſeu calumniam inter alios etiam noſter Swertius; cuius contra Plancium verba pauca lubet adſcribere: Quid vis (inquit ille Plancium compellans) Sigiſmundum, vel Concilium promiſſo Sigiſmundi ſtare? ipſe Hus non ſtetit. Contra pacta & conuenta, cùm hæreſim ſuam, quod ſperarat, Concilio probare non poſſet, fuga ſe proripuit. (Auctores habeo præter alios etiam Laurentium Hunfredum Caluiniſtam.) Retractus ex fuga, ad errores ſuos pertinaciam grande malum adiecit, & mortis ſententiam accepit. Extat Teutonica Hiſtoria Vlrici Reichental ciuis Conſtantienſis & teſtis ocularis, in qua aſſerit Ioannem Hus & Hieronymum Pragenſem promiſiſſe illis à quibus in carcere viſitabantur, velle ſe & hæreſes reuocare, & contrarium prædicando non ampliùs Rempublicam perturbare, ob idque pulſatas eſſe ter campanas in ſignum lætitiæ; ſed non multò pòſt palinodiam ceciniſſe, ac proinde pœnam mortis incurriſſe, hæreticis (inprimis perturbatoribus) à legibus Imperatoriis non ſemel decretam.

Retunditur ſycophantia Nouatorū de Ioanne Hus & Hieronymo à Praga hæreticis combuſtis.

Puniti illi Iure Imperiali nempe vt perturbatores Reipublicæ.

Quòd verò impudenter addunt Synodum illam definiiſſe hæreticis fi-
» dem non eſſe ſeruandam, en ipſiſſima eius Synodi verba: Præſens ſan-
» cta Synodus, ex quouis Saluo-conductu per Imperatorem & alios ſæculi
» Principes hæreticis vel de hæreſi diffamatis (putantes eoſdem ſic à ſuis
» erroribus reuocare) quocumque vinculo ſe aſtrinxerint, conceſſo, nullum
» fidei Catholicæ vel iuriſdictioni Eccleſiaſticæ præiudicium generari,
» vel impedimentum præſtari poſſe ſeu debere declarat; quò minùs, dicto
» Saluo-conductu non obſtante, liceat Iudici competenti & Eccleſiaſtico
» de huiuſmodi perſonarum erroribus inquirere, & aliàs contra eos debere
» procedere, eoſdemque punire, quantum iuſtitia ſuadebit, ſi ſuos errores
» reuocare pertinaciter recuſauerint; etiamſi de Saluo-conductu confiſi ad
» locum venerint iudicij, aliàs non venturi: nec ſic promittentem, cùm
» aliàs fecerit, quod in ipſo eſt, ex hoc in aliquo remanſiſſe obligatum. Hactenus verba pura puta Concilij; quibus, vt videre eſt, nihil aliud definitur, quàm fidem datam à Principibus ſæcularibus nequaquam præiudicare poſſe iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, vtpote quæ ſit alterius generis, & cui ipſe quoque Imperator ſubſit. In hunc ſenſum iſta Gregorius Nazianzenus, cognomento Theologus, Oratione XVII. ad ciues Nazianzenos, & iraſcentem Præfectum: Quid igitur dicitis? an me liberè loquentem æquo animo feretis? Nam vos quoque imperio meo lex Chriſti ſubiecit. Imperium enim nos quoque gerimus; addo, etiam præſtantius & perfectius. Niſi verò æquum eſt ſpiritum carni faſces ſubmittere, & cæleſtia terrenis cedere. Ita ille. Quid? ſi tanti viri auctoritati refragaris,

Falſiſſimū eſſe Synodum definiiſſe hæreticis non eſſe ſeruandam fidem.

En ipſa Synodi verba.

Tantum declarauit Imperatoris Saluum-conductum non poſſe præiudicare iuri Eccleſiæ.

Idem confirmatur auctoritate Gregorij Nazianzeni.

ris, audi ſaltem, ô Planci, Caluinum tuum lib. 4. Inſtit. cap. 11. §. 4. Magiſtratus ſi pius eſt, non volet ſe eximere communi filiorum Dei ſubiectione, cuius non poſtrema pars eſt, Eccleſiæ ex verbo Dei iudicanti ſe ſubiicere; tantum abeſt, vt iudicium illud tollere debeat. Quid enim honorificentius, inquit Ambroſius, quàm vt Eccleſiæ filius dicatur Imperator? Imperator enim bonus intra Eccleſiam non ſupra Eccleſiam eſt. Hæc Caluinus quantumuis naufragus, hoc ſaltem Politicis huius temporis melior.

Quin & verbis aduerſarij Eccleſia Ioannis Caluini.

IOANNES IV.

FILIVS PRÆCEDENTIS,

XXXVI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis duodecim.

1415 *Inauguratur Ioannes Ducatui Louanij, datis ei Rectoribus.*

DECIMVM tertium ætatis annum Ioannes, Antonij natu maior filius, agebat, cùm menſe Ianuario anno huius ſæculi decimo quinto ad Paſcha tunc exeunte, Louanij in Ducem reciperetur; vbi datis acceptiſque ſacramentis, Diuæo commemorante, promiſit de renouando, vbi decimum octauum ætatis annum exiiſſet, iureiurando, vt inter Ordines nuper ſtatutum fuerat. Creati tum è ſingulis vrbium viri prudentiſſimi Rectores nouo Duci, Razo à Grauia, Louanienſis; Reinerus Morſius, Bruxellenſis; Nicolaus à Stelandia, Antuerpienſis; Theodericus Rouerus Eques, à Boſco. Datus Prætor Louanienſibus Ludouicus Pinnoccus Eques. Miſerat Ioannes Burgundiæ Dux, noſtri Ioannis patruus, qui inaugurationi noui Ducis adeſſent, Epiſcopum Tornacenſem, & Iacobum Curtoiambum Equitem; Louanio Bruxellam, Antuerpiam ac Boſcum profectus nouus Dux, ſacramenta à ciuibus excepit. Porrò inter hæc Ioannes ab Arcla Hollandus Eques, qui Furæ exequiis Antonij Ducis adfuerat, cùm domum proficiſceretur, dolo quorumdam Hollandiæ Nobilium captus ac in Hollandiam ductus eſt, inſimulatus, quòd cum Reynaldo Gelro Duce ſecretò quædam contra Guilielmum Comitem Hollandiæ molitus eſſet. Erat hic ciuis Bruxellenſis. Quare Bruxellenſes grauiùs indignati, ciuem ſuum Brabantiâ auectum, conuocatis reliquis vrbibus, vt de eo liberando ſimul operam impenderent, exorabant. At ij qui Ioannem Ducem noſtrum regebant, prohibebant, ne tuitione

Ioannes ab Arcla trucidatur: hinc turba.

IOANNES IV. ANT. F. XXXVI. BRAB. PRINCEPS.

tione Arlensis Hollandi excitarentur; asserentes non è vana suspicione, sed patefacto crimine reum effectum. Ita deferbescente Bruxellensium studio, decennio ferè in carcere permansit; at reliquis, qui eiusdem coniurationis arcessebantur, facinore eluto, ignotum est.

Ioannes Burgundiæ Dux idemq; Co. Flādriæ Ioannis nostri patruus frustrà eiusdē poscit tutelam.

Venit per eos dies Bruxellam Dux Burgundiæ Ioannes, tutelam Ducis nostri exposcens: qua denegata iratus, abducto vnà Philippo fratre Ducis in Picardiam concessit, vbi S. Pauli Comitatus incolas in verba eius adegit. Is enim Comitatus & Ligniacensis huic iuueni ex hereditate obuenerant; quos Ioannes Burgundiæ Dux tutorio nomine pro nepote aliquamdiu gubernauit.
1416 Anno sequenti 1416. Elisabeth noui Ducis nouerca, cùm 5000. coronatorum aureorū nomine dotis ab Ordinibus offerrentur, indignabunda Bruxella Luceburgum concessit.

Offert Dux noster Imperatori clientelam de Antuerpia & Traiecto.

Miserat Legatos nouus Dux, qui Sigismundo Imperatori nomine suo de Antuerpia ac Traiecto fidem darent; qui nisi nepti suæ Elisabethæ nouercæ Ducis satisfactum foret, Ducem in clientelam recipere noluit. Rumor interim erat, Ioannem Episcopum Leodiensem arma mouere, vt Ducem nostrum Traiecto arceret, concitante Ioanne à Monioya, ærarij Episcopalis præfecto, Brabantinis irato, ob Ioanni Burgundiæ Duci (sub quo ipse administrationem rerum Brabanticarum non modicam sperabat) tutelam Ducis nostri denegatam. Moti eo anno Magistratu Henricus à Bergis Senescallus, Guilielmus Ascanus ac Ioannes ab Elsta Quæstores, ac administrationis rationem Ordinibus dare coacti.
Anno sequenti 1417. mense Maio
1417 Ioannes Dux noster cum magnis copiis Traiectum profectus, Leodiensi impedire non auso, à ciuibus fidelitatis iuramenta exegit.

Traiectenses Duci nostro sacramentum dicunt, Episcopo Leodiensi impedire non auso.

Vltima eius mensis die Guilielmus Comes Hollandiæ & Hannoniæ viuis excessit; Primatibus vtriusque Comitatus primùm iureiurando deuinctis, vt Iacobam filiam suam vnicam Duci nostro coniungerent. Itaque Dux noster, cui id connubium maximè placebat (nam collimitanei erant Iacobæ Comitatus Brabantiæ, vnus ab Occidente, alter à Septemtrione) vbi animaduertit extremam voluntatem patris se generum designasse, Gandauum ad Ioannem patruum Burgundiæ Ducem profectus, cum eo hac de re colloquium habuit.

Mortuo Guilielmo Hollando filia eius vnica Iacoba nostro Duci despondetur.

Assentiente eo, commeantibus inter vtrosque Legatis, Birfletum conueniri decretum; vbi inter Ioannem Ducem nostrum ac Iacobam peracta sponsalia, Ioanne Bauaro tamen Electo Leodiensi sponsæ patruo, suffragio suo roborare nolente, nisi ea quæ pater Albertus ac Guilielmus frater olim ipsi legassent, rata manerent. Deinde, quia Dux & Iacoba in secundo consanguinitatis gradu se mutuò pertingebant, missi Constantiam, qui sanguinis veniam à Synodo Patrum ibi congregata expeterent; Sigismundo Imperatore ac Ioanne Bauaro Episcopo seu Electo Leodiensi refragantibus, diu frustrà labora-

borarunt. Bauarus enim pertæſus iam rerum ſactarum, cùm ſacerdotio initiari nolentem ſui etiam ſpernerent, Leodio egreſſus, pertentatis ſecretò Dordracenſium primis, mox eo oppido receptus eſt; miſitque procuratorem Conſtantiam qui reſignaret Epiſcopatum Synodo, ac ſimul Ducis noſtri ac Iacobæ nuptias impediret. Intereà Dux noſter, ſoluto Conuentu Birfletano, ad ſuos remeans, licet ab initio decretum eſſet vt omnia quatuor virorum conſilio ageret, iis tamen inconſultis, Guilielmum ab Aſcha Prætorem Bruxellenſibus dedit. Ioannes quoque Bauarus, cùm Dordracenos in verba ſua, tamquam tutoris Iacobæ neptis, iurare coëgiſſet, litteris ad reliquas vrbes Hollandiæ miſſis, paria ab iis fieri poſtulabat. Quibus non ad votum ſuccedentibus, cùm & Iacoba patrui tutelam aſpernaretur, Schoonhouiæ de conciliandis partibus actum eſt. Vbi palàm denegatis ſibi Hollandiæ gubernaculis, cùm & iam contentum eſſe debere iis quæ Birfletano Conuentu ipſi promiſſa eſſent, Iacoba aſſereret, iratus diſceſſit; moxque conciliatis ſibi Guilielmo ab Arcla, Ioanne & Guilielmo ab Egmonda fratribus Equitibus, Gorichemum occupauit. Quo comperto, Iacoba cum Margareta matre ac Valerano à Brederoda Equite, claſſe in arcem eius oppidi venit: & inde egreſſa, fortiter repulſo hoſte, oppidum recuperauit, cæſis hoſtium primis Guilielmo ab Arcla, Domino Petrishemi, aliiſque, non tamen incruentè; nam Valeranum à Brederoda virum fortiſſimum amiſit: poſt quam pugnam Iacoba, Gorichemo validis præſidiis munito, Hagam conceſſit. Interim Legatis Conſtantiæ fideliter operam ſuam nauantibus, Martinus Quintus nouus Pontifex connubio Ducis ac Iacobæ conſenſit; quod metu Sigiſmundi Imperatoris poſteà reuocaſſe fertur. Hæc Diuæus, ſed non ſatis exactè tempora conſignans; Meierus in hunc modum ſupputat: Mortuus eſt Delphinus, maritus Iacobæ, toxico ſublatus, octauo poſt Paſcha die 14. Kalend. Maij: quo ex caſu tantum mœroris concepit Hannonius Iacobæ pater, vt & ipſe mox moreretur pridie Kalend. Iunias. Eo defuncto, inquit, frater Hannonij Ioannes Bauarus 28. iam annum titulum gerens Epiſcopatus Leodienſis, poſt tot mactatas perditaſque Chriſtiani gregis oues, in Concilio Conſtantienſi Epiſcopatum & Diaconatum deponit, ducitque vxorem Eliſabetham Antonij Brabantini viduam Lutzeburgenſi Ducatu dotatam; Iacobam verò viduam Delphini, ſuam ex germano defuncto neptem, ſpoliare Hollandia Zelandiaque nititur; reſuſcitatis, vt eſt in Hollandorum Hiſtoriis, Hamatorum, & Aſellatorum, vulgò Hauckiorum, (Principis maieſtati hi fauebant) & Cabelliauorum factionibus. Dordracum fauore ciuium, & Nobilium Aſellatorum maximè, capit. At verò Iacoba haud ſegniter agit, ſed Gorichum ſtatim obſidet. Pugnatum eſt

Imp & Bauarus Electus Leodienſis impedire nituntur dictas nuptias.

Bauarus nepti ſuæ Iacobæ mouet bellum occupato Dordraco.

Item occupat Gorichemum, ſed à quo mox à Iacoba iterùm expellitur.

Diſtinctiùs ex Meiero de rebus Iacobæ.

Reſuſcitata iterùm apud Hollandos Hamatorũ & Aſellatorum factiones.

Kalend. Decembribus: Iacoba egregiè vicit: mille circiter ex aduersariis interfecit, ac totidem cepit. Interfecti Guilielmus Arkelius seu Herculanus, Otho Burensis & Petersomius. capti Nobiles, Comites Verreburgensis, Vburgensis, Alardus Burensis, Egmondanus, Heterius, Homotius, & alij: sed Valeranum Brederodium magno suo damno Iacoba desiderauit. Et illa quidem oppido Gorichomio potita est; sed & Bauarus, quamuis victus, Dordracum retinuit. Burgundio nepti suæ Iacobæ succurrit. Coit Conuentus apud Biroflůctum. Ibi soluto per nouum Papam Martinum cognationis vinculo, Iacoba Ioanni Duci Brabantiæ Antonij defuncti filio desponsata est agenti sextumdecimum non plus ætatis annum. Fremere & irasci Bauarus, conarique Sigismundi Cæsaris fauore nepti Hollandiam Hagnoniamque detrahere; sed Iacobæ causa, opesque & vires præualuerunt. Ita de his Meierus. Prosequitur Diuæus: Pontificis Diploma Ioannes Dux per Engelbertum Nassauium Bredæ & Henricum à Bergis Grimbergæ Dominos Hagam ad Iacobam destinauit mense Ianuario; & paulò pòst, videlicet die 8. mensis Martij, ipse septus nobilissimorum Principum comitatu Hollandiam petiit. Disceptatum aliquamdiu Hagæ super Pontificio Diplomate, & maximè super eius reuocatione, cuius exemplar Bauarus Duci nostro tradendum curarat; placuit tamen nihilominùs in connubio procedi. Itaque anno

Dispensatur à Papa Martino Quinto inter Iacobam & Ioannem.

1418 proximo 1418. mense Aprili celebratæ sunt nuptiæ Ioannis Ducis & Iacobæ in frequentissimo Nobilium ac vrbium vtriusque Principatus conuētu. Aderat Tornacensis Episcopus, Legationis à Ioanne Duce Burgundiæ eodemque Flandriæ Comite caput. Quin etiam superuenêre mox à Martino Pontifice litteræ, quæ reuocationem metu Imperatoris factam, rescissam esse, ac Ioannem Ducem cum Iacoba sine vllo scrupulo matrimonium agere posse edocebant. Receptus itaque est omnibus pænè Hollandiæ oppidis ac Zelandiæ, ac inde domum reuertit: vbi non modica cum suis discordia interuenit. Erat illi Quæstor Guilielmus à Monte, qui facili Principis ingenio abusus, Engelbertum Bredæ, Henricum à Bergis Grimbergæ, Henricum à Lecca Hezeuiæ (an Hezeuicæ?) Dominos ita ab eo alienarat, vt aliquem horum in conspectum suum venire non pateretur, quasi eius constitutionis auctores, qua gubernatio Brabantiæ ipsi ob ætatem interdicta paulò antè fuerat. Econtrà illi gratiâ Principis exclusi, Louanium conuocatis Ordinibus, Guilielmum incentorem Principis perpetuo exsilio damnatum tota Brabantia edixerunt, & Bruxellenses Prætorem suum damnationis edictum proponi nolentem in carcerem miserunt. Intereà quoque Bauarus, Ducem nostrum Hollandia ceterisque vxoris opibus potiri fremens, ducta pridem Elisabetha Ducis nostri nouerca, & cum Sigismundo fœdere inito, Hol-

Celebrantur nuptiæ in Haga Comitis.

Dux domū reuersus nouas inuenit turbas.

lan-

landiam, Zelandiam, ac Hannoniam beneficiario iure ab eo possidendas accepit, quasi ad Imperium mortuo Guilielmo Comite sine mascula prole deuolutas. Interdicta itaque Duci nostro administratio harum regionum, datis litteris Imperialibus Constantiæ 29. Martij.

Imperator Duci nostro interdicit administratione Comitatuũ Iacobæ, tãquam quæ ad se essent deuoluta.

Quarum litterarum munimini fisus Bauarus, cùm Hollandiæ, Zelandiæ, ac Hanoniæ oppida sollicitaret, hoc responsum tulit: Regiones has neque feudum Imperij esse, nec ad mares solos deuolui, cùm certissimo experimento constet, Valtrudim Carolomanni Austrasiæ Principis neptem, Richildim quoque Comitatum Hannoniæ, Adan ac Margaretam Comitatum Hollandiæ maritis dotales attulisse: præter hæc iniquissimum esse, Bauarum, collaudato olim Birfleti Ducis nostri ac Iacobæ connubio, ac secundùm eius Conuentus pacta feudis suis ab ea inuasatus, nunc tam fœdè obniti. At ille verbis contendere ratus inutile, Dordraci ac Brielæ coactis naualibus copiis Hollandiam variè incurrit.

Eidem solidè respondetur; nihilominùs Bauarus ope simul Imp. inuadit Iacobæ terras.

Quo in Brabantiam nuntiato, decreta Iacobæ auxilia, ductore Ioanne Domino Wesemaliæ; & Ioannes Dux ipse Bergam S. Gertrudis profectus, præmissis suis, Dordracum obsedit: quod oppidum cùm variis exstructis è terra propugnaculis, nostri fame vrgerent, egressi quadam vice præsidiarij, facto in Antuerpienses impetu, summa virtute ab ijs repelluntur: obsidio tamen deinde, hinc à Brabantinis, illinc ab Hollandinis, soluta est, in solis propugnaculis relicto præsidio, eo euentu, vt ceteris digressis, Dordraceni præsidiarios omnes crudeliter occiderint.

Obsident Brabanti Dordracum, sed lento progressu.

Paulò pòst Roterodamo à Bauaro intercepto, Philippus filius Ioannis Ducis Burgundiæ & Comitis Flandriæ, Ludouicus à Luceburgo Episcopus Tarauanæ, Petrus à Luceburgo frater eius, Comes Couuersanæ, Dominus Angiæ, in Hollandiam venerunt: quibus agentibus, Worichemi Dux noster & Bauarus pacem iniere. Cessit Dux Bauaro, tamquam Rectori Hollandiæ, Zelandiæ, ac Frisiæ constituto, Dordracum, Gorichemum, Arclam, Lederdamum, Roterodamum, Wordam, Vornanum ac Brielam: vicissim Bauarus omne ius suum in Comitatus Hollandiæ ac Hannoniæ eiurauit.

Transigitur inter Bauarum & Ducem nostrum.

His peractis, Ioannes Dux cum Iacoba in Hannoniam digreditur, vbi receptis ab eius terræ populo sacramentis, cùm quadam die venatum exiisset, fratres Iacobæ nothi Guilielmum à Monte, cuius suprà mentio fuit, Quæstorem Ducis interfecerunt, ipsa Iacoba, vt ferebatur, non ignorante. Cuius vt amicissimi hominis morte Dux consternatus, triduo eum luxit; vixque à Iacoba induci potuit, vt dolorem poneret.

Quæstor Ducis à Iacobæ fratribus nothis trucidatur.

Porrò post Montani interitum, annitente Iacoba, Nassauius, Grimberganus, ac Hezuicensis pristino in aula loco restituti sunt: nec diu superuixit Grimberganus, redeunte tum Grimberga ad Ioannem Bergarum Dominum: sed Bruxellenses, ob Guilielmi ab Ascha detentionem,

tionem, & Louanienses ob praeproperam à Dordraco discessionem, Duci inuisi, hoc anno eum placare nequiuerunt. Anno sequenti 1419.

1419

Bauarus Leidam expugnat.

Ioannes Bauarus Rector Hollandiæ, & Iacobus ab Apcouda Dominus Gasebecæ, Leydam expugnauêre; atque eodem anno Ioannes Dux Burgundiæ fraude Caroli Delphini ad colloquium euocatus, Montereliæ ad confluentem Iouæ & Sequanæ miserè trucidatus est, successore Philippo filio. Ita Diuæus, cædem tanti viri tam paucis verbis transmittens. Meierus de ea prolixè, & hæc inter cetera: Pridie Kalend. Augusti Pontem Isaræ Angli capiunt de nocte. Grandis incessit dolor de perditione illius oppidi. Gisortium quoque post tres hebdomadas obsidionis Thomas Dux Clarentiæ ad deditionem compulit. Delphinus cum multis millibus armatorum confert se ad Montrolium Sequanæ, statimque misso in Tricasses Campaniæ Taneguyo, Burgundionem ad se accersit, si quo pacto (vt simulabat) consilium capi possit Anglis Regno repellendis. Iam paulò antè die 11. Iulij pax sanctè iurata erat & amnestia omnium præteritorum inter Delphinum & Burgundionem, eratque die 29. eiusdem mensis renouata & confirmata. Itaque Burgundio tandem venit. Quid fit? pacificè ingressum cum decem Nobilibus, & colloquentem cum Delphino, Taneguyus parua securi ad hoc sub veste præparata Ducem in faciem, seu vt alij, in ceruicem verberat, eumque instar bouis mactat. Cadit Dux. Quidam Ludouicus Lædus gladium in ventrem eius adegit, ita vt ex vulnere intestina exilirent. Tum Delphinus, tenens gladium suum nudum, Puto, inquit, satis illum habere. Expoliant eum omnibus vestibus præter thoracem & ocreas; anulosque, præcidentes eius digitos, furantur, inspiciente Delphino, tenenteque gladium suum nudum. Archenbaldus Flussas procumbens super Ducem vt protegeret, interficitur: alij nonnulli vulnerantur, reliqui eius Nobiles superstites capiuntur. Pars militum maxima Brayum recurrunt; sed multi interfecti sunt ab insequentibus sicariorum copiis. Tractus Dux pedibus semel atque iterùm per totum cruentatum locum, vt Delphino ostenderetur mortuus. Iacet tota nocte ibi exanime cadauer; postero die cum thorace & ocreis sepelitur; factaque illi piacularia sacra 12. pietate ciuium. Sic manibus parentatum Aureliani, de quo anno 1407. Sed & audi aliud facinus. Eo die quo cædes crudelissima facta est (erat is decimus Septembris) spargit litteras Delphinus per Regnum, exponens se dies 18. apud Monstrolium aduentum exspectasse Ducis Burgundiæ capiendo consilio de Anglis pellendis. Tandem Ducem venisse, superbè atque adeò cum contemptu locutum, prehendisse gladium, vt Delphinum feriret; sed per Dei gratiam Delphinum seruatum esse, atque imminens euasisse periculum per fidos ministros suos, ipsumque Bur-

Delphinus Franciæ fraudulenter ad se euocat Ioãnem Burgundum.

Instar bouis Burgundus Ioannis nostri patruus mactatur.

Indignissimè præsente Delphino cadauer eius tractatur.

Quin missis literis Delphinus spargit Burgundum se voluisse gladio trucidare.

Burgundum eò loci esse interfectum. Hæc & plura Meierus: sed ad Diuæum nostrum redeo. Eodem mense (illo teste) Guilielmus ab Ascha Bruxellensium captiuus, perpetuo exsilio damnatus est in Concilio vrbium Brabantiæ; itemque eo mense Iacoba Bauara seu Hollanda Ducis nostri vxor in Brabantiam venit: quam Viluordiam ingressam salutatum iuêre vrbium Legati. Inde mense Februario Iacoba Louanium introiit, summo honore à ciuibus excepta. Intereà Dux Boscum profectus, ac ibi aliquantulùm commoratus, Grobbendungam concessit: vbi consilio Iacobi Gasebecæ Domini, Ioannis Wesemaliæ Domini, Ioannis à Schoonvorsta, Domini Monioyæ, remotis Hollandicis matronis virginibusque, matrem ac vxorem Wesemalij & vxorem Ascani Iacobæ adiunxerunt; itemque remotus est Magistratu Senescalli Ioannes Dominus Rotselariæ; ijsque peractis Viluordiam reuertuntur: vbi ijs quæ Grobbendungæ acta statutaque erant, Iacobæ prælegentes, non parum feminam turbarunt, quòd alumnis suis ita priuanda esset. Quin illa Ducem Viluordia Furam proficiscentem consecuta, à proposito seducere nulla ratione potuit. Initio anni sequētis 1420. Reinerus à Bergis Senescallus Brabātiæ effectus est. Creati tum à Duce noui Cōsiliarij, Guilielmus Ascanus cum filio, Guilielmus & Ioannes Bontij, & Nicolaus à Werua, Equites. Acta hæc Antuerpiæ. Inde Dux in Zelandiam diuertens, auctore Ascano, Præfecturam Hollandiæ, Zelandiæ ac Frisiæ Bauaro in septennium confirmauit, additis & Marchia Antuerpiensi & Herendalsti Prætura, idque inscia Iacoba ac Nobilitate Brabantica. Reuertentem Ducem Bruxellam Margareta socrus interpellabat, ne filiæ matronas virginesque Hollandicas, quibus ab infantia assueuerat, detraheret; at ille consilio potissimùm (vt ferunt) Euerardi Sherenclaes Equitis, durus in pristina sententia perstitit. Quam eius pertinaciam detestata socrus, altera die Iacobam secum Canoyam Hannoniæ abduxit: cuius discessio Nobilitatem Brabanticam in primis malè habuit. Porrò Louanium conuenientes Ordines, deliberarunt de puniendis iis, quorum consilio tam durus vxori quàm Nobilitati vrbibusque inimicus Dux effectus fuerat. Hîc fœdere inito, quo Ducem ad sanitatem redigerent, sibi mutuò opem pollicentur. Ascanum cum filio, Euerardum Sherenclaes, aliosque aliquot in Cypriam peregrinationem damnant. Aderant his consiliis Engelbertus Nassauius Dominus Bredæ, Ioannes Dominus Rotselariæ, Ioannes à Withemo Dominus Boutreshemi, Henricus Dominus Heuerlæ, Ioannes Dominus Schoonhouiæ, Dominus Lintræ, aliique complures, & vrbes Brabantiæ: coactus quoque est iurare Senescallus Brabantiæ Reinerus, se decreto Ordinum non contrauenturum. Bruxellenses ac Antuerpienses, qui huic Conuentui non adfuerant, per

Iacoba Ducis nostri vxor summo honore Louanij excipitur, sed breue fuit gaudium.

Agunt nonnulli vt remoueantur ab ea matrona Hollandica.

1420

Agit & alia quadam Dux imprudenter.

Abducit Iacobam mater eius in Hanno-niam, ob prædicta Duci irata.

Legatos omnia comprobauerunt. Missus Bruxellam nuntius, qui Duci statuta Ordinum enuntiaret; quibus ille spretis, in exsulum locum alios è familiaribus substituit. Eadem quoque ab Ordinibus Iacobæ, quæ cum Ati erat, significata; eamque Legatione missa, vt Louanium veniret, enixè orabant. Ceterùm Ducem indies in peius ruere, ac se totum infimis hominibus, & qui eum ab Ordinibus auerterent, deditum conspicati, Edmundum ab Emichouia Commendatorem Ioannitarum, ac Dominum Chantreynæ in Franciam miserunt ad Philippum fratrem Ducis nostri Ioannis Comitem sancti Pauli; quem iuuenem fortem, ac longè à fraternis moribus alienum, pridem Ioannes patruus Dux Burgundiæ Præfectum Lutetiæ crearat, iam verò illum Picardiæ Rex Francus præfecerat. Hunc itaque orarunt, vt in Brabantiam veniens gubernationem terræ acciperet. Venit is mense Septembri Bruxellam, vbi salutato fratre Louanium concessit, causam discordiæ inter fratrem ac Ordines discussurus. Porrò edoctus à Nobilibus, quòd infimo cuique deditus Dux, reiecto Ordinum consilio, magnam Brabantiæ partem ac Hollandiam Bauaro tradidisset, quodque vxorem à se abegisset, eorum partes tutandas suscepit. Vocata mox Iacoba cum matre Louanium venit; eodem & Ludouicus à Luceburgo Episcopus Tarauanæ & Hugo à Lannoya Legati Philippi Ducis Burgundiæ venere, vt pacem conciliarent. Indicta dies, vt ad 3. Kalend. Octobris Viluordiam conuenirent. Quò profectis Philippo Comite S. Pauli, & Iacoba & matre, Ioannes Dux diu exspectatus non venit, morbum excusans; parique simulatione iis secundò delusis, clanculùm, paucis comitantibus, in arcem Bosco vicinam, nomine Herleriam concessit. Huc ad eum properantibus exsulibus, Boscum paulò pòst iuit. Inde Cliuiæ Duci, Domino Hensbergæ, Comiti Blanckenhemij, aliisque Transmosanis (quos, vt Nobilitatem armis ad obsequium cogeret, euocarat) Hezij occurrit: Hezio Traiectum Mosæ processit. His Viluordiam delatis, omnium suffragiis Philippo Comiti sancti Pauli Ducis nostri fratri Reipub. gubernacula deferuntur. Hactenus Diuæus. Meierus in hunc modum causam discordiæ cum vxore propiùs aperit: Orta, inquit, grandis discordia inter Ducem Brabantiæ Ioannem & vxorem eius Iacobam Bauaram, adeò vt diuortium cum illo facere prorsus vellet, dictitans numquam sibi cordi fuisse eas nuptias, sed coactam à matre Ioanni esse nuptam. Erat impar societas. Tenera admodum habitudine corporis fuit Brabantus, viribus non fortibus, hebetique & tardo ingenio. At Iacoba femina præstanti animo, ingenio acri, florentissima ætate, succi plena, dotibusque tum animi tum corporis felix. (Hæc ex Meiero per parenthesim.) Pergit Diuæus: Philippus Ducis frater Bruxellam reuersus,

Spernit Dux proscriptionem quorumdã ab Ordinibus factã.

Mittuntur Legati in Franciam ad fratrem Ducis, ipse vt malis Brabantiæ medeatur.

Suscipit Philippus frater Ducis Ordinũ causam tuendam.

Ioannes Dux, nolens se committere arbitris, arma parat.

Causa dissidij inter Ioannem eiusque coniugem vti à Meiero narrantur.

uerſus, mox apparatum in bellum Hollandicum cogere incipit. Bauarus enim Duci noſtro Ioanni conſpirans, Berga S. Gertrudis occupata, arcem obſidebat validè munitam, quam Theodericus à Merweda Eques Hollandus pro Iacoba tuebatur. Indicta itaque expeditione Philippus cùm forti popularium manu Bruxella egreſſus Iacobam Hoſdenam duxit: qua Arnoldi à Zeuenberga fidei tradita, Bergam ſimul progreſſi, decimo pòſt die commeatum ac cetera neceſſaria arci intulere: quo facto, ad finem Octobris domum rediere. Poſt eorum diſceſſum, præſidiarij arcis miſſili igne totum pænè oppidum exuſſere. Reuerſus Bruxellam Regens, Guilielmum à Montenaca Dominum Grazæ Seneſcallum, Ioannem à Dighemo Prætorem Bruxellæ, depoſito Ioanne Clutingo, conſtituit: mox Abbates Brabantiæ Traiectum miſit, Duci reditum in patriam perſuaſuros. At ille, ſimulato, vt Legati Ordinum ad 15. Decembris Diſtham ad ſe mitterentur, clanculùm ſollicitatis Bruxellæ Primoribus agebat, vt noctu Diſtha properantem Bruxella reciperent, Ioanne Clutingo cum virga prætoria occurrente. Conuentu itaque Diſthæ collecto, cùm variis dolis differret, tandem equites ac pedites globatim in eo tractu coïre, Louanium adfertur. Vnde malum quid Regens ſuſpicatus, Nobilitatē ac ciues in armis ad omnem euentum paratos eſſe iuſſit. At Ioannes Dux celeritate vſus, antequam ij conuenirent, nocte intempeſta Diſtha digreſſus, comitantibus Heinsbergæ Domino, Ioanne à Bura Pręposito Aquenſi & exſulibus, ſummo diluculo ad Bruxellæ portas viſus eſt. Sequebatur eum Murtij Comes, prohibentibus Moſæ tranſitum Traiectenſibus, longum emenſus. Tam ſubito Ducis aduentu conſternata plebs Bruxellēſis, omnis doli licet ignara, vrbe tamen eum recipi noluit, niſi centum viginti equitum comitatu. Interim Patricij, quibus conſciis Dux aduenerat, portam Louanienſem aperiunt; quam patefactam denſo agmine irrumpentes vrbe potiuntur, in poſtremo agmine Duce ſecuto. Erat tum Regens Bruxellæ; qui fratri collocutus, Louanium altera die regreditur, quò maxima Nobilitatis Brabantiæ pars conuenerat. Porrò Ioannes Dux, conuocatis in curiam Bruxellenſibus, ſpopondit, nihil eos mali paſſuros: non enim in eorum perniciem adducta eſſe Germanorum auxilia, ſed vt ſe ab omni vi tutaretur: nam ſe nihil aliud quàm pacem cum Ordinibus cupere, orareq́; eos, vt ipſi totis viribus ei conficiundæ incumbant. Erant ſanè Patricij Duci fideles, promiſerantque, ſi Regens quid moliretur, omni conatu ſe prohibituros, oblatis portarum clauibus. Sed plebem militis extranei voces, per tabernas ſe auro Brabantico ditandos iactantis, ac nudis gladiis incedētis minæ non parum commouebant. Sexto itaque Kalend. Februarij motu excitato, vix à Duce Curia egreſſo, potuere ſedari. Poſt biduū verò cùm Germa-

Bauarus, conſpirante noſtro Duce, obſidet arcem Bergæ S. Gertrudis.

Succurrit arci pro Iacoba Ducis noſtri frater.

Abbates mittuntur Traiectū, qui Duci reditum perſuadeant.

Inexſpectatus Dux inuadit Bruxellā, recedente poſtridie Regēte eius fratre Louanium.

Plebs Bruxellenſis in milites à Duce adductos inſurgit.

Germanos impetũ in eos facere velle ferretur, quamprimũ Cœnobij Frigidimōtani campanula ad nocturnas horas vocaret, nulla ratione contineri plebs potuit. Commota itaq; tota vrbe, Dominus Hensbergæ, ceterique Germani vincti in carcerem coniiciebantur; Comite Murtij è domo, in qua diuersabatur, exire prohibito; ac eodem die Regens cum omni pæne Nobilitate Louanio Bruxellam rediens, plebis constantiam plurimùm collaudauit. Postridie Palatium ingressus, maximam partem familiarium fratris ac Patriciorum vrbis cepit; moxque Ordinum Conuentum ibi indixit, quò Louanienses Rasonem à Grauio Cons. Ioannem Album, Ægidium Diuitem, Henricum à Calstris, ac reliquæ vrbes suos Legatos misêre. Eo Conuentu hæc statuta sunt: Vt ex captiuis « Henricus Clutingus, Ioannes à Frigidomonte Eques, Euerardus Dux, « Ioannes Scoccardus Louanij in arce; Ioannes & Guilielmus Clutingi « Antuerpiæ, alij alibi seruarentur; Ægidius Kegel, Ioannes metten « Schachte, Ioannes Cayus, Ioannes ab Ideghemo, in perpetuum exsules « essent, publicatis bonis. Qui captiuorum aliquem carcere fracto fugien- « tem detineret, occideretve, 500. coronatis donaretur. Dux hæc rata ha- « bere cogeretur. Præter hæc, permissa plebs vnà cum Patriciis Magistra- « tus gerere.

Præcipuis Ducibus auxiliariũ Germanorum captis, Regẽs Bruxellam reuertit, moxq; Conuentum Ordinum indicit.

Dum hæc fierent, Ioannes Dux cum Thoma Disthæ ac Ioanne Rotselariæ Dominis Louanium discesserat. His peractis, Regens Ioannem Clutingum gladio subiecit, Ioanne à Dighemo Prætore constituto: dimissique mox Germani milites, retentis Nobilibus ad centum quinquaginta. Sparso in vicinas regiones harum rerum rumore, Ioannes ab Hensberga Episcopus Leodiensis, & Aquenses, litteras in Brabantiam misêre; ille patrem ac fratrem, Aquenses verò Præpositum suum dimitti postulantes: quod cùm non impetrarent, mercatores detinere cœperunt. Eodem anno Disthenses sententia Ordinum multati sunt, quòd Ducem, iis inconsultis, recepissent. Obiit eo anno Henricus ab Immerzela Eques Antuerpiensis. Festis Paschalibus anni sequen-

Vicissim Ioannes Dux proficiscitur Louanium.

Detinentur passim mercatores Brabanti ob Germanos Bruxellæ detentos.

1421 tis 1421. plebe Bruxellensium iterùm seditiones agitante, Euerardus Shernclaes Eques, filius Euerardi, cuius sub Wenceslao ac Ioanna Ducibus meminimus, cum aliis duobus capite truncatus est: & iisdem pænè diebus Dux cum Regente Gandauum profecti sunt, vt ludis militaribus à Philippo Duce Burgundiæ celebrandis interessent. Inde reuersis, de captiuis Germaniæ Nobilibus ad certam diem relaxandis agi cœpit, plurimùm obluctantibus Bruxellensibus, qui Murtij Comitem ceterosque non antè dimissuros palàm edixerunt, quàm de iis, qui Louanij, Antuerpiæ, ac alibi seruabãtur, supplicium sumeretur. Horum itaq; obstinato in captiuorum necem studio cedentes Ordines, quatuordecim captiuos eò adductos, gladio cædi iusserunt. Itaque toto eo tumultu cæsi Bruxel-

Sherenclasius quidem & alij duo, tumultuante plebe, Bruxellæ capite plexi.

Item quatuordecim alij alibi.

Bruxellensium nobilissimi, aut in exsilium pulsi. Interim Sigismundus Imperator minaces litteras in Brabantiam miserat, Imperiali proscriptione pulsaturus, nisi Murtium, Hensbergensem, Steiuardum à Roda, ceterosque Germanos liberos facerent. Idem Electores exposcebant, obduratis tamen aduersum hæc Brabantinis. Quare captiui Gerardum à Zipa Regentis intimum muneribus corruperunt: à quo persuasus Regens, (cuius nutu omnia agebantur eô tempore) Hensbergensem ac Præpositum fide data ad certam diem se reuersuros, Murtium verò sine conditione dimisit. Porrò illi falsa fide, cùm ad præscriptam diem non reuertissent, variis in posterum conuentibus à Brabantinis iuramento solui postularunt. Post hæc de Ducis ac Regentis concordia actum est: nam Regens gubernationem fratri reddere detrectabat, obiecta controuersia etiam noua, qua partem regionis sibi deberi aiebat. Habebat hîc fortissimos suæ causæ assertores Bruxellenses, Louaniensibus à Duce stantibus. Eodem anno, proclamato in Bohemos Hussitas bello, Henricus à Lecca & Wenceslaus Shernclaes Equites multos Brabantinorũ eò duxêre: Domini Hornæ & Monioyæ inter se conflixêre, magna vtriusque partis clade. Ista Diuæus; quibus adiicienda pauca ex Meiero: Bohemi, inquit, per id tempus, ob deformatissimos mores Clericorum vociferantur pro reformatione Ecclesiæ; plura mala cœperunt & dicere & facere, multos Monachos Sacerdotesque occisos suis locis expellere, bona illorum diripere; tumultuari toto Regno. Sigismundus Augustus omnibus se viribus obiicere, sed parum proficere, crescente indies miserandum in modum malo. Mense Nouembri, nocte diuæ Elisabethæ, quæ 13. Kalend. Decembris illuxit, in Hollandia, Zelandia & Flandria per maris tempestatem horrendæ factæ inundationes. Inter Montem diuæ Gertrudis & Dordracum, tota illa fertilissima & ditissima regio submersa est: quo damno complures viri nobiles, viri locupletes, ad inopiam & miseriam sunt redacti; manetque adhuc hodie regio illa cum suis 72. pagis absorpta in mari. Hactenus Meierus. Initio anni proximi 1422. (commemorante Diuæo) Brabantini cum Ioanne Domino Hensbergæ conuenere, vt redditis tabulis de oppignoratione arcium Transmosanarum, quæ à patre Hensbergensis Antonio Duci facta fuerat, absolueretur sacramento Bruxellensibus præstito de redeundo in captiuitatem. Non destitit tamen posteà pecuniam ex oppignoratione debitam sæpiùs repetere. Conciliata etiam inter Ducem ac fratrem concordia, Regentis nomine abolito: promissa Duci 180000. Francorum aureorum, Philippo fratri 210000. Dux recepta gubernatione Brabantiæ antè acta omnia comprobauit; Iura Ordinum rata promisit, &c. datis ea de re tabulis, quas testium loco signarunt, Ludouicus ab Harecuria Episco-

Vix tandem Germanorum Duces dimittuntur.

Bohemi prætextu reformanda Ecclesiæ in Monachos & Sacerdotes sæuiunt.

72. Pagi inter Dordracum & Gertrudebergam vna nocte inundantur.

1422.

Pax sancitur tandem inter Ducem nostrũ eiusque fratrem, Regentis nomine abolito.

Episcopus Rothomagensis, Dominus Arschoti, Petrus à Luceburgo, Comes Couuersani & Bremiæ, Dominus Angiæ, Engelbertus Comes Nassauiæ, Dominus Leccæ & Bredæ, Thomas Dominus Disthæ & Sichenarum, Dominus Wesemaliæ & Phalesiæ, Dominus Rochelariæ, Vorselariæ & Retiæ, Ioannes à Cuyck Dominus Hoochstratæ, Dominus Paruwisij, Dominus Bergarum, Grimbergę & Meselini, Dominus Helmondæ, Dominus Boxtellæ, Dominus Eldræ & Trazinij, Dominus Mierlæ, Dominus Geldorpæ, & alij. His peractis, frater Ducis Philippus in Franciam rediit. Porrò Iacoba vxor Ducis nostri Ioannis tum in Hannonia degens, instigantibus proximis suis, Ducis consortium multò antè, vt dictum est, auersata, ex Hannonia Caletum profecta, illinc in Angliam enauigauit: moxque missis Romam Legatis, Duci diuortium opposuit, adulterina dicens ea Diplomata fuisse, quorum virtute cognationis vinculum inter eos solutum dicebatur. Citatus Romam Dux, Episcopum Cameracensem ac Ioannem Bontium eò misit, vt causam nuptiarum contra Procuratores Iacobæ defenderent. At illa, non expectato litis fine, Hunfredo Duci Clocestriæ nupsit, fratri Henrici Quinti

Traiicit Iacoba in Angliam, missisq; Romã Legatis, prætexit matrimonium fuisse nullum.

1423 Regis Anglorum. Anno sequenti 1423. cùm Henricus Rex Angliæ, & Philippus Burgundiæ Dux, pacandis Ioanni ac Hunfredo Ducibus, vtque arbitrio suo controuersiam committerent, laborarent; Hunfredus ac Iacoba omnem concordiam aspernati, ex Anglia soluentes Caletum appellunt. Inde maturato itinere in Hannoniam eos properantes Margareta mater, ac Dominus Hauareti (falsa, quam Ioanni Duci, vt eius regionis Senescallus, addixerat, fide) omnibus pænè eius regionis oppidis liberaliter recipi curarunt; maxima tamen Nobilium pars in Ducis nostri fide inconuulsa perstitit. Qui edoctus quæ in Hannonia fiebant, missis ad Burgundum Ducem, fratrem item Philippum, ac Ioannem Bauarum Iacobæ patruum Hollandiæ Procuratorem nuntiis, auxilia in bellum Hannonicum expetiit. Bauarus verò, cùm iis præstandis non segnis instaret, morbo correptus circa finem anni interiit. Ita Diuæus. Chronicon tamen Leodiense initio anni sequentis (more Romano supputando) mortem Bauari commemorat his verbis: Anno, inquit, 1424. in Festo Epiphaniæ obiit tutor Hollandiæ, idem qui quondam Electus fuit Episcopus Leodiensis Ioannes de Bauaria, veneno sublatus per Equitem Ioannem de Vlyet, qui ad hoc à Duce Clocestriæ inductus ferebatur, ne Ioannes de Bauaria suppetias, quas promiserat, Duci Brabantiæ ferret aduersus Iacobam: qui quidem Ioannes de Vlyet ob hoc facinus in Haga Comitis decollatus, & quadripartito dissectus est. Sic ibi. Anni sequentis initio (vigesimum quartum eius sæculi Diuæus designat) Gerardus à Zipa Ducis nostri intimus haut pro-

Pendente lite, ducto Hunfredo Clocestrio Anglo, cum eo in Hannoniam redit.

Bauarus Iacobæ patruus parans contra Anglum copias moritur.

1424

cul

cul Fura, à Ioanne Blondello interfectus est. Porrò Dux noster ex morte Bauari veritus motum aliquem in Hollandia futurum; simul prohibiturus, ne Iacobæ fautores ibi quid motus cierent, celeriter eò contendit, Philippo fratre, Petro Angiæ Domino, Thoma Disthæ, Engelberto Nassauio Bredæ Dominis, Brabantiæ præsidio relictis. Recepere Ducem Hollandi, Zelandi, ac Frisij summo honore; omnes fidem, vt vero Principi, ac tutori Iacobæ, illi promittentes: qui lustratæ toti regioni Iacobum Dominum Gasebecæ Rectorem instituit. Eo absente, Anglis Gallicam-Brabantiam incurrentibus, Ordines Brabantiæ Ioannem Monioyæ ac Ioanné Wesemaliæ Dominos Niuellam, Rotselariæ verò ac Bergarum Dominos Hallam misêre, vt limitem eum in hostem tuerentur: qui Anglorum vagabundas cohortes variis locis afflixerunt. Munierat Clocestrius Braniam oppidulum valido præsidio, vnde non parũ damni proximis Brabantiæ agricolis inferebatur. Id prohibituri Wesemaliæ ac Monioyæ Domini cum Engelberto ab Angia, sæpiùs ad Braniæ muros egressi, vna vice Anglos in insidias pertractos magna cum cęde vicerunt, ad portas vsque prosecuti. Intereà reuerso in Brabantiam Duce Ioanne, Iacoba, misso in Hollandiam Florentio à Kyfhoa Equite, Schoonhouiam obsideri iussit; cuius arci Guilielmus Consterus & Arnoldus Beylingus inerant. Oppido mox capto, arx, cùm aliquamdiu sustinuisset, famis quoque metu dedita est. Excedentibus præsidiariis, detentum Beylingum Florentius viuum defodit: Gasebecanus verò, etsi pulsis Hollandia Duci nostro aduersis, Schoonhouiam tamen posteà, quamquam longa obsidione lassatam, expugnare non potuit. Dum hæc in Hollandia fierent, Brabantini Braniæ obsidionem ingenti apparatu moliuntur; quibus superuenere eo tempore copiosa à Burgundo Duce auxilia, ductoribus Ioanne Domino Croiaci, Ioanne Domino Insulæ Adami, Andrea à Valinis. Omnibus Brabantiæ vrbibus imperatus delectus. Louanienses 6. Februarij mouerunt ductu Ludouici Pinnocci Equitis, quem nobilissimi Patriciorum eius vrbis sequebantur. Paratis omnibus ad expeditioné necessariis, Philippus Comes S. Pauli, frater Ducis nostri, ac ceteri Barones Brabantiæ Braniam versus iter dirigentes, propius oppidum castra posuerunt. Erant tam nostratium quàm auxiliarium copiarum numerus vltra triginta hominum millia. (alij ad 60000. augent.) Tanto numero cincti Branienses, Anglorum 200. præsidio defensi, fortiter restitere, ita vt nostri, cùm oppugnationem instituissent, clausis vsque ad vesperam sustinentibus, superuentu noctis abscedere coacti sint. Nihilominùs præsidiarij, ea die nostrorum virtutem experti, postridie Caduceatore misso, deditionem offerunt, modò honestis cõditionibus sibi abire liceret. Porrò Brabantinorum ductoribus visum

Ioannes noster in Hollandiã proficiscitur, fratre suo & aliis Brabantiæ præsidio relictis.

Clocestrius Anglus Braniæ Hannoniæ sedens à Brabantis strenuè excipitur.

Kyfhoa pro Iacoba Schoonhouiam Hollandiæ occupat, viuo defosso arcis Præfecto.

Brania Hannoniæ à Brabantis & auxiliaribus obsidetur.

non est oblatis conditionibus deditos recipere. Ita ea die deliberando cō-sumpta, cùm nostri ad secundam oppugnationem verterētur, Angli duriorū metu, oppidum dedidere, vitæ ac fortunarum incolumitatē sibi ac ciuibus ea lege pacti, vt ciues Duci nostro fidelitatis quoque sacramenta præstarent. Alij Anglos sibi solùm consuluisse, ciuibus Ducis arbitrio permissis, ferunt. Quidquid sit, in eo consonant, quòd post deditionem factam, nostri oppidum irruentes, trucidatis Anglorum ac ciuium compluribus, diripuerint exusserintque, ciuium quamplurimis fidei in Iacobam constantis, publico supplicio affectis. His peractis, cùm nostri reditum maturarent (imbre enim ac niualibus aquis procedere vetabantur) Clocestrius à Sonnegio Anglorum aliquot cohortes emisit: qui nostrorum terga consecuti, sicuti sors ferret, extrema agminis carperent. Ducebat extremam aciem Philippus Comes ex Louaniensium ac Bruxellensium fortissimis pænè conflatam: qui, animaduerso hoste, confertim euntes, nullam inuadendi dabant occasionem. At media nostrorum acies, in qua Barones ferè Brabantiæ, ac in his præcipuus Ioannes Rotselariæ Dominus constiterat, Anglorum inuasione conterriti, præcipiti profectione, relictis impedimentis, domum confluxerunt, Clocestrium cum omnibus Anglorum viribus à tergo consequi rati. Philippus verò Comes suis in ordine retentis, effecit, ne ea die clades acciperetur. Ob tam fœdam discessionem, Rotselarium, ceterosque Barones ab vrbibus plurimùm argutos fuisse, in Annalibus Louaniensium reperio. Hęc Diuæus. Obsessam captamque Braniam his verbis Meierus perstringit: Inter hæc descendit Dux ex Burgundia in Flandriam, Brabanto se adiungit, crescitque eorum exercitus vltra triginta pugnatorum millia. Obsessa Brania Hannoniæ; quæ ab ardente milite cupiditate prædæ, principio Martij contra Ducum voluntatem capta, direptaque & incensa est. Angli multi, ciuesque multi interfecti. Ita ille. Intereà, inquit Diuæus, superuenêre à Burgundiæ Duce ad nostros nuntij, qui pactum esse, vt inter eum ac Clocestrium singulari certamine decerneretur, nuntiabant; ac interim à bello inter nostros ac Anglos quies esset. Paria Clocestrius suis significauit. Quare digressi ab inuicē Angli Sonnegium, nostri Hallam ac in vicina oppida concessêre: Clocestrius verò, Iacoba Montensium fidei commissa (qui se corporum ac fortunarum omnium periculo eam defensuram receperant) in Angliam reuertit, certamini singulari necessaria ibi paraturus. Philippus sanè Dux Burgundiæ acerrimus à cæde patris Anglorum defensor, cùm Henricum Regem Quintum, etiam Francorum Regni compotem fecisset, Henricum Sextum quoque successorem eius pari fide coluerat. Huic Henrico pater Ioannem Betfordiæ ac Hunfredum Clocestriæ Duces, patruos tutores reliquerat, ea lege, vt fœdus cum Burgun-

Brania ab Anglis deditur, vita & fortunis saluis.

Saeuitum ibi nihilominùs à Brabantis.

Maculam præterea aliam Brabanti contrahunt.

Pro parte excusati tamen à Meiero Brabanti.

Clocestrius in Angliā proficiscitur, paraturus se ad duellum contra Philippum Ducem Burgundiæ.

Burgundo initum filio suo integrum seruarent. Vnde & non mediocriter consternatus Betfordus fuerat, cùm Iacobam fratri iunctam accepisset, omnique studio & coràm correpto fratre, & prohibitis opem dare Anglis, incubuerat, ne ex conflictationibus Anglorum cum Brabantinis, Burgundus his affectissimus ab Anglorum fœdere diuerteret. Verùm Clocestrius, spretis fraternis monitis, etiam periurij Philippum Burgundum incessebat, quòd opem bello Hannonico nostris dedisset. Hæc causa erat, cur hi Principes sese mutuò prouocarint.

Causa duelli, quòd Clocestrius Burgundũ periurum vocasset.

Fine anni Martinus Pontifex, cùm Romam delatum esset, Bullas adulterinas variis in locis affixas, continentes cõnubium Ducis nostri ac Iacobæ ab eo rescissum; Ducem nostrum per litteras monuit, ne temerè huiuscemodi prauis delationibus crederet; effecturum enim se quàm citissimè, vt sententia inter eos ediceretur. Initio sequentis anni 1425. non obstantibus Burgundi 1425
ac Clocestrij pactis, bellum Hannonicum recruduit. Brabantini ac Picardi ductores, productis in Hannoniam militibus, eius regionis oppida aggrediebantur. Concessère in eorum potestatem partim voluntate, partim metu Valentianæ, Condatum, Sonegium, Atum, Bochanum, aliæque aliquot, ita vt sola pænè Montium vrbs Iacobam respiceret.

Plures ciuitates Hãnoniæ Iacobam deserunt.

Intereà mater Iacobæ, sollicitato Philippo Burgundo, vt auctor concordiæ fieret, Insulæ, Duaci, Aldenardæ, aduocatis eódem Brabantinorum Legatis, colloquia plura cum eo habuit. Nihilominùs Dux noster Ioannes, Guilielmo Comite Seynæ, Thoma Domino Disthæ, & Arnoldo à Craienhemo Brabantiam gubernare iussis, Niuellam proficiscens, Comites Pontiberæ ac Conuersani cum Engelberto Angiano ac Ioanne Domino Monioyæ præmisit, vt Montense præsidium tentarent; ipséque cum reliquo exercitu post biduum subsecutus, vrbem circumdedit: vnde grauiùs filiæ metuens Margareta, Philippum Ducem fortiùs vrgebat.

Obsidetur etiam Iacoba ipsa in vrbe Montensi.

Conuenêre tandem (Ioanne Duce nostro Duacum vocato) vt Iacoba in potestate Burgundi esset, donec lis in Curia Romana finiretur; Duci verò nostro totius Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ ac Frisiæ gubernacula redderentur, veniâ datâ ijs qui Iacobam aliquatenus fouissent. Hoc pactum, Iacoba, ad se delatum, primùm aspernata, mox Montensium seditione coacta est recipere: ij etenim, vrgentibus obsidionem Brabantis, cùm inopiam metuerent, occisis ad 250. Clocestriæ factionis, vix à Ludouico Montfortio, viro ex Hollandia nobilissimo, temperarunt, minati Iacobæ, nisi paci acquiesceret, se eam hosti dedituros. Hæc ijs agitantibus, Dux noster à Duaco Valentianas petiit; vbi exactis iuramentis Comiti dari solitis, in castra rediit: eódem Burgundus Aurengiæ Dominum Ioannem à Cabillone misit, vt Iacobam exciperet. Idibus Iuniis, cùm vrbe egressa Iacoba esset, Engelberto Nassauio Bredæ Domino, &

Tandem certis legibus Philippo Burgundo traditur seruanda Gandaui.

Henrico à Lecca collocuta, orabat, vt in Brabantiæ aliquo loco morari permitteretur, non tam metu Burgundi, quàm vt Hollandiæ eò propior esset. Quo denegato, Gandauum auehitur; Montenses verò Petro Comiti Conuersani, ac Engelberto ab Angia, nomine Ducis fidelitatem iurarunt: Ioannes Luceburgensis, ille fortissimus Francorum existimatus, Hannoniæ Præfectura à Duce donatus est, declaratusq́; Philippus Burgundiæ Dux Rector Hollandiæ, Zelandiæ, ac Frisiæ. Porrò Iacoba Gandaui aliquantulùm commorata, omne medium elabendi quærebat. Erant Arnoldi duo, ex Hollandorum non infima nobilitate, vnus Spiringus, alter ab Alburgo cognominatus: hi, suscepto Iacobæ eximendæ negotio, Gandauum properant, veredarios ei rei aptissimos secum adducentes. Paratis ad iter necessariis, virili habitu induta Kalend. Septembribus, iis duobus comitibus, vrbe effugit; ac nō intermisso itinere, tertio pòst die Worichemum venit. Inde Ioanni à Viana Equiti aduentu suo significato, ab eo Schoonhouiam deducta est. Mox Goudæ quoque ac Veteribus Aquis opera Ioannis Burggraui Monfordæ recepta, obiicientes se reliquas Hollandiæ vrbes ad Alfenam vicit. Quibus in Angliam relatis, Clocestrius, Filnatræ Dominum cum ingenti classe in Hollandiam misit; sed eum Philippus Burgundiæ Dux, obiecta non modica nauium copia, nauali prælio egregiè superauit in portu Zelandiæ, quem *Brouwers-hauen* appellant, mense Ianuario, cæsis Anglorum nobilissimis. Eodem mense Venetus ac Vrsinus connubium Ducis nostri ac Iacobæ iniuria diremptum, ac eam in manus Sabaudiæ Comitis custodiæ tradendam censuere. Fortior tamen in Hollandia erat tum factio Iacobæ, quàm vt ad executionem sententiæ perduci posset. Verùm Clocestrius hoc comperto, reuocatis ab Hollandia suis, Aleonoram Combatriam, qua cum multò antè assueuerat, puellam eleganti forma duxit. Eodem anno Antuerpienses cum Ioanne Domino Bergarum dissidebant. Prætor Bergensis ciuem eorum pisces falsis nummis ibi coëmentem in vincla coniectum, ipsis repetētibus reddere noluerat, ius aliquod supremæ iurisdictionis Antuerpiæ in Bergas esse denegans. Hunc Prætorem Antuerpiæ tota Brabantia exsulare iussum, Princeps Bergensis defendebat. Quare Antuerpiensibus armata vi in Bergenses excurrentibus, Petrus Conuersani Comes, ac Ioannes Monioyæ Dominus composuere cōtrouersiam. Hæc Diuæus, sed confusiùs & præproperè de pugna ad Alfenam. Apud Meierum enim hoc ordine, hisque verbis: priùs pugna ad *Brouwers-hauen*, ac deinde altera ad Alfenam commemorantur: Schoonhouia, Gouda, Oudevvater, Viana, Monfordia, Camerlandi, Alcmarij, cum ditione Ecclesiæ Traiectensis, à Iacobæ partibus steterūt; à quibus nec alienus erat Rodulphus Traiectensium Episcopus. Mittit

Declaratur Philippus Burgundus Rector Hollandiæ, Zelandiæ & Frisiæ.

Iacoba delusis custodibus astu euadit Schoonhouiam Hollandiæ.

Clocestrius despondens animum, relicta Iacoba, ducit aliam.

Dissidium Antuerpiensium cum Domino Bergarum.

prætereà

prætereà Clocestrius tria circiter millia Anglorum Iacobæ suppetias. Horum Dux erat Dominus à Filuuatere. Appellunt in Scaldiam seu Scandiam (vulgò *Scauwen*) Zelandiæ insulam. Burgundio Procurator Hollandiæ & Zelandiæ haud segniter suas adunat copias, illisque occurrit inter Quamaiam, & portum vulgò dictum *Brouwers-hauen*. Pugnatum haud procul ab illo portu. Vixdum parati erant nostri, dum ab hostibus ardentissimè inuaderentur: quod cernens Burgundio ex prætoria naui, quæ aggeri adiacebat, aduolare suis auxilio non distulit, ascensoque equo, mox inter primos cum Dordracensibus se adiungit: quæ tamen tam fortis magnanimitas propemodum exitio illi fuit. Premebatur valdè ab hostibus, grandique erat in periculo, donec Ioannes omnium fortissimus magna impressione cum suis patentem illi locum expedisset, prostratis ac cæsis ante eum Anglis, aliisque hostibus permultis. Vasto enim & robusto vir corpore cædem fecit grandem, clamitans continuò, Iugulate vos fortiter, ego satis multos prosternam. Visuntur adhuc arma eius in Lillo castro, longè maiora quàm cuiquam magno iam viro conueniant. Ceciderunt ex parte Iacobæ primæ nobilitatis Nobiles quindecim, ex parte Burgundionis ferè totidem; sed maxima clades Anglorum fuit. Sic pugnatum Idibus Ianuariis, quando feriæ sunt diui Hilarij Episcopi. Capti memorantur Angli circiter ducenti, reliquis occisis pænè omnibus. His ita gestis, Burgundus, dispositis per Hollandiam præsidiis, in Flandriam reuertit, augetq; exercitum, reuersurus adulto vere in Hollandiam. At verò nihil territa Iacoba, mox anno proximo 1426. die quarto Aprilis obsidet per spatium quatuor hebdomadarum oppidum Harlemum, nihil tutum, nihil inconcussum in circuitu relinquens. Pagos multos incendit; multos item circum Delfos, corruptis maris aggeribus & septis, demergit. Præfectus præsidij apud Harlem erat Rolandus Wtkerkanus fortis Eques, cum filio Domini Isambergensis, & aliquanto numero militum. Ioannes autem Wtkerkanus cum Flandris, Hollandis, Zelandisque circiter octingentis Rolando patri opem laturus, priusquam Dux esset paratus, in Hollandiam præcedit, atque Leydam vsque peruenit: sed cùm inde Harlem petit, Iacoba, omissa obsidione, occurrit illi ad Alphen vicum super Rhenum iuxta Leydam; vbi circumuentus hostium insidiis, loco iniquo pugnare cogitur, amissisque ex suis circiter quingentis, ipse ægrè cum paucis euadit. Creati Equites ab Iacoba, quæ pugnæ aderat, Ioannes Wassenaer, Ioannes à Longeraco, & alij. Hæc pridie Kalend. Maias, manè, prima luce. Iacoba victrix Goudam se recepit. Hinc Iacoba suos mittit ad Hornas in finibus Frisorum, vt id oppidi capiant: vbi præsidio erant Ioannes Villarius & nothus Fani S. Pauli cum quingentis selectis pugnatoribus; qui summa virtute erumpen-

Superiora quædam ex Meiero distinctius repetuntur.

Pugna cruēta Angli ad Brouvvershauē à Burgundio superantur.

1426

Iacoba nihil territa obsidet Harlemū.

Fortiter vincit hostem Iacoba ad Alfen vicum.

tes, cum hostibus dimicant, & quadringentos circiter interficiunt, permultis insuper vulneratis. Ita Meierus. Diuæus in hunc modum prosequitur: Anno sequenti (iam inceptum 1426. intelligit) variis inter Iacobam ac Philippum Ducem conflictibus certatum ad Harlemum, ad Hornam, Hollandiæ oppida. Obsessa captaque à Burgundo Seuenberga, Arnoldo Domino eius in exsilium pulso. Productum obsidium, referente Meiero, in tres totos menses; tandem coacti inopia ciues, secessionem à Præfecto suo faciunt, & cum Burgundo paciscuntur, deduntque illi oppidum, vita fortunisque saluis, principio Aprilis. Seuenbergensis questus de conditionibus nonnullis sibi malè seruatis, patria extorris, ad inopiam deuenit, in qua vitam finiuit. Hoc eodem anno Ioannes Dux noster, cùm vrbs Louaniensis, pereunte lanificio, paulatim ad vastitatem rediret, Gymnasium ibi instituit; impetrato à Martino V. Pontifice, vt Iura, Medicina, ac Artes prælegerentur. Iacta prælectionis fundamenta septima Septembris, cùm Dedicatio eius vrbis celebraretur: Nicolaus Prumius Decretorum Doctor summa cum laude orauit, præsente Ducis Consilio, Iacobo Borbonio, Ioanne Domino Wesemaliæ, Valtero vander Noot, Equitibus, ac omnibus pænè Brabantiæ Abbatibus. Quanto affectu hoc fecerit Ioannes Dux, ipse non tacuit, (ait Molanus) vbi inter cetera iurisdictioni renuntians sic scribit: Studium generale Louaniense per nos summis consiliis & ardentibus desideriis expetitum, per sanctissimum Dominum nostrum Apostolicum tam consultè quàm prouidè ad crebram nostram instantiam ordinatum & erectum est, ad communem nostrorum Principatuum & Dominiorum, & signanter Ducatus nostri Brabantiæ, quem sua virtute poscente non immeritò præ ceteris adamamus, totiusque Reipublicæ commoditatem, vtilitatem & profectum. Hæc Ioannes Dux fundator anno 1426. die 7. Nouembris. Sub idem tempus Dux non paruum discrimen adiit: Margareta enim Iacobæ mater venatum in Soniam egresso Duci insidias tetenderat, misso Iacobo Cheualerio, qui comitatum Ducis exploraret. Captus Cheualerius, ac quæstioni subditus præter spem seruabatur, in eum finem, vt festo Parasceues Dux eum liberum faceret. Porrò Dux ad Conuentum Lyræ indictum profecturus, cùm Bruxella exiisset, pridie Palmarum, subitaneo percussus est morbo. Relatus Bruxellam festo Cœnæ obiit 17. Aprilis, ætatis anno 24. Traditur, morte instante, Psalmum Miserere mei Deus, deuotissimè pronuntiasse. Corpus eius aromatibus conditum, 22. Aprilis Furæ sepultum est.

Alia eius pugna ad Hornam, sed minùs felix.

Seuenberga Burgundo deditur.

Erigit Ioãnes Dux noster Gymnasium Louaniense.

Cheualerius quidã capitur, vt qui insidias Duci Ioanni tetendisset.

Moritur Dux Ioannes, sepultus Furæ.

PHILIPPVS

FRATER SVPERIORIS, XXXVII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit tantùm annis tribus.

PHILIPPVS Comes S. Pauli & Liniaci, Ducis superioris frater, ad quem morte fratris Ducatus pertinebat, Romam tum iter adornarat, vt inde Ierosolyma proficisceretur. Addiderant se Comites Louaniensium nobilissimi, Ludouicus Pinnoccus Eques, Ioannes Pinoccus, Radulphus à Dorna, Michaël Absalonis. Porrò non consentiente Pontifice, vt tam longinquam peregrinationem iniret, cùm domum reuerteretur, mortem fratris in itinere cognouit. Quare accelerata profectione, fine Aprilis, ineunte anno eius sæculi vigesimo septimo, in patriam delatus est. Sequenti mense Louanium ingressus, Principatum ibi de more suscepit, Guilielmumque Comitem à Seyna, Dominum Rodij S. Agathæ, Senescallum constituit. Inde ad alias vrbes profectus, pari honore ab omnibus exceptus est; mox de Cheualerio pœnas sumpsit. Reformatis legibus Brabanticis, forum iudiciarium Bruxellæ instituit, Ioanne Bontio Cancellario constituto. Iisdem diebus, cùm Louaniensibus offenderetur, quòd Turnohoudæ Prætorem Scabinorum iudicio inobedientem vi armata Louanium adduxissent, à Senescallo placatus est. Porrò quia Leodienses obstabant, ne qui in Academia Louaniensi studentes fructus præbendarum suarum integros perciperent, Nicolaus Prumius ac Henricus ab Hougardia Doctores Leodium profecti, Bullas Pontificis, quæ id assentirent, commonstrarunt. Missus quoque est Romam Henricus à Mera Doctor, vt & Theologiam in Academia prælegi impetraret. Ceterùm cum Leodiensibus nihil conueniri potuit. Episcopus Romam appellat; Præsides Academiæ obsistentes, exequentesque in Canonicos Leodienses sententiam Bullæ Pontificiæ, excommunicatione percutit. Inter hæc Dux cùm à Baronibus dissentiret, proximorum suorum operâ à Ioanne Rotselariæ, Ioanne Wesemaliæ, Engelberto Bredæ Dominis, & Engelberto ab Angia abalienatur. Eodem anno filius Comitis Salinæ, filiam Domini Rotselariæ duxit. Hæc tantùm Diuæus. Sed lubet simul, vt cœpimus, insigniora de

1427

Inauguratur Philippus Louanij, inde in aliis quoque vrbibus.

Obnituntur Leodienses priuilegiis noui Gymnasij Louaniensis.

Alienatur Dux noster à suis Baronibus.

Burgundo (quòd & mox in Brabantiam successurus sit) ex Meiero attexere. Ducit itaque hoc anno Burgundus ex portu Slusa exercitum in Hollandiam, vt rebellionem defectionemque quorumdam compescat,

Burgundus Flandriæ Comes, Amersfordiã Iacoba studentem obsidet.

qui in eius priùs iurarant verba. Obsidet oppidum Amersfordiam, tum situ tum defensoribus munitissimum. Cinctum erat dumis densissimis, fossisque perenni aqua stagnantibus. Hæc oppugnatio diu tenuit aspera & terribilis. Hîc se Burgundus magno exposuit periculo. Transiit aquam & fossas, pugnabatque sua manu in propugnatores, qui magno erant numero, & viri robustissimi, pro patria, aris focisque, & vita decertantes. Amisit hîc Burgundus Ioannem à Bosco telo ballistario interfectum, cum aliis quibusdam Nobilibus impigrè dimicantibus; coactusque tandem est canere receptui, seque propter ingens periculum ab oppido retrahere. Tunc Amsterdami Burgundus grandem ædificat nauem, quæ instar valli esse videbatur: Catum illi dixère. Hunc Catum per mediam

Item naui quadam bellica Amstelrodami extructa vexat Traiectenses.

hiemem in Emstra fluuio locat contra Traiectenses, illumque obsident Traiectenses, sed capere non valent. Traiectenses enim cum Iacoba fœdus fecerant. Delphis quoque & Roterodami, quòd & ipsi lubrica agerent fide, ac Iacobæ se reddere tentarant, securi Burgundus nonnullos percussit. Camerlandos, Westuros, & Teslandos subiugat. In Dordracenses quoque nonnullos capitali supplicio animaduertit. Hîc Duces Gelriæ & Cliuij Burgundo militabant. Commissa & apud Wieringam pugna naualis inter Guilielmum Brederodium Iacobæ Ducem, & Harlemenses, Hornenses, Amsterdamos, aliosque Burgundioni fœderatos:

Vincit ad Wiringam nauali prælio Bredenrodium & alios Iacobæ Duces.

quo prælio victus & captus est Brederodius cum multis suæ factionis, ex quibus 80. decollati; sed Brederodius gratiam obtinuit. Iam in Hollandia omnia erant Burgundi præter Schoonhouiam, Oudewatriam & Goudam, vbi se Iacoba consobrina eius continebat. Contra ea oppida Burgundus Ioannem Villarium Adamæum, & Leonellum Bornouillam cum præsidiis satis magnis relinquit, seque in Flandriam recipit, delectusque habet, vt rursus in Hollandiam traiiciat. Itaque anno proxi-

1428 mo 1428. ineunte, ex portu Slusensi magnis iterùm copiis Burgundus

Tandem & Gouda ciuitas & cum ea Iacoba certis legibus traditur.

Hollandiam petit, statimque Goudam oppidum, & in illo Iacobam Principem obsidet. Goudani timore perterriti consilium dant Iacobæ, vt cum Burgundo plenam ac solidam faciat pacem. Igitur Iacoba Burgundum verum agnoscit suum heredem, vt morte eius in Hannoniam, Hollandiam, Zelandiam, & Frisiam succedat, ipsumque horum Principatuum Præsidem ac Procuratorem creat. Promittit insuper se nulli nupturam, nisi de consensu Burgundi, & ciuitatum suorum Principatuum: sibi pro victu ac dignitate sua redditus & vectigalia ampla retinet, possidendaque accipit in vita Comitatum Osteruandiæ, Zuytbeuelandiam,

PHILIPPVS ANT. F. XXXVII. BRAB. PRINCEPS.

diam, terram Brilensem, Vorensemque, & quædam alia. Facta hæc quarta die Maij. Compositis item rebus cum Episcopo Traiectensi, Franconem Borsaliensem Burgundus pro se constituit Præsidem Hollandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ, atque ita in Flandriam exercitum reduxit. Bruxellæ ludi facti Equestres, in quibus adfuit & Burgundiæ Dux Philippus cum multa Nobilitate. Hæc Meierus. Diuæus annum istum vigesimum octauum his tantùm verbis consignat: Summus, inquit, anno sequenti (hunc intelligit) labor erat Ordinibus, Baronibus ad gratiam Principis reducendis: finita tandem controuersia, de Ducis connubio agi cœpit. Regnabat tum Siculis Ludouicus Andegauensis: huius filia Iolentis Duci vxor parabatur. Rediit eo anno à Syriaca peregrinatione Ludouicus Pinnoccus Eques Louaniensis. Sequenti anno 1429. Ioanni Bontio Cancellariatum abdicanti, Ioannem Gislenum Gallo-Brabantum, Sarti natum, Dux subrogauit, Decanum S. Dionysij Leodiensis: cuius opera pax inter nostros ac Leodienses, quæ dudum vacillabat, confirmata est. Dux Traiectum profectus, cùm Leodienses Verneburgensis iniurias conquererentur (qui Limburgum oppignoratum possidebat) eum oppido expulit, Henricum à Grousfelda Equitem ibi Præfectum instituens. Processum erat super connubio Ducis eatenus, vt sponsalibus peractis, sponsam solùm deduci restaret. Quare missis Rhemos Engelberto ab Angia, Ioanne Rotselariæ, Ioanne Boutreshemi, Rasone Riueriarum Dominis cum 300. vt eam ibi exciperent, iussit. Sed sequenti anno 1430. paulò post Legatorũ discessum, morbus Ducem inuasit; quo aggrauante, 4. Augusti in arce Louaniensi vita excessit, non sine veneni suspicione, cuius Calliobandes quidam insimulabatur. At visitato corpore, apostema hepati innatum inuentum est. Celebratus Ordinum Conuentus Louanij, decretumque, vt corpus Ducis conditum aromatibus ac in arcis sacello repositum, loco non antè moueretur, quàm de nouo Principe certi forent. Hæc Diuæus. Intereà Burgundus, futurus mox Brabantiæ Dux, Principatibus suis Comitatum quoque Namurcensem adiecerat: de quo ita in Chronico Leodiensi: Anno millesimo quadringentesimo vigesimo nono Philippus Burgundio Comitatus Namurcensis possessionem accepit, defuncto Ioanne Namurcensi Comite, qui, quòd legitimo herede careret, eum Philippo certa pecuniæ summa vendiderat. Hæc res cùm Leodiensibus molesta esset, instigante potissimùm Delphino Franciæ, ductore Euerardo de Marka agros Namurcensium populantur, exercitu collecto armatorum quinquaginta millium: Bellofordium capiunt & cremant; Poluacham capiunt, occiso eius Præfecto; Golesmam captam, diremptamque incendunt; Bouinas oppidum obsident; cui rei illis accommodatissima erat turris ad Dio-

Borsalius præficitur Hollandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ, pro Burgundo.

Quæritur Duci nostro vxor filia Regis Siciliæ.

1429

Verneburgensem Leodienses infestantem castigat.

1430

Dum sponsa adducitur, Dux moritur.

Supplentur plura à Diuæo prætermissa.

1429

Dionantum ſita, nomine Turris ſuperbiæ; ex qua quid Bouinis fieret, facilè ſpeculabantur. Aduerſus Leodienſes Philippus, qui tum Compendium obſidione premebat, cum ſatis magnis copiis miſerat Antonium Croiacum, qui Foſſas oppidulum, ſeruato dumtaxat templo, exuſſit, aliaque Leodienſibus incommoda multa intulit. Atque hæc quidem cùm reluctante Antiſtite ſuo Hensbergio facerent, cui cum Philippo optimè conueniebat, Philippus, intercedente præſertim Archiepiſcopo Colonienſi, hoſtibus certis quibuſdam conditionibus pacem conceſſit, inter quas & vna fuit, vt Turris illa ſuperbiæ deſtrueretur, neque vlla deinceps alia inter Dionantum & Bouinas extrueretur. Hæc Auctor ille, annum ſequentem ſimul connectens, vt ex ſequenti narratione Meieri patet. Anno, inquit ille, vigeſimo nono Aurelianenſes ciues fame propè domiti, ita rerum omnium laborabant penuria, vt in extrema agerent neceſſitate. At iam omni humano deſtitutis auxilio diuina benignitas ſuccurrit, hoſtes in fugam propellit, vrbem obſidione liberat menſe Maio. Ductu puellæ (verba ſunt ſynchroni ſeu coætanei Scriptoris) Franci victoria potiuntur, & Claſſidas Dux Anglorum ſubmergitur in aquis Ligeris, ex turri in profluentem ſalire coactus ardente. Ductu Ioannæ puellæ Francus vnus fugauit mille Anglos, & duo fugauerunt decem millia. Mirabilis Deus in Sanctis ſuis. Ioannes nothus Aurelianenſis, idem Comes Dunenſis, & Ioanna puella, duces præcipui in omnibus rebus & bellis erant. Angli omnibus locis excuſſi, fuſi, fugati, cæſi. Carolus Rex puellæ ductu Rhemis inunctus & coronatus. Rhemi, Cathalaunum, Compendium, Bellouacum, Laudunum, Sueſſiones, Senones, Carnutes, aliæque ciuitates & populi, pulſis Anglis, in fidem redeunt ſola Dei gratia & benignitate. Hæc coætaneus ille. Sub finem Septembris Philippus Burgundiæ Dux magno armatorum numero ex Abbævilla Pariſios petit. Maximo eum gaudio & gratulatione Pariſij excipiunt, orantque vt vrbis præfecturam, impedito ſatis in Nortmannia Bethfordo Anglo, accipere velit. Vrgentibus illis, paruit Dux eorum voluntati, quamuis ferè inuitus. Conuenere tunc ad eum Legati Regis Caroli, pactæque ſunt induciæ aduſque Paſcha inſequentis anni inter Regios & Burgundos tantùm: nam de nullis induciis audire volebant Angli. Philippus verò, quò quietiùs priuatis vacaret rebus, non repudiandas illas exiſtimauit: nempe nouam ducturus erat vxorem Eliſabetham Ioannis Regis Luſitaniæ filiam. Ea ſub Natalem Dominicum Sluſam applicuit adducta ab vno fratrum ſuorum, & per Legatos miſſos ex Flandria. His celebrandis nuptiis nouas ædes Philippus Brugis in Regia exædificat. Secundò anteà nuptias celebrarat, ex neutris prole ſuſcepta, ſed nullo ferè apparatu, ſi cùm hiſce conferas. Brugenſes ad portam vſque obuiàm

Pro Comitatu Namurcenſi, quãtumuis coëmpto, multùm digladiari cogitur Burgundus.

Tandem pax coit.

Angli in Francia mirè vincuntur ductu puellæ Ioannæ.

Burgundus etſi partiũ Anglicarum, tamen vſque ad Paſcha cum Francis inducias ſancit, cauſa nuptiarum quas parabat.

Ducit Philippus Burgũdiæ Dux & Flandriæ Comes Elisabethã Lusitanam Brugis Regia planè pompa.

uiàm sponsæ procedunt. Sexaginta quatuor habebant tubas & lituos, quibus quanta melodia canebant, haud facilè posset enarrari. Quàm visendus ornatus ille omnium, quà transiit sponsa, viarum, quæ vtrimque vestitæ erant tam variis ac pretiosis tapetibus pannisq́ue variorum colorum, quis valeat exprimere? Negotiabantur enim tum Brugis nationes mercatorum totius ferè orbis terrarum, quæ inter se omnes certabãt aduentum honorificare tantæ sponsæ. Ante Regiam factus leo lapideus, qui altero suo pede anteriore, tribus ex meatibus optimum Rhenense fundebat vinum, bibentibus omnibus quantum volebant. Intra Regiam, iuxta Sacellum, ceruus lapideus posterioribus sedens pedibus, anteriore suo dextro pede fundebat omnibus rubrum vinum optimum Belnense. Monoceros in grandi aula, cuius ex pedibus rosacea abluendis manibus dulcissimè scaturiit, varia simul vina, commutatis vicibus, vt Hippocraticum, Maluisæam, Romanæam, Muscadetum, aliaq; deliciosa & exquisita suo ex cornu omnibus sitientibus profundens. Ad mensam sponsæ aulæa deaurata, aliæque pretiosæ vestes, quibus aula vndique erat ornata, vexilla signaque militaria plusquam ad regalem pompam, quæ aliis scribenda relinquimus. Erat is nuptialis ac triumphalis dies decimus Ianuarij. Habebat secum Dux sorores suas, Annam Bethfordij & Mariam Cliuensis vxores, cum alia Nobilitate permulta. Habebat 24. Proceres suos eodem die in Ordinem amplissimum Aurei velleris allectos; de quo istud eius Diploma, sed non nisi biennio pòst datum:

Omnibus sitientibus continuò scaturit vinum.

Eo die nuptiarum institutus ab eo Ordo Equitum Aurei velleris.

Philippus Dei gratia Dux Burgundiæ, Lothricij, Brabantiæ, Lemburgij, Comes Flandriæ, Arthesij, Burgundiæ Palatinus & de Namur, Marchisius sancti Imperij, Dominus Salinarum & Mechliniæ: Notum facimus omnibus præsentibus & futuris, quòd propter magnum & perfectum amorem, quem habemus erga nobilem statum & ordinem dignitatis Equestris, per quem Ordinem vera fides Catholica, status nostræ sanctæ matris Ecclesiæ, & tranquillitas prosperitasq́ue Reipublicæ sit (vt esse potest) defensa, custodita, & conseruata; Nos ad laudem & gloriam omnipotentis Creatoris & Redemptoris nostri, ad reuerentiam matris eius gloriosæ Virginis, & ad honorem Domini nostri sancti Andreæ gloriosi Apostoli & Martyris, ad exaltationem fidei, & sanctæ Ecclesiæ, & excitationẽ virtutum & bonorũ morum, decimo die mensis Ianuarij anno Domini nostri millesimo quadringentesimo vigesimo nono, qui erat dies solemnizationis matrimonij inter nos & nostram charissimã & amantissimã cõiugem Elisabeth in oppido nostro Brugensi, accepimus, creauimus, & ordinauimus, & per has præsentes accipimus, creamus & ordinamus Ordinem & Fraternitatem dignitatis Equestris, & amicabilis societatis, certi numeri Equitum, quem volumus appellari Ordinẽ Vel-

Notent illustres Equites dicti Ordinis.

leris

„ leris aurei, ſub forma, conditionibus, ſtatutis, modis, & articulis qui ſe-
„ quuntur,&c. Datum in oppido noſtro Inſulenſi 27.die Nouembris,an-
„ no gratiæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo primo. Singulis dedit
Dux Collyrium aureum, dependente ab illo aureo vellere, quæ poſt
mortem cuiuſque ad Ordinem redeunt,aliis diſtribuenda. Origo & ap-
pellatio eſt ſiue ab Iaſone illo in Colchida cum Argonautis proficiſcen-
te, ſeu (quod magis ſuadent aulæa antiquiſſima huius Philippi etiam-
num quotannis ad D.Gudilæ Bruxellæ ſuſpendi conſueta) à Gedeone
magno illo Iſraëlitarum Duce, qui vellus ſiccum, deinde rorulentum
vidit, eoque ſigno confirmatus trecentos tantùm iuſſu Dei viros elegit,
quibus innumerabiles Madianitarum copias profligauit. Plura qui de
hoc Ordine deſiderat,ab aliis petat. neque enim hîc omnia infarcienda
ſunt. Hinc Philippus Peronam contrahit magnas copias. Celebrat eò *Celebratis nuptiis, cũ exercitu & vxore Burgundus rẽdit in Frãciam.*
loci Paſcha cum vxore: inde concedit Mondiderium. Ineunte anno ſe-
quenti 1430. Philippus per Nouiodunum mouens capit Choſiacum Iſa-
ræ,ac ſolo æquat: inde,cùm eſſet apud Condinum iuxta Compendium,
conſilium capit de Compendio obſidendo. Pridie feriarum Aſcenſionis
Dominicæ, quæ tum incidit in 9. Kalend. Iunias, hora quinta pomeri- 1430
diana Ioanna puella & Poton Santralla cum quingentis circiter pugna-
toribus ex Compendio erumpunt, vt apud Mariniacum obruant Bo-
donem Noiellam:ſed Angli & Ioannes Lucemburgius,qui cum cohor-
tibus ſuis non procul aberant,fortiter Bodoni accurrunt auxilio.Pugna- *Pugnatur apud Clariacũ,vbi & Ioanna puella in manus Burgundionum venit.*
tum eſt acriter apud Clariacum; ſed Galli cùm creſcentem hoſtium nu-
merum perferre nequirent, Compendium ſe recipiunt. Burgundiones
propter necem Franciſci Atrebatis paulò antè puellæ conſenſu ſecuri
percuſſi, acriter puellam inſequuntur, illamque ſuos ante ſe ducentem,
priuſquam peruenire poſſet in oppidum, equo deiectam capiunt, du-
ctamque Mariniacum, tradunt ſuo Duci Ioanni Lucemburgenſi, qui
primùm apud Bellum locum, dehinc in arce Belloragorio diu illam te-
nuit captiuam.Tandem Anglis tradita,anno proximo trigeſimo primo,
tertio Kalend. Iunias Rothomagi ab iis tamquam venefica cremata eſt, *Exuritur eadẽ Ioanna ab Anglis Rothomagi, tamquam venefica, ſed iniuriâ.*
cincreſque in profluentem abiecti;ſed iniuriâ,vt patet ex iis quæ Miræus
noſter poſt alios profert ex S.Antonino, Ioanne Gerſone, informatione
ſolemni iuſſu Papæ facta, quæ in ſcrinio Eccleſiæ Pariſienſis, inquit
idem,adhuc ſeruatur.Ærea quoque fortiſſimæ virginis ante Chriſti cru-
cifixi imaginem flectentis ſtatua Aureliæ in ponte ſuper Ligeri viſitur,
accepti beneficij monimentum. Hæc de Ioanna. Porrò dum Philippus *Reditur ordine temporum ad mortem noſtri Philippi Brabanti.*
Burgundus ad Compendium ſedet,ægrotare cœpit(quod & ſuprà com-
memorauimus) Philippus noſter Brabantiæ Dux, & non multò pòſt
Louanij vitæ ſuæ finem clauſit pridie Nonarum Auguſti;cuius de mor-

te certior factus Burgundio, relictis qui Compendij continuent obsidium, ipse celeriter in Flandriam se recipit, vt Brabantiæ, Lothriciique & Limburgij accipiat possessionem. Erat nempe Philippi patruelis sui defuncti proximus heres. Verùm enimuerò duos totos consumpsit menses, priusquam hoc posset peragere, obstaculum præbente Margareta eius amita filia Philippi Audacis, vidua Hagnoniæ, quæ se potiorem esse heredem frustrà conabatur astruere. Itaque receptus est Philippus illos in Principatus ad quartum Nonas Octobris, quando feriæ sunt diui Francisci Confessoris. Ita Meierus. De iisdem Diuæus etiam paulò pleniùs in hunc modum: De Ducatus successione inter Philippum Burgundiæ Ducem ac Margaretam matrem Iacobæ controuersia erat; asserente hac, se amitam patrui filio præferri debere: nam se Antonij sororem, vno gradu eius liberis propiorem esse, quàm Philippum Ioanne fratre Antonij prognatum. Hæc Margareta Louanium veniens Ordinibus proposuit. Eódem Legatos suos Dux Philippus, in Compendij obsidione cum Anglis persistens, Episcopos Tornaci, Ambianorum & Atrebatium misit. Qui in Ordinum cœtum admissi, rationes Margaretæ refellere sunt aggressi; asserentes, mortua Ioanna Duce vidua Wenceslai, Ducatum ipso iure ad Ioannem Philippi patrem peruenisse; cessisse verò eum Antonio fratri, sed conditione addita, vt si Antonium liberósve eius sine prole mori contingeret, Ducatus ad Ioannis heredes reuerteretur: vnde summo iure Philippum Ducatus possessionem petere. Porrò Ordinibus, discussis vtrorumque allegationibus, visum fuit, Philippo Principatum deferre. Vnanimi itaque assensione decreuerunt, Legatis Philippi suos vnà adiungere. Qui Compendium profecti, salutatum Principem orarunt, vt quamprimùm in Brabantiam properaret. Quibus ille acquiescens, commissa Ioanni à Luceburgo exercitus ac obsidionis cura, in Brabantiam perrexit. Vbi votis omnium exceptus, primùm Louanij, deinde in reliquis vrbibus populum in verba sua iurare fecit. Ea vicissim quæ ipse populo Brabantico iurauit promisitque, huiuscemodi fuere: « Priuilegia sua Clero Nobilitatique ac vrbibus rata habiturum. « Ius vnicuique secundùm suæ vrbis aut loci consuetudinem legésque ex æquo dicturum. « Priuilegia totius Reipub. Niuella Antuerpiam translaturum, ac ibidem asseruaturum, confectis tribus clauibus, quarum vna penes Ducem, altera penes Louanienses, tertia penes Bruxellenses foret: hoc addito, vt tam ipsi, quàm vrbibus exemplaria Priuilegiorum transscriberentur. « Immunem fore Rempub. à belli Francici impendiis, aut Leodiensis. « Assumpturum se titulum Ducis Lotharingiæ, Brabantiæ ac Limburgi; item Marchionis sacri Imperij: ac nouo sigillo causas Ducatus consignaturum. « Constitutu-

Duos integros menses laborat Burgũdus vt possit succedere in Brabantiam, obsistente sibi Margareta amita.

Disseritur de iure vtriusque.

Tãdem ius Burgundi præpollere iudicatur.

Iuratis priuilegiis Ducatum Brabantiæ adit.

rum